

Jaarstukken 2024

Beste Bredanaar,

We kijken terug op het jaar 2024. Er gebeurde veel in onze groeiende stad. We maakten plannen én zetten de schop in de grond. We vierden feest op het nieuwe festival TURF én herdachten onze 80 jarige bevrijding. We verleenden zorg aan mensen die het hard nodig hadden én maakten met heel veel Bredanaars onze mooie stad weer een beetje groener.

Qua woningbouw was 2024 een heel goed jaar! Er zijn veel plannen gemaakt om huizen te bouwen. De plannen voor ruim 2.300 woningen zijn concreet. Dat betekent dat er stappen worden gezet om de huizen echt te bouwen. Daarnaast zijn er 513 woningen opgeleverd - bijvoorbeeld bij Cosun, Eureka en Triade - en zijn 8 plekken in beeld voor 750 tijdelijke woningen. Daar zijn we blij mee. Want veel mensen vinden zo een plekje in Breda.

De vraag naar zorg blijft groeien. We worden ouder en meer mensen vragen om ondersteuning. De tarieven van de Wmo en voor jeugdzorg stijgen maar door. Dat kost de gemeente heel veel geld. Daarom onderzoeken we hoe zorg betaalbaar blijft. Bijvoorbeeld via een nieuw team jeugdprofessionals en specialisten in Breda Noord dat gezinnen de juiste hulp op het juiste moment moet bieden. We werkten in 2024 ook aan nieuwe Wmo-afspraken over hoe zorg terecht blijft komen bij de mensen die de zorg het hardste nodig hebben.

Het Innovatiedistrict is belangrijk voor de toekomst van Breda. Tussen 't Zoet en Breda University en Avans Hogeschool bruist het volop met nieuwe ideeën. We hielpen veel startende ondernemers in de tech, gaming en entertainment bij hun groei. En onderzochten bij bedrijventerrein Hazeldonk of drones helpen om te zien waar onderhoud aan de weg nodig is.

Natuurlijk is er veel meer. Leest u daarvoor de samenvatting of het verslag. Het jaarverslag bestaat verder uit 5 programma's. Programma 1 gaat over Vitaal en Sociaal Breda. Programma 2 gaat over Ondernemend Breda. Programma 3 gaat over Duurzaam wonen in Breda. Programma 4 gaat over het de Basis op Orde in Breda. En tot slot, programma 5 gaat over de Organisatie en financiën van de gemeente.

Onze oprechte dank voor uw inzet afgelopen jaar. Laten we dat samen blijven doen voor onze gastvrije, groene en grenzeloze stad en dorpen.

We rekenen op u, vandaag en in de toekomst!

Met vriendelijke groet,
Het college van burgemeester en wethouders
van Breda

INHOUDSOPGAVE

Jaarstukken 2024.....	1
Inhoudsopgave	5
Samenvatting.....	7
Vitaal en Sociaal Breda.....	22
Ondernemend Breda	64
Duurzaam wonen in Breda	100
Basis op Orde in Breda.....	130
Organisatie en financiën van Breda.....	166
Paragrafen	184
Jaarrekening	248
Bijlagen	304
Klimaatmonitor 2024	358

SAMENVATTING

De jaarstukken 2024 in beeld

Jaarstukken 2024 in één oogopslag

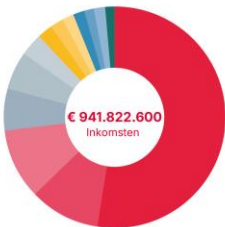
www.hetgeldvanbreda.nl

Lokale lasten

Met welk percentage zijn mijn lokale lasten in 2024 gestegen of gedaald?

- OZB woningen € 0% →
- OZB niet-woningen € 0% →
- Rioolheffing € +2% ↑
- Afvalstoffenheffing € +2% +5% ↑

Inkomsten

Gemeentefonds	€	477.115.019
Inkomensvoorziening	€	98.778.615
Woonlastenheffing	€	87.995.733
Bijdrage regio (zorg)	€	61.756.924
Subsidies	€	54.444.278
Overige opbrengsten derden	€	36.095.503
Mutaties reserve	€	27.761.315
Verhuur vastgoed	€	19.492.709
Parkeren	€	18.482.022
Leges & heffingen	€	16.520.287
Afvalverwerking	€	16.070.933
Grondexploitatie	€	15.538.520
Bedrijfsvoering	€	11.770.741
	€	941.822.600

Uitgaven

Jeugd/Wmo	€	259.608.403
Participatie/Armoede	€	141.329.495
Bedrijfsvoering	€	101.112.721
Beheer openbare ruimte	€	45.381.760
Overig	€	44.006.568
Veiligheid	€	42.446.452
Afvalservice	€	39.438.070
Onderwijs (incl. huisvesting)	€	37.321.992
Vastgoedbeheer	€	34.587.461
Cultuur	€	30.605.735
Grondexploitatie	€	21.377.577
Dienstverlening	€	20.386.540
Sportbevordering/Volksgezondheid	€	17.542.816
Riolering	€	17.030.704
Statushouders	€	16.710.214

Mutaties reserves	€	15.699.478
Economische zaken en evenementen	€	12.395.358
Parkeren	€	12.083.760
Grote projecten	€	11.911.309
Mobiliteit	€	6.627.700
	€	927.604.114

Samenvatting jaarstukken

PROGRAMMA 1 VITAAL EN SOCIAAL BREDA

De gemeente bood zorg en ondersteuning aan mensen, hielp mensen aan werk of inkomen en zorgde voor een schone, leefbare en veilige omgeving. En er was meer:

1. **Gezondheidsvisie:** In de nieuwe gezondheidsvisie staat dat de gezonde keuze de makkelijkste zou moeten zijn. We ontmoedigen bijvoorbeeld vapes en willen fastfoodketens op bepaalde winkelpleinen tegengaan.
2. **Zorgoverdracht:** De zorg van Villa Boerenbont is naar het Leger des Heils gegaan. Medewerkers hielden hun banen en cliënten kregen hun ondersteuning.
3. **Jeugdhulp:** Vanaf 1 januari 2025 start het nieuwe team professionals in Breda Noord. Het team bestaat uit jeugdzorgwerkers, maatschappelijk werkers, gezinscoaches en andere specialisten die gezinnen passende hulp bieden op het juiste moment.
4. **Armoedebelid:** Het nieuw armoedebelid wil het negatief beeld van armoede afhalen. De Bredapas wordt voortaan voor alle Bredanaars.
5. **Onderwijsvisie:** De nieuwe onderwijsvisie zorgt voor meer gelijke kansen bij kinderen, een stevige basis voor hun ontwikkeling en mogelijkheden op de arbeidsmarkt.
6. **Oekraïense school:** De Oekraïense school kon open blijven na stevige lobby.
7. **Sportevenementen:** Ruim 600 hardlopers ontvingen de Bredaille. Zo'n 2.100 mensen met een beperking deden mee aan de Special Olympics Nationale Spelen. En 3.100 sporters renden mee bij Wings for Life.
8. **Jongerencentrum:** We openden in Hoge Vucht een jongerencentrum waar jongeren zich kunnen terugtrekken of juist samen kunnen zijn.

PROGRAMMA 2 ONDERNEMEND BREDA

Breda werkt aan een groene, grenzeloze en gastvrije stad met veel werk en nieuwe banen. We vinden innovatie, technologie en creativiteit belangrijk en werken samen met ondernemers, bedrijven en andere organisaties. Hieronder enkele voorbeelden:

1. **Innovatiedistrict:** De gemeente hielp veel startende tech- en gamebedrijven met groeien. De adviesraad voor het Innovatiedistrict Breda is opgericht. Deze raad bestaat uit mensen van belangrijke bedrijven, kennisinstellingen en de overheid. De raad beslist over wat het Innovatiedistrict moet doen. Tijdens de Breda Game Week waren er inspirerende activiteiten rond games, esports en gamekunst. Het nieuwe festival TURF vond voor het eerst plaats.
2. **Esports:** In 2024 startte de Esports Talenthub, een talentenprogramma waarin talentvolle e-sporters trainingen krijgen.
3. **Actieplan Arbeidsmarkt:** Het nieuwe Actieplan Arbeidsmarkt gaat de samenwerking tussen economie, onderwijs en het sociaal domein verbeteren, bijvoorbeeld via de Doenersacademie. Het platform ENTER Breda wil tech-talent aantrekken, behouden en opleiden.
4. **Energie Campus:** De Energie Campus is geopend om mensen op te leiden voor de energiesector.
5. **Innovatie en experimenten:** Samen met de bedrijvenvereniging, het Rijk en andere partners experimenteerden we op Hazeldonk met drones voor wegdekinspectie, surveillance en zwerfvuil. Breda organiseerde het evenement 'AI in de stad' en werkte samen met TNO aan de verdere ontwikkeling van de digitale kopie van onze stad om Breda voor te bereiden op een duurzame, innovatieve toekomst.
6. **80-jarig jubileum van bevrijding:** Breda vierde het 80-jarig jubileum van haar bevrijding met veel activiteiten, mogelijk gemaakt door verschillende organisaties. De herdenking en viering trok veel lokale belangstelling en bezoekers uit Polen.
7. **Regio-deal:** Het Rijk en West-Brabant investeren samen 30 miljoen euro in projecten voor brede welvaart, banen en innovatie. Dat levert Breda meer kansen op om mee te doen aan innovatieve, plantaardige en duurzame ontwikkelingen.

PROGRAMMA 3 DUURZAAM WONEN IN BREDA

Breda is een fijne stad om te wonen. We werkten hard aan meer woningen en Stad in een Park. De gemeente werkte samen met woningcorporaties en woningeigenaren aan energiebesparing, duurzame energie en klimaatadaptie. Hieronder enkele punten uit 2024:

1. **Wonen:** We maakten veel plannen om huizen te bouwen. De plannen voor ruim 2.300 woningen zijn concreet. In de nieuwe woonvisie staat dat Breda werkt aan een stedelijk centrum en sterke dorpen en wijken. De gemeente maakte ook nieuwe afspraken met de woningcorporaties en gaat nieuwe standplaatsen op bestaande plekken maken voor woonwagenvoerders.
2. **Flex-woningen:** De bouw startte van 192 flex-woningen aan de Stadionstraat en 123 aan de Frankenthalerstraat. We gaven de vergunning voor 22 flex-woningen aan het Kadijkje. En er kwamen 55 tijdelijke woningen bij aan de Claudius Prinsenlaan 12.
3. **Tijdelijke woonplek Ingenhousz:** Zo'n 200 Oekraïners en statushouders konden terecht in de woonplek Ingenhousz voor een periode van 3 jaar.
4. **Stationskwartier:** Na 15 jaar is de gebiedsontwikkeling van het Stationskwartier af. Het bestaat uit het nieuwe station, het gerechtsgebouw, appartementen van Breda Vooruit en Belcrumpoort, 5TRACKS en woningen in Drie Hoefijzers Noord en Zuid.
5. **Turborotonde:** De nieuwe rotonde bij de Graaf Hendrik III Laan zorgt voor veiliger verkeer en overzichtelijkere verkeerssituaties.
6. **Energie besparen:** We ondersteunden bewoners, ondernemers, verenigingen en wijk- en dorpscentra bij hoge energiekosten. De eerste wijkenergieplannen voor Biesdonk, Doornbos-Linie, Tuinzigt en Wisselaar zijn klaar. In Tuinzigt hielpen we minimaal 760 mensen hun eigen woning te verduurzamen. De energiefixers legden bijna 6.000 huisbezoeken af en hielpen inwoners bij praktische klussen. De energiebespaarcoaches ondersteunden ruim 630 mensen bij het besparen van energie.
7. **Dierenbeleid:** Het nieuwe dierenbeleid is vastgesteld en gaat over een veilig en dierwaardig leven voor dieren. Boerderij Wolfslaan heeft een voorbeeldrol voor de andere dierenweides in Breda.
8. **Stad in een Park:** Breda is genomineerd voor National Park City in 2025 en we maken deel uit van Van Gogh Nationaal Park. Het informele parkeren aan de Lovensdijkstraat is veranderd in een groen, parkachtig gebied en de eerste bomen zijn geplant in het Levensbos. Bovengrondse hoogspanningsverbindingen in Haagse Beemden en Wisselaar zijn ondergronds gelegd.
9. **Parkeren:** De gemeente voerde betaald parkeren in om Sportpark en Brabantpark II bereikbaar, leefbaar en veilig te houden. We besloten alle parkeerregimes terug te brengen tot twee zones en tarieven voor parkeren op straat. En we introduceerden nieuwe manieren om je fiets te stallen en tijdelijke fietsstallingen bij evenementen.

PROGRAMMA 4 BASIS OP ORDE IN BREDA

De basis op orde gaat over de omgeving waarin we wonen, werken en leven. We werken hard om onze wegen, pleinen en viaducten te onderhouden en achterstanden weg te werken. Andere punten uit 2024 zijn:

1. **Groenere straten en pleinen:** Verschillende locaties zoals winkelcentrum de Burcht, de Middellaan en Oranjeplein zijn groener gemaakt. Bewoners uit Linie en Gageldonk knapten speeltuintjes op met onze bijdrage.
2. **Maatschappelijke onrust:** In 2024 zagen we meer maatschappelijke onrust. We besteden meer aandacht aan groeiende onrust en escalaties in gemeenschappen. Door onze voelhorens in de diverse gemeenschappen uit te steken en goed samen te werken met betrokken partners proberen we situaties te voorkomen en zo effectief mogelijk te de-escaleren.
3. **Ja-ja sticker:** De nieuwe ja-ja sticker verminderde papierverspilling en afval.
4. **Grondstoffen terugwinnen:** Met het demonteren van meubels wonnen we 100.000 kilo aan grondstoffen terug. We werkten op afval nauwer samen met omliggende gemeenten.
5. **Veiligheid:** 10 hotspots bij Park Valkenberg en het Centraal Station kregen extra toezicht om het veiligheidsgevoel te verbeteren.
6. **Herdenkingsmonument:** Op 26 oktober 2024 gaven we aandacht voor de Bredase Veteranen en werd er zowel voor hen als voor de Molukse KNIL-militairen een monument onthuld in park Valkenberg.

PROGRAMMA 5 ORGANISATIE EN FINANCIËN VAN BREDA

Het is belangrijk dat de gemeentelijke organisatie meegroeit met de groei van de stad om alle plannen en ideeën ook waar te kunnen maken. Daarom wordt de organisatie professioneler. Een aantal punten staat hieronder:

1. **AI:** De gemeente deed een proef met Co-Pilot, de AI-toepassing van Microsoft. De ervaring is dat de nauwkeurigheid en de kwaliteit van het werk verbeterd. Daarbij is ook direct aandacht voor privacy en informatieveiligheid.
2. **Personeelswerving:** We zetten diverse vacatures voor externe inhuur om in gewone vacatures. Dankzij via-via-werving namen we 51 nieuwe collega's aan.
3. **Bezwaarschriften:** We vernieuwden de manier waarop bezwaarschriften worden behandeld. Kern is een laagdrempelig en persoonlijk contact met de bezwaarmaker. Bezwaren worden zo veel mogelijk informeel behandeld.
4. **Audit:** Onze auditfunctie is gecertificeerd door het Instituut van Interne Auditors. Dat past bij onze ambitie om een professionele interne auditfunctie te hebben en daardoor zelf ook meer in control te komen.
5. **Klantcontactcentrum:** Het Klantcontactcentrum antwoordde op meer dan 300.000 vragen en meldingen van heel veel mensen.

Financiële stand van zaken

FINANCIEEL RESULTAAT 2024

Het resultaat van de jaarrekening 2024 is voor resultaatbestemming € 14,2 miljoen. Dit komt neer op 1,5% van de werkelijke lasten van € 927,6 miljoen. Dit resultaat is grotendeels incidenteel van aard en wordt vooral beïnvloed door bijdragen vanuit het Rijk. In het meerjarenperspectief, de meerjarige financiële prognose van de gemeente, is in 2024 een resultaat van € 10,2 miljoen opgenomen. Dit bedrag is incidenteel van aard en bepaalt voor grote mate het resultaat, zoals ook eerder toegelicht in de bestuursrapportage 2024.

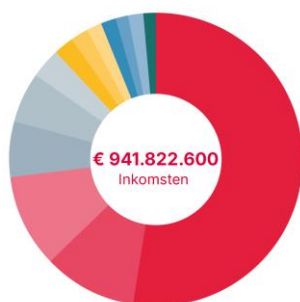
Ondanks het positieve resultaat blijven de financiële vooruitzichten onzeker door dalende bijdragen vanuit het Rijk en stijgende kosten, onder andere in het sociaal domein. Deze onzekerheid heeft geleid tot de noodzaak om in de begroting van 2025 structurele bezuinigingen en taakstellingen door te voeren, om stabiele perspectieven voor de komende jaren te waarborgen.

We doen voorstellen tot resultaatbestemming voor € 6,6 miljoen. Dit doen we onder andere voor uitkeringen die we vanuit het Rijk ontvangen en die we in 2025 willen inzetten om onze activiteiten uit te voeren. Deze middelen worden gestort in de exploitatiereserve, een reserve waarin middelen worden gestort voor specifieke toekomstige uitgaven. Na de besluitvorming over deze voorstellen tot resultaatbestemming storten we € 7,6 miljoen in de algemene reserve.

Daarnaast zijn al middelen opgenomen in de exploitatiereserve, bestaande uit resterende budgetten van overhevelingen uit voorgaande jaren. Voor deze bestaande middelen wordt voorgesteld om € 5,2 miljoen door te schuiven naar 2025 en verder, en € 4,5 miljoen vrij te laten vallen naar de algemene reserve.

In totaal wordt afgerond € 12 miljoen (€7,6 miljoen en € 4,5 miljoen) toegevoegd aan de algemene reserve. Dit draagt bij aan een hogere financiële weerbaarheid. Ondanks dat het kabinet in de voorjaarsnota middelen beschikbaar heeft gesteld voor gemeenten, blijven de onzekerheden op financieel vlak gezien dat gemeenten in de toekomst voor financiële tekorten staan. Daarom is het van groot belang om de algemene reserve op peil te houden en daarmee te sparen voor later om ook in de toekomst onze inhoudelijke ambities waar te maken.

HOE ZAGEN ONZE INKOMSTEN EN UITGAVEN ERUIT?

Gemeentefonds	€	477.115.019
Inkomensvoorziening	€	98.778.615
Woonlastenheffing	€	87.995.733
Bijdrage regio (zorg)	€	61.756.924
Subsidies	€	54.444.278
Overige opbrengsten derden	€	36.095.503
Mutaties reserve	€	27.761.315
Verhuur vastgoed	€	19.492.709
Parkeren	€	18.482.022
Leges & heffingen	€	16.520.287
Afvalverwerking	€	16.070.933
Grondexploitatie	€	15.538.520
Bedrijfsvoering	€	11.770.741
Totaal	€	941.822.600

Bovenstaand overzicht geeft inzicht in onze inkomsten. Deze zijn in te delen in 2 categorieën: inkomsten vanuit het Rijk en overige inkomsten. De inkomsten vanuit het Rijk zijn de omvangrijkste categorie. Deze bestaan uit de algemene uitkering en de uitkeringen voor inkomensvoorziening. De overige inkomsten bestaan uit de woonlastenheffingen (ozb, rioolheffing, afvalstoffenheffing), parkeerinkomsten, subsidies, huuropbrengsten en overige opbrengsten.

Jeugd/Wmo	€	259.608.403
Participatie/Armoede	€	141.329.495
Bedrijfsvoering	€	101.112.721
Beheer openbare ruimte	€	45.381.760
Overig	€	44.006.568
Veiligheid	€	42.446.452
Afvalservice	€	39.438.070
Onderwijs (incl. huisvesting)	€	37.321.992
Vastgoedbeheer	€	34.587.461
Cultuur	€	30.605.735
Grondexploitatie	€	21.377.577
Dienstverlening	€	20.386.540
Sportbevordering/Volksgesondheid	€	17.542.816
Riolering	€	17.030.704
Statushouders	€	16.710.214
Totaal	€	927.604.114

De totale uitgaven bedragen € 927,6 miljoen. In bovenstaand overzicht is uitgesplitst waaraan we het geld hebben uitgegeven. De uitgaven betreffen salariskosten, uitkeringen, subsidies, rente, afschrijvingen en stortingen in reserves en voorzieningen. Een nadere toelichting op de uitgaven is per programma opgenomen.

Het resultaat van de jaarrekening 2024 is voor resultaatbestemming € 14,2 miljoen.

Bedragen x € 1 miljoen

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024 vóór wijziging	Begroting 2024 na wijziging	Jaarrekening 2024
Lasten	837,5	854,5	919,0	911,9
Baten	830,9	844,8	902,1	914,1
Saldo van baten en lasten	-6,6	-9,7	-16,8	2,2
Mutatie reserves	15,7	9,7	27,0	12,1
Resultaat	9,1	0,0	10,2	14,2
Voorstellen voor resultaatbestemming	8,8	-	-	6,6
Naar algemene reserve	0,3	0,0	10,2	7,6

In onderstaand overzicht hebben we programma 5 op grond van artikel 8 van het BBV nader uitgesplitst naar algemene dekkingsmiddelen (lokale heffingen, algemene uitkeringen, dividend,

saldo van de financiering en overige algemene dekkingsmiddelen) en de kosten voor overhead, vennootschapsbelasting en de post Onvoorzien. Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten die geen specifieke besteding hebben. De belangrijkste daarvan zijn de uitkering uit het Gemeentefonds en de opbrengst vanuit de ozb. Daarnaast is er nog een aantal kleinere opbrengsten zonder specifiek bestedingsdoel.

Bedragen x € 1.000

Totaaloverzicht baten en lasten per programma	Primitieve begroting 2024		Begroting 2024 incl. wijzigingen		Jaarrekening 2024	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma's						
Vitaal en Sociaal Breda	411.837	174.644	451.696	193.287	452.912	199.354
Ondernemend Breda	84.577	11.765	95.915	20.050	86.383	13.323
Duurzaam wonen in Breda	70.602	51.028	77.505	53.498	69.915	49.669
Basis op orde in Breda	183.069	100.462	191.385	106.360	199.271	114.525
Totaal programma's 1 t/m 4	750.085	337.899	816.500	373.196	808.481	376.871
Overhead	97.315	7.136	97.245	7.431	101.113	11.771
Algemene uitkeringen		454.032		474.438		477.115
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	3.528	40.773	3.052	42.060	3.203	42.517
Onvoorzien	1.000		700			
Overige algemene dekkingsmiddelen	-236		223		-129	891
Saldo van de financieringsfunctie	1.282	4.484	-282	4.484	-2.009	4.336
Dividend		513		513		562
Vennootschapsbelasting	1.515		1.515		1.246	0
Subtotaal programma's (incl. algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien)	854.489	844.836	918.953	902.122	911.905	914.061
Mutaties Reserves	10.833	20.496	15.700	42.714	15.699	27.761
Begrotingssaldo	865.322	865.332	934.653	944.836	927.604	941.823
Resultaat Jaarrekening					14.218	
Resultaat Begroting	10		10.183			

RESULTAATBESTEMMING

We stellen voor om een bedrag van € 6,6 miljoen te reserveren voor uitgaven in volgende jaren.

Bedragen in € 1

Programma	Onderwerp	Voorstel resultaatbestemming
1	Regionale middelen arbeidsmarktbeleid	793.915
1	Regionale middelen laaggeletterdheid	152.745
1	Doorontwikkeling sociaal ontwikkelbedrijf	250.000
2	Verbeter Breda: programmabureau	139.085
2	Verbeter Breda: aanleg waterelement Mgr. Nolensplein	400.000
2	Regionale middelen Landstad de Baronie	26.245
2	Breda brengt het samen	100.000
3	Regionale middelen budget regionale energie strategie	370.500
3	Storting reserve bovenwijkse voorzieningen	511.183
3	Storting reserve FIBI	762.534
5	Decembercirculaire 2024	753.528
5	Doorschuiven restantbudget SaaS-oplossing	1.512.680
5	Kapitaallasten onrendabel investeringsvolume	869.475
Totaal		6.641.890

De voorstellen voor resultaatbestemming zijn voor het grootste deel bedoeld voor activiteiten die niet volledig zijn uitgevoerd of gestart in 2024. Het gaat dan bijvoorbeeld om middelen die we in de loop van 2024 hebben ontvangen vanuit het Rijk, terwijl de activiteiten in 2025 worden uitgevoerd.

RESULTAATBESTEMMING VAN JAREN VÓÓR 2024

In 2024 wilden we in totaal € 20,2 miljoen uitgeven vanuit de exploitatiereserve. Daarvan is € 10,6 miljoen uitgegeven. Er resteert dus een bedrag van € 9,6 miljoen. We stellen voor om een bedrag van € 5,2 miljoen door te schuiven naar 2025 en verder. Het restant van € 4,5 miljoen valt vrij aan de algemene reserve.

Bedragen in € 1

Programma	Onderwerp	Uit jaar	Voorstel door te schuiven bedragen
1	Schuldenafkoopfonds	2021	168.376
1	Restantmiddelen tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten (TONK)/ondersteuning	2021	74.529
1	Oekraïne opvang	2022	1.650.000
1	Regionale middelen voor maatschappelijke opvang	2023	899.817
1	Regionale middelen gemeenschappelijke regeling GIA	2022	404.818
1	Extra opgave volksgezondheid	2023	150.000
2	Verbetering luchtkwaliteit op scholen	2022	482.744
2	Ondersteuning lokale cultuur	2021	88.606
2	Taal voor volwassen ontheemden uit Oekraïne	2023	20.463
3	Middelen Omgevingswet	2022/2023	542.235
3	Geluidsmaatregelen HSL-zuid	2019	109.264
4	Integraal huisvestingsplan	2022	167.581
4	Experiment gesloten coffeeshops	2020	58.604
4	Resultaat Rekenkamer	2023	30.870
5	Impulsbudget aanjagen innovatie	2022	118.590
5	Advieskosten / middelen directie	2023	107.541
5	SaaS-oplossing	2023	91.247
Totaal			5.165.285

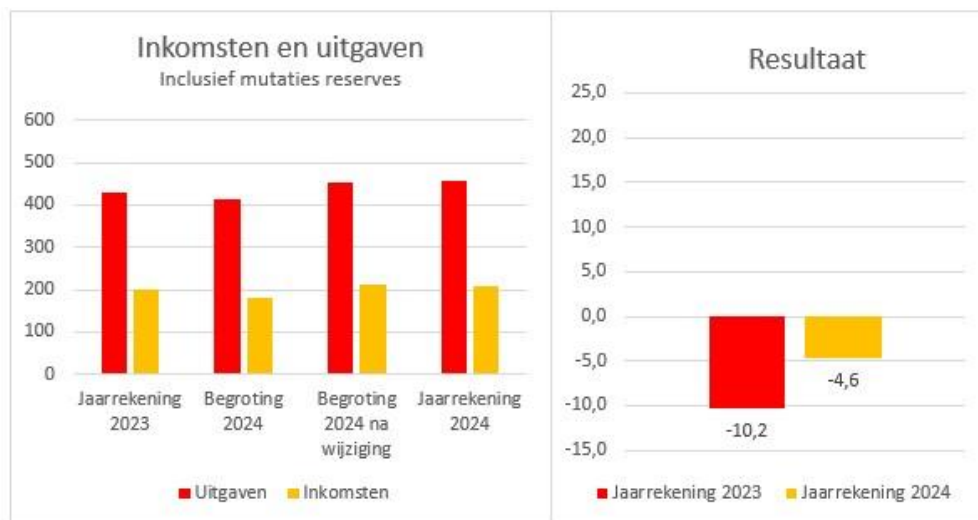
De voorstellen om gelden door te schuiven hebben veelal betrekking op activiteiten die niet volledig zijn uitgevoerd in 2024 en die doorlopen in 2025 en de jaren daarna.

FINANCIEEL OVERZICHT PER PROGRAMMA

We geven inzicht in onze inkomsten en uitgaven, en lichten de afwijking ten opzichte van de begroting per programma op hoofdlijnen toe.

PROGRAMMA 1 VITAAL EN SOCIAAL

De afwijking ten opzichte van de begroting is € -4,6 miljoen. We dienen verzoeken tot resultaatbestemming in voor een bedrag van € 1,2 miljoen vanwege specifieke positieve resultaten.

Het thema Opgroeien laat een resultaat van € -10,8 miljoen zien. Bij jeugdhulp is het resultaat € -7,5 miljoen. Het aantal hulpvragen daalde slechts licht en we zagen onvoldoende afschaling van hulp binnen de jeugdhulp. De cao-stijging in de jeugdzorg leidde tot een bovenmatige indexering, wat zorgde voor hogere tarieven dan begroot. Extra personele inzet was noodzakelijk (€ -2,4 miljoen) voor hervormingen, het ontwikkelen van Stevige Lokale Teams en regionale samenwerking (€ -0,7 miljoen). Ook waren er incidentele frictiekosten bij de jeugdgezondheidszorg (€ -0,6 miljoen). Daartegenover staat een positief resultaat van € 1 miljoen op het leerlingenvervoer doordat eerder toegekende extra middelen niet volledig nodig bleken te zijn. Daarnaast was er een voordeel van € 0,2 miljoen bij de aanpak van laaggeletterdheid.

Het thema Betrokken zijn laat een resultaat zien van € -1,1 miljoen. Het tekort wordt vooral veroorzaakt door een hogere indexering van de Wmo-tarieven dan begroot (€ -0,5 miljoen) en extra personele inzet (€ -1,4 miljoen). Positieve resultaten kwamen van het kleinschalig collectief taxivervoer (€ 0,6 miljoen), waar het aantal ritten lager was dan geraamd. Daarnaast konden subsidies vanuit het Integraal Zorgakkoord (€ 0,7 miljoen) worden ingezet voor specifieke projecten.

Het thema Thuis laat een resultaat zien van € 2,7 miljoen. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door stabiele aantallen cliënten voor beschermd wonen, wat leidde tot een positief resultaat van € 1,2 miljoen. Daarnaast zorgde een hogere integratie-uitkering voor een voordeel van € 0,8 miljoen. Verder liet het ministerie van VWS de verwachte verlaging uit de integratie-uitkering achterwege (€ 0,6 miljoen). Diverse overige posten zorgden gezamenlijk voor een positief resultaat van € 0,7 miljoen. Daarnaast bleek Villa Boerebont niet zelfstandig te kunnen voortbestaan, waardoor een lening van € 1,5 miljoen noodzakelijk was, waarvan € 0,5 miljoen als oninbaar wordt beschouwd.

Het thema Leren, ontwikkelen en werken toont een resultaat van € 1,9 miljoen. Ondanks een lichte stijging van het aantal bijstandsuitkeringen bleef het Buig-budget op niveau, wat leidde tot een positief resultaat van € 0,7 miljoen. Het regionaal arbeidsmarktbeleid leverde een resultaat op van € 0,8 miljoen, doordat door nieuwe inkoop- en aanbestedingsprocedures niet alle beschikbare middelen

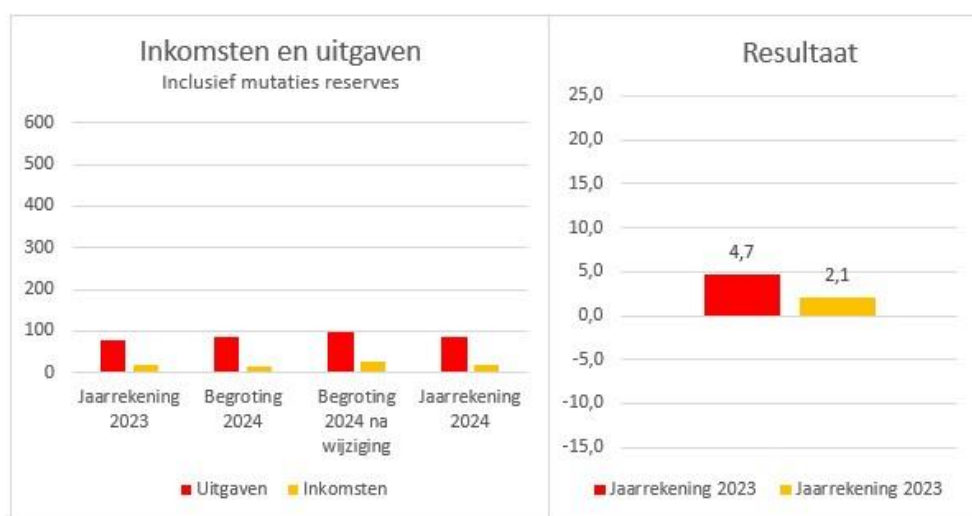
in 2024 zijn uitgegeven. Daarnaast zorgden overige werkgerelateerde projecten voor een positief resultaat van € 0,6 miljoen. De verwachte ombuiging van € 2 miljoen werd niet volledig gehaald, wat leidde tot een tekort van € -0,3 miljoen.

Bij het thema Leven zien we een resultaat van € 0,1 miljoen. Dit wordt vooral veroorzaakt door een positief resultaat bij het sportbeleid (€ 0,1 miljoen).

Binnen het thema Ontmoeten is het resultaat € 2,6 miljoen. Dit voordeel komt vooral voort uit de opvang van Oekraïense vluchtelingen, wat een positief resultaat van € 2,4 miljoen opleverde. Dit is bereikt door efficiënte opvanglocaties en lagere energiekosten dan verwacht. Daarnaast zorgde de wijkaanpak voor een positief resultaat van € 0,2 miljoen.

PROGRAMMA 2 ONDERNEMEND BREDA

De afwijking ten opzichte van de begroting is € 2,1 miljoen. We dienen verzoeken tot resultaatbestemming in voor een bedrag van € 0,7 miljoen vanwege specifieke positieve resultaten.

Het thema Stimuleren economische ontwikkeling in Breda laat een resultaat zien van € 1,3 miljoen. Dit wordt vooral veroorzaakt door onderbestedingen binnen de economische zaken (€ 0,9 miljoen). Vertraging in de aanleg van de BredaRing zorgde voor een positief resultaat van € 0,5 miljoen. Daarnaast is er € 0,2 miljoen niet besteed aan impuls gelden en zien we € 0,4 miljoen aan lagere subsidie vaststellingen vanuit het energiepakket. Tegenover deze voordelen stonden extra personeelslasten van € 0,4 miljoen en een aanvullende subsidie van € 0,1 miljoen voor bedrijventerreinen.

Bij de grote projecten in de stad zien we een resultaat van € 0,8 miljoen. CrossMark leverde een positief resultaat op van € 0,2 miljoen door lagere kapitaallasten en een verbeterd resultaat van de grondexploitatie. Gasthuisvelden liet een tekort zien van € -0,3 miljoen door nadeelcompensaties voor de Nieuwe Mark. Ontwikkelingen in Bavel en Centrum-Oost zorgden ieder voor een positief resultaat van € 0,1 miljoen door lagere kapitaallasten. Verbeter Breda leverde een positief resultaat op van € 0,7 miljoen, deels door bijdragen van partners als Amphia, INOS en Alwel.

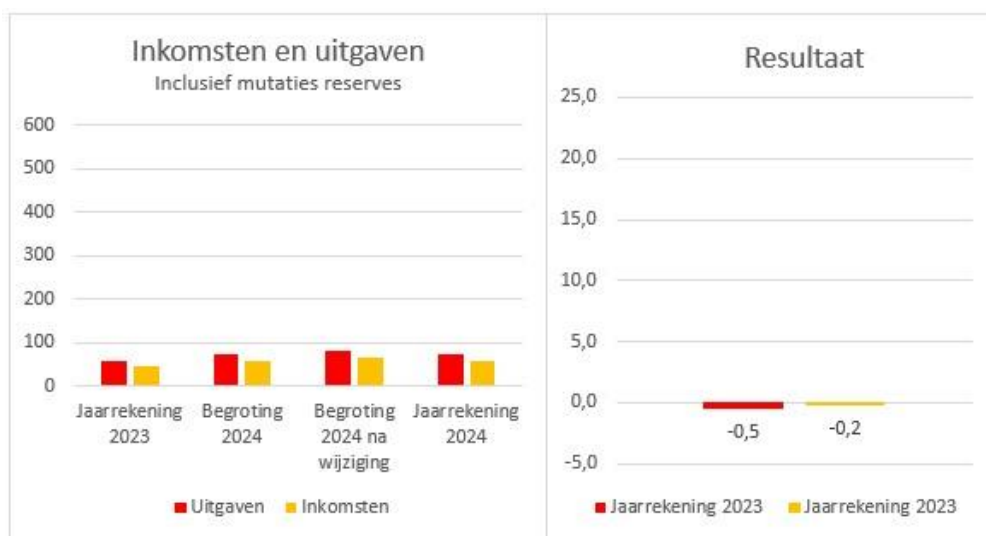
Binnen het thema Dynamische stad werd een positief resultaat van € 0,1 miljoen behaald door hogere opbrengsten vanuit archeologie leges. Daartegenover stond een tekort van € -0,1 miljoen bij cultuurpresentatie door hogere inhuurkosten. Ook is er een positief resultaat van € 0,1 miljoen bij musea door de vertraging bij de realisatie van een definitief stadsdepot.

Het thema Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs laat een klein tekort zien van € -0,1 miljoen door het inhuren van externe adviesbureaus voor de afronding van de overeenkomst met BreedSaam.

Binnen het thema Verbindend bestuur zien we een positief resultaat van € 0,2 miljoen doordat niet het volledige budget van de samenwerking binnen de Baronie is besteed. Het positieve resultaat bij Regio West-Brabant (€ 0,1 miljoen) is te verklaren door een verrekening van het jaarrekeningresultaat van 2023. Daarentegen is er een tekort van € -0,1 miljoen bij de Vereniging van Nederlandse Gemeenten door een hogere bijdrage per inwoner.

PROGRAMMA 3 DUURZAAM WONEN

De afwijking ten opzichte van de begroting is € -0,2 miljoen. We dienen verzoeken tot resultaatbestemming in voor een bedrag van € 1,6 miljoen vanwege specifieke positieve resultaten.

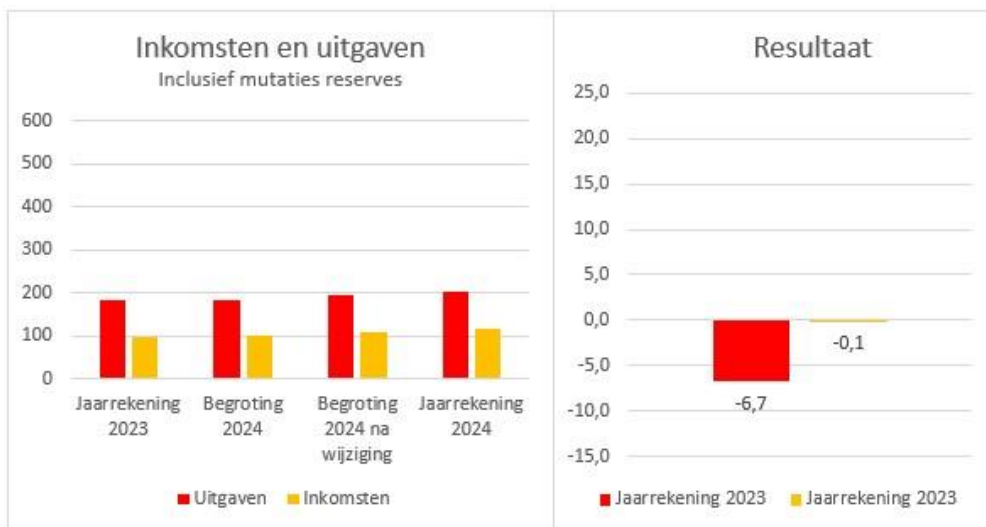
Het thema Wonen in Breda laat een resultaat zien van € 0,4 miljoen door een extra onttrekking vanuit de reserve Versnellingsopgave wonen. Bij het thema Verdeling van de beschikbare ruimte is er een tekort van € -0,3 miljoen door een verliesneming op faciliterende projecten. Het resultaat bij het thema Grote woonprojecten in de stad bedraagt € 1,7 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door positieve resultaten bij de grondexploitatie ten behoeve van woningbouw (€ 0,4 miljoen) en de verkoop van grond, hogere huur- en pachtopbrengsten en lagere onderhoudskosten bij panden en gronden (€ 1,3 miljoen).

Het thema Bereikbaar Breda heeft een neutraal resultaat. Bij mobiliteit is een tekort van € -0,2 miljoen ontstaan door een bijdrage aan de gemeente Gilze en Rijen voor de snelfietsroute F58. Daartegenover staat een positief resultaat bij parkeren van € 0,2 miljoen, vooral door hogere opbrengsten uit straatparkeren en lagere onderhoudskosten.

Het thema Breda is een duurzame en bestendige stad toont een tekort van € -2,1 miljoen. Milieubeheer leverde een positief resultaat op van € 0,2 miljoen door incidenteel budget voor de Omgevingswet. Ook had Boerderij Wolfslaar een positief resultaat van € 0,1 miljoen door een efficiënte exploitatie van de horecavoorzieningen. Openbaar groen en recreatie had een klein tekort van € -0,1 miljoen door lagere parkeeropbrengsten bij de Galderse Meren en extra kosten voor zwemtoezicht. Het grootste tekort komt door biodiversiteit (€ -2,4 miljoen), waar een eenmalige afschrijving plaatsvond voor de 150 kV-hoogspanningsverbinding van TenneT.

PROGRAMMA 4 BASIS OP ORDE

De afwijking ten opzichte van de begroting is € -0,1 miljoen. We dienen geen verzoeken tot resultaatbestemming in.

Het thema Veilig Breda laat een tekort zien van € -0,1 miljoen, vooral door hogere personeelslasten en externe kosten voor beveiliging tijdens carnaval. Bij veiligheid in de openbare ruimte ontstond een tekort van € -1,1 miljoen door hogere kosten voor boa's (€ 0,3 miljoen), evenementen (€ 0,5 miljoen) en uitbreidingen van het vergunningengebied (€ 0,2 miljoen). Daarnaast waren er minder inkomsten uit ligplaatsen, havengelden en leges (€ -0,2 miljoen). Positieve resultaten kwamen vanuit bijdragen aan het Veiligheidshuis (€ 0,1 miljoen), onverwachte subsidies voor ondernijning (€ 0,2 miljoen), lagere bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen (€ 0,7 miljoen) en hogere precario-opbrengsten (€ 0,3 miljoen).

Het thema Dienstverlening heeft een positief resultaat van € 0,6 miljoen. Dit is te verklaren door lagere loon- en inhuurkosten (€ 0,2 miljoen) en een lagere personele inzet bij Publiekszaken met hogere opbrengsten voor de registratie van niet-ingezetenen (€ 0,4 miljoen).

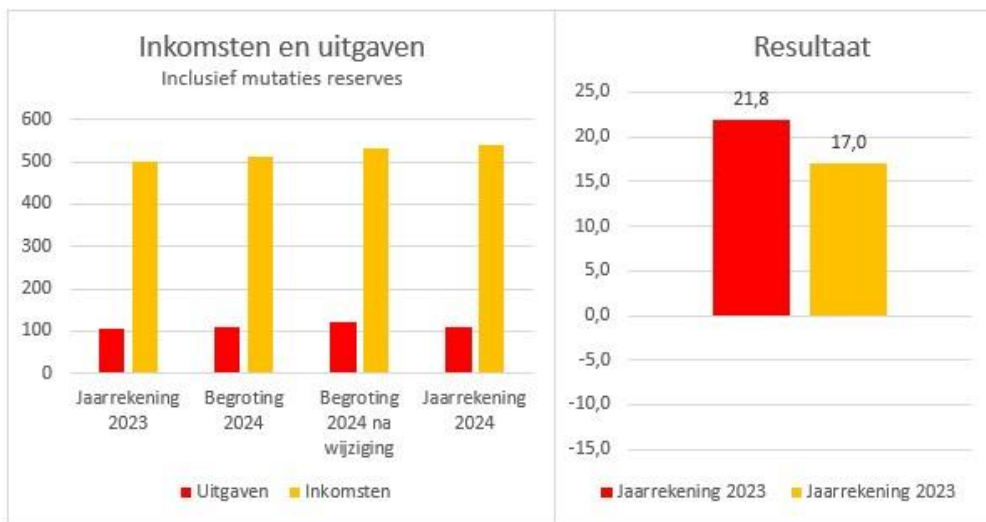
Het thema Beheer van de openbare ruimte laat een tekort zien van € -0,6 miljoen. Bij groenbeheer zijn extra kosten gemaakt voor het wagenpark (€ -0,3 miljoen) en energielasten voor Stichting Weekmarkten (€ -0,1 miljoen). Bij wegen ontstaan nadelen door hogere kosten voor openbare verlichting (€ -0,6 miljoen), calamiteiten (€ -0,3 miljoen) en reiniging (€ -0,1 miljoen). Deze nadelen worden deels gecompenseerd door positieve resultaten bij kabels en leidingen (€ 0,4 miljoen), reclameopbrengsten (€ 0,1 miljoen) en lagere kapitaallasten (€ 0,1 miljoen). Afvalservice heeft een tekort van € -0,3 miljoen door de kosten voor inhuur vanwege een hoger ziekteverzuim en interne doorbelastingen, ondanks incidentele voordelen op de afvalstromen (€ 1 miljoen).

Bij het Beheer van gemeentelijk vastgoed zien we een positief resultaat van € 1,2 miljoen. Dit komt vooral door de verkoop van Stads Kantoor gebouw C (€ 1,3 miljoen) en lagere energielasten (€ 0,6 miljoen). Tegenover deze voordelen staan onder andere onderhoudskosten aan vastgoed (€ -0,7 miljoen).

Het thema Open overheid laat een tekort zien van € -1,2 miljoen. De belangrijkste oorzaak is een extra dotatie aan de pensioenvorming voor (ex-)wethouders van € 1,2 miljoen, veroorzaakt door een lagere rentestand en hogere onttrekkingen voor pensioen en wachtgeld.

PROGRAMMA 5 ORGANISATIE EN FINANCIËN

De afwijking ten opzichte van de begroting is € 17 miljoen. We dienen verzoeken tot resultaatbestemming in voor een bedrag van € 3,1 miljoen vanwege specifieke positieve resultaten, waaronder € 0,8 miljoen vanuit de ontvangen middelen van de decembercirculaire. De raad heeft eerder al besloten om dit bedrag over te hevelen naar 2025.

Binnen het thema Een toekomstbestendige organisatie is een resultaat van € 0,5 miljoen behaald. Er is een tekort van € -0,5 miljoen bij het opleidingsbudget doordat het percentage opleidingsbudget niet marktconform is. Ook zijn er hogere kosten voor WGA-uitkeringen (€ -0,3 miljoen) en salarissen en inhuur (€ -3,4 miljoen). Positieve resultaten zijn afkomstig van hogere opbrengsten uit WAO-premies en Flex West-Brabant (€ 0,8 miljoen), niet uitgegeven middelen voor SaaS-applicaties (€ 1,6 miljoen), lagere kosten voor contracten en automatisering (€ 1,5 miljoen) en een vrijval uit de centrale personeelsvoorziening (€ 0,3 miljoen).

Het thema Solide financiën laat een positief resultaat zien van € 17 miljoen. Dit wordt vooral veroorzaakt door een niet ingezet positief saldo van het meerjarenperspectief (€ 10,2 miljoen), een positief effect van de decembercirculaire (€ 2,7 miljoen), een gunstig treasuryresultaat door hogere renteopbrengsten (€ 1,6 miljoen), en niet volledig gebruikte stelposten (€ 0,7 miljoen). Ook waren de ozb-opbrengsten hoger door een grotere waardeontwikkeling van woningen en niet-woningen (€ 0,4 miljoen), en zorgde de afwikkeling van vpb-aangiften en btw-suppleties voor een positief resultaat (€ 0,4 miljoen). Daarnaast leidde een lagere voorziening voor verlofsparen tot een vrijval van € 0,9 miljoen.

INVESTERINGEN

Bij de ontwikkelingen in de stad horen investeringen: in onze grootstedelijke projecten en in de instandhouding en modernisering van onze voorzieningen. De investeringsplanning en de uitgaven voor 2024 waren als volgt:

Bedragen x € 1 miljoen

	Bedrag
Investeringsprogrammering 2024	89,6
Uitgaven 2024	71,9
Restant 2024	17,7

Het geplande investeringsbedrag over 2024 (€ 112,8 miljoen) is in de bestuursrapportage bijgesteld naar € 89,6 miljoen. De werkelijke uitgaven in 2024 bedragen € 71,9 miljoen. Het betreft vooral uitgaven op het gebied van wonen, de Nieuwe Mark, het Havenkwartier, 't Zoet, Centrum-Oost, de riolering, mobiliteit, de aankoop van strategische gronden en de openbare verlichting. In 2024 hebben we minder uitgegeven dan gepland aan onder andere vastgoedbeheer, het wagenpark, de riolering, de Nieuw Mark, Centrum-Oost, het Havenkwartier en projecten voor landschapsverbetering. De oorzaak van de onderuitnutting lichten we toe in de programma's.

Het restant van € 17,7 miljoen wordt doorgeschoven naar de komende jaren.

FINANCIËLE KENGETALLEN

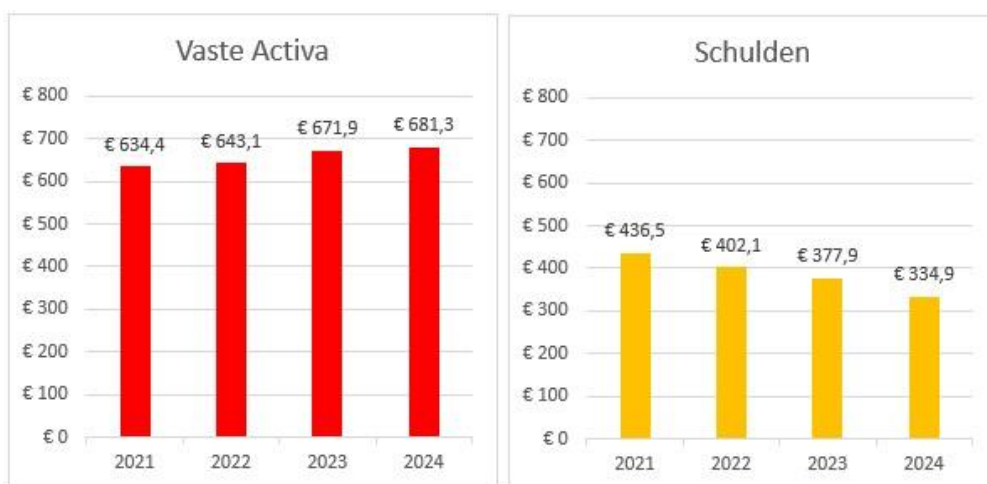
Financiële kengetallen geven samen de verhouding weer tussen de diverse onderdelen van de begroting, de balans en de exploitatie. Ze zijn een hulpmiddel om de financiële positie van de gemeente te beoordelen. We delen de kengetallen in op basis van stabiliteit, wendbaarheid, weerbaarheid en voldoen aan wettelijke kaders. Hieronder lichten we enkele kengetallen toe. Deze moeten in gezamenlijkheid bekeken worden om een goed beeld te krijgen van onze financiële positie. Een nadere toelichting op de kengetallen vindt u in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

STABILITEIT

Met stabiliteit bedoelen we de mate waarin de gemeente haar financiële positie in evenwicht weet te houden.

Ontwikkeling van de balansposities

De balans geeft inzicht in de omvang van onze bezittingen en de manier waarop die worden betaald. De ontwikkeling van de reserves en de schuldpositie heeft invloed op de financiële positie van de gemeente.

De investeringen die we doen in de stad, activeren we en nemen we op onder onze vaste activa. Daarover schrijven we gedurende een langere periode af. De afschrijving vormt samen met de rente de kapitaallast die we jaarlijks in onze exploitatie verantwoorden. Ten opzichte van 2023 nemen de vaste activa toe. Er is dus per saldo iets meer geïnvesteerd dan afgeschreven.

RESERVES

De reservepositie bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves. In totaal gaat het om € 147,8 miljoen.

De algemene reserve is in 2024 gedaald van € 104,1 miljoen naar € 101,9 miljoen, exclusief de voorgestelde resultaatbestemming van het jaar 2024. De bestemmingsreserves bestaan uit diverse reserves, waarvan de grootste de investeringsreserve is. In deze reserve zit eind 2024 € 14,7 miljoen (eind 2023: € 10,9 miljoen).

Solvabiliteit

De omvang van de reserves (het eigen vermogen) wordt ook wel aangeduid met het kengetal solvabiliteit. Dit kengetal ontwikkelt zich sinds 2021 als volgt:

	2021	2022	2023	2024	Signalerings- waarde
Solvabiliteitsratio	18,54%	21,07%	19,64%	19,66%	< 20%
Solvabiliteitsratio exclusief doorleningen	23,52%	26,11%	24,04%	23,69%	< 20%

Solvabiliteit wordt uitgedrukt in een percentage van het eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen. Dit geeft inzicht in de mate waarin we in staat zijn om aan onze verplichtingen te voldoen. De solvabiliteit moet in samenhang bekeken worden met het kengetal gecorrigeerde netto schuldquote. Dit kengetal wordt gedempt doordat de gemeente grote geldleningen heeft verstrekt aan voornamelijk BreedSaam, woningcorporaties en aan Chassé Theater Beheer NV. Zonder deze leningen is het kengetal solvabiliteit 23,7% en dat geeft een realistischer beeld. De geadviseerde ondergrens voor de solvabiliteitsratio is 20%. Alle waarden daarboven worden door de VNG aangemerkt als 'goed'. Een uitgebreidere toelichting op de kengetallen vindt u in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

WENDBAARHEID

Wendbaarheid is de mate waarin de gemeente snel kan reageren op veranderingen in de behoeften, ambities en doelstellingen op korte en lange termijn.

Netto schuldquote

Onze schuldpositie hangt samen met alle uitgaven en inkomsten. Als onze uitgaven toenemen, hebben we ook meer financiële middelen nodig om deze uitgaven te kunnen financieren. In 2024 is onze schuldpositie gedaald ten opzichte van 2023. Wat hierbij van belang is, is de beoordeling in hoeverre we in staat zijn om aan onze verplichtingen te voldoen. Dit wordt uitgedrukt in het kengetal netto schuldquote. Deze ontwikkelt zich sinds 2021 als volgt:

	2021	2022	2023	2024	Signalerings- waarde
Netto schuldquote	60,84%	52,91%	54,34%	49,81%	> 130%
Gecorrigeerde netto schuldquote	40,59%	35,47%	37,98%	36,07%	> 130%

Als dit kengetal minder dan 90% is, dan wordt dit gezien als 'uitstekend'. Dit kengetal laat zien dat we, ook bij een stijging van de schuldpositie, goed in staat zijn om aan onze verplichtingen te voldoen.

WEERBAARHEID

Met weerbaarheid bedoelen we de mate waarin de gemeente financiële tegenvallers en financiële risico's op kan vangen zonder grote beleidswijzigingen.

WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOPROFIEL

Bedragen x € 1 miljoen

	2025	2026	2027	2028
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	86,4	99,1	104,9	113,7
Risicoprofiel				59,3
Beschikbaar weerstandsvermogen				54,4

Om de risico's van € 59,3 miljoen af te dekken, heeft de gemeente in 2028 € 113,7 miljoen als weerstandscapaciteit beschikbaar. Het weerstandsvermogen is het saldo van de weerstandscapaciteit min het risicoprofiel en bedraagt € 54,4 miljoen (€ 113,7 miljoen min € 59,3 miljoen). De ratio weerstandsvermogen (totaal beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door het risicoprofiel) komt uit op 1,9. Dit betekent dat als de risico's zich voordoen, we ons beleid kunnen voortzetten. Bij de begroting 2025 bedroeg het weerstandsvermogen € 38,4 miljoen en de ratio weerstandsvermogen 1,7.

WETTELIJKE KADERS

Met wettelijke kaders bedoelen we de mate waarin de gemeente voldoet aan de wettelijk gestelde normen voor de financiering. Het EMU-saldo van de gemeente Breda is eind 2024 negatief (€ -14,2 miljoen), maar boven de referentiewaarde van € -29 miljoen. Dit betekent dat de bijdrage van de gemeente Breda aan het landelijk EMU-saldo geen aandachtspunt is, mits andere overheden zich ook aan hun referentiewaarden houden. Een uitgebreidere toelichting vindt u in de jaarrekening bij het onderdeel Toelichting EMU-saldo.

	2021	2022	2023	2024	Signalerings- waarde
Rente risiconorm *	110	117	127	187	< 0
Kasgeldlimiet **	++++	++++	++++	++++	> --
EMU-saldo (x € 1.000)	-10.684	20.806	-33.457	-14.156	-28.985

* Ruimte onder risiconorm x € 1 miljoen

** Onderschrijding (+) of overschrijding (-) per kwartaal

**Vitaal
en sociaal**

Programma 1

Vitaal en sociaal Breda

Aantal bijstandsuitkeringen 1-1-2025

4.396

Aantal personen met een uitkering dat uitstroomt naar werk

Fulltime
303

Parttime
275

Schuldhulpverlening

841

Aanmeldingen

Gemiddeld schuldbedrag
bij aanvraag

€ 32.903

Aantal personen met Wmo-maatwerkarrangement

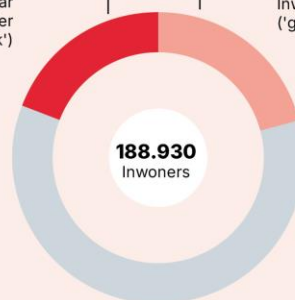
15.898

Aantal inwoners naar leeftijd 1-1-2025

36.951
Inwoners 65 jaar
of ouder
(‘grijze druk’)

38.333
Inwoners 0 - 19 jaar
(‘groene druk’)

113.646
Inwoners 20 - 64 jaar

Aantal onderwijsinstellingen

3
Hoger onderwijs

3
Middelbaar
beroepsonderwijs

11
Speciaal onderwijs
(PO) en VO

44
Primair onderwijs

19
Voortgezet onderwijs

Aantal studenten/leerlingen

20.900
Hoger onderwijs;
waarvan
internationale
studenten
2.100

11.400
Middelbaar
beroepsonderwijs

14.000
Primair onderwijs

10.380
Voortgezet onderwijs

Kengetallen 2024 / meest recente realisatiecijfers.
In de cijfers kunnen afrondingsverschillen voorkomen.

XXXX
GEMEENTE
BRED

TERUGBLIK OP ONZE AMBITIE

In het sociaal domein werken we nauw met elkaar samen. Elke dag zorgen we er samen met onze partners voor dat iedereen mee kan doen en dat het in Breda prettig wonen is.

In 2024 hebben we belangrijke besluiten genomen voor de toekomst van de stad. We hebben een gezondheidsvisie vastgesteld, zodat de gezonde keuze de meest logische en makkelijke keuze wordt. Ook hebben we het beleidskader Inclusief Samenleven: Diversiteit, Gelijkwaardigheid en Inclusie geïntroduceerd. Met dit kader streven we naar een stad waarin iedereen zichzelf kan zijn en iedereen zich thuis voelt. Verder hebben we gewerkt aan het beleidsplan Armoede en Schulden 2025-2028: Meedoen en Rondkomen. Ook is de onderwijsvisie Kansrijk ontwikkelen in Breda 2025-2030 vastgesteld. Daarin zetten we in op gelijke kansen en praktijkgericht opleiden. In al deze plannen richten we ons op preventie. We willen problemen voorkomen en mensen in staat stellen om problemen zelf op te lossen en elkaar te helpen. Dit uitgangspunt zagen we in 2024 ook terug in ons dagelijks handelen.

In de begroting 2024 gaven we al aan dat er grote ontwikkelingen op ons afkomen. Het aantal ouderen stijgt, net als het aantal Wmo-vragen. Ook het aantal jongeren met jeugdhulp neemt toe. De bestaanszekerheid van veel mensen staat onder druk, de financiële middelen voor de gemeente dalen en de arbeidsmarkt voor ons en onze partners is krap. Om het sociaal domein toekomstbestendig te houden, hebben we het afgelopen jaar maatregelen voorbereid die zijn opgenomen in de begroting 2025.

In 2024 hebben we ons gericht op de individuele vraagstukken van jeugdigen, werkzoekenden, mensen met schulden en inburgeraars. Daarnaast keken we gezinsgericht naar alle leeftijden. We hebben een eerste belangrijke stap gezet in het jeugdhulpstelsel door vanaf 1 januari 2025 te starten met een Stevig Lokaal Team: WIJS! Breda. Hiermee leggen we een solide basis voor de komende jaren. Via leren en ontwikkelen komen we zo tot een duurzame verandering van het sociaal domein.

De uitstroom uit (tijdelijke) voorzieningen voor maatschappelijke opvang, beschermd wonen, vrouwenopvang en jeugdhulp is makkelijker gemaakt door de opening van tussenvoorzieningen voor dak- en thuislozen. Bijvoorbeeld op de locatie aan de Wilhelminasingel. Het ETHOS-Light telonderzoek van afgelopen jaar maakte duidelijk dat we moeten blijven werken aan voldoende woonoplossingen.

Kortom, in 2024 hebben we voor veel Bredanaars het verschil kunnen maken. We boden zorg en ondersteuning, hebben mensen geholpen aan werk en inkomen, stonden mensen met schulden bij, hebben kinderen en jongeren hulp geboden in hun ontwikkeling en hebben gezinnen gestabiliseerd. We bouwden aan gezonde en veerkrachtige wijken en dorpen, waarin mensen naar elkaar omkijken en waar sterke sociale verbindingen zijn. En we namen besluiten om het sociaal domein toekomstbestendig te houden.

In de afzonderlijke thema's gaan we in op de specifieke onderdelen uit de begroting 2024.

Thema Opgroeien

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Regio WBO

In 2024 hebben we een regionale bestuursopdracht vastgesteld met 3 hoofddoelen:

- het uitvoeren van reguliere werkzaamheden volgens de dienstverleningsovereenkomsten
- het ondersteunen bij de ontwikkeling van proofs of concept voor de Stevige Lokale Teams, inclusief verbeteringvoorstellen
- de transformatie van het jeugdhulplandschap in Regio WBO, gebaseerd op de uitvoeringsagenda WBO en afgestemd op de regiovisie, het strategisch plan WBO, de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming.

Daarnaast hebben we stappen gezet voor het oprichten van een gemeenschappelijke regeling voor de jeugdtaken van Regio WBO.

Bovenregionale samenwerking JeugdzorgPlus

In 2024 hebben we gewerkt aan de 'Beweging van 0' om uithuisplaatsingen zo veel mogelijk te voorkomen. Met 3 jeugdhulpregio's (Zeeland, West-Brabant-West en West-Brabant-Oost) hebben we een plan van aanpak opgesteld voor de om- en afbouw van JeugdzorgPlus. Dit plan is eind 2024 ingediend om SPUK-middelen (een specifieke uitkering) aan te vragen.

Bovenregionale samenwerking gecertificeerde instellingen

De 5 Brabantse jeugdhulpregio's hebben in 2024 samengewerkt om de jeugdbescherming en jeugdreclassering te verbeteren. Belangrijke trajecten waren:

- de implementatie van landelijke tarieven voor jeugdbescherming
- de aanpak van arbeidsmarktproblemen in de jeugdbescherming, inclusief het ontwikkelen van een mogelijke gezamenlijke aanpak.

Preventieve aanpak jeugd

Samen met onze partners van het waardenetwerk Kansrijke Jeugd hebben we geïnvesteerd in vroegsignalering en preventie. Hierdoor kregen kinderen en jongeren betere kansen om in een veilige en gezonde omgeving op te groeien en hun talenten te ontwikkelen. We hebben een sterk preventienetwerk opgebouwd waarin we elkaars aanbod kennen, samenwerken en gezamenlijke activiteiten organiseren. Dit zorgt ervoor dat we jeugdigen en gezinnen nog beter kunnen ondersteunen.

De belofte van Verbeter Breda wordt steeds meer geïntegreerd in beleidsplannen, zoals de onderwijsvisie, de gezondheidsvisie en visies op diversiteit en inclusie. Dit is een belangrijke basis om te werken aan de ambitie van Verbeter Breda: een stad waarin alle kinderen en jongeren zich kunnen ontwikkelen, ongeacht waar ze wonen.

Familie

Dit hebben we in 2024 bereikt om te komen tot 0 uithuisplaatsingen van jeugdigen:

- We voorkomen uithuisplaatsingen door intensievere vormen van ambulante jeugdhulp in te zetten en door de om- en afbouw van de gesloten jeugdzorg. Dit zien we terug in de cijfers: in 2024 zijn 318 kinderen uit huis geplaatst, een daling van 24,8% ten opzichte van 2018.
- De gemiddelde tijd die jeugdigen doorbrengen in de verblijfszorg is sinds 2019 ongeveer gelijk gebleven (142 dagen versus 143 dagen). Dat komt doordat het lastig is om een passende vervolgplek te vinden. Daardoor blijven ze vaak langer in de verblijfszorg. Wel is het aantal toewijzingen voor verblijfszorg gedaald van 266 in 2019 naar 154 in 2024. Het lukt dus steeds beter om jeugdigen met ambulante hulp te helpen.
- De gemiddelde verblijfsduur in de crisiszorg is sinds 2019 licht toegenomen (van gemiddeld 24 dagen naar 28 dagen). Ook hier speelt het vinden van een passende vervolgplek of het niet meer naar huis kunnen een rol. Het gemiddelde aantal dagen in de pleegzorg en de gezinshuizen is juist gestegen: van 251 in 2019 naar 1117 in 2024. Dit laatste laat de beweging zien die we in de regio voor ogen hebben: als jeugdigen niet meer thuis kunnen wonen, dan moet het alternatief zo thuis mogelijk zijn. Dus minder verblijfs- en crisishulp en meer pleegzorg en gezinshuizen.
- Complexe scheidingen zijn vaak een belangrijke oorzaak van jeugdzorgvragen. Daarom zijn we in 2024 gestart met een gerichte aanpak van scheidingsproblematiek in de regio. Daarnaast maken scheidingsvraagstukken deel uit van het proof of concept van het Stevige Lokale Team, dat vanaf januari 2025 in Noordwest van start gaat.

Onderwijs en zorg

In 2024 heeft het college het programma Samen Werken aan de Basis (SWAB) vastgesteld. De doelen van dit programma richten zich op:

- het versterken van het pedagogische klimaat binnen het onderwijs en in samenwerking met het onderwijs
- een betere aansluiting van het onderwijs op andere leefwerelden van kinderen

Jeugdhulp

In 2024 hebben we belangrijke stappen gezet om de jeugdhulp beter toegankelijk, effectiever en financieel beheersbaar te maken. Dit hebben we bereikt door beleidsdoelen te vertalen naar concrete acties, met de nadruk op het veranderen van de toegang, samenwerking en sturing.

- **Toegang via het Stevig Lokaal Team (SLT)**
 - Het college heeft besloten om per 1 januari 2025 een proof of concept te starten met het Stevig Lokaal Team (SLT) in Noordwest. Dit vormt de eerste stap in de vernieuwde toegang tot jeugdhulp, waarmee we ondersteuning dichterbij, beter en meer beheersbaar maken.
 - We hebben een subsidieregeling gepubliceerd om de opzet en financiering van het SLT te waarborgen. De regeling loopt vanaf 1 januari 2025 en geldt voor 2 jaar.
 - We hebben een 2e wijziging doorgevoerd in de verordening Jeugdhulp en de nadere regels. Deze wijzigingen formaliseren de rol van het SLT, versterken de rechtspositie van jeugdigen en gezinnen, en garanderen de toegang tot ondersteuning.
 - Voor de uitvoering van het SLT is MEE West-Brabant aangewezen als penvoerder van een samenwerkingsverband. Deze organisatie voert de triage uit en biedt veelvoorkomende vormen van jeugdhulp op 5 belangrijke thema's, zoals weerbaarheid en opvoedondersteuning.
- **Sturingsmaatregelen voor de toegang**
 - We hebben voorbereidingen getroffen om in 2025 beheersmaatregelen in te voeren. Daarvoor hebben we aanpassingen in de verordening Jeugdhulp verkend. Ook hebben we een normenkader ontwikkeld en juridische toetsen uitgevoerd op uitvoerbaarheid en impact.
- **Toezicht en handhaving in het sociaal domein**
 - We hebben toezicht ingesteld op de rechtmatigheid en kwaliteit van de geleverde zorg. Dit versterkt onze sturing van de jeugdhulpaanbieders en het waarborgt dat hun zorg aansluit bij de behoeften van onze inwoners.

Veiligheid

Het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming schetst een richting om de bescherming van jeugdigen te verbeteren. In 2024 hebben we stappen gezet om ons zo goed mogelijk voor te bereiden op dat scenario, terwijl de landelijke kaders nog verder uitgewerkt worden. We borgen dit door:

- de inkoop van passende jeugdhulp met de partners in de jeugdbeschermingsketen
- het versterken van lokale teams bij vraagstukken waarbij veiligheid een rol speelt
- betere werkafspraken met onze partners in de justitiële keten om recidive te voorkomen, bijvoorbeeld waar het gaat om nazorg na een verblijf in een justitiële jeugdinrichting

Jeugdparticipatie, spelen en gezond leven

In 2024 hebben we belangrijke stappen gezet om jeugdigen actief te betrekken bij hun leefomgeving en het beleid. Dankzij initiatieven als de wijkministers kunnen jeugdigen hun ideeën en zorgen delen en bijdragen aan veranderingen in hun wijk. De wijkministers spelen een belangrijke rol als vertegenwoordigers van hun leeftijdsgroep en maken het mogelijk om jeugdigen meer inspraak te geven in hun wijk. Ook hebben we met de expositie 'Hoor mij, zie mij' zichtbaar gemaakt dat we niet alleen de stem van de jeugdigen horen, maar ook de waarde van hun ideeën erkennen voor de toekomst van onze gemeente.

We zijn in 2024 gestart met het werven van jongerenambassadeurs. Zij maken het mogelijk dat jongeren in Breda een stem krijgen bij de besluitvorming, het beleid en de uitvoering. De jongerenambassadeurs vormen een schakel tussen de gemeente, organisaties en andere jongeren. Jongerenambassadeurs, in de leeftijd van 16 tot 27 jaar, adviseren de gemeente gevraagd en ongevraagd over het beleid en de uitvoering daarvan. Ze raadplegen hun achterban om zo de meningen van jongeren te vertegenwoordigen. Ze activeren jongeren en organiseren en bezoeken relevante activiteiten voor jongeren (zoals debatten, trainingen en workshops). De jongeren hebben allemaal een eigen portefeuille, gebaseerd op onderwerpen die zij interessant vinden, niet op basis van politieke voorkeur. Dit initiatief draagt bij aan een gemeente die beter aansluit bij de wensen en behoeften van jongeren.

Norm van Opdrachtgeverschap (NvO)

In 2024 zijn nieuwe overeenkomsten afgesloten met aanbieders van niet-vrij toegankelijke jeugdhulp. Daarnaast is er een herijkte regionale bestuursopdracht opgesteld. In deze opdracht staan 2 opgaven beschreven:

- snel en dichtbij op de juiste plek
- zo thuis en veilig mogelijk

Het uiteindelijke resultaat is een toekomstbestendig en beheersbaar stelsel in de Regio WBO, met passende ondersteuning en hulp voor jeugdigen en ouders, binnen de beschikbare middelen. Daarnaast zijn we gestart met de ontwikkeling van een strategische inkoopvisie.

Onderwijsvisie

Via een uitgebreid participatietraject hebben we in 2024 samen met netwerkpartners en onderwijsbesturen gewerkt aan de totstandkoming van de onderwijsvisie 'Kansrijk ontwikkelen in Breda 2025-2030'. In november werd die vastgesteld door de gemeenteraad. In de onderwijsvisie zetten we in op 3 opgaven:

- gelijke kansen
- toekomstvaardig en praktijkgericht opleiden
- burgerschap

Onderwijsachterstandenbeleid en VVE

De ambitie van Verbeter Breda – 'kunnen worden wie je wil zijn' – is door het waardenetwerk Kansrijke Jeugd omarmd. Samen met andere alliantiepartners uit het programma Verbeter Breda zijn de eerste activiteiten binnen het programma Ontwikkeling Jong Kind van start gegaan. In 2024 hebben 336 kinderen een VVE-traject gevolgd. Hierbij starten de eerste activiteiten voor ouders wanneer de kinderen 6 maanden oud zijn. Voor de kinderen zelf starten de eerste activiteiten als ze 1,5 jaar zijn.

NPO

Het aantal aanvragen voor de 3e tranche (schooljaar 2024-2025) van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) is licht gestegen ten opzichte van de eerdere tranches. In 2024 verleenden we subsidie aan 20 projecten en activiteiten. Bij dit laatste jaar van de subsidieregeling NPO lag het accent op activiteiten die succesvol worden afgerond in schooljaar 2024-2025 en op activiteiten die na afloop duurzaam geïmplementeerd zijn in de reguliere werkzaamheden. Enkele succesvolle projecten uit de eerdere tranches kregen een vervolg. Dit zijn onder meer het versterken van de samenwerking tussen zorg en onderwijs, het versterken van de veiligheid in het voortgezet onderwijs en talentontwikkeling. Het plafond van de subsidieregeling NPO is inmiddels bereikt. Via het programma Rijke Schooldag hebben we in 2024 meer kinderen bereikt. Hierbij hebben we vooral met onze partners gewerkt aan het creëren van een doorlopende leerlijn om onderwijsachterstanden te bestrijden.

Tegengaan vroegtijdig schoolverlaten

We willen vroegtijdig schoolverlaten voorkomen en tijdig een passend ontwikkelperspectief uitwerken:

- De doorontwikkeling van het Regionaal Bureau Leren is afgerond. Vanaf medio 2024 is er meer capaciteit beschikbaar om jeugdigen van 5 tot 17 jaar te begeleiden die dreigen uit te vallen. Daarbij hadden we aandacht voor duidelijke speerpunten en het op orde brengen van de basis voor het uitvoeren van de wettelijke taken.
- Onderzoeksbureau LBPL heeft een regionale analyse gemaakt van de opgaven, de knelpunten en de oplossingsrichtingen voor onze lokale situatie. De uitkomsten daarvan geven richting aan het traject van visievorming en de objectieve inzet van middelen uit het regionale programma. Hiermee maken we een beter sluitend regionaal vangnet voor jongeren zonder startkwalificatie.
- De samenwerking met de Arbeidsmarktregio is verstevigd door de bestuurlijke en ambtelijke verankering in het nieuwe regionale programma Voortijdig schoolverlaten en jeugdwerkgelegenheid 2026-2029.
- Bij het waardenetwerk Kansrijke Jeugd is een meerjarig inhoudelijk uitvoeringsprogramma opgesteld met een jaarlijks te actualiseren activiteitenprogramma.

Taal, laaggeletterdheid en basisvaardigheden

In 2024 hebben het Digi-Taalhuis, het Taalpanel en het Meldpunt onbegrijpelijke zaken onder andere:

- losse digi-workshops georganiseerd op de wijkpunten om meer bekendheid te krijgen
- een stand bemenst tijdens het Haagse Beemden-festival
- een presentatie verzorgd over het herkennen van en doorverwijzen bij laaggeletterdheid
- een award uitgereikt aan organisaties die zich de afgelopen jaren hebben ingezet voor begrijpelijke taal
- bedrijven bewust gemaakt van hun onduidelijke communicatie op basis van concrete meldingen van inwoners
- een promotiefilm gemaakt voor het Digi-Taalhuis

Leerlingenvervoer

In het 1e deel van 2024 hebben we de onrust rond het leerlingenvervoer opgelost. De start van schooljaar 2024-2025 verliep rustig en zonder noemenswaardige problemen. Gedurende 2024 hebben we continu de situatie in het leerlingenvervoer gemonitord en ingezet op procesoptimalisatie, kwaliteitsverbetering, communicatie en samenwerking.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Preventieve aanpak jeugd

Samen met de partners uit het waardenetwerk Kansrijke Jeugd hebben we gewerkt aan het uitvoeringsplan Kansrijke Jeugd 2024. We hebben geïnvesteerd in een ondersteunende en veilige omgeving voor jeugdigen. Samen hebben we ons gericht op het vroeg herkennen van behoeften en problemen bij jeugdigen. Voorbeelden hiervan zijn de Happylessen, de inzet van steunouders, mediawijsheid en de groepstraining Samen Sterker. Dit heeft geleid tot meer ontwikkelingskansen en een betere toekomst.

Samen met partners vanuit de alliantie 'Kunnen worden wie je wilt zijn' hebben we de plannen uit de SPUK Kansrijke wijk uitgevoerd. Die zijn gericht op preventie en kansengelijkheid. Zo werken we samen met Stichting Jeugd Ontbijt Breda die ontbijtboxen verzorgt voor gezinnen die daar het geld niet voor hebben. Ook hebben we met onze alliantiepartners extra geïnvesteerd in voor- en vroegschoolse educatie en de inzet van onderwijsassistenten (meer informatie hierover is te vinden bij Onderwijs achterstandenbeleid en VVE).

Familie

Een jeugdige groeit idealiter thuis op. Soms kan dit (tijdelijk) niet. Om toch een veilige en passende plek aan te kunnen bieden, hebben we in 2024 het volgende gedaan om te komen tot 0 uithuisplaatsingen van jeugdigen (in 2030):

- We hebben op meerdere manieren aan onze doelen gewerkt. We blijven inzetten op de werving en waardering van pleegouders om hen te behouden. Gesprekken met professionals, pleegkinderen en pleegouders hebben geleid tot een concrete verbeteragenda die we in 2025 afronden. Daarnaast hebben we een potje voor (buitengewoon) bijzondere kosten voor pleegzorg. Daar konden pleegouders ook in 2024 gebruik van maken voor financiële ondersteuning. Wij gaan ervan uit dat je pleegouder bent vanuit je hart en financiële malaise hoort hier niet bij.
- In 2024 hebben we de pilot JIM (Jouw Ingebrachte Mentor) verlengd. Samen met Regio WBO hebben we besloten om deze methodiek in 2025 aan te gaan besteden.
- We hebben de samenwerking met 3 jeugdhulpregio's verstevigd en een gezamenlijk bovenregionaal plan opgeleverd voor de om- en afbouw van de JeugdzorgPlus.
- We hebben de samenwerking en de deskundigheid van de professionals versterkt, waarbij er steeds meer aandacht is voor preventie. Ook zijn we in de gemeente Breda gestart met de inzet van ervaringsdeskundigheid voor jeugdigen en ouders. Met Regio WBO hebben we besloten om ervaringsdeskundigheid en (digitale) informatievoorziening regionaal in te zetten. Daarin leggen we de nadruk niet alleen op complexe scheidingen, maar ook preventief op relaties en scheidingen.

Onderwijs-zorg

Op scholen vonden 14 concrete projecten plaats om de beweging 'Samen werken aan de basis' te stimuleren. Alle projecten zijn erop gericht dat kinderen zo thuis en nabij mogelijk onderwijs kunnen volgen met waar nodig de juiste expertise. Zorgmedewerkers zijn een aanvulling op het

team en alle partijen hebben een lerende houding om samen te werken met en voor het kind. De inzet van zorgmedewerkers is afhankelijk van de ondersteuningsbehoefte van de populatie en varieert van gespecialiseerde jeugdhulp, social workers en profielen in het verlengde van de brugfunctionaris. Voorbeelden van specifieke doelgroepen zijn leerlingen met een cluster 3-ondersteuningsbehoefte binnen het reguliere onderwijs en leerlingen in de tijdelijke observatieklas voor hoogbegaafdheid.

In maart 2024 vond een regionale bijeenkomst plaats voor zorg- en onderwijspersoneel. Die was bedoeld om hen te inspireren om meer samen te werken om zo de pedagogische basis te versterken. Het programma heeft hierin een organisatorische rol gepakt, samen met Koraal en het samenwerkingsverband Passend Onderwijs. In totaal hebben 7 samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs en 3 inkoopregio's financieel bijgedragen.

We zijn aan de slag gegaan met aanbevelingen voor het onderwijs, de gemeente en het samenwerkingsverband Passend Onderwijs. We hebben de werkzame elementen en de knelpunten besproken in het lerend netwerk en hebben deze vertaald naar efficiënte en effectieve routines.

Met partners uit 4 projecten en onderzoeksbureau LPBL hebben we in juni een effectenarena uitgevoerd om met dezelfde indicatoren te kunnen meten. Deze effectenarena heeft geleid tot een maatschappelijke kosten-batenanalyse op 2 projecten. De resultaten worden aan het eind van schooljaar 2024-2025 verwacht.

Het maatschappelijke effect op de overige projecten is niet te meten vanwege de kortere looptijd. We stellen een businesscase op voor 3 projecten, waarvan de resultaten aan het eind van schooljaar 2024-2025 beschikbaar zijn.

Het programma is vastgesteld door het college, opgenomen in de uitvoeringsagenda van het waardenetwerk Kansrijke Jeugd, onderdeel van de Onderwijsvisie en van de ambitie 'Kunnen worden wie je wil zijn' uit Pact 3 van Verbeter Breda.

We hebben het draagvlak vergroot door presentaties, gesprekken en gezamenlijke projecten met het onderwijs. We hebben geïnvesteerd in relaties en projecten die leiden tot een constructieve samenwerking en hebben afscheid genomen van samenwerkingen en projecten zonder resultaat. Er is een aansluiting met het SLT en met Inkoopregio WBO. We verbinden de externe brugfunctionarissen van het onderwijs met elkaar en met soortgelijke functies vanuit het programma en het CJG.

We hebben geïnvesteerd in meer vertrouwen vanuit het onderwijs. Intern hebben we de werkprocessen onderzocht en hebben we knelpunten benoemd. We gaan de werkprocessen van het samenwerkingsverband Passend Onderwijs samen onderzoeken en aan laten sluiten op onze interne werkprocessen. We maken inzichtelijk welk kennisniveau onze interne mensen en de medewerkers van het samenwerkingsverband Passend Onderwijs nodig hebben om op het juiste moment de juiste jeugdhulp in te zetten en de goede gesprekken hierover te kunnen voeren.

Soepele overgang 18- en 18+

Op basis van de toekomstplannen van jeugdigen met gespecialiseerde jeugdhulp organiseerde het screeningsteam deze hulp voor jeugdigen met een blijvende ondersteuningsbehoefte. In 2024 is van 134 jeugdigen het toekomstplan besproken. Bij de meesten is zo een gat in de ondersteuning voorkomen en daarmee een verergering van psychische problemen, schooluitval, dakloosheid en eenzaamheid. Een deel van de jeugdigen had na hun 18e geen ondersteuning meer nodig.

Daarnaast hebben we ingezet op het voorkomen van dak- en thuisloosheid onder jongeren en jongvolwassenen. We hebben een analyse gemaakt van de knelpunten en mogelijke oplossingen. De informatie over woonmogelijkheden, activiteiten om dak- en thuisloosheid te voorkomen en ontwikkelingen op het gebied van wonen was erg versnipperd. Die informatie hebben we gebundeld en binnen de gemeente én extern met zorgverleners gedeeld, zodat iedereen beter in staat is om jongeren te helpen aan een passende woonplek.

Een ander knelpunt voor sommige jongeren was de uitstroom vanuit Kamers met Kansen, vooral als zij niet studeren maar werken. Deze jongeren kwamen voorheen niet in aanmerking voor het maatwerkoverleg tussen de gemeente en de woningcorporaties waarbij professionals mensen in

schrijnende situaties kunnen voordragen voor (advies voor) een woonoplossing. Zo is aan een jongere vanuit Kamers met Kansen een zelfstandige woonplek toegewezen. Jongeren in dezelfde situatie kunnen voortaan aangemeld worden voor het maatwerkoverleg.

Met het project Warm Thuis van Stichting De Herberg zijn 6 woonplekken voor jongeren gerealiseerd. Eind 2024 is dat uitgebreid met nog 4 plekken.

In april zijn we gestart met een pilotproject voor een mentoraanpak voor (dreigend) dak- en thuisloze jongeren in Breda. Daarbij werkt Stichting Twist samen met het Straatteam SMO Breda. Het doel is het vinden en verbinden van dak- en thuisloze jongeren, gekoppeld met kortdurende en laagdrempelige begeleiding en het toeleiden naar een passend vervolgtraject. Het gaat om jongeren die niet zelf om hulp vragen en normaal gesproken niet in beeld (willen) komen bij hulpinstanties. In totaal zijn 24 jongeren begeleid vanuit de mentoraanpak. De behaalde resultaten zijn sterk wisselend, afhankelijk van de unieke situatie van de jongeren. We hebben Stichting Twist gevraagd om aanvullende knelpunten in het beleid en in de samenwerking met de partners boven tafel te krijgen en vroegtijdig bespreekbaar te maken. Dit heeft geleid tot een maatwerkpotje voor dak- en thuisloze jongeren. De werkinstructies en -afspraken voor de uitvoering hiervan volgen in Q1 2025.

Jeugdhulp

In 2024 hebben we intensief gewerkt aan de verbetering van de jeugdhulp. Dit deden we door beleid om te zetten in concrete acties, met aandacht voor toegang, effectiviteit en financiële beheersbaarheid.

- **Toegang via het Stevig Lokaal Team (SLT)**

We hebben het besluit voorbereid om per 1 januari 2025 een proof of concept te starten met het Stevig Lokaal Team (SLT) in Noordwest. Dit deden we door samenwerkingsafspraken te maken, financiële kaders vast te stellen en de juridische basis te versterken. Daarnaast hebben we een subsidieregeling ontwikkeld en gepubliceerd, zodat de opzet en financiering van het SLT geborgd zijn. Ook hebben we de verordening Jeugdhulp en de nadere regels aangepast om de rol van het SLT te formaliseren en de rechtspositie van jeugdigen en gezinnen te versterken. Tot slot hebben we in samenwerking met MEE West-Brabant afspraken gemaakt over de uitvoering en triage binnen het SLT.

- **Sturingsmaatregelen toegang**

In 2024 hebben we de basis gelegd voor een betere beheersing van de kosten voor jeugdhulp. We onderzochten aanpassingen in de verordening Jeugdhulp, ontwikkelden een normenkader en voerden juridische toetsen uit om de impact en uitvoerbaarheid te beoordelen.

- **Toezicht en kwaliteit in het sociaal domein**

We hebben het toezicht op de rechtmatigheid en de kwaliteit van de jeugdhulp verstevigd door meer controles uit te voeren en de afspraken over kwaliteitsbewaking verder uit te werken.

Jeugdparticipatie, spelen en gezond leven

In september is het programma voor de jongerenambassadeurs van start gegaan. Tijdens de introductieperiode hebben de jongeren kennisgemaakt met elkaar en hebben we besproken hoe zij hun rol als ambassadeur willen invullen. Daarbij hebben zij keuzes gemaakt over de portefeuilles. In deze fase hebben we ook gesprekken gevoerd en input verzameld over diverse onderwerpen. De jongeren hebben ook een bijdrage geleverd aan de bouwsteen jeugdparticipatie. Ook hebben we jeugdparticipatie toegepast in de activiteiten van de wijkministers. Daarnaast hebben we in de expositie 'Hoor mij, zie mij' de toekomstvisie van kinderen laten zien. Deze visies kwamen voort uit de 6 edities van de KinderTrendrede.

Onderwijsvisie

Om voldoende draagvlak te krijgen bij onze stakeholders en netwerkpartners zijn we voortdurend met hen in gesprek geweest over de opgaven en thema's uit de onderwijsvisie. We organiseerden meerdere sessies om input te verzamelen. In september hebben we de conceptversie gepresenteerd tijdens een netwerkbijeenkomst in de Uitvindfabriek. In november is de visie door de gemeenteraad aangenomen.

Onderwijsachterstandenbeleid en VVE

Binnen het waardenetwerk Kansrijke Jeugd hebben we een actief netwerk opgebouwd op het gebied van preventie. We creëren een doorlopende leerlijn die onderwijsachterstanden effectief bestrijdt. In 2024 hebben we samen met onze partners een goed passend aanbod gecreëerd voor

kinderen en hun ouders op het gebied van voor- en vroegschoolse educatie (VVE) en het tegengaan van onderwijsachterstanden. Op de 5 locaties in de stad waar de behoefte het grootst is, hebben we extra geïnvesteerd in VVE. Kinderen kunnen daar vanaf 2 jaar starten met voorschoolse educatie op de kinderopvang. Daarnaast is er meer tijd en aandacht voor ouders en zijn er extra onderwijsassistenten in de groepen 1 en 2.

Nationaal Programma Onderwijs

In 2024 werkten de gemeente, onderwijsinstellingen en maatschappelijke organisaties samen aan het verminderen van leerachterstanden en sociaal-emotionele problemen bij leerlingen. We vervolgden de inzet op de 6 programmalijnen.

Tegengaan vroegtijdig schoolverlaten

We hebben afgelopen jaar ingezet op minder vroegtijdig schoolverlaten en een passend ontwikkelperspectief:

- We hebben met de regio een koersdocument opgesteld met speerpunten en de bijbehorende middelen. Hiervoor hebben we nieuwe werkafspraken gemaakt.
- We zijn gestart met de voorbereidingen voor het regionaal programma Voortijdig Schoolverlaten 2026-2029 en de implementatie van de Wet van school naar duurzaam werk. Het regionaal programma Voortijdig Schoolverlaten wordt verbreed met de samenwerking met de Arbeidsmarktregio. Hierdoor is er één regionale aanpak om voortijdig schoolverlaten tegen te gaan en de overgang van school naar werk te stimuleren voor jongeren van 12 tot 27 jaar en de aansluiting tussen school en werk ook beter is.
- Binnen het waardenetwerk Kansrijke Jeugd is een steviger netwerk met een initiatiefgroep opgezet om het onderwijs en de zorg beter te laten aansluiten qua activiteiten. Binnen dit waardenetwerk zijn ruim 60 organisaties betrokken bij jeugdhulp, jeugdpreventie, jongerenwerk, Leert 0 t/m 6 jaar en 4 t/m 12 jaar en het voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten. Dat vraagt om een andere manier van organiseren en afstemmen dan de partners voorheen gewend waren.

Taal, laaggeletterdheid en basisvaardigheden

In 2024 heeft het Digi-Taalhuis diverse activiteiten en acties georganiseerd in de wijken om meer inwoners en organisaties bewust te maken van laaggeletterdheid en om het aanbod bekend te maken. Met het meldpunt voor onbegrijpelijke zaken en de taalambassadeurs zijn nieuwe organisaties bereikt die hun communicatie begrijpelijker maken.

Leerlingenvervoer

In 2024 hebben we op meerdere onderwerpen ingezet:

- Samen met de vervoerder hebben we op een structurele manier invulling gegeven aan het optimaliseren van routes, aankomsttijden, het garanderen van vaste chauffeurs en een correcte klachtenafhandeling.
- Om efficiënter te kunnen werken zijn de aanvraagprocedure en het aanvraagformulier geoptimaliseerd. Hierdoor kan meer onderzoek worden gedaan naar de best passende vervoersregeling voor de jeugdige. Dit is terug te zien aan een substantiële toename in het aantal overregelingen.
- We hebben flink geïnvesteerd in de contacten met alle stakeholders, waaronder scholen, het voorliggend veld en hulpverleners. Zo is er voorlichting gegeven en is er een nauwere samenwerking ontstaan voor complexe casuïstiek, waardoor er beter maatwerk kan worden geboden.
- We besteden extra tijd en persoonlijke aandacht aan de meest kwetsbare gezinnen om hen te ondersteunen bij een aanvraag en bij eventuele klachten.

Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO)

- Om tot nieuwe overeenkomsten te komen, hebben we een aanbestedingsprocedure doorlopen. We hebben ervoor gekozen om dit beleidsarm te doen vanwege de ontwikkeling van de proofs of concept, de nieuwe werkwijze met de SLT's en een andere manier van aanbesteden die vanaf 2027 ingaat.

- Om tot een herijkte bestuursopdracht te komen, hebben we gekeken naar hoe alle huidige ontwikkelingen een plek hebben gekregen binnen de bestuursopdracht, zoals de start van de proefs of concept.
- Alle benodigde partijen zijn aan de slag gegaan om tot de strategische inkoopvisie te komen. Ook vonden in 2024 de eerste consultatiesessie met aanbieders plaats.

RISICO'S

- We gaan aan de slag met de lokale en regionale implementatie van de Hervormingsagenda. De grootste vraag is of onze financiële middelen toereikend zijn om de opgaven uit te voeren. De Hervormingsagenda richt zich vooral op de beschikbaarheid, de organisatie en de houdbaarheid van de jeugdhulp en het jeugdhulpstelsel. De uitwerking hangt nauw samen met 3 andere landelijke trajecten: het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming, de aanpak van arbeidsmarktproblematiek en het versterken van het mentale welzijn van jeugdigen.
- We willen de jeugdhulp regelen op het niveau van West-Brabant. Om het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming te realiseren, moeten we ons richten op 0-100. Daarvoor moeten we over de grenzen van de wetgeving (en de grenzen binnen onze organisatie) heen kijken.
- Een potentieel risico is de krapte op de arbeidsmarkt. Die maakt het vinden en behouden van gekwalificeerd personeel binnen de jeugdhulp lastiger. Deze krapte kan leiden tot langere wachttijden, een verminderde beschikbaarheid van diensten, een hogere werkdruk voor professionals en mogelijk een lagere kwaliteit van zorg. Het is belangrijk dat we proactief maatregelen nemen om de aantrekkelijkheid van de sector te vergroten, de werving en het behoud van personeel te bevorderen en de werkomstandigheden te verbeteren.
- De ambtelijke capaciteit voor het thema Jeugd is ook een risico. Sinds 2015 werkt het Rijk met incidentele impulsen. Daardoor is het voor de gemeente Breda lastig om een stevig fundament te bouwen met de ontwikkeling van kennis, kunde en een netwerk. Doordat een perspectief voor de lange termijn ontbreekt, gaat er veel tijd en energie zitten in het werven, inwerken en opvangen van tijdelijke krachten. Dat heeft impact op de teams die de toegang verzorgen en op het werken in langjarige projecten. Het draagt ook niet direct bij aan de ouders en gezinnen. We zijn nu begonnen om de tijdelijke inzet structureel te maken. Dit levert een besparing op en zorgt naar verwachting voor continuïteit.
- We wisselen gegevens uit met onze partners om inwoners de best mogelijke dienstverlening te bieden. Daarbij houden we ons aan de privacyregels. Bij ieder project waarin we gegevens uitwisselen, bekijken we vooraf welke persoonsgegevens we delen met wie en met welk doel. Daarmee sluiten we aan bij de voorgestelde 'Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein'.
- Het beleidsveld onderwijs is financieel zeer afhankelijk van specifieke uitkeringen (SPUK's) vanuit het Rijk. De ontwikkelingen binnen het hoofdlijnenakkoord op het gebied van SPUK's zorgen voor financiële onzekerheid voor de toekomst.

INDICATOREN

Programma 1

De jaarrekening 2024 bevat in totaal 113 (beleids)indicatoren, de zogenaamde 'Bredase set'. Deze wordt jaarlijks herijkt. Deze Bredase set is in de tekst verdeeld over de diverse programma's en thema's en is opgebouwd uit 21 landelijk verplichte en 92 Bredase indicatoren. Hiervan bevat dit programma in totaal 34 beleidsindicatoren, waarvan er 4 landelijk verplicht zijn. In deze jaarrekening wordt voor alle indicatoren peildatum januari 2025 gehanteerd of de meest actuele datum als de informatie over 2024 nog niet beschikbaar is.

Indicator: Beweegrichtlijn (auditnr 4)

Omschrijving: Percentage kinderen en jongeren van 4 tot en met 17 jaar dat voldoet aan de beweegrichtlijn (onderdeel: 7 dagen per week minstens een uur matig intensieve inspanning)

Bron: Gemeente Breda, Inwonersenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
42			-	

Toelichting: We meten deze indicator éénmaal per 2 jaar, in de oneven jaren. Voor 2024 is geen realisatiewaarde beschikbaar. We hebben in de begroting 2024 destijds ook geen streefwaarde bepaald.

Indicator: Absoluut schoolverzuim (auditnr 13)

Omschrijving: Aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school (per 1000 leerplichtigen)

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
3	6,7	7,1	3	

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De cijfers voor schooljaar 2023/2024 zijn nog niet bekend gemaakt op www.waarstaatjegemeente.nl. (maart 2025). We verwachten een stabilisering op het niveau van vorig jaar. We zullen streefwaarde naar verwachting niet halen.

Indicator: Voortijdig schoolverlaters (auditnr 19)

Omschrijving: Percentage leerlingen tussen 12-23 jaar dat zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
2,1	2,4	2,4	1,8	

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde. De realisatiecijfers over 2024 zijn nog niet gepubliceerd op www.waarstaatjegemeente.nl (maart 2025).

Indicator: Hulpvragen CJG (auditnr 2501)

Omschrijving: Totaal aantal unieke hulpvragen die ontvangen worden bij het CJG

Bron: Registratie CJG

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
2.303	2.851	2.972	2.972	2.960

Toelichting: Dit betreft een voorlopig cijfer.

Indicator: Meldingen toegang (auditnr 2502)

Omschrijving: Totaal aantal unieke hulpvragen om ondersteuning of procesregie

Bron: Gemeente Breda, WIZ applicatie

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
2.035	2.892	3.176	3.200	3.174

Toelichting: Dit betreft een voorlopig cijfer.

Indicator: Instroom jeugdigen zorg (auditnr 2503)

Omschrijving: Aantal unieke jeugdigen voor de eerste keer in zorg en aantal jeugdigen die na 12 maanden uit zorg weer in zorg komen

Bron: Gemeente Breda, Zorgned

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
			-	1.576

Toelichting: Dit betreft een voorlopig cijfer.

Indicator: Herhaald beroep jeugdigen zorg (auditnr 2504)

Omschrijving: Aantal unieke jeugdigen (0 t/m 23 jaar) die na minimaal drie maanden en maximaal 12 maanden geen zorg te ontvangen, terugkomen in de zorg

Bron: Gemeente Breda, Zorgned

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
			-	506

Toelichting: Dit betreft een voorlopig cijfer.

Indicator: Uitstroom jeugdigen zorg (auditnr 2505)

Omschrijving: Totaal aantal unieke jeugdigen (0 t/m 23 jaar) waarbij de zorg beëindigt en niet binnen een jaar terugkomt

Bron: Gemeente Breda, Zorgned

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
			-	1.985

Toelichting: Dit is een voorlopig cijfer. Het kan voorkomen dat een hulptraject is afgesloten, maar een nieuw traject nog wordt gestart.

Indicator: Jeugdigen zorg (0 t/m 17 jaar) (auditnr 2506)

Omschrijving: Aantal unieke jeugdigen in zorg in de leeftijd van 0 tot en met 17 jaar

Bron: Gemeente Breda, Zorgned

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
			-	4.762

Indicator: Jeugdigen zorg (18 t/m 23 jaar) (auditnr 2507)

Omschrijving: Aantal jeugdigen in zorg in de leeftijd van 18 tot en met 23 jaar

Bron: Gemeente Breda, Zorgned

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
			-	347

Thema Betrokken zijn

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie

Op het gebied van diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie hebben we het beleidsplan Inclusief Samenleven 2025-2029 aan de raad aangeboden. Het plan bevat 4 ambities:

- een gelijkwaardige samenleving: een actieve aanpak van discriminatie en het bevorderen van gelijke kansen
- een verbonden samenleving: het creëren van ontmoetingsplekken en het versterken van sociale netwerken
- een toegankelijke samenleving: het wegnemen van fysieke, sociale en digitale drempels
- een inclusieve organisatie: een gemeentelijke organisatie die het goede voorbeeld geeft

We hebben ook onze relevante partners bij elkaar gebracht in een DGI-netwerk, zodat er meer samenwerking is tussen de partners en de activiteiten minder versnipperd zijn.

Samenwerking in het zorglandschap

We hebben de samenwerking met belangrijke zorgpartners voortgezet en waar nodig geïntensiveerd. Denk aan huisartsen, zorgverzekeraars, wijkverpleegkundigen, casemanagers dementie en onze (andere) partners in het voorliggend veld.

Mantelzorg en vrijwilligers

In 2024 hebben we verder gewerkt aan de belangrijkste onderwerpen uit 2023. We hebben de ondersteuning en waardering voor mantelzorgers vormgegeven en hebben ons gericht op het waarderen van mantelzorgers die voorheen minder goed zichtbaar waren en minder vaak om ondersteuning vroegen. We hebben vrijwilligerswerk in 2024 gewaardeerd door een lunch aan te bieden bij De Rooi Pannen. Met een kort filmpje is extra aandacht besteed aan de meerwaarde van de mogelijkheden voor workshops voor vrijwilligers bij MOOIWERK Breda. Daarnaast hebben we meer inzicht gekregen in de behoeften van vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties door meerdere enquêtes uit te zetten. Sociale veiligheid stond hoog op de agenda en voor alle vrijwilligersorganisaties is er vanuit MOOIWERK Breda een vertrouwenspersoon beschikbaar.

Voorliggende voorzieningen

We vinden dat een sterke sociale basis een onmisbare schakel is in het totale aanbod in onze stad. Daarom hebben we in 2024 het uitvoeringsplan van het waardenetwerk Zelf- en Samenredzaamheid uitgevoerd.

Maatwerkvoorzieningen

We hebben stappen gezet om een nieuw Wmo-beleidskader uit te werken, dat naar verwachting medio 2025 klaar is. Ook hebben we waar mogelijk grip gehouden op de kosten en de beschikbaarheid van huishoudelijke ondersteuning en het inzetten op de eigen mogelijkheden bij inwoners. Tot slot is ons eigen proces steeds efficiënter en scherper ingericht, waardoor we beter kunnen sturen op de behaalde resultaten bij de inzet van maatwerkvoorzieningen.

Senioren

We hebben senioren gestimuleerd om hun bijdrage te blijven leveren aan Breda. Onderdeel hiervan was het steunen en zichtbaar maken van hun initiatieven. We hebben bewustwording gestimuleerd over de effecten van de vergrijzing. Ook in 2024 hebben we de senioren van het seniorenpanel betrokken bij onze beleidsplannen. Er vonden 4 sessies plaats over onderwerpen als mantelzorg, cybercrime, de BredaPas, de preventie van ouderdomskwalen, de veiligheid in het Valkenberg, Later is Nu en Breda Senior.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie

We hebben het beleidsplan Inclusief Samenleven opgesteld, waarin gelijkwaardigheid, verbondenheid en toegankelijkheid centraal staan. Daarnaast kunnen partners nu terecht bij een coördinerende beleidsadviseur. Die brengt ideeën en initiatieven bij elkaar. We hebben ook een netwerk DGI opgezet waarin partners elkaar kunnen vinden. Zo bevorderen we de samenwerking en kunnen we inbreng vanuit de stad meenemen. We hebben voor dit thema ook een netwerk van ervaringsdeskundigen die gevraagd en ongevraagd hun inbreng kunnen delen.

Bij onze partners op het gebied van toegankelijkheid hebben in 2024 enkele veranderingen plaatsgevonden in het personeel en bestuur. Dit heeft geleid tot een nieuw actieplan voor het platform Breda voor Iedereen.

Samenwerking in het zorglandschap

We blijven nauw samenwerken met de huisartsen, bijvoorbeeld voor de inzet van jeugdprofessionals en maatschappelijk werkers (welzijn op recept) en op het gebied van huisvesting. Dit deden we onder andere via diverse werkgroepen op ambtelijk niveau. Daarnaast vond er periodiek een bestuurlijk overleg plaats met de huisartsengroepen en zorgverzekeraar CZ.

Verder hebben we geïnvesteerd in de samenwerking tussen de wijkverpleegkundigen, de casemanagers dementie en het voorliggend veld. Zij vinden elkaar beter omdat zij vaak gekoppeld

zijn aan de huisartsen. Zo kunnen zij makkelijker overleggen over specifieke casussen. Daardoor is onze klantreis Wmo ook beter geborgd.

Tot slot maakten we vanuit het Integraal Zorgakkoord (IZA) afspraken met regiogemeenten en (zorg)partners op het gebied van preventie, zorg en gezondheid. Hier gaan we in 2025 mee door.

Mantelzorg en vrijwilligers

Mantelzorgers die langdurig voor iemand zorgen, hebben we opnieuw gewaardeerd met een cadeaukaart van € 75. We gaven meer bekendheid aan de mogelijkheden voor mantelzorgondersteuning, specifiek voor mantelzorgers van mensen met een psychische kwetsbaarheid en mantelzorgers met een niet-westerse achtergrond. Deze groepen kunnen zich belast voelen door de mantelzorgtaken, maar weten de weg naar ondersteuning nog te weinig te vinden. Daarom zochten we de verbinding met deze doelgroep via sleutelfiguren, outreachprogramma's en bestaande structuren in de wijk. Zo konden ook deze mantelzorgers passende ondersteuning krijgen. Verder hebben we in 2024 aandacht besteed aan de groep werkende mantelzorgers, onder meer door via BredaMantelzorg advies, informatie en begeleiding aan te bieden aan werkgevers. Mantelzorg wordt vooral zwaar als iemand vele rollen naast elkaar vervult, zoals een eigen gezin, (vrijwilligers)werk, hobby's en de mantelzorgtaken. Tot slot hebben we de route voor een mantelzorgverklaring vereenvoudigd. Zo'n verklaring is nodig om een mantelzorgwoning aan te vragen. BredaMantelzorg is een prominente rol gaan spelen bij het afgeven daarvan. De mantelzorger hoeft hierdoor niet meer langs de huisarts.

Om vrijwilligers te ondersteunen en te waarderen, hebben we vrijwilligerswerk in 2024 extra aandacht gegeven, samen met MOOIWERK. Zo hebben we vrijwilligers door het jaar heen een gratis lunch aangeboden bij Curio. Daarnaast hebben we 250 studenten van Markenhage in het zonnetje gezet voor hun vrijwillige inzet. Zij kregen namens de gemeente een tasje met cadeautjes.

We hebben de zichtbaarheid van vrijwillige inzet vergroot via communicatie-uitingen, door aan te sluiten bij bestaande netwerken, door vrijwilligersevenementen te organiseren en door laagdrempelig bereikbaar te zijn.

In 2024 hebben we meerdere enquêtes gehouden om beter zicht te krijgen op de behoeften van vrijwilligers. De uitkomsten hiervan gebruiken we voor ons uitvoeringsbeleid. Het plan 'Vrijwilligen in Breda', dat liep tot en met 2024, is met 2 jaar verlengd omdat de uitgangspunten nog steeds gelden. We hebben het afgelopen jaar met vrijwilligersorganisaties besproken hoe we nog beter aan kunnen sluiten bij hun behoeften.

Sinds 2024 zetten we ook extra budget in voor een vertrouwenspersoon voor vrijwilligersorganisaties. Deze is per 2024 structureel opgenomen in het takenpakket van MOOIWERK. De vertrouwenspersoon geeft voorlichting over diens rol en inzet tijdens trainingen (2 keer per jaar), verstrekt informatie voor vrijwilligers(organisaties) en geeft intervisie aan interne vertrouwenspersonen (2 keer per jaar). Tot slot hebben we mensen extra gestimuleerd en enthousiast gemaakt voor vrijwilligerswerk voor en na hun pensioengerechtigde leeftijd.

Voorliggende voorzieningen

In 2024 is het uitvoeringsplan van het waardenetwerk Zelf- en Samenredzaamheid uitgevoerd. We voerden onder andere activiteiten uit in het kader van de Wmo-klantreis. Denk hierbij aan activiteiten die bijdragen aan meer zelfredzaamheid van inwoners, waardoor zij minder een beroep hoeven doen op Wmo-maatwerkvoorzieningen. Daarnaast hebben we de wijknetwerken versterkt, mantelzorgers ondersteund en gezorgd voor onafhankelijke cliëntondersteuning. De verantwoording over het uitvoeringsplan volgt medio 2025.

Maatwerkvoorzieningen

We zijn aan de slag gegaan met een nieuw Wmo-beleidskader. Als voorbereiding daarop hebben we met partners en belanghebbenden gesproken. Met dit kader willen we duidelijke keuzes maken om ervoor te zorgen dat de Wmo ook in de toekomst houdbaar blijft. Naar verwachting is dit kader uiterlijk medio 2025 klaar.

Om grip te houden op de kosten en de beschikbaarheid van huishoudelijke ondersteuning, bleven we inzetten op de eigen mogelijkheden van inwoners. We voerden het goede gesprek met

inwoners en bleven werken met wachttijden voor huishoudelijke ondersteuning, omdat we niet iedereen direct kunnen helpen. We screenen Wmo-meldingen wel direct op urgentie en spoed. Als blijkt dat iemand direct hulp nodig heeft, wordt deze melding met voorrang opgepakt. Door de eerdere invoering van deze maatregelen bleven we grip houden op de toestroom van de aanvragen voor huishoudelijke ondersteuning. Daarmee blijft deze ondersteuning zo veel mogelijk beschikbaar voor inwoners die dit echt nodig hebben.

Ook hebben we in 2024 de Wmo-klantreis en ons eigen primaire proces verder ontwikkeld. We zorgden voor meer uniformiteit, betere afspraken, het beter sturen op resultaten en een betere verslaglegging. Alle Wmo-klantmanagers hebben de cursus Eenvoudig schrijven gevolgd. In 2024 hebben ook alle nieuwe medewerkers deze training verplicht gevolgd. Dit is geborgd in het opleidingsplan.

De doorontwikkeling van ons eigen primaire proces is meegenomen in de voorbereiding van de inkoopprocedure Wmo 2026. Daarbij hadden we aandacht voor dagbesteding bij de activering en toeleiding naar werk. Dit werken we verder uit in een product dat we inkopen. Tot slot is in de voorbereiding van de inkoopprocedure rekening gehouden met ruimte voor collectieve voorzieningen en zijn de kwaliteitseisen toespitst op een nauwe samenwerking met het voorliggend veld in de wijk van de cliënt.

Senioren

De afgelopen 3 jaar zijn er tal van activiteiten georganiseerd voor Bredase senioren. Breda Senior heeft in korte tijd een divers netwerk opgebouwd waar mooie samenwerkingen uit voort zijn gekomen. Voorbeelden van activiteiten zijn onder meer de iftar voor niet-westerse senioren met dementie bij Avans, een kookworkshop bij De Rooi Pannen, een dansmiddag bij De Avenue en de vitaliteitsdag in Ulvenhout. Na 3 jaar is Breda Senior bekend bij 20% van de Bredase bevolking. Het seniorenpanel komt meerdere keren per jaar bijeen om over diverse onderwerpen te praten.

RISICO'S

- Het aantal hulpvragen neemt toe, terwijl we voorzien dat de ondersteuning door toenemende arbeidskrapte en uitgaven niet altijd meer beschikbaar is.
- Het abonnementstarief blijft tot 2027 bestaan. Hierdoor hebben inwoners nog steeds een financiële prikkel om huishoudelijke ondersteuning aan te vragen. Ondanks de maatregelen die we al hebben genomen, kunnen we de toestroom niet volledig controleren. Dit kan leiden tot overschrijdingen van het budget.
- Het aantal mensen dat om Wmo-begeleiding vraagt, neemt elk jaar met ongeveer 3% toe. De Wmo-klantreis heeft een positief effect op de geïndiceerde begeleiding en dagbesteding die we bieden, maar er blijft een risico dat we de stijging niet volledig kunnen opvangen met deze aanpak.
- Maatschappelijk werk krijgt steeds meer taken. Vanuit verschillende perspectieven en wetten wordt een beroep gedaan op de laagdrempelige ondersteuning die maatschappelijk werkers bieden (zoals door huisartsen, de ggz, de Wlz, de veiligheidsketen en maatwerkvoorzieningen voor Jeugd en Wmo). Daarnaast zien we nieuwe doelgroepen, zoals Oekraïners, vluchtelingen en statushouders, die ook vaker indicatievrije ondersteuning nodig hebben. Onze partners vinden het moeilijk om aan de groeiende vraag te voldoen, zowel qua capaciteit als qua middelen.

INDICATOREN

Indicator: Effect ondersteuning op kwaliteit van leven (auditnr 34)

Omschrijving: Percentage Wmo-cliënten dat het helemaal eens of eens is met de stelling 'Door de ondersteuning die ik krijg heb ik een betere kwaliteit van leven'

Bron: Gemeente Breda, cliëntervaringsonderzoek Wmo

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
77	77	76	75 - 80	78

Toelichting: omdat het cliëntervaringsonderzoek pas na afloop van het jaar wordt uitgevoerd, lopen de realisatiecijfers één jaar achter. In de eerste helft van 2023 heeft geen CEO plaatsgevonden. Dit betekent dat 'realisatie 2024' gaat over de cliënttevredenheid over het 2e halfjaar 2023.

Indicator: Tevredenheid Wmo hulpmiddel/-voorziening (auditnr 2511)

Omschrijving: Percentage van respondenten cliëntervaringsonderzoek Wmo dat zegt (heel) tevreden te zijn over de ontvangen hulpvoorziening of het hulpmiddel

Bron: Gemeente Breda, cliëntervaringsonderzoek Wmo

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
			-	83

Toelichting: omdat het cliëntervaringsonderzoek pas na afloop van het jaar wordt uitgevoerd, lopen de realisatiecijfers één jaar achter. Dit betekent dat 'realisatie 2024' gaat over de cliënttevredenheid over het 2e halfjaar 2023.

Thema Thuis

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

In 2024 hebben we de uitstroom uit (tijdelijke) voorzieningen voor maatschappelijke opvang, beschermd wonen, vrouwenopvang en jeugdhulp makkelijker gemaakt. Het aantal zorgaanbieders dat gebruik kan maken van het Regionaal Transferpunt is uitgebreid. Ook hebben we een monitor opgesteld voor de uitstroom naar zelfstandig wonen vanuit voorzieningen en (beschermd) woonvormen die vallen onder het programma Thuis in de Wijk regio Breda en omstreken.

Soms is iemands veiligheid in de eigen huiselijke kring in gevaar. Met het beleidskader als basis hebben we regionaal en lokaal gewerkt aan een betere aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. We hebben vooral aandacht besteed aan gezamenlijk optrekken in de regionale aanpak en werkwijze. Dit helpt ons als centrumgemeente om afspraken te maken met de uitvoerende organisaties.

Begin 2024 hebben we met onze collega-gemeenten en netwerkpartners 3 projecten uitgevoerd om te komen tot een beter functionerend Meldpunt Crisiszorg (MCZ):

- We willen komen tot lokale overleggen over de zogeheten i-28-meldingen. Dit zijn niet-acute meldingen vanuit de politie over onbegrepen gedrag. In die overleggen willen we de meldingen warm overdragen aan de juiste organisatie. In Breda zijn we dit overleg in 2024 gestart. Begin 2025 volgt een evaluatie.
- We willen komen tot een gezamenlijk gesprek tussen de melder, het meldpunt en de crisisdienst van de ggz bij acute meldingen over mogelijke ggz-problematiek. Zo kunnen we samen beoordelen wie er het beste op de melding af kan gaan. Dit zogeheten driegesprek is in september 2024 als pilot gestart en de eerste ervaringen zijn positief. Het leidt ook tot meer verbinding en afstemming tussen het meldpunt en de beide ggz-organisaties in de regio.
- We willen komen tot een integraal crisisinterventieteam onder het meldpunt. Hiervoor zijn we op 1 oktober 2024 een vervolgtraject gestart: we stellen een implementatieplan op en voeren dit uit. Dit traject loopt door tot medio 2025.

Deze projecten zijn gefinancierd door het Landelijk Netwerk Zorg en Straf, van waaruit onze regio wordt gevolgd. We zijn hiermee een voorloper in de landelijke ontwikkeling om te komen tot integrale crisisinterventie.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

De uitstroom uit (tijdelijke) voorzieningen voor maatschappelijke opvang, beschermd wonen, vrouwenopvang en jeugdhulp is makkelijker gemaakt. We hebben extra tussenvoorzieningen gerealiseerd voor dak- en thuislozen (aan de Wilhelminasingel en de Frankenthalerstraat). Ook hebben we lokaal extra woonplekken opgeleverd volgens de Bredase woon- en bouwagenda. Als voorbereiding op de bouw van de flexlocaties (tijdelijke woningen) in Breda hebben we afspraken gemaakt met corporaties en zorgaanbieders over communitybuilding, sociaal beheer en ondersteuning op deze flexlocaties. Ook hebben we verder samengewerkt aan diverse projecten voor gemengd wonen. Tot slot hebben we de woonvisie Thuis in Breda opgesteld.

In 2024 hebben we het uitvoeringsplan uitgevoerd van het regionale beleidskader Maatschappelijke opvang, OGGZ en verslavingspreventie. Bij de totstandkoming hiervan hebben de betrokken wethouders uit de regio aangegeven dat zij gezamenlijk meer verantwoordelijkheid willen nemen voor de aanpak van dak- en thuisloosheid. Dit heeft geleid tot een regionaal convenant met concrete afspraken over preventie en de bouw van nieuwe opvanglocaties en tijdelijke woonplekken in de regio.

In 2024 is het ETHOS-Light telonderzoek uitgevoerd in de regio Breda. Dit geeft meer inzicht in de aard en omvang van dak- en thuisloosheid. In het voorjaar zijn we gestart met de pilot Mentoraanpak dak- en thuisloze jongeren en hebben we tijdelijke woonplekken voor dak- en thuisloze jongeren gerealiseerd.

De bezetting in de maatschappelijke opvang was in 2024 erg hoog. Dit werd veroorzaakt door de hoge instroom van nieuwe dak- en thuislozen. Ook ondervonden we belemmeringen bij de snelle doorstroom naar duurzame woon- en verblijfsplekken. We hebben daarom woningen gebouwd op tijdelijke locaties en hebben nieuwe tussenvoorzieningen gerealiseerd. We zagen in 2024 ook een toename van het aantal mensen in de maatschappelijke opvang met complexere problematiek (50% tegen 33% in 2023). Ook waren er wachtlijsten voor behandelingen in de ggz of de verslavingszorg. Daarom hebben we in 2024 stappen gezet om te komen tot een ketenaanpak voor (hoog)complexere zorg, in samenwerking met het zorgkantoor, de ggz en aanbieders van maatschappelijke opvang en beschermd wonen. Zo kunnen we onze inwoners met complexere hulpvragen beter ondersteunen naar een duurzame vervolgplek of beschermd wonen.

De Regionale Kenniswerkplaats Onbegrepen Gedrag is van start gegaan. We hebben subsidie gekregen om de ketenoverstijgende samenwerking in het zorg- en veiligheidsdomein in Midden- en West-Brabant te verbeteren.

De regionaal bestuurlijke netwerkbijeenkomst rond huiselijk geweld is ingezet om de diverse vormen van huiselijk geweld opnieuw onder de aandacht te brengen. Hierin stond onder meer de samenwerking tussen de partners in het veld centraal en de manier waarop zij elkaar kunnen versterken. Verder zijn we aangesloten bij bestaande netwerken, zoals het Centrum Seksueel Geweld (CSG) en ervaringsdeskundigen (Cirkel is rond).

We hebben de accountgesprekken met gesubsidieerde partners structureel opgepakt. Bij Veilig Thuis zijn de wachtlijsten op orde. De eerste fase van de verbouwing van vrouwenopvang Safegroup is afgerond. Daarnaast hebben we afspraken gemaakt over de financiering van de volgende fases. De gesprekken met de regiogemeenten over het meebetalen daaraan worden op korte termijn afgerond. Naar verwachting hebben we eind Q1 2025 meer duidelijkheid.

De inkoop van beschermd wonen en ambulante begeleiding die in 2026 ingaat, is voorbereid. Daarbij besteden we specifiek aandacht aan plekken voor beschermd wonen voor mensen met multiproblematiek.

We willen komen tot een Regionaal Veiligheidsteam. De realisatie daarvan is een landelijke ontwikkeling waarover op dit moment nog veel onduidelijk is. We blijven deze ontwikkelingen volgen en anticiperen daarop.

We hebben in 2024 het Regionaal Netwerk geanalyseerd, waarbij we hebben bekeken hoe we de expertise in de regio kunnen ontsluiten voor de lokale teams. In dit advies is ook in beeld gebracht wat hierin lokaal van gemeenten wordt verwacht. Met het adviesrapport gaan we in 2025 aan de slag. Lokaal hebben we een zelfscan en een werksessie uitgevoerd om vast te stellen in hoeverre wij als gemeente al werken volgens de uitgangspunten van het toekomstscenario. Op basis hiervan starten we met een plan van aanpak.

RISICO'S

- Het aantal meldingen bij het Regionale Meldpunt Crisiszorg neemt sterk toe. Burgers en professionals, in het bijzonder de politie, weten het meldpunt steeds beter te vinden. Het Meldpunt kan mogelijk niet met de huidige capaciteit en middelen deze hoger wordende instroom opvangen en doorleiden naar de netwerkpartners die de juiste zorg en ondersteuning kunnen bieden.
- Het samenbrengen van verschillende crisisdiensten in één integraal crisisinterventieteam onder aansturing van het Meldpunt is een transitie met veel haken en ogen. De implementatie en borging vraagt mogelijk meer en langere incidentele ondersteuning dan we nu inschatten. In dat geval zal dit de nodige extra kosten met zich meebrengen.

- Het ministerie van VWS wil de instroom van mensen met psychische problematiek in de WLZ afremmen, omdat de kosten te veel oplopen. Vooralsnog liggen er maatregelen om de instroom te beperken en is er nog niet gekozen voor een financiële uitname uit de uitkering Beschermd Wonen van de Wmo. Als de maatregelen voldoende effect hebben, overweegt de minister dit alsnog. De maatregelen en de eventuele financiële uitname hebben gevolgen voor de begroting van Beschermd Wonen.
- De krapte op de woningmarkt is nog niet verdwenen. Als gevolg hiervan verblijven mensen langer in Maatschappelijke opvang, vrouwenopvang en voorzieningen voor Beschermd Wonen dan noodzakelijk, omdat mensen niet kunnen uitstromen naar een duurzame woonplek. Het levert ook problemen op voor jongeren die geen woning kunnen vinden, waardoor het risico op dak- en thuisloosheid groeit.
- Ook zien we door de personeelstekorten in de zorg dat de wachtlijsten voor behandeling in de GGZ en/ of verslavingszorg toeneemt. Hierdoor duurt het langer voordat mensen die verblijven in de Maatschappelijke opvang of Beschermd Wonen in aanmerking kunnen komen voor behandeling en kunnen uitstromen naar een duurzame verblijfsplek.
- De bedrijfsresultaten van zorgaanbieders staan onder druk (bijvoorbeeld door hoge inhuurkosten als gevolg van arbeidskrapte) waardoor de zorgaanbieders financieel kwetsbaar zijn.

INDICATOREN

Indicator: Gehuisveste daklozen (auditnr 17)

Omschrijving: Percentage daklozen van de uitgestroomde daklozen dat passend gehuisvest is

Bron: Gemeente Breda, WIZ

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
	34		50	

Toelichting: We zien dat van een substantieel deel van de cliënten die zich op zeker moment heeft gemeld bij Centraal Onthaal, het onbekend of niet geregistreerd is wat hun vervolgperspectief is (geweest). Soms melden ze zich eenmaal bij het loket, wordt geregistreerd dat ze in aanmerking komen voor maatschappelijke opvang, maar horen we daarna nooit meer iets van de persoon. Daardoor zijn de registratiecijfers te onvolledig om hier een betrouwbaar percentage op te nemen. Wat wel geregistreerd is: van 126 personen is geregistreerd dat de maatschappelijke opvang is beëindigd, waarvan 73 cliënten 'passend gehuisvest' (BW, tussenvoorziening, zelfstandig wonen, etc).

Voor specifiek de DSV zijn de volgende cijfers geregistreerd door SMO: Uitstroom 69 personen (in 2023: 81), waarvan 37 (2023: 49) naar zelfstandig, beschermd wonen of instelling. De overige cliënten zijn vertrokken (bestemming onbekend), uit instelling gezet of overleden.

Indicator: Verblijf Doorstroomvoorziening (auditnr 2508)

Omschrijving: Percentage unieke cliënten (t.o.v. totaal aantal cliënten) dat maximaal drie maanden in de Doorstroomvoorziening verblijft gedurende 1 januari t/m 31 december

Bron: Registratie SMO

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
				62

Toelichting: Deze indicator was niet opgenomen in de begroting 2024, waardoor er ook geen streefwaarde 2024 is opgenomen.

Indicator: Doorstroom Beschermd Wonen (auditnr 2509)

Omschrijving: Totaal aantal unieke personen bij wie de voorziening Beschermd Wonen is beëindigd in het jaar minus het aantal personen waarbij de voorziening is gestart in dat jaar

Bron: Gemeente Breda, Suite voor het Sociaal Domein

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
				61

Toelichting: In 2022 en 2023 zie je de impact van het toeleiden van cliënten naar de Wlz. Hierdoor was de uitstroom hoog. We verwachten dat in 2024 en 2025 de doorstroom gelijk blijft.

Thema Leren, ontwikkelen en werken

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

We willen dat iedereen naar vermogen meedoet en een waardevolle bijdrage kan leveren aan onze samenleving. Iedereen telt, dus we ondersteunen iedereen waar nodig om mee te kunnen (blijven) doen. Als mensen door financiële problemen niet mee kunnen doen, ondersteunen we hen met ons armoede- en schuldenbeleid. We hebben een discussienota opgesteld aan de hand van de resultaten van de pilot 'De raad in positie – sturen op vormgeving van besluitvormingsprocessen' van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Deze nota is eind augustus met de gemeenteraad besproken. De belangrijkste punten uit de discussienota zijn verwerkt in een nieuw beleidsplan voor de periode 2025-2028, dat in januari 2025 is vastgesteld.

We hebben in 2024 hard gewerkt aan onze dienstverlening. We werken vanuit het principe *high trust, high penalty*. Vertrouwen staat daarbij centraal. Wij verwachten van inwoners dat zij de gemaakte afspraken nakomen en inwoners mogen dat ook van ons verwachten.

Onze wens is dat alle huishoudens in Breda maandelijks voldoende inkomsten hebben om rond te kunnen komen. Inwoners zijn daarvoor zelf verantwoordelijk, maar waar nodig hebben wij hen ondersteund, bijvoorbeeld met inkomensregelingen en adviezen. We weten dat sommige inwoners ondersteuning vanuit de gemeente nodig hebben. Daarom hadden we in 2024 extra aandacht voor het toeleiden van mensen met een beperking naar werk.

Uit landelijk onderzoek van het Nibud bleek in 2024 dat steeds meer werkenden niet of nauwelijks voldoende inkomen hebben om iedere maand rond te kunnen komen. Het verbeteren van de bestaanszekerheid is primair een taak van het Rijk. Binnen de kaders van de wet hebben we als gemeente de BBZ (bijstand voor zelfstandigen) aangevuld met andere manieren om ondernemers te ondersteunen, zoals *new business coaching*, een overstap naar loondienst, vitaliteitstrainingen, om- en bijscholing, en doorstartplannen. Dit doen we via het nieuwe Servicepunt Starters & Ondernemers (SSO).

We hebben een nieuwe opvanglocatie geopend, zodat de druk op de woningmarkt door de komst van nieuwkomers niet verder wordt verhoogd. In het pand Ingenhousz zijn alle kamers gereedgemaakt voor de opvang en huisvesting van 100 Oekraïners en 100 statushouders. Vooral Oekraïense gezinnen zijn vanuit de Koepel overgekomen, waardoor daar weer bedden beschikbaar zijn gekomen. Het totaal aantal opvangplekken voor Oekraïners kwam in 2024 uit op 746. We zijn doorgegaan met onze inzet voor nieuwkomers. Denk aan: inkomensondersteuning, inburgering, onderwijs en begeleiding naar werk.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Algemeen

- Werk is de belangrijkste manier om voldoende inkomen te hebben. We zetten ons in om uitkeringsgerechtigden hierin te ondersteunen. Toch zijn er mensen die niet meewerken. Voor de 'niet-willers-aanpak' hebben we in 2024 een interventiespecialist aangenomen die samen met partners uit de stad aan de slag is gegaan. Daarmee willen we in een korte periode een gedragsverandering voor elkaar krijgen.
- In 2024 hebben we de pilot voorbereid waarbij uitkeringsgerechtigden voor bepaalde werkzaamheden een echte loonstrook kunnen krijgen. In 2025 start de eerste kandidaat met de zogeheten Verbeter BredaBaan.

Preventie

- De schuldenfunctionarissen bij de rechtbank zijn gestart. Het merendeel van de 17 aangemelde inwoners krijgt een hulpaanbod om de schulden op te lossen.
- We hebben werkgevers geholpen die werknemers hadden met financiële problemen. Op aanvraag zijn diverse workshops verzorgd.
- Financy heeft samen met het voorliggend veld de tool BerekenUwRecht aangeboden in Breda. Met deze tool kunnen inwoners zien op welke landelijke en gemeentelijke

regelingen zij recht hebben. Ze kunnen ook meteen een aanvraag indienen. In 2024 is BerekenUwRecht 410 keer ingezet, waarbij 245 keer werd vastgesteld dat het zinvol was om een aanvraag in te dienen. BerekenUwRecht is een anonieme tool die wordt ingevuld door inwoners, professionals en vrijwilligers. Door de anonimiteit ervan is het gebruik laagdrempelig, maar is dus niet te herleiden welk product is aangevraagd. Wel onderneemt Financy altijd actie als de tool dit adviseert. Denk hierbij aan het aanvragen van een BredaPas, het maken van een budgetplan en eventueel een warme overdracht naar de juiste partners in de stad.

- De landelijke pilot Hypotheekachterstanden loopt nog. Het bereik blijft achter bij de doelstellingen. Inmiddels zijn ook andere (grote) steden toegevoegd en zijn nieuwe schuldeisers aangesloten om meer te kunnen bereiken. We hebben 23 signalen ontvangen, waarvan we in 70% van de gevallen een hulpaanbod konden doen. Hiervan is 40% aangenomen.
- Het Servicepunt voor Starters en Ondernemers (SSO) wordt verder uitgebreid. In samenwerking met Breda Business werken we naar één loket voor dienstverlening aan ondernemers.
- Financy heeft de tool WerkkloonT gelanceerd. Die maakt duidelijk wat de stap van uitkering naar werk concreet betekent voor iemands inkomen:
 - WerkkloonT geeft inzicht in de financiële gevolgen bij werkaanvaarding vanuit een bijstandssituatie.
 - De tool maakt de financiële consequenties inzichtelijk en biedt ruimte en mogelijkheden om te kijken naar alternatieven, zoals meer of minder uren werken, een hoger uurloon en de invloed van het partnerinkomen.
 - De tool helpt inwoners om een beter geïnformeerde keuze te maken. Inwoners weten vooraf wat ze kunnen verwachten. Zo kunnen we als gemeente financiële tegenslagen vooraf helpen voorkomen. In 2024 zijn 503 berekeningen gemaakt, waarbij de betrokkenen die door de gemeente van een uitkering naar werk werden begeleid erop vooruitgingen. In deze gevallen bleek werken dus inderdaad te lonen.
- Afgelopen jaar bleven we hulp bieden bij hoge energiekosten. We hebben 161 aanvragen behandeld, een afname ten opzichte van 2023. We zien dat de betaalbaarheid van de energierekening nog steeds onder druk staat, maar dat dit steeds vaker wordt gezien als onderdeel van bredere financiële uitdagingen.

Toeleiden naar een zelfstandig inkomen

We hadden verwacht dat het klantenbestand in 2024 af zou nemen met zo'n 150 uitkeringen door een hogere uitstroom. Ondanks de gerealiseerde uitstroom van 355, door onder meer 192 plaatsingen via de gemeente, is de verwachting niet gehaald door de instroom van nieuwe Bredanaars en de beperkte uitstroom naar werk door het ontbreken van passend werkaanbod voor nieuwkomers. In reactie hierop hebben we het Team Migratie & Inburgering opgericht. Dit team richt zich specifiek op de behoeften van nieuwkomers qua inburgering, taalontwikkeling en de route naar werk. Met een versnelde, duale aanpak en meer focus op de dienstverlening aan werkgevers werkt dit team samen met het WSP aan meer uitstroom naar werk voor deze doelgroep.

In 2024 zijn via de gemeente 627 mensen geplaatst met de volgende verdeling:

- fulltime werk (40%): 192
- parttime werk (25%): 116
- preventief werk (35%): 319

Het streven van 700 kandidaten is hiermee niet behaald. Toch is onze realisatie (89%) positief te noemen, zeker omdat de aandachtspunten bij de kandidaten (vooral door de taalachterstand) steeds complexer worden. We ontwikkelen momenteel een plan van aanpak om de samenwerking met werkgevers op dit punt te versterken. We richten ons op taal- en cultuursensitief werken, ontzorging op de werkvloer en het vindbaar maken van ondersteunend aanbod om het in dienst nemen van deze doelgroep te stimuleren.

We geven mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt mogelijkheden om te werken. We hebben hier (via WRKLAB076) een mooie bijdrage aan geleverd. In 2024 zijn 66 praktijkonderzoeken uitgevoerd, waarvan er 60 zijn afgerond en 6 doorlopen in 2025.

In totaal hebben we 115 personen begeleid:

- Samen naar Werk: 22
- MAP (een monitor voor inburgering): 35
- Renewi (assemblage banken): 5
- Bosch: 45
- Wijkgericht werken: 8

Hieruit zijn 77 vervolgtrajecten voortgekomen.

- In 2024 gaven we mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt mogelijkheden om te werken. Ook hebben we ingezet op het ontwikkelen van capaciteiten en vaardigheden om mensen aan het werk te krijgen.
- In 2024 zijn 225 nieuwe mensen geplaatst met een indicatie voor een banenafpraak met loonkostensubsidie en 113 mensen met een indicatie voor beschut werk.
- De pilot Samen naar Werk is gestart. Deze richt zich op het in kaart brengen en ontwikkelen van de wensen, capaciteiten en vaardigheden van uitkeringsgerechtigden. Zo kunnen we sneller inzetten op de route naar werk of een passend participatie- of zorgtraject. Aan de pilot hebben 22 mensen deelgenomen. Daarvan zijn er 11 via het WSP uit de uitkering gestroomd, 10 mensen zijn aangemeld voor een participatie- of zorgtraject en 1 persoon heeft de uitkering eigenstandig opgezegd. Medio maart 2025 start de volgende pilot.
- Wij behandelden 535 hulpvragen van jongeren via Breday. Deze vragen gingen over werk, scholing, schulden en zorg.
- In totaal stroomden 89 jongeren succesvol uit. Van hen gingen er 55 aan het werk, 6 jongeren vervolgden hun opleiding en 28 jongeren stroomden uit door andere redenen, zoals een Wajong-uitkering of een verhuizing.
- Het aantal jongeren met een uitkering nam af van 280 naar 260. Voor 200 jongeren werd binnen Breday samengewerkt op de beleidsterreinen participatie, Wmo, jeugd en schuldhulpverlening.
- Met alle jongeren zijn individuele leerdoelen vastgelegd en afspraken gemaakt om de zelfredzaamheid te stimuleren.

Regionale arbeidsmarkt

Binnen de arbeidsmarktregio West-Brabant hebben de deelnemende gemeenten en de sociale partners de Samenwerkingsovereenkomst Arbeidsmarktregio West-Brabant ondertekend. Het Regionaal Beraad heeft de meerjarenagenda Van versnippering naar verbinding 2024-2028 en het bijbehorende Uitvoeringsplan 2024-2026 vastgesteld. Deze documenten geven richting aan de meerjarige aanpak via 3 programmalijnen:

- een inclusieve arbeidsmarkt
- doorontwikkeling van de dienstverlening aan werkgevers en innovatie
- een versterkte jongerenaanpak in samenwerking met het regionale Doorstroompunt.

Deelnemen met een inkomen

Ook in 2024 hebben we mensen met een bijstandsuitkering ondersteund naar een zo zelfredzaam mogelijk bestaan. We hebben ingezet op ketenbrede en ketenoverstijgende casuïstiekoverleggen. Hierdoor zijn complexe gevallen integraal bekeken, waardoor creatieve en werkende oplossingen zijn ontstaan die mensen de ruimte boden om zelfredzaam te zijn en zich (meer) op werk of participatie te kunnen richten.

Schuldhulpverlening

- We hebben 29 ondernemers met een schuldregelingstraject geholpen.
- Sinds 2024 is nazorg een specialisme. Alle klanten bij wie het budgetbeheer basis en de schuldhulpverlening richting de einddatum gaan, worden benaderd om een nazorgplan op te stellen en door te lopen. Dit kon binnen de huidige bezetting worden geregeld. In 2024 vonden 907 nazorggesprekken plaats voor lopende trajecten zonder vroegsignalering.
- De samenwerking met de woningcorporaties is hechter geworden (Signalering+). Hierdoor konden grotere financiële problemen en uithuiszettingen voorkomen worden. De proactieve aanpak van signalen is gestegen van 350 naar 550.
- We hebben duurzame financiële dienstverlening niet ingekocht, maar hebben ervoor gekozen om dit in te richten binnen de landelijke afspraken over de basisdienstverlening schuldhulp. Hierin is ook aandacht voor triage en een volgsysteem.

Sport en cultuur voor alle Bredanaars

- De pilot Volwassenenfonds sport en cultuur is in 2024 gestart. Deze wordt voortgezet en geëvalueerd in 2025. In totaal namen in 2024 725 mensen deel aan de pilot. Dit waren er meer dan verwacht. Daarom hebben we een extra subsidie aan het Volwassenenfonds verstrekt.
- De samenwerking met het Jeugdfonds Sport en Cultuur liep ook door in 2024, waardoor 2100 kinderen konden meedoen aan sport- en culturele activiteiten.

Nieuwe Bredanaars

In 2024 is het Uitvoeringsplan nieuwe Bredanaars naar werk 2025 opgesteld. Hierin ligt de focus op duale trajecten voor nieuwkomers waarin inburgering (en dus taalontwikkeling) en het traject naar werk of participatie parallel aan elkaar lopen en elkaar versterken. Dit doen we via de vernieuwde MAP (een module voor inburgering, arbeid en participatie), in combinatie met taalrijke werkervaringsplaatsen, (taal)stages of leerwerkplekken, vrijwilligerswerk of dagbesteding naast het reguliere taalaanbod. Daarnaast verbeteren we de dienstverlening aan werkgevers via één aanspreekpunt, taal- en cultuurvoorlichting en ontzorging op de werkvloer. In de uitvoering nemen ook het UWV en de sociale partners deel.

De opening van de locatie van het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA) aan de Heerbaan vond niet in 2024 plaats, maar in februari 2025.

De huur van de Koepel is verlengd. Dit geldt voor de opvang van Oekraïners en voor de minderjarige asielzoekers van het COA. Daardoor blijft deze flexibele opvanglocatie voor maximaal 800 vluchtelingen tot januari 2027 beschikbaar. Veel Oekraïners zijn aan werk geholpen. Als dit niet mogelijk was, kregen zij leefgeld. Meer dan 300 Oekraïners hebben Nederlandse les gevolgd.

WAT ZIJN DE RISICO'S?

- een grote instroom van nieuwkomers en een dalende uitstroom, waardoor het BUIG-budget onder druk komt te staan.
- een stijgende inflatie of toenemende kosten voor levensonderhoud, waardoor inwoners met een bijstandsuitkering of een lager inkomen worden geconfronteerd met een armoedeval.

INDICATOREN

Indicator: Meedoen (auditnr 15)

Omschrijving: Percentage inwoners dat actief meedoet in de samenleving. Dat kan op verschillende manieren: intensief mantelzorg, intensief vrijwilligerswerk, minimaal 12 uur per week aan het werk in loondienst of als zelfstandig ondernemer, deelname aan re-integratietraject, school/opleiding volgen

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
73		73	-	

Toelichting: De buurtenquête vindt in de oneven jaren plaats. Om die reden is voor 2024 geen realisatie ingevuld.

Indicator: Bijstandsuitkering (auditnr 20)

Omschrijving: Aantal personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners van 18 jaar en ouder

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
449,3	379,1	364,1	-	360,4

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Laaggeletterdheid (auditnr 21)

Omschrijving: Percentage laaggeletterden van het aantal totaal inwoners van 16 t/m 65 jaar

Bron: Onderzoeksrapport Regionale spreiding van geletterdheid in Nederland

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
			-	

Toelichting: Er is geen streefwaarde opgenomen, omdat het Europees onderzoek niet jaarlijks plaatsvindt. Op dit moment is er geen andere passende indicator. Bij de Onderwijsvisie beraden we ons op een nieuwe indicator.

Indicator: Uitstroom naar werk/zelfstandig ondernemerschap (auditnr 22)

Omschrijving: Aantal uitkeringsdossiers Participatie en IOAW/Z die in het kalenderjaar zijn beëindigd met als reden 'inkomen uit arbeid in dienstbetrekking en/of uitkering ziekte' of 'zelfstandig beroep/bedrijf' (cliënt en/of partner)

Bron: Gemeente Breda, Suite voor het Sociaal Domein

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
516	445	383	400	367

Toelichting: Vanwege de langere inactiviteit van kandidaten (werkloos), duurt het vaak langer om volledig zelfredzaam te worden. Voor sommige inwoners is parttime werk de eerste stap voorwaarts alvorens de stap naar volledige zelfredzaamheid wordt gemaakt. De zogeheten parttime-bemiddelingen zijn echter geen onderdeel van deze indicator, maar leveren wel een besparing op de BUIG-gelden.

Indicator: Beschut werk (auditnr 24)

Omschrijving: Aantal plaatsen beschut werk (in fte van 31 uur)

Bron: Gemeente Breda

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
88	76	105,77	117	109,87

Toelichting: Eind 2024 waren er binnen de afdeling Werk : 89,55 FTE (99 medewerkers) werkzaam. Binnen de gehele gemeentelijke organisatie betreft het 109,87 FTE (123 medewerkers).

Indicator: Sociale werkvoorziening (personen) (auditnr 26)

Omschrijving: Aantal personen dat begeleid wordt door de sociale werkvoorziening (WSW)

Bron: Gemeente Breda

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
997		903	605	428

Toelichting: Sinds januari 2015 kunnen er geen nieuwe mensen meer instromen in de WSW. Deze aantallen worden door uitstroom elk jaar lager.

Indicator: Hulpvragen geldzorgen en schulden (auditnr 27)

Omschrijving: Aantal hulpvragen voor een vorm van dienstverlening bij de afdeling schuldhulpverlening (die worden afgehandeld middels informatie en advies, budgetbeheer, doorverwijzing of een schuldregelingstraject)

Bron: Gemeente Breda, Kredietbank West-Brabant, Allegro

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
963	890	950	1.200	996

Toelichting: Bij het opstellen van de begroting 2024 in juni 2023 werd uitgegaan van een verhoogde instroom na 1-7-2023 vanwege de nieuwe wetgeving van 36 naar 18 maanden looptijd voor schuldregelingen. De toename is er wel geweest, maar niet zoveel als was ingeschat.

Indicator: Schuldregelingen (auditnr 28)

Omschrijving: Aantal gestarte schuldregelingstrajecten (die kunnen leiden tot schuldbemiddeling, saneringskrediet, WSNP of geen vervolg)

Bron: Gemeente Breda, Kredietbank West-Brabant, Allegro

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
211	187	194	500	219

Toelichting: Verwachtingen waren achteraf gezien, gelet op landelijke tendens, niet realistisch.

Indicator: Budgetbeheer (auditnr 29)

Omschrijving: Aantal opgestarte budgetbeheertrajecten

Bron: Gemeente Breda, Kredietbank West-Brabant, Allegro

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
391	397	256	450	378

Toelichting: Verwachtingen zijn niet uitgekomen.

Indicator: Lopende re-integratievoorzieningen (auditnr 2209)

Omschrijving: Aantal inwoners van 15-64 jaar met een lopende re-integratievoorziening (per 10.000 inwoners). Het zijn voorzieningen die door een gemeente worden ingezet, nadat is vastgesteld dat iemand een belemmering heeft die directe arbeidsinschakeling bemoeilijkt (er is een afstand tot de arbeidsmarkt)

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
159,8	160,3	164,3	-	164,9

Toelichting: Dit betreft een voorlopig cijfer. Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Voegsignalering schuldenproblematiek (auditnr 2301)

Omschrijving: Aantal signalen van te laat of niet betaalde rekeningen van vaste lasten

Bron: Gemeente Breda, Inforing

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
	7.846	8.432	9.600	8.956

Toelichting: Verwachtingen zijn niet uitgekomen

Thema Leven

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Kort na het zomerreces van 2024 is de gezondheidsvisie 'Gedurfd, gezond en gelukkig' vastgesteld. Hierin hanteren we een brede blik op gezondheid met een focus op leefstijl en leefomgeving. We hebben in 2024 ook al een begin gemaakt met de uitvoering.

We zijn daarnaast doorgegaan met de activiteiten uit het JOGG-actieplan en het Leefstijlakkoord, beide onderdelen van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Ook hebben we het GALA-plan uitgevoerd via de waardenetwerken. Het regioplan Integraal Zorgakkoord (IZA) West-Brabant is eind 2023 vastgesteld. In 2024 hebben we per actielijn een uitvoeringsagenda uitgewerkt. De begroting SPUK IZA 2024-2026 is aangevuld met een specificatie van de inhoudelijke activiteiten en we hebben een verdeling gemaakt van de compensatie voor de ambtelijke inzet per gemeente.

Tot slot werkten we verder aan de doelstellingen en projecten uit het Uitvoeringsprogramma Sport en Bewegen 2023-2026. Het waardenetwerk Gezond en Actief Leven heeft een nieuw inhoudelijk plan opgesteld voor de periode 2025-2027. Daarin staat een beschrijving van onze inzet op sporten en het stimuleren van beweging.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Volksgezondheid

2024 stond in het teken van het vaststellen van de gezondheidsvisie. Daarnaast hebben we het Leefstijlakkoord uitgevoerd via een subsidieregeling. Die stimuleerde grote en kleine initiatieven op het gebied van een gezonde leefstijl. Voor het JOGG zijn activiteiten uitgevoerd op het gebied van groene schooltuinen, moestuinieren en het stimuleren van water drinken.

In 2024 hebben we het GALA uitgevoerd via activiteiten in de GALA-waardennetwerken. Het waardenetwerk Zelf- en Samenredzaamheid voerde activiteiten uit om de sociale basis te versterken, om mantelzorgers te ondersteunen en om eenzaamheid tegen te gaan. Het waardenetwerk Kansrijke Jeugd voerde activiteiten uit om een kansrijke start en opgroeien in een kansrijke omgeving te bevorderen. Het waardenetwerk Gezond en Actief Leven voerde activiteiten uit op het gebied van valpreventie.

We hebben in 2024 veel energie gestoken in de uitwerking van inhoudelijke plannen vanuit het IZA. Breda was aangesloten bij alle actielijnen en ketenaanpakken. Daarnaast heeft het college eind 2024 een nieuwe mandaatregeling vastgesteld. Verder heeft Breda de rol van bestuurlijk kartrekker van West-Brabant-Oost overgenomen van Oosterhout.

Sport

In samenwerking met vele partners uit het maatschappelijk veld, sportaanbieders en betrokken inwoners voerden we het Uitvoeringsprogramma Sport en Bewegen 2023-2026 uit. We boden ondersteuning aan 79 unieke sport- en beweegaanbieders bij 105 trajecten. Binnen de samenwerkingsverbanden spraken we regelmatig over het vrijwilligersbeleid en deelden we best practices. Daarnaast waren er maatwerk- en professionaliseringstrajecten voor vrijwilligersbeleid bij 8 verenigingen.

De theatervoorstelling 'Bij ons gebeurt dat niet' ging in op een veilige sportomgeving. Ook was er een bijeenkomst voor scheidsrechters. Voetbalverenigingen werken intensief samen rond dit thema.

We organiseerden een partnerbijeenkomst om de samenwerking te versterken rond het onderwerp breed motorisch ontwikkelen. De ASM-incompanyopleiding vond plaats in De Kragt en werd gevolgd door sportcoaches, trainers en leraren van Breda Actief, Curio en Deltalent. Zij werkten via intervisie aan kennisdeling. Via de sporttas van Breda Actief maakten de leden van diverse sportverenigingen laagdrempelig kennis met een breder sportaanbod.

In het kader van de Rijke Schooldag werden per periode 30 sportactiviteiten aangeboden, verdeeld over 18 scholen. Ruim 2100 kinderen hebben gesport met hulp van het Jeugdfonds Sport. 705 inwoners hebben gesport met hulp van het Volwassenfonds Sport.

In juni vond het *urban* sportevenement King of the Court plaats, waaronder een week met urban sportactiviteiten voor de Bredase jeugd. Ook vond het 3x3NL Barons-basketbaltoernooi plaats. Dit is een urban variant van basketbal. Vanuit het Leefstijlakkoord kregen 27 organisaties subsidie voor initiatieven die een gezonde leefstijl ondersteunen of activeren. Daarnaast kregen 8 sportgerelateerde organisaties een bijdrage voor urban activiteiten vanuit de subsidie Urban Sports & Culture.

In mei startte de Esports Talenthub, een talentenprogramma waarin talentvolle e-sporters trainingen krijgen.

In samenwerking met de 5 van Bavel hebben we een gemarkeerde hardlooproute in Bavel aangelegd. Deze staat ook in de hardlooppapp Strava. Er is een nieuwe fitnessplek in Doornbos-Linie en de voetbalkooi aan de Rijnauwenstraat is vernieuwd. Er komen fitnessstoestellen, een pumptrack en een 3x3 basketbalveld in het Haagpark. De Sportcontainer stond op verschillende locaties, zoals in Ulvenhout en op het Hero-terrein.

We organiseerden bijeenkomsten rondom talentontwikkeling en thema's als gezonde voeding, mentale coaching en het omgaan met winnen en verliezen. Hierdoor groeide het talentnetwerk in Breda. We deden onderzoek naar de rol van de gemeente bij topsport en talentontwikkeling. De uitkomsten gebruiken we voor een hernieuwde aanpak van dit thema in 2025.

We zijn onderzoeken gestart om informatie te vergaren voor het integrale huisvestingsplan voor onze sportaccommodaties, dat in 2025 klaar is. Hierdoor hebben we inzicht in de behoeften en wat er nodig is voor de groei van de stad. Afgelopen jaar maakten 6 verenigingen gebruik van de 1/3-regeling buitensport.

In juni vonden de Special Olympics Nationale Spelen plaats in Breda en Tilburg; een succesvol evenement voor 2100 deelnemers met een beperking. Ook de Bredaille was in 2024 een groot succes: 611 mensen namen deel aan 3 of meer lokale hardloopevenementen en kregen daarvoor de Bredaille overhandigd. Zo stimuleerden we de samenwerking tussen de organisatoren en groeide het aantal deelnemers aan de evenementen. Het inclusieve hardloopevenement Wings for Life keerde terug naar Breda. Er waren zo'n 3100 deelnemers. In totaal kregen 14 organisaties een subsidie voor het organiseren van (top)sportevenementen.

RISICO'S

- De gelden van de specifieke uitkering GALA en IZA zijn incidenteel. Activiteiten en taken die we nu opstarten of uitvoeren vanuit deze middelen, zijn daardoor niet voor de lange(re) termijn geborgd.
- De landelijke BOZA-subsidie wordt ingezet als co-financiering voor de investeringsregelingen voor sportaccommodaties. Doordat deze regeling incidenteel is, komen investeringen voor niet-gemeentelijke sportaccommodaties in het gedrang.

INDICATOREN

Indicator: Structureel sporten (auditnr 31)

Omschrijving: Percentage inwoners (18+) dat structureel sport (minimaal 1x per week)

Bron: Gemeente Breda, Stadsenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
76	79	65	-	66

Toelichting: In 2024 sport 66% van de inwoners (18+) van Breda tenminste éénmaal per week. Daarnaast sport 4% van de inwoners minder dan éénmaal per week. Dit blijkt uit de jaarlijkse inwonersenquête.

Indicator: Gezondheidsbeleving (lichamelijk) (auditnr 35)

Omschrijving: Gemiddeld rapportcijfer voor de lichamelijke gezondheid

Bron: Gemeente Breda, Stadsenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
7,5	7,5	7,4	7,5	7,6

Toelichting: Dit is vooral een volgindicator. Dit gemiddelde rapportcijfer is maar voor een (klein) gedeelte beïnvloedbaar door de gemeente.

Indicator: Gezondheidsbeleving (geestelijk/psychisch) (auditnr 2510)

Omschrijving: Gemiddeld rapportcijfer dat mensen geven bij de stelling: "ik ben tevreden met mijn geestelijke/psychische gezondheid"

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
			-	7,8

Toelichting: In 2024 geen streefwaarde benoemd. Realisatie is in lijn met het beeld van de afgelopen jaren en ruim voldoende.

Thema Ontmoeten

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Wijkgericht werken

Wijkgericht werken draait om de mensen die in de wijken en dorpen wonen. Onze inzet is gericht op een prettige woonomgeving, die schoon, heel en veilig is, en die gelegenheid biedt voor ontmoeting. Daarvoor werken we samen met onze inwoners. Zij kennen hun wijk of dorp het beste en hun betrokkenheid is de belangrijkste voorwaarde voor succes.

Aanpak aandachtswijken

De Bredase wijkaanpak wordt in de aandachtswijken van de stad bepaald door de bouwstenen van Verbeter Breda die in de pacts zijn vastgesteld. Ook andere opgaven, zoals de woningbouw en de energietransitie, zorgen voor concrete projecten en activiteiten in de wijken en dorpen. Samen met groepen bewoners en de wijk- en dorpsraden stemmen we deze opgaven op elkaar af. Sommige ontwikkelingen in de wijken en dorpen vragen extra aandacht. In de aandachtswijken zien we dat deze ontwikkelingen zich opstapelen. Daarom maken we voor specifieke onderwerpen, zoals laaggeletterdheid en een gezonde leefstijl, met (intensiever) maatwerk meer resultaat mogelijk. De wijkbibliotheek 4.0 in de Hoge Vucht is hier een mooi voorbeeld van. Eind 2024 is het haalbaarheidsonderzoek naar de definitieve bibliotheek afgerond en kon het ontwerp worden vastgesteld. Vooruitlopend op de opening van de Bieb in 2025.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Inwonersparticipatie / initiatiefkracht

De betrokkenheid, initiatiefkracht en kennis van de bewoners is merkbaar in de gesprekken die we al voeren in de wijk- en dorpsplatforms en met de wijk- en dorpsraden. Ook bewoners die op andere manieren betrokken zijn, vormen onze partners. Daarbij betrekken we ook de meldingen en klachten over de buitenruimte. De nadruk ligt op de verbinding tussen (groepen) bewoners, het optimale gebruik van de buitenruimte en het benutten van voorzieningen. De inzet richt zich op de wijk- en dorpscentra, maar ook op speelplekken en dierenweides, en de herinrichting van pleinen. Verder stimuleren we de betrokkenheid van bewoners bij de voorbereiding van markten en kermissen, de jaarwisseling en evenementen op wijk- en dorpsniveau.

Het aantal Bredanaars dat actief is in de eigen woonomgeving, neemt toe. Dit komt mede door het succes van de wijkdeals en door initiatieven die veel bewoners verbinden en in beweging brengen. Door netwerken van actieve wijkbewoners te ondersteunen, stimuleren we de uitwisseling van ideeën en vergroten we de invloed van bewoners op hun sociale en fysieke omgeving. In alle wijken en dorpen ondersteunen we initiatieven van (groepen) bewoners door wijksubsidies toe te kennen, in overleg met de wijkplatforms. Daarnaast zorgen we dat er ruimte is voor activiteiten in buurthuizen en ondersteunen we wijknetwerken waar bewoners en professionals hun inzet samen kunnen versterken. Ook aanpassingen in de buitenruimte blijven mogelijk: door de aanwezigheid en zichtbaarheid van de wijkbeheerders pikken we wijkinitiatieven snel op en worden deze goed ondersteund. Zo blijven we naar kansen zoeken om de gemeentelijke doelstellingen samen met de bewoners te behalen.

In 2024 zijn er werkzaamheden aan buurtinitiatief Park Kesteren uitgevoerd: we hebben de bomen geplant en de speeltoestellen geplaatst. In 2025 vinden de afrondende werkzaamheden plaats.

RISICO'S

Voor dit thema zijn geen specifieke risico's.

INDICATOREN

Indicator: Sociale cohesie (auditnr 37)

Omschrijving: Score sociale cohesie

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
6,1		6	-	

Toelichting: Er was geen Buurtenquête in 2024.

Indicator: Leefbaarheidsinitiatieven vanuit bewoners (auditnr 38)

Omschrijving: Aantal ingediende leefbaarheidsinitiatieven van bewoners (fysiek, sociaal, overlast en/of veiligheid)

Bron: Gemeente Breda, Wijkzaken

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
121	137	209	220	235

Toelichting: Er zijn meer subsidie-aanvragen voor leefbaarheidsinitiatieven ontvangen. Een initiatief-subsidie heeft een looptijd van twee jaar. Mogelijk heeft de bezuiniging in 2025 initiatiefnemers aangespoord al in 2024 subsidie aan te vragen.

Indicator: Wijkdeals (auditnr 39)

Omschrijving: Aantal initiatieven van bewoners(groepen) die zich richten op onderhoudswerkzaamheden in de openbare ruimte (opgeteld aantal vanaf 2012). De gemeente biedt hierbij hulp in de vorm van een vergoeding, materiaal of in de organisatie

Bron: Gemeente Breda, Wijkzaken

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
471	532	581	470	681

Toelichting: De mijlpaal van 600 wijkdeals is al in 2024 bereikt, dit was voorzien in 2025. Mede doordat er weinig wijkdeals worden opgezegd, zorgt de jaarlijkse toename voor een gestage groei.

Indicator: Actief in de buurt (auditnr 2201)

Omschrijving: Percentage bewoners dat zich actief heeft ingezet in de buurt

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
26		28	-	

Toelichting: Geen buurtenquête over 2024.

Indicator: Ondersteuning buurtinitiatieven (auditnr 2202)

Omschrijving: Percentage bewoners dat het (helemaal) oneens is met de stelling: De gemeente ondersteunt buurtinitiatieven op het gebied van leefbaarheid en veiligheid voldoende

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
10			-	

Toelichting: Er was geen Buurtenquête in 2024.

DE KOSTEN VAN DIT PROGRAMMA

Bedragen x €1.000

	Primaire begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Jaarrekening 2024	Afwijking 2024
Lasten				
Opgroeien	127.964	129.232	145.762	-16.530
Betrokken zijn	66.059	67.145	67.881	-736
Thuis	54.177	63.349	59.434	3.915
Leren, ontwikkelen en werken	125.690	146.212	141.329	4.882
Leven	11.460	19.850	17.543	2.308
Ontmoeten	26.488	25.908	20.963	4.945
Reserve investeringen sportverenigingen	800	800	800	
Reserve vrouwenopvang	1.600	1.600	1.600	
Exploitatiereserve programma 1		191	191	
Totaal Lasten	414.237	454.287	455.503	-1.216
Baten				
Opgroeien	57.319	58.267	64.020	-5.752
Betrokken zijn	3.196	3.326	2.948	378
Thuis	6.339	6.522	6.629	-107
Leren, ontwikkelen en werken	86.205	97.842	98.779	-936
Leven	2.287	8.613	8.275	337
Ontmoeten	19.298	18.717	18.703	13
Reserve investeringen sportverenigingen	800	1.536	457	1.079
Reserve vrouwenopvang		2.100	2.100	
Algemene reserve programma 1	2.000	2.780	2.104	676
Exploitatiereserve programma 1	3.718	13.203	5.573	7.630
Totaal Baten	181.162	212.906	209.587	3.318
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	233.075	241.381	245.916	-4.535

FINANCIËLE TOELICHTING OP DIT PROGRAMMA

De afwijking ten opzichte van de begroting 2024 bedraagt € -3,8 miljoen. Ook is € 1,2 miljoen opgenomen aan verzoeken voor resultaatbestemming. Het resultaat na bestemming komt hiermee op € -5,0 miljoen. Hieronder volgt een toelichting per thema.

Thema Opgroeien (resultaat: € -10,8 miljoen)

- Familie- en jeugdhulp (resultaat: € -7,5 miljoen)**

In de loop van 2024 bleek dat de maatregelen die moesten leiden tot de beoogde kostenbesparing enkel een dempend effect hadden. Het aantal jeugdhulpvragen daalde zeer licht ten opzichte van 2023. Er vindt nog onvoldoende afschaling van hulp plaats binnen de jeugdhulp. Daarnaast zien we een stijging van het aantal toewijzingen per jeugdige. Bovendien is het verplicht om reële tarieven te betalen. Door een stijging in de cao Jeugdzorg was afgelopen jaar een

bovenmatige indexering nodig. Hierdoor is de indexering van de tarieven voor zorg in natura (ZIN-tarieven) fors hoger dan de indexering die we in onze begroting hadden toegepast.

- **Verwachte inkomsten/terugvorderingen onderzoek jeugdaanbieders (resultaat: € -0,5 miljoen)**
Op basis van onderzoeken bij jeugdaanbieders hebben we in de begroting rekening gehouden met terugvorderingen van niet-geleverde zorg. De onderzoeken zijn gestart, maar de uitkomsten worden pas in 2025 verwacht.
- **Personele capaciteit (resultaat: € -2,4 miljoen)**
Door de grote hoeveelheid cliënten en hulpvragen is er afgelopen jaar meer personele capaciteit ingezet. Daarnaast is extra (ingehuurde) capaciteit ingezet voor de hervormingsagenda, de opgaven in het jeugdzorglandschap en het ontwikkelen van de Stevige Lokale Teams (SLT's).
- **Regionale samenwerking (resultaat: € -0,7 miljoen)**
Voor diverse samenwerkingsverbanden binnen de regio hebben we een extra bijdrage betaald vanwege stijgende kosten (voor onder meer loon en inhuur). Het gaat hierbij onder meer om het crisisinterventieteam, het jeugdadviesteam, de Norm voor Opdrachtgeverschap en de uitvoeringskosten voor de Regio West-Brabant-Oost (WBO).
- **Jeugdgezondheidszorg (resultaat: € -0,6 miljoen)**
De taken voor de jeugdgezondheidszorg zijn per 1 januari 2024 overgegaan van JONG JGZ naar de GGD West-Brabant (GR). We hebben in 2024 incidenteel € 0,6 miljoen betaald aan de GGD West-Brabant (GR) vanwege de uitbreiding van de uitvoering van deze wettelijke taak.
- **Gemeenschappelijke regeling GGD West-Brabant (resultaat: € -0,5 miljoen)**
De aangepaste begroting van de GGD West-Brabant, inclusief de uitbreiding van taken, kwam pas na het begrotingsproces 2024 bij ons binnen. De aangepaste begroting was € 0,5 miljoen hoger dan verwacht.
- **Ontwikkelbudget sociaal domein (resultaat: € 0,2 miljoen)**
In 2024 zijn we gestart met een transformatie in ons denken van afzonderlijke aanpakken naar integrale opgaven in het sociaal domein. Om deze verandering te starten, hebben we in 2024 vanuit 3 ketens in het sociaal domein (waaronder Jeugd) € 1 miljoen vrijgemaakt. Het positieve resultaat op het aandeel Jeugd bedraagt € 0,2 miljoen.
- **Leerlingenvervoer (resultaat: € 1 miljoen)**
In de begroting voor 2024 zijn structureel (€ 0,9 miljoen) en incidenteel (€ 0,2 miljoen) extra middelen toegekend voor het leerlingenvervoer. Deze waren toegekend vanwege een aanbesteding, waarbij de eerste ramingen uitkwamen op een aanzienlijke overschrijding van het vorige contract. Deze extra middelen bleken achteraf (deels) niet nodig te zijn binnen het huidige contract. Daarnaast waren er problemen in het leerlingenvervoer, vooral doordat de vervoerder kampte met een groot tekort aan chauffeurs. De vervoerder kon hierdoor zijn contractuele afspraken niet nakomen. Hiervoor zijn boetes uitgedeeld.
- **Laaggeletterdheid (resultaat: € 0,2 miljoen)**
Deze middelen zijn specifiek bedoeld voor de aanpak van laaggeletterdheid in de regio West-Brabant. Het positieve resultaat van € 0,2 miljoen willen we doorschuiven naar 2025 om het nieuwe regionale plan van aanpak verder uit te kunnen werken.
- **Regionaal Bureau Leerplicht (resultaat: € -0,1 miljoen)**
Door een overschrijding van de begroting van het Regionaal Bureau Leerplicht (RBL) is er € 0,1 miljoen extra doorbelast. Het betreft vooral personele kosten.
- **Diverse posten binnen het product Onderwijs (resultaat: € 0,1 miljoen)**
Diverse begrotingsposten van onderwijs tellen op tot een positief resultaat van € 0,1 miljoen. Dit wordt onder meer veroorzaakt door (project)kosten die ten laste konden worden gebracht aan specifieke uitkeringen.

Thema Betrokken zijn (resultaat: € -1,1 miljoen)

- **Wmo-voorzieningen (resultaat: € -0,6 miljoen)**
Het resultaat van de Wmo-voorzieningen Begeleiding en Huishoudelijke Ondersteuning wordt grotendeels veroorzaakt door de indexering van de Wmo-tarieven. Na het vaststellen van de begroting 2024 is gebleken dat de indexering van de tarieven gemiddeld hoger was dan de toegepaste indexering van 2,9% op de gemeentelijke begroting. We hadden een positief resultaat op het kleinschalig collectief taxivervoer van € 0,6 miljoen. Het werkelijke aantal taxiritten was lager dan de GR Regio West-Brabant (RWB) geraamd had.

Bedragen x 1 miljoen

Wmo voorziening	Resultaat
Huishoudelijke ondersteuning	-0,5
Begeleiding	-1,1
Wmo vervoers- en woonvoorzieningen	0,3
Collectief taxivervoer	0,6

- **Capaciteit (resultaat: € -1,4 miljoen)**

We hebben extra personele capaciteit (inhuur) ingezet. Dat was nodig door de aanzuigende werking in voorgaande jaren van het abonnementstarief bij huishoudelijke ondersteuning en als vervanging van langdurig ziekte- en/of zwangerschapsverlof.

- **Waardenetwerk zelf- en samenredzaamheid (resultaat: € 0,7 miljoen)**

Het positieve resultaat is veroorzaakt doordat we € 0,7 miljoen aan subsidies ten laste konden brengen aan de specifieke uitkering Integraal Zorgakkoord (SPUK IZA).

- **Ontwikkelbudget sociaal domein (resultaat: € 0,2 miljoen)**

In 2024 zijn we gestart met de transformatie in ons denken van afzonderlijke aanpakken naar integrale opgaven in het sociaal domein. Om deze verandering te starten, hebben we vanuit 3 ketens (waaronder Maatschappelijke ondersteuning) € 1 miljoen vrijgemaakt. Het positieve resultaat op het aandeel Maatschappelijke ondersteuning bedraagt € 0,2 miljoen.

Thema Thuis (resultaat: € 2,7 miljoen)

- **Beschermd wonen (resultaat: € 2,7 miljoen)**

Het resultaat betreft ons aandeel in de centrumregeling Beschermd Wonen regio Breda. Dit zijn de belangrijkste redenen voor het resultaat:

- In de regionale begroting is rekening gehouden met een stijging van het aantal cliënten. Het aantal cliënten voor beschermd wonen bleef echter stabiel. Het resultaat op deze post is hierdoor € 1,2 miljoen.
- In de mei- en septembercirculaire is de integratie-uitkering voor beschermd wonen geïndexeerd met € 1,9 miljoen. Het aandeel voor Breda is € 0,8 miljoen.
- Tijdens het opstellen van de regionale begroting was er een risico voorzien van een uitname vanuit de integratie-uitkering voor beschermd wonen door het ministerie van VWS. De verwachting is dat deze uitname niet plaatsvindt. Het aandeel voor Breda is € 0,6 miljoen.
- Diverse posten/overige kosten geven een positief resultaat van € 0,7 miljoen.
- Villa Boerebont, een zorgaanbieder van beschermd wonen, bleek niet zelfstandig te kunnen voortbestaan. Daarop heeft het college besloten om een lening van € 1,5 miljoen beschikbaar te stellen. Hierbij zijn we uitgegaan van een gecontroleerde overdracht van de zorg. De terugbetaling van de lening is afhankelijk van de netto-opbrengst van de verkoop van het bestaande vastgoed min de afwikkelingskosten. De lening is voor € 1,2 miljoen oninbaar (aandeel Breda: € -0,5 miljoen).

Thema Leren, ontwikkelen en werken (resultaat: € 1,9 miljoen)

- **Wet Buig (resultaat: € 0,7 miljoen)**

In 2024 zagen we een stijging van het aantal bijstandsuitkeringen (4242 per 1 januari 2025 ten opzichte van 4141 per 1 januari 2024). Gemiddeld waren er over deze periode 4180 uitkeringen. De hiermee samenhangende uitkeringslasten en de verstrekte loonkostensubsidies pasten binnen het Buig-budget van € 81,6 miljoen. Er resteerde een gering bedrag van € 0,1 miljoen. De opbrengsten vanuit de post Terugvordering en verhaal Wet Buig en de mutatie in de voorziening Dubieuze debiteuren leverden een resultaat op van € 0,6 miljoen. Per saldo een voordelig resultaat van € 0,7 miljoen.

- **Rechtmatigheidsonderzoeken Regio (resultaat: € -0,1 miljoen)**

Voor gemeenten uit de regio zijn minder fraudeonderzoeken uitgevoerd. Dit leidde tot een resultaat van € -0,1 miljoen. Binnenkort worden de nieuwe contractbesprekingen afgerond. De verwachting is dat we dit product hiermee kostendekkend kunnen maken.

- **Ombuiging werk & inkomen (resultaat: € -0,3 miljoen)**

Door een fors financieel resultaat op het gebied van werk en inkomen in de afgelopen

jaren hadden we in het bestuursakkoord gerekend op een voordeel van € 2 miljoen in 2024, aflopend naar € 0,5 miljoen in 2026. In het verleden hebben incidentele meevallers plaatsgevonden. De deelname aan ESF+-projecten en vergoedingen vanuit het Rijk voor de uitvoering van de kindertoeslagaffaire hebben in 2024 € 1,3 miljoen aan extra inkomsten opgeleverd. Diverse kleinere re-integratieposten geven in totaal een positief resultaat van afgerond € 0,4 miljoen. De taakstelling voor 2024 is hiermee voor een groot deel gehaald.

- **Wet Kinderopvang (resultaat: € 0,1 miljoen)**

We zien een landelijke trend dat er steeds minder gastouderopvang is. Dit is ook in Breda merkbaar. We zien een afname van 70% in het aantal aanvragen voor een gastouderopvang. Daarnaast merken we dat dit door de verschuiving van de handhaving (meer preventief) ook leidt tot minder formeel toezicht door de GGD en lagere kosten.

- **Regionaal arbeidsmarktbeleid (resultaat: € 0,8 miljoen)**

Het Rijk is bezig met het opstellen van een nieuwe arbeidsmarktstructuur met daarin een andere verdeling van budgetten en andere processen, samenwerkingen en bevoegdheden. In de arbeidsregio West-Brabant zijn een samenwerkingsovereenkomst en een meerjarenagenda opgesteld. Inmiddels is de (be)sturing ook geborgd in een regionaal beraad en een programmteam waaraan alle beoogde netwerkpartners deelnemen. Een programmamanager en een strategisch kwartiermaker zijn aangesteld om de processen te begeleiden en de hervorming van de arbeidsmarkt in de regio West-Brabant te faciliteren. Zij zorgen ook voor de verdere bemensing van het programma, zodat het transitiejaar 2025 optimaal benut kan worden voor de noodzakelijke regionale ontwikkelingen. Door nieuwe inkoop- en aanbestedingsprocedures zijn niet alle beschikbare middelen in 2024 uitgegeven. Wij stellen voor om € 0,8 miljoen over te hevelen naar 2025 en verder.

- **Werk (resultaat: € 0,1 miljoen)**

De veranderende doelgroep binnen de afdeling Werk vraagt om een beweging richting een werkontwikkelbedrijf, waarin de brede ontwikkeling van de mens centraal staat. Het kabinet heeft in de voorjaarsnota 2024 extra geld vrijgemaakt, zodat gemeenten de werkontwikkelbedrijven beter kunnen organiseren. De gemeente Breda ontving voor 2024 een incidenteel bedrag van € 0,8 miljoen. Hiervan is € 0,6 miljoen uitgegeven, waaronder € 0,5 miljoen voor het personeel van WRKLAB076. Ook zagen we positieve resultaten op de Sw-lonen en Baanafspraken (€ 0,1 miljoen) en de overige exploitatieposten (€ 0,2 miljoen). In totaal een positief resultaat van € 0,6 miljoen. We stellen voor om het resterende bedrag (€ 0,25 miljoen) voor de beweging richting een werkontwikkelbedrijf over te hevelen naar 2025. De kosten voor de doorontwikkeling worden hieruit gedekt. Tot slot is er vanuit Vastgoedbeheer een begrotingstekort op de Riethilpanden van € 0,5 miljoen, die is doorbelast naar Werk.

- **Wet inburgering (resultaat: € 0,6 miljoen)**

Om de verhoogde instroom van statushouders in goede banen te leiden, hebben we in 2024 een apart team Migratie & Inburgering gevormd. Dit team zat nog in de opbouwfase en krijgt steeds meer vorm. Daardoor zijn nog niet alle budgetten voor 2024 volledig ingezet. Dit geeft een positief resultaat van € 0,6 miljoen.

- **Energietoeslag 2023 – energiearmoede (resultaat: nihil)**

De energietoeslag 2023 kon nog worden aangevraagd tot 1 april 2024. In totaal hebben we 10.487 keer geld verstrekt voor een totaalbedrag van € 13,6 miljoen. Er resteert een budget van € 2 miljoen. Het projectplan Energiearmoede dat 'on hold' stond vanwege bezuinigingen, krijgt geen concrete vertaling. Dit onderwerp heeft in een afgeslankte vorm aandacht gekregen in het nieuwe beleidsplan Armoede & Schulden. De incidentele rijksmiddelen voor energiearmoede (€ 1,6 miljoen) blijven hierdoor over. Beide projecten geven geen resultaat, omdat de bedragen ook niet uit de reserve hoeven te worden onttrokken. We stellen voor om deze middelen vrij te laten vallen ten gunste van de algemene middelen.

- **Bijzondere bijstand (resultaat: € 0,3 miljoen)**

De opbrengsten vanuit de post Terugvordering en verhaal bijzondere bijstand en de mutatie in de voorziening Dubieuze debiteuren leverden een resultaat op van € 0,3 miljoen.

- **Capaciteit Participatie & Bestaanszekerheid (resultaat: € -0,7 miljoen)**

We zien een flinke daling van de (duurdere) inhuur ten opzichte van vorig jaar. Desondanks bleek het personeelsbudget niet helemaal toereikend. Vanwege Ww-verplichtingen hebben we een dotatie van € 0,2 miljoen gedaan aan de personeelsvoorziening.

- **Ontwikkelbudget 1 sociaal domein (resultaat: € 0,2 miljoen)**
In 2024 zijn we gestart met de transformatie in ons denken van afzonderlijke aanpakken naar integrale opgaven in het Sociaal domein. Om deze verandering te starten, hebben we in 2024 vanuit 3 ketens in het sociaal domein (waaronder Participatie) € 1 miljoen vrijgemaakt. Het positieve resultaat op het aandeel Participatie bedraagt € 0,2 miljoen.
- **Diverse kleinere posten (resultaat: € 0,1 miljoen)**
Op diverse kleinere posten binnen de exploitatie van dit thema is per saldo een positief resultaat behaald van € 0,1 miljoen.

Thema Leven (resultaat: € 0,1 miljoen)

- **Volksgezondheid (resultaat: nihil)**
We hebben de bijdrage voor 2024 vanuit het programma Decentralisatie Uitkering Uitstapprogramma's voor Prostituees (DUUP) vanuit de gemeente Tilburg in 2023 ontvangen en verantwoord; een resultaat van € -0,3 miljoen. Het positieve resultaat van € 0,3 miljoen is veroorzaakt doordat we diverse projecten en initiatieven (alsnog) ten laste konden brengen aan de SPUK IZA en/of de SPUK GALA.
- **Sportbeleid (resultaat: € 0,1 miljoen)**
Het positieve resultaat wordt veroorzaakt door diverse (kleinere) werk- en projectbudgetten die niet volledig zijn besteed.

Thema Ontmoeten (resultaat: € 2,6 miljoen)

- **Wijkaanpak (resultaat: € 0,2 miljoen)**
Het budget voor de wijkplatforms en de aandachtswijken is verder uitgenut dan in andere jaren. Er resteert in totaal zo'n € 0,1 miljoen. Vanwege de bezuiniging op de wijkplatforms vanaf 2025 hebben we hen in 2024 gestimuleerd om gebruik te maken van de mogelijkheden.
- **Opvang vluchtelingen Oekraïne (resultaat: € 2,4 miljoen)**
Voor de opvang van ontheemde Oekraïners hebben we 2 locaties in Breda. Daarnaast is er een doorstroomlocatie voor statushouders en worden in het Koetshuis ook statushouders opgevangen. Door de grootschaligheid en efficiëntie van de opvang in de Koepel en Ingenhousz blijven we onder het vastgestelde normbedrag. Daarnaast zijn er voor de Koepel het hele jaar geen energiekosten betaald. Deze konden nog worden verrekend met de hoge voorschotten uit voorgaande jaren. In totaal hebben we een positief resultaat van € 2,4 miljoen behaald.

Daarnaast hadden we een onttrekking uit de exploitatiereserve begroot van € 2,3 miljoen. Deze was bedoeld om eventuele hoge onvoorziene onderhoudskosten en een mogelijk leegstandrisico van de Koepel te dekken bij de beëindiging van de regeling. Tot nu toe was het niet nodig om hier gebruik van te maken.

Omdat het contract met de Koepel in 2025 wordt verlengd tot en met januari 2027 en de afgesproken voorschotten voor energie afdoende zijn, kunnen we de reserve verlagen naar € 1,65 miljoen. Hierbij hebben we ook rekening gehouden met de verlaging van het normbedrag voor de Oekraïne-opvang en daarmee onzekerheid over de volledige dekking van de daadwerkelijke kosten. Bij het voorstel voor resultaatbestemming nemen we dit mee.

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Beschikbare investeringen	Verwachte uitgaven 2024	Werkelijke uitgaven 2024	Onder/ overuitnutting uitgaven 2024	Vrijval 2024	Nog beschikbaar eind 2024
Vitaal en Sociaal Breda						
Speelvoorzieningen	500	500	499	1		1
Wijkontwikkeling	247	247		247	22	225
Totaal	747	747	499	248	22	226

Speelvoorzieningen

Het investeringsbudget voor de instandhouding van speeltoestellen is bijna helemaal besteed.

Wijkontwikkeling

Project Linie-Zuid heeft vertraging opgelopen door het uitlopen van het Europese deel. Het uitwerken van de potentiële maatregelen en de impact daarvan bij de Europese partners duurde langer dan verwacht. De investering is daarom doorgeschoven naar 2025. De vrijval betreft het krediet Driesprong; de nazorg is afgerond.

RESERVES

Bedragen x €1.000

	Stand 1-1-2024	Bedrag mutaties 2024	Stand 31-12-2024
Investerings sportverenigingen	736	343	1.079
Vrouwenopvang	1.072	-500	572
Algemene reserve programma 1	765	3.692	4.457
Exploitatiereserve programma 1	4.078	7.091	11.169
Totaal	6.651	10.625	17.276

Reserve investeringen sportverenigingen

De mutatie heeft betrekking op een dotatie van € 0,8 miljoen aan deze reserve en een onttrekking van € 0,46 miljoen uit deze reserve. De onttrekking heeft te maken met een investeringsregeling die door sportverenigingen is aangesproken.

Reserve vrouwenopvang

Deze reserve is bedoeld voor de vernieuwing/verbouwing van de vrouwenopvangvoorziening aan de Assumburgstraat. Zodra Safegroup aangeeft wanneer ze starten met de volgende fase van de verbouwing, komt er een verzoek tot onttrekking van deze reserve. De mutatie betreft een dotatie aan de reserve van € 1,6 miljoen en een onttrekking van € 2,1 miljoen uit deze reserve.

Algemene reserve programma 1

De mutaties in de algemene reserve betreffen uitgaven voor de verbouwing van de vrouwenopvang (€ 1,6 miljoen, toegevoegd aan de reserve vrouwenopvang), het energiepakket 2024 voor inwoners, wijkaanpak en sportaccommodaties (€ 0,43 miljoen) en de tijdelijke sociale woningvoorraad/tussenvoorziening (€ 0,01 miljoen).

Exploitatiereserve programma 1

De mutaties in de exploitatiereserve betreffen uitgaven voor diverse posten vanuit voorgaande budgetoverhevelingen en correcties tussen de programma's. Bij de betreffende thema's zijn de grootste posten toegelicht. Daarnaast gaat het om toevoegingen van gelden die zijn ontvangen in 2024 en die pas in 2025 nodig zijn.

VOORZIENINGEN

Bedragen x €1.000

	Stand 1-1-2024	Bedrag mutaties 2024	Stand 31-12-2024
Vrz van derden verkregen middelen (progr 1)	4		4
Vrz archivering Juzt	1.294	-29	1.265
Totaal	1.299	-29	1.261

Voorziening van derden verkregen middelen

De mutaties betreffen diverse inlossingen en uitgaven in het kader van Social Return On Investment (SROI).

Voorziening archivering Juzt

Bij de liquidatie van Juzt is afgesproken dat de gemeente Breda de dossiers (cliëntendossiers, personeelsdossiers, financiële dossiers en het bestuursarchief) de komende 20 jaar beheert.

BELEIDSSTUKKEN

Achterliggende documenten bij dit programma

Naam document	Soort document	Jaar
Samen voor onze toekomst, beleid jeugd(hulp) 2020-2023	Kaderstellend	2020
Strategische Onderwijsagenda Breda 2019/2020 - 2023/2024	Kaderstellend	2019
Subsidies Breda samen doen, 2021-2022	Kaderstellend	2020
Beleidskader Participatie	Kaderstellend	2015
"Werken (aan geldzorgen) loont. Beleidsplan Armoede en schulden Breda 2020-2023"	Kaderstellend	2020
Beleidsplan WMO (Goede zorg doen we samen)	Kaderstellend	2015
"Thuis in Breda 2019"	Kaderstellend	2019
Alliantie Breda, 2019 tot en met 2022	Uitvoerend	2019
Opvang en bescherming in Regio Breda	Kaderstellend	2017
Verordening Maatschappelijke Ondersteuning Breda 2021	Kaderstellend	2021
Beleidskader regionale maatwerkvoorziening Beschermd wonen regio Breda	Kaderstellend	2021
Bestuursakkoord 2022 - 2026 'Dichtbij doen, samen sterk vooruit'	Kaderstellend	2022
Team Breda Uitvoeringsprogramma Sport en bewegen 2023 - 2026	Kaderstellend	2023
Beleidskader Maatschappelijke Opvang, OGGZ en Verslavingspreventie regio Breda	Kaderstellend	2023
Gedurfd, gezond en gelukkig! Gezondheidsvisie Breda 2024-2040	Kaderstellend	2024

AAN DIT PROGRAMMA GERELATEERDE VERBONDEN PARTIJEN

GR GGD West-Brabant	
Vitaal en Sociaal Breda	Thema Leven
Website GGD West-Brabant:	GGD West-Brabant
Verantwoordelijk bestuurder:	Arjen van Drunen
Bestuurlijk vervanger:	Arnoud van Vliet
Belang Breda in verbonden partij in %:	30,7%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De GGD voert de Wet publieke gezondheid uit. Zij richt zich op het bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid van alle inwoners van West-Brabant. Dit zijn de hoofdtaken van de GGD:

- infectieziektebestrijding
- medische milieukunde
- jeugdgezondheidszorg (JGZ)
- hygiënezorg
- beleidsadvisering
- gezondheidsbevordering
- epidemiologie

De GGD sluit goed aan op het Bredase sociaal domein en geeft via gezondheidspreventie invulling aan de beweging naar voren.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

In 2024 werkte de GGD vanuit de toekomstvisie 'We maken samen gezond gewoon', die in 2022 is

opgesteld met gemeenten, GGD Hart voor Brabant, partners en inwoners. De 4 pijlers uit de toekomstvisie waar de GGD zich op wil richten zijn:

- voorkomen als het kan, beschermen als het moet
- iedereen verschillend, allemaal gelijk
- zelf, maar niet alleen
- overal om ons heen, binnen en buiten

In 2024 werkte de GGD samen met anderen aan een gezond, veilig en gelukkig (West-)Brabant. Bijvoorbeeld met andere GGD'en - en dan vooral met GGD Hart voor Brabant, waarmee de bedrijfsvoering ook steeds meer is afgestemd. Ook de samenwerking met GGD Brabant-Zuidoost en de andere GGD'en in Brabant, Zeeland en Limburg is versterkt. Daarnaast is in 2024 de samenwerking met de provincie verstevigd. Met vele ketenpartners werkte de GGD verder aan het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).

In 2024 werkte de ROAZ-regio Brabant met het Netwerk Acute Zorg Brabant (NAZB) aan de totstandkoming van het IZA ROAZ-plan. Vanaf 2024 vormt dit plan het startpunt voor de verdere regionale samenwerking voor een toekomstbestendige acute zorgketen, waarbij de toegankelijkheid, beschikbaarheid en kwaliteit duurzaam geborgd zijn.

In 2024 had de GGD te maken met een aantal uitdagingen. Er is sprake van langdurige maatschappelijke onrust in binnen- en buitenland. De gemeenten in West-Brabant boden noodopvang voor Oekraïners en vluchtelingen uit andere landen en dit bracht extra taken voor de GGD met zich mee.

Op 1 januari 2024 is de GGD gestart met het uitvoeren van de jeugdgezondheidszorg voor kinderen van 0-4 jaar, waardoor zij nu de doorgaande lijn van 0-18 jaar voor de hele gemeente Breda uitvoeren. De Brabantbrede visie op jeugdgezondheidszorg is in 2024 bestuurlijk vastgesteld. De 3 Brabantse GGD'en gaan gezamenlijk aan de slag om de dienstverlening voor de jeugdgezondheidszorg te versterken.

In de hele regio zagen we in 2024 een verder dalende vaccinatiegraad. Er was landelijk een grote uitbraak van kinkhoest, die ook in West-Brabant speelde. Er zijn enkele kleine mazelenuitbraken geweest. De GGD was in 2024 alert op zo'n uitbraak door een toename van het aantal mazelengevallen in Nederland en in andere Europese landen. Op advies van de Gezondheidsraad is de capaciteit voor basisprikken voor COVID-19 fors naar beneden bijgesteld.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Informatieveiligheid is een blijvend risico waar de GGD op anticipeert. Sinds 2024 is de GGD West-Brabant gecertificeerd volgens de NEN 7510-norm. Hiermee toont de GGD aan dat zij de informatiebeveiliging adequaat beheerst. In april heeft de GGD besloten om een vaste Chief Information Security Officer aan te stellen, die ervoor zorgt dat de informatiebeveiliging op een hoog niveau geborgd blijft. Verder konden enkele vacatures door de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt moeilijk ingevuld worden. Dit laat zien dat externe factoren van invloed zijn op het werk van de GGD en op de publieke gezondheid en veiligheid.

GR Regionale Ambulancevoorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord	
Vitaal en Sociaal Breda	Thema Leven
Website Regionale	
Ambulancevoorziening:	Regionale Ambulancevoorziening
Verantwoordelijk bestuurder:	Arjen van Drunen
Bestuurlijk vervanger:	Arnoud van Vliet
Belang Breda in verbonden partij in %:	2,4%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Met de Regionale ambulancevoorziening (RAV) zijn Bredanaars verzekerd van adequate ambulancezorg. Dit betekent hulpverlening op de plaats van een ongeval, en goed en snel vervoer

naar het ziekenhuis, binnen de verplichte aanrijtijden. Hierover zijn prestatieafspraken gemaakt met de zorgverzekeraars en de RAV. De gemeente geeft geen financiële bijdrage aan de GR RAV.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

De samenleving en het zorglandschap in Nederland veranderen in snel tempo. Dé uitdaging voor de toekomst is om de kwaliteit, de toegankelijkheid en de betaalbaarheid van (acute) zorg voor iedereen te garanderen, bij een toenemende vraag naar spoedzorg en een groeiend tekort aan zorgmedewerkers.

In september 2022 verscheen het Integraal Zorgakkoord (IZA), een plan van het ministerie van VWS en een groot aantal zorgpartners, waarin zij afspraken vastlegden over meer passende, preventiegerichte, duurzame en gedigitaliseerde zorg in ons land. Als vervolg daarop verscheen de Kamerbrief Beleidsagenda Toekomstbestendige Acute Zorg, waarin de minister van VWS acties presenteerde die voortbouwen op de afspraken in het IZA rond de kernpunten Kwaliteit en toegankelijkheid van de zorg, Zorgcoördinatie en Samenwerking in de regio.

Deze publicaties bevatten een aantal zaken die direct van belang zijn voor de ambulancesector, zoals acute zorg aan huis, de ontwikkeling van de zorgcoördinatie, het bestrijden van het personeelstekort, een verbetering van de (digitale) informatieoverdracht tussen de ketenpartners en onderzoek naar innovatieve technologische en digitale oplossingen. Dit vereist de bereidheid van alle ketenpartners om intensief samen te werken, buiten de eigen kaders te denken en over drempels te stappen. In 2024 werkte de ROAZ-regio Brabant met het Netwerk Acute Zorg Brabant (NAZB) aan de totstandkoming van het IZA ROAZ-plan. Sinds 2024 vormt dit plan het startpunt voor de verdere regionale samenwerking voor een toekomstbestendige acute zorgketen, waarbij de toegankelijkheid, de beschikbaarheid en de kwaliteit duurzaam geborgd zijn.

In 2019 zette de ambulancesector een grote stap voorwaarts met de ontwikkeling van het Kwaliteitskader Ambulancezorg 1.0. Daardoor werd de kwaliteit van de ambulancezorg niet langer beoordeeld op alleen de aanrijtijden. In een brede set van kwaliteitssignalen werd beschreven wat goede ambulancezorg is. In 2024 is gewerkt aan een tweede, meer volwassen versie daarvan: het Kwaliteitskader Ambulancezorg 2.0. Dit bevat 23 signalen, die grotendeels al geïmplementeerd zijn. De kwaliteitseisen zijn gebaseerd op de 7 pijlers van goede ambulancezorg:

- bereikbaar en beschikbaar
- patiëntgericht
- veilig
- professioneel
- afgestemd met ketenpartners
- continu geëvalueerd en waar nodig verbeterd
- geleverd door organisaties die hun zaken op orde hebben

De RAV is in 2024 gestart met een verbeterde urgentie-indeling die 7 in plaats van 3 urgentieniveaus heeft en die naast spoedeisende en niet-spoedeisende ambulancezorg ook meldkamerzorg onderscheidt. Naar verwachting is dit in 2026 volledig operationeel.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Voor de gemeente is er geen (financieel) risico.

GR Programma Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten	
Vitaal en Sociaal Breda	Thema Opgroeien
Verantwoordelijk bestuurder:	Arjen van Drunen
Bestuurlijk vervanger:	Eddie Förster
Belang in verbonden partij in %:	45,7%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De gemeenschappelijke regeling Programma Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten is beter

bekend onder de naam Regionaal Bureau Leren West-Brabant (RBL). In de regio werken we samen met 16 gemeenten aan het voorkomen en terugdringen van verzuim en schooluitval. Hiermee krijgt iedere jongere de kans om zich op basis van de eigen kwaliteiten te ontwikkelen en zich voor te bereiden op een passende plek in onze maatschappij. Dit doen we met samen met scholen en netwerkpartners in de regio. De 16 gemeenten werken samen op verschillende niveaus:

- Niveau 1: alle deelnemende gemeenten kozen voor het gezamenlijk voeren van één administratie voor leerplicht en de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten (Doorstroompunt).
- Niveau 2: Moerdijk, Drimmelen, Alphen-Chaam, Geertruidenberg, Baarle-Nassau, Oosterhout en Breda werken intensief samen om alle jongeren van 5 tot 23 jaar te begeleiden naar de juiste opleiding, zorg of werk.
- Niveau 2a: Etten-Leur, Rucphen en Zundert werken praktisch samen bij de begeleiding van jongeren in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) en de kwalificatieplicht van jongeren van 16 tot 23 jaar.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Afgelopen jaar is bekend geworden dat de invoering van de nieuwe wet 'van school naar duurzaam werk' is uitgesteld tot 1 januari 2026. Dit heeft direct invloed op de formatie en het takenpakket van de doorstroomcoaches. Vooralsnog ligt de invoering van de nieuwe wet door het Rijk op schema en wordt de kans op afstel van deze wet steeds kleiner. Vanuit het Rijk worden de details nog verder uitgewerkt qua taken en de verdeling van de financiën. Zoals het er nu naar uitziet, zijn de extra middelen vanuit het Rijk toereikend om het extra takenpakket uit te kunnen voeren.

Vanaf medio 2024 heeft het RBL van de regiogemeenten extra middelen ontvangen om de basis op orde te brengen om aan zijn wettelijke taak te voldoen. Hiermee zijn de taken en de beschikbare capaciteit terug op orde gebracht en voorzien van een reële begroting. Het ziekteverzuim is nog altijd hoog (13,5%). Naar verwachting gaat de beschikbare capaciteit vanaf augustus 2024 langzaam doorwerken om een positieve impuls te geven. Hierdoor kan ook de extra inhuur langzaam teruggebracht worden. In 2024 had het RBL een positief resultaat van € 88.704. De begroting is duidelijk terug in balans aan het komen. Het positieve resultaat wordt evenredig aan de gemeenten uitgekeerd.

Een aantal risico's die we vorig jaar benoemden, zijn uitgekomen. De gemeenten Alphen-Chaam en Baarle-Nassau treden per 1 augustus 2025 uit de regionale samenwerking en vertrekken naar de regio Tilburg. Ook hebben de niveau 2a-gemeenten besloten tot een afschaling naar niveau 1 per 1 augustus 2025. Dit betreft 1,07 fte aan vaste formatie. De financiële lasten voor de uittrekking en de afschaling zijn afgesproken met deze gemeenten. De financiële en personele implicaties zijn in de 1e begroting voor 2025 nader uitgewerkt en worden voor een zienswijze voorgelegd aan de gemeente.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Het RBL heeft een laag risicoprofiel, omdat het een uitvoerende (werk)organisatie is die een beperkt risico draagt voor de bedrijfsvoering. Het RBL heeft geen eigen vermogen (de solvabiliteit is 0%). Zij heeft geen langlopende schulden, en kortlopende schulden worden gefinancierd met de gemeentelijke bijdragen. De lasten en baten zijn structureel. De deelnemende gemeenten staan financieel garant.

We zien de volgende risico's:

- Vaste formatie op programmamiddelen. Vanuit het RBL werken 5 vaste medewerkers aan projecten die worden bekostigd vanuit het regionale programma VSV. Iedere 4 jaar wordt een nieuw programma vastgesteld. In 2026 start een nieuw programma. Dit hangt samen met het van kracht worden van de nieuwe wet 'van school naar duurzaam werk'. Het RBL loopt het risico dat deze medewerkers niet langer kunnen worden bekostigd. In de begroting 2026 wordt besproken of deze taken tot de reguliere basistaken behoren die de afgelopen jaren tijdelijk konden worden gefinancierd vanuit externe middelen. Het betreft het NEET-programma (Not in Education, Employment or Training) en de vangnetcoördinatoren VSV en PRO/VSO.
- Doorontwikkeling van het RBL en de bijbehorende speerpunten uit het koersdocument. De komende jaren is er een verschil in werkwijze tussen de niveau 1-gemeenten en de niveau 2/2a-gemeenten. Die laatste (cluster Oost, waar Breda deel van uitmaakt) kunnen slechts voorzien in de basis op orde, terwijl cluster West meer mogelijkheden heeft tot preventief

werken en de omslag maken naar leerrecht. Dit geeft ongelijkheid in de behandeling van de jongeren in onze regio. Dit heeft mogelijk zijn weerslag op de verzuimcijfers in dit deel van de regio.

- Nieuwe wetgeving brengt ook extra kosten met zich mee. Het RBL moet hieraan blijven voldoen. De kosten die hiermee samenhangen worden dan ook evenredig naar gemeenten doorbelast.

BV Neovita

Vitaal en Sociaal Breda	Thema Leren, ontwikkelen en werken
Verantwoordelijk bestuurder:	Marike de Nobel
Bestuurlijk vervanger:	Carla Kranenburg-van Eerd
Belang Breda in verbonden partij in %	100%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Neovita BV is mede opgericht voor de begeleidings- en re-integratietaken die niet (goed) in het publieke domein passen. De gemeente Breda neemt de uitvoerende en administratieve taken voor haar rekening.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Neovita BV heeft medewerkers in dienst uit de doelgroep van de Participatiewet. De gemeente Breda detacheert hen bij andere werkgevers en in een aantal gevallen binnen de eigen organisatie. Neovita belast de loonkosten door en ontvangt een vaste procentuele bijdrage op de loonsom.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Omdat Neovita een vast percentage op de loonsom ontvangt, is er nauwelijks sprake van risico's.

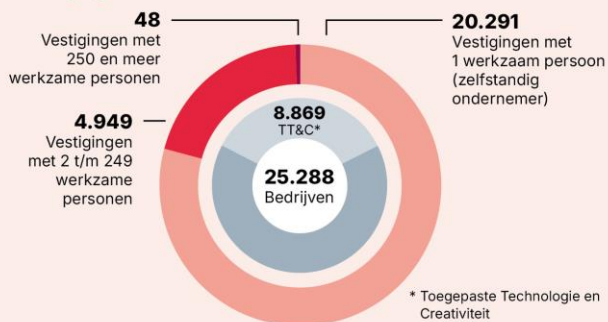

Ondernemend Breda

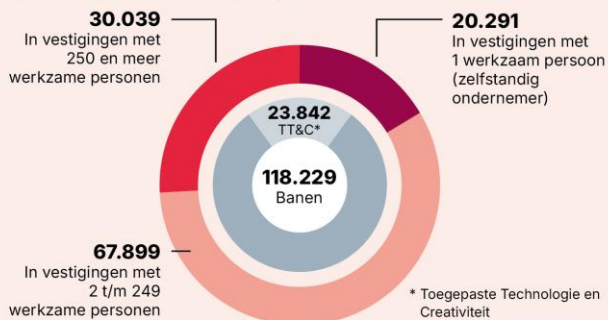
Programma 2

Ondernemend Breda

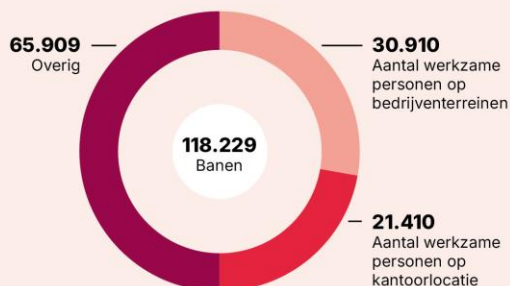
Vestigingen naar aantal werknemers

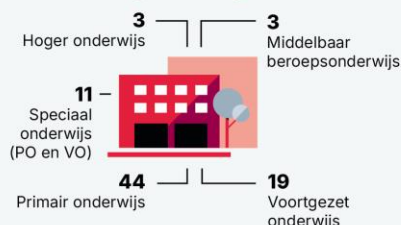
Aantal banen naar bedrijfsgrootte

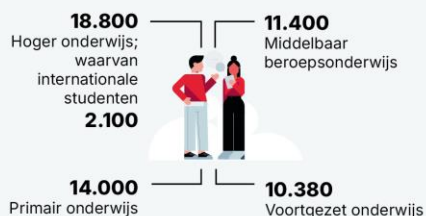
Aantal werkzame personen op een bedrijventerrein of kantoorlocatie

Aantal onderwijsinstellingen

Aantal studenten/leerlingen

Waardering evenementen

Waardering binnenstad

Percentage inwoners dat zichzelf digivaardig vindt

Kengetallen 2024 / meest recente realisatiecijfers.
In de cijfers kunnen afrondingsverschillen voorkomen.

XXXX
GEMEENTE
BREDA

TERUGBLIK OP ONZE AMBITIE

Ook in 2024 hebben we mooie ontwikkelingen en innovaties in de stad en de dorpen gestimuleerd:

- Binnen het innovatiedistrict vonden mooie ontwikkelingen plaats. Samen met Breda Robotics hebben we het kennisnetwerk uitgebreid en hebben we de samenwerking tussen bedrijven en instellingen in Breda bevorderd. De netwerken voor het gaming cluster zijn verder ontwikkeld en versterkt.
- Het mkb werd ondersteund met activiteiten en projecten op het gebied van verduurzaming, circulaire economie, datadigitalisering en maatschappelijke impact. Hiermee hebben we de mkb-dienstverlening naar een hoger niveau getild en zijn de eerste stappen gezet om de dienstverlening aan ondernemers toegankelijker te maken. In een goede samenwerking tussen Economie, het onderwijs, het sociaal domein en externe stakeholders hebben we een actieplan opgesteld voor de arbeidsmarkt in Breda. Start-ups konden een vliegende start maken dankzij de B'WISE Incubator en andere jonge bedrijven konden doorgroeien met workshops en coaching.
- Dankzij het programma Verassende Stad zorgen we ervoor dat Breda een prettige stad blijft om te bezoeken, om in te verblijven en om te beleven. We hebben in 2024 stappen gezet om Breda nog aantrekkelijker te maken en daardoor is het aantal bezoeken en bezoekers toegenomen. Dit hebben we bereikt door samen te werken met diverse belangrijke partners in de omgeving. Ook het culturele veld heeft Breda op de kaart gezet om bezoekers te trekken, onder andere door een succesvolle editie van Breda Photo en het TURF-festival.
- We zijn gestart met onze ruimtelijke economische visie, die zich richt op het ontwikkelen van bestaande en nieuwe bedrijventerreinen.
- Breda is de eerste stad die in samenwerking met de horeca een compleet druktebeeld van de binnenstad kan geven dankzij de digitale Druktemeter. De Beter Bereikbaar-app is verder uitgebreid en voorzien van spraakgestuurde AI, waardoor het gebruiksgemak en de toepasbaarheid zijn toegenomen.
- Onze ambities komen ook tot uiting in de grote projecten. We zien mooie dingen ontstaan in de stad. Zo is in CrossMark het woonproject Drie Hoefijzers afgerond en wordt volop gebouwd aan Eureka. De bouw van de Blikvanger op het KlaversJansen-terrein is gestart.
- Voor Bavel is de gebiedsvisie Bavel 2040 vastgesteld en wordt in cocreatie gewerkt aan de uitwerking van veel projecten, verkenningen en themagerichte projecten.
- Voor het Pact van Breda worden de plannen uitgevoerd volgens de Verbeter Breda-principes. Het gesprek vinden we hierbij allerbelangrijkste. Daarnaast behalen we concrete resultaten, zoals het aanbieden van 250 gratis abonnementen op BN DeStem, het openen van het Jeugdthunk en extra inzet op jeugdwerk voor een veiliger Mgr. Nolensplein.
- Een belangrijk moment voor het cultureel erfgoed was de toekenning van de officiële status van Van Gogh Nationaal Park. We zijn er trots op dat we deel uitmaken van dit eerste nationale park nieuwe stijl in Nederland. De toekenning draagt bij aan de ambitie van Breda om een Stad in een Park te zijn.
- Voor onderwijshuisvesting hebben we nieuwe meerjarenafspraken gemaakt met Building en BreedSaam. In 2024 is er € 1,4 miljoen extra beschikbaar gekomen voor onderwijshuisvesting.

Thema Stimuleren economische ontwikkeling in Breda

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Ambitie 1: de kracht van toegepaste innovatie

In 2024 hebben we het profiel van Breda als internationale hotspot voor Toegepaste Technologie en Creativiteit (TT&C) versterkt. Het programma Innovatiedistrict Breda wordt verder uitgewerkt binnen de 3 samenhangende domeinen: het innovatieve netwerk, het faciliteren van instituten en bedrijven binnen het TT&C-profiel en de fysieke ontwikkeling van het gebied.

We hebben speciale aandacht besteed aan meer bekendheid voor het robotica- en gamingcluster. Samen met Breda Robotics hebben we het kennisnetwerk uitgebreid en samenwerkingen tussen bedrijven en kennisinstellingen bevorderd. Dit stimuleert innovatie in de stad en het biedt toepassingen voor het brede mkb. In het gamingcluster werkten we aan het uitbouwen en versterken van het netwerk,

wat Breda aantrekkelijker maakt voor talenten op het gebied van entertainment, serious gaming en e-sports. We creëerden met de B'GAME Incubator een locatie voor startende gamebedrijven en brachten het gamecluster verder in beeld met evenementen, zoals met de GameWeek. Start-ups in Breda kregen ondersteuning in de vorm van betaalbare vestigingsruimte en uitgebreidere begeleiding bij het ondernemerschap binnen de B'WISE Incubator.

Om het netwerk binnen het Innovatiedistrict Breda te versterken, is in 2024 een adviesraad opgericht met vertegenwoordigers van toonaangevende bedrijven, kennisinstellingen en de (semi)overheid. Deze adviesraad draagt bij aan een sterke samenwerking binnen de triple helix en helpt bij het bepalen van de koers van het Innovatiedistrict. Hiermee krijgt het Innovatiedistrict een grotere impact. Ook gingen de partners in de stad zich meer verantwoordelijk voelen voor de ontwikkelingen. Daarnaast hebben we de erkenning en de zichtbaarheid van het Innovatiedistrict vergroot.

Ambitie 2: ondernemen met lef

Ondernemers en bedrijven vinden in Breda ondersteuning om te groeien, te vernieuwen en betekenisvol te ondernemen. In 2024 is de nadruk meer komen te liggen op vernieuwing binnen het mkb. We ontvingen van het Rijk een speciale pilotstatus binnen de nationale Actieagenda Mkb-dienstverlening. Met de bijbehorende subsidie maakten we de ondersteuning voor ondernemers simpeler en effectiever door betere samenwerking en ondersteuning die is afgestemd op de vragen van ondernemers. Dankzij deze ondersteuning op thema's als digitalisering, duurzaamheid en arbeidsmarkt kunnen bedrijven in de toekomst een duurzaam inkomen genereren en een positieve bijdrage leveren aan de brede welvaart in Breda en omgeving.

We hebben verdere stappen gezet om de dienstverlening aan ondernemers te optimaliseren via de Strategische Aanpak Ondernemersdienstverlening. Hierdoor is er meer aandacht voor het actief ondersteunen en aantrekken van bijdragen voor TT&C en is er een duidelijk loket voor alle overige vragen van ondernemers aan de gemeente.

In 2024 is het Actieplan Arbeidsmarkt Breda tot stand gekomen. Ook zagen we de eerste resultaten van een hernieuwde integrale samenwerking bij het opleiden van mensen in de techniek- en energiesector, en de toeleiding naar banen (binnen sectoren met een krappe arbeidsmarkt).

We hebben kansen voor internationale profilering benut. In het kader van 'leren en innoveren' bezochten we goede voorbeelden van innovatiedistricten en -hubs, onder meer in de VS en Spanje. We werkten aan de versteviging van het internationale vestigingsklimaat vanuit de samenwerking met Breda Internationals en een succesvol aanbod aan activiteiten. Daarnaast hebben we de stedenrelatie met Wrocław en Lviv bekrachtigd met een Memorandum of Understanding.

Ambitie 3: Verrassende Stad

Onderdeel van onze economische visie is het programma Verrassende Stad. Dit zorgt ervoor dat Breda een aantrekkelijke stad blijft om te bezoeken, om in te verblijven en om te beleven. In 2024 hebben we stappen gezet om Breda nog aantrekkelijker te maken. Het aantal bezoekers neemt sinds 2022 jaarlijks toe. Breda Marketing, het Ondernemersfonds, vastgoedeigenaren en gemeenten in de Baronie zijn belangrijke partners in dit programma. Het meerjarenprogramma Royal Roots verbond cultuur en erfgoed op een zichtbare en toegankelijke manier voor bezoekers. Daarnaast hebben we een nieuwe werkwijze ingevoerd voor evenementenaanvragen. Dit leidt tot duidelijkheid en een efficiëntere manier van werken.

Werklocaties

In 2024 zijn we gestart met de ruimtelijke economische visie. Deze geeft richting aan de koers voor bestaande en nieuwe bedrijventerreinen. We hebben verdere stappen gezet in het proces om nieuw aanbod op nieuwe en bestaande terreinen beschikbaar te krijgen. Daarbij kozen we voor een integrale aanpak, waarbij veiligheid, de energietransitie en de groenvoorziening belangrijke thema's zijn. Dankzij de oplevering van de kantoren van 5Tracks is er nog meer ruimte ontstaan voor bedrijven om zich te vestigen en door te groeien.

Ambitie 4: digitalisering

Met Breda data gidsen we de stad door de digitale transitie. We zetten ons onder meer in voor een hoogwaardige en veilige digitale infrastructuur. Op dit moment heeft ruim 90% van de huishoudens de mogelijkheid om zich aan te sluiten op glasvezel. Daarnaast blijft Breda zich inzetten voor

innovatieve digitale oplossingen voor stedelijke uitdagingen. Breda is bijvoorbeeld de eerste stad die samen met de horeca het complete druktebeeld in kaart brengt. Met de digitale Druktemeter kunnen ondernemers en beveiligers tijdens evenementen de drukte op verschillende locaties doorgeven. Hiermee kunnen we tijdig de juiste maatregelen treffen voor crowd control.

In 2024 hebben we de Beter Bereikbaar-app uitgebreid met diverse toepassingen, zoals sensoren voor gehandicaptenparkeerplaatsen en spraakgestuurde AI. Ook andere gemeenten zijn deze app gaan gebruiken voor diverse evenementen.

Breda heeft als eerste gemeente toestemming gekregen van het ministerie om op afstand met een drone over openbaar gebied te vliegen. Dit gebeurde in de proeftuin op bedrijventerrein Hazeldonk. Hierdoor konden we experimenteren met verschillende doeleinden om de drone in te zetten: van het betrappen van inbrekers tot het monitoren van de staat van het wegdek.

Om Breda door de digitale transitie te leiden creëren we meer bewustwording over digitalisering. Het Stedelijk Ethisch Team zette in op kennisontwikkeling en we hebben meer bewustwording gecreëerd rond technologische ontwikkelingen. Door deze kennisontwikkeling bij onze partners kunnen we als stad betere ethische afwegingen maken. Ook de bewustwording bij onze inwoners is toegenomen door diverse Talk of the Towns. Digitalisering is een belangrijk instrument dat ons gaat helpen om de stad nu en in de toekomst prettig te houden. In Breda vinden we het belangrijk dat iedereen mee kan doen. Daarom bekijken we samen met onze partners wat nieuwe digitale ontwikkelingen betekenen voor inwoners die minder digitaal vaardig zijn.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

De kracht van toegepaste innovatie

- We hebben de clusters onder de aandacht gebracht met evenementen voor professionals en inwoners. In mei organiseerden we Breda Robotics XXL en in november vond de Breda Game Week plaats. Daarmee bereikten we een breed publiek en hebben we onze zichtbaarheid vergroot.
- Binnen de onderwijsvisie hebben we bijzondere aandacht besteed aan TT&C, inclusief techniekeducatie vanaf jonge leeftijd. Zo versterken we het profiel richting de toekomst.
- Samen met Breda Robotics hebben we projecten opgezet voor de verdere ontwikkeling van robotica, gericht op bedrijven en de maatschappij. Zo hebben we de WasteShark aangeschaft, een drone die de singels schoonmaakt en die wordt ingezet voor de opleiding van studenten robotica en AI.
- We hebben volwassen roboticabedrijven en start-ups aangetrokken om het roboticacluster te versterken. Dit vergroot de innovatiekracht en draagt bij aan de ontwikkeling van producten voor de agrofood- en zorgsector.
- Tijdens de Breda Game Week openden we de B'GAME Incubator. Deze biedt ruimte aan 10 startende gamebedrijven en bevordert de samenwerking met BUAs en Avans Hogeschool. De incubator biedt een mix van entertainment- en serious gamingbedrijven. Daarnaast hebben we, samen met NAC Breda en Brabant Sport, het eerste EA FC20-toernooi georganiseerd: The 1337 League. Een speler werd geselecteerd om NAC te vertegenwoordigen in de eDivisie.
- We hebben de B'WISE Incubator uitgebreid. Deze biedt nu plaats aan 40 start-ups. De uitbreiding is eind 2024 afgerond en opent formeel begin 2025. Start-ups krijgen hier betaalbare werkruimte, ondersteuning van een business developer en kansen voor samenwerking.
- Met de adviesraad hebben we een werkmissie opgezet naar innovatiedistricten in Boston en New York. Hier hebben we best practices bekeken en inspiratie opgedaan voor het Innovatiedistrict Breda, onder andere op het gebied van publiek-private samenwerking. Op basis van deze inzichten hebben we een eerste agenda opgesteld en draagvlak gecreëerd bij het publiek. In 2024 zijn we, samen met TwynstraGudde en Decisio, gestart met een visiedocument voor het Innovatiedistrict Breda. Hierin staan onze ambities voor de korte, middellange en lange termijn en een actieplan om deze te realiseren.

Ondernemen met lef

Start en groei

We voerden het programma Business Coach Breda uit met coaching voor (reguliere) starters, workshops en een groeichallenge. Daarnaast versterkten we de inzet van B'WISE financieel, zodat

er een communitymanager aan de slag kon die de start-ups en het netwerk verder bij elkaar bracht, onder meer door het organiseren van bijeenkomsten. We zijn gestart met een pilot voor wijk economie in Schorsmolen-Fellenoord. Deze loopt nog door in 2025.

Mkb-vernieuwing

- We zijn met het Rijk, de G40/VNG en 5 andere stedelijke regio's tot een pilot gekomen om de regionale ondernemersdienstverlening te verbeteren. Hiermee lopen we voorop in de regionale uitwerking van de nationale Actieagenda Mkb-dienstverlening. We ontvingen een Specifieke Uitkering (SPUK) om de pilot in West-Brabant uit te voeren, samen met REWIN. Met de pilot ondersteunen we mkb'ers bij de grote transities, zoals verduurzaming en digitalisering.
- We namen deel aan de Citydeal Impact Ondernemen en waren gaststad voor het landelijke congres van Social Enterprise NL. We haalden een Regio Deal binnen om Impact Ondernemen de komende jaren verder op te schalen.
- We hebben een duurzame en circulaire economie bevorderd door het innovatiecluster Breda Circulair te ondersteunen. Samen met hen organiseerden we een succesvolle Circular Economy Night.
- We zijn gestart met het 3-jarige project Cirkelstad waarin bouwgerelateerde bedrijven samenwerken aan biobased bouwen. We hebben voorbeeldbedrijven op het gebied van duurzaamheid in de schijnwerpers gezet via De Groene Pluim en hebben ons meerjarig aan dit initiatief verbonden.
- We ondersteunden het onderzoek naar een Circulaire Werkplaats bij Avans Hogeschool.
- We namen deel aan de Digiwerkplaats Mkb, een samenwerking van Avans Hogeschool, BUas en Curio, en koppelden bedrijven aan studenten voor digitale vraagstukken.
- We werkten samen met REWIN aan het verlengen van de inzet van de datacoaches die bedrijven helpen met data en AI.

Subsidie Toegepaste Technologie en Creativiteit

We hebben de subsidie voor Toegepaste Technologie en Creativiteit (TT&C) vernieuwd door meer focus te leggen op marktkansen voor nieuwe technologische toepassingen en het leveren van een bijdrage aan oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. We voerden pitches in om de kwaliteit van subsidieaanvragen te verbeteren. De nieuwe subsidie voor TT&C is een jaarprogramma geworden waarin de ondernemers ook met de groep bijeenkomen om kennis en ervaringen uit te wisselen.

Dienstverlening en accountmanagement

- We hebben ingezet op het nog integraler te kunnen bedienen van ondernemers en zo de dienstverlening aan hen te kunnen versterken. Zo kunnen we onze ambities waarmaken.
- We zijn gestart met het ontwikkelplan Breda/West-Brabant als onderdeel van de nationale Actieagenda Mkb-dienstverlening. Hierbij werken we aan meer verbinding tussen de overheid, ondernemers(groepen) en andere aanbieders van ondernemersdienstverlening.
- We zijn gestart met de Strategische Aanpak Ondernemersdienstverlening. Hierbij ligt de focus op een meer toegankelijke en vraaggestuurde dienstverlening aan ondernemers.

Human capital

- We hebben het Actieplan Arbeidsmarkt Breda opgeleverd, in samenspraak met de belanghebbenden. We organiseerden 2 conferenties om input op te halen en gezamenlijke projecten te initiëren. Een sterke, brede samenwerking was een belangrijke wens en dit leidde onder meer tot een gezamenlijke aanvraag van veel partijen voor Sterk Techniek Onderwijs. De arbeidsmarkt van nu en van de toekomst heeft namelijk veel meer technisch personeel nodig, en het is dan ook van belang om jeudigen vroeg kennis te laten maken met techniek. Daarom hebben we middelen beschikbaar gesteld om technieklessen te verzorgen in het basisonderwijs.
- We willen onbenut talent vinden en hebben daarom een subsidie verstrekt aan de Doenersacademie. Daarmee kon een opschaling plaatsvinden om medewerkers op te leiden en te plaatsen in de techniek en de logistiek.
- We hebben de EnergieCampus financieel ondersteund. Deze is in november geopend om mensen te kunnen opleiden voor de energiesector.

- Om internationaal talent te benutten en te binden aan de regio Breda hebben we een succesvol Women for Women-traject uitgevoerd als onderdeel van het Arbeidsmarktprogramma "West-Brabant werkt met talent". Hiermee hebben we gefaciliteerd dat gezinsleden van expats een baan vonden.
- ENTER Breda is gestart met de bouw van een platform om Breda op de kaart te zetten als techstad. Daarnaast organiseerde ENTER Breda enkele events en werd de samenwerking tussen bedrijven, onderwijsinstellingen, studenten en de gemeente vastgelegd in een intentieverklaring om hier samen aan verder te werken.
- We hebben onderzocht waar studenten en alumni na hun opleiding gaan werken (Brain Drain & Brain Gain). Daarnaast zijn we gestart met een onderzoek naar de haalbaarheid van een mkb-traineeship, waarmee mkb-bedrijven ook een aantrekkelijk ontwikkelperspectief kunnen bieden aan young professionals. Beide onderzoeken en de vervolgstappen worden begin 2025 bekendgemaakt.
- Met de middelen uit het actieplan konden we extra financiering krijgen uit de regiodeal, onder meer voor het mkb-traineeship en voor de Doenersacademie.

Internationaal

Om het internationale netwerk van Breda te versterken, hebben we in 2024 verschillende activiteiten uitgevoerd en resultaten bereikt:

- We organiseerden een werkmissie voor de adviesraad van het Innovatiedistrict naar Boston en New York.
- We leerden van Spaanse initiatieven (in Madrid en Valencia), onder andere op het gebied van gaming. De contacten die eind 2023 zijn gelegd, bouwen we verder uit om de positie van Breda als innovatieve hotspot voor gaming internationaal te versterken.
- Aan de Bredase Gameweek zijn programmaonderdelen toegevoegd voor een internationale doelgroep.
- We werkten samen met Breda Internationals en organiseerden activiteiten. Het Women for Women-project kreeg een succesvolle invulling en werd als pijler verbonden aan het arbeidsmarktprogramma 'West-Brabant werkt Samen met Talent 2025'.
- Breda, Wrocław en Lviv ondertekenden op 26 januari een Memorandum of Understanding om de stedenbandrelatie voor de komende 5 jaar te bekrachtigen. Bij de viering van 80 jaar bevrijding was een bestuurlijke delegatie uit Wrocław te gast in Breda.

Verrassende stad

- Het erfgoed in de gemeente Breda is medebepalend voor de identiteit en de aantrekkingskracht van de stad. In 2024 legden we de basis voor een nieuwe lichtvisie voor een aantrekkelijk avond- en nachtbeeld van de stad. Deze visie wordt in het voorjaar van 2025 afgerond.
- Met de subsidie Impulsgeld winkelgebieden hebben we de betrokkenheid van ondernemers vergroot bij de verbetering van winkelgebieden. Bedrijveninvesteringszones (BIZ), ondernemersfondsen, winkeliersverenigingen en vastgoedverenigingen dienden initiatieven in om aanspraak te maken op deze subsidie. Initiatieven die met deze impulsgelden tot stand kwamen, zijn: de starterswinkels, schoonmaakacties in de binnenstad, het aanstellen van een binnenstadsmakelaar en een marketingplan voor de BIZ Ginneken. We verstrekten een incidentele subsidie voor de schaatsbaan op de Grote Markt als impuls voor het evenement Breda Straalt en daarmee voor de winterprogrammering. We droegen bij aan de organisatieontwikkeling van de Vereniging Commercieel Onroerend Goed Binnenstad Breda (VCOB) en de proceskosten voor de verlenging van de BIZ Hazeldonk.
- Samen met het Ondernemersfonds Binnenstad en de VCOB voerden we de toekomstvisie voor de Ginnekenstraat uit. We plaatsten boombakken en -banken, legden geveltuintjes aan, brachten verlichting aan en verleenden subsidies voor het opknappen van de gevels om bij te dragen aan de vitaliteit van de winkelstraat. Het project in de Ginnekenstraat werd in 2024 succesvol afgerond.
- We zijn met de gemeenten in LandStad De Baronie en de gemeenten Turnhout en Hoogstraten een verkenning gestart naar een samenwerking op het gebied naar duurzaam toerisme. Die leidt mogelijk tot een aanvraag voor een Europese Interreg-subsidie.
- De gemeente, Breda Marketing, het Ondernemersfonds en de VCOB stemden hun acties op elkaar af en spraken gezamenlijk nieuwe acties af die ervoor moeten zorgen dat de binnenstad nu en in de toekomst haar aantrekkingskracht behoudt. We hebben een structuur

uitgewerkt voor een samenwerking die op termijn moet leiden tot een managementorganisatie voor de binnenstad.

- We zijn gestart met het opstellen van een gebiedsprofiel voor de binnenstad. Daarmee willen we de binnenstad toekomstbestendig houden en programmatisch beter afstemmen en verbinden met aangrenzende gebiedsontwikkelingen als 't Zoet, het Seeligpark-Gasthuisvelden en Centrum-Oost.
- We zijn gestart met het opstellen van locatieprofielen voor evenementen. Deze worden in 2025 opgeleverd en kunnen een bouwsteen zijn voor eventueel toekomstig evenementenbeleid.
- In april opende onder de naam 'Explore Breda Store' het nieuwe toeristische informatiepunt in de binnenstad. Deze locatie gaat bezoekers, bewoners, studenten en ondernemers inspireren met unieke verhalen en producten uit Breda. Gelijktijdig lanceerde Breda Marketing het platform explorebreda.com, een online gids om de stad optimaal te beleven.
- Als onderdeel van het meerjarenprogramma Royal Roots ontwikkelde Breda Marketing een nieuwe wandelroute langs het koninklijke verleden van Breda. De route van 4 kilometer is digitaal en op papier uitgebracht. In opdracht van Royal Roots deed Tiuri een artistiek onderzoek naar het schilderij Tuin der Lusten van Jeroen Bosch, dat in opdracht van de Nassaus geschilderd is. Uit dit onderzoek is de voorstelling 'Tuin der Lusten' ontstaan, die in juni tijdelijk te zien was in de binnentuin van de Nieuwe Veste. In november lanceerde Royal Roots seizoen 2 van de podcast 'Vooruit naar het Verleden' met als thema 'De Tuin der Lusten'. In 4 afleveringen doken ze in het leven van Graaf Engelbrecht II en schilderden ze hun eigen Tuin der Lusten.
- Breda Marketing is een onderzoek gestart naar het Bredase evenementenaanbod en hun waarde om het merk 'Breda' te versterken. In het tweede kwartaal van 2025 levert Breda Marketing haar resultaten op en geeft zij het college advies over hoe de Bredase evenementen nog beter kunnen bijdragen aan de uitstraling van de stad.

Werklocaties

Nieuwe aanbod op bestaande en nieuwe bedrijventerreinen:

- Voor Steenakker-Noord werkten we verder aan het gebiedsperspectief/haalbaarheidsonderzoek. We hebben diverse onderzoeken uitgevoerd en er hebben we 3 sessies met omwonenden plaatsgevonden.
- Rithmeesterpark fase 2 maakt deel uit van de Gebiedsvisie Zuid-West. Deze visie is in ontwikkeling en komt in de 1e helft van 2025 beschikbaar voor besluitvorming. Ook is er een onderzoek uitgevoerd naar de energievoorziening op het toekomstige bedrijventerrein. Dit onderzoek is eind 2024 afgerond.
- Bedrijventerrein Bavel is onderdeel van de Gebiedsvisie Bavel 2040. Deze is begin 2024 door de raad vastgesteld. We zijn gestart met het uitvoeren van een gebiedsverkenning.
- De gemeente heeft in 2024 gewerkt aan de aankoop van de gronden van WonenBreborg aan de Frankenthalerstraat. Die grondtransactie is in december afgerond. Daarmee heeft de gemeente nu grip op de locatie en de invulling van het toekomstige bedrijventerrein (voor gemeentelijke of reguliere bedrijven). Parallel hieraan hebben we gewerkt aan het opstellen van een integraal gebiedsperspectief voor het hele gebied rondom de Frankenthalerstraat. Zo zijn de verschillende projecten in het gebied goed op elkaar afgestemd. Het concept-gebiedsperspectief wordt begin 2025 afgerond en daarna wordt de participatie opgestart. Het gebiedsperspectief wordt in 2025 vastgesteld.

Projecten op het gebied van basis op orde, veiligheid, bewegwijzering, energietransitie, groenvoorziening en samenwerking:

- In 2024 zijn we begonnen met projecten uit het overkoepelende plan van aanpak om onze bestaande bedrijventerreinen toekomstbestendig te maken ('Ruimte voor ondernemen'). Dit plan is in 2023 door het college vastgesteld en ter informatie aangeboden aan de raad. Onderdeel hiervan is het KVO-B-traject, dat in 2023 op de bedrijventerreinen Rithmeesterpark, 3BO en Hazeldonk is gestart. Vanwege een tekort aan capaciteit bij de politie hebben deze KVO-B-trajecten in 2024 deels stilgelegen. In 2025 worden deze weer opgepakt.
- In 2024 zijn we begonnen met een aantal acties uit het Actieprogramma De Krogt. Samen met Wijkzaken hebben we een schouw uitgevoerd. Meerdere acties zijn direct uitgevoerd, andere worden nu verder uitgezocht en uitgevoerd in samenwerking met de ondernemersvereniging.

- Verschillende bedrijven en bedrijvenverenigingen kregen in 2024 een subsidie om hun bedrijfskavels of bedrijventerrein te vergroenen en te verduurzamen.
- We hebben 6 subsidies toegekend vanuit de impuls gelden voor bedrijventerreinen. Deze kunnen ingezet worden voor de veiligheid, de groenvoorziening en het vergroten van de organisatiegraad op de terreinen.
- Eind 2024 was het convenant met het Platform Bedrijventerreinen Breda afgelopen. Momenteel lopen er gesprekken over een hernieuwde samenwerking tussen de gemeente en het bedrijfsleven. Vooralsnog heeft VNO-NCW het voorzitterschap van het platform overgenomen. Het verhogen van de organisatiegraad op de bedrijventerreinen is een belangrijk onderwerp tijdens de gesprekken.
- In 2024 liep de Bedrijveninvesteringszone (BIZ) op bedrijventerrein Hazeldonk af. We hebben een nieuwe verordening vastgesteld en er heeft een nieuwe stemming plaatsgevonden. Deze was positief, dus de BIZ is per 1 januari 2025 ingegaan.
- Daarnaast hebben we het traject voor de gebiedsvisie voor de Slingerweg vormgegeven.

Een gezonde, evenwichtige kantorenmarkt, waarbij de bestaande kantoren verduurzaamd worden:

- In 2024 zijn de kantoren van 5Tracks opgeleverd.
- We hebben gewerkt aan het haalbaarheidsonderzoek voor de uitbreiding van Bondpark aan de Graaf Engelbertlaan. Momenteel is dit plan in procedure.
- We hebben diverse energiescans uitgevoerd.
- We zijn verdergegaan met de label-C-controles. Die worden in 2025 afgerond.

Digitalisering

BrabantRing en BredaRing

De gemeente Breda is aangesloten op de BrabantRing. Dit is een gesloten glasvezelnetwerk waarmee overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijven veilig, snel en betrouwbaar gegevens kunnen uitwisselen. De afgelopen 4 jaar heeft er een aantal ontwikkelingen plaatsgevonden waardoor de businesscase van de BredaRing opnieuw bekeken moest worden. Voorbeelden van deze ontwikkelingen zijn de prijsstijging van 17% voor de leverantie en aanleg, de verdere uitbreiding van het cameranetwerk en verdere aanleg van glasvezel in onze stad. Dit biedt nieuwe vraagstukken. De resultaten van deze heroverweging van de business case volgen in 2025.

Bedrijventerrein Hazeldonk

Binnen de proeftuin Hazeldonk hebben we 14 pilots uitgevoerd, variërend van surveillance en de aanpak van parkeeroverlast en zwerfafval tot een plan om de stikstofuitstoot terug te dringen. Hierin hebben we samengewerkt met de provincie Noord-Brabant en de bedrijven. Een van de projecten binnen de proeftuin was een zogenoemde *control tower*, waarin we open data opnemen en uitwisselen op basis van de richtlijnen vanuit het ministerie van BZK en de Bredase functionaris gegevensbeheer. Deze proef met een kleinschalig dataplatform heeft laten zien hoe data opgeslagen kan worden en hoe mensen toegang kunnen krijgen tot deze data.

Op bedrijventerrein Hazeldonk heeft in 2024 meerdere keren per dag een op afstand bestuurde drone gevlogen. Breda is daarmee de eerste gemeente die van het ministerie toestemming heeft gekregen om met een op afstand bestuurde drone over openbaar gebied te vliegen. Als de testvluchten bevallen, kan de drone voor veel meer doeleinden worden ingezet: van het betrappen van inbrekers tot het monitoren van de staat van het wegdek. We hebben enkel tests uitgevoerd om vast te stellen op welke gebieden de drone effectief en wenselijk ingezet kan worden. In 2025 denken we na over een mogelijk vervolg op deze pilot.

Data in de binnenstad

- Voor de binnenstad hebben we relevante data gebundeld in het Smart City-dashboard.
- Relevante data voor mensen met een beperking hebben we verder uitgewerkt in de Beter Bereikbaar-app. Hiervoor hebben we subsidie gekregen van het ministerie van BZK. We hebben onze ervaringen gedeeld met Eindhoven, Tilburg, Hilversum en Den Bosch.
- In 2024 hebben we de drukte in de binnenstad gemeten tijdens winkeltijden en evenementen. Deze tests deden we samen met onder meer Logistics Community Brabant (LCB), het team Openbare Orde en Veiligheid en leveranciers van meetsystemen. We hebben een digitale tool ontwikkeld, de Druktemeter. Daarbij konden ondernemers en beveiligers tijdens

carnaval, Koningsdag en het Jazzfestival de drukte binnen en buiten aan ons doorgeven. Zij konden daarbij ook opmerkingen en aandachtspunten geven, bijvoorbeeld over de sfeer of het geluidsniveau. Deze informatie is tijdens de evenementen beschikbaar voor onze collega's en geeft inzicht in de drukte in de horeca en op de pleinen en straten. Breda is de eerste stad die in gezamenlijkheid het complete druktebeeld in kaart brengt.

- Daarnaast hebben we een test gedaan om de drukte in winkelstraten te meten op basis van radiogolfsignalen. Uit deze test bleek dat deze techniek gemakkelijk is in te zetten in andere straten en tijdens evenementen.
- We hebben met het Ondernemersfonds en de afdeling Economie verkend hoe we gezamenlijk de drukte in de binnenstad kunnen meten. We hebben daarover een advies gegeven dat komend jaar wordt uitgewerkt. Via deze tests en de samenwerking weten we hoe we met de huidige mogelijkheden inzicht kunnen geven in de drukte in de binnenstad.
- In 2024 hebben we de Beter Bereikbaar-app uitgebreid met diverse toepassingen. We hebben 110 gehandicaptenparkeerplaatsen voorzien van een sensor en foto's, zodat mensen vanuit huis een geschikte plaats kunnen kiezen.
- We hebben in samenwerking met Breda Gelijk de 'pleelist' verbeterd waarop alle openbare en opgestelde toiletten staan.
- We hebben met subsidie van de RVO in samenwerking met Eindhoven, Den Bosch en Tilburg een nieuwe toepassing opgeleverd op het gebied van spraakgestuurde AI. Daarmee kunnen we mensen helpen die moeilijk een mobiele telefoon kunnen bedienen en mensen die moeilijker verstaanbaar zijn. De app is in 2024 gebruikt bij diverse evenementen: de Singelloop, carnaval en 538 Koningsdag. Daarbij is de app meer dan 350.000 keer geraadpleegd. De gemeenten Tilburg (kermis), Eindhoven (GLOW) en 's-Hertogenbosch (Theaterfestival Boulevard) gebruiken de app ook.

De impact van technologie op de stad

In 2024 heeft het Stedelijk Ethisch Team ingezet op kennisontwikkeling. Zij volgden gezamenlijk een training van Filosofie in Actie en een college van professoren op dit vlak. Hierbij zijn ook 'collega's' uit andere steden en de provincie aangesloten. Dat gaf een extra dimensie aan het traject. Het Stedelijk Ethisch Team heeft diverse presentaties gehouden waarbij met een groep een moreel beraad werd gevoerd op basis van een technologisch vraagstuk, onder meer bij de werkgroep Digitalisering en bij het event 'AI in de stad'. Het Stedelijk Ethisch Team wil een perspectief meegeven over de mogelijke impact van een bepaalde technologie op de publieke waarden van de stad. Zo worden we een lerende stad op het gebied van digitale ethiek die vanuit een stedelijk perspectief kijkt, dus over de grenzen van de eigen organisatie heen.

Informatiepunt Digitale Overheid (IDO)

In 2024 hebben we volop ingezet op de pilot 'Leren van de meldingen van het IDO'. Dit deden we onder leiding van 'Huh, wat bedoelt u?' met diverse partijen in de stad, waaronder de Nieuwe Veste, het (Digi-)Taalhuis, Breda Zorg voor Elkaar, Verbeter Breda, de Rabobank en Humanitas. Zo wilden we onderzoeken of we vragen niet alleen op konden lossen, maar in de toekomst ook konden voorkomen door rekening te houden met de suggesties van de vraagsteller. Dit hebben we voor 10 casussen uitgewerkt. De aanpak en de lessen die we hieruit hebben geleerd, hebben veel aandacht gekregen vanuit de VNG, andere gemeenten en de Alliantie Digitaal Samenleven. In 2025 gaan we verder met deze aanpak om te kijken welke ondersteunende rol technologie hierbij kan spelen ('de Eenvoudmaker').

Digitale balans

Leerlingen uit de 4e klas van het Stedelijk Gymnasium hebben in het voorjaar bekeken hoe bij de stedelijke ontwikkelingen van het nieuwe Chassékwartier aandacht kan komen voor digitale balans in de openbare ruimte. Ook was er aandacht voor digitale balans tijdens het event 'AI in de stad' met onder meer een *digital detox dome*.

Talk of the Town

Ook in 2024 hebben er weer een aantal Talk of the Towns plaatsgevonden. Thema's waren dit keer: echt/nep, gaming en opvoeden in de digitale wereld. Alle bijeenkomsten werden zeer goed bezocht en zijn ook goed geëvalueerd. Daarnaast heeft in september op 3 locaties in Breda het driedaagse evenement 'AI in de stad' plaatsgevonden, met onder meer een Talk of the Town voor inwoners. Daarnaast bestond het programma uit een hackathon voor studenten, een inspiratie-expo waarbij 12 Bredase AI-

bedrijven hun oplossingen presenteerden, een AI filmevent en een congres met (inter)nationale sprekers en 300 genodigden. Die beloonden het evenement met een 8,8.

Breda Brengt het Samen

Voor de projectgroep van Breda Brengt het Samen was 2024 een jaar van omschakelen. In plaats van een meerjarig programma tot 2026 uit te voeren, moesten zij in 2024 hun inzet en budget afbouwen met € 400.000. De focus lag op het borgen van het Verhaal van Breda binnen de organisatie en de afstemming met Breda Marketing voor het zelfstandig voortzetten van de merkstrategie. Eind 2024 is het borgingsplan opgeleverd en zijn er afspraken gemaakt. Het programma wordt in het 1e kwartaal van 2025 afgerond, mogelijk met een kleine overloop in het 2e kwartaal. Het voorstel is om hiervoor het resterende budget uit 2024 te gebruiken. Vanaf 2025 resteert er verder alleen een klein werkbudget dat nodig is om het Verhaal van Breda als strategische koers binnen de organisatie te blijven borgen.

RISICO'S

Voor dit thema zijn geen specifieke risico's.

INDICATOREN

Programma 2

De jaarrekening 2024 bevat in totaal 113 (beleids)indicatoren, de zogenaamde ‘Bredase set’. Deze wordt jaarlijks herijkt. Deze Bredase set is in de tekst verdeeld over de diverse programma’s en thema’s en is opgebouwd uit 21 landelijk verplichte en 92 Bredase indicatoren. Hiervan bevat dit programma in totaal 22 beleidsindicatoren, waarvan er 1 landelijk verplicht is. In deze jaarrekening wordt voor alle indicatoren peildatum januari 2025 gehanteerd of de meest actuele datum als de informatie over 2024 nog niet beschikbaar is.

Indicator: Waardering voor de stad (bezoekers) (auditnr 40)

Omschrijving: Rapportcijfer voor de binnenstad van Breda (gegeven door bezoekers)

Bron: Passantenonderzoek

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
			8	

Toelichting: Het passantenonderzoek wordt niet meer op deze wijze uitgevoerd. Wél vragen we inwoners elk jaar hun mening over de binnenstad. Zij gaven in 2024 net als in 2023 een 7,9. We stellen voor om deze indicator te herijken: van waardering bezoekers naar waardering inwoners.

Indicator: Trots op de stad (inwoners) (auditnr 41)

Omschrijving: Percentage inwoners dat (heel) trots is op de stad Breda

Bron: Gemeente Breda, Stadsenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
73	73	72	73	75

Toelichting:

Indicator: Economische Barometer (auditnr 42)

Omschrijving: Stand van de Economische Barometer

Bron: Gemeente Breda, Economische barometer

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
6,4		6	geen streefwaarde bepaald	

Toelichting: Het instrument 'Economische Barometer' wordt niet meer gebruikt. Er wordt geen streefwaarde of realisatie bepaald. De gemeente stuurt op onderliggende economische thema's. We stellen voor om deze indicator bij de eerstvolgende herijking te laten vervallen

Indicator: Vestigingsklimaat (auditnr 43)

Omschrijving: Waardering van het vestigingsklimaat door Bredase ondernemers

Bron: Gemeente Breda, Ondernemerspeiling

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
		7	7	

Toelichting: In 2024 is geen brede ondernemerspeiling uitgezet.

Indicator: Werkgelegenheid Totaal (absoluut) (auditnr 44)

Omschrijving: Aantal werkzame personen in Breda

Bron: Gemeente Breda, Vestigingenregister

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
112.322	114.232	116.377	110.000	118.229

Toelichting: De werkgelegenheid is in 2024 toegenomen met ruim 1,5% ten opzichte van 2023. Op langere termijn gaan we uit van een werkgelegenheid van 110.000 in 2030 (Omgevingsvisie) als gevolg van een afnemende beroepsbevolking.

Indicator: Ondernemersklimaat (auditnr 47)

Omschrijving: Waardering van het ondernemersklimaat door Bredase ondernemers

Bron: Gemeente Breda, Ondernemerspeiling

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
		6,9	7	

Toelichting: In 2024 is geen ondernemerspeiling uitgevoerd. We meten het ondernemersklimaat éénmaal per 2 jaar. In 2023 waardeerden de ondernemers het ondernemersklimaat met een 6,9.

Indicator: Netto arbeidsparticipatie (auditnr 49)

Omschrijving: Percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
72	73,1	74,2	73,1	74,2

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De streefwaarde voor 2024 (73,1%) is gerealiseerd.

Indicator: Dienstverlening (auditnr 50)

Omschrijving: Beoordeling van de dienstverlening van de gemeente Breda aan ondernemers

Bron: Gemeente Breda, Ondernemerspeiling

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
		6,5	7	

Toelichting: In 2024 is geen ondernemerspeiling gehouden. Het meest recente realisatiecijfer komt uit 2023. Toen waardeerden de ondernemers de dienstverlening van de gemeente met een 6,5.

Indicator: Evenementenbeleid (auditnr 51)

Omschrijving: De gemiddelde waardering van Bredase bezoekers voor de evenementen die ze hebben bezocht

Bron: Gemeente Breda, Stadsenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
	7,9	8	7,9	7,9

Indicator: ratio aanbod/vraag werklocaties (auditnr 52)

Omschrijving: Verhouding tussen het aantal hectare aan werklocaties dat direct uitgeefbaar is en de vraag naar werklocaties

Bron: Gemeente Breda, Ruimtelijke economie

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
0,1	0,05	0,05	0,05	0,05

Toelichting: Er is nog steeds een tekort aan uitgeefbare kavels voor werklocaties.

Indicator: Leegstand (auditnr 53)

Omschrijving: Leegstand (percentage van de voorraad in m²)

Bron: CBS leegstandsmonitor

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
5,5	5,3	4	5	

Toelichting: De CBS leegstandsmonitor (peildatum 1 januari 2024) presenteert 4% leegstand (in m²) voor bedrijven (industrie) en 7% leegstand (in m²) voor kantoren. In deze 7% zitten nog enkele grote kantoorlocaties die op dit moment worden getransformeerd tot woningen. Het feitelijke leegstandspercentage voor kantoren is dus aanzienlijk lager. Voor winkels is het leegstandspercentage per 1 januari 2024 3,9% en per 1 januari 2025 3,7% (databron Locatus). Voor elk van de drie sectoren ligt het feitelijke leegstandspercentage dus onder de gewenste frictieleegstand van 5%.

Indicator: Werkgelegenheid Focussectoren (absoluut) (auditnr 2203)

Omschrijving: Aantal werkzame personen in de focus sectoren Toegepaste Technologie en Creatieve industrie (TT&C)

Bron: Gemeente Breda, Vestigingenregister

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
22.082	22.897	23.506	23.900	23.842

Toelichting: In 2024 waren er 23.842 banen in de focussectoren Toegepaste Technologie en Creativiteit (TTC). De werkgelegenheid groeit. De gemiddelde groei per jaar in de afgelopen 5 jaar is 1,8%. Dat is net iets lager dan de 2% groei per jaar die we nastreven.

Thema Grote projecten in de stad

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Verbeter Breda

Samen met het programmabureau Verbeter Breda en vele partijen in de stad hebben we in 2024 verder gewerkt aan onze plannen voor de komende jaren. Daarmee willen we onze doelen voor kansengelijkheid en een verbonden stad halen, onder meer via het Pact van Breda, deel 3. Van het Rijk hebben we in december 2023 extra middelen gekregen voor de uitvoering van deze plannen. Deze zijn in 2024 ingezet. We hebben de monitor doorontwikkeld om de resultaten op de lange termijn te kunnen volgen. In november heeft de raad een rapportage ontvangen waarin de voortgang van onze inzet per bouwsteen is opgenomen.

Gasthuisvelden

We hebben in 2024 gewerkt aan de afronding van de Nieuwe Mark fase 1. Daarbij kregen we te maken met technische complicaties, vooral bij de Tolbrug. Hierdoor heeft het project vertraging opgelopen. De oplevering van de 1e fase vindt daardoor pas in 2025 plaats. Verder hebben we afgelopen jaar gewerkt aan de voorbereiding van fase 2 en de start van het ontwerp van fase 3. Voor beide fasen ligt er nu een concept van het definitief ontwerp. Die zijn eind 2024 gedeeld met de omgeving en andere belangstellenden tijdens een informatiebijeenkomst. Via een voortgangsrapportage wordt het project tweemaal per jaar aan de raad verantwoord. Daarbij is aangegeven dat er een flinke kostenstijging wordt verwacht. De exacte raming wordt in 2025 gemaakt.

In 2024 hebben we de overdracht en oplevering voorbereid van het kazerneterrein. Dat deden we samen met het Rijksvastgoedbedrijf en Defensie. Alle acties uit de koopovereenkomst Seelig-Zuid zijn afgerond (onder meer op het gebied van asbest, niet-gesprongen explosieven, kabels en leidingen). Bij de erfpachtgebieden heeft het Rijksvastgoedbedrijf omheiningen en

toegangspoorten geplaatst. Omdat het Rijksvastgoedbedrijf voor al zijn voorbereidingen meer tijd nodig had, is de overdracht van Seelig-Zuid aan de gemeente een halfjaar uitgesteld en vindt plaats in januari 2025.

Centrum-Oost

De projecten binnen Centrum-Oost worden op dit moment voorbereid. Om hierover laagdrempelig te kunnen communiceren met omwonenden, hebben we een informatiecentrum geopend aan het Chasséveld 3 (het voormalige politiebureau). Ook zijn we in 2024 gestart met de herinrichting van de Vlaszak en de directe omgeving daarvan. Bij de ontwikkeling van Post Breda is het hoogste punt bereikt. Voor de ontwikkeling van Central Park 076 (het voormalige Incom-terrein) is het bestemmingsplan vastgesteld en inmiddels onherroepelijk geworden. Daarnaast hebben we haalbaarheidsstudies uitgewerkt voor de herontwikkeling van het Koepeldistrict, het Chassékwartier, de Molsparking en Valkenhove.

Bavel

In januari 2024 is de Gebiedsvisie Bavel 2040 vastgesteld. We zijn daarna gestart met de uitwerking daarvan. Na een opbouwfase van ongeveer een halfjaar staat de organisatie van het Programma Bavel en werken we in cocreatie aan veel van de projecten, verkenningen, haalbaarheidsstudies en themagerichte projecten die in de gebiedsvisie staan vermeld.

CrossMark/Havenkwartier/'t Zoet

In CrossMark-'t Zoet hebben we in 2024 grote stappen gezet qua planvorming en realisatie. De samenwerkingsagenda met de provincie Noord-Brabant is geactualiseerd. In CrossMark-Oost is het woonproject Drie Hoefijzers afgerond. Daar wordt ook volop gebouwd aan het project Eureka. Verder is het bestemmingsplan voor De Faam afgerond.

In het Stationskwartier is de grondexploitatie afgerond. Daarmee is een belangrijke mijlpaal bereikt na circa 20 jaar gebiedsontwikkeling. Na de bouw van het nieuwe station zijn de projecten Breda Vooruit, Belcrumpoort, 5Tracks en het gerechtsgebouw afgerond. In de openbare ruimte zijn onder andere de Stationslaan, de Willemstraat, de Speelhuislaan, het Spoorpark en diverse pleinen aangelegd of vernieuwd.

Het Havenkwartier is een deelgebied met een ander, meer industrieel karakter dan het moderne Stationskwartier. Hier is de bouw gestart in De Strip op het KlaversJansen-terrein: de Blikvanger met ruim 60 sociale woningen. Hier wordt gewerkt aan een combinatie van wonen, cultuur, creatief ondernemerschap en horeca.

Voor 't Zoet hebben we veel aandacht besteed aan het ruimtelijk raamwerk, de programmering van het gebied, de uitwerking van de financiële businesscase en de voorwaarden voor de totstandkoming van de samenwerking tussen de gemeente en de provincie. Verder is de notitie Reikwijdte en Detailniveau vastgesteld als basis voor de MER en zijn de subsidiebeschikkingen van het Rijk geformaliseerd. De gemeenteraad heeft middelen beschikbaar gesteld voor de voorbereiding van civieltechnische maatregelen in het gebied.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Verbeter Breda

Het programmabureau Verbeter Breda raakte in 2024 meer verankerd en bouwt samen met bewoners, de gemeente en andere partners verder aan kansengelijkheid om de tweedeling in de stad te verkleinen. Veel plannen zijn opgenomen in de Alliantie Wonen. Ambities vanuit Verbeter Breda zijn opgenomen in beleidskaders (zoals de woonvisie en onderwijsvisie). Plannen binnen de bouwsteen 'Leefbaar inkomen' worden uitgevoerd door partners van het waardenetwerk Bestaanszekerheid. De eerste resultaten groeien steeds zichtbaarder.

In samenwerking met de betrokken partijen zijn we verschillende plannen gestart, zoals de aanpak van taalachterstanden, het aanbieden van nog eens 250 gratis abonnementen op BN DeStem, een focus op gezondheid in de buurt en op school, de opening van het Jeugdhonk als ontmoetingsplek in de Hoge Vucht en een extra inzet op jeugdwerk voor een veiliger Mgr. Nolensplein in de wijk Heuvel.

Gasthuisvelden

De overdracht van het kazerneterrein is voorbereid. Het exercitieterrein, de witte huisjes en de betonloods (fase 1) zijn begin 2025 beschikbaar. We hebben in 2024 een inrichtingsplan voor het Seeligpark uitgewerkt. In de loop van 2025 worden de werkzaamheden uitgevoerd, waarna we het park open kunnen stellen. We hebben de aanbesteding voor de witte huisjes voorbereid, zodat die na de eigendomsoverdracht kan worden gestart.

De herprofilering van de Fellenoordstraat en de Gasthuisvelden (de straat) wordt integraal meegenomen in het ontwerp van het Seeligpark en de openbare ruimte van Gasthuisvelden-West.

Centrum-Oost

Voor de herinrichting van de Vlaszak hebben we een succesvolle aanbesteding doorlopen. Door een gefaseerde aanpak en een intensieve begeleiding van het werk hebben we het verkeer zo veel mogelijk doorgang kunnen geven. Voor Central Park 076 hebben we in diverse gerechtelijke procedures een succesvolle verdediging gevoerd. We hebben intensieve gesprekken gevoerd en planstudies verricht in samenwerking met marktpartijen voor de haalbaarheidsonderzoeken van het Koepeldistrict, het Chassékwartier en de Molsparking. Voor de haalbaarheidsstudie van Valkenhove is een intentieovereenkomst met de initiatiefnemer gesloten.

Bavel

In 2024 hebben we binnen het Programma Bavel gewerkt aan de toekomstige woonlocaties en het werkterrein. Zo is het bestemmingsplan voor Nieuw-Tervoort/Kluishof onherroepelijk geworden. Ook is er een haalbaarheidsstudie gedaan voor de woningbouwprojecten Bavel-West en Bavel-Zuid. Verder hebben we een ontwerp gemaakt voor de multifunctionele accommodatie (MFA). We hebben een verkenning uitgevoerd voor de werklocatie.

Het mobiliteitsvraagstuk speelt hierbij uiteraard een belangrijke rol. We hebben daarom verkeerstellingen uitgevoerd, onderzoek gedaan naar het mobiliteitseffect van de extra ontwikkelingen en de voorbereidingen getroffen voor een vrachtwagenverbod. In de gebiedsvisie hebben we projecten benoemd, zoals het Jack van Gilsplein en een nulmeting van de luchtkwaliteit.

De betrokkenheid van het dorp bij de ontwikkelingen is van groot belang. Daarom hebben we gekozen voor cocreatie en proactieve communicatie. Communiceren doen we via de website over Bavel (www.breda.nl/bavel), het informatiecentrum en nieuwsberichten.

CrossMark/Havenkwartier/'t Zoet

- In 2024 is in CrossMark-Oost/Stationskwartier het multifunctionele bouwproject 5Tracks opgeleverd met appartementen, kantoren, voorzieningen en een spoorpark op het dak van de parkeervoorzieningen.
- De openbare ruimte van de nieuwe woonbuurt Drie Hoefijzers-Noord is opgeleverd.
- De woonbuurt Eureka, met ruim 300 woningen, is in de verkoop gegaan en wordt gebouwd.
- Aangrenzend aan Eureka ligt de Faam-locatie. In dit plan van ruim 600 woningen houden we rekening met het behoud van het erfgoed. In 2024 heeft de raad het bestemmingsplan hiervoor vastgesteld.
- In 2024 was de start van de bouw gepland voor de Harley-locatie. Het gaat hier om 50 betaalbare woningen. De start van de bouw is verschoven naar begin 2025.
- De eerste fase van de aanleg van het CrossMark-West/Havenkwartier is gestart met de bouw van de Blikvanger op het KlaversJansen-terrein (onderdeel van De Strip).
- De bouw van woningen binnen het deelgebied Backer+Rueb is nog niet gestart, omdat de businesscase nog niet helemaal rond is.
- Voor het definitieve ontwerp voor de broedplaats Performing Arts op KlaversJansen is een ontwerpteam geselecteerd via een Europese aanbesteding.
- De aanleg van de mobiliteitshub langs de Mark is nog niet gestart. Deze is gekoppeld aan de ontwikkelingen in De Strip. De reden is dat de besluitvorming over het bestemmingsplan meer tijd kost door overleg met de belanghebbenden.

- Het tijdelijk gebruik van het Haveneiland wordt voortgezet binnen een gereguleerd regime.
- Voor CrossMark-West/'t Zoet is de notitie Reikwijdte en Detailniveau vastgesteld, met positief commentaar van de Commissie MER op de onderzoekaankpak. Deze notitie is de basis voor het opstellen van een milieueffectrapportage (MER).
- Het ruimtelijk programmatisch raamwerk voor 't Zoet is uitgewerkt, inclusief de bouwstenen (ondergrond, mobiliteit, energie, woon- en economisch programma). De financiële businesscase is uitgewerkt. Deze wordt nog geoptimaliseerd om tot een financieel uitvoerbaar plan te komen.
- De samenwerking met de provincie is geregeld via een samenwerkingsovereenkomst. Daarin regelen we de ontwikkelkaders, de (gezamenlijke) gebiedsorganisatie, de inbreng van gronden en de financiering van de ontwikkelingen, waaronder het voorbereiden van een grondexploitatie voor de eerste fase van 't Zoet, met daarin circa 1700 woningen en 23.000 m² voorzieningen.
- De gemeenteraad heeft een krediet beschikbaar gesteld voor de civieltechnische voorbereidingen voor investeringsprojecten in de openbare ruimte. Het Rijk heeft hiervoor ook een subsidie verstrekt. Dit betreft een aanzienlijke bijdrage voor de verkeersinfrastructuur en de opgaven op het gebied van mobiliteit, water en groen in het plan.
- Het terrein is tijdens het zomerseizoen tijdelijk opengesteld. Dat was een succesvol plan: er zijn veel kleinschalige en grotere evenementen geweest, waarbij Breda Photo een prominente rol heeft gespeeld.

RISICO'S

Verbeter Breda

In Verbeter Breda is voortgang te zien, ondanks het feit dat de budgetten niet volledig besteed zijn. Bij de uitvoering van de plannen volgens de Verbeter Breda-principes ligt de nadruk op het betrekken van inwoners: het gesprek is belangrijker dan te snelle mijlpalen en concrete resultaten (zonder draagvlak). Dit vraagt om voldoende tijd, ruimte en aandacht voor inwoners zodat zij kunnen aangeven wat zij belangrijk vinden in hun buurt. Hoewel deze aanpak waardevolle inzichten en kansen biedt, kan dit leiden tot vertraging in de besteding van budgetten.

Gasthuisvelden

- Bij het openstellen van fase 1 van het Seeligpark is er een risico op overlast. We monitoren de situatie en nemen maatregelen bij eventuele (extreme) overlast, in overleg met de diverse instanties en de wijkankpak.
- Bij de sloop van het belastingkantoor kan vertraging optreden door het uit laten huizen van de vleermuizen. Hiervoor zijn maatregelen genomen, maar het is nog onbekend of en hoe snel de vleermuizen het pand verlaten.

Nieuwe Mark

Eind 2024 is er een externe raming uitgevoerd voor fase 2. Hieruit is gebleken dat er sprake is van een flinke kostenstijging. De exacte raming wordt in 2025 gemaakt. In 2025 wordt de raad hier nader over geïnformeerd.

Centrum-Oost

In Centrum-Oost zijn veel ambities afhankelijk van de investeringsbereidheid van de markt. De huidige herinrichting van de Vlaszak heeft daar een positieve uitwerking op. De totale gebiedsontwikkeling zal mogelijk 15 jaar duren. De plannen moeten daarom bestand zijn tegen veranderende economische omstandigheden. De gebiedsontwikkeling vraagt zo veel tijd omdat het gebied in de bestaande stad ligt. Er zullen dus lange tijd bouwactiviteiten zijn. Dit kan een negatieve uitwerking hebben op het draagvlak.

Bavel

- Een risico voor de ontwikkelingen in Bavel zijn de stikstofberekeningen en veranderende regelgeving daarover. Binnen de huidige stikstofregelgeving (vergunningstop, salderen) zijn de ontwikkelingen van woningen en bedrijventerreinen niet haalbaar of moeten die worden gecombineerd met verkeersmaatregelen, zoals het beperken van het autoverkeer op bepaalde wegen in of bij het Ulvenhoutse Bos.

- In het zoekgebied voor de bedrijventerreinen zitten boomkijkers. Dit heeft gevolgen voor de ontwikkeling. Als deze kikkers niet verplaatst kunnen worden, kunnen we minder hectares bedrijventerrein aanleggen.
- Voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein is actief grondbeleid nodig. Voor deze strategische voorinvestering is financiële ruimte nodig. Ook moeten er risico's aangegaan kunnen worden. Bij strategische grondaankoop hoort immers altijd het risico dat de ontwikkeling om wat voor reden dan ook niet doorgaat. De voorinvestering is nodig om de aanleg van het werkterrein op gang te brengen.

CrossMark/Havenkwartier/'t Zoet

- Voor CrossMark is de bouw van 655 woningen in De Strip vóór 2030 een risico. Dit is een eis vanuit de Woningbouwimpuls (met € 9,9 miljoen subsidie vanuit het Rijk). Er kan vertraging optreden door grillige marktomstandigheden en door kostenstijgingen in de bouw. Deze subsidie wordt niet geïndexeerd.
- De strakke planning voor de realisatie van de Broedplaats Performing Arts is een risico. De nieuwbouw moet om akoestische redenen klaar zijn als de eerste woningen op KlaversJansen opgeleverd worden.
- De ontwikkeling van 't Zoet is groot, complex en langdurig. Denk hierbij aan een looptijd van 20 tot 30 jaar. De kansen voor de stad zijn groot, net als de druk vanuit de afspraken met het Rijk. Daarbij is het belangrijk dat we tempo kunnen houden. Er zijn meerdere risico's die invloed kunnen hebben op het tempo en een gedegen aanpak:
 - We hebben behoefte aan een financiering voor forse investeringen over een lange periode, terwijl de financiële reikwijdte beperkt is en we deels afhankelijk zijn van andere overheden (het Rijk, de provincie en het waterschap).
 - De technische complexiteit is hoog (met funderingsresten, onderdoorgangen bij het spoor en hoogwaardige OV-verbindingen).
 - Er staat druk op het uitwerken van het woonprogramma door de druk op de woningmarkt. Het risico is dat we te snel plannen maken en daardoor inboeten op onze stedelijke ambities.
 - We hebben te maken met milieutechnische belemmeringen (zoals stikstof, geur, geluid, bodemverontreinigingen en externe veiligheid door het vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor).

INDICATOREN

Voor dit thema zijn geen indicatoren van toepassing.

Thema Dynamische stad

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Cultureel erfgoed

Breda wil een aantrekkelijke historische stad blijven door het erfgoed te beschermen en te beheren. Dit doen we door het belang van erfgoed in te brengen in ruimtelijke projecten en door het aanwijzen van panden als gemeentelijk monument. In overleg met het Chassé Theater hebben we ervoor gekozen om het theater pas aan te wijzen als gemeentelijk monument nadat de duurzaamheidsmaatregelen zijn uitgevoerd.

Cultuur

Met ons cultuurbeleid 'In verband met cultuur 2019-2024', dat eind 2024 afliep, stimuleerden we het maken, presenteren en beleven van een waardevol en divers kunst- en cultuuraanbod. We hebben de aantrekkingskracht van Breda vergroot om te wonen, te werken, te beleven en te bezoeken. We ondersteunden de culturele organisaties en makers in Breda bij hun herstel en transitie na de coronapandemie.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Cultureel erfgoed

- In 2024 vonden succesvolle Open Monumentendagen plaats. Daarnaast werd een groot aantal andere publieksactiviteiten georganiseerd door de gemeente, haar subsidieontvangers (zoals Royal Roots) en het erfgoedveld.
- We hebben subsidie verstrekt aan onze erfgoedbasisstructuur (de Grote Kerk, BLASt, de Waalse Kerk, Breda Nassaudag en het Maczek Memorial Breda).
- We hebben subsidie verstrekt aan de kleine historische musea, verstreken instandhoudingssubsidies voor gemeentelijke monumenten en maalvaardige molens en verleenden één projectsubsidie. Iedere aanvraag die aan de regels voldeed is positief beschikt.
- In 2024 organiseerde het erfgoedveld 2 erfgoedtafels waarbij de gemeente bestuurlijk en ambtelijk vertegenwoordigd was.
- De gemeente heeft zich ingezet voor de toekenning van het Van Gogh Nationaal Park. Deze toekenning heeft in het najaar plaatsgevonden.
- Voor de samenwerking Zuiderwaterlinie is een nieuw ambitiedocument ontwikkeld voor de stelling Breda-Geertruidenberg.
- Binnen het project Collectie Breda (voor de registratie en digitalisering van collecties) lag de focus in 2024 op de keuze voor passende beheersystemen om collecties te registreren en te ontsluiten. Daarnaast hebben we onderzocht hoe de erfgoeddata digitaal beschikbaar kan worden gesteld voor het publiek.
- Onze erfgoedvisie 'Grondstof voor de toekomst' gaat uit van een brede benadering van het erfgoed. We zetten het project Collectie Breda in om focus aan te brengen binnen het tastbare erfgoed (zoals de monumenten) en de historische verhalen. Dankzij Collectie Breda kunnen mensen en middelen effectief worden ingezet voor de volgende doelen:
 - het versterken van de erfgoedbeleving en het vergroten van de toegankelijkheid van het erfgoed voor bewoners en bezoekers
 - zo veel mogelijk kennis vergaren over het Bredase erfgoed en deze delen met de stad
 - zorgvuldig behoud, beheer en bescherming van ons erfgoed
 - erfgoed als onderlegger voor de (her)ontwikkeling van de fysieke leefomgeving

Cultuur

We werkten volgens de 6 speerpunten uit het cultuurbeleid 'In verband met cultuur 2019-2024':

- We versterken de verbinding met cultuur en andere sectoren.
- We richten ons op een versteviging van het aanbod aan professionele kunsten met een landelijke uitstraling.
- We bevorderen activiteiten op het vlak van internationale uitwisseling en activiteiten die bijdragen aan de internationale profilering van Breda.
- We werken verder aan de ontwikkeling van het Havenkwartier als culturele hotspot van Breda.
- We versterken het aanbod aan kunst en cultuur in de publieke ruimte.
- We investeren in de toekomstbestendigheid van de culturele sector.

Concrete doelen

Eind 2023 werd het nieuwe cultuurbeleid 'Stad van Creatief Talent 2025-2040' vastgesteld. Hierdoor was 2024 een transitiejaar. We troffen de laatste voorbereidingen voor de nieuwe beleids- en subsidieperiode, die op 1 januari 2025 inging. Daarnaast gaven we voor het laatst invulling aan het cultuurbeleid 'In verband met cultuur 2019-2024' aan de hand van 3 waarden.

Transitie naar cultuurbeleid 'Stad van Creatief Talent 2025-2040'

Het nieuwe cultuurbeleid en de uitvoeringsagenda zijn vertaald en uitgegeven in het Engels. Het governance-model voor cultureel vastgoedbeheer (een instrument binnen het strategisch thema Ruimte voor Cultuur) is opgeleverd en wordt vanaf 2025 mede uitgevoerd door CLIB. Breda Marketing is eind 2024 gestart met de uitvoering van het strategisch thema Zichtbaarheid, waar de blijvende campagne 'ZigZag door Cultureel Breda' een onderdeel van is. Binnen het strategisch thema Subsidies zijn de aanvragen van de culturele basisinstellingen beoordeeld. Hetzelfde geldt voor de meerjarige

subsidieaanvragen voor 2025-2026 en 2025-2028. We hebben 4 regelingen voor activiteitsubsidies ontwikkeld en de 1e ronde aanvragen voor 2025 is toegekend. Tot slot bracht de Raad voor Cultuur een bezoek aan Breda. Het thema van dit werkbezoek was Breda 2040, waarbij de Raad werd meegenomen in het nieuwe beleid en het culturele toekomstperspectief voor Breda, en kennismaakte met de culturele basisinstellingen.

Intrinsieke waarde (investeren in de cultuursector en haar wend- en weerbaarheid)

We versterkten en ondersteunden de sector bij het herstel en de transitie na de coronapandemie. De subsidies voor professionele instellingen die 2- en 4-jarig ondersteund werden, zijn afgerond. De 1-jarige regeling is in 2024 besteed en beëindigd. Daarnaast konden organisaties en makers een beroep doen op projectsubsidies, subsidies voor amateurkunst en de makersregeling.

Sociaal-maatschappelijke waarde

We hebben ons ingezet voor cultuureducatie, -participatie en -beoefening in de breedte. De ervaringen met de subsidieregeling Urban Sports en Culture hebben we in 2024 doorontwikkeld tot een subsidieregeling voor jongerencultuur. Omdat 'Cultuur voor Jeugd en Jongeren' 1 van de 3 beleidsprogramma's is van het nieuwe cultuurbeleid, hebben we ervoor gekozen om de middelen vanuit het Rijk, de 'SPUK Jongerencultuur', inzetbaar te houden voor 2025. Dit past binnen de kaders van het Rijk voor deze regeling.

RISICO'S

Cultureel erfgoed

Het aanwijzen van gemeentelijke monumenten gebeurt projectmatig. Het risico op beroep en bezwaar is daarbij altijd aanwezig en deed zich in 2024 ook voor: de focus lag vooral op bezwaar- en beroepszaken over het aanwijzen. Naast het project om 250 potentiële monumenten aan te wijzen, hebben we 3 losse aanwijsp procedures doorlopen op verzoek van de belanghebbenden.

INDICATOREN

Indicator: Deelname cultuur door kinderen (auditnr 1)

Omschrijving: Percentage kinderen en jongeren van 0 tot en met 17 jaar dat een cultuuractiviteit doet in de vrije tijd

Bron: Gemeente Breda, Stadsenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
41	50	45	Tenminste handhaven van het huidige percentage	41

Toelichting: In 2024 zien we dat cultuurbeoefening meer projectmatig en onder schooltijd plaats vindt. Door het toevoegen van 0-3 jaar aan de doelgroep zorgt dit gezamenlijk voor een lagere realisatiewaarde dan in 2023.

Indicator: Digitalisering (auditnr 2208)

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat aangeeft digitaal vaardig te zijn (emails openen en beantwoorden, online informatie opzoeken, online een vakantie boeken en online geldzaken regelen)

Bron: Gemeente Breda, Stadsenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
	89	90		89

Toelichting: In 2024 vond 89% van de inwoners zich digitaal vaardig. Dat is vergelijkbaar met voorgaande jaren.

Indicator: Bezoek inwoners aan culturele basisinstellingen (auditnr 2512)

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat in de afgelopen 12 maanden minimaal 1 van de culturele basisinstellingen heeft bezocht

Bron: Gemeente Breda, Stadsenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
			-	82

Toelichting: De eerste meting in de inwonersenquête 2024 laat zien dat 82% van de inwoners een bezoek heeft gebracht aan één of meer culturele basisinstellingen. Het meest bezocht is het Chassé theater (62%). Daarop volgen De Nieuwe Veste (39%) en de Blind Walls Gallery (38%) .

Indicator: Werkgelegenheid Culturele sector (auditnr 2513)

Omschrijving: Aantal werkzame personen in de professionele creatieve en culturele sector

Bron: Gemeente Breda, Vestigingenregister

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
2.566	2.687	2.796	-	2.852

Toelichting: Dit is een nieuwe indicator. In de begroting 2024 was destijds nog geen streefwaarde bepaald.

Thema Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Onderwijsvisie

Zie programma 1 voor meer informatie over onze onderwijsvisie.

Actieplan Onderwijs en Arbeidsmarkt

- Begin 2024 hebben we het uitvoeringsplan opgesteld. Het techniekaanbod voor primair en voortgezet onderwijs wordt versterkt en toegevoegd aan de Educatiewijzer Breda. Dit draagt bij aan loopbaanoriëntatie. De gemeente Breda is aangesloten bij de subsidieaanvraag voor Sterk Techniek Onderwijs (STO Breda).
- We hebben de EnergieCampus financieel ondersteund. Deze is in november geopend om mensen te kunnen opleiden voor de energiesector. In 2024 hebben we een aanzet gegeven voor het opzetten van een transitiehub bij de EnergieCampus in 2025.

Breda Studentenstad

- We hebben studenten welkom geheten met:
 - de campagne 'Welkom in jouw stad, Breda'.
 - het Introfestival. Om de no show te verminderen en om de stijgende kosten op te vangen werd er dit jaar een kleine bijdrage gevraagd aan de studenten.
 - het GoodMood-evenement in november.
 - Via het netwerk Breda Internationals en het European Student Network (ESN) werd een introductieprogramma aangeboden voor de internationale studenten.
- We voeren het onderzoek Brain Gain & Drain uit om in beeld te krijgen waar talenten na hun afstuderen gaan wonen en werken.
- Studenten zijn betrokken bij maatschappelijke vraagstukken, in samenwerking met het Urban Living Lab Breda. Met de partners van het lab hebben we ingezet op een duurzame samenwerking tot en met 2029. Voor de 4 thema's zijn regisseurs aangesteld.
- De samenwerking met City Deal Kennis Maken is in 2024 gestopt omdat de subsidieaanvraag bij het Rijk niet is gehonoreerd.

Taal en laaggeletterdheid

Om meer mensen te bereiken heeft de Regio West-Brabant in de Week van Lezen en Schrijven 2024 een taalevenement georganiseerd. Dit jaar stond het taalevenement in het teken van onderwijs om laaggeletterdheid bij een breed publiek onder de aandacht te brengen. De editie van 2024 richtte zich vooral op praktijkprofessionals met leidinggevende, coördinerende of beleidsontwikkellende

taken in het primair en voortgezet onderwijs, de kinderopvang en samenwerkingsverbanden. Deelnemers konden zich inschrijven voor inspirerende presentaties en workshops. Verder heeft het Digi-Taalhuis in 2024 een filmpje gemaakt voor de regio om het Digi-Taalhuis en de website te promoten. De website richt zich op taalvragers, taalvrijwilligers en organisaties.

Onderwijshuisvesting

In 2024 is de verbouwing van basisschool De Griffioen opgeleverd. De vernieuwbouw van de Rudolf Steinerschool is gestart en we hebben de voorbereidingen getroffen voor de vernieuwbouw van KBS De Weerij. Voor KBS De Rosmolen en het Bredacollege is de planfase voor de vernieuwbouw begonnen. Bij KBS John F. Kennedy is een massastudie gedaan als onderdeel van de planfase. Om het binnenklimaat te verbeteren, hebben we installaties geplaatst bij KBS Petrus en Paulus en KBS St. Joseph. Deze projecten worden uitgevoerd in het kader van SUVIS en zijn bijna afgerond.

In 2024 heeft Building Breda de locatie Tessenderlandt aangekocht van Curio en zijn ze gestart met een verkenning naar de mogelijkheden voor de Van Riebeecklaan. Het ventilatie- en verduurzamingsproject van het Onze Lieve Vrouwe Lyceum is opgeleverd. De ventilatie- en verduurzamingsprojecten bij het Mencia de Mendoza Lyceum en De Nassau (De la Reijweg) zijn verder in uitvoering genomen. Daarnaast hebben de schoolbesturen gezorgd voor het planmatig onderhoud en hebben zij zelf nog geïnvesteerd in de gebouwen. Voor het nieuwkomersonderwijs is de locatie Oranjeboomstraat in gebruik genomen.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Onderwijsvisie

Zie programma 1 voor meer informatie over onze onderwijsvisie.

Actieplan Onderwijs en Arbeidsmarkt

- We hebben bijeenkomsten georganiseerd met het onderwijs, de bibliotheek en aanbieders van techniekonderwijs om het techniekaanbod te promoten. We geven invulling aan een van de doelen van de onderwijsvisie om alle jongeren in Breda praktijkervaring op te laten doen en kennis te laten maken met techniek.
- Met de opening van de EnergieCampus in november biedt Breda opleidingen in de energiesector, waarmee we de tekorten aan technisch personeel willen verkleinen.

Breda Studentenstad

- Met introductieactiviteiten hebben we ervoor gezorgd dat (nieuwe) studenten zich sneller thuis voelen in Breda.
- Tijdens de periodieke overleggen met bestuurders van het middelbaar en hoger beroepsonderwijs (Bestuurlijk Overleg Talent) zijn onder meer de volgende onderwerpen besproken: studentenhuysvesting, de mentale gezondheid van studenten, de introductieperiode, diversiteit en inclusie, en de onderwijsvisie 'Kansrijk ontwikkelen'.
- Bij hybride leeromgevingen stimuleren we de samenwerking van hbo- en mbo-studenten, zoals in het Urban Living Lab Breda (ULLB), Breda Robotics en het Game Development Center. In 2024 heeft ULLB de programma's Bredata en Impact Ondernemen ontwikkeld. Met Verbeter Breda lopen gesprekken over een 3e programmaliijn.

Taal en laaggeletterdheid

In 2024 hebben we met de gemeenten in de Regio West-Brabant verder samengewerkt aan de aanpak van laaggeletterdheid. De betrokken organisaties hebben mensen bereikt die eerder nog geen gebruik maakten van het aanbod.

Onderwijshuisvesting

2024 stond in het teken van veelvuldig overleg met BreedSaam en Building Breda over de nieuwe periode van doordecentralisatie. We hebben addenda met aanvullende afspraken getekend en de nieuwe meerjarenplannen zijn goedgekeurd. In 2024 is er € 1,4 miljoen extra beschikbaar gekomen voor onderwijshuisvesting. De afspraken over samenwerking en overleg zijn hernieuwd, zodat we de

komende jaren gezamenlijk en voortvarend verder kunnen bouwen aan de opgave voor onderwijshuisvesting.

RISICO'S

Voor dit thema zijn geen specifieke risico's.

INDICATOREN

Indicator: Aandeel studenten dat woont in Breda (auditnr 55)

Omschrijving: Percentage Bredase studenten dat ook in Breda woont

Bron: KENCES, Landelijke (Lokale) monitor studentenhuysvesting

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
36,3		32,5	geen streefwaarde bepaald	36

Toelichting: De Lokale Studentenmonitor 2024 van KENCES geeft aan dat in totaal 20.800 studenten in Breda studeren aan HBO/WO waarvan uitwonend 7.500. Van alle studenten die in Breda studeren, woont In 2024 36% in Breda. Na een daling in 2023 is dat weer vergelijkbaar met het aandeel in 2022 (36,3%).

Thema Verbindend bestuur

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Afgelopen jaar hebben we belangrijke stappen gezet in de noodzakelijke schaalvergroting van Breda. We zijn een duurzame en betrouwbare partner van het Rijk en de provincie. De lobby voor Bredase dossiers organiseerden we zo veel mogelijk met partijen in de stad, de regio, BrabantStad, de SRBT en in G40- en VNG-verband.

De colleges van de 10 gemeenten in de Baronie besloten om hun samenwerking verder te bestendigen en uit te breiden. Deze samenwerking vormt een sterke basis om ook met de regio Tilburg (Hart van Brabant) samen te werken. Samen willen we een grootstedelijke regio vormen die nationaal en internationaal interessant en relevant is als gesprekspartner en investeringsregio. We onderzochten mogelijkheden voor samenwerking in Europa en werkten samen met partners op regionale, nationale en Europese schaal.

We hebben de Uitvoeringsagenda NOVEX Stedelijk Brabant uitgewerkt, die in november is vastgesteld. Daarnaast begonnen we met de uitwerking van de uitvoeringsagenda bij de Ontwikkelstrategie SRBT. We ontwikkelden voorstellen voor een passende samenwerkingsstructuur binnen de SRBT. Ook brachten we mogelijkheden voor de samenwerking met Vlaamse centrumsteden in kaart. We werken samen met grensgemeenten binnen het Belgisch Nederlands Grensoverleg (BENEGO).

Tot slot bouwden we met diverse initiatieven verder aan het (herstellen van het) vertrouwen van inwoners in de politiek en de overheid.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Public affairs en lobby

We hebben actief ingezet op bestuurlijke kennismakingen en samenwerkingen met (Brabantse) Kamerleden en ministeries. In 2024 stond dit mede in het teken van de start van het kabinet Schoof.

We hebben gelobbyd op thema's als energie en klimaat, sociaal domein, stedelijke ontwikkeling en mobiliteit, Verbeter Breda, cultuur, digitalisering en migratie/asiel. Breda is een duurzame en betrouwbare partner van het Rijk en de provincie. De lobby voor Bredase dossiers organiseren we zo veel mogelijk met partijen in de stad, de regio, BrabantStad, de SRBT en in G40- en VNG-verband.

Afgelopen jaar hebben we onder andere dankzij onze invloed en lobby een positieve uitkomst bereikt op de landelijke Woontop en extra aandacht gekregen voor het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid. Op Europees niveau hebben we ons, mede namens de G40, hard

gemaakt voor het Europese Cohesiefonds. Dit nieuwe fonds is de basis voor steden en regio's om ook na 2027 gebruik te kunnen maken van Europese subsidieprogramma's. Daarnaast zijn er 3 Europese projecten gestart waar de gemeente Breda partner in is. Eén daarvan is 'Otters over de grens' waarin de ecologie van de Mark versterkt wordt, gericht op het leefgebied van de otter.

Regionale samenwerking

- Om de belangen van Breda zo goed mogelijk te dienen is schaalvergroting en regionale samenwerking vaak onmisbaar.
- De colleges van de 10 gemeenten in de Baronie hebben eind 2024 besloten om hun samenwerking te formaliseren en te verbreden. We zijn gestart met de benodigde bestuurlijke overlegstructuren via portefeuillehoudersoverleggen om te komen tot een gezamenlijke agenda op inhoud.
- We hebben de samenwerking met Tilburg voortgezet. In 2024 hebben we ook mogelijkheden verkend om gezamenlijk in Europa te lobbyen, zodat we de kracht van de stedelijke regio kunnen gebruiken om meer voet aan de grond te krijgen in Brussel.
- Als vervolg op de Ontwikkelstrategie SRBT zijn we gestart om een uitvoeringsagenda uit te werken. Een 1e versie hiervan zal in 2025 beschikbaar komen. Binnen de SRBT zijn voorstellen ontwikkeld voor een passende samenwerkingsstructuur. Dit gebeurde in nauwe afstemming met de ontwikkelingen binnen de Baronie. Naar verwachting leidt dit in 2025 tot een besluit van het college over de ambtelijke en bestuurlijke samenwerkingsstructuur.
- De focus van de 16 samenwerkende colleges in de Regio West-Brabant ligt op het versterken van het vestigingsklimaat. In 2024 zijn de Strategische Agenda en het Actieprogramma 2024-2028 vastgesteld. Hierbij gaat het om de programma's en opgaven waar de overheid verantwoordelijk voor is. De Economische Agenda West-Brabant van de Economic Board West-Brabant (EBWB) is het vertrekpunt om stappen te zetten binnen de transitie in West-Brabant.
- 2024 stond voor de regio ook in het teken van de Regio Deal 'West-Brabants welvaren'. Na een aanvraagtraject in 2023, werd in 2024 bekend dat West-Brabant een Regio Deal sluit met het Rijk. De regio legt meer dan € 15 miljoen in en het Rijk draagt daar € 15 miljoen aan bij. Deze programma's richten zich op het verbeteren van de brede welvaart van de regio. Breda heeft zich hier als voorzitter voor ingezet.
- De Samenwerkingsagenda gemeente-provincie Noord-Brabant is geactualiseerd. Hiermee zetten we de succesvolle samenwerking en uitvoeringskracht van de afgelopen jaren door. Ook leggen we nieuwe en herijkte samenwerkingsafspraken vast op de thema's verstedelijking, mobiliteit en natuur/water, die bijdragen aan meervoudige lokale en (boven)regionale beleidsdoelen.
- Als vervolg op het Ontwikkelperspectief Stedelijk Brabant 2040 is in 2024 een Uitvoeringsagenda NOVEX Stedelijk Brabant uitgewerkt. Deze is tijdens het BO Leefomgeving van november vastgesteld. Naast afspraken voor heel Brabant bevat deze agenda ook regiospecifieke afspraken op de schaal van de SRBT. Breda is volop betrokken bij de uitvoering van de projecten in deze uitvoeringsagenda.
- In 2023 zijn de gemeenten Oss en Roosendaal toegetreden tot het netwerk BrabantStad. De evaluatie van de samenwerking was voorzien voor 2024. Deze is doorgeschoven naar 2025. De evaluatie gaat vooral over de financiën. De inhoudelijke evaluatie wordt besproken in de gesprekken voor het narratief.

Bovenregionale samenwerking

- 2024 was een verkiezingsjaar voor het Europees parlement en de Vlaamse gemeenten. We hebben de samenwerkingskansen met Vlaamse centrumsteden in beeld gebracht. Met de grensgemeenten werken we samen binnen het Belgisch-Nederlands Grensoverleg (BENEGO).
- Op basis van het bestuursakkoord zoeken we in Breda actief naar samenwerkingskansen in Europa. Hiervoor is Breda actief in meerdere samenwerkingsprojecten (zie www.breda.nl/europese-samenwerkingsprojecten).

Verstevigen van het vertrouwen

In 2024 hebben we stappen gezet volgens de actielijnen uit de ontwikkelaanpak. Eind 2024 hebben we hierover gerapporteerd aan de gemeenteraad. Burgerschapsonderwijs kreeg een belangrijkere rol binnen de onderwijsvisie. Raadsleden werden uitgenodigd voor smaaktafels in de wijken en we verkenden de mogelijkheden voor een politieke podcast.

RISICO'S

Voor regionale samenwerking is een heldere strategische koers en meerjarig commitment onmisbaar. Een stad die weet waar zij meerjarig naartoe wil, kan gericht haar partnerschappen kiezen op basis van haar groeiambities. We kunnen alleen optimaal effectief zijn in de regionale samenwerking als we gericht een keuze maken in onze meerjarige ambities en samenwerkingsonderwerpen, en als we de verschillende niveaus van samenwerking gericht benutten.

INDICATOREN

Indicator: Gemeente betreft burgers (auditnr 99)

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat vindt dat burgers onvoldoende bij gemeentelijke plannen worden betrokken

Bron: Gemeente Breda, Stadsenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
26	28	25	28	20

Toelichting: We zien in 2024 een dalend percentage van inwoners dat zich niet betrokken voelt, waarmee de streefwaarde ruim behaald is.

Indicator: Gemeente luistert (auditnr 100)

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat vindt dat de gemeente NIET voldoende luistert naar de mening van de burgers

Bron: Gemeente Breda, Stadsenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
22	23	23	23	22

Toelichting: Deze indicator schommelt de afgelopen vijf jaar rond de 22/23 procent, er zijn geen significante trends zichtbaar. T.o.v. vorig jaar is de indicator 1 procent gedaald.

Indicator: Vertrouwen in de gemeente (auditnr 2401)

Omschrijving: Aandeel (helemaal) mee eens met de stelling "Ik heb vertrouwen in de gemeente"

Bron: Gemeente Breda, Stadsenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
	37	55	40	53

Toelichting: In 2023 was er sprake van een forse stijging in vertrouwen ten opzichte van de jaren ervoor. Deze stijging hebben we grotendeels vast kunnen houden in '24, er is sprake een lichte daling (2 procentpunt).

Indicator: Vertrouwen in de politiek in Breda (auditnr 2402)

Omschrijving: Aandeel (helemaal) mee eens met de stelling "Ik heb vertrouwen in de politiek in Breda"

Bron: Gemeente Breda, Stadsenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
	26	37	30	33

Toelichting: Ook het vertrouwen in de politiek is in '23 significant gestegen. In '24 is het vertrouwen licht gedaald (4 procentpunt t.o.v. het jaar ervoor). Om de streefwaarde '25 te behalen is wel een kentering van deze dalende trend nodig.

Indicator: Ontwikkeling Breda (auditnr 2403)

Omschrijving: Aandeel dat vindt dat het de goede kant op gaat met Breda

Bron: Gemeente Breda, Stadsenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
	66	71	70	68

Toelichting: Dit percentage is licht gedaald t.o.v. het jaar ervoor, waarmee het net onder de streefwaarde valt.

DE KOSTEN VAN DIT PROGRAMMA

Bedragen x €1.000

	Primaire begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Jaarrekening 2024	Afwijking 2024
Lasten				
Stimuleren economische ontwikkeling in Breda	20.395	19.418	17.831	1.587
Grote projecten in de stad	8.180	19.141	11.911	7.230
Dynamische stad	29.939	30.923	30.606	317
Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs	23.819	24.188	23.853	335
Verbindend bestuur	2.244	2.244	2.182	62
Investeringsreserve programma 2	0	18	18	0
Totaal Lasten	84.577	95.933	86.402	9.531
Baten				
Stimuleren economische ontwikkeling in Breda	6.943	4.699	4.446	253
Grote projecten in de stad	1.365	11.234	4.775	6.459
Dynamische stad	558	1.150	914	236
Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs	2.898	2.968	3.049	-81
Verbindend bestuur	0	0	139	-139
Algemene reserve programma 2	185	548	533	15
Exploitatiereserve programma 2	2.048	3.975	3.359	616
Investeringsreserve programma 2	126	126	56	70
Totaal Baten	14.124	24.700	17.272	7.429
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	70.453	71.233	69.130	2.103

FINANCIËLE TOELICHTING OP DIT PROGRAMMA

De afwijking ten opzichte van de begroting is € 2,1 miljoen. Hieronder geven we per thema een nadere toelichting.

Stimuleren economische ontwikkeling in Breda (resultaat: € 1,3 miljoen)

Dit thema omvat veel verschillende activiteiten, waaronder het stimuleren van de economie en ondernemerschap, financiële vertalingen van activiteiten uit de economische visie en grondexploitaties voor bedrijventerreinen.

- **Economische zaken (resultaat: € 0,9 miljoen)**

Van de begrote kapitaallasten voor de aanleg van de BredaRing blijft € 0,5 miljoen over. De vertraging in de aanleg komt onder meer door capaciteitsgebrek. Door stijgende grondstofprijzen is de businesscase mogelijk niet langer rendabel. De haalbaarheid en wenselijkheid van de BredaRing wordt momenteel onderzocht. Van de impuls gelden Economie is € 0,2 miljoen niet besteed. Het project Terrastegels en de middelen voor BredaMarketing zijn niet volledig uitgevoerd, wat voor beide een onderbesteding van € 0,1 miljoen oplevert. Daarnaast tellen kleinere restanten van meerdere projecten op tot € 0,1 miljoen. Tot slot hebben lagere

subsidievaststellingen vanuit het energiepakket geleid tot een positief effect van € 0,4 miljoen. We hebben extra personeel ingehuurd om enkele projecten uit te voeren. Dit leidde tot € 0,4 miljoen aan extra personeelslasten. Daarnaast is voor dit product een aanvullende subsidie van € 0,1 miljoen uitgekeerd voor bedrijventerreinen.

- **Acquisitie en accountmanagement (resultaat: nihil)**

Vanuit 2023 was € 0,5 miljoen overgeheveld om de incubator B'WISE af te ronden. B'WISE is vervolgens € 0,1 miljoen duurder uitgevallen door strengere eisen aan de brandveiligheid en andere bouwkundige aanpassingen. De begrote personeelslasten waren juist € 0,1 miljoen lager.

- **Externe betrekkingen (resultaat: € 0,1 miljoen)**

Binnen het onderdeel Externe Betrekkingen is sprake van een onderbesteding van afgerond € 0,1 miljoen. Deze onderbesteding is ontstaan doordat enkele facturen pas later in 2025 zijn ontvangen en daardoor niet meer konden worden verantwoord binnen het boekjaar 2024.

- **Grondexploitaties voor bedrijventerreinen (resultaat: € 0,3 miljoen)**

Dit resultaat is volledig toe te schrijven aan een verplichte tussentijdse winstneming die volgens de BBV-regels moest worden genomen bij een grondexploitatie.

Grote projecten in de stad (resultaat: € 0,8 miljoen)

Bij gebiedsontwikkelingen willen we als stad een sprong voorwaarts maken. De financiële inspanningen die daarvoor nodig zijn, staan onder dit thema.

- **CrossMark (resultaat: € 0,2 miljoen)**

Het resultaat komt door de herziening van de grondexploitaties CrossMark en KlaversJansen en door lagere kapitaallasten. Het negatieve resultaat van de grondexploitaties verbeterde met € 0,1 miljoen, waardoor de eerder getroffen voorziening met € 0,1 miljoen kon worden verlaagd. Daarnaast zijn investeringen doorgeschoven naar 2025, waardoor de kapitaallasten € 0,1 miljoen lager zijn.

- **Gasthuisvelden (resultaat: € -0,3 miljoen)**

Het tekort wordt veroorzaakt door nadeelcompensaties vanwege de aanleg van de Nieuwe Mark. Daartegenover is er een onderbesteding op de kapitaallasten doordat de overdracht van het Seeligpark pas in 2025 plaatsvond.

- **Ontwikkelingen Bavel (resultaat: € 0,1 miljoen)**

We hebben minder uitgegeven dan begroot. Hierdoor blijft er € 0,1 miljoen aan dekking voor kapitaallasten over.

- **Centrum-Oost (resultaat: € 0,1 miljoen)**

De aanbesteding voor de herinrichting van de Vlaszak is later begonnen dan gepland. Daardoor is de uitvoering van het werk deels doorgeschoven naar 2025. De uitvoering loopt nu volgens planning.

- **Verbeter Breda (resultaat: € 0,7 miljoen)**

Het product Verbeter Breda bestaat uit twee onderdelen:

1. Het gemeentelijk budget voor Verbeter Breda

Na de vaststelling van het raadsvoorstel over het Mgr. Nolensplein (€0,4 miljoen) bedraagt het resultaat € 0,2 miljoen.

2. Het Programmabureau Verbeter Breda

Het resultaat is € 0,1 miljoen en bestaat uit middelen van onze partners Amphia, Inos en Alwel. We stellen voor om dit resultaat van € 0,1 miljoen over te hevelen naar 2025.

Dynamische stad (resultaat: € 0,1 miljoen)

Onder dit thema vallen subsidies voor activiteiten en evenementen die passen bij het Verhaal van Breda. Dit thema omvat ook de financiële middelen om ons (historisch) erfgoed op orde te houden en de combinatie van cultuur, kunst en creativiteit te stimuleren.

- **Cultureel erfgoed (resultaat: € 0,1 miljoen)**

We behaalden een positief resultaat door een hogere opbrengst vanuit de archeologieleges.

- **Cultuurpresentatie (resultaat: € -0,1 miljoen)**

We zien een overbesteding door hogere (inhuur)kosten voor de uitwerking en afwikkeling van het cultuurbeleid 2024 en het werkbezoek van de Raad van Cultuur.

- **Musea (resultaat: € 0,1 miljoen)**

We zien een onderbesteding van € 0,1 miljoen doordat de realisatie van een definitief stadsdepot vertraging heeft opgelopen.

Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs (resultaat: € -0,1 miljoen)

Onder dit thema vallen de financiën voor de huisvesting van het onderwijs. De schoolgebouwen zijn eigendom van de stichtingen BreedSaam en Building Breda. Via een overeenkomst hebben we afspraken gemaakt over de instandhouding en de nodige vernieuwing. Hierin zitten ook financiële middelen vanuit de Wet educatie beroepsonderwijs. Breda is verantwoordelijk voor educatietrajecten in de arbeidsregio West-Brabant.

- **Onderwijshuisvesting (resultaat: € -0,1 miljoen)**

We hebben externe adviesbureaus ingehuurd voor de afronding van de overeenkomst 'Doorcentralisatie huisvesting primair en speciaal onderwijs Breda' met BreedSaam. Dit leidde tot een resultaat van € -0,1 miljoen.

Verbindend bestuur (resultaat: € 0,2 miljoen)

De gemeente werkt aan werk vanuit regionaal, nationaal en internationaal perspectief. Daarom hebben we binnen dit thema geld opgenomen om gemeenschappelijke regelingen te stimuleren en om bij te dragen aan deze samenwerkingsverbanden.

- **Bestuurlijke samenwerking (resultaat: € 0,2 miljoen)**

De samenwerking binnen de Baronie is opgestart en heeft inmiddels vorm gekregen. Hoewel er in de beginfase aanloopkosten zijn gemaakt, is een groot deel van het begrote budget in 2024 niet besteed. Dit wordt vanaf 2025 structureel ingezet om de samenwerking te blijven ontwikkelen en versterken.

- **Regio West-Brabant (resultaat: € 0,1 miljoen)**

Het positieve resultaat is een verrekening van het jaarrekeningresultaat van de RWB uit 2023.

- **Vereniging van Nederlandse Gemeenten (resultaat: € -0,1 miljoen)**

De VNG vraagt vanaf 2024 een hogere bijdrage per inwoner om haar taken te kunnen blijven uitvoeren. In de begroting voor 2025 is deze verhoogde bijdrage verwerkt.

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Beschikbare investeringen	Verwachte uitgaven 2024	Werkelijke uitgaven 2024	Onder/ overuitnutting uitgaven 2024	Vrijval 2024	Nog beschikbaar eind 2024
Ondernemend Breda						
't Zoet - Haveneiland	7.628	1.895	1.552	343		6.077
Havenkwartier - De Strip	7.965	2.240	676	1.564	149	7.140
Cultuurclusters Klavers Jansen	1.439	867	270	597		1.169
Stationskwartier	5.325	365	246	119	1.454	3.625
Crossmark overige	200	200	73	127		127
Centrum Oost	9.457	7.078	4.412	2.666		5.045
Nieuwe Mark	13.626	6.533	4.866	1.667		8.760
Gasthuisvelden	5.541	1.611	1.108	503		4.433
Bavel	536	736	401	335		135
BredaRing	4.198	125	32	93		4.166
Verbeter Breda, bibliotheek Hoge Vucht	0		0	0		0
Verbeter Breda, Volkshuisvestingsfonds	800	350	69	281		731
Bewaar erfgoed	828	340	10	330		818
Economische zaken	1.037	437	209	228		828
Grondexploitaties bedrijventerreinen	330	330	0	330		330
Totaal	58.910	23.107	13.923	9.184	1.603	43.384

CrossMark

't Zoet

Voor de planvoorbereiding van 't Zoet hebben we gewerkt aan het ruimtelijke raamwerk, de programmering van het gebied, de uitwerking van de financiële businesscase en de voorwaarden voor de samenwerking tussen de gemeente en de provincie. Voor de afronding van deze

werkzaamheden en de besluitvorming is meer tijd nodig. Die is nu voorzien in de 2e helft van 2025. Verder werd de notitie Reikwijdte vastgesteld als basis voor het uitvoeren van de MER. Ook werden de subsidiebeschikkingen van het Rijk geformaliseerd. De raad heeft middelen beschikbaar gesteld om civieltechnische maatregelen in het gebied voor te bereiden. Hiervoor hebben we in het najaar van 2024 een plan van aanpak opgesteld.

Havenkwartier

Het definitieve ontwerp van de keerwanden is afgerond en de aanbesteding start in 2025. Het bestemmingsplan en het inrichtingsplan voor de mobiliteitshub worden medio 2025 afgerond. Door vertraging in de bouwplannen bij ontwikkelaar Amvest zijn enkele onderdelen van de woningbouwimpuls niet opgestart in 2024. De planvoorbereiding voor het Haveneiland wordt in 2025 opgestart. Dit is later dan gepland. Omdat er in 2025 voldoende middelen beschikbaar zijn, kan het restant vrijvallen.

Cultuurcluster KlaversJansen/Nieuwbouw Performing Arts

Begin 2024 heeft de raad het voorstel voor de nieuwbouw van Performing Arts vastgesteld. Voor de voorbereiding is een krediet beschikbaar gesteld. Voor het ontwerpproces is een aanbesteding doorlopen, die begin 2025 gegund is. De procedure kostte meer tijd vanwege de beschikbare capaciteit, de complexiteit en het grote aantal inschrijvers. De restantmiddelen worden doorgeschoven naar 2025 om de voorbereiding verder uit te voeren.

Stationskwartier

Het project voor de busbuffer is in 2024 aanbesteed, gegund en uitgevoerd. Voor de administratieve afronding schuiven we € 50.000 door naar 2025. De middelen voor het gemeentelijke aandeel in de afwikkeling van de OVTC zijn niet meer nodig en vallen bij de jaarrekening vrij.

De Stationslaan is een belangrijk onderdeel in de openbare ruimte van het Stationskwartier. Deze laan is gesubsidieerd door het Rijk met hoge kwalitatieve eisen (Nieuw Sleutel Project). Door meerdere zeer intensieve bouwactiviteiten is de Stationslaan echter versneld versleten en is het asfalt een lappendeken geworden. Vanwege de afspraken met het Rijk moeten we hier maatregelen voor treffen. Daarbij hebben we nog kritisch naar de investeringen gekeken. Die zijn in 2027 voorzien. De resterende middelen van € 1,3 miljoen zijn niet meer nodig en vallen bij de jaarrekening vrij.

Gasthuisvelden

Het tekort wordt veroorzaakt doordat de aankoop van het Seeligpark is doorgeschoven naar 2025. Dit heeft ook geleid tot het doorschuiven van de planningen en de uitvoeringskosten.

Centrum-Oost

Binnen het project Oostflank is de aanbesteding voor de herinrichting van de Vlaszak later begonnen. Daardoor is de uitvoering van het werk deels doorgeschoven naar 2025. De uitvoering van het project loopt nu volgens planning.

Bavel

Voor dit krediet was er € 0,2 miljoen minder nodig, omdat uit nader onderzoek bleek dat enkele posten dubbel waren opgenomen in de strategische investeringsplanning.

Nieuwe Mark

Onder de oude Tolburg lag meer fundering dan we hadden verwacht. Daardoor heeft de aanleg van de Nieuwe Mark 5 maanden vertraging opgelopen. De verwachting is dat fase 1 medio 2025 wordt opgeleverd.

Stadsdepot

De realisatie van een definitief stadsdepot heeft vertraging opgelopen. Daardoor zijn deze middelen in 2024 niet volledig uitgegeven. De planning is nu dat dit project in 2025 wordt uitgevoerd.

Economische Zaken

De originele businesscase voor de GameHub was niet haalbaar. Daarom is een vereenvoudigd alternatief opgestart. Parallel wordt er nog onderzocht of de ambities uit de originele businesscase alsnog op een andere locatie haalbaar zijn.

BredaRing

De aanleg van de BredaRing is vertraagd. Dit komt onder andere door capaciteitsgebrek. Door stijgende grondstofprijzen is de businesscase mogelijk niet langer rendabel. De business case wordt momenteel heroverwogen.

RESERVES

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Stand 1-1-2024	Bedrag mutaties 2024	Stand 31-12-2024
Algemene reserve programma 2	1.821	-1.381	440
Exploitatiereserve programma 2	3.493	-2.117	1.375
Investeringsreserve programma 2	2.519	-38	2.481
Totaal	7.832	-3.536	4.296

Dit waren de belangrijkste mutaties in de reserves:

Algemene reserve programma 2

De algemene reserve was opgebouwd uit het Energiepakket, de GameHub en de EnergieCampus. De totaal begrote onttrekking was € 0,5 miljoen:

- De resterende middelen uit het Energiepakket (€ 0,1 miljoen) zijn volledig uitgegeven en de reserve is daarmee uitgeput.
- Voor de GameHub was € 0,2 miljoen aan onttrekkingen begroot. Deze zijn nagenoeg volledig uitgegeven. Het restant valt vrij.
- Tot slot was er een onttrekking van € 0,2 miljoen begroot voor de EnergieCampus. De subsidie is verleend en de middelen zijn daarmee ingezet.

Exploitatiereserve programma 2

De mutaties in de exploitatiereserve betreffen uitgaven voor diverse posten vanuit voorgaande budgetoverhevelingen en correcties tussen de programma's. De begrote onttrekking was € 4 miljoen. Hiervan is € 3,6 miljoen daadwerkelijk onttrokken. Het restant van € 0,6 miljoen wordt voorgesteld door te schuiven naar volgende jaren.

Investeringsreserve programma 2

De mutatie van de investeringsreserve bestaat uit de onttrekking van de kapitaallast en de toevoeging van de rente. De begrote onttrekking was € 0,1 miljoen. Deze is niet volledig gebruikt.

BELEIDSTUKKEN

Achterliggende documenten bij dit programma

Naam document	Soort document	Jaar
Economische visie	Kaderstellend	2019
Uitgangspuntennotitie Cultuurbeleid Breda 2019-2028	Kaderstellend	2018
Cultuurvisie 'In verband met Cultuur'	Kaderstellend	2019
Breda doet, samen door 2019/2020	Kaderstellend	2018
Aan tafel	Kaderstellend	2017
Ruimtelijke visie voor de Gasthuisvelden	Kaderstellend	2016
Omgevingsvisie Breda 2040	Kaderstellend	2021
Gebiedsperspectief Havenkwartier	Kaderstellend	2018
Ontwikkel- en realisatiestrategie Via Breda	Kaderstellend	2015
Gebiedsvisie Claudius Prinsenlaan	Kaderstellend	2019

Erfgoedvisie 'Grondstof voor de toekomst'	Kaderstellend	2019
Strategische onderwijs agenda	Kaderstellend	2020
Nota Grondbeleid 2014	Kaderstellend	2014
Aanvullend beleidskader grondbeleid	Kaderstellend	2020
Nota bovenwijkse voorzieningen	Kaderstellend	2020
Nota van Uitgangspunten samenwerking CSM Provincie Noord Brabant Gemeente Breda	Kaderstellend	2020
Detailhandelsbeleid 2022	Kaderstellend	2022
Bestuursakkoord 2022 - 2026 'Dichtbij doen, samen sterk vooruit'	Kaderstellend	2022
Verordening bedrijveninvesteringszone Breda-Oost 2022-2026	Kaderstellend	2021
Toekomstperspectief 't Zoet 2040	Kaderstellend	2023
Centrum Oost	Kaderstellend	2023
Nota financiële bijdragen kwaliteitsverbetering fysieke leefomgeving	Kaderstellend	2023
Stad van Creatief Talent – Cultuurbeleid Breda 2025-2040	Kaderstellend	2023

AAN DIT PROGRAMMA GERELATEERDE VERBONDEN PARTIJEN

GR Regio West-Brabant	
Ondernemend Breda	Thema Verbindend bestuur
Website Regio West-Brabant:	Regio West-Brabant
Verantwoordelijk bestuurder:	Jeroen Bruijns
Bestuurlijk vervanger:	Carla Kranenborg-van Eerd
Belang Breda in verbonden partij in %:	26,04%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De 16 gemeenten in West-Brabant hebben het gezamenlijke streven om te werken aan de nieuwe economie. Ze doen dat door zich te richten op de versterking van het vestigingsklimaat. Daarbij wordt het perspectief gehanteerd van een plantaardige regio en een circulaire regio. De activiteiten zijn gebundeld tot speerpunten: krachtige regio, talentvolle regio, bereikbare regio, circulaire regio en verbindende regio.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

In 2024 is in West-Brabant verder gewerkt aan de strategische koers voor een toekomstbestendige regio, onder het kader van de Strategische Agenda met focus op een plantaardige, circulaire en innovatieve economie. Deze koers sluit aan bij de Economic Board en is versterkt door de Regio Deal West-Brabants Welvaren. Er zijn concrete stappen gezet met partners op het gebied van plantbased en biobased bouwen, de Human Capital Agenda is vastgesteld, en het arbeidsmarktprogramma afgerond. Elf vernieuwende initiatieven zijn ondersteund met regionaal O&O-fonds, en internationale werkbezoeken vergrootten de regionale zichtbaarheid.

Op het vlak van regionale dienstverlening zijn in 2024 belangrijke resultaten geboekt. Er is een nieuwe, duurzamere en goedkopere vervoerder gecontracteerd voor het Kleinschalig Collectief Vervoer, startend in 2025.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Afhankelijkheid van de (vaak personele) inzet van gemeenten bepaalt de slagingskans van regionale projecten.
- Een groot deel van de inkomsten bij de RWB komt uit subsidies. Als de mogelijkheden voor subsidies verminderen heeft dit financiële consequenties.
- Om aan de subsidie-eisen te voldoen worden er activiteiten verricht. Daarbij wordt rekening gehouden met het voorlopig toegekende bedrag. De kans bestaat dat de subsidieverstrekker het bedrag aan het eind van het project lager vaststelt.
- De kans op kosten van hacks op de algemene ICT-voorzieningen.

NV Bredase Investeringsmaatschappij (NV BrIM)

Ondernemend Breda	Thema Stimuleren economische ontwikkeling
Verantwoordelijk bestuurder:	Carla Kranenburg-van Eerd
Bestuurlijk vervanger:	Marike de Nobel
Belang Breda in verbonden partij in %:	100%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Als zelfstandige uitvoeringsorganisatie van de gemeente Breda was NV BrIM (NV Bredase Investeringsmaatschappij) meer dan 50 jaar lang verantwoordelijk voor de uitgifte van Bredase bedrijventerreinen. Naast het verkopen en opnieuw uitgeven van bedrijventerreinkavels waren acquisitie, promotie en relatiebeheer de belangrijkste taken van de NV BrIM.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

In 2016 heeft de gemeenteraad besloten om deze taak over te dragen aan het Grondbedrijf en de BrIM een andere rol te geven of te ontmantelen. Sinds die tijd hebben we gewerkt aan het opschonen van de balans van de nv, wat door een aantal langlopende verplichtingen pas onlangs heeft geleid tot een min of meer 'schone' nv. Over de resterende reserves is het volgende afgesproken:

- € 1 miljoen wordt ingezet als cofinanciering voor 8 projecten van de regiodeal West- en Midden-Brabant. De gemeente Breda heeft hiervoor in 2018 een garantstelling afgegeven. Deze projecten hebben in de tussentijd geen alternatieve financieringsbronnen kunnen vinden. Daardoor wordt de NV BrIM zo goed als volledig voor dit bedrag aangesproken.
- Het restantbedrag van circa € 1,2 miljoen wordt ingezet voor de revitalisering van bestaande bedrijventerreinen. Dit is ook zo aangegeven in het Bestuursakkoord 2022-2026. Dit restantbedrag wordt jaarlijks aangevuld met een extra structurele impuls van € 0,1 miljoen zodra de ontmanteling definitief is afgewikkeld.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Er zijn geen belangrijke risico's te melden.

BV REWIN West-Brabant

Ondernemend Breda	Thema Stimuleren economische ontwikkeling
Website BV REWIN West-Brabant:	REWIN
Verantwoordelijk bestuurder:	Carla Kranenburg-van Eerd
Bestuurlijk vervanger:	Jeroen Bruijns
Belang Breda in verbonden partij in %:	10,3%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Het doel van REWIN is het bevorderen van de werkgelegenheid en het versterken van de economische structuur van de regio West-Brabant. De 16 West-Brabantse gemeenten en de RWB zijn aandeelhouders van de BV REWIN West-Brabant. Op hoofdlijnen zet REWIN in op de overlappende thema's 'duurzame economie' en 'innovatief ondernemen', waarin de samenwerking tussen het bedrijfsleven, het onderwijs en de overheid verder gestalte krijgt. In het bijzonder wordt aandacht besteed aan het versterken van netwerken en leiderschap, en de ontwikkeling en toepassing van nieuwe gerelateerde kennis.

Binnen het thema 'duurzame economie' wordt ingezet op de transitie van dierlijke naar plantaardige eiwitten, naar plantaardige non-food-toepassingen en van lineair naar circulair ondernemen. Creatieve denkkracht en digitalisering spelen een rol om dit te laten slagen. Binnen het thema 'innovatief ondernemen' ligt de nadruk op het succesvol ontwikkelen van start-ups en scale-ups die duurzame of digitale innovaties naar de markt brengen met speciale aandacht voor nieuwe bedrijven binnen het thema 'duurzame economie'. Het mkb moet de stap zetten naar de nieuwe economie om relevant te blijven. Door concreet met

de koplopers aan de slag te gaan en door netwerken en leiderschap te ontwikkelen, stimuleren we de transitie naar de nieuwe economie voor het hele mkb.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

REWIn voert de ambitie van de Economic Board West-Brabant uit. Deze luidt: West-Brabant is in Nederland dé voorloper in de transitie naar de nieuwe economie en is de plek voor innovatieve ondernemers die daaraan bijdragen.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Er zijn geen belangrijke risico's te melden.

NV Chassé Theater Beheer

Ondernemend Breda	Thema Dynamische stad
Website NV Stadsherstel Breda:	Chassé theater
Verantwoordelijk bestuurder:	Marike de Nobel
Bestuurlijk vervanger:	Carla Kranenburg-van Eerd
Belang Breda in verbonden partij in %:	100%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Het Chassé Theater is een maatschappelijke instelling die met film en podiumkunsten wil bijdragen aan het geluk van alle inwoners van Breda. Theater en film laten ons genieten, reiken ons nieuwe inzichten aan over de zin van het leven en appelleren aan onze relatie tot de ander. De gezamenlijk beleefde (film)theaterervaring nodigt uit tot dialoog en maakt het mogelijk om als mens, en als gemeenschap, te groeien.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Het Chassé Theater heeft na de coronapandemie de weg omhoog weer gevonden. De bezoekersaantallen zijn aanmerkelijk gestegen en het publiek heeft zijn weg naar het theater en de cinema weer gevonden. Hoewel de inkomsten uit de horeca nog achterblijven kan weer gesproken worden van een gunstige exploitatie.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

De coronacrisis, een kosten crisis en een energiecrisis hebben het Chassé Theater voor grote uitdagingen gesteld. Inmiddels zijn nieuwe installaties voor een duurzame energievoorziening geïnstalleerd en operationeel. Het bijna 30 jaar oude gebouw is op een aantal punten toe aan omvangrijke vervangingen en investeringen. Samen met het theater werken we aan een meerjarig onderhouds- en investeringsplan.

NV Stadsherstel Breda

Ondernemend Breda	Thema Dynamische stad
Website NV Stadsherstel Breda:	Stadsherstel Breda
Verantwoordelijk bestuurder:	Marike de Nobel
Bestuurlijk vervanger:	Carla Kranenburg-van Eerd
Belang Breda in verbonden partij in %:	13,05%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

NV Stadsherstel Breda werft, ontwikkelt en exploiteert monumentale objecten binnen de gemeente Breda. Hiermee dragen zij bij aan het erfgoedbeleid.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Er zijn geen bijzondere ontwikkelingen te melden.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Het Klapkot staat nog steeds leeg. De plannen om het Klapkot te koppelen aan café De Huiskamer zijn door de gemeente goedgekeurd. Onderdeel van deze plannen is het gebruik van de Vishal. Een initiatiefplan hiervoor is in behandeling. Omdat brouwerij De Oranjeboom de huurder van NV Stadsherstel Breda is, is er geen sprake van inkomstenderving.
- Aan de Molenstraat ligt de toegang tot het achterterrein van het weeshuis. Hier hebben vroeger meerdere kleinere huisjes gestaan die nu leeg staan. Stadsherstel is bezig om de restanten van één bouwblokje te restaureren en vervolgens bewoonbaar te maken. Deze werkzaamheden worden in 2025 afgerond. Hierdoor ontstaat moderne, kleinschalige woningbouw in het centrum van Breda, een initiatief waarmee de oude functie van de huisjes weer tot leven komt.

BV BrabantRing

Ondernemend Breda	Thema Stimuleren economische ontwikkeling in Breda
Website BrabantRing:	BrabantRing
Verantwoordelijk bestuurder:	Carla Kranenburg-van Eerd
Bestuurlijk vervanger:	Marike de Nobel
Belang Breda in verbonden partij in %:	5,2%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De netto verwervingskosten van de aandelen in BrabantRing BV waren in 2023 eenmalig € 120.000. De bijbehorende kapitaallasten worden gedekt uit het budget Digitalisering.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

De BrabantRing is een gesloten netwerk dat maatschappelijke organisaties en bedrijven kunnen inzetten voor hun digitale diensten. Het netwerk koppelt bestaande glasvezelnetwerken aan elkaar met eigen netwerkapparatuur. Daardoor kan data veilig worden gedeeld. BrabantRing BV is de organisatie die deze Brabantbrede connectiviteit gaat organiseren en beheren. Op 8 augustus 2023 heeft de gemeente Breda een belang genomen van 5,2 % in BrabantRing BV.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

BrabantRing BV is een samenwerking tussen de provincie Noord-Brabant, 5 gemeenten en de private partij BRE EFX. De juridische vormgeving is voltooid. De zakelijke activiteiten zijn in ontwikkeling. De financiering van de activiteiten en het werven van rvc-leden heeft prioriteit.

Belgisch Nederlands Grensoverleg

Ondernemend Breda	Thema Verbindend bestuur
Website BENEGO:	BENEGO
Verantwoordelijk bestuurder:	Jeroen Bruijns
Bestuurlijk vervanger:	Paul Depla
Belang Breda in verbonden partij in %:	4,76% (1/21)
Soort verbonden partij:	Overige verbonden partijen

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

21 grensgemeenten in de provincies Antwerpen en Noord-Brabant vormen samen het Belgisch-Nederlands Grensoverleg (BENEGO). Het totale gebied heeft 877.000 inwoners en een oppervlakte van 151.000 hectare. Het samenwerkingsverband werd opgericht in 1968 als een informele associatie van 11 gemeenten. In 1986 werd het samenwerkingsverband omgezet in een internationale rechtspersoon in de vorm van een Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking (BGTS).

De landsgrens die met het Verdrag van Schengen vrijwel onzichtbaar is geworden, vormt in de praktijk vaak nog een obstakel als het gaat om thema's als klimaatverandering, grensarbeid,

bestrijding van criminaliteit, milieubescherming en waterbeheersing, rampenpreventie, ambulancevervoer en openbaar vervoer. Ook worden sociaaleconomische kansen die de nabijheid van het buurland biedt over en weer nog onvoldoende benut.

Het doel van BENEGO is het bevorderen van grensoverschrijdend bestuurlijk overleg, samenwerking en het behartigen van de gemeenschappelijke belangen. Hiervoor biedt BENEGO een bestuurlijk en ambtelijk platform waar grensbelemmeringen gesignaleerd en geagendeerd kunnen worden. De activiteiten van BENEGO zijn gericht op het wegnemen of verminderen van belemmeringen en bedreigingen en vooral op het pakken van kansen, in samenwerking met alle relevante instanties. De samenwerking en afstemming binnen BENEGO richt zich op 4 thema's:

- veiligheid en het bestrijden van criminaliteit
- gezondheidszorg
- economie en arbeidsmarkt
- natuurontwikkeling, toerisme en recreatie

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

De activiteiten worden bekostigd via de jaarlijkse bijdragen van de deelnemende gemeenten. Per 2025 treedt de stad Turnhout toe tot het partnerschap. De stemverhouding wordt daarmee aangepast naar 1/22, 4,54%. De statuten van BENEGO zijn verouderd. Het proces om deze te actualiseren is al opgestart. De Bredase gemeenteraad heeft begin 2025 mandaat verleend voor dit proces.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Voor de continuïteit van het netwerk is bestuurlijk draagvlak essentieel. BENEGO is financieel afhankelijk van de jaarlijkse ledenbijdrage.

**Duurzaam
wonen**

Programma 3

Duurzaam wonen in Breda

Aantal inwoners op 1-1-2025

188.930

Energielabels woningen

87.800
Woningen

Vastgestelde
labels (RVO)

Label
A -B

28.950

Label
C of lager

28.865

Huishoudens

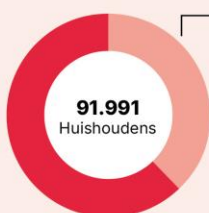
91.991

Aantal huishoudens

2,04

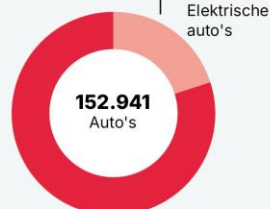
gemiddelde grootte
van een huishouden

40.717

Eenpersoonshuishoudens

Aantal auto's

31.663

Elektrische
auto's

Aantal publieke oplaadpunten in Breda

1.894

Fietsenstallingen met toezicht

7

Overdekte
fietsenstallingen

5

Beheer door
gemeente

2

Beheer door
NS

Inclusief pop-up-stallingen:
2 miljoen fietsparkeerders

272,8
km fietspad

500

Elektrische
deelscooters

Kengetallen 2024 / meest recente realisatiecijfers.
In de cijfers kunnen afrondingsverschillen voorkomen.

**GEMEENTE
BRED**

TERUGBLIK OP ONZE AMBITIE

Wonen

In 2024 is de woonvisie Thuis in Breda vastgesteld. In de bijbehorende woonagenda staan concrete maatregelen om deze visie uit te voeren. Dat leidt tot samenwerkingen en alliantieafspraken met belangrijke stakeholders. Deze resultaten dragen bij aan meer en sneller bouwen, vooral betaalbaar. Daarbij kiezen we voor een hoogstedelijk, levendig stadscentrum en voor veerkrachtige, groene dorpen en wijken.

Parkeren

- De parkeertarieven zijn in 2024 niet geïndexeerd.
- We hebben meer tijdelijke stallingen gebouwd bij evenementen. Ook hebben we een tijdelijke en een structurele stalling weggezet in het Ginneken.
- Het project om samen met de NS extra fietsparkeercapaciteit te realiseren heeft vertraging opgelopen.
- In 2024 zijn Sportpark 1 en de Tuinen van Genta gereguleerd.
- Op en rond het Nonneveld is sinds 3 februari 2025 een vergunningengebied ingesteld.
- De parkeerstrategie hangt nauw samen met stedelijke ontwikkeling, woningbouw en onze visie op de binnenstad. In 2025 worden de uitgangspunten bepaald, in 2026 volgt de strategie.
- Eind 2024 zijn we gestart met het vervangen van de parkeerapparatuur in de parkeergarages. In Q2 2025 wordt dit project afgerond.
- De voorbereiding van de upgrade van de Baronesgarage kost meer tijd dan verwacht. Deze wordt niet eerder uitgevoerd dan de 2e helft van 2025.

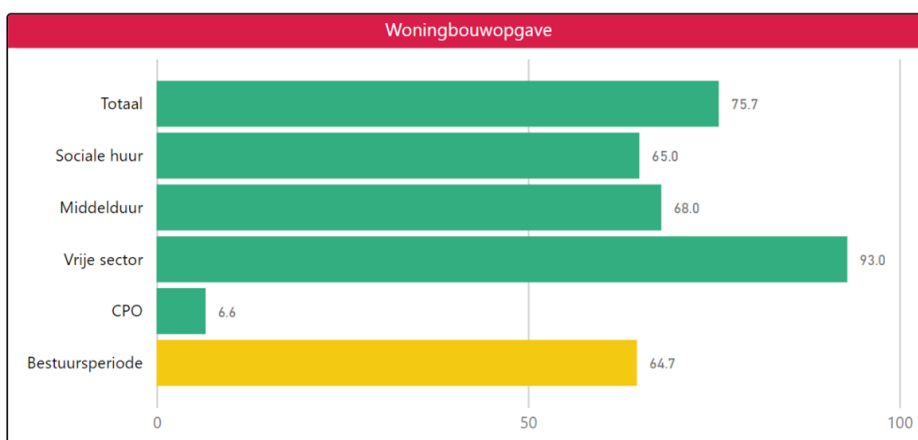
Thema Wonen in Breda

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

We willen dat alle inwoners van Breda een betaalbare en duurzame woning hebben, die voldoet aan hun wensen en behoeften. Nu en in de toekomst. Dat is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Sommige doelgroepen hebben het lastig op de woningmarkt. Dat geldt vooral voor huishoudens die zijn aangewezen op sociale huurwoningen, middeninkomens, starters en aandachtsgroepen. Voor hen hebben we samen met de corporaties en marktpartijen hard gewerkt aan het behalen van de woningbouwopgave uit het bestuursakkoord: 6000 woningen naar harde plannen, waarvan 30% sociale huur, 40% middelduur en 30% vrije sector. Daarnaast hebben we het beleidsinstrumentarium op orde gebracht.

Woningbouwopgave (excl. tijdelijke woningen)

Dit is eind 2024 de stand van zaken van de woningbouwopgave (excl. tijdelijke woningen) uit het bestuursakkoord (juni 2022-juni 2026):

- 4542 totaal, 76% van de opgave
- 1170 sociale huur, 65% van de opgave

- 1631 middelduur, 68% van de opgave
- 1674 vrije sector, 93% van de opgave
- 67 woningen hebben een onbekende prijscategorie

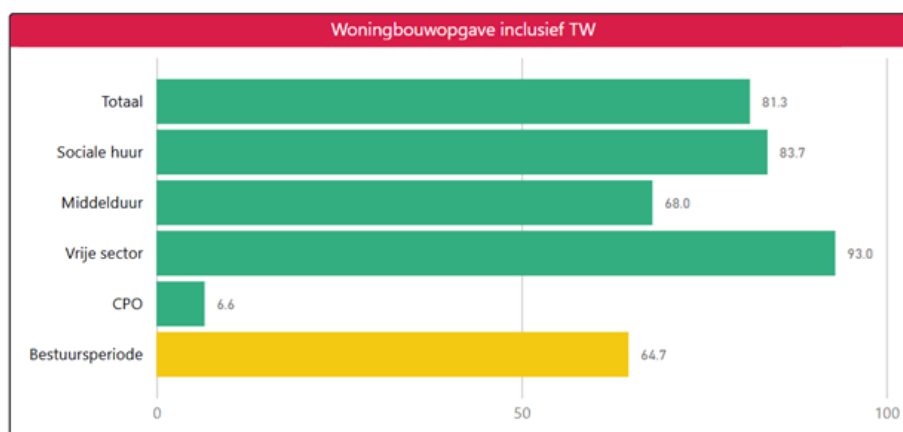
Van deze 4542 woningen is 26% sociale huur, 36% middelduur en 37% vrije sector. Van 1% is de prijscategorie nog onbekend. Dit is exclusief de projecten met tijdelijke woningen.

In 2024 zijn 2334 woningen naar harde plannen gebracht. Dit is het hoogste jaarlijkse aantal in deze bestuursperiode. Hiervan is 31% sociale huur, 37% middelduur en 31% vrije sector. Van 1% is de prijscategorie nog onbekend.

In 2024 zijn 513 woningen opgeleverd: 178 sociale huur, 61 middelduur en 228 vrije sector. Van 46 woningen is de prijscategorie nog onbekend. Dit is 35% sociale huur, 12% middelduur en 44% vrije sector. Van 9% is de prijscategorie nog onbekend. Naast deze toevoeging zijn 31 woningen gesloopt, waarvan 2 middelduur, 10 vrije sector en 19 van een onbekende prijscategorie.

Woningbouwopgave (incl. tijdelijke woningen)

Dit is eind 2024 de stand van zaken van de woningbouwopgave (incl. tijdelijke woningen) uit het bestuursakkoord (juni 2022-juni 2026):

Het aantal opgeleverde woningen is achtergebleven ten opzichte van eerdere jaren. Deze bouwdip is landelijk te zien en wordt vooral veroorzaakt door marktontwikkelingen die zich vanaf 2022-2023 hebben ingezet, zoals een oplopende rente, fors stijgende (bouw)kosten en onzekerheid door veranderende wetgeving. Bezwaar- en beroepsprocedures hebben ook tot een vertraging geleid.

Daartegenover staat dat we met de toegekende middelen vanuit de Startbouwimpuls (€ 6,1 miljoen) juist 6 projecten vlot hebben getrokken. De bouw daarvan is inmiddels gestart. De verwachting is dat het aantal opgeleverde woningen de komende jaren gemiddeld (ruim) boven de 1000 per jaar uitkomt. Daarmee is de bouwdip dan weer ingelopen. Verder zijn in 2024 55 tijdelijke woningen aan de Claudius Prinsenlaan 12 opgeleverd en is de bouw gestart van 314 tijdelijke woningen aan de Frankenthalerstraat en Stadionstraat (zie ook 'grote woonprojecten in de stad').

In 2024 hebben we de regio versterkt door intensiever samen te werken binnen De Baronie en door samen met Hart van Brabant op te trekken in de Stedelijke Regio Breda-Tilburg (SRBT). Binnen de SRBT-woondeal hebben we ons ingezet voor een vervolg op de regionale versnellingstafel en een meer evenredige verdeling. Ook is besloten om over te gaan op een nieuw regionaal monitoringssysteem. We zetten ons in om een evenredige bijdrage te leveren aan de afgesproken regionale woningbouwambities.

In 2024 is de tussenvoorziening Ingenhousz in gebruik genomen voor de huisvesting van 200 ontheemde Oekraïners en statushouders. Verder is de woonzorgvoorziening aan de Wilhelminasingel in gebruik genomen voor de huisvesting van 12 mensen met een lichte zorgvraag die uit de doorstroomvoorziening komen. Ook is het onderzoek gestart voor de ingebruikname van 10 tijdelijke woningen voor

jongvolwassenen zonder vaste woon- of verblijfplaats en 2 woonplekken voor mensen die uitstromen uit de voorzieningen voor maatschappelijke opvang.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Woonvisie

Op 27 juni heeft de gemeenteraad de woonvisie Thuis in Breda vastgesteld. De woonagenda maakt hier deel van uit. Hierin staat hoe we ons woonbeleid verder uitvoeren. De gemeenteraad heeft meerdere moties aangenomen bij de vaststelling van de woonvisie. In lijn met de motie 'Van visie naar uitvoering' maakt de voortgang van de woonagenda en de uitvoering van de aangenomen moties deel uit van de planning- en controlcyclus. In de woonvisie staan plannen en maatregelen om ervoor te zorgen dat het in Breda fijn en betaalbaar wonen blijft. Dit zijn enkele belangrijke punten:

- We kiezen voor een hoogstedelijk, levendig stadscentrum en voor vitale, groene dorpen en wijken.
- We gaan meer en sneller bouwen, vooral betaalbare woningen.
- We maken meer mogelijk met bestaande woningen: delen, splitsen of optoppen.
- We bieden ruimte voor collectieve woonvormen, waar bewoners naar elkaar omkijken en echt samenleven.

Woonagenda

In de woonagenda staan de concrete maatregelen die we nemen. De woonagenda laat ook zien welke beleidsstukken we opleveren om de woonvisie uit te voeren. Verder zijn de samenwerkingsverbanden nader beschreven, waaronder het regionaal transferpunt en de samenwerking met zorg- en welzijnspartners en corporaties binnen het PACT. In de tweede helft van 2024 hebben we gewerkt aan de volgende acties uit de woonagenda:

- **Alliantieafspraken**
Begin juli zijn de prestatieafspraken tussen de gemeente, de drie woningcorporaties en de huurdersorganisaties (GHK) ondertekend. In deze alliantie is afgesproken dat we werken aan veerkrachtige wijken, zoals de Hoge Vucht en Heusdenhout. Dit doen we via een integrale aanpak, met een diverse woningvoorraad, met een andere instroom van nieuwe bewoners en door optimaal samen te werken aan een leefbare woonomgeving. De alliantie draagt actief bij aan bestaanszekerheid, vooral door te sturen op betaalbare woonlasten. De ambitie is om jaarlijks gemiddeld 450 sociale huurwoningen en 50 woningen in het middeldure segment te (gaan) bouwen. Duurzaamheid staat centraal met projecten voor circulariteit, klimaatadaptatie en biodiversiteit. De alliantiepartners richten zich ook op de huisvesting van aandachtsgroepen en verbeteren de samenwerking bij complexe casuïstiek onder regie van de gemeente.
- **Meer regie op woonruimteverdeling**
Samen met de corporaties bereiden we vanuit Verbeter Breda een pilot voor met positief toewijzen in de Hoge Vucht. Met deze pilot doen we ervaring op met de mogelijkheden om via woningtoewijzing de kanselijkheid in deze wijk te bevorderen.
- **Vitale beroepsgroepen**
Eind 2024 hebben we met de Bredase corporaties afgesproken dat zij zorgverleners en onderwijzers voorrang gaan geven bij de toewijzing in de sociale huur.
- **Woningdelen**
In lijn met de motie over 'laaghangend fruit' zijn we in 2024 gestart met een pilot rondom woningdelen. Dit najaar zijn de eerste sleutels overhandigd van een 'Friends-woning', waarbij starters samen een woning delen.
- **Huurteam**
In het kader van de Wet goed verhuurderschap (1 juli 2023) en de Wet betaalbare huur (1 juli 2024) hebben we een (extern) huurteam ingezet. Zij bieden melders (gratis) juridische dienstverlening en ondersteuning.
- **Starterslening**
Eind december is besloten om de voorwaarden voor startersleningen aan te scherpen en is € 5 miljoen extra budget beschikbaar gesteld. In totaal zijn in 2024 249 leningen verstrekt en is de laatste € 1 miljoen aangebroken. Dit hoge aantal leenaanvragen is een gevolg van de enorme behoefte aan woningen en is nooit eerder voorgekomen. Het aanscherpen van de voorwaarden heeft niet tot een zichtbare daling van het aantal leenaanvragen geleid. De

starterslening is eind 2024 opnieuw aangescherpt en de verordening is hierop aangepast. Hierdoor kunnen alleen Bredase starters nog in aanmerking komen voor deze lening.

- **Studentenhuisvesting**

Tijdens een raadsinformatieavond is de Landelijke Studentenmonitor van Kences toegelicht. Het onderwerp studentenhuysvesting wordt de komende tijd wat steviger geagendeerd.

- **Woonwagenbeleid**

In 2024 hebben vooral gewerkt aan een uitbreiding van het aantal woonwagenstandplaatsen en het transparanter laten verlopen van de toewijzing daarvan. Om tot een goede afstemming met de bewoners te komen, hebben we een klankbordgroep opgezet. Verder is een verkenning uitgevoerd naar een verruiming van het aantal standplaatsen. Daaruit is gebleken dat er maximaal 26 nieuwe standplaatsen op bestaande woonwagenlocaties kunnen worden toegevoegd.

- Om tot een goede afstemming met de bewoners te komen, is een klankbordgroep opgericht. De opkomst en betrokkenheid van de mensen is groot en de gesprekken zijn constructief van aard.
- Verder is een verkenning uitgevoerd naar een verruiming van het aantal standplaatsen, die eind augustus 2024 is afgerond. Daaruit is gebleken dat er maximaal 26 nieuwe standplaatsen op bestaande woonwagenlocaties kunnen worden toegevoegd. In de laatste maanden van 2024 zijn de eerste voorbereidingen hiervoor getroffen. Op alle bestaande locaties moet namelijk een ruimtelijke procedure gevoerd worden om tot de gewenste functiewijziging te komen. Er is een bureau geselecteerd dat de onderzoeken gaat uitvoeren. Onderzoeken die in eigen beheer uitgevoerd kunnen worden en de gedetailleerde uitwerking van de beoogde uitbreidingen zijn eind 2024 gestart. Naast het toevoegen van 26 nieuwe woonwagenstandplaatsen, verkennen we ook de mogelijkheden tot het realiseren van nieuwe woonwagenlocaties.
- In 2024 zijn door het college nieuw toewijzingsregels voor woonwagenstandplaatsen vastgesteld. Deze wordt in overleg met woonwagenbewoners verder verfijnd. In de toewijzingsregels criteria vast om de volgorde van toewijzing aan mensen, die op de lijst van geregistreerde standplaatszoekenden staan, te bepalen. In Breda hanteren we, evenals in vrijwel alle gemeenten, het principe van het doorgeven van een standplaats op basis van de eigen bloedlijn. Met toewijzingsregels brengen we het huisvestingsbeleid voor woonwagenbewoners van de gemeente Breda nog verder in lijn met de landelijke handreiking en sluiten we aan op de motie van de gemeenteraad.

- **Wonen en zorg**

Met gemeenten in de Baronie, zorg- en welzijnsparijen en corporaties hebben we in 2024 gewerkt aan de voorbereiding van een nieuw regionaal afsprakenkader over wonen en zorg. Lokaal wordt de samenwerking binnen het PACT Wonen & Zorg in 2025 vernieuwd. Hoe de nieuwe samenwerking wordt vormgegeven hangt af van wat er regionaal wordt opgepakt.

- **Doorstroming**

In de 2e helft van 2024 zijn we gestart met de voorbereiding van een aanpak voor doorstroming door vergrijzing (binnen het PACT Wonen & Zorg). We gaan een (pre)mantelzorgbeleid opstellen.

- **Volkshuisvestingsfonds**

In oktober 2023 heeft de gemeente Breda voor 5 (deel)projecten een aanvraag ingediend voor een bijdrage uit het Volkshuisvestingsfonds (€ 17,9 miljoen). Uiteindelijk hebben we voor 4 van de 5 (deel)projecten € 16,1 miljoen toegekend gekregen. Dit geld zetten we onder meer in voor:

- de verduurzaming van 760 woningen en ingrepen in de openbare ruimte en de collectieve maatschappelijke voorzieningen in Tuinzigt
- de verbetering en verduurzaming van 217 woningen van particuliere eigenaren ('gespikkeld bezit') in Prinsenbeek en Brabantpark
- de verduurzaming en verbetering van 250 woningen en de leefomgeving in Tuinzigt, de Hoge Vucht en Doornbos-Linie
- de herstructurering van woningen in Overakker en Brabantpark (inponden van het gespikkeld bezit van corporaties).

- **Verduurzaming**

Binnen de alliantie hebben we met de corporaties afspraken gemaakt over de verduurzaming van hun woningbezit. In 2024 hebben zij een aantal projecten voor groot onderhoud afgerond, waarbij eengezinswoningen zijn verduurzaamd. Ook gespikkeld bezit heeft een kans gekregen om hieraan deel te nemen. In totaal zijn in 2024 zo'n 1800 woningen

verduurzaamd of is daar in ieder geval een begin mee gemaakt.

In december 2024 zijn wijkenergieplannen (WEP's) vastgesteld voor de wijken Wisselaar, Biesdonk, Doornbos-Linie en Tuinzigt.

WAT ZIJN DE RISICO'S?

Voor dit thema zijn geen specifieke risico's.

INDICATOREN

Programma 3

De jaarrekening 2024 bevat in totaal 113 (beleids)indicatoren, de zogenaamde 'Bredase set'. Deze wordt jaarlijks herijkt. Deze Bredase set is in de tekst verdeeld over de diverse programma's en thema's en is opgebouwd uit 21 landelijk verplichte en 92 Bredase indicatoren. Hiervan bevat dit programma in totaal 20 beleidsindicatoren, waarvan er 6 landelijk verplicht zijn. In deze jaarrekening wordt voor alle indicatoren peildatum januari 2025 gehanteerd of de meest actuele datum als de informatie over 2024 nog niet beschikbaar is.

Indicator: Prettig wonen (auditnr 56)

Omschrijving: Rapportcijfer prettig wonen in de buurt

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
7,7		7,7	7,7	

Toelichting: Voor 2024 is voor deze indicator geen realisatiewaarde beschikbaar. We meten dit éénmaal per 2 jaar in de oneven jaren.

Indicator: Duurzaam wonen (auditnr 57)

Omschrijving: % woningen in Breda dat geen gasaansluiting heeft

Bron:

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
		6	-	

Toelichting: De pilot is in 2023 afgerond. Voor 2024 zijn er geen nieuwe cijfers beschikbaar. Deze indicator komt in de Begroting 2026 te vervallen, omdat er geen betrouwbare realisatiecijfers beschikbaar zijn.

Indicator: Zoektijd woningzoekenden (auditnr 58)

Omschrijving: Zoektijd woningzoekenden alle reactiemodellen in jaren (inschrijfduur en loting)

Bron: Jaarrapportage Klik voor wonen

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
2,4	2,7	2,8	2,7	3

Toelichting: De gemiddelde zoektijd in Breda in 2024 was 3,0 jaar. De gemiddelde inschrijftijd was 6,7 jaar.

Indicator: Nieuw gebouwde woningen (auditnr 59)

Omschrijving: Aantal nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
6,2	8,2	11,2	-	

Toelichting: Er is voor 2024 nog geen realisatiewaarde gepubliceerd voor deze landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar stuurt op basis van andere indicatoren zoals bijvoorbeeld harde planvoorraad woningen en opleveringen woningen.

Indicator: Demografische druk (auditnr 60)

Omschrijving: Groene en grijze druk (percentage jongeren tot 20 jaar en ouderen van 65 jaar of ouder ten opzichte van bevolking van 20 tot 65 jaar)

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
66,9	66,8	66,8	-	66,3

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Woonlasten éénpersoonshuishoudens (auditnr 61)

Omschrijving: Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishoudens

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
691	745	715	-	736

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Woonlasten meerpersoonshuishoudens (auditnr 62)

Omschrijving: Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
804	861	833	-	861

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Gemiddelde WOZ-waarde (auditnr 63)

Omschrijving: WOZ-waarde woningen in duizend euro

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
313	336	381	-	390

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde. Voor 2024 gaat het om een voorlopig realisatiecijfer.

Indicator: Aantal sociale huurwoningen in de goedkope klasse (auditnr 64)

Omschrijving: Aantal zelfstandige huurwoningen in de goedkope prijsklasse

Bron: Monitor sociale voorraad

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
2.877	2.863	2.384	Minimaal 2.700 en maximaal 2.900	1.721

Toelichting: Het aantal sociale huurwoningen in de goedkope klasse is in 2024 verder afgenomen tot 1.721 op peildatum 31 december 2024. Dat is lager dan de gewenste bandbreedte (minimaal 2.700 en maximaal 2.900).

Indicator: Aantal sociale huurwoningen in de betaalbare klasse (auditnr 65)

Omschrijving: Aantal zelfstandige huurwoningen in de betaalbare prijsklasse

Bron: Monitor sociale voorraad

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
14.897	14.921	17.715	Minimaal 16.000 en maximaal 17.250	17.141

Toelichting: Op 31 december 2024 was het aantal sociale huurwoningen in de betaalbare klasse 17.141. Hiervan vallen 15.042 onder de 1e aftoppingsgrens en 2.099 onder de 2e aftoppingsgrens. De streefwaarde voor 2024 is gerealiseerd.

Indicator: Aantal sociale huurwoningen in de bereikbare klasse (auditnr 66)

Omschrijving: Aantal zelfstandige huurwoningen in de bereikbare prijsklasse

Bron: Monitor sociale voorraad

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
4.218	4.218	3.006	Tussen de 2.500 en 3.300	4.344

Toelichting: Op 31 december 2024 was het aantal sociale huurwoningen in de bereikbare klasse 4.344. Dat valt buiten de bandbreedte voor deze indicator die destijds als streefwaarde voor 2024 is bepaald. Het totaal aantal sociale huurwoningen is in 2024 uitgekomen op 23.206. dit is een toename van 101 ten opzichte van 2023 (23.105).

Indicator: Omgevingsvisie (auditnr 2205)

Omschrijving: De indicator in de begroting loopt gelijk op met indicatoren in de Omgevingsvisie zelf

Bron: Nader te bepalen

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
			nog niet van toepassing	

Toelichting: In 2024 zijn de voorbereidingen gestart voor een eerste evaluatie van de Omgevingsvisie 2040. Hierin wordt o.a. inzicht geboden in de voortgang en de bruikbaarheid van alle in de Omgevingsvisie genoemde indicatoren, waaronder deze.

Thema Verdeling beschikbare ruimte

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) werkt nog steeds gebrekkig. Dankzij de Tijdelijke Alternatieve Maatregel IMRO (TAM-IMRO) kunnen we ruimtelijke procedures die de ambities van de stad ondersteunen toch faciliteren. Zo kunnen wijzigingen van het omgevingsplan alsnog in procedure gebracht worden. De participatie bij deze initiatieven vindt plaats volgens de aangepaste participatieleidraad.

Het casco voor het omgevingsplan Breda is in een vergevorderd stadium. Hiermee kunnen de eerste gebiedsgerichte omgevingsplandelen worden opgesteld.

Bij de integrale afweging bij ruimtelijke initiatieven hanteren we de normen en uitgangspunten uit de Omgevingsvisie 2040 en de onderliggende beleidsstukken, zoals het Groenkompas en de nota Parkeernormen Breda 2021.

Faciliterende projecten zijn in principe budgetneutraal: alles wat we uitgeven wordt in rekening gebracht bij de initiatiefnemer. Voor het project Hero is echter een tekort van € 0,1 miljoen ontstaan door complexere planontwikkeling. Door de toekenning van de SBI-subsidie was het mogelijk om in 2024 te starten met de bouw van de eerste fase met 180 appartementen.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

We hebben een werkwijze ontwikkeld om wijzigingen in het tijdelijke omgevingsplan te kunnen verwerken via TAM-IMRO.

We zijn gestart met de gebiedsgerichte opbouw van het omgevingsplan. Om te komen tot een integraal omgevingsplan Breda zorgen we voor de gecoördineerde inzet van meerdere beleidsvelden. De verantwoordelijke afdeling huurt expertise in bij andere beleidsafdelingen om samen te werken aan een samenhangend omgevingsplan.

RISICO'S

Het DSO functioneert nog steeds niet naar behoren, terwijl het al wel in werking is getreden. De inzet van TAM-IMRO-plannen bleek nodig om ruimtelijke initiatieven en projecten te kunnen faciliteren. Zodra het DSO wél goed werkt, moet deze informatie worden omgezet naar de DSO-standaarden. Dit gaat tijd, capaciteit en geld kosten.

INDICATOREN

Voor dit thema zijn geen indicatoren van toepassing.

Thema Grote woonprojecten in de stad

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

In 2024 zijn weer veel nieuwe woningen opgeleverd. De stand van zaken vindt u in de paragraaf Wonen in Breda.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Vanuit de Bredase Woon- en Bouwagenda hebben we samen met de woningcorporaties en marktpartijen gewerkt aan de doelstelling uit het bestuursakkoord: 6000 woningen naar harde plannen, waarvan 30% sociale huur, 40% middelduur en 30% vrije sector. In 2024 zijn 2334 woningen naar harde plannen gebracht. Dit is het hoogste jaarlijkse aantal in deze bestuursperiode. In de afbeelding hieronder is dit in beeld gebracht.

In 2024 zijn de eerste tijdelijke woningen van deze bestuursperiode opgeleverd. Dit waren er 55 aan Claudius Prinsenlaan 12. Ook is een begin gemaakt met het plaatsen van tijdelijke woningen aan de Stadionstraat (192 stuks) en de Frankenthalerstaat (123 stuks). Voor 22 tijdelijke woningen aan het Kadijkje is de omgevingsvergunning verleend en is gestart met het bouwrijp maken. Voor 92 woningen aan de Donkerstraat is een haalbaarheidsbesluit genomen en zijn de voorbereidingen gestart voor het plaatsen van de woningen in 2025. Voor de plaatsing van tijdelijke woningen aan de Bredestraat wordt een extra milieuonderzoek uitgevoerd. Het plan is hierop aangepast. Het college heeft een besluit genomen over het starten van een haalbaarheidsonderzoek naar de locatie aan de Woestenbergseweg. Tot slot is gezocht naar extra locaties om de doelstelling van 750 tijdelijke woningen volledig te kunnen halen.

Het Bestedingsplan Wonen & Gebiedsontwikkeling 2023-2026 is verder uitgevoerd. De investeringen zijn bijna volledig ingezet voor de ontwikkeling van de grote gebiedsprogramma's 't

Zoet, Centrum-Oost, Gasthuisvelden en Bavel. Van de beschikbare € 14 miljoen is tot nu toe zo'n € 11 miljoen gevoteerd. Naar verwachting zijn eind 2026 alle middelen gevoteerd en besteed aan deze grote programma's. Vooral voor 't Zoet/Havenkwartier zijn naar verwachting nog meer middelen nodig. De exploitatiemiddelen zijn vooral ingezet voor tijdelijke woningen, het opstellen van een soortenmanagementplan (SMP), extra ambtelijke capaciteit en locatiegebonden impulsen voor sociale huur.

RISICO'S

Door alle inspanningen van afgelopen jaar houden we zicht op het halen van onze doelstellingen: 6000 woningen naar harde plannen brengen en de bouw van 750 tijdelijke woningen. Hiervoor blijven echter extra inspanningen nodig, samen met de Bredase woningcorporaties en met marktpartijen om de projecten ook echt uit te voeren. Ontwikkelingen in de bouw zetten de planning en de haalbaarheid onder druk. Denk aan stijgende kosten en de recente stikstofuitspraken.

INDICATOREN

Indicator: Opleveringen woningen (auditnr 67)

Omschrijving: Gerealiseerde woningbouw (bruto toevoeging)

Bron: Gemeente Breda, afdeling Ruimte

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
851	971	1.167	1.500	513

Toelichting: Het aantal opgeleverde woningen is lager dan eerdere jaren. Deze bouwdip is landelijk te zien. Verwachting is dat deze bouwdip wordt ingelopen, omdat de verwachte oplevering van woningen komende jaren gemiddeld (ruim) boven de 1.000 is.

Indicator: Harde planvoorraad woningen (auditnr 2204)

Omschrijving: Het aantal woningen in harde planvoorraad

Bron: Gemeente Breda, afdeling Ruimte

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
4.050	3.395	4.335	5.000	6.481

Toelichting: De streefwaarde van 5.000 is daarmee gehaald en zelfs ruimschoots overtroffen. Het totaal aantal woningen in de harde planvoorraad is fors toegenomen op de peildatum van 31 december. Dit maakt een hogere woningbouwproductie mogelijk.

Thema Bereikbaar Breda

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Mobiliteit en openbaar vervoer

In 2024 hebben we de bereikbaarheid en verkeersveiligheid in de gemeente Breda op niveau weten te houden, ondanks alle werkzaamheden aan doorgaande routes, zoals bij de Nieuwe Mark en de Vlaszak. Door de afsluitingen en omleidingen voor de aanleg van de Nieuwe Mark hebben we ook meer inzicht gekregen in de verkeersstromen door de binnenstad.

Om de doorstroming van het verkeer verder te verbeteren, hebben we meerdere verkeersregelininstallaties beter afgesteld. Verder is er (weer) meer ruimte gekomen voor langzaam verkeer, vooral voor fietsers.

Bij de grote gebiedsontwikkelingen hebben we vervolgstappen gezet op het gebied van mobiliteit. We hebben de planvorming afgerond voor meerdere projecten die in 2025 in uitvoering komen.

We hebben de kaders uitgewerkt voor de haalbaarheidsstudie voor de Visie Noordelijke Rondweg. We hebben de uitvoering van deze haalbaarheidsstudie aanbesteed. De gunning vindt plaats in 2025.

Binnen de Stedelijke Regio Breda-Tilburg (SRBT) is het zogenoemde meerjarig multimodaal mobiliteitspakket afgerond en vastgesteld (M3P SRBT). Het definitieve document is tijdens het

Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (BO-MIRT) met het Rijk besproken. Een van de belangrijke opgaven in het M3P SRBT is de mobiliteitstransitie versnellen, waarmee een samenhangend pakket wordt gemaakt gericht op het creëren van meer nabijheid en op minder, schoner, efficiënter en veiliger verplaatsen. Verder wordt ingezet op het principe dat reizigers bewuste keuzes maken voor de (dagelijkse) reis die zij maken, waarbij de ene keer de auto het handigste vervoersmiddel is en de andere keer de fiets of het Openbaar Vervoer. In het M3P SRBT is een pakket aan maatregelen opgenomen voor alle modaliteiten, waarbij het duidelijk is dat niet alle maatregelen tegelijk tot uitvoering kunnen komen. Voorbeelden van opgenomen maatregelen zijn voor de auto de aanpak van de Noordelijke Rondweg en een betere aansluiting van het (regionale) verkeer op de A16. Voor het openbaar vervoer zijn maatregelen als het versterken van het stedelijk en regionaal HOV, de BRT Breda-Gorinchem-Utrecht en de spoorverdubbeling traject Breda-Tilburg opgenomen. Terwijl voor actieve mobiliteit, met name fiets, naast het versterken van het stedelijke (fiets)netwerk ook wordt gekeken naar uitbreiding van het regionale (fiets)netwerk. Het document vormt onze inbreng voor de multimodale mobiliteitsagenda (MMA) die het Rijk gaat opstellen. Breda neemt deel aan de werksessies om te komen tot een MMA. In 2024 hebben we hiervoor een aanzet gemaakt, die moet leiden tot een afgeronde MMA in 2025.

Tijdens het BO-MIRT is ook het 'no regret-pakket A58' vastgesteld. Het Rijk heeft het zogenoemde restbudget van de tracédelen A58 Galder-Sint Annabosch en A58 Breda-Tilburg ter beschikking gesteld. Hiermee kunnen mobiliteitsmaatregelen worden genomen om het uitstel van de aanpak van de A58 te verzachten. Denk daarbij aan grotere congestie en mogelijk sluipverkeer. Arriva heeft haar plannen voor de nieuwe OV-concessie 2025-2035 aangekondigd. We zijn gestart met de voorbereidende werkzaamheden om dit nieuwe lijnennet mogelijk te maken. Ondanks de beperkte financiën voor spoorvervoer zijn we in gesprek met het Rijk, NS en ProRail om verbeteringen voor elkaar te krijgen. Een mooi voorbeeld hiervan is de Bus Rapid Transport Breda-Gorinchem-Utrecht, die tijdens het BO-MIRT van november met het Rijk is besproken en waarover afspraken zijn gemaakt.

Arriva heeft haar plannen voor de nieuwe OV-concessie 2025-2035 aangekondigd. We zijn gestart met de voorbereidende werkzaamheden om dit nieuwe lijnennet mogelijk te maken. Ondanks de beperkte financiën voor spoorvervoer zijn we in gesprek met het Rijk, NS en ProRail om verbeteringen voor elkaar te krijgen. Een mooi voorbeeld hiervan is de Bus Rapid Transport Breda-Gorinchem-Utrecht, die tijdens het BO-MIRT van november met het Rijk is besproken en waarover afspraken zijn gemaakt.

Parkeren

We hebben een succesvol jaar achter de rug qua parkeren. Het aantal parkeerders groeide en het lukte ons steeds beter om de juiste parkeerder op de juiste plek te krijgen. We hebben onder meer de parkeerregulering uitgebreid in Sportpark en de Tuinen van Genta en boden adequate (fiets)parkeervoorzieningen. Samen met onze handhavers zorgden we ervoor dat Breda een gastvrije en bereikbare stad bleef.

Daarnaast hebben we ons in 2024 voorbereid op een enorme slag die we in 2025 gaan slaan. We verbeteren daarbij onze dienstverlening aan de parkeerders en treffen voorbereidingen om de regulering van de schil te vervolmaken. Het college heeft belangrijke besluiten genomen over de harmonisering en regulering die in 2025 stapsgewijs worden ingevoerd. Daarnaast zijn we drie aanbestedingen gestart om de parkeergarages en de apparatuur op straat toekomstbestendig en duurzaam te vernieuwen.

De mobiele stallingsconcepten zijn niet meer weg te denken uit het straatbeeld. Bij feesten als carnaval en Koningsdag leveren die een belangrijke bijdrage aan de openbare orde en veiligheid. Ook bij andere evenementen is het een goede manier om grote publiekstromen te faciliteren en het stallen van fietsen te reguleren. Tot slot zijn er plekken in de openbare ruimte die in het sport- en zomerseizoen gebaat zijn bij een tijdelijke stalling om de overlast voor andere gebruikers van de openbare ruimte te beperken. Ook hier worden de mobiele stallingen voor ingezet.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Mobiliteit en openbaar vervoer

Fysieke infraprojecten

We hebben meerdere projecten uitgevoerd om de verkeersveiligheid en de doorstroming van het verkeer te verbeteren. De twee meest opvallende zijn de aanleg van de dubbele rotonde op de

Graaf Hendrik III laan en de herinrichting van de Marialaan/Allerheiligenweg, inclusief de aanleg van een rotonde. Nu iedereen eraan gewend is, zien we op beide locaties een betere en veiligere doorstroming. Samen met gemeente Etten-Leur bouwden we een fietsbrug over de Halsche Vliet, waardoor er een nieuwe fietsverbinding is ontstaan tussen beide gemeenten. Ook hebben we de laatste fysieke ingrepen doorgevoerd aan het doseersysteem voor de Oosterhoutseweg.

Sommige projecten konden in 2024 nog niet van start gaan. Bijvoorbeeld omdat de voorbereidingen meer tijd kostten dan voorzien, of omdat de uitvoering werd verschoven vanwege de planning en de bereikbaarheid. Daardoor start de uitvoering pas in 2025. Het gaat hierbij onder meer om de aanleg van een rotonde aan de Heksenwiellaan/Emerparklaan, de snelfietsroute langs de St. Ignatiusstraat en de aanleg van een tweede strook om vanaf de Nieuwe Kadijk linksaf te slaan naar de Kapittelweg. Voor de meeste van deze projecten hebben we de voorbereidingen in 2024 afgerond. Voor de herinrichting van de Beverweg en de fietsbrug over de singels loopt de planfase nog door in 2025.

Verder hebben we voor meerdere projecten de planfase inclusief participatie afgerond, zodat we in 2025 kunnen starten met de uitvoering. Voorbeelden hiervan zijn de herinrichting van de Blauwe Keiweg en de Sint Annastraat.

Mobiliteitsopgaven bij gebiedsontwikkelingen

Voor de grote gebiedsontwikkelingen werkten we verder aan de mobiliteitsopgaven. Zo hebben we voor 't Zoet het ruimtelijk raamwerk uitgewerkt met daarin de fysieke maatregelen op hoofdlijnen die nodig zijn om het gebied te ontsluiten en de mobiliteitstransitie mogelijk te maken.

Voor de Gebiedsvisie Bavel 2040 zijn we gestart met de themagroep voor het speerpunt 'gezonde en duurzame mobiliteit'. Hierbij hebben we samen met de vertegenwoordigers uit Bavel een werkproces opgezet en werkten we samen aan de mobiliteitsopgave voor het dorp. Daarnaast hebben we gewerkt aan de ontsluitingsvraagstukken bij de planvorming voor de grotere gebiedsontwikkelingen binnen het programma.

Voor de programma's Centrum-Oost, Gasthuisvelden en CrossMark hebben we mobiliteit en bereikbaarheid integraal opgepakt binnen de gebiedsontwikkelingen en -projecten. De verstedelijking en verdichting rondom het NS-station en andere centrumfuncties is een van de belangrijkste voorwaarden voor de mobiliteitstransitie. Daarbij komt het nabijheidsprincipe uit de mobiliteitsvisie tot uiting.

In de binnenstad hebben we gewerkt aan mogelijke maatregelen die een antwoord geven op de motie 'Minder verkeer in de binnenstad'. Hierbij zijn de ervaringen en cijfers van de werkzaamheden aan de Vlaszak en de Nieuwe Mark gebruikt. Samen met ondernemers en bewoners zijn we gekomen tot een aantal concrete verkeersmaatregelen.

We wilden het (regionale) doorgaande verkeer door Prinsenbeek (nog) beter in beeld krijgen. Daarom hebben we een aanvullende verkeersanalyse uitgevoerd, in samenwerking met de ontwikkelende partijen van Beeks Buiten. Deze analyse heeft geleid tot oplossingsrichtingen voor de korte en (middel)lange termijn, die begin 2025 verder worden uitgewerkt.

Verkeersveiligheid

We voerden meerdere acties uit vanuit het Actieplan Verkeersveiligheid. Denk aan de aanleg van zebrapaden en een as verspringing aan de Prins Hendrikstraat en het aanbrengen van drempels bij de Bergschot en de Aanstede (Teteringen). Bij diverse basisscholen (zoals De Eerste Rith, De Wisselaar en De Wegwijzer) troffen we maatregelen om de veiligheid te verhogen. We zorgden daar voor betere oversteekplaatsen en een andere inrichting van de parkeerplaatsen. Ook elders hebben we oversteekplaatsen verbeterd. Daarnaast hebben we op 45 locaties fietspaden aangepast en paaltjes verwijderd.

Tot slot hadden we aandacht voor educatie en voorlichting. Inmiddels zijn 38 scholen aangesloten bij het BrabantsVerkeersVeiligheidslabel. In samenwerking met Zorg voor Elkaar zijn er 3 ouderenbijeenkomsten georganiseerd over veilig fietsen. Ook is op 6 locaties de ValOpShop ingezet.

Taxi

In 2023 hebben we de taxiverordening voor de opstapmarkt geëvalueerd. Afgelopen jaar hebben we gewerkt aan de herziening daarvan. De uitwerking hiervan kost echter meer tijd dan voorzien.

Hierdoor kan deze verordening pas in 2025 worden aangeboden aan de raad. Daarna kunnen we de aanpassingen doorvoeren en de nieuwe taxiverordening implementeren.

Ook in 2024 hebben we op vrijdag- en zaterdagavond taxistewards ingezet voor de handhaving, vooral bij de standplaatsen aan de Prinsenkade.

Openbaar vervoer

Busvervoerder Arriva heeft de OV-concessie 2025-2035 gewonnen. In de zomer van 2024 hebben zij hun herziene lijnennet aan de gemeenten bekendgemaakt. Voor de gemeente Breda betreft het de grootste wijzigingen in ruim 30 jaar. Alle stadsbuslijnen zullen met elektrische bussen worden gereden en er moeten onder andere 18 nieuwe bushaltes worden aangelegd. Daarnaast moeten er 14 haltes worden verwijderd. De voorbereidingen voor de haltes zijn in de tweede helft van 2024 opgestart en worden in twee fases uitgevoerd in 2025 en 2026.

Reizen met de bus moet ook voor mensen een functiebeperking mogelijk zijn. Daarom hebben we in 2024 enkele haltes aan de Prins Hendrikstraat en de Aurelia aangepast, zodat ze ook voor mensen met een functiebeperking toegankelijk zijn.

Tijdens het BO-MIRT van november 2024 was er een breed gedragen ambitie voor een betere kwaliteit van het OV op het traject Breda-Gorinchem-Utrecht. De hoofdlijnen uit de bestuurlijk vastgestelde rapportage uit april 2022 worden als uitgangspunt genomen voor maatregelen op dit traject. Het Rijk en de provincies Utrecht, Zuid-Holland en Noord-Brabant blijven hierover met elkaar in gesprek.

Schone mobiliteit

We willen de Bredase mobiliteit schoner maken. Daarvoor werkten we in 2024 aan het aankondigingsbesluit voor de invoering van een zero-emissiezone voor de binnenstad van Breda. Deze wordt vanaf 2029 geïntroduceerd. De contouren voor deze zone zijn in samenspraak met de belanghebbenden in de binnenstad tot stand gekomen.

We hebben ons daarnaast onverminderd ingezet voor de verdere uitbreiding van het aantal laadpalen. In 2024 hebben we de plaatsing van 195 openbare laadpalen begeleid; het grootste aantal dat ooit in één jaar in de gemeente Breda is geplaatst.

Verder werkten we aan een vergunningstelsel voor deelscooters en -fietsen. In de eerste helft van 2024 zijn landelijke modelbepalingen voor deelmobiliteit opgesteld om gemeenten gestandaardiseerde regels te bieden. Om aan te sluiten bij deze landelijke modelbepalingen, moesten we onze opzet aanpassen, waardoor het niet meer lukte om het vergunningstelsel nog in 2024 aan de raad aan te bieden.

Parkeren

- We hebben de besluiten uit het bestuursakkoord uitgevoerd, waaronder de naamswijziging van de Concordiagarage naar Oranje Zuid, het besluit om te harmoniseren en het intentiebesluit om de regulering van de schil rond het centrum af te ronden.
- We pakken de parkeerstrategie integraal op met een mobiliteitsvisie voor de binnenstad. De eerste contouren voor de beoogde aanpak zijn verkend.
- We hebben meerdere proefopstellingen gemaakt voor stallingsoplossingen voor fietsen en scooters. Daarbij kunnen de gebruikers aangeven wat ze ervan vinden. Met de uitkomsten hiervan kunnen we adviseren over passende inrichtingsoplossingen voor de openbare ruimte.
- De werkwijze voor de mobiele stallingsoplossingen wordt ook in pandig en semipermanent toegepast. Dit leidt ertoe dat meer typen fietsen gestald kunnen worden. De fietsenstalling aan de Nieuwstraat is op deze manier heringericht én is volledig verduurzaamd en van het gas af.
- In december zijn we gestart met de vervanging van het parkeermanagementsysteem in de gemeentelijke parkeergarages. De ombouw zal doorlopen tot Q2 2025.
- De upgrade van parkeergarage De Barones vraagt meer tijd dan verwacht en is over de jaarwisseling heen getild.
- Sportpark 1, Brabantpark 2e fase en Tuinen van Genta zijn gereguleerd en er zijn parkeertellingen uitgevoerd in de hele stad. Op grond daarvan is een vervolgplanning gemaakt.

- We zijn een haalbaarheidsstudie gestart naar de transformatie van parkeergarage Oranje Zuid naar een bewonersgarage/fietsenstalling.

RISICO'S

Parkeren

- Het auto- en fietsbezit groeit, auto's en fietsen worden steeds groter en de normen voor de parkeervoorzieningen worden daarom bijgesteld. Daardoor moet de capaciteit in de openbare ruimte en in de bestaande voorzieningen mogelijk naar beneden worden bijgesteld, terwijl tegelijkertijd de vraag toeneemt.
- De druk op de openbare ruimte neemt toe. Ook andere functies vragen om ruimte, zoals de energietransitie, afval en leefbaarheid (groen, verblijven, spelen). Tegelijkertijd neemt de vraag naar parkeerplaatsen toe voor nieuwe doelgroepen (bewoners van de stad, medewerkers van bedrijven in de binnenstad en medewerkers van de gemeente Breda). Ten slotte leiden de kleinere woonprojecten in de binnenstad tot extra druk op de bestaande voorzieningen.
- In Breda kunnen huishoudens maximaal 4 en bedrijven maximaal 7 parkeervergunningen aanvragen. Deze worden verstrekt zolang er plek is. Dat geldt ook voor de huishoudens en bedrijven in het stads hart. Zij parkeren in de aangrenzende wijken. Dit systeem is met alle ontwikkelingen in de binnenstad onhoudbaar. Voor de wijk Nonneveld bestaat sinds het voorjaar van 2024 een wachtlijst voor de uitgifte van vergunningen. Naar verwachting kan deze wachtlijst niet meer worden weggewerkt en kunnen we hoogstens één bewonersvergunning per adres uitgegeven.
- De parkeerterreinen in de binnenstad zijn allemaal aangewezen als toekomstige herontwikkelingslocaties voor woningbouw en leisure. Daarbij moet de ontwikkelaar zorgen voor voldoende parkeerterruimte voor de nieuwe woningen en functies én de huidige capaciteit minimaal compenseren. Dat vraagt om forse investeringen en dat blijkt een grote uitdaging: financieel, ruimtelijk en qua exploitatie. De huidige parkeertarieven voor bewonersparkeren en kort parkeren zijn waarschijnlijk niet toereikend om een realistische businesscase op te bouwen.
- Het herontwikkelen van de parkeerterreinen heeft consequenties voor de parkeeropbrengsten. De exploitatiekosten van deze terreinen zijn immers relatief laag en de inkomsten zijn hoog. De exploitatiekosten van een parkeergarage zijn vele malen hoger.
- Hetzelfde geldt voor de fietsenstallingen. We zien een aanzienlijke toename van het aantal fietsen dat in de binnenstad wordt gestald. Dat vraagt om structureel meer stallingscapaciteit. De combinatie met andere ontwikkelingen en ambities zorgt ervoor dat ruimte schaars is. We nemen de behoefte aan meer stallingsruimte daarom op in de integrale aanpak van de inrichting van de binnenstad.

INDICATOREN

Indicator: Bereikbare binnenstad (auditnr 68)

Omschrijving: Tevredenheid over bereikbaarheid binnenstad door Bredanaars

Bron: Gemeente Breda, Stadsenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
73	72	73	70	75

Toelichting: De realisatie in 2024 is uitgekomen op 75 %. Daarmee is ook in 2024 de streefwaarde (tenminste 70 %) gerealiseerd.

Indicator: Verkeersveiligheid (auditnr 70)

Omschrijving: Rapportcijfer door Bredanaars van verkeersveiligheid eigen buurt

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
6		6	Een zo hoog mogelijk rapportcijfer	

Toelichting: Het streven is een zo hoog mogelijk rapportcijfer, omdat de gemeente op verkeersveiligheidsgebied altijd streeft naar beter. Opmerking: Het onderzoek van de Buurtenquête vindt alleen in de oneven jaren plaats.

Indicator: Duurzaam vervoer (auditnr 2404)

Omschrijving: Aandeel duurzame verplaatsingen te voet, met de fiets en het OV (Modal split)

Bron: ODIN / CBS

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
41,7	46,8	45,8	Doel is stijgende lijn	

Toelichting: De cijfers over 2024 zijn halverwege 2025 beschikbaar.

In 2023 gaat het om de volgende totale verdeling van modaliteiten:

Personenauto: 50,7 %

Te voet: 18,1 %

Fiets: 22,0 %

OV: 5,7 %

Overig: 3,6 %

Dit is in grote lijnen vergelijkbaar met 2021 en 2022.

Thema Breda is een duurzame en bestendige stad

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Milieubeheer en biodiversiteit

Ook in 2024 werkten we aan het behouden en versterken van de fysieke leefomgeving. De uitstoot van broeikasgassen vanuit onze gemeente nam verder af. De luchtkwaliteit voldoet nog steeds aan de wettelijke waarden, maar nog niet aan onze doelen voor 2030. Daarom hebben we ook in 2024 gewerkt aan het uitvoeringsprogramma Schone Lucht Akkoord. (zie voor meer informatie de klimaatmonitor)

Onze inspanningen voor nieuwe natuur werpen hun vruchten af. In de Lage Vuchtpolder zijn al bijzondere soorten waargenomen, zoals de kempfaan. Ook het aantal boomkijkers is enorm toegenomen. Met de huismussen in de stad gaat het wat minder goed. Die populatie neemt wat af. Dat versterkt de noodzaak van ons soortenmanagementplan, dat eind 2024 aan de provincie is aangeboden.

Daarnaast zijn we in 2024 gestart met het actualiseren van het gemeentelijk omgevingsbeleid op basis van de gewijzigde landelijke en Europese regelgeving.

Natuur- en duurzaamheidseducatie

Boerderij Wolfslaar heeft een voorbeeldfunctie als parkboerderij om inwoners en bezoekers te informeren en kennis te laten delen over water- en klimaatadaptatie, energie, circulariteit, biodiversiteit en de herkomst van voedsel. In 2024 is de samenwerking met andere boerderijen zoals De Sik en Parkhoeve-Noord geëvalueerd en is het contact intensiever geworden. Ook zijn we gestart met de ambitie om parkboerderijen in de stad te realiseren. Hier gaan we in 2025 mee verder.

Openbaar groen en (openlucht)recreatie

In 2024 is het gebruik van de Asterdplas en de Galderse Meren door de weersomstandigheden wat later op gang gekomen. Desondanks zijn deze voorzieningen tot laat in het jaar volop gebruikt. Vooral bij de Galderse Meren zien we dat het gebied steeds meer door het jaar heen gebruikt wordt door sporters, wandelaars en uitwaaiers. We hebben afgesproken dat we het gebied voor dit gebruik beter willen gaan inrichten. De voorbereidingen zijn gestart. In samenwerking met de betrokken partijen is het

gebiedsprofiel vertaald naar een gebiedsvisie. Dit deden we tijdens een brainstormsessie met diverse externe partijen rondom de Galderse Meren.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Milieubeheer en biodiversiteit

Beleidsontwikkeling milieu

In 2024 hebben we de volgende beleidsstukken geactualiseerd:

- tijdelijk beleid over gezondheidsrisico's bij nieuwe ontwikkelingen rondom geitenhouderijen
- het Actieplan Geluid, een wettelijk verplicht programma onder de Omgevingswet

Daarnaast zijn we gestart met de volgende beleidslijnen:

- Het geurbeleid voor de landbouw, dat in 2025 wordt afgerond.
- De luchtkwaliteit voor gevoelige groepen.
- Een rekenmodel dat vooruitloopt op de Basis GeluidsEmissie (BGE). Het jaar waarin de gegevensverzameling moet plaatsvinden is landelijk uitgesteld van 2024 naar 2026.
- De concept-nota Dieren in Breda. Zodra de inbreng van de raad en het participatieproces verwerkt is, wordt de definitieve nota aangeboden aan de raad.
- Een kaart van alle lpg-tankstations en de risico's daarvan. In 2025 bekijken we of er maatregelen nodig zijn.
- De actualisatie van verschillende thema's uit de duurzaamheidsvisie, zoals afval, circulariteit, dierenwelzijn en klimaatadaptatie. Ook hebben we een evaluatie uitgevoerd van de duurzaamheidsvisie als geheel. Het bestuurlijke proces over de resultaten en vervolgstappen volgt in 2025.

Beleidsuitvoering milieu

Breda is aangesloten bij de landelijke bewustwordingscampagne rondom gezondheidsklachten en overlast door houtstook. Door extra inzet via social media hebben we tot en met medio december al meer dan 15.000 Bredanaars bereikt. We gaan hier in 2025 mee door.

In 2024 hebben we stappen gezet om meerdere spoedlocaties met bodemverontreinigingen te beheersen en waar nodig te saneren. Zo is het saneringsplan voor de locatie Aardenhoek opgesteld en beschikt, en er zijn binnenluchtmetingen uitgevoerd bij de locatie aan de Halstraat.

Natuur

We werkten aan het versterken van de groenstructuur in en om de stad en aan het behouden en herstellen van de biodiversiteit:

- We stelden het ontwerp op voor de Landgoederenzone Haagse Beemden van 53 hectare en vroegen de vergunningen aan.
- Voor het natuurnetwerk kochten we 15 hectare grond aan.
- We zijn gestart met het opstellen van het natuurherstelplan.
- We hebben de faunapassage aan de Tiendweg opgeleverd.
- We hebben de Realisatievisie EVZ Mark, Aa of Weerij en singels vastgesteld.
- We kregen de officiële status van Van Gogh Nationaal Park en maken daarmee nu deel uit van dit eerste nationale park nieuwe stijl in Nederland. De toekenning draagt bij aan de ambitie van Breda om een Stad in een Park te zijn en levert een bijdrage aan ons cultureel erfgoed.
- Het traject 'Verkabeling 150 kV' in de Haagse Beemden is klaar. Daarbij verwijderde TenneT hoogspanningsmasten en brachten ze kabels onder de grond.
- We stelden het soortenmanagementplan (SMP) op en vroegen de gebiedsbrede omgevingsvergunning aan bij de provincie.
- We stelden het monitorplan biodiversiteit vast. Daarmee krijgen we een beter inzicht in de ontwikkeling van de biodiversiteit en de effecten van de gemeentelijke maatregelen die worden uitgevoerd.
- Met de gebiedsgerichte aanpak (GGA) hebben we samen met onze partners de maatregelen uit de natuurdoelanalyse vertaald naar een uitvoeringsprogramma

Ulvenhoutse Bos. Medio 2025 neemt het bestuurlijk overleg een besluit over deze set van maatregelen. Omdat het kabinet in het hoofdlijnenakkoord een streep door het Transitiefonds Landelijk Gebied en Natuur heeft gezet, zijn er aanzienlijk minder middelen beschikbaar om deze klus te klaren. Met de provincie maken we afspraken over de financiering van de maatregelen.

Energiearchitectuur (onderdeel van de Klimaatbegroting)

Samen met onze partners, zoals netbeheerders, andere overheden en ontwikkelaars, gaven we invulling aan het lokale energiesysteem van de toekomst.

Op 10 december nam de Eerste Kamer de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) aan. Deze treedt vanaf 1 januari 2025 gefaseerd in werking. De gemeente is in 2024 een warmtestudie gestart, die de toekomstige warmtevraag in Breda inschat en geschikte warmtebronnen in kaart brengt. Daarnaast deden we onderzoek naar de mogelijke rollen van Breda in een publiek warmtebedrijf. Beide onderzoeken ronden we in 2025 af.

In 2024 verslechterde de mate van netcongestie. De raad werd hierover geïnformeerd. Periodiek overleg met de netbeheerders, de regio en de provincie leidde tot een beter wederzijds inzicht in de mogelijkheden en beperkingen. We hebben de ambities van Breda naast de investeringsplannen van de netbeheerders gelegd. Daarnaast werkten we aan een beeld van de netcongestie, waarbij vooral de noodzaak van het verzwaren van het elektriciteitsnetwerk duidelijk werd. Samen met de netbeheerder zetten we in op deze verzwaring om het net toekomstbestendig te maken.

In 2024 hebben we met een gebiedsgerichte aanpak gewerkt aan het afstemmen van vraag en aanbod van energie. Daardoor is het mogelijk om tot semiautonome energiesystemen te komen, waardoor we slimmer en efficiënter gebruikmaken van het huidige energienet. Om dit te regelen moet de netbeheerder een contractvorm aanbieden die in 2024 nog niet beschikbaar was. Dit is een landelijk probleem.

Ondertussen hebben we vooral ingezet op een efficiënter gebruik van de individuele elektriciteitsaansluitingen. We werkten aan het nieuwe energiesysteem met netcongestie als uitgangspunt, waarbij ook warmte een rol speelt. We werkten aan een concept van het Regionaal Plan Energiesysteem West-Brabant in Balans (RPE-WBEB, de hernoemde RES 2.0), dat de RES 1.0 uitbreidt en verdiept. Dit plan richt zich op een integrale aanpak van het energiesysteem van de toekomst, inclusief alle energiedragers.

Energietransitie gebouwde omgeving (onderdeel van de Klimaatbegroting)

Voor de gebouwde omgeving behaalden we in 2024 de volgende concrete resultaten:

- We stelden 4 wijkenergieplannen aardgasvrij-ready vast (Tuinzigt, Doornbos-Linie, Wisselaar en Biesdonk). De uitvoering van deze plannen is gestart.
- We hebben 4 bewonersinitiatieven opgezet: Prinsenbeek, Sportpark 1 & 2, Zandberg-Oost en Bavel. Voor Prinsenbeek hebben we een samenwerkingsovereenkomst opgezet met het dorpsplatform Prinsenbeek en zijn we gestart met de uitvoering van het plan. Voor de andere 3 bewonersinitiatieven verstrekten we subsidies om het initiatief verder te brengen.
- Samen met de woningcorporaties werkten we aan de aanpak van het volgende gespikkelde bezit (tussenliggende particuliere woningen):
 - Wisselaar is afgerond.
 - Geeren-Noord is in uitvoering.
 - Prinsenbeek, Brabantpark en Biesdonk zijn opgestart.
- Het concept van het generieke afsprakenkader met de woningcorporaties voor gespikkeld bezit is klaar.
- De subsidieregeling vanuit het Bredase isolatieprogramma is in de 2e helft van 2024 voorbereid en aanbesteed. De regeling start vanaf het eerste kwartaal van 2025. We bieden extra ondersteuning en subsidie voor woningeigenaren die te maken hebben met energiearmoede.
- We hebben het soortenmanagementplan (SMP) opgesteld en vroegen de gebiedsbrede omgevingsvergunning aan bij de provincie.
- Via het digitale loket, de Greenhopper en de wekelijkse spreekuren hebben we bewoners samen met BRES voorzien van informatie over de verduurzaming van hun woningen.
- De gemeente Breda heeft het Isolatiefonds opgeschort vanwege de oprichting van het door het Rijk opgezette Nationaal Isolatieprogramma, dat deels in deze behoefte voorziet.

- We zijn gestart met het opzetten van het stimuleringsprogramma voor particuliere verhuur.
- We evalueerden de Bredase financieringsconstructies en voerden aanpassingen door of startten die op.
- We hebben vol ingezet op de ondersteuning van inwoners met een smalle beurs via de Energiefixers (voorheen de Klusbus). Zij legden 5993 huisbezoeken af. De energiebespaarcoaches ondersteunden 631 huishoudens met één of meerdere bezoeken.
- Vanuit het energiepakket ondersteunden we inwoners met energiearmoede. We verstrekten subsidie aan 15 ondernemers, 8 culturele organisaties en 5 wijk- en buurtcentra. De ondersteuning vanuit de Rijksoverheid was al per 31 december 2023 stopgezet.
- Voor de ondersteuning van vve's zijn we een samenwerking gestart met VTCB (Vve Transitiecentrum Brabant). In 2024 hebben we met diverse vve's contact gelegd. Zij zochten op hun beurt ook actief contact met ons.
- Vanuit de 1e tranche van het Volkshuisvestingsfonds (VHF 1) verstrekten we 275 subsidies in de wijken Doornbos-Linie en Hoge Vught.
- Vanuit de 2e tranche van het VHF stelden we in oktober de subsidieregeling Tuinzigt open. We hebben al 21 subsidies verstrekt.

Duurzame stadsontwikkeling (onderdeel van de Klimaatbegroting)

- We hebben het convenant Schoon Emissieloos Bouwen (SEB) ondertekend en zijn gestart met de borging hiervan in de interne processen. Jaarlijks monitoren en verantwoorden we de toepassing van het SEB.
- We hebben het programma Cirkelstad opgestart. Met 29 partijen, zoals bouwers, leveranciers, slopers, architecten en woningcorporaties, werken we aan een circulaire bouwconomie.
- We hebben een scenarioanalyse grondstoffenplatform uitgevoerd om de circulaire bouwsector te ondersteunen. Hierin onderzochten we hoe de gemeente Breda het hergebruik van materialen in de openbare ruimte kan bevorderen.

Natuur- en milieueducatie

- In 2024 hebben we onderwijs ondersteund bij projecten rondom de Sustainable Development Goals van de VN. We zijn gestart met de ontwikkeling van een leerlijn die natuur- en duurzaamheidseducatie verankert in de schoolvisie.
- We hebben bijgedragen aan evenementen rondom beleidsthema's, zoals de Groenmarkt (waar de Greenhopper aanwezig was), de Zero Waste Week, de Energyrace en de Boomfeestweek.
- In 2024 zijn we aan de slag gegaan met een projectplan om een aantal boerderijen in de stad door te ontwikkelen tot educatieve boerderijen. De ambities rondom deze zogeheten parkboerderijen zijn concreet uitgewerkt en samen hebben we bekeken wat er nodig is om deze ambities te realiseren. De eerste samenwerkingsafspraken zijn al op papier gezet. In 2025 gaan we hiermee verder.
- We hebben de nota Dieren in Breda opgesteld om dierenwelzijn blijvend onder de aandacht te brengen en met elkaar concrete actiepunten vast te leggen. Boerderij Wolfslaar heeft hierin een voorbeeldrol voor de andere dierenweides in de stad en betreft hen bij de invulling van de ambities uit de nota.

Openbaar groen en (openlucht)recreatie

We hebben het reguliere beheer van de zwemplassen en het crowdmanagement uitgevoerd. Daarnaast hebben we gewerkt aan de toekomst van deze recreatievoorzieningen.

In het voorjaar hebben we een marktverkenning uitgevoerd naar mogelijkheden voor tijdelijke seizoenshoreca- en recreatievoorzieningen bij de Galderse Meren. Op basis daarvan is een aanbesteding uitgevoerd. Ook zijn de ontwerptekeningen voor de nieuwe toiletten uitgewerkt en zijn aannemers uitgenodigd om zich in te schrijven voor de uitvoering. Daarnaast is het vergunningstraject voor de nieuwe toiletgebouwen opgestart.

RISICO'S

Natuur- en milieueducatie

- De ambitie voor de parkboerderijen is (deels) afhankelijk van externe partijen en hun motivatie om deel te nemen.
- De stijgende kosten voor Boerderij Wolfslaar en de dierenweides in Breda zijn een punt van aandacht. De druk op hun begroting wordt steeds groter.

Openbaar groen en (openlucht)recreatie

De faciliteiten rond de Galderse Meren zijn sterk verouderd en niet op orde. Dit nodigt mensen niet uit om gebruik te maken van het gebied.

INDICATOREN

Indicator: Energie en klimaat (auditnr 71)

Omschrijving: Klimaatneutraal in 2044, uitstoot CO₂ in kiloton per jaar

Bron: Regionale Klimaatmonitor

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
654	584	531	564	

Toelichting: In 2044 moet Breda CO₂ neutraal zijn. Om dit te bereiken moet er een jaarlijkse afname van ruim 28 Kton CO₂ gehaald worden. Het gaat hierbij om de uitstoot exclusief CO₂ uitstoot van (auto)snelwegen. Het laatst bekende cijfer is dat van 2023.

Indicator: Fijnstof (auditnr 72)

Omschrijving: Aantal dagen per jaar dat concentratie PM10 meer is dan 50 µg/m³

Bron: Luchtmeetnet.nl

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
2		3,5	Maximaal het gemiddelde niveau van de afgelopen 3 jaar	

Toelichting: De ambitie is om het aantal dagen met overschrijding zover mogelijk terug te brengen. De streefwaarde is maximaal het gemiddelde niveau van de afgelopen drie jaar. De cijfers over 2024 zijn pas half maart 2025 bekend.

Indicator: Hernieuwbare elektriciteit (auditnr 73)

Omschrijving: Aandeel hernieuwbare elektriciteit van totale energie

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
14,8	21,2		-	

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde. De realisatiecijfers over 2024 en 2023 zijn nog niet gepubliceerd op www.waarstaatjegemeente.nl (maart 2025).

DE KOSTEN VAN DIT PROGRAMMA

Bedragen x €1.000

	Primaire begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Jaarrekening 2024	Afwijking 2024
Lasten				
Wonen in Breda	4.224	4.291	3.218	1.073
Verdeling beschikbare ruimte	5.037	6.013	9.143	-3.130
Grote woonprojecten in de stad	19.686	23.015	19.154	3.862
Bereikbaar Breda	17.264	17.740	18.711	-971
Breda is een duurzame en bestendige stad	24.391	26.446	19.689	6.757
Reserve Bodemfonds	0	191	191	0
Reserve Klimaatfonds	304	314	314	0
Reserve bovenwijkse voorzieningen	273	694	694	0
Algemene reserve programma 3	200	279	279	0
Investeringsreserve programma 3	2.800	2.830	2.830	0
Totaal Lasten	74.180	81.813	74.223	7.590
Baten				
Wonen in Breda	30	30	1.247	-1.217
Verdeling beschikbare ruimte	2.568	2.838	6.124	-3.287
Grote woonprojecten in de stad	17.324	15.253	13.140	2.113
Bereikbaar Breda	14.890	17.589	18.606	-1.016
Breda is een duurzame en bestendige stad	16.217	17.788	10.552	7.237
Reserve Bodemfonds	537	537	193	344
Reserve Klimaatfonds	162	344	344	0
Reserve Versnellingsopgave Wonen	2.580	2.475	553	1.923
Reserve bovenwijkse voorzieningen	40	40	32	8
Reserve FIBI	0	0	0	0
Algemene reserve programma 3	3.200	7.748	6.726	1.021
Exploitatiereserve programma 3	0	986	335	651
Investeringsreserve programma 3	82	82	35	47
Totaal Baten	57.629	65.709	57.886	7.823
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	16.551	16.104	16.337	-233

FINANCIËLE TOELICHTING OP DIT PROGRAMMA

De afwijking ten opzichte van de begroting is € -0,6 miljoen. Hieronder geven we per thema een nadere toelichting.

Thema Wonen in Breda (resultaat: € 0,4 miljoen)

- **Wonen (resultaat: € 0,4 miljoen)**
Het positieve resultaat komt door een extra onttrekking vanuit de reserve Versnellingsopgave wonen. De lasten staan verantwoord bij het thema Grondexploitaties ten behoeve van de woningbouw.

Verdeling beschikbare ruimte (resultaat: € -0,3 miljoen)

- **Stedelijke planning en programmering (resultaat: € 0,3 miljoen)**
Het verschil van € 0,3 miljoen wordt grotendeels veroorzaakt door een verliesneming op de faciliterende projecten.

Thema Grote woonprojecten in de stad (resultaat: €1,7 miljoen)

- **Grondexploitatie ten behoeve van de woningbouw (resultaat: € 0,4 miljoen)**
Voor de jaarrekening zijn de grondexploitaties geactualiseerd, wat leidde tot een resultaat van € 0,4 miljoen. Door een verbeterd vooruitzicht op de resultaten vanuit grondexploitatie is er een vrijval uit de voorziening behaald van € 0,3 miljoen. Op 2 grondexploitaties voor woningbouw hebben we winstnemingen genomen, wat leidde tot een resultaat van € 0,1 miljoen.
- **Panden en gronden (resultaat: € 1,3 miljoen)**
Het resultaat bestaat vooral uit de verkoop van grond (€ 0,8 miljoen), hogere huur- en pachtbepalingen (€ 0,2 miljoen), lagere onderhoudskosten (€ 0,4 miljoen), hogere taxatie- en juridische kosten (€ -0,2 miljoen) en minder algemene kosten (€ 0,1 miljoen).

Thema Bereikbaar Breda (resultaat: € 0)

- **Mobiliteit (resultaat: € -0,2 miljoen)**
Het tekort van € 0,2 miljoen is ontstaan door een financiële bijdrage aan de gemeente Gilze en Rijen voor het project Snelfietsroute F58, conform de bestuurlijke toezegging.
- **Parkeren (resultaat: € 0,2 miljoen)**
De omzet van de parkeergarages laat een wisselend beeld zien. De Barones en in mindere mate Oranje Zuid blijven substantieel achter bij de begroting door de werkzaamheden aan de Nieuwe Mark en de afsluiting van de Markendaalseweg. Bij het straatparkeren zien we een positief resultaat van in totaal € 3,75 miljoen. Dit zit in meer opbrengsten vanuit kortparkeren, lagere energielasten (zonnepanelen op betaalautomaten, afschalen van DPRIS) en lagere onderhoudskosten dan begroot.

De kosten van fietsparkeren zijn hoger dan begroot. Dat komt door extra personeelskosten om de dienstverlening op orde te houden bij de WSW-uitstroom, extra kosten (transport, materiaal en menskracht) voor carnaval en evenementen, duurzaamheidsmaatregelen voor de fietsenstalling aan de Nieuwstraat die pas in 2025 financieel renderen en betaalde transitievergoedingen.

De rondvaart heeft een uitzonderlijk goed maar vooral heel kort seizoen gedraaid doordat de vaarroute tot half augustus niet beschikbaar was door de verzanding van een bocht in de singels. Dat betekent dat de omzet tussen half augustus en de herfstvakantie moest worden gehaald. Een extra kostenpost dit jaar was de noodzakelijke afschrijving en ontmanteling van de oude kassaboot, de Thor. Ten slotte is er een voorfinanciering gedaan voor een nieuwe duurzame kassavoorziening. Deze kwam ook ten laste van de exploitatie.

Thema Breda is een duurzame en bestendige stad (resultaat: € -2,1 miljoen)

- **Milieubeheer (resultaat: € 0,2 miljoen)**
In 2024 hadden we incidenteel meer budget voor de Omgevingswet via de decembercirculaire. Reden daarvan is dat de omzetting naar het omgevingsplan en de

bijbehorende werkwijzen en processen nog op gang moesten komen. We hebben beperkte capaciteit ingezet en ook externe opdrachten konden nog niet volledig worden uitgezet. De OMWB heeft opdracht gekregen om adviezen, bedrijfsbezoeken en metingen te verrichten voor de gebiedsplannen, die samen het omgevingsplan gaan vormen. De OMWB heeft deze opdrachten niet allemaal af kunnen ronden in 2024.

Voor tranche 1 van het Volkshuisvestingsfonds (VHF 1) zijn de uitgaven lager dan verwacht. De voorbereiding voor de subsidieregeling voor vve's neemt meer tijd in beslag, waardoor hiervoor nog geen subsidie aangevraagd kon worden. Het aantal individuele subsidieaanvragen is opnieuw hoog. Dit leidde tot € 0,7 miljoen minder benodigde cofinanciering dan geraamd. Dit heeft geen impact op het resultaat doordat er een lager bedrag is onttrokken aan de algemene middelen. De subsidieregeling heeft een looptijd van 10 jaar. De verwachting is dat het budget uiteindelijk besteed gaat worden. VHF 2 is in oktober gestart, waardoor de subsidievertrekkingen tot nu toe nog beperkt zijn.

Uit de septembercircular is budget beschikbaar gesteld voor de RES Regio (€ 0,4 miljoen). Het advies is om dit via resultaatbestemming door te schuiven naar 2025.

- **Natuur- en milieueducatie (resultaat: € 0,1 miljoen)**
Boerderij Wolfslaar heeft in 2024 een positief resultaat van € 0,1 miljoen gehaald. Er vond een uitwisseling van personeel plaats, waardoor de exploitatie van de horecavoorzieningen efficiënt en effectief kon worden uitgevoerd.
- **Openbaar groen en (openlucht)recreatie (resultaat: € -0,1 miljoen)**
Door een lang en koud voorjaar zijn er minder kosten gemaakt voor het toezicht bij de Galderse Meren. Ook de parkeeropbrengsten zijn flink achtergebleven. Verder zijn er extra uitgaven gedaan voor zwemtoezicht, omdat de reddingsbrigade beperkt vrijwilligers kon leveren en er daarom voor ingehuurd moest worden.
- **Biodiversiteit (resultaat: € -2,4 miljoen)**
In de boekjaren 2019 tot en met 2023 zijn de kosten voor de 150 kV hoogspanningsverbinding van TenneT geactiveerd onder de materiële vaste activa, terwijl ze niet voldoen aan de criteria daarvoor. Dit betekent dat deze activa in één keer zijn afgeschreven met een extra last in 2024 van € 2,4 miljoen. In het strategisch investeringsplan zijn voor de periode 2024-2055 investeringsmiddelen beschikbaar voor het dekken van de kapitaallasten van deze hoogspanningsverbinding. Deze middelen worden voor deze periode omgezet in exploitatiemiddelen, zodat het bedrag weer teruggestort wordt in de algemene reserve. De omzetting is daardoor op termijn budgetneutraal.

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Beschikbare investeringsen	Verwachte uitgaven 2024	Werkelijke uitgaven 2024	Onder/ overuitnutting uitgaven 2024	Vrijval 2024	Nog beschikbaar eind 2024
Duurzaam wonen in Breda						
Overige stedelijke ontwikkelingen	3.609	2.162	1.457	705	187	1.965
Wonen	10.620	5.090	8.028	-2.938		2.592
Aankoopprogramma strategische gronden	9.162	2.336	8.539	-6.203		623
Verkeersveiligheid	450	222	379	-157		71
Mobiliteit instandhouding bestaand netwerk	10.963	5.487	5.541	-54		5.421
Mobiliteitsdeal Verbeter Breda (w.o. Noordelijke rondweg)	2.392	100	15	85		2.377
Meerjarenperspectief infrafonds	300	599	132	467		168

Parkeren	2.104	1.000	824	176		1.280
Van Gogh Nationaal Park	294	523	129	394		165
Biodiversiteit	6.836	1.066	1.369	-303		5.467
Aankoop grond natuurontwikkeling	1.345	2.339	931	1.408		413
Realisatie ecologische hoofdstructuur	1.362	140	995	-855		367
Energietransitie	700	150	11	139		689
Recreatieve voorzieningen, toiletvoorziening	290	100	18	82		272
Totaal	50.428	21.314	28.370	-7.056	187	21.871

Wonen

Het krediet is bedoeld om starters-, blijvers- en verzilveringen te verstrekken. Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn) voert deze regelingen uit. De gelden worden in tranches ter beschikking gesteld aan SVn. In 2024 is dit bedrag volledig benut. Verder is dit krediet voor toekomstbestending wonen. Hiervan zijn de uitgaven volgens planning gedaan. Het restant wordt in 2025 besteed.

Mobiliteit

Vanuit de posten 'Verkeersveiligheid', 'Mobiliteit instandhouding bestaand netwerk' en 'Meerjarenperspectief Infrabonds' worden bijdragen geleverd voor de bekostiging van de mobiliteitsprojecten. Bij het opstellen van de begroting was de verwachting dat we in 2024 meerdere projecten zouden realiseren. Bij sommige projecten vragen de voorbereidingen echter meer tijd of loopt de realisatie (en daarmee ook de facturering) door in 2025. Ten opzichte van de Berap 2024 gaven we uiteindelijk € 0,3 miljoen minder uit dan voorzien. Dit komt doordat het niet lukte om de beplanting bij de dubbele rotonde op de Graaf Hendrik III laan nog in het najaar van 2024 aan te brengen. Dit wordt nu in het voorjaar van 2025 alsnog uitgevoerd.

Mobiliteitsdeal Verbeter Breda (waaronder de Noordelijke Rondweg)

De uitvraag voor het haalbaarheidsonderzoek Visie NRW is later uitgezet dan voorzien. De kosten (€ 83.000) worden pas genomen in 2025.

Parkeren

Het restant van het krediet wordt in 2025 ingezet voor de uitbreiding van het vergunningengebied en om de apparatuur in de parkeergarages te vervangen.

Biodiversiteit

Voor biodiversiteit staan er 3 regels in de kredieten: Biodiversiteit, Aankoop grond natuurontwikkeling en Realisatie ecologische hoofdstructuur. De afwijking ten opzichte van de Berap 2024 is in totaal € 0,2 miljoen. Dit komt doordat de voorbereiding iets meer tijd in beslag nam. Denk aan wijzigingen van het bestemmingsplan, het verkrijgen van subsidies en vergunningen, en onderhandelingen over grondaankopen.

Aankoopprogramma strategische gronden

Dit fonds wordt ingezet voor de aankoop van strategische gronden op het moment dat zich een geschikte gelegenheid voordoet.

Overige stedelijke ontwikkelingen

Amphia

Met Stichting Amphia sloten wij een anterieure overeenkomst. Voor de grote structurele aanpassingen heeft de gemeenteraad een krediet beschikbaar gesteld. De werkzaamheden hebben we in eerdere jaren afgerond, behalve enkele kleinere aanpassingen rondom de Hogeschoollaan. We hebben leveringsproblemen met de lichtmasten bij Amphia. Die worden in 2025 opgeleverd.

Tuinen van Genta

Het krediet is bedoeld voor de herinrichting van de Teteringsedijk. De werkzaamheden worden afgestemd op de vorderingen in het project Tuinen van Genta.

RESERVES

Bedragen x €1.000

	Stand 1-1-2024	Bedrag mutaties 2024	Stand 31-12-2024
Bodemfonds	3.165	-2	3.163
Klimaatfonds	1.455	-29	1.425
Versnellingsopgave Wonen	5.563	-553	5.010
Reserve bovenwijkse voorzieningen	1.785	931	2.717
Reserve Toekomst bestendig wonen	1.000		1.000
Algemene reserve programma 3	9.810	-6.039	3.771
Exploitatiereserve programma 3	2.875	-1.692	1.183
Investeringsreserve programma 3	1.115	2.795	3.910
Totaal	26.768	-4.548	22.220

Reserve Bodemfonds

De bodemreserve wordt ingezet voor bodemonderzoek en de sanering van (historisch) vervuilde gronden, het bijbehorende beleid en de begeleiding. De ontwikkelingen in de stad zijn onzeker, waardoor de inzet maatwerk vereist en per jaar kan verschillen. Door deze reserve te vormen, kunnen pieken en dalen in de uitgaven worden opgevangen. De reserve wordt tot en met 2030 voortgezet vanuit de decentralisatie-uitkering uit de (mei)circulaire. Na de reservemutaties in 2024 bedraagt de reserve Bodemfonds eind 2024 € 3,2 miljoen.

Reserve Klimaatfonds

Het klimaatfonds is een reserve ter versterking van de gemeentelijke klimaatdoelstellingen. In 2024 is er € 0,3 miljoen onttrokken als bijdrage voor het realiseren van de Energiecampus. De reserve klimaatfonds is daarmee ultimo 2024 € 1,4 miljoen.

Reserve Versnellingsopgave Wonen

Bij het coalitieakkoord zijn middelen beschikbaar gesteld voor de Versnellingsopgave Wonen, die worden gedekt met winstnemingen vanuit de grondexploitaties. Met deze bestemmingsreserve houden we geld beschikbaar voor de Versnellingsopgave Wonen. De winstnemingen storten we in de reserve, de uitgaven voor de versnellingsopgave halen we eruit. In 2024 hebben we € 0,55 miljoen onttrokken voor locatiegebonden impulsen en tijdelijke woningen.

Reserve Bovenwijkse voorzieningen

Met deze reserve dekken we een deel van de kosten voor bovenwijkse voorzieningen af. De inkomsten van de bestemmingsreserve zijn exploitatiebijdragen vanuit nieuwbouwplannen. Die zijn afkomstig van private ontwikkelaars (en overeengekomen in een anterieure overeenkomst) of van gemeentelijke grondexploitaties. De onttrekkingen bestaan uit af te dekken kosten voor bovenwijkse voorzieningen en de jaarlijkse ambtelijke kosten voor het beheer van de reserve. Deze reserve is ingesteld op basis van een raadsbesluit in 2020.

Reserve Toekomstbestendig Wonen

Deze reserve dekt de kapitaallasten af die voortkomen uit de regeling Toekomstbestendig Wonen. In 2024 was er geen onttrekking of dotatie.

Algemene reserve programma 3

De mutaties in de algemene reserve betreffen uitgaven voor het Volkshuisvestingsfonds tranche 1 (€ 1,1 miljoen), aankoop gronden Frankenthalerstraat (€ 5,6 miljoen) en het energiepakket 2024 voor inwoners.

Exploitatiereserve programma 3

De mutaties in de exploitatiereserve betreffen uitgaven voor diverse posten vanuit voorgaande budgetoverhevelingen en correcties tussen de programma's. Bij de betreffende thema's zijn de grootste posten toegelicht.

VOORZIENINGEN

Bedragen x €1.000

	Stand 1-1-2024	Bedrag mutaties 2024	Stand 31-12-2024
Onderhoud parkeerbedrijf	5.555	472	6.027
Planmatig onderhoud Vastgoedontwikkeling	4.238	-120	4.117
Voorziening verkeersregelininstallaties	0	12	12
Vrz van derden verkregen middelen (progr 3)	537	-47	490
Totaal	10.330	316	10.646

Voorziening onderhoud gebouwen Parkeerbedrijf

De voorziening is ingesteld om de meerjarige onderhoudskosten voor de parkeergarages van het Parkeerbedrijf te egaliseren. De bijdragen verhogen we volgens de bouwkostenindex (structureel).

Planmatig onderhoud vastgoedontwikkeling

Deze voorziening is voor de onderhoudskosten voor strategisch aangekochte panden. Op korte termijn is onderhoud nodig, maar ontbreekt voor deze panden een echt vast voornemen voor ontwikkeling. De basis voor de bijdrage is een meerjarenonderhoudsplanning waarvan de doorberekening loopt tot en met 2032. De voorziening is toereikend om het geplande onderhoud tot en met 2032 uit te kunnen voeren.

Voorziening verkeersregelininstallaties

Hiermee houden we de verkeersregelininstallaties verantwoord en doelmatig goed. Uitgangspunten zijn:

- geen veiligheidsrisico's voor de gebruiker
- geen hinder bij gebruik
- zo min mogelijk kapitaalvernietiging

In 2015 hebben we besloten om een onderhoudsvoorziening in te stellen om de verkeersregelininstallaties (VRI's) in stand te houden. Het meerjarenonderhoudsplan voor de VRI's wordt jaarlijks bijgewerkt op basis van inspecties en uitgevoerde projecten. We sluiten met onze planning zo goed mogelijk aan bij andere infrastructurele projecten en werkzaamheden, zodat we werk met werk kunnen maken. In 2024 is € 747.000 bijgedragen aan het onderhoud van de VRI's.

BELEIDSSTUKKEN

Achterliggende documenten bij dit programma

Naam document	Soort document	Jaar
Grondprijzen Breda 2020	Kaderstellend	2020
Gebiedsperspectief Havenkwartier	Kaderstellend	2017
Gebiedsvisie Binnenstad	Kaderstellend	2014
Nota Grondbeleid 2014	Kaderstellend	2014
Aanvullend beleidskader grondbeleid	Kaderstellend	2020
Ontwikkel- en realisatiestrategie Via Breda	Kaderstellend	2015
Ruimtelijke visie voor de Gasthuisvelden	Kaderstellend	2016
Structuurvisie Bedrijventerreinen Breda 2020	Kaderstellend	2008
Omgevingsvisie Breda 2040	Kaderstellend	2021
Structuurvisies Doornbos en Linie	Kaderstellend	2012
Welstandsnota	Kaderstellend	2004
Erfgoedverordening	Kaderstellend	2011
Beleidsregels voor het afwijken van een bestemmingsplan	Kaderstellend	2015

Verordening bedrijveninvesteringszone Breda-Oost 2017 (financieel/fysiek)	Kaderstellend	2015
Vigerende bestemmingsplannen (alle)	Kaderstellend	2019
Participatieleidraad bij ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving	Kaderstellend	2019
Coördinatieverordening gemeente Breda	Kaderstellend	2019
Besluit tot het aanwijzen van categorieën gevallen waarin een verklaring van geen bedenkingen niet is vereist	Kaderstellend	2019
Woonvisie Breda: wonen in een dynamische stad	Kaderstellend	2013
Aanvulling op de Woonvisie 2013	Kaderstellend	2016
Verordening doelgroepen sociale woningbouw en middenhuur Breda	Kaderstellend	2019
Aanpak kamerverhuur	Kaderstellend	2014
Arbeidsmigranten afsprakenkader	Kaderstellend	2021
Actieplan studentenhuysvesting	Kaderstellend	2016
Alliantie Breda 2019-2023: afspraken over wonen in Breda	Kaderstellend	2019
Gebiedsprofielen Wonen en perspectief wonen	Kaderstellend	2019
Gebiedsprofielen: beschrijvingen Wonen en Zorg	Kaderstellend	2019
CPO Beleid Gemeente Breda 2020	Kaderstellend	2020
Bestedingsplan Impuls voor de woonagenda	Kaderstellend	2019
Beleidsregel Bezoekersregeling type straat en type garage 2017	Kaderstellend	2017
Nota parkeer en stallingsbeleid Breda (2004, herijking 2013)	Kaderstellend	2004
Nota parkeernormen Breda 2021	Kaderstellend	2021
Duurzaamheidsvisie Breda 2030	Kaderstellend	2016
Nota Bodembeheer 2022-2032	Kaderstellend	2023
Bodemmasterplan Breda 2030 Een basis voor duurzame ontwikkeling	Kaderstellend	2015
Impuls ruimtelijk adaptie Breda	Kaderstellend	2016
Actieplan geluid	Kaderstellend	2024
Verordening geurhinder en veehouderij gemeente Breda 2008	Kaderstellend	2008
Ontheffingenbeleid Wet geluidhinder	Kaderstellend	2007
Nota bovenwijkse voorzieningen	Kaderstellend	2020
Bestuursakkoord 2022 - 2026 'Dichtbij doen, samen sterk vooruit'	Kaderstellend	2022
Nota financiële bijdragen kwaliteitsverbetering fysieke leefomgeving	Kaderstellend	2023
Visie Ulvenhoutse Bos en omgeving	Kaderstellend	2022
Bredaas Groenkompas	Kaderstellend	2023
Klimaatplan Breda klimaatneutraal in 2044	Kaderstellend	2023
Regionale Energie Strategie 1.0 West-Brabant	Kaderstellend	2021
Transitievisie Warmte Breda	Kaderstellend	2022
Beleidsnota Omgaan met niet-gesprongen explosieven uit de Tweede Wereldoorlog	Kaderstellend	2021
Beleidsregels artikel 87 RVV gemeente Breda	Kaderstellend	2021
Beleidsregels ontheffingen milieuzone gemeente Breda	Kaderstellend	2022
Tijdelijk beleid bij ontwikkelingen nabij geitenhouderijen	Kaderstellend	2024
Mobiliteitsvisie Breda	Kaderstellend	2021
Realisatievisie ecologische verbindingzone Mark, Aa of Weerij en Singels	Kaderstellend	2024
Thuis in Breda: Woonvisie 2024-2040	Kaderstellend	2024
Gebiedsvisie Bavel 2040	Kaderstellend	2024
Wijkenergieplan aardgas-vrij ready Biesdonk	Kaderstellend	2024
Wijkenergieplan aardgas-vrij ready Doornbos-Linie	Kaderstellend	2024
Wijkenergieplan aardgas-vrij ready Tuinzijs	Kaderstellend	2024
Wijkenergieplan aardgas-vrij ready Wisselaar	Kaderstellend	2024

AAN DIT PROGRAMMA GERELATEERDE VERBONDEN PARTIJEN

GR Schadevergoedingsschap HSL-Zuid, A16 en A4

Duurzaam wonen in Breda	Thema Bereikbaar Breda
Verantwoordelijk bestuurder:	Arnoud van Vliet
Bestuurlijk vervanger:	Peter Bakker
Belang Breda in verbonden partij in %:	0%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De regeling zorgt ervoor dat de behandeling van verzoeken om schadevergoeding vanwege de aanleg van de HSL-Zuid en de verbreding, verlegging en reconstructie van de A16 en A4 en de beslissingen op die verzoeken doelmatig, deskundig en op een gelijke manier plaatsvinden. Door deze regeling weten mensen bij welke instantie ze moeten zijn.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Deze gemeenschappelijke regeling is verlengd tot 1 januari 2026.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Er zijn geen belangrijke risico's te melden.

**Basis
op orde**

Programma 4

Basis op orde

Dienstverlening

34.716
Uitgegeven paspoorten
en identiteitskaarten

2.749.520
Bezoekers
website breda.nl

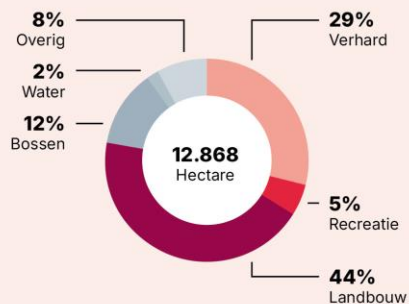

150.219
Telefoongesprekken
Klant Contact Centrum

51.479
BuitenBeter
meldingen

Openbare ruimte

Ongeveer 500
Speelplaatsen
(sport, fitness en spelen)

1.371
Km riolering

Veiligheid en leefomgeving

2.200
Door boa's geregistreerde
toezicht- en handhavingszaken

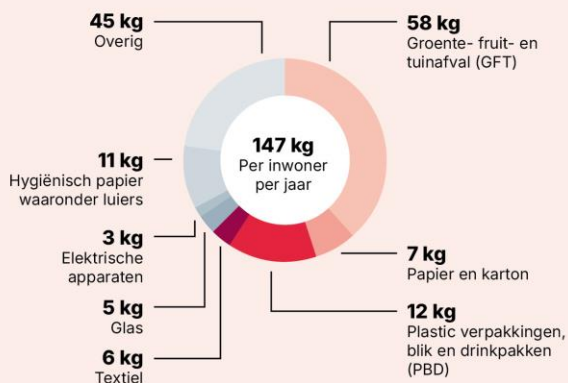
134
Buurtpreventiegroepen

Vastgoedbeheer

450
Gemeentelijke objecten

Fijn huishoudelijk restafval (30% van totaal ingeleverde afval)

Kengetallen 2024 / meest recente realisatiecijfers.
In de cijfers kunnen afrondingsverschillen voorkomen.

**GEMEENTE
BRED**

TERUGBLIK OP ONZE AMBITIE

In 2024 werkten we verder aan de veiligheid in de stad en het veiligheidsgevoel van onze inwoners. We pakten veiligheidsvraagstukken vaak informatie- en risicogestuurd aan om vroegtijdig in te kunnen grijpen en onze middelen efficiënt in te zetten. Zo voerden we campagne via Meld Misdaad Anoniem (MMA) om de bewustwording en meldingsbereidheid bij ondermijning op bedrijventerreinen te vergroten. Ook trainden we onze boa's om signalen van ondermijning te herkennen. Het vergunningsproces rondom evenementen werd verder geoptimaliseerd.

Het Klantcontactcentrum verwerkte meer dan 300.000 vragen en meldingen. Steeds meer mensen kiezen voor digitaal contact. Voor het eerst kwam meer dan de helft van de vragen en meldingen digitaal binnen. Onze digitale dienstverlening is het afgelopen jaar verder verbeterd. Daarbij hadden we veel aandacht voor gebruiksgemak, toegankelijkheid en eenvoudig taalgebruik.

We hebben hard gewerkt om de kwaliteit van de openbare ruimte te verhogen. Dat deden we buiten in onze dorpen en wijken, en beleidsmatig door de beleidsactualisatie kapitaalgoederen vast te laten stellen door de gemeenteraad. Het uitvoeringsprogramma Stad in een Park is bijna klaar en de eerste groene straten en pleinen worden aangelegd.

Het verminderen van de hoeveelheid grondstoffen in het restafval blijft een grote uitdaging. Het demonteren van meubilair is een succesvol voorbeeld dat bijdraagt aan circulariteit en minder grof restafval. Zulke activiteiten laten zien dat samenwerking en het opdoen van ervaring leidt tot nieuwe ontwikkelingen.

Het maatschappelijk vastgoed heeft bijgedragen aan onze beleidsdoelstellingen. De panden blijven op niveau en zijn tijdig en doelmatig onderhouden.

Thema Veilig Breda

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

- In 2024 werkten we verder aan de veiligheid in de stad en het veiligheidsgevoel van onze inwoners. We pakten veiligheidsvraagstukken vaak informatie- en risicogestuurd aan om vroegtijdig in te kunnen grijpen en onze middelen efficiënt in te zetten.
- Vanaf oktober 2024 voerden we een campagne via Meld Misdaad Anoniem (MMA) om de bewustwording en meldingsbereidheid bij ondermijning op bedrijventerreinen te vergroten. Hiermee hebben we de weerbaarheid van de stad vergroot.
- De ondermijningsboa's voerden, samen met diverse ketenpartners, ruim 180 controlemomenten uit. Daarbij troffen we 35 strafrechtelijke zaken en 65 bestuursrechtelijke zaken aan, die we oppakten. Daarnaast organiseerden we nog 11 actiedagen tegen illegale prostitutie.
- De boa's trainden in 2024 allemaal in het opleidingscentrum van Taskforce RIEC in Breda. Hier leerden zij signalen van ondermijning te herkennen. Ook leerden ze welke bevoegdheden zij hebben om hiertegen op te treden.
- De boa's handelden 70% van de meldingen binnen 2 dagen af.
- Door activiteiten en het plaatsen van een keet in de wijken kwamen de boa's meer in contact met de bewoners. Hierdoor verkortten zij de lijntjes en verstevigden zij het netwerk.
- We namen een woonfraudecoördinator aan en pakten woonfraude actief aan, samen met onze partners.
- Het team Preventie met Gezag richtte op bijna alle scholen in de Hoge Vucht een veiligheidsoverleg in. Daarin bespraken zij samen met partners uit het veiligheids- en zorgdomein de situatie op de scholen.
- Samen met de cyberambassadeurs en partners brachten wij digitale veiligheid onder de aandacht bij kwetsbare doelgroepen.
- We voltooiden de overgang van de Wabo naar de Omgevingswet. Dit proces verliep soepel en efficiënt, waardoor we 98% van de vergunningen binnen de gestelde termijn getoetst hebben.

- We maakten het vergunningenproces voor evenementen inzichtelijk om dit proces efficiënter te laten verlopen voor de aanvrager én voor onszelf. Hiervoor namen we eind 2024 onder meer twee projectleiders en een procesregisseur evenementen aan.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Werkwijze

We werkten het afgelopen jaar opnieuw via de AAA-aanpak: Analyseren, Anticiperen en Activeren. In 2024 versterkten we onze informatiepositie verder en nam het aantal informatiebeelden toe. De kwaliteit daarvan hebben we verbeterd door breder samen te werken met specialisten, zoals wijkboa's en wijkbeheerders. Verder investeerden we in randvoorwaarden, zoals visualisatie, dataoptimalisatie, informatiebeveiliging en privacy.

In 2024 werkten we hard aan een nieuwe veiligheidsvisie voor Breda. Hierin komen zeven ambities aan de orde:

- Veilig Wonen
- Veilig Werken
- Veilig Opgroeien
- Veilig Uitgaan
- Veilig bij Rampen en crises
- Veiligheid en zorg in balans
- Veilig door het verstoren van criminele verdienmodellen

We werkten de methodieken uit het aflopende programma verder uit en speelden in op de actuele behoeften. We hebben een beweging ingezet naar nog meer flexibiliteit en proactiviteit, maar lopen daarbij aan tegen uitdagingen op het gebied van financiën en capaciteit. De dreiging van maatschappelijke onrust kwam daarbij op verschillende plekken terug. De groeiende polarisatie en verharding in de samenleving kan immers tot excessen leiden.

Veiligheid in Breda organiseren en vasthouden gebeurde altijd in samenwerking. Samen met bewoners, met vitale partners als de politie en het OM, met omliggende gemeenten en met andere grote steden, de regio, de provincie of het Rijk. Ook in 2024 werkten we aan deze samenwerking en aan onze netwerkrelaties. Breda nam daarbij als centrumstad een grotere verantwoordelijkheid dan de omliggende gemeenten.

Ondermijning

Het verstoren van ondermijnende criminaliteit bleef een aandachtspunt. Afgelopen jaar zetten we zowel lokaal als regionaal stevig in op de samenwerking en de kwetsbare branches. We leverden regionaal een bijdrage aan de zogenoemde BIT-dagen en voerden lokaal geplande acties uit met diverse ketenpartners. De ondermijningsboa's hielden een flink aantal ad-hoc-acties. Daarnaast namen we deel aan acties en casuïstiek in RIEC-verband. Sinds januari 2024 implementeerden we nieuwe beleidsregels voor de Wet Bibob, waardoor de toepassing van de wet breder werd. De gemeente heeft nu beleid voor alle door de wet bepaalde toepassingen voor Bibob.

We maakten de overheid weerbaarder door samen met onze RIEC-partners een preventiestrategie te ontwikkelen: meer kennis over signalen van ondermijning, bewustwording van de risico's van misbruik en reageren op misstanden, zoals bedreiging of intimidatie. Dit onderzoek naar de mogelijkheden en het samen delen van best practices loopt nog door in 2025.

Tot slot deelden we onze kennis en inzichten met onze RIEC-partners en andere partners in de aanpak van ondermijning tijdens periodieke overleggen om onze informatiepositie en slagvaardigheid bij controles te vergroten.

Zorg en veiligheid

We bleven aandacht besteden aan de aanpak van personen met verward gedrag. Het lukte nog niet altijd om passende woonvormen aan te bieden, wat een lopend traject blijft. We pasten de Wet woonoverlast toe met het gewenste resultaat. De wijk-GGD'er is een functie die verder onderzocht

moet worden binnen de gemeente en dus nog niet is ingezet. We regelen de crisisaanpak binnen de Wet verplichte ggz steeds beter en deze blijft in ontwikkeling.

We pakten polarisatie en radicalisering in de samenleving aan via actieve interactie, netwerkbijeenkomsten en het aanbieden van trainingen voor professionals. Daarnaast werkten we vanuit regie en in samenwerking met de juiste partners.

Straatintimidatie pakten we aan volgens het bestuursakkoord. Ook voerden we het regionaal actieprogramma tegen mensenhandel uit. Het Zorg- en Veiligheidshuis speelde een belangrijke rol bij de begeleiding van ex-gedetineerden en personen met verward gedrag met een hoog risico, en bij het aanpakken van radicalisering en mensenhandel. De gezamenlijke jaaragenda met de ketens Jeugd en Maatschappelijke Opvang vraagt de komende tijd aandacht. Samen willen we komen tot een integrale aanpak van zorg en veiligheid.

Jeugd

Ook in 2024 is het Bredase 7-stappenmodel voortgezet binnen de aanpak van de jeugdoverlast. We namen bestuurlijke maatregelen, voerden stopgesprekken en deelden waarschuwingen uit.

De focus van Preventie met Gezag heeft het afgelopen jaar gelegen bij de persoonsgerichte aanpak via het Schakelteam en de contacten met de scholen in en om de Hoge Vucht. Binnen het Schakelteam worden signalen en cases besproken met alle relevante partners (en met oog voor de AVG). We bekijken welke partner het meest geschikt is om met de betreffende jongere (en diens gezin) aan de slag te gaan om (verder) afglijden in de criminaliteit te voorkomen. De ontwikkeling van dit Schakelteam heeft geleid tot een groot aantal cases en een uitbreiding van de formatie. Op bijna alle scholen in en rond de Hoge Vucht is een veiligheidsoverleg ingericht. Daarbij overleggen Preventie met Gezag, de scholen, de boa's, de politie en andere partijen (zoals HALT of Open Door) met elkaar over de veiligheidssituatie op de school en over concrete acties (zoals trainingen, voorlichting en het inschakelen van het Schakelteam).

Cyber

In 2024 versterkten wij het project Cyberambassadeurs onder andere door interne opleidingen. We gaven voorlichtingscampagnes aan senioren en jongeren van 8 tot en met 24 jaar. We gingen verder met het Digicafé en begonnen met de ontwikkeling van een VR-interventie om de bewustwording van online criminaliteit te vergroten onder jongeren met een lichte verstandelijke beperking. Ook zijn we gestart met een bredere samenwerking op het gebied van digitaal burgerschap met partners als bibliotheek De Nieuwe Veste, het CJG, Bredata, onderwijskoepel INOS en Avans Hogeschool.

Fysieke veiligheid

In 2024 stelde de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant een nieuwe werkwijze vast voor risicobeheersing. Daarmee verzorgen zij de komende jaren de advisering voor de gemeenten. Deze aanpak is minder regelgericht en meer risicogericht, met oog voor de hedendaagse uitdagingen.

We organiseerden een robuuste crisisorganisatie voor Breda en de Veiligheidsregio. Na de aandacht voor natuurbranden in 2023 lag de focus in 2024 op wateroverlast, bijvoorbeeld door hevige regenbuien.

In 2024 groeide landelijk en regionaal de aandacht voor het vergroten van de weerbaarheid van de bevolking. Door toenemende kwetsbaarheden en geopolitieke spanningen neemt de kans op cyberaanvallen en een langdurige uitval van nutsvoorzieningen toe.

Omgevingswet

Op 1 januari 2024 traden de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging (Wkb) in werking. Het team van vergunningverleners bereidde zich hierop voor via een scholingstraject, de inzet van extra capaciteit en de oprichting van een expertiseteam/belteam. We hebben de overgang naar de Omgevingswet en de Wkb goed afgerond. Het landelijke systeem DSO, waarin de vergunningen moeten worden aangevraagd, vertoonde echter nog veel gebreken en onduidelijkheden. We hebben hiervoor gedaan wat binnen onze mogelijkheden lag.

De landelijke uitvoering van de Wkb verliep moeizaam, wat leidde tot een landelijke discussie over de toekomst van deze wet. Intern richtten we het nieuwe proces goed in en volgden we de uitvoering nauwlettend. Eind 2023 dienden veel mensen nog een aanvraag in, zodat die onder de

oude wetgeving zou vallen. Deze aanvragen hebben we in 2024 afgehandeld volgens de legesverordening 2023. Hierdoor werden er in 2024 weinig meldingen ingediend voor plannen die onder de Wkb vielen.

Zichtbare criminaliteit

In 2024 begonnen we met de doorontwikkeling van buurtpreventie om gezamenlijk te komen tot een toekomstbestendige aanpak. Daarnaast bleef de buurtpreventie groeien.

We stonden iedere 6 weken met onze handhavingskeet in alle wijken van Breda. Daarnaast lanceerden we in 2024 de website van handhaving en communiceerden we actief via social media over het werk van de handhavers. Hierbij maakten we ook promotie voor het spreekuur in het politiegebouw en activiteiten voor de jeugd (zoals voetbaltoernooien en 'jachtseizoen' in de wijk). Door deze activiteiten kwamen de boa's meer in contact met de bewoners en konden er makkelijker lijntjes gelegd worden. Daarnaast investeerden de wijkboa's in het netwerk en netwerkpartners.

Veilige openbare ruimte

In 2024 hebben we het convenant Veilig Uitgaan verlengd tot en met 2026. We voerden opnieuw het project Happy Ouders uit en bleven sfeerbeheer inzetten. Begin 2024 evalueerden we het cameratoezicht in de binnenstad, waarna de burgemeester op 23 februari een nieuw aanwijzingsbesluit vaststelde.

Handhaving

In 2024 hebben we onze verbinding met de stad versterkt door te investeren in de keet, door de bereikbaarheid van handhaving via social media en internet te verbeteren en door de wijkboa's vaker te laten deelnemen aan multidisciplinaire overleggen met ketenpartners. Via een speciaal keuzemenu bij het KCC waren de boa's dagelijks van 7.00 tot 23.00 uur telefonisch bereikbaar. Ook in de weekenden waren zij telefonisch bereikbaar en was het zelfs mogelijk om op vrijdag- en zaterdagavond tot 5.30 uur te bellen. Daarnaast rolden wij de hotspotaanpak uit en is er op basis van overlastmeldingen een gezamenlijke aanpak geweest met ketenpartners in het VAST-gebied (park Valkenberg en het centraal station).

Onze ambitie stond onder druk door de krapte op de arbeidsmarkt. Hierdoor waren niet alle wijken permanent bemenst met een wijkboa en duurde het iets langer om meldingen af te handelen. De ambitie was 80% binnen 2 dagen. Dat werd 70% binnen 2 dagen. Samen met de B7-gemeenten, die met hetzelfde probleem kampen, hebben we maatregelen genomen door 25 mensen aan te stellen met een andere achtergrond dan het veiligheidsdomein. Deze mensen, waarvan 6 voor Breda, volgden een opleiding tot volwaardig handhaver bij het ROC Den Bosch.

Voetbal

Aan het eind van seizoen 2023-2024 promoveerde NAC Breda naar de eredivisie en was er een huldigingsfeest. De nacompetitie vroeg wel extra inzet van alle partners. Helaas deden zich ook dit seizoen ongeregeldeheden voor, zoals na de derby NAC-Willem II en een illegale corteo voorafgaand aan NAC-PSV. Afgezet tegen het totaal aantal gespeelde wedstrijden waren er relatief weinig ordeproblemen in Breda. De start van het seizoen 2024-2025 bracht nieuwe uitdagingen, zoals het onderhoud van de tribunes, dat deels tijdens de competitie moest worden uitgevoerd.

Experiment gesloten coffeeshopketen

In de eerste helft van 2024 zijn we in Tilburg en Breda gestart met de voorbereidingen op het experiment gesloten coffeeshopketen. In deze fase vindt de verkoop van gereguleerde producten nog naast de gedoogde producten plaats. In een onderzoek naar de voorbereidingen op het experiment wordt positief geoordeeld over deze pilot. Op 17 juni is de voorbereidingsfase ook in de andere experimentgemeenten gestart. Inmiddels is bekend geworden dat het experiment start op 7 april 2025.

RISICO'S

Het landelijke DSO functioneert goed bij het indienen van aanvragen voor omgevingsvergunningen. Hierbij zien we weinig problemen. Dit geldt echter niet voor het invullen van de vergunningencheck, de aanvraag, de melding en de informatieplicht. Hierdoor wordt er veel verkeerd ingediend. Bij aanvragen daalt dit aantal, bij informatieplichten en meldingsplichten niet. Ook komen over de vergunningencheck veel vragen binnen, omdat mensen vaak de melding krijgen: neem contact op met uw gemeente.

INDICATOREN

Programma 4

De jaarrekening 2024 bevat in totaal 113 (beleids)indicatoren, de zogenoemde 'Bredase set'. Deze wordt jaarlijks herijkt. Deze Bredase set is in de tekst verdeeld over de diverse programma's en thema's en is opgebouwd uit 21 landelijk verplichte en 92 Bredase indicatoren. Hiervan bevat dit programma in totaal 32 beleidsindicatoren, waarvan er 6 landelijk verplicht zijn. In deze jaarrekening wordt voor alle indicatoren peildatum januari 2025 gehanteerd of de meest actuele datum als de informatie over 2024 nog niet beschikbaar is.

Indicator: Veiligheid in buurt (auditnr 75)

Omschrijving: Gemiddeld rapportcijfer dat Bredanaars geven aan de veiligheid in eigen buurt

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
6,8		6,8	-	

Toelichting: De buurtenquête vindt in de oneven jaren plaats. Om die reden was voor 2024 geen streefwaarde bepaald.

Indicator: Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) (auditnr 76)

Omschrijving: Aantal vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte per 1.000 inwoners

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
6,8	7,1	7,2	6,9 - 7,1	7,4

Toelichting: Het aantal vernielingen is wat toegenomen ten opzichte van 2022 en 2023 en ligt boven het gemiddelde van de G40 (6,8).

Indicator: Geweldsmisdrijven (auditnr 77)

Omschrijving: Aantal gewelds- en seksuele misdrijven per 1.000 inwoners

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
5,6	6,1	5,7	5,9 - 6,1	5,8

Toelichting: Het aantal geweldsmisdrijven is stabiel ten opzichte van 2023 en gedaald ten opzichte van 2022. Wel scoort deze indicator boven het gemiddelde van de G40 (5,1).

Indicator: Diefstallen uit woning (auditnr 78)

Omschrijving: Aantal diefstallen uit woning per 1.000 inwoners

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
1,6	1,5	1,4	1,5 - 2,0	1,6

Toelichting: Het aantal woninginbraken is licht toegenomen en ligt iets boven het gemiddelde van de G40 (1,3).

Indicator: Winkeldiefstallen (auditnr 79)

Omschrijving: Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
2,8	3,1	2,7	2,9 - 3,1	2,3

Toelichting: Het aantal winkeldiefstallen is gedaald ten opzichte van 2023. Deze indicator scoort lager dan het gemiddelde van de G40 (3,2).

Indicator: Personen met verward gedrag (auditnr 80)

Omschrijving: Aantal incidenten door personen met verward gedrag

Bron: Politie

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
10,8	9,8	10,2	9,5 - 10,5	10,5

Toelichting: Het aantal overlastincidenten is wat gestegen ten opzichte van 2023 en 2022, maar ligt rond het gemiddelde van de G40 (10,2). De streefwaarde is daarmee behaald.

Indicator: Verwijzingen Halt (auditnr 82)

Omschrijving: Aantal Halt-verwijzingen per 1.000 inwoners van 12 - 17 jaar

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
11	11	9	-	13

Toelichting: Voor deze indicator was geen streefwaarde bepaald.

Indicator: Totaal aantal registraties openbare orde Boa's (auditnr 2206)

Omschrijving: Aantal door de Boa's geregistreeerde toezicht- en handhavingsszaken, met de categorie openbare orde, waarop een interventie volgde per 1.000 inwoners

Bron: Gemeente Breda

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
3,9	8,3	9,4	Toename of stabilisatie ten opzichte van 2022	11,9

Toelichting: Het aantal registraties is zoals verwacht gestegen door de groeiende inzet van de Boa's.

Indicator: Totaal aantal misdrijven (auditnr 2207)

Omschrijving: Aantal door de politie geregistreeerde misdrijven per 1.000 inwoners

Bron: Politie

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
51,9	56,8	59,6	Afname of stabilisatie ten opzichte van 2022	57,8

Toelichting: Het totaal aantal misdrijven is stabiel ten opzichte van 2023 en 2022. De streefwaarde is daarmee behaald. In Breda ligt het totaal aantal misdrijven wel wat hoger dan gemiddeld in de G40 (52,7).

Indicator: Misdrijven ondermijning (auditnr 2210)

Omschrijving: Aantal door de politie geregistreeerde misdrijven ondermijning (handel en productie van drugs, witwassen, mensenhandel, mensensmokkel, afval drugslab, handel en bezit vuurwapens, vastgoedfraude, vals geld aanmaken en vals geld uitgeven) per 1.000 inwoners

Bron: Politie

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
1	0,9	0,7	-	0,8

Toelichting: Voor deze indicator was geen streefwaarde bepaald. We streven naar een toename van de bewustwording voor deze vorm van criminaliteit.

Indicator: Meldingen huiselijk geweld (auditnr 2211)

Omschrijving: Aantal meldingen van huiselijk geweld dat bij Veilig Thuis binnenkomt

Bron: Veilig Thuis West-Brabant

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
1.606	1.673		-	

Toelichting: Realisatiewaarde 2024 nog niet beschikbaar. Voor deze indicator was geen streefwaarde bepaald.

Indicator: Misdrijven horizontale fraude en cybercrime (auditnr 2212)

Omschrijving: Aantal door de politie geregistreerde misdrijven horizontale fraude en cybercrime per 1.000 inwoners

Bron: Politie

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
8	6,2	7,3	6,0 - 6,4	6,9

Toelichting: Het aantal misdrijven is stabiel ten opzichte van 2023 en gestegen ten opzichte van 2022. Het aantal misdrijven ligt in Breda hoger dan gemiddeld in de G40 (6,1). De streefwaarde is daarmee niet behaald.

Indicator: Incidenten jeugdoverlast (auditnr 2213)

Omschrijving: Aantal door de politie geregistreerde incidenten melding overlast jeugd per 1.000 inwoners

Bron: Politie

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
5,8	4,9	4,8	4,2 - 4,7	5,6

Toelichting: Het aantal overlastincidenten is gestegen ten opzichte van 2023 en 2022. De streefwaarde is daarmee niet behaald. Het aantal incidenten ligt in Breda rond het gemiddelde van de G40 (5,1).

Indicator: Branden (auditnr 2214)

Omschrijving: Aantal branden dat de brandweer heeft geregistreerd

Bron: Brandweer

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
443	539	481	500 - 550	483

Toelichting: Het aantal branden is stabiel ten opzichte van 2023 en gedaald ten opzichte van 2022. De streefwaarde is daarmee behaald.

Thema Dienstverlening

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Onze dienstverlening brengen we stapsgewijs op een hoger niveau. In 2024 hebben we onze digitale dienstverlening uitgebreid. Een groot deel van de communicatie richting onze inwoners is duidelijk en eenvoudig. Zij waarderen ons met een 6,9. Hiermee hebben we de streefwaarde bereikt.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Uitgangspunten voor onze dienstverlening

We hebben uitgangspunten opgesteld voor onze dienstverlening:

- De Bredanaar staat centraal.
- De Bredase dienstverlening is betrouwbaar.
- De Bredase dienstverlening is makkelijk en inclusief.
- De Bredase dienstverlening is eigentijds en toekomstgericht.

Deze uitgangspunten bepalen de inrichting van onze dienstverlening.

Bereikbaarheid

- Het klantcontactcentrum (KCC) nam 83% van de telefoontjes binnen 30 seconden op met een gemiddelde wachttijd van 22 seconden. (Het streefcijfer is 80%.) 97% van de bellers kreeg daadwerkelijk iemand aan de lijn zonder tussentijds op te hangen. (Het streefcijfer is 95%.) Daarmee is onze telefonische bereikbaarheid via 14076 goed op orde.
- E-mails worden door het KCC binnen 2 dagen afgehandeld, maar meestal al dezelfde of de volgende dag.
- Als het KCC een terugbelverzoek of mail doorstuurde naar de vakinhoudelijke afdeling, dan werd 75% daarvan binnen de streeftijd van 2 werkdagen afgehandeld.
- Sinds november 2024 is de dienst Teletolk beschikbaar op de contactpagina van onze website. Daardoor is onze telefonische dienstverlening ook bereikbaar voor doven, slechthorenden en mensen met een spraakbeperking.

Klachten

In 2024 hebben we ons klachtenproces transparanter en nog klantgerichter vormgegeven. De informatie op www.breda.nl/klacht is uitgebreid, er is een brochure beschikbaar en er zijn alternatieven ingericht voor inwoners die moeite hebben met het digitale proces. De klantreis naar de juiste ingang voor een klacht is verder verfijnd. Hiermee voorkomen we dat er een klacht wordt ingediend, terwijl dit bijvoorbeeld een bezwaar of een zienswijze had moeten zijn. Hierdoor voorkomen we vertraging en daarmee mogelijke onvrede. Het aantal klachten daalde van 625 in 2023 naar 588 in 2024.

Bezwaar en beroep

In de begroting 2022 was afgesproken dat er een nieuwe bezwaarschriftenprocedure zou komen. Deze is in september 2024 vastgesteld door de raad. De herijkte procedure is opgenomen in de Verordening behandeling bezwaarschriften 2024. In oktober zijn we gaan werken volgens deze verordening. Met de nieuwe werkwijze willen we beter aansluiten bij de vraag van onze inwoners, waarbij we inzetten op een laagdrempelig en persoonlijk contact met de bezwaarmaker. Bezwaren worden zo veel mogelijk informeel behandeld.

Digitalisering

We hebben onze dienstverlening verder gedigitaliseerd. Daardoor is die 24/7 beschikbaar en voldoen we aan de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer, die vanaf 1 januari 2026 van kracht wordt. Bij alle processen zijn alternatieven beschikbaar voor inwoners die minder digitaal vaardig zijn.

Procesverbetering

In 2024 hebben we diverse processen binnen de gemeente verbeterd om de kwaliteit van onze dienstverlening te verhogen, efficiënter te werken en de werkdruk te verlagen. Bovendien willen we de kansen benutten die digitalisering biedt voor het automatiseren van werkzaamheden.

Duidelijke en eenvoudige communicatie

Afgelopen jaar hebben we ingezet op duidelijke en inclusieve communicatie. Afdelingen krijgen ondersteuning van gemeentelijke experts bij het herschrijven en verbeteren van teksten. Dit gebeurt vaak samen, waardoor medewerkers leren hoe ze het in de toekomst zelf kunnen doen. Inmiddels zijn veel teksten herschreven. Daarnaast hebben we onze communicatie verbeterd door de begrijpelijkheid van brieven en teksten te toetsen bij onze inwoners.

Reisdocumenten

In de periode 2024-2028 worden veel meer paspoorten en identiteitskaarten aangevraagd. Dat komt doordat reisdocumenten sinds 2014 10 jaar geldig zijn. Die worden nu vervangen. In 2024 hebben we in totaal 34.716 reisdocumenten verstrekt aan onze inwoners. Breda is ook de grootste vestiging in Nederland voor het aanvragen van reisdocumenten voor Nederlanders die in het buitenland wonen. In totaal hebben we aan deze groep 9670 reisdocumenten verstrekt. Door een uitbreiding van de capaciteit en tijdige communicatie hebben we de wachttijden kunnen beperken, ook in de drukke vakantieperiodes.

Registratie Niet-Ingezetenen

Breda heeft een van de grootste RNI-loketten van het land. Hier schrijven mensen zich in die

tijdelijk in Nederland verblijven. Dat gaat grotendeels om arbeidsmigranten. In 2024 schreven 25.753 mensen zich in.

Dubbele achternaam

Sinds 2024 is het mogelijk om kinderen de achternamen van beide ouders te geven. In totaal is hier voor 367 kinderen gebruik van gemaakt.

Brabants Migratie- en Informatiepunt

In 2024 is het Brabants Migratie- en Informatiepunt (BMIP) gestart. Dit is een regionale pilot in samenwerking met regiogemeenten. Het BMIP wil arbeidsmigranten informeren en verwijzen naar de juiste plek voor hulp. Het fysieke punt is gevestigd in het stadskantoor van Breda en Roosendaal en is daarnaast regelmatig te vinden op plekken waar arbeidsmigranten wonen of werken. In totaal zijn ruim 2000 mensen geholpen via het BMIP.

Verkiezingen

In 2024 zijn de verkiezingen voor het Europees Parlement georganiseerd. Deze zijn in goede orde verlopen.

RISICO'S

Voor dit thema zijn geen specifieke risico's.

INDICATOREN

Indicator: Tevredenheid inwoners (auditnr 83)

Omschrijving: Algemene waardering (rapportcijfer) dat inwoners geven aan de dienstverlening van de gemeente

Bron: Gemeente Breda, Stadsenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
7,1	7	7	6,7 - 7,1	6,9

Indicator: Waardering uitvoering Wet WOZ (auditnr 84)

Omschrijving: Oordeel Waarderingskamer over uitvoering Wet WOZ (woningen en niet woningen samen); uitgedrukt in aantal sterren (maximaal 5)

Bron: WOZ-registratie

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
4	4	4	Tenminste 3 (voldoende)	5

Toelichting: Uit recent onderzoek van de Waarderingskamer blijkt dat de gemeente Breda/Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB) gedurende meerdere jaren stabiel het oordeel "goed" heeft voor de WOZ-uitvoering. Daarom is de beoordeling verhoogd van 4 naar 5 sterren.

Indicator: Gegronde bezwaarschriften sociaal domein (auditnr 85)

Omschrijving: % Gegronde bezwaarschriften sociaal domein

Bron: Gemeente Breda, Suite voor het Sociaal Domein

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
16,4	15,2	13,25	17	10

Toelichting: De verwachte stijging van het aantal bezwaarschriften in 2024 is uit gebleven. Daarnaast merken we dat de informele aanpak hier positieve invloed op heeft.

Indicator: Tijdige toetsing omgevingsvergunning (auditrnr 87)

Omschrijving: % Aangevraagde omgevingsvergunningen dat tijdig wordt getoetst

Bron: SBA

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
98	99	99	95	98

Toelichting: In sommige gevallen moesten aanvragen worden aangepast om aan de regelgeving te voldoen. Omdat aanvragers niet wilden opschorten, overschreden deze aanvragen de termijn. Dit leidde tot een lager percentage verleende vergunningen dan in 2023.

Thema Beheer van de openbare ruimte

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Afvalservice

Om zo veel mogelijk afval en grondstoffen te behouden voor recycling of hergebruik zijn we gestart met het demonteren van meubilair. Ook zijn we gestart met een onderzoek om de hoeveelheid grofvuil verder te verminderen. Bij Vindingrijk hebben we de reststroom nader bekeken. Voor het verminderen van de hoeveelheid grondstoffen in het fijn restafval hebben we diverse communicatie-uitingen ontwikkeld. De hoeveelheid gescheiden ingezamelde grondstoffen moet verder omhoog om de VANG-doelen te kunnen bereiken.

Wegen, groen en riolering

In 2024 hebben we een flinke inhaalslag gemaakt. We hebben de voorbereidingen getroffen voor een gezamenlijk georganiseerde aanpak, al is die buiten nog niet meteen zichtbaar. Met de vaststelling van het bestuursakkoord in 2022 werd duidelijk dat er buiten werk aan de winkel was met het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Afgelopen jaar hebben we met de actualisatie van het beleidskader kapitaalgoederen vastgesteld wat we weten over de onderhoudssituatie van de wegverhardingen, bomen, openbare verlichting, bruggen, tunnels, viaducten en het stedelijk groen in Breda. Samen met de riolering vormen die de kapitaalgoederen in de openbare ruimte. We hebben vastgesteld wat er nodig is om de komende jaren een stevige basis te leggen en verdere achteruitgang van het onderhoud te voorkomen.

Ook zijn we gestart met het opstellen van een visie op de openbare ruimte in 2040. Dit is een uitwerking van de Omgevingsvisie 2040, die in 2021 is vastgesteld. De Omgevingsvisie 2040 is de basis voor de toekomstige ontwikkeling van de hele fysieke leefomgeving van Breda. We hebben het onderdeel openbare ruimte verder uitgewerkt om gerichtere keuzes te kunnen maken. Vooral ook omdat het 'buiten' van Breda steeds intensiever gebruikt wordt en voor meerdere doelen wordt ingezet. Bijvoorbeeld voor de energietransitie, het tegengaan van de klimaatveranderingen, de verstedelijkingsopgave en de behoefte van bewoners aan een fijne en gezonde leefomgeving.

Met meerdere afdelingen en collega's werken we onvermoeibaar verder aan schone, veilige, aantrekkelijke en bereikbare dorpen en wijken, en groenere straten en pleinen.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Afvalservice

- Om inwoners te informeren over afvalscheiding hebben we onder andere 6 videoreseries, verschillende story's voor social media en een nieuwe flyer ontwikkeld. Daarbij hebben we ons gericht op groente-, fruit- en tuinafval en etensresten (gft+e), plastic verpakkingen, blik en drinkpakken, textiel, papier en karton, en circulariteit. Deze middelen worden gericht ingezet, afhankelijk van de tijd van het jaar en in combinatie met andere communicatie-uitingen, zoals advertenties in Breda Vandaag, mupi's of de afvalwijzer. Denk aan de compostactie in combinatie met gft+e, de decembermaand met meer karton en aandacht voor afvalvermindering rondom de Zero Waste Week in 2024.
- De afvalcoaches hebben statushouders, expats, scholieren en inwoners geïnspireerd met activerende en informerende presentaties. Ook hebben ze zich aangesloten bij diverse

markten en het klimaatfestival. Verder zijn ze in gesprek gegaan met inwoners die hun afval niet op de juiste manier scheiden. Zij gingen 39 keer op routes waarbij rode kaarten zijn uitgedeeld aan inwoners die later persoonlijk geïnformeerd werden. Ook zijn ze 10 keer aanwezig geweest op buurtpunten voor vragen. Ze hebben 6 keer voorlichting gegeven aan nieuwkomers, op 10 markten en op meer dan 30 locaties in de stad. Daarnaast hebben ze in 2 projecten enquêtes uitgevoerd. Tot slot hebben ze mensen actief geïnformeerd op ruim 250 locaties in de stad naar aanleiding van meldingen of eigen waarnemingen.

- De afvalboa's hebben zo'n 1200 waarschuwingen en boetes uitgedeeld. De meeste gingen over het aanbieden van huishoudelijk afval (of bestanddelen daarvan) op de onjuiste manier, tijd, dag of plaats.
- Bij Parels Breda zijn 15 workshops gehouden met restmaterialen van Vindingrijk om de deelnemers op een creatieve manier mee te nemen in circulariteit. De workshops werden erg goed bezocht. Per workshop namen gemiddeld 11 mensen deel. Ook hebben 6 circulaire ondernemers hun producten in de winkel kunnen aanbieden.
- Minister Hermans heeft Parels Breda gebruikt als decor voor de digitale aftrap van de Nationale Klimaatweek die online werd gehost op 8 november.
- We zijn gestart met het demonteren van groot meubilair en boxsprings. Dat zorgt voor meer grondstoffen, arbeidsplaatsen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en veel interesse van andere gemeenten en andere partijen, zoals ondernemers, het onderwijs en verwerkers. We hebben tot november 207.000 kilo aan meubilair en boxsprings verwerkt.
- We hebben een uitvoeringsprogramma 2025-2030 opgesteld bij het huidige VANG-beleid. Hiermee willen we komen tot minder huishoudelijk afval en meer grondstoffen uit het restafval halen.
- Per 1 januari 2025 is de ja-ja-sticker ingevoerd.
- We zijn gestopt met het inzamelen van bedrijfsafval op het milieustation. Daarmee hebben we ruimte gecreëerd voor een betere doorstroom van bezoekers en meer circulariteit.
- We zien een stabilisatie van de hoeveelheid fijn en grof restafval. De projecten uit het uitvoeringsprogramma moeten hier in de komende jaren verandering in gaan brengen.

Wegen, groen en riolering

Bij de actualisatie van het beleidskader kapitaalgoederen hebben we de beschikbare data en informatie in beeld gebracht. Daaruit bleek dat die voor meerdere kapitaalgoederen niet op orde is. We moeten een inhaalslag maken met de inspecties. Voor bomen en civieltechnische kunstwerken zijn we hier in 2024 al mee gestart. Op basis daarvan hebben we direct meerdere herstel- en onderhoudswerkzaamheden uitgezet. Voor andere kapitaalgoederen hebben we de inhaalslag in 2024 voorbereid.

We actualiseren alle gemeentelijke (beheer)plannen. In 2024 is dit al gebeurd voor wegverhardingen, civieltechnische kunstwerken en bomen. Voor de riolering en de drie andere kapitaalgoederen voeren we de actualisatie in 2025 uit.

De inhaalslag op het gebied van inspecties is ook onderdeel van een versnellingsopgave. Deze is opgestart in 2024. Op basis van de resultaten van de inspecties worden herstel- en onderhoudswerkzaamheden gecoördineerd geprogrammeerd, voorbereid en uitgevoerd. Dit gebeurt als aanvulling op het reguliere werk. De versnelling zorgt ervoor dat de noodzaak en prioriteit van dit werk breed gedragen worden en dat het werk daadwerkelijk uitgevoerd wordt.

Op verschillende plekken in de dorpen en wijken hebben we werkzaamheden uitgevoerd aan de wegverhardingen. Deze bestonden deels uit het wegwerken van achterstalligheden en deels uit onderhoud op basis van de inspectieresultaten. Ook hebben we gewerkt aan reguliere projecten in combinatie met riolering, bomen, mobiliteit of openbare verlichting. Zo is in 2024 het voormalige Oranjeplein (nu het Marga Mincoplein) vanuit verschillende disciplines aangepakt.

In 2024 werkten we onder meer aan het asfaltonderhoud van de kruising Mastbosstraat-Graaf Engelbertlaan in de Zuidelijke Rondweg. Ook voerden we onderhoud uit aan het asfalt van de IABC, de kruising Dr. Struyckenstraat-Julianalaan, de Tervooitseweg in Bavel en het fietspad bij de Bolderstraat in Teteringen. Verder voerden we reconstructiewerk uit aan de Leeghwaterstraat-Noord. Diverse wegen met klinkers zijn aangepakt, zoals de Lijndonkseweg in Bavel en het Plantsoen in Prinsenbeek. In Teteringen voerden we divers klein onderhoud uit. Tot slot werkten we op een aantal plaatsen aan

de wegverharding vanwege boomwortelopdruk. Bijvoorbeeld aan de Overakkerstraat, de Baronielaan en de parkeerplaats aan de Ruitersboslaan.

In de Haagse Beemden en in Prinsenbeek hebben we oude straatlantaarns vervangen door ledverlichting. De voorbereidingen voor de inhaalslag met de inspecties zijn opgestart. Daarbij kijken we onder andere hoe we kunnen samenwerken met marktpartijen om het werk uit te voeren. Projecten met bijzondere verlichting zijn uitgevoerd op de Vlaszak, het Oosteinde en bij de Nieuwe Mark. De verlichting van het Valkenberg is omgebouwd naar slimme, regelbare ledarmaturen. Door het toegenomen aantal meldingen van de afgelopen jaren en de hogere prijzen zijn de kosten voor het onderhoud gestegen.

Uit de inspecties is gebleken dat meerdere civieltechnische kunstwerken aan onderhoud of vervanging toe zijn. We hebben ons afgelopen jaar voorbereid op de uitvoering van deze projecten in 2025 en 2026. Het gaat bijvoorbeeld om het viaduct aan de Ruitersboslaan, de Prinsenkade en de vervanging van meerdere houten bruggen in de Haagse Beemden. Ook hebben we voorbereidingen getroffen voor de vervanging van de damwandconstructie in de Krouwelaarhaven, die begin 2025 in uitvoering gaat.

In 2024 hebben we extra inspecties uitgevoerd aan de bomen en hebben we een inhaalslag gemaakt met de snoeiwerkzaamheden. Dat leidde tot overschrijdingen van het budget, omdat de benodigde middelen nog niet beschikbaar waren. Dat is met de actualisatie van het beleidskader vanaf 2025 geregeld. De kosten zijn echter in balans gebracht door lagere kosten voor de bestrijding van de eikenprocessierups.

Meerdere bomen zijn omgewaaid door harde wind en stormen. Op verschillende plekken in de dorpen en wijken zijn bomen vervangen, zijn nieuwe bomen aangeplant of hebben we gewerkt aan boombehoud. Een voorbeeld hiervan is de Overakkerstraat. In de Buijs Ballotstraat en de Ruitersboslaan zijn extra bomen en struiken aangeplant. Dat heeft een link met het klimaat. We zijn gestart met de aanplant van het Levensbos, waar ook inwoners een eigen boom kunnen planten.

Meerdere plantvakken zijn vervangen en we hebben op meerdere plekken een combinatie gemaakt met bomen, klimaat, mobiliteit en riolering. Zo is bijvoorbeeld het Zandbergplein aangepakt in samenwerking met de buurt. Daarbij is meer groen aangelegd en is ruimte gemaakt voor boombehoud. In Linie-Zuid hebben we gewerkt in de Snelliusstraat. Ook is de kluifrotonde aan de Graaf Engelbertlaan aangepakt en is ruimte voor groen gemaakt. Een van de speciale projecten is De Nieuwe Mark fase 1.2 en 1.3. Daarbij is ruimte voor groen gemaakt op en in de kades. Samen met bewoners zijn ook weer meerdere nieuwe wijkdeals afgesloten.

Op verschillende plekken is gewerkt aan groene straten en pleinen. Zo is bij winkelcentrum De Burcht de toegang aan de Zwijsbergenstraat vergroend waardoor het voorplein van het winkelcentrum aantrekkelijker is geworden voor ontmoeting. Daarnaast hebben we op de Middellaan een impuls gegeven aan de leefbaarheid door een groenere inrichting met aandacht voor ontmoetingsmogelijkheden. We hebben een bijdrage geleverd aan de speeltuin aan de Liniewal die door de bewoners zelf is opgeknapt. Het Oranjeplein en de Bisschopshoeve zijn vergroend en het bewonersinitiatief voor de Laagbos is gerealiseerd. De parkeerplaats aan de Lovensdijkstraat is opnieuw ingericht en wacht alleen nog op de beplanting, die begin 2025 wordt aangebracht. Samen met bewoners is het Zandbergplein aangepakt, waarbij ruimte is gevonden voor spelen, ontmoeten en parkeren. Het Brabantpark is aangepakt, waarbij nieuwe speeltoestellen zijn geplaatst, een oude brug is vervangen, nieuwe bruggen zijn aangelegd en meer ruimte is gemaakt voor de Molenleij.

Een uitdaging die we elk jaar terugzien, zijn calamiteiten door drugsdumping. Deze hebben afgelopen jaar opnieuw voor hoge kosten gezorgd.

In combinatie met de riolering en het klimaat zijn enkele pleintjes in Linie-Zuid vergroend. De Oude Terheijdenseweg is in combinatie met een rioleringsproject extra groen gemaakt.

In 2024 is de officiële aanvraag ingediend voor het verkrijgen van de status National Park City (Stad in een Park). De beoordelingscommissie heeft een beoordelingsbezoek gebracht. Naar verwachting vindt de uitreiking plaats in 2025. Daarnaast wordt er op diverse plekken gewerkt aan de vergroening en verblauwing van Breda. Denk aan de wijkdeals, het NK Tegelwippen, het doortrekken van de Nieuwe Mark en de ontwikkeling van de oostflank.

De riolering is gereinigd en geïnspecteerd. Op veel plekken zijn in 2024 sinkholes gerepareerd. Ook hebben we gewerkt aan reguliere onderhouds- en vervangingsprojecten. Enkele voorbeelden zijn: de rioolverbetering Craenlaer fase 2 en 3 in Ulvenhout, de Oude Terheijdenseweg, de Teteringsedijk-West, de kruising Allerheiligenweg-Marialaan en de Middenweg in Prinsenbeek. Uit een enquête blijkt dat dit een positief effect heeft op de bewustwording. De subsidieregelingen voor groene schoolpleinen en een duurzame omgang met regenwater zijn nagenoeg volledig ingezet en ook het NK Tegelwippen heeft opnieuw een goede score opgeleverd. We behaalden weliswaar geen podiumplek, maar wipten wel 50.000 tegels méér dan vorig jaar.

Samen met waterschap Brabantse Delta voeren we baggerwerkzaamheden uit in de Hoge Vucht en de Kroeten. Op diverse plekken in het buitengebied zijn duikers vervangen. Desondanks is afgelopen jaar niet het hele budget uitgegeven. Dit heeft te maken met het doorschuiven van baggerwerkzaamheden.

RISICO'S

- Uit de actualisatie van het beleidskader kapitaalgoederen is een opgave zichtbaar geworden voor inspecties en onderhoud. We hebben afgesproken wanneer de inspectiedata en -informatie op orde is. De huidige situatie geeft een hogere kans op onveilige situaties, de uitval van onderdelen en ongemak door afsluitingen of werkzaamheden die zonder veel voorbereiding of communicatie uitgevoerd moeten worden.
- De druk op het beheer en onderhoud neemt ook toe door klimaatverandering, het steeds intensiever gebruik van de openbare ruimte en beperkte personele capaciteit in de markt.
- Invasieve exoten drukten ook in 2024 zwaar op ons werk en budget.
- De komende jaren hebben veel standbeelden en andere (kunst)objecten in de openbare ruimte onderhoud nodig.
- De toenemende kosten voor calamiteiten zijn een uitdaging. Denk aan het saneren van oliesporen, het afvoeren van lachgascilinders en het opruimen van drugsdumpingen.
- De ontwikkelingen op de afvalmarkt zijn niet altijd voorspelbaar. We kunnen te maken krijgen met strengere kwaliteitseisen aan de ingezamelde grondstoffen, hogere verwerkingskosten, een lagere opbrengst voor afvalstromen, slechter scheidings- of aanbiedgedrag van onze inwoners en veranderende wet- en regelgeving. Het gevolg is onzekerheid over de kosten voor de verwerking en inzameling van het huishoudelijk afval. Ook kan de verwerking van restafval duurder worden, bijvoorbeeld door een belasting per ton verbrand afval en een CO₂-heffing.

INDICATOREN

Indicator: Tevredenheid openbare ruimte (auditnr 89)

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat tevreden is over de bruikbaarheid van de openbare ruimte

Bron: Gemeente Breda, Stadsenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
75	71	65	70 - 80	65

Indicator: Schoon, heel en veilig (auditnr 90)

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat de openbare ruimte als schoon, heel en veilig ervaart

Bron: Gemeente Breda, Stadsenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
90	89	89	84 - 90	89

Indicator: Beleving ophalen op afroep (auditnr 91)

Omschrijving: Rapportcijfer over het ophalen door de gemeente van afval op afroep

Bron: Gemeente Breda, Stadsenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
7,9	7,3	8	8	8

Indicator: Beleving inzameling restafval (auditnr 92)

Omschrijving: Rapportcijfer over de inzameling via minicontainers/ zelf wegbrengen van afval

Bron: Gemeente Breda, Stadsenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
7,8	7,8	7,6	7,8	7,7

Indicator: Restafval (auditnr 93)

Omschrijving: Maximaal aantal kilo restafval per inwoner per jaar

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
156	148	147,2	minder dan 127 kg fijn restafval	146,7

Toelichting: Hoeveelheid fijn restafval is gelijk gebleven, stabilisatie in de afgelopen 3 jaar.

Om de streefwaarde te bereiken zijn we afhankelijk van het gedrag van onze inwoners om afval meer en beter te scheiden en minder afval te creëren.

Indicator: Openbaar groen (auditnr 94)

Omschrijving: Percentage bomen dat aan de veiligheidsnormen voldoet

Bron: Gemeente Breda

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
95	95		95	

Toelichting: Met de actualisatie van het beleidskader kapitaalgoederen (2024) is vastgesteld dat er een inhaalslag op de onderhoudsinspecties voor bomen noodzakelijk is. Daarmee is ook duidelijk geworden dat de huidige stand van zaken met het onderhoud niet op orde is

Indicator: Aantal bomen (auditnr 95)

Omschrijving: Aantal bomen

Bron: Gemeente Breda

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
109.656	109.442	109.700	110.000	110.000

Toelichting: Waarbij aangemerkt wordt dat met de inhaalslag op de onderhoudsinspecties van de bomen ook het aantal nog eens nagezocht wordt.

Indicator: Onderhoud wegen (auditnr 96)

Omschrijving: Percentage van de wegen dat geen ernstige schade vertoont

Bron: Gemeente Breda

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
	84	85	90	82

Toelichting: 82% van de wegen heeft geen ernstige schades.

Indicator: Wateroverlast (auditnr 97)

Omschrijving: Aantal keer dat waterlast voorkomt in Breda door zware hoosbuien.

Bron: Gemeente Breda

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
1	1	1	1	1

Toelichting: Het aantal maal dat wateroverlast is voorgekomen: 1

Thema Beheer van het gemeentelijk vastgoed

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Ons maatschappelijk vastgoed moet blijven passen bij de groei en ontwikkeling van de stad en de dorpen. Daarom zorgen we ervoor dat deze gebouwen goed beheerd worden en meebewegen met de ontwikkelingen, zodat ze ons beleid ondersteunen. In 2024 hebben we via een aanbesteding een partner gekozen die ons gaat helpen bij het opstellen van Integrale Huisvestingsplannen (IHP's). De komende jaren ontwikkelen we die per deelthema (Cultuur, Sport en Wijk- en dorpsvoorzieningen), inclusief een investeringsagenda. Hierin nemen we ook verduurzaming mee. Zo kunnen we strategisch sturen per pand, per deelthema en voor onze hele vastgoedportefeuille.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

We hebben een nieuwe nota Vastgoed opgesteld, die de Visie op Vastgoed uit 2016 gaat vervangen. Hierin beschrijven we hoe we ons vastgoed beheren. Dit document moet nog formeel vastgesteld worden. We hebben daarnaast gewerkt aan de Bredaase referentienormen. Met de beleidsthema's Cultuur en Sport zijn we begonnen om integrale huisvestingsplannen te ontwikkelen. De MFA Bavel bevindt zich inmiddels in de projectfase: het eerste ontwerp is gepresenteerd.

Onderhoud

We onderhouden panden op gemiddeld conditieniveau 3 (NEN 2767). Vanwege de prijsstijgingen van arbeid en materiaal hebben we de dotatie aan de onderhoudsvoorziening verhoogd. We gaan door met het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed en treffen maatregelen om energie te besparen. We onderhouden relaties met onze huurders/gebruikers zodat we opgaven gezamenlijk kunnen aanpakken en actuele zaken tijdig worden opgepakt.

Sportaccommodaties

- De gemeentelijke sportaccommodaties worden onderdeel van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) Sport. Om de IHP's te maken, zijn we onderzoeken gestart naar de behoefte aan en de spreiding van de sportaccommodaties in Breda. Ook stellen we een visie op voor de sportboulevard. Hiermee zorgen we voor een goede spreiding van volwaardige beweeg- en sportfaciliteiten over de stad. Zo zijn sport en bewegen altijd dichtbij, voor georganiseerde én ongeorganiseerde sporters.
- Voor de ambitie voor een nieuwe sporthal in Princenhage loopt een haalbaarheidsonderzoek.
- We zijn gestart met een verkenning om de tarievennota te actualiseren.

De Kragt

We hebben in 2024 verder gewerkt aan de invulling van de Kragt en krijgen de atletiekhal steeds beter gevuld. We zorgen voor een exploitatie die bijdraagt aan de samenwerking tussen de talentprogramma's, sportonderwijs en breedtesport. Dagelijks zie je er Curiostudenten, (jonge) talenten, topsporters, breedtesporters en jongeren uit de wijk en de bredere omgeving in en rondom het gebouw. Voor de exploitatie werken we pragmatisch samen met maatschappelijke organisaties en inwoners uit de Hoge Vucht. We betrekken de buurt actief bij onze activiteiten.

RISICO'S

- Onze gebouwen zijn verouderd. Als we niets doen, is de onderhoudsvoorziening over 5 jaar niet meer kostendekkend. In de IHP's maken we daarom afwegingen over vervangende nieuwbouw, renovatie en functionele aanpassingen. Dit draagt bij aan een kostendekkende onderhoudsvoorziening.
- De stijgende kosten voor energie vormen nog steeds een risico voor de aanbesteding van het nieuwe contract in 2026.

INDICATOREN

Indicator: Tevredenheid binnensport (auditnr 33)

Omschrijving: Tevredenheid door gebruikers van gemeentelijke sportaccommodaties over de binnensportaccommodaties

Bron: Gemeente Breda, Stadsenquête

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
7,9	8	7,8	7,5 - 8,0	

Toelichting: Niet gemeten in 2024

Indicator: Bezettingsgraad sportaccommodaties velden (auditnr 321)

Omschrijving: Gemiddelde bezettingsgraad van sportaccommodaties buitenvelden

Bron: Gemeente Breda

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
	80	80	80	80

Indicator: Bezettingsgraad sportaccommodaties: onderwijs (auditnr 322)

Omschrijving: Gemiddelde bezettingsgraad van sportaccommodaties: onderwijsgebruik binnen

Bron: Gemeente Breda

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
	52	58	60	60

Indicator: Bezettingsgraad sportaccommodaties: verenigingen (auditnr 323)

Omschrijving: Gemiddelde bezettingsgraad van sportaccommodaties: verenigingsgebruik binnen

Bron: Gemeente Breda

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
	72	72	75	75

Indicator: Verduurzaming gemeentelijke gebouwen (auditnr 2405)

Omschrijving: CO₂ uitstoot per Bruto Vloer Oppervlak (BVO) van de kernportefeuille

Bron: Meetgegevens slimme meters

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
		24	35 kg CO ₂ per m ² / BVO kernportefeuille	29,47

Toelichting: De streefwaarde voor 2024 is behaald. Omdat er bij de vaststelling nog weinig historische data beschikbaar was, werd deze aanvankelijk ruim ingeschat. Inmiddels hebben we een volledig jaar aan data om op terug te kijken. Toch blijven er blinde vlekken, aanwezig.

Thema Open overheid

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

In 2024 hebben we weer stappen gezet in de verbinding tussen inwoners en overheid. Transparantie en open(bare) verantwoording zijn daarbij onmisbaar. Die dragen bij aan meer vertrouwen in onze politiek en de overheid. De gemeenteraad heeft in 2024 diverse activiteiten ondernomen om helder te communiceren en de politiek dichterbij onze inwoners te brengen. De Rekenkamer is weer voltallig en actief, de Ombudscommissie waakt over een onafhankelijke klachtafhandeling en in lijn met de Wet open overheid (Woo) zijn we gestart met het actief openbaar maken van informatiestromen vanuit de gemeente. Allemaal onderdelen die bijdragen aan een open overheid die te vertrouwen is. Daarvoor is een onafhankelijke en vrije positie onmisbaar. In 2024 vierden we dat we 80 jaar geleden bevrijd zijn door onze Poolse helden. We mogen immers nooit vergeten hoe waardevol vrede, vrijheid en veiligheid zijn.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Gemeenteraad

De gemeenteraad vergaderde in 2024 37 keer, bestaande uit 25 hamerraden (61 besluiten) en 12 debatraden (43 besluiten). Daarbij zijn 173 moties ingediend (waarvan 65,3% werd aangenomen) en 36 amendementen (waarvan 38,9% werd aangenomen). Daarnaast zijn er 147 beeldvormende en 43 oordeelsvormende sessies gehouden. In totaal hebben 52 mensen ingesproken, is er 1 burgersessie geweest en is 2 keer gebruikgemaakt van de marktkraam. De raad heeft 23 werkbezoeken in de stad afgelegd. 8 (burger)raadsleden zijn in 2024 (van rechtswege) gestopt.

De acties in de ontwikkelaanpak Herstel Vertrouwen sluiten naadloos aan bij de bestaande en nieuwe activiteiten van de gemeenteraad. Dit zijn enkele concrete acties:

- de informatievoorziening op de website, via Notubiz, de dagmail en de digitale maandelijkse nieuwsbrief
- de ondertiteling van raadsvergaderingen in het archief en kijkers proactief informeren
- het wekelijks communiceren van diverse sessies via de livestream, met de mogelijkheid tot terugkijken
- het creëren van een informatievoorziening en binding via sociale media, bijvoorbeeld met de serie #participerenkunjeleren en het voorstellen van raadsleden
- kennisoverdracht via onder meer Gast van de Raad, Democracy, Politiek Actief (weer in 2025) en rondleidingen in het stadhuis
- samenwerking tussen raadsleden en leerlingen binnen het 5-vwo-project van de werkgroep Jeugd en Politiek.
- burgersessies en inspraakmomenten, zoals Welkom Breda en de grootschalige inspraakmiddag 'Hart voor Breda' voor de kadernota, die een succes was qua inwonerbetrokkenheid, signaalfunctie en concrete resultaten
- dienstverlening, zoals het maandelijkse Ombudsinloopsprekkuur in de Stadskamer en de nog altijd zeer persoonlijke en snelle contactmogelijkheden van de griffie

Rekenkamer

Sinds juni 2024 is het bestuur van de Rekenkamer weer voltallig na de benoeming van een nieuwe voorzitter en twee leden. In november is de nieuwe secretaris-onderzoeker aangetreden. De rekenkamer heeft sindsdien voortvarend gewerkt aan haar taken en heeft voor het eerst een quickscan van de begroting gepubliceerd. Daarnaast heeft de rekenkamer in het najaar gesprekken gevoerd met de raadsfracties. Bovendien is eerder onderzoek ontsloten door de website te actualiseren.

Ombudscommissie

In een eigen jaarverslag legt de Ombudscommissie verantwoording af over de zaken die zij in 2024 behandeld heeft.

Uitvoering van de Wet open overheid (Woo)

In 2024 hebben we de Wet open overheid (Woo) verder uitgevoerd. Zo moeten er gefaseerd 11 informatiecategorieën openbaar gemaakt worden. De eerste fase is op 1 november ingegaan. Informatie is te vinden via de landelijke voorzieningen www.wetten.nl en www.officielebekendmakingen.nl en via onze eigen website.

Om informatie openbaar te kunnen maken is goed informatiebeheer nodig. Bij de verbetering daarvan volgen we de fasering vanuit de Woo. In 2024 zijn we gestart met de verbetering van het informatiebeheer van de 2 categorieën uit de tweede fase (convenanten en Woo-verzoeken). Deze moeten vanaf medio 2025 actief openbaar gemaakt worden.

We zijn in 2024 gestart met het ontwikkelen van webvoorzieningen voor informatiecategorieën die nog geen webvoorziening hadden. De prioriteit ligt hierbij op convenanten en Woo-verzoeken.

De bestaande en toekomstige openbare informatie staat verspreid over verschillende weblocaties. Wij willen deze informatie voor alle Bredanaars toegankelijker maken. Daarvoor hebben we in

oktober het platform <https://open.breda.nl> gelanceerd. Daar zijn alle categorieën van openbare informatie opgenomen waarbij bezoekers direct naar de juiste weblocatie worden verwezen.

80 jaar vrijheid

De gemeente Breda heeft Stichting Freedom You Pass On en Stichting Maczek Memorial Breda voor € 30.000 een opdracht verstrekt om diverse activiteiten te organiseren in het kader van 80 jaar vrijheid.

Stichting Freedom You Pass On heeft op 29 oktober in het Maczek Memorial Breda een cultureel en educatief programma georganiseerd. 'About Freedom' richtte zich op alle inwoners van Breda en de dorpen met specifieke aandacht voor vrijheid, de toekomst, jongeren en onderwijs. Deze editie was specifiek gericht op jongeren op de basisschool, op de middelbare school en in het mbo. Er is een programma opgesteld vanuit 15 korte films over vrijheid uit 9 landen, de Kitchentable-series (www.aboutfreedom.nl).

Stichting Maczek Memorial Breda heeft op en rond 29 oktober een cultureel en educatief programma opgesteld voor alle inwoners van Breda en de dorpen met specifieke aandacht voor vrijheid, de toekomst, jongeren en onderwijs. Dat bestond onder meer uit de vlaggenparade 'Walk of Fame', een tijdelijke expositie en bevrijdingswandelingen.

RISICO'S

Voor dit thema zijn geen specifieke risico's.

INDICATOREN

Voor dit thema zijn geen indicatoren van toepassing.

DE KOSTEN VAN DIT PROGRAMMA

Bedragen x €1.000

	Primaire begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Jaarrekening 2024	Afwijking 2024
Lasten				
Veilig Breda	38.692	43.526	42.446	1.079
Dienstverlening	13.528	15.008	13.697	1.312
Beheer van de openbare ruimte	97.979	100.023	101.851	-1.827
Beheer van het gemeentelijk vastgoed	27.522	27.283	34.587	-7.305
Open overheid	5.349	5.545	6.690	-1.146
Reserve Kapitaalgoederen	0	0	0	0
Exploitatiereserve programma 4	255	255	255	0
Investeringsreserve programma 4	103	2.119	2.118	1
Totaal Lasten	183.426	193.758	201.644	-7.886

Baten				
Veilig Breda	14.710	17.761	16.582	1.179
Dienstverlening	6.821	7.991	7.278	713
Beheer van de openbare ruimte	67.497	69.844	71.155	-1.311
Beheer van het gemeentelijk vastgoed	11.433	10.763	19.493	-8.730
Open overheid	0	0	16	-16
Algemene reserve programma 4	0	27	11	15
Exploitatiereserve programma 4	225	930	673	257
Investeringsreserve programma 4	318	1.841	1.712	129
Totaal Baten	101.005	109.157	116.921	-7.764
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	82.421	84.601	84.723	-122

FINANCIËLE TOELICHTING OP DIT PROGRAMMA

De afwijking ten opzichte van de begroting is € -0,2 miljoen. Hieronder geven we per thema een nadere toelichting.

Thema Veilig Breda (resultaat: € -0,1 miljoen)

Het resultaat van het thema Veilig Breda is € -0,1 miljoen. Om een mogelijke onrechtmatigheid van € 0,8 miljoen te voorkomen, heeft de raad in december besloten om een beroep te doen op het meerjarenperspectief. De mogelijke onrechtmatigheid werd veroorzaakt door hogere personeelslasten en externe kosten, vooral voor beveiliging (vooral voor carnaval).

- **Veiligheid openbare ruimte (resultaat: € -1,1 miljoen)**
 - We kregen meer opbrengsten vanuit de naheffing voor parkeren doordat we één gebied voor betaald parkeren hebben toegevoegd en doordat we een bestaand gebied hebben uitgebreid. Daarnaast zijn de camera's geüpdatet waardoor er meer bruikbare foto's worden verwerkt. Door het hogere aantal aanslagen stijgen ook de bijbehorende kosten. Ook is er een extra last vanwege de opname van buitenlandse vorderingen, waarvan wordt verwacht dat deze oninbaar zijn. Hiervoor heeft een dotatie aan de voorziening dubieuze debiteuren plaatsgevonden. Per saldo een positief resultaat van € 0,3 miljoen.
 - De kosten voor de boa's waren hoger (€ 0,3 miljoen) door opleidingskosten, wervingskosten voor trainees, sleepkosten en kosten voor portofoons. Voor die laatste is vanaf 2025 een oplossing gevonden door de aanschaf van een lockerkast.
 - Er waren hogere kosten voor evenementen (€ 0,5 miljoen) doordat er meer personele capaciteit nodig was vanwege complexe procedures bij de vergunningverlening en het toezicht. Daarnaast bleven de legesopbrengsten achter.
 - De jaarlijkse inkomsten uit ligplaatsen voor boten kunnen niet worden gehaald, omdat de uitbreiding van het aantal ligplaatsen niet mogelijk is (knelpunt: € -0,1 miljoen). Daarnaast zijn er minder havengelden en leges geïnd (€ -0,1 miljoen).
 - Op Drank en Horeca is een nadeel ontstaan van € 0,2 miljoen doordat er meer personele inzet nodig was vanwege plannen om het exploitatievergunningengebied uit te breiden.
 - Daarnaast hebben we € 0,2 miljoen meer uitgegeven aan algemene kosten door de overbezetting van personeel en dotaties aan de personeelsvoorziening voor voormalige medewerkers.
- **Zorg en veiligheid (resultaat: € 0,1 miljoen)**

We behaalden een voordeel op de bijdragen aan het Veiligheidshuis en andere externe partijen, waaronder de buurtbemiddeling.
- **Ondermijning (resultaat: € 0,2 miljoen)**

We kregen eind vorig jaar onverwacht enkele subsidies via het RIEC. Deze waren onder

andere bedoeld voor de inhuurkosten van een BIT-coördinator en het opstellen van een privacyprotocol voor ondermijning.

- **Fysieke veiligheid (resultaat: € 0,3 miljoen)**

- Voor de gemeenschappelijke regelingen (OMWB en VRMWB) was een lagere bijdrage nodig (€ 0,7 miljoen).
- Tegenover de hogere leges vanuit de Omgevingswet staan een nadeel door inhuur voor de Omgevingswet en een dotering aan de voorziening voor dubieuze debiteuren. Per saldo een nadeel van ruim € 0,4 miljoen.

- **Veilig Breda algemeen (resultaat: € 0,3 miljoen)**

De precario-opbrengsten stegen, onder andere door een toename van het aantal werkterreinen. Daarnaast verminderde de inzet voor de aanpak van criminaliteit en overlast in de aandachtswijken. Doordat de benodigde capaciteit ontbrak, konden een aantal plannen niet uitgevoerd worden. Deze staan gepland voor 2025.

Thema Dienstverlening (resultaat: € 0,6 miljoen)

- **Administratie en basisregistratie (resultaat: € 0,2 miljoen)**

Het team RDI had in 2024 lagere loonkosten door het niet invullen van vacatures in combinatie met lagere inhuurkosten dan voorzien.

- **Publieksservice (resultaat: € 0,4 miljoen)**

Er ontstond een voordeel door een lagere personele inzet bij Publiekszaken en hogere opbrengsten voor de registratie van niet-ingezetenen (RNI) door een hoger aantal inschrijvingen dan verwacht.

Thema Beheer van de openbare ruimte (resultaat: € -0,6 miljoen)

- **Groen (resultaat: € 0)**

- Extra kosten vanuit het wagenpark hebben tot een nadeel van € -0,3 miljoen geleid.
- De organisatie van de weekmarkten is overgebracht naar Stichting Weekmarkten. De energielasten van deze stichting drukten in 2024 nog op de gemeente Breda, waardoor een tekort is ontstaan van bijna € -0,1 miljoen. We hebben voorbereidingen getroffen om de energielasten in 2025 wel te gaan doorbelasten.
- De uitwerking van het vastgestelde document Bouwstenen varen in Breda loopt vertraging op door onderzoeken en de uitwerking van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Hierdoor is een voordeel van € 0,3 miljoen ontstaan.
- Door het uitvoeren van inspecties en de bijbehorende maatregelen is ongeveer € 0,4 miljoen extra ingezet op boomonderhoud. We hebben de middelen die niet nodig waren voor de bestrijding van de eikenprocessierups hiervoor ingezet. Daarnaast hebben we een gedeelte van de boomvervanging betaald uit het investeringskrediet Bomen. Daardoor zijn we binnen het budget gebleven.

- **Wegen (resultaat: € -0,3 miljoen)**

- De openbare verlichting heeft te kampen met hogere kosten voor het dagelijks beheer en onderhoud (ruim € -0,6 miljoen). Dit wordt veroorzaakt door veroudering, hogere energielasten en hogere materiaal- en materieelkosten (€ -0,6 miljoen). De vele regen en de hoge grondwaterstand hebben effect op het functioneren van de stroomtoevoer van de openbare verlichting.
- Door toenemende calamiteiten en de afwikkeling hiervan, is een tekort ontstaan van € -0,3 miljoen. Onder calamiteiten vallen het opruimen van drugsdumpingen, oliesporen, kadavers en lachgasflessen, saneringen, stormschades en asbestcalamiteiten. Grote dumpingen, waarbij er sprake is van bodemvervuiling, zijn extreem duur. We zien de afgelopen jaren meer dumpingen dan voorheen.
- De reiniging laat een overschrijding zien van € -0,1 miljoen, vooral door extra kosten vanuit het wagenpark. We hebben een groter tekort voorkomen door middelen in te zetten vanuit de vergoeding door de verpakkingindustrie. Ook hebben we een budgettaakstelling gehanteerd. Daardoor behaalden we een iets lagere kwaliteit, maar ontstond er geen groot tekort. De mindere kwaliteit is vooral te merken bij het onkruid op de verharding.
- Ook op de verharding was er een extra doorbelasting vanuit het wagenpark van € -0,3 miljoen. Daarnaast is er sprake van lagere kapitaallasten en lagere kosten voor klein onderhoud. Per saldo resteert een nadeel van € -0,2 miljoen.

- Gladheidsbestrijding laat een overschrijding zien van € -0,1 miljoen. Door de kwakkelende winter moest er vaak gestrooid worden. Vanuit het wagenpark zijn ook extra kosten gemaakt.
- Een lagere opbrengst vanuit de staangelden van kermissen leidt tot een resultaat van € -0,1 miljoen. Daarnaast hebben we hogere kosten gemaakt voor veiligheid en sfeerbeheer, en hebben we nog onvoldoende budget voor personeel.

Tegenover deze nadelen staan een aantal voordelen die het tekort op het product Wegen compenseren:

- Op kabels en leidingen ontstaat een resultaat van € 0,4 miljoen door de werkzaamheden die gefactureerd worden aan derden.
- De reclameopbrengsten laten een voordeel zien van € 0,1 miljoen.
- Van de middelen voor de inspecties van civieltechnische kunstwerken resteert € 0,1 miljoen doordat deze middelen niet binnen de aanbestedingsregels en de beschikbare tijd konden worden besteed.
- Daarnaast zien we enkele voordelen binnen de kosten voor de bedrijfsvoering van in totaal € 0,4 miljoen door het niet invullen van vacatures, een lagere interne doorbelasting en een voordeel op het verhuurdepot.
- **Riolering (resultaat: € 0)**
 - Het resultaat op het product Riolering wordt verrekend met de egalisatievoorziening. Voor de jaarrekening 2024 betekent dit een onttrekking die € 0,4 miljoen lager is dan begroot.
 - Op het vlak van reiniging en inspectie hielden we geld over door capaciteitsproblemen bij de aannemer. Ook de begrote kapitaallasten zijn niet helemaal gehaald.
 - Een aanzienlijk deel van de exploitatiekosten wordt besteed aan het oplossen van rioolverstoppingen en kolken zuigen. Meerdere ploegen werken in de stad aan het weghalen van boomwortels uit huisaansluitingen, het vernieuwen van straatkolken en het repareren van rioolleidingen om de weg te herstellen. Door de vele regen waren er veel meldingen en was het wegwerken daarvan door het hoge grondwater lastiger. Hier hebben we meer voor uitgegeven dan begroot.
- **Afvalservice (resultaat: € -0,3 miljoen)**
 - Een nadeel op bedrijfsmatig afval komt voort uit een hoger ziekteverzuim en een hogere doorbelasting vanuit het wagenpark. In totaal: € 0,3 miljoen.
 - Een nadeel op huishoudelijk afval wordt veroorzaakt door een hoger ziekteverzuim (€ 0,4 miljoen), een hogere doorbelasting vanuit het wagenpark (€ 1,1 miljoen) en een onvoorzien dotatie aan de voorziening voor dubieuze debiteuren (€ 0,3 miljoen). Voordelen werden (incidenteel) behaald op afvalstromen zoals papier en restafval, voor € 1 miljoen. Dit zorgt voor een onttrekking uit de voorziening van € 0,7 miljoen. Daarmee is de stand van de voorziening € 0,1 miljoen geworden.

Thema Beheer van het gemeentelijk vastgoed (resultaat: € 1,2 miljoen)

Het resultaat is als volgt opgebouwd:

- De verkoop van Stads Kantoor gebouw C zorgt voor een eenmalige netto verkoopopbrengst van € 1,3 miljoen. Daarmee is in 2024 de ombuiging uit het bestuursakkoord voor de verkoop van vastgoed behaald (€ 0,2 miljoen).
- De vaststelling van de regeling Specifieke uitkering stimulering sport 2022 is ontvangen. We hebben een aanvullende nabetaling van € 0,5 miljoen verleend. Daarnaast hebben we meer btw gecompenseerd dan begroot (€ 0,1 miljoen).
- We hebben extra onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd aan diverse vastgoedobjecten. Dit heeft geleid tot extra uitgaven (€ -0,7 miljoen).
- Om ziekte en vacatures in het reguliere personeelsbestand op te lossen, hebben we voor diverse functies medewerkers ingehuurd. Dit leidde tot extra personele lasten (€ 0,7 miljoen).
- Daartegenover staan een aantal positieve resultaten: verhuuropbrengsten vanuit de binnensportaccommodaties (€ 0,2 miljoen), de vrijval van kapitaallasten (€ 0,2 miljoen), lagere energielasten (€ 0,6 miljoen) en een aanbestedingsresultaat (€ 0,2 miljoen).
- Aan de voorziening voor dubieuze debiteuren is € 0,2 miljoen gedoteerd.

Thema Open overheid (resultaat: € -1,2 miljoen)

- Rekenkamer (resultaat: € 0,2 miljoen)**

In 2024 is een volledig nieuwe rekenkamer geïnstalleerd. Daardoor zijn er ook fors minder onderzoekskosten gemaakt.

- College en ondersteuning college (resultaat: € -1,5 miljoen)**

Het resultaat van € -1,5 miljoen is vooral het gevolg van een extra dotatie aan de pensioenvorming (AppA-voorziening) voor (ex-)wethouders. Deze extra dotatie van € 1,2 miljoen is een niet-beïnvloedbare last en wordt veroorzaakt door een lagere rentestand ten opzichte van eind 2023 (€ 0,7 miljoen) en een hogere onttrekking voor pensioen en wachtgeld (€ 0,5 miljoen, hiervoor is de begroting in 2025 verhoogd met € 0,4 miljoen). Daarnaast was € 0,1 miljoen nodig doordat de wettelijke vaststelling van de vergoedingen hoger was dan voorzien en door € 0,2 miljoen extra uitgaven vanuit het representatiebudget.

- Raad, commissies en griffie (resultaat: € 0,1 miljoen)**

We hebben minder uitgegeven aan commissievergoeding, advertentiekosten en personele lasten dan begroot.

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Beschikbare investeringen	Verwachte uitgaven 2024	Werkelijke uitgaven 2024	Onder/ overuitnutting uitgaven 2024	Vrijval 2024	Nog beschikbaar eind 2024
Basis op orde in Breda						
Openbare ruimte: herinrichtingen	876	876	60	816	12	804
Openbare ruimte: wegen	240	181	71	110		169
Openbare ruimte: klimaatadaptatie	405	404	141	263		264
Openbare ruimte: openbare verlichting	3.265	3.265	2.367	898		898
Openbare ruimte: nautisch beheer	128	20	1	19	23	104
Landschapsverbetering Singelstructuur	760	580	47	533		713
Pleinenplan	5	0	0	0	5	0
Wegverharding	2.065	2.065	886	1.179		1.179
Bomen	1.960	900	1.017	-117		942
Beleidsdoelen droogte, hitte, wateroverlast, waterrecreatie	1.401	358	0	358		1.401
Park Haagse Beemden	445	105	304	-199		141
Openbare ruimte en pleinenaanpak	1.000	500	350	150		650
Groene pleinen en parken 2.0	374	401	177	224		197
Bovenwijkse watermaatregelen nieuwbouw	190	50	0	50		190
Stad in het park	496	246	0	246		496
Levensbos	486	100	124	-24		362
Vastgoedbeheer	6.722	3.994	1.841	2.153		4.881
Herhuisvesting uitvoeringslocaties	290	290	264	26		26
Talentencentrum	623	623	274	349	64	285
MFA Bavel	2.671	2.380	1.892	488		779
Sportaccommodaties	675	400	100	300		575
Sporthal de Doelen	400	100	48	52		352
Willemsbrug	439	439	22	417		417
Specifieke kunstwerken	182	282	34	248		148
Afvalservice	1.340	1.340	151	1.189	253	936
Riolering	20.135	17.445	14.101	3.344		6.034
Investerings veiligheid	227	225	227	-2		0
Totaal	47.800	37.569	24.501	13.068	357	22.942

Openbare ruimte: herinrichtingen en Groene Pleinen en Parken 2.0

Verschillende projecten zijn vertraagd door participatie en werkdruk binnen de organisatie. Er schuift € 1 miljoen door naar 2025.

Openbare ruimte - wegen: Mgr. Nolensplein

Het project Mgr. Nolensplein loopt door in 2025.

Klimaatadaptatie

We voeren klimaatadaptieve projecten altijd uit als werk-met-werk-projecten. Zo worden hittemaatregelen altijd gecombineerd met projecten voor droogteaanpak, wateroverlast en reguliere onderhoudsprojecten in de stad. Een deel van het werk schuift door naar 2025 vanwege de WMWM-planning en vertraging door bezwaren en de vergunningverlening.

Verduurzaming openbare verlichting

De vervanging van lichtmasten en armaturen door ledverlichting is in 2024 iets achtergebleven door een wisseling van projectmanager. We schuiven € 0,9 miljoen door naar 2025.

Nautisch beheer

Vanwege de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) is onderzoek gedaan naar de (on)mogelijkheden voor waterrecreatie. De werkzaamheden wachten op de uitkomsten hiervan en schuiven door naar 2025 (€ 0,1 miljoen). Een klein restantkrediet van ligplaatsen valt vrij.

Wegverharding

Bij de actualisatie kapitaalgoederen is een splitsing aangebracht tussen groot onderhoud en vervanging. Hierdoor heeft een gedeeltelijke verschuiving plaatsgevonden van de voorziening naar de investeringen. Voor 2024 was hiervoor € 2 miljoen begroot. Door vertraging in de uitvoering loopt € 1,2 miljoen hiervan door in 2025.

Bomen

Voor bomen is een extra krediet beschikbaar gesteld om de achterstand in te lopen. We hebben in 2024 weer volop bomen geplant. Door deze versnelling hebben we meer uitgegeven dan begroot. Er is nog € 0,9 miljoen beschikbaar, die meegaat naar 2025.

Beleidsdoelen droogte, hitte en wateroverlast

De uitgaven waren gepland, maar zijn afhankelijk van het lopende KRW-onderzoek. In afwachting daarvan schuiven deze investeringen door naar de komende jaren.

Park Haagse Beemden

De investering in het Park Kesteren (Haagse Beemden) is in 2024 voorspoedig verlopen. De verwachting was dat we enkel de speelplek konden aanleggen, maar we hebben ook al voorbereidingskosten en uitvoeringskosten gemaakt voor het vervolg van het project. We ronden het project af in 2025.

Openbare ruimte en pleinenaanpak

Deze post betreft alle projecten rondom Groene Straten en Pleinen. Door vertragingen in de voorbereiding en de gevolgen van werk-met-werk en participatie schuift een deel door naar 2025.

Bovenwijkse watermaatregelen nieuwbouw

Het budget is voor aanvullende activiteiten vanuit bovenwijkse voorzieningen. De inzet is bedoeld voor een nieuw toiletgebouw aan de Prinsenkade. De eerste beleidsmatige stappen hebben geleid tot enkele aandachtspunten. Die moeten worden opgelost voordat we een ontwerp kunnen opstellen.

Stad in een Park

In 2024 hebben we gewerkt aan het uitvoeringsplan en beleidsmatige activiteiten vanwege National Park City. De uitvoering van dit plan vindt plaats in 2025 en 2026.

Levensbos

In 2024 hebben we gezorgd voor de aanleg van de basisinrichting, de wandelpaden, de poel en

het uitzichtpunt. De lanceringscampagne is geweest en de eerste bomen zijn feestelijk geplant. Met de aftrap staan we aan het begin van een volwaardig levensbos in wording.

Vastgoedbeheer

Deze post is een optelling van meerdere soorten investeringen die in bepaalde gevallen ook verband houden met elkaar:

Brand- en dakveiligheid

De afgelopen jaren zijn er brandscans uitgevoerd om het brandveiligheidsniveau van gebouwen in kaart te brengen. De maatregelen die hieruit voortkwamen zijn uitgevoerd en in 2024 afgerond. Momenteel lopen enkel nog diverse onderhoudstermijnen en de administratieve afhandeling van het project.

Er zijn risico-inventarisaties opgesteld voor de veiligheid op onze daken. Waar nodig zijn veiligheidsvoorzieningen aangebracht. We hebben hier ook zo veel mogelijk aansluiting gezocht bij andere projecten, zoals de uitvoering van maatregelen voor verduurzaming. De laatste werkzaamheden zijn in 2024 afgerond.

Voor enkele gebouwen zijn de kosten lager uitgevallen dan begroot. Ook hebben we in enkele panden alternatieve maatregelen uitgevoerd waarmee we kosten konden besparen (€ 0,1 miljoen).

Toegankelijkheid

Openbaar toegankelijke gebouwen in eigendom van de gemeente Breda moeten toegankelijk zijn voor elke inwoner. In 2024 hebben we opdracht geven om de toegankelijkheid van 54 gebouwen te onderzoeken. We zijn gestart met de quick wins en de maatregelen die onze verantwoordelijkheid zijn als eigenaar. Die worden naar verwachting in het tweede kwartaal van 2025 afgerond.

Daarnaast zijn we gestart met de aanleg en aanpassing van 24 parkeerplaatsen voor mensen met een functiebeperking. Die zijn naar verwachting in het tweede kwartaal van 2025 klaar.

Functionele aanpassingen

In 2024 zijn we gestart met diverse functionele aanpassingen bij de Mezz en bij het buurthuis aan de Mgr. De Vetstraat. Die zijn in 2025 klaar (€ 0,1 miljoen).

Verduurzaming

In 2024 hebben we het verduurzamingskrediet gebruikt voor de vervanging van de warmtepomp in het stadskantoor en voor de verduurzaming van het buurthuis aan de Mgr. De Vetstraat. Beide projecten zijn inmiddels afgerond. De administratieve afhandeling vindt in 2025 plaats. Ook zijn we begonnen met het verzwaren van de stroomaansluiting aan de Slingerweg om hier in de toekomst elektrische afvalwagens te kunnen opladen. De aanbesteding voor het vervangen van de verlichting van het stadskantoor door ledverlichting heeft vertraging opgelopen. Daardoor wordt dit project pas in 2025 uitgevoerd. Daarnaast zijn voor meerdere panden onderzoeken opgestart naar toekomstige verduurzamingsmaatregelen.

Oplegnokken NAC

Uit een gebouwinspectie in 2022 is gebleken dat er schade is aan de oplegnokken bij de hoekgebouwen van het Rat Verlegh Stadion. Tijdens de voorbereidingen voor het herstel (medio 2023) is gebleken dat het gaat om fouten in het constructieontwerp en tijdens de bouw. Alleen onderhoud zou onvoldoende om deze schade op te lossen. Met deze investering voldoen we weer aan de eisen die onder andere door de KNVB worden gesteld aan een voetbalstadion. De uitvoering is gestart in september 2024 en inmiddels zijn 2 van de 8 onderdoorgangen hersteld. De overige oplegnokken worden voor oktober 2025 afgerond (€ 1,2 miljoen).

Herhuisvesting uitvoeringslocaties

In 2024 is het aanvullend onderzoek naar de huisvesting van de buitendiensten uitgevoerd en nagenoeg afgerond. Het onderzoek heeft meer tijd gekost en daardoor schuift de besteding van het budget ook op in de tijd.

Talentencentrum

Eerdere versoeringen door prijsstijgingen zijn binnen de scope van de businesscase

teruggedraaid en worden alsnog uitgevoerd. Denk aan de installatie van zonnepanelen. Dit gebeurde na afstemming met de belanghebbenden. De opdracht is verleend en wordt in 2025 uitgevoerd.

MFA Bavel

In 2024 is het voorlopig ontwerp voor de MFA Bavel gemaakt. Dat is door in- en externe belanghebbenden getoetst. Alle verzamelde reacties worden in 2025 meegenomen in het definitieve ontwerp. In 2024 is de aankoop van de Weideveld afgerond. Daarbij ontstond een beperkte vertraging, waardoor de besteding van het budget ook opschuift in de tijd.

Sportaccomodaties

De functionele aanpassing aan het honkbalveld is uitgevoerd. Het project Ontsluiting sportpark Roosberg Bavel heeft echter vertraging opgelopen. Hier wordt pas in 2025 mee gestart (€ 0,3 miljoen).

Sporthal De Doelen

In 2024 is een concept-ambitiedocument getoetst op een aantal aspecten die van belang zijn voor de haalbaarheid en een besluit over het opstarten van de planfase. Hierbij is ook de inbreng meegenomen van stakeholders, zoals de betrokken sportverenigingen.

Willemsbrug

De werkvoorbereiding is opgestart in 2024. De uitvoering vindt plaats in 2025.

Specifieke kunstwerken

De werkzaamheden aan de kunstwerken zijn in voorbereiding. De uitvoering start in 2025.

Afvalservice

De 2G-support zou eind 2024 vervallen, maar is 1 jaar uitgesteld. Dit geeft ruimte om de vervanging van 2G- door 5G-support in 2025 uit te voeren. Ook waren er minder vervangingen van containers dan verwacht.

Riolering

In 2024 is € 14 miljoen gerealiseerd. In december is een aanvullend krediet gevoteerd, waarvan nog circa € 6 miljoen beschikbaar is voor de aanloop in 2025 tot de vaststelling van het nieuwe gemeentelijk plan Stedelijk Water.

Veiligheid

We hebben kleine, acute investeringen gedaan op het gebied veiligheid, waaronder beveiligingscamera's.

RESERVES

Bedragen x €1.000

	Stand 1-1-2024	Bedrag mutaties 2024	Stand 31-12-2024
Algemene reserve programma 4	113	-100	13
Exploitatiereserve programma 4	2.235	-1.471	764
Investeringsreserve programma 4	6.130	406	6.536
Totaal	8.477	-1.206	7.272

Algemene reserve

Uit de algemene reserve is € 0,01 miljoen onttrokken voor het energiepakket.

Exploitatiereserve

De mutaties in de exploitatiereserve betreffen uitgaven voor diverse posten vanuit voorgaande budgetoverhevelingen en correcties tussen de programma's. Er was een onttrekking uit de exploitatiereserve begroot van € 0,7 miljoen. De werkelijke onttrekking was € 0,4 miljoen. Het overige wordt voorgesteld door te schuiven naar 2025 en verder.

Investeringsreserve

De onttrekking betreft kapitaallasten van de kredieten die door de investeringsreserve gedekt

worden. Voor 2024 begrootten we per saldo een dotatie van € 0,3 miljoen. De werkelijke dotatie bedroeg € 0,4 miljoen. De eindstand per 31 december 2024 is daardoor € 6,5 miljoen.

VOORZIENINGEN

Bedragen x €1.000

	Stand 1-1-2024	Bedrag mutaties 2024	Stand 31-12-2024
Voorziening wet AppA	7.006	634	7.640
Onderhoud Vastgoedbeheer	22.209	357	22.565
Voorziening openbare ruimte onderhoud	5.057	-1.637	3.420
Achterstallig onderhoud verhardingen	6.163	-1.082	5.082
Voorziening van derden verkregen middelen (44.2)	0	5	5
Voorziening afvalservice	839	-746	93
Voorziening riolering	4.150	-1.793	2.357
Totaal	45.424	-4.262	41.162

Voorziening Wet AppA

Deze voorziening bevat pensioenreserveringen en wachtgelden van voormalige politieke ambtsdragers (wethouders). De AppA-voorziening wordt jaarlijks aangepast op basis van extern opgestelde berekeningen. In 2024 is € 1,2 miljoen extra gedoteerd door een lagere rentestand ten opzichte van eind 2023 (€ 0,7 miljoen) en een hogere onttrekking voor pensioen en wachtgeld (€ 0,5 miljoen).

Onderhoud Vastgoedbeheer

Met deze voorziening egaliseren we de meerjarige kosten voor planmatig onderhoud van de gemeentelijke vastgoedportefeuille. Hieronder vallen onder andere gebouwen op het gebied van sport, welzijn en cultuur, brede scholen en het centrale busstation, maar ook alle gebouwen die de gemeente voor haar bedrijfsvoering nodig heeft. Daarnaast is in de voorziening de vervanging opgenomen van de binnensportinventaris en het civiele en cultuurtechnische onderhoud voor de buitensport.

De basis voor deze voorziening is het zogenoemde meerjarenonderhoudsplan (mjop). Een mjop geeft inzicht in de technische toestand van het vastgoed en geeft een prognose van de verwachte werkzaamheden en kosten. De mjop's zijn gebaseerd op een gemiddeld onderhoudsniveau van 3 op een schaal van 1 tot 6. De onderhoudsplannen worden jaarlijks geactualiseerd en accommodaties worden minstens iedere 5 jaar opnieuw geïnspecteerd. Op basis van de huidige berekening is de voorziening dekkend tot en met 2029.

In 2024 is conform de begroting € 5,5 miljoen gedoteerd aan de voorziening. Op basis van de mjop's is voor 2024 een jaarplan vastgesteld. Uit een analyse daarvan is gebleken dat er € 1,6 miljoen minder is besteed dan gepland. Daarmee ligt de behaalde uitnutting voor 2024 in lijn met 2023. Van die € 1,6 miljoen is al wel € 1,2 miljoen aan onderhoudsopdrachten uitgezet, maar de uitvoering daarvan kon niet meer (volledig) in 2024 plaatsvinden. Slechts 6% (€ 0,4 miljoen) van het jaarplan bestond uit posten die zijn doorgeschoven naar een volgend jaar of die nog niet gestart konden worden vanwege de Omgevingswet.

Voorziening openbare ruimte onderhoud

Deze voorziening omvat het groot onderhoud aan de verharding, civieltechnische kunstwerken en waterwegen. De basis hiervoor ligt vast in beleidskaders en beheerplannen die periodiek geactualiseerd worden. In totaal was de onttrekking begroot op € 6,5 miljoen. De werkelijke stand per 1 januari 2024 was circa € 4,3 miljoen hoger dan begroot door een overloop uit 2023. De geplande realisatie is gedurende 2024 geactualiseerd naar € 6,3 miljoen. Hierbij is ook een deel van het budget voor verharding naar de investeringen overgebracht omdat het om vervangingen ging (€ 2,1 miljoen). In totaal hebben we € 5,7 miljoen gerealiseerd. Een deel van het werk schuift door naar 2025.

Achterstallig onderhoud verhardingen

Bij de jaarrekening 2021 doteerden we € 3,2 miljoen om de achterstalligheid in 2 jaar te kunnen oplossen. Na een inspectie in 2023 bleek dat er aanvullende achterstalligheid was ontstaan, waarvoor bij de jaarrekening € 5,8 miljoen gedoteerd is aan deze voorziening. In 2024 is € 1,1

miljoen besteed aan achterstalligheid. De resterende € 5,1 miljoen in de voorziening staat geprogrammeerd tot 2027.

Voorziening Afvalservice

De voorziening Afvalservice is bedoeld om de lasten en baten te egaliseren voor het huishoudelijke deel van de kosten voor afvalinzameling en verwerking. In 2024 was een onttrekking verwacht van € 0,2 miljoen. Uiteindelijk is er € 0,7 miljoen onttrokken, waardoor de voorziening eind 2024 € 0,1 miljoen is.

Voorziening riolering

- De voorziening riolering is bedoeld voor de egalisatie van de tarieven voor de rioolheffing en het opvangen van financiële tegenvallers. De tarieven voor de rioolheffing voor 2024 zijn op basis van het Bestuursakkoord 2022-2026 met 2% gestegen ten opzichte van 2023. In 2023 was deze heffing met 17,5% gedaald ten opzichte van 2022.
- In 2024 was een onttrekking uit de voorziening begroot van € 2,2 miljoen. Dat komt doordat de rioolheffing niet meer dekkend is voor de kosten. Het jaarresultaat gaf met deze onttrekking erbij een positief saldo van € 0,4 miljoen. Dit bedrag is gedoteerd aan de voorziening, waardoor per saldo een onttrekking van € 1,8 miljoen is gedaan.
- Op het gebied van reiniging en inspectie hielden we geld over door capaciteitsproblemen bij de aannemer. Ook de begrote kapitaallasten zijn niet volledig gehaald.
- Een aanzienlijk deel van de exploitatiekosten wordt besteed aan het oplossen van rioolverstoppingen en kolken zuigen. Meerdere ploegen werken in de stad aan het weghalen van boomwortels uit huisaansluitingen, het vernieuwen van straatkolken en het repareren van rioolleidingen om de weg te herstellen. Door de vele regen waren er veel meldingen en het wegwerken daarvan is met hoog grondwater lastiger. Hier hebben we meer voor uitgegeven dan begroot.

BELEIDSSTUKKEN

Achterliggende documenten bij dit programma

Naam document	Soort document	Jaar
Veiligheid programma 2019-2022	Kaderstellend	2019
Nota herijking harddrugsbeleid	Kaderstellend	2018
Nota herijking softdrugsbeleid	Kaderstellend	2017
Uitwerkingskader Vergunningverlening, toezicht en handhaving Breda	Kaderstellend	2020
Visie openbare ruimte Breda 2020	Kaderstellend	2009
Actualisatie beleid kapitaalgoederen	Kaderstellend	2024
Omgevingsvisie Breda 2040	Kaderstellend	2021
Beleidsregels locatiekeuze centrale verzamelplaatsen voor het aanbieden van inzamelmiddelen van huishoudelijk afval	Kaderstellend	2017
Actualisatie beleidskader kapitaalgoederen openbare ruimte (2018)	Kaderstellend	2018
Het Stedelijk waterplan 2019-2023	Kaderstellend	2019
Afvalstoffenverordening	Kaderstellend	2016
Aanwijzingsbesluit ondergrondse containers voor huishoudelijk restafval	Kaderstellend	2017
Duurzaamheidsvisie Breda 2030	Kaderstellend	2016
Bredase uitwerking Van Afval Naar Grondstof	Kaderstellend	2016
Breda's Waterkompas 2016	Kaderstellend	2016
Visie op vastgoed	Kaderstellend	2017
Nota Sportaccommodaties en financiën	Kaderstellend	2016
Nota Bewegingsruimte	Kaderstellend	2015
Team Breda: Visie op sport & bewegen 2017 -2030	Kaderstellend	2017
Robuuste aanpak verduurzaming van de Bredase Vastgoedportefeuille	Kaderstellend	2016
Bestuursakkoord 2022 - 2026 'Dichtbij doen, samen sterk vooruit'	Kaderstellend	2022

AAN DIT PROGRAMMA GERELATEERDE VERBONDEN PARTIJEN

GR Nazorg Gesloten Stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen

Basis op Orde	Thema Beheer van de openbare ruimte
Verantwoordelijk bestuurder:	Peter Bakker
Bestuurlijk vervanger:	n.v.t.
Belang Breda in verbonden partij in %:	39,84%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Deze gemeenschappelijke regeling omvat de blijvende nazorgverplichtingen van 10 deelnemende gemeenten voor de stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen. De GR is voor 81% eigenaar van de stortplaats Zevenbergen, Attero is eigenaar van de andere 19%. De GR is geen eigenaar van de stortplaats Bavel-Dorst. Voorheen vond het onderhoud aan de stortplaats Zevenbergen volledig plaats door Attero, de huidige exploitant. Zij namen ook alle kosten voor hun rekening. Sinds november 2022 draagt de GR financieel bij aan de nazorg, naar rato van de nog te benutten restcapaciteit. De werkzaamheden van de GR omvatten verder alle activiteiten die een eigenaar hoort uit te voeren.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Medio 2019 hebben we een convenant met de provincie ondertekend, waarmee we de overdracht van de stortplaats Zevenbergen met 10 jaar hebben uitgesteld. Binnen deze periode blijft de rekenrente 5,06%. Het doel is om alternatieven te onderzoeken: hoe gaan we om met de stortplaats, hoe besparen we kosten en welke mogelijke inkomsten zijn er?

Voor de stortplaats Bavel-Dorst is het materiaalonderzoek naar de kwaliteit van de bovenafdichting afgerond. De levensduur van deze afdichting kan worden opgehoogd van 50 jaar naar 100 jaar. Sweco gaat de komende periode berekenen wat het nieuwe doelvermogen moet zijn. Hierdoor kan de gemeentelijke bijdrage mogelijk verlaagd worden.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

De provincie heeft begin 2024 de rekenrente formeel vastgesteld op 3,45% naar aanleiding van de ALM-studie in 2023. De provincie heeft wel een signaal afgegeven dat er mogelijk een heffingsaanslag wordt opgelegd naar aanleiding van de gewijzigde rekenrente. Dit is meegenomen in het risicoprofiel van Breda.

Lopende risico's:

- een herziening van het juridisch kader (Leemtewet)

GR Omgevingsdienst Midden- en West Brabant

Basis op Orde	Thema Veilig Breda
Website Omgevingsdienst Midden- en West Brabant:	OMWB
Verantwoordelijk bestuurder:	Paul Depla
Bestuurlijk vervanger:	Peter Bakker
Belang Breda in verbonden partij in %:	6,3%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB) werkt vanuit omgevingsrecht aan een schone, duurzame en veilige leefomgeving. Dit gebeurt in opdracht van de Provincie Noord-Brabant en de 25 gemeenten in Midden- en West-Brabant en in samenwerking met (keten)partners.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Het jaarrekeningresultaat 2024 laat een positief resultaat zien van € 2.461.000 (begroot 2024 na wijziging € 1.250.000). Het positieve resultaat wordt voornamelijk gerealiseerd door een hogere declarabiliteit dan begroot en dat de besteding van kosten achter blijft bij de begroting. De lagere kosten worden voornamelijk veroorzaakt door uitstel van landelijk verzorgde opleidingen, lagere huisvestingskosten en de vertraging van een aanbestedingstraject voor GIS/GEO.

Het positief jaarresultaat wordt verdeeld over de deelnemers, voor Breda is dat € 96K wat we terugkrijgen.

Doordat de Omgevingswet in 2024 van kracht is geworden en geïmplementeerd moest worden heeft dit voor de medewerkers extra inzet gevergd. Verder is door interne training en opleiding gezorgd voor nieuw, goed opgeleid personeel.

De afgelopen periode heeft tevens in het teken gestaan van het ontwikkelen van mogelijke verdere scenario's (bouwstenen) vanwege de verwachte teruglopende uitkeringen vanuit het gemeentefonds van de deelnemers. Deze 'bouwstenen' zijn begin 2025 in het Ambtelijke Overleg en Algemeen Bestuur besproken.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Inhuur versus vast personeel. Er is op de arbeidsmarkt een tekort aan (goed opgeleid) personeel. Daarnaast zorgt het opleiden van trainees en net afgestudeerden door OMWB-personeel voor een lager aantal declarabele uren.
- Transitie mens en systeem. De organisatie maakt een transitie door, waardoor individuele medewerkers mogelijk niet (meer) aan de eisen voldoen.
- Bovenmatig verzuim. Er is een dalende trend zichtbaar, maar het is moeilijk in te schatten hoe het verzuimpercentage zich ontwikkelt.
- Invoering Omgevingswet (van kracht 1 januari 2024). De implementatie van de Omgevingswet heeft impact op de manier van werken, de cultuur, de juridische basis en het technisch instrumentarium. Hierdoor ontstaan mogelijk hogere kosten.
- Cybercriminaliteit.
- Wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelatie (DBA) / Verduidelijking Beoordeling Arbeidsrelaties en Rechtsvermoeden (VBAR).

GR Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant

Basis op Orde	Thema Veilig Breda
Website Veiligheidsregio:	VRMWB
Verantwoordelijk bestuurder:	Paul Depla
Bestuurlijk vervanger:	Boaz Adank
Belang Breda in verbonden partij in %:	16,38%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB) is een van onze grootste verbonden partijen. Deze wettelijk verplichte GR is opgericht in 2010 bij het regionaliseren van de brandweezorg- en crisistaken. De VRMWB heeft vooral de taak om de gemeentelijke brandweerdiensten goed uit te voeren. Zij functioneert daarbij ook als een netwerkorganisatie.

In onze veiligheidsregio werken 24 gemeenten, de brandweer, de politie, de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) en het Openbaar Ministerie samen aan veiligheid. Daarnaast zijn er vaste samenwerkingspartners, zoals de waterschappen, de GGD, de Omgevingsdienst en Defensie. De veiligheidsregio onderhoudt ook een breed netwerk van andere belanghebbende partners, zoals nutsbedrijven en vervoerspartijen.

De veiligheidsregio is een robuuste en gerespecteerde hulporganisatie. Met haar brandweerteams, crisisteams en centralisten op de meldkamer biedt zij 24/7 ondersteuning. De crisisorganisatie van de GHOR komt in actie wanneer een ramp of crisis de balans tussen zorgvraag en -aanbod bedreigt of verstoort. Het motto van de veiligheidsregio is: samen maken we de regio veiliger.

De VRMWB werkt nauw samen met hulpverleners, bestuurders, ondernemers en inwoners om een veilige en veerkrachtige samenleving te waarborgen. Dit gebeurt door risico's voorspelbaar en beheersbaar te houden, de samenleving voor te bereiden, de juiste middelen in te zetten en te zorgen voor herstel. De veiligheidsregio draagt bij aan een veilige leefomgeving en stimuleert de redzaamheid in de samenleving. Ze voert haar veiligheidstaken uit tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten en werkt informatiegestuurd, duurzaam en wendbaar. De veiligheidsregio is 24/7 beschikbaar voor zowel inwoners als bedrijven.

In 2024 kwam de VRMWB in actie bij 6859 incidenten, waaronder 2782 brandincidenten, zoals natuurbranden en branden in gebouwen, 1039 incidenten bij dienstverlening, zoals liftopsluitingen en incidenten met dieren, en 1136 incidenten op het gebied van het leefmilieu, zoals de uitval van nutsvoorzieningen en stankoverlast. De VRMWB heeft ook succesvol meerdere grotere incidenten aangepakt, waaronder 5 GRIP-incidenten (Gecoördineerde Regionale Incidentbestrijdingsprocedure). Bij complexere incidenten wordt er opgeschaald naar een hoger GRIP-niveau, waarbij de VRMWB de basisorganisatie biedt om waar nodig flexibel op en af te schalen.

In lijn met de beleidsbegroting 2024 heeft de VRMWB geen nieuw beleid geïntroduceerd. Zij werkt aan de hand van 3 pijlers:

- het bevorderen van redzaamheid in de samenleving
- het bijdragen aan een veilige leefomgeving
- het leveren van een hulpvaardige en slagvaardige inzet

Het fundament onder deze pijlers is de duurzame en wendbare organisatie.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

De Veiligheidsregio werkt met een meerjarenbeleidsplan, dat in 2023 is vastgesteld voor de periode 2023-2027. Het plan is gebaseerd op het regionale risicoprofiel voor Midden- en West-Brabant en de uitkomsten van de bestuurlijke taakdiscussies in 2021 en 2022. Dit beleidsplan zorgt voor continuïteit in de hulp- en dienstverleningstaken en waarborgt dat de VRMWB flexibel en wendbaar blijft om met veranderingen om te gaan.

De veiligheidsregio wordt geconfronteerd met nieuwe veiligheidsvraagstukken door de geopolitieke spanningen, klimaatverandering en de energietransitie. Daarbij zorgt de veranderende bevolkingssamenstelling ook voor nieuwe uitdagingen op het gebied van zelfredzaamheid. Ook de risico's op het gebied van informatieveiligheid hebben impact op de organisatie. In 2024 besloot het bestuur zijn koers aan te scherpen om de samenleving en de hulpverlenende organisaties weerbaarder te maken, gelet op de stapelende risico's. Dit gebeurde binnen het bestaande beleid en zonder extra middelen.

Met het oog op toekomstige financiële uitdagingen startte de veiligheidsregio in 2024 met 2 inhoudelijke onderzoeken: het dekkingsplan van de brandweer en de taakuitvoering van risicobeheersing. Daarin wordt gekeken naar mogelijke structurele bezuinigingen. Dit onderzoek raakt de basis van de dienst- en hulpverlening van de VRMWB en vindt daarom extra zorgvuldig plaats. In de loop van 2025 worden de 1e uitkomsten besproken in het bestuur van de veiligheidsregio.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Financieel risico: mogelijk dalen de bijdragen vanuit het Rijk en de gemeenten. Daardoor liggen de taakuitvoering en de dienstverlening van de veiligheidsregio in de toekomst mogelijk op een ander niveau dan nu. Dit heeft effect op de gemeente en haar inwoners.
- Uitputting reserves: de VRMWB zal waarschijnlijk haar reserves verder uitputten om tekorten of tegenvallers op te vangen. Dit vermindert de weerstand van de organisatie. Het gevolg is dat financiële risico's de gemeenten eerder raken.

- Bezetting bij de brandweerpостen: sommige brandweerpостen hebben moeite om een volledige bezetting rond te krijgen. Dit heeft invloed op de beschikbaarheid en de snelheid van de hulpverlening. Een tankauto rijdt alleen uit als de bezetting compleet is. Bij een alarmering moet dan mogelijk een ploeg van een andere post worden ingezet. Het blijft dus een uitdaging om voldoende vrijwilligers te hebben en te houden, ook door de vergrijzing en de veranderingen in wet- en regelgeving.
- Stijgende kosten: de oplopende prijzen, vooral voor energie en onderhoud, komen terug in de rapportages en begrotingswijzigingen van de veiligheidsregio, een organisatie die veel personeel, voertuigen, materieel en vastgoed heeft.
- Snel veranderende samenleving: de snelle veranderingen in de samenleving en binnen het veiligheidsdomein brengen nieuwe vragen en opdrachten met zich mee, terwijl de 'klassieke' risico's onveranderd aanwezig blijven. Veiligheidsregio's moeten hier in meer of mindere mate in meebewegen.

Midwaste

Basis op Orde	Thema Beheer van de openbare ruimte
Website Midwaste:	Midwaste
Verantwoordelijke bestuurder:	Peter Bakker
Bestuurlijk vervanger:	Jeroen Bruijns
Belang Breda in verbonden partij in %:	7,7%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De Coöperatieve Vereniging Midwaste Milieu U.A. is begin 2009 opgericht. Zij omschrijven hun missie als volgt: 'Samen brengen we de circulaire economie tot stand tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten. Afval omzetten naar grondstoffen en die terugbrengen in de keten: dat is onze kerntaak.'

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Een van de doelen uit het strategisch meerjarenplan (2021-2024) is om meer transparantie te bereiken in 2024. Dit is gedaan door de ketenstappen te monitoren om ze beter inzichtelijk te maken. Vangtool is het middel dat ons helpt om deze ketentransparantie te bereiken.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- prijzen, debiteuren en de beschikbare verwerkingscapaciteit
- prijsrisico's in markten die beheerst worden door wereldmarktprijzen, zoals bij papier

Zorg- en Veiligheidshuis Breda

Basis op Orde	Thema Veilig Breda
Website Zorg- en Veiligheidshuis Breda:	ZVH
Verantwoordelijk bestuurder:	Arnoud van Vliet
Bestuurlijk vervanger:	Arjen van Drunen
Belang Breda in verbonden partij in %:	55,48%
Soort verbonden partij:	Overige verbonden partijen

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Het Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH) Baronie Breda is een samenwerkingsverband van justitiële diensten en zorginstellingen met een ondersteunend bureau, onder regie van de gemeenten in district De Baronie. Het ZVH wordt ingezet voor veiligheidscasusistiek die zo complex is dat de reguliere werkwijze binnen een keten niet meer werkt. Met een doelgerichte en persoonsgerichte aanpak zorgen de deelnemers onder regie van Bureau ZVH voor een doorbraak bij het stoppen van ernstige overlast, het terugdringen van de dreiging van geweld en het voorkomen van maatschappelijke uitval.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Het ZVH valt onder de regie van de stuurgroep Zorg en Veiligheid die de ambitie heeft om de samenwerking in de domeinen Zorg en Veiligheid te versterken, ook bij andere zaken en thema's die kunnen bijdragen aan een veiligere samenleving.

Op 1 maart 2025 is de Wet gegevensverwerking in samenwerkingsverbanden (WGS) van kracht geworden. Daarin staan regels voor het delen van privacygevoelige gegevens en de verantwoordelijkheden die daarvoor gelden. Daarmee wordt de samenwerking transparanter voor mensen die in aanraking komen met het ZVH.

Prioriteiten in het ZVH-jaarplan zijn:

- het tegengaan van mensenhandel, radicalisering en extremisme
- de re-integratie van ex-gedetineerden en kwetsbare personen
- de aanpak van personen met onbegrepen gedrag
- de levensloopaanpak
- de Wet verplichte ggz.

Het voorkomen van escalatie is en blijft belangrijk. Daarom wordt de inzet van het de-escalatiemodel gestimuleerd. Het ZVH biedt daarvoor trainingen aan professionals.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Het personeel van het ZVH is in dienst bij de gemeente Breda. Daar ligt ook deels het financiële risico. Dit is voor ziekte en arbeidsongeschiktheid over de deelnemers verdeeld met een convenant. Dit verlaagt het risico van de gemeente Breda.

Organisatie en financiën

Programma 5

Organisatie en financiën

Financiële kengetallen

19,66%
Solvabiliteitsratio

49,81%
Netto schuldquote

1,9
Weerstandsratio

Aantal ontvangen facturen

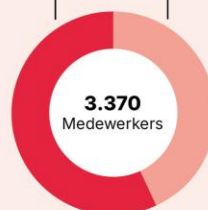
42.762

Aantal medewerkers

47%
Vrouw

52%
Man

Digitale veiligheid

26
Gemelde datalekken bij Autoriteit persoonsgegevens

2.949
Verdachte pogingen om het netwerk binnen te komen

Aantal binnenkomende e-mail
8 miljoen

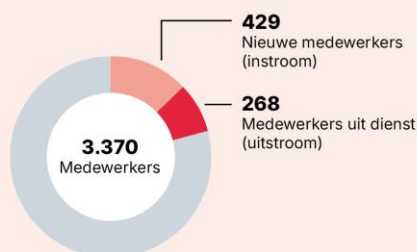

waarvan phishing e-mails geblokkeerd
43.840

waarvan malware bijlage geblokkeerd
850

Personeelsverloop

Kengetallen 2024 / meest recente realisatiecijfers.
In de cijfers kunnen afrondingsverschillen voorkomen.

XXXX
GEMEENTE
BRED

TERUGBLIK OP ONZE AMBITIE

Ook in 2024 zijn we erin geslaagd om het overgrote deel van ons werk binnen de kaders uit te voeren. Op belangrijke onderdelen van onze bedrijfsvoering hebben we weer stappen voorwaarts gezet. Daardoor kunnen we de opgaven in de stad en de ambities van het bestuur ook de komende jaren waar blijven maken. Tegelijkertijd is in 2024 de spanning groter geworden tussen de uitdagingen op de korte termijn, de ambities op de lange termijn, nieuwe ontwikkelingen, de beschikbare financiële middelen en het arbeidspotentieel.

Thema Een toekomstbestendige organisatie

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Inclusieve organisatie

Het college heeft het beleidskader Diversiteit, Gelijkwaardigheid en Inclusie vastgesteld. Hiermee is onze koers duidelijker geworden.

Evenwicht tussen werk, mensen en middelen

In 2024 werkten we hard aan het verstevigen van ons fundament. We verwelkomden 191 nieuwe collega's en implementeerden of vervingen applicaties om onze processen op orde te houden en te verbeteren. Het bewaken van de balans tussen ons werk, de mensen en de financiële kaders is en blijft een uitdaging. We hebben nu eenmaal te maken met ambities, uitdagingen en beperkte middelen. In 2024 hebben we daarom hard gewerkt om toekomstgericht prioriteiten te stellen en keuzes te maken voor 2025 en verder.

Mensen werken graag in en voor Breda

Medewerkers werken graag voor de stad en in een ambitieuze omgeving. Ze zijn trots op de organisatie. We bieden goede arbeidsvoorwaarden, geven mogelijkheden voor opleiding en ontwikkeling, hebben een prettige, collegiale en gemoedelijke werksfeer, bieden flexibele mogelijkheden voor plaats- en tijdonafhankelijk werken (werk-privébalans) en investeren in de organisatie, de teams en het management. Daarnaast is de thuiswerkplek een volwaardig onderdeel van onze werkomgeving en voldoen de (thuis)werkplekken aan de arbonormen.

Veilige organisatie

We hebben de registratie van meldingen van agressie en geweld verder verbeterd. Hierdoor hebben we meer zicht op wat voor incidenten er plaatsvinden, hoeveel dit er zijn en waar deze plaatsvinden binnen de organisatie. We bieden ondersteuning aan collega's die bij incidenten betrokken zijn geweest en geven advies over het voorkomen van incidenten. We helpen teamleiders om hier melding van te maken en om aangifte te doen bij de politie en bieden medewerkers de mogelijkheid om weerbaarheidstrainingen te volgen.

Digitalisering

We hebben een volgende stap gezet in de digitalisering van de organisatie en ontwikkelden meer inzicht in het gebruik van hulpmiddelen als Copilot. Ook hebben we stevig ingezet op innovatie en het omgaan met nieuwe technologie. Hierbij hebben we de samenwerking gezocht met de VNG. Die verstrekte subsidies, zodat we konden innoveren. Andere gemeenten kunnen daarvan leren. De organisatie realiseert zich steeds meer hoe techniek ons werk makkelijker en efficiënter kan maken, ook in relatie tot de krapte op de arbeidsmarkt die eraan komt. We zien ook steeds duidelijker hoe digitalisering bij kan dragen aan een goede dienstverlening aan de stad. De bewustwording over het veilig gebruiken van gegevens blijft toenemen.

Gegevensbescherming

Door de implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) hebben we onze systemen beter beveiligd en is nog beter gegarandeerd dat essentiële informatie beschikbaar en veilig blijft. De correctheid en actualiteit van onze data is nog meer verbeterd. Er is in 2024 geen noemenswaardige uitval van systemen geweest die de dienstverlening of de organisatie ernstig heeft verstoord.

De beheersing van onze processen is op orde

Ook in 2024 besteedden we veel aandacht aan de kwaliteit van de beheersing van de

kernprocessen. Bevindingen en aanbevelingen uit voorgaande jaren zijn opgepakt en leiden op onderdelen al tot verbeteringen.

Duurzaamheid

Om energie te besparen, brengen we voortaan ledverlichting aan bij de vervanging van armaturen. Waar mogelijk passen we sensorverlichting toe.

In het bedrijfsrestaurant worden minder wegwerpmaterialen gebruikt. We zetten daar meer herbruikbare schalen en soepkommen in. Het assortiment bestaat steeds meer uit producten van lokale producenten, producten die duurzame geteeld zijn en producten met minder suikers. In 2024 zijn meerdere duurzame actieweken georganiseerd. Intern zijn de wegwerpbekers vervangen door duurzame herbruikbare bekertjes voor medewerkers en bezoekers. Voor dienstreizen is de mobiliteitsladder ingevoerd.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Inclusieve organisatie

- De directie en de organisatie hebben gesproken over hoe we een organisatie blijven waarin iedere medewerker, ongeacht achtergrond, zich welkom en gewaardeerd voelt.
- We hebben gewerkt aan meer bewustwording bij het hele leidinggevende kader.
- Het beleidskader Diversiteit, Gelijkwaardigheid en Inclusie is vastgesteld. Een interne paragraaf gaat in op de ambitie en ontwikkelkaders voor onze organisatie.

Evenwicht tussen werk, mensen en middelen

- Doordat de financiële kaders onder druk zijn komen te staan, hebben we het proces van de kadernota 2024 naar de begroting 2025 op een projectmatige manier vormgegeven. Hierdoor konden we beter integrale keuzes maken en prioriteiten stellen.
- We analyseerden maandelijks de afwijkingen ten opzichte van de begroting en stuurden waar nodig bij.
- Vrijkomende vacatureruimte werd toekomstgericht ingevuld.

Mensen werken graag in en voor Breda

Recruitment

- We hebben ons werkgeversmerk neergezet en uitgedragen in de stad.
- We werven via onze eigen werkenbij-website (www.werkenbijbreda.nl). In totaal zijn er 590 vacatures (inhuur en vast) uitgezet op interne en externe kanalen.
- Intern zijn er 469 opdrachten of vacatures aangemaakt in ons systeem.
- Door de betere samenwerking tussen inhuur en recruitment zijn meerdere inhuurvacatures uiteindelijk reguliere vacatures geworden.
- Dankzij de pilot Via-via-werving hebben we 51 collega's gevonden.

Strategische personeelsplanning

- We hebben staygesprekken gehouden met zo'n 100 medewerkers. Op veel punten scoren we goed als werkgever. Minder scoren we op arbeidsorganisatie. Ook hebben we deelgenomen aan een landelijk onderzoek naar de werkbeleving van generatie Z.
- We zijn een van de 15 pilots geworden van de Versterking Uitvoeringskracht bij Arbeidsmarktkrapte van de VNG. Hiervoor hebben we subsidie gekregen. De pilot onderzoekt hoe wij in Breda door de inzet van AI (Copilot) arbeidsmarktkrapte verminderen door onze productiviteit te vergroten.
- We zijn een project gestart om het werkplezier en de effectiviteit van onze teamleiders te vergroten. Dat deden we omdat op een aantal plekken in de organisatie het verloop groot is en omdat teamleiders de eerste sturende laag zijn voor de medewerkers. We organiseerden een enquête onder de 100 teamleiders.
- We zijn gestart met het ontwikkelen van een beleidskader en een nieuw formulier voor het Goede Gesprek. Hiermee waarborgen we dat iedere medewerker minimaal eenmaal

per jaar een goed gesprek heeft met zijn leidinggevende en dat de uitkomsten worden vastgelegd. In 2025 wordt dit geïmplementeerd.

- De voorbereiding is gestart voor een nieuwe ronde van de Strategische Personeelsplanning (SPP) bij alle afdelingen.
- Tijdens de leiderschapsdagen en managementdagen zijn leidinggevend en aan de slag gegaan met het doorleven van de visie op ontwikkelen en de bijbehorende ontwikkelinitiatieven. Denk aan: teamontwikkeling, het Goede Gesprek, strategische personeelsplanning, et cetera.
- Leidinggevend en zijn met hun teams aan de slag gegaan met teamontwikkeling, deels ondersteund door een externe partij.

Verzuim en inzetbaarheid

- Het verzuim is hoog en kwam in 2024 uit op 7,58%.
- De directie heeft een inzetbaarheidsbeleid voor de hele organisatie vastgesteld.
- We hebben de ondersteuningslijn uitgerold op basis van de uitgangspunten uit het beleid.
- De ondersteuning vanuit vakexpertise is verankerd in het proces van verzuimbegeleiding.
- We hebben processen vereenvoudigd en gestandaardiseerd.
- We hebben een dashboard ontwikkeld waarmee leidinggevend en inzicht krijgen in de verzuimcijfers en de medewerkers die een verhoogd risico lopen op langdurig verzuim.
- Elke afdeling maakt een afdelingsspecifieke aanpak, die is gericht op het vergroten en versterken van de inzetbaarheid van medewerkers.

Veilige organisatie

- Het verzorgen van weerbaarheidstrainingen en -opleidingen is structureel ingebed in de ambtelijke organisatie. Voor college- en raadsleden zijn eveneens trainingen beschikbaar. Het gebruik hiervan is echter nog beperkt. Daar gaan we verder op inzetten in 2025.
- Er zijn hernieuwde afspraken gemaakt met de beveiliging over rollen en taken. Deze worden in 2025 vastgelegd in nieuwe en/of geactualiseerde protocollen.
- Voor medewerkers met ambulante functies en medewerkers die werken op dislocaties in de stad, zijn persoonlijke alarmeringsknoppen beschikbaar.
- Er is een Team Collegiale Ondersteuning (TCO) opgericht om medewerkers op te vangen en te ondersteunen als zij betrokken zijn geweest bij een incident.
- Alle gemelde agressie-incidenten en (bijna)ongevallen in 2024 zijn geregistreerd en er is gepaste actie ondernomen.
- In 2024 zijn op diverse locaties en op meerdere soorten werkplekken werkplekinspecties uitgevoerd.
- We zijn gestart met het maken van een e-learning over integriteit voor alle medewerkers. De verdere uitwerking van de e-learning en de uitrol staan voor 2025 op de planning.
- Integriteit heeft in 2024 op diverse vlakken aandacht gekregen, onder andere door het eenduidig borgen van de geheimhoudingsverklaringen in AFAS.
- Het nieuwe integrale veiligheidsplan is nog niet klaar. In 2024 hebben we veel overleg gevoerd om zaken af te stemmen en te regelen. Dit heeft eind 2024 vorm gekregen. Het plan wordt begin 2025 opgesteld.
- We hebben een nieuwe registratiesystematiek voor incidenten opgezet in Djuma. Deze is vanaf begin 2025 beschikbaar.
- We hebben gewerkt aan een registratiesystematiek voor opgelegde sancties en maatregelen in Djuma. Vanwege de privacyaspecten die daaraan verbonden zijn, heeft dit langer geduurd dan verwacht. In 2025 komt deze systematiek naar verwachting beschikbaar.
- In 2024 hebben we voor 3 kritische bedrijfsprocessen een bedrijfscontinuïteitssysteem opgezet. Dit zijn de processen: Balie, Acute noodopvang en Uitkeringsverstrekking. Begin 2025 maken we deze plannen definitief.

Digitalisering

- We hebben pilots georganiseerd om te ontdekken hoe we Copilot het beste in kunnen zetten.
- We hebben nieuwe mogelijkheden onderzocht en toegepast om repeterend werk te automatiseren, onder meer door de inzet van Copilot.

- De pilot met een digitaal loket voor WorkNL is bijna afgerond. Een avatar die alle talen spreekt gaat internationale inwoners te woord staan.
- We hebben AI ingezet bij de digital twin om voorspellingen te kunnen doen, bijvoorbeeld over verkeersstromen en stadsontwikkeling. Hierbij werkten we samen met TNO.
- De BIO (een richtlijn voor beveiliging) is technisch geïmplementeerd in applicaties.
- Het bestuur en het management zijn meegenomen in de belangrijkste aspecten van de AVG en de AI-regelgeving.
- We ontwikkelen steeds meer informatieproducten op basis van de data die we in huis hebben. Hiermee verhogen we tegelijkertijd de kwaliteit van die data. Digitale participatie maken we steeds makkelijker en toegankelijker.
- We bouwen aan één digitaal loket waar over enkele jaren alle zaken afgehandeld en gevolgd kunnen worden.

Gegevensbescherming

- We hebben geoefend met een cybercrisissituatie.
- We spreken vaker over de stand van de gegevensbescherming binnen de organisatie. Daarbij monitoren we ook waar binnen de domeinen risico's zijn en waar we winst kunnen behalen.
- Onze hybride en digitale samenwerking is op orde.
- We hebben een goede governancestructuur voor gegevensbescherming.

De beheersing van onze processen is op orde

- We hebben dashboards ontwikkeld die inzicht verschaffen in de contract- en budgetbestedingen. Deze dashboards helpen ons onder meer om controles uit te voeren op het proces van inkoop tot en met betalen.
- We hebben het proces voor inkomende subsidies verbeterd door een coördinator aan te stellen voor de verantwoording van inkomende subsidies. Deze coördinator heeft een plan gemaakt waarin verschillende aandachtspunten en concrete acties zijn opgenomen, zoals de verantwoording van de SiSa-regelingen.

Duurzaamheid

- We zijn gestart met het meten van de gft-afvalstromen.
- We hebben als test de temperatuur in de kantoorgebouwen verlaagd met 2 graden, zodat er minder gas werd verbruikt. Deze verlaging bleek door de koudeproblemen niet mogelijk. We zetten nu in op alternatieve warmtebronnen om het gasverbruik te verlagen. In 2024 zijn de warmtepompen bij het stadskantoor aangepast, wat leidde tot een lager gasverbruik.
- Bij het vervangen van armaturen brengen we standaard ledverlichting aan.
- We hebben onze voorraad wegwerpartikelen opgemaakt en zijn daarna herbruikbare mokken en schalen gaan gebruiken. Op diverse plekken zijn inzamelbakken voor de herbruikbare bекers geplaatst. Nieuwe medewerkers krijgen persoonlijk een herbruikbare mok uitgereikt.
- Minder afval is een structureel onderdeel geworden van het werkoverleg met de restaurantmedewerkers. Het assortiment van het bedrijfsrestaurant is geactualiseerd met producten van lokale producenten, producten die duurzaam zijn geteeld en producten met minder suikers.
- We hebben een jaarplanning gemaakt met themaweken en duurzame productproeverijen.
- De mobiliteitsladder is vastgesteld en ingevoerd.

Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) 2024

- ENSIA is een landelijk voorgeschreven sturingsinstrument voor informatieveiligheid. Over 2024 hebben we onze informatiebeveiliging getoetst aan het BIO-normenkader (Baseline Informatiebeveiliging Overheid). We voldoen nog niet volledig aan alle verplichte maatregelen die in de BIO worden gesteld op de punten continuïteit, opvolging van incidenten, veilige omgang met informatiesystemen en afspraken hierover met onze leveranciers. Hiervoor hebben we verbeterplannen gemaakt voor 2025. We voldoen aan de BIO-normen voor actueel beleid en organisatie van informatiebeveiliging, bewustwording en (controle op) de naleving van

de juiste toegang voor medewerkers tot onze gebouwen, en een veilige omgang met data in onze software.

- We hebben een zelfevaluatie uitgevoerd van het gebruik van de basisregistraties BRP (Basisregistratie Personen), Reisdocumenten, BAG (Basisregistratie Adressen en Gebouwen), BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie) en de BRO (Basisregistratie Ondergrond). Hieruit blijkt dat deze allemaal voldoen aan de gestelde normen.
- Het resultaat voor de onderdelen DigiD en Suwinet staat in de collegeverklaring ENSIA 2024, die een externe audit vereist. De externe auditor heeft in zijn assurancerapport verklaard dat de collegeverklaring juist is en dat we naar het oordeel van de auditor voldoen aan de normen op het gebied van DigiD en Suwinet.

Archiefteezicht 2024

In 2024 heeft de gemeentearchivaris horizontaal toezicht uitgevoerd op de informatiehuishouding van de gemeente. Daarnaast vond verticaal toezicht plaats door de interbestuurlijke toezichthouder van de provincie Noord-Brabant:

- De gemeentearchivaris levert jaarlijks een verslag aan over het toezicht op de informatiehuishouding van de gemeente. Daarin oordeelt deze inhoudelijk over de kwaliteit aan de hand van de KPI's die zijn opgesteld door de VNG. De informatiehuishouding is op een aantal elementen voor verbetering vatbaar. De aanbevelingen van de gemeentearchivaris zijn omgezet in een actie- en verbeterplan. Het toezichtverslag en het actie- en verbeterplan zijn gedeeld met de gemeenteraad en de interbestuurlijke toezichthouder.
- De interbestuurlijke toezichthouder heeft geoordeeld dat de kwaliteit van de verslaglegging van de gemeente Breda voldoet. Op basis van de beoordeling in het verslag van de gemeentearchivaris beoordeelt de interbestuurlijke toezichthouder de informatiehuishouding als redelijk.

RISICO'S

Elke dag proberen hackers onze systemen binnen te dringen. Risico's zijn en blijven er dus. Door beveiligingsmaatregelen en bewustwordingscampagnes hebben we in 2024 kunnen voorkomen dat onbevoegden ons netwerk binnen zijn gedrongen.

INDICATOREN

Programma 5

De jaarrekening 2024 bevat in totaal 113 (beleids)indicatoren, de zogenaamde 'Bredase set'. Deze wordt jaarlijks herijkt. Deze Bredase set is in de tekst verdeeld over de diverse programma's en thema's en is opgebouwd uit 21 landelijk verplichte en 92 Bredase indicatoren. Hiervan bevat dit programma in totaal 5 beleidsindicatoren, waarvan er 4 landelijk verplicht zijn. In deze jaarrekening wordt voor alle indicatoren peildatum januari 2025 gehanteerd of de meest actuele datum als de informatie over 2024 nog niet beschikbaar is.

Indicator: Formatie (auditnr 101)

Omschrijving: Formatie in Fte per 1.000 inwoners

Bron: Gemeente Breda

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
10,42	10,77	11	-	11,92

Toelichting: De formatie steeg in het afgelopen jaar. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt doordat inhuur is omgezet naar vaste formatie, vanwege (extra) taken bij de energietransitie en door extra inzet op overhead als gevolg van de groeiende organisatie.

Indicator: Apparaatskosten (auditnr 102)

Omschrijving: Kosten per inwoner

Bron: Gemeente Breda

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
973,89	1.063,78	1.224,53	-	1.367,23

Toelichting: De apparaatskosten stegen met ruim 12%. Dit heeft vooral met de stijgende loonsom te maken (+15%). Dit komt deels door de CAO-verhoging, maar ook door toename van de bezetting. De inhuur steeg met 9%. De huisvestingskosten en ICT-kosten daalden.

Indicator: Externe inhuur in % (auditnr 103)

Omschrijving: Kosten als % van de totale loonsom

Bron: Gemeente Breda

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
16,01	18,82	21,08	-	20,07

Toelichting: De loonsom is harder gestegen dan de inhuur. De inhuur vanwege (ziekte)vervanging is de belangrijkste reden voor de inhuur. In de organisatie zijn er steeds meer afdelingen waar de inhuur omgezet wordt in vast personeel.

Indicator: Ziekteverzuim (auditnr 104)

Omschrijving: Verzuimdagen als % van het aantal beschikbare dagen per jaar

Bron: Gemeente Breda

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
5,64	6,54	6,43	5	7,34

Toelichting: Het ziekteverzuimpercentage is zowel landelijk als bij de gemeente Breda de afgelopen jaren gestegen. Er werden verschillende beheersmaatregelen ingezet om verzuim te voorkomen en de duur van het verzuim te beperken. Op individueel niveau gaf dit positieve resultaten, maar het heeft nog niet tot een daling van het ziekteverzuim geleid.

Indicator: Bezetting (auditnr 105)

Omschrijving: Bezetting in Fte per 1.000 inwoners

Bron: Gemeente Breda

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Realisatie 2024
9,87	10,61	11,4	-	12,21

Toelichting: In bijna alle afdelingen van de organisatie is een stijgende bezetting te zien. Redenen hiervoor zijn vooral: inhuur omzetten in vast personeel, energietransitie en extra overhead als gevolg van de groeiende organisatie.

Thema Solide financiën

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Financieel solide

Het resultaat van de jaarrekening 2024 is voor resultaatbestemming € 14,2 miljoen. We doen voorstellen tot resultaatbestemming voor een bedrag van in totaal € 6,6 miljoen. Dit doen we onder andere voor uitkeringen die we vanuit het Rijk hebben ontvangen en die we in 2025 inzetten om onze activiteiten uit te voeren. Na goedkeuring van deze jaarrekening voegen we op basis van het resultaat (€ 7,6 miljoen) en de vrijval uit de exploitatiereserve van eerdere resultaatbestemming (€ 4,5 miljoen) circa € 12,0 miljoen toe aan de algemene reserve.

Voorspelbare lasten

Voor inwoners en ondernemers van Breda is de lastendruk voorspelbaar gebleven en in lijn met wat we in de begroting 2024 hadden opgenomen.

Transparante verantwoording

In 2024 zijn de producten uit de planning- en controlcyclus verder verbeterd. De informatiewaarde

is onder meer gestegen door het toevoegen van infographics per programma bij de jaarrekening 2023 en de begroting 2025.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Financieel solide

Breda is financieel solide. Om dit zo te houden, hebben we in 2024 forse keuzes gemaakt bij de kadernota en de begroting 2025. Dit heeft geleid tot een structureel sluitende begroting voor 2025 met een positief oordeel van onze toezichhouder, de provincie Noord-Brabant.

Voorspelbare lasten

De stijging van de lokale lasten was, op de afvalstoffenheffing na, in lijn met het bestuursakkoord. We zijn niet afgeweken van de tarieven uit de begroting 2024:

- Onroerendezaakbelasting (OZB) voor woningen: +0%
- OZB voor niet-woningen: +0%
- Rioolheffing: +2%
- Afvalstoffenheffing: +2% en eenmalig +5% in 2024

De stijging van de afvalstoffenheffing was nodig om het dienstverleningsniveau van de Afvalservice kostendekkend in stand te houden.

Transparante verantwoording

Samen met de auditcommissie hebben we verder vorm gegeven aan de uitvoering van de motie 'Grip op beleidseffecten'.

RISICO'S

Voor dit thema zijn geen specifieke risico's.

INDICATOREN

Voor dit thema zijn geen indicatoren van toepassing.

DE KOSTEN VAN DIT PROGRAMMA

Bedragen x €1.000

	Primaire begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Jaarrekening 2024	Afwijking 2024
Lasten				
Een toekomstbestendige organisatie	97.315	97.245	101.113	-3.868
Solide financiën	7.099	15.391	2.311	13.080
Algemene reserve programma 5	4.289	4.573	4.573	0
Begrotingsreserve	209	162	162	0
Investeringsreserve programma 5	0	1.673	1.673	0
Totaal Lasten	108.912	119.045	109.832	9.213

Baten				
Een toekomstbestendige organisatie	7.136	7.431	11.771	-4.340
Solide financiën	499.802	521.495	525.420	-3.925
Algemene reserve programma 5	3.975	1.275	1.275	0
Exploitatiereserve programma 5	0	1.101	629	472
Investeringsreserve programma 5	500	1.062	1.062	0
Totaal Baten	511.413	532.364	540.157	-7.793
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-402.501	-413.319	-430.325	17.005

FINANCIËLE TOELICHTING OP DIT PROGRAMMA

Het resultaat van het programma Organisatie en financiën van Breda is € 17,0 miljoen. Hieronder geven we per thema een nadere toelichting.

Thema Een toekomstbestendige organisatie (resultaat: € 0,0 miljoen)

- Opleidingsbudget (resultaat: € -0,5 miljoen)**
 Het percentage opleidingsbudget in verhouding tot het personeel is niet marktconform. In 2024 leidde dit organisatiebreed tot een tekort van € 0,6 miljoen. Van dit tekort valt € 0,5 miljoen onder de overhead binnen programma 5. Hiervan heeft € 0,3 miljoen betrekking op het budget voor leren en ontwikkelen (verplichte vakgerichte opleidingen: circa € 0,3 miljoen).
- WGA-uitkeringen (resultaat: € -0,3 miljoen)**
 We zien een tekort op de WGA-uitkeringen (Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten). Meer mensen hebben recht op zo'n uitkering dan we hadden begroot.
- WAO-gedifferentieerde premies en fee Flex West-Brabant (resultaat: € 0,8 miljoen)**
 We zien een hogere opbrengst vanuit de WAO-gedifferentieerde premies (€ 0,5 miljoen) en de fee van Flex West-Brabant (€ 0,2 miljoen).
- Salarissen en inhuur overhead (resultaat: € -3,4 miljoen)**
 Er is sprake van hogere kosten voor salarissen van medewerkers en voor inhuur (beide binnen de bedrijfsvoering) die niet gecompenseerd worden door niet-ingevulde vacatureruimte. De hogere inhuurkosten worden vooral veroorzaakt door vacatures die zich moeilijk laten invullen en door ziektevervangingen.
- SaaS-applicaties (resultaat: € 1,5 miljoen)**
 In 2024 was er € 3,5 miljoen aan exploitatiemiddelen beschikbaar voor nieuwe en vervangende software. Daarvan is € 1,6 miljoen niet uitgegeven, omdat meerdere softwareprojecten later zijn gestart dan gepland of vertraging hebben opgelopen in de implementatie door de beschikbare capaciteit. Hiervan is € 0,1 miljoen resultaatneutraal binnen programma 5, omdat dit niet wordt onttrokken uit de exploitatiereserve.
- Contracten/licenties en automatiseringskosten (resultaat: € 1,5 miljoen)**
 De kosten voor contracten, licenties en automatiseringskosten vallen in 2024 lager uit, vooral door een lager dataverbruik (€ 0,6 miljoen), een ontvangen subsidie waardoor er minder gebruik is gemaakt van de eigen middelen (€ 0,1 miljoen) en door minder gebruik van externe consultancy in 2024 (€ 0,4 miljoen).
- Middelen voor de versterking van de dienstverlening van gemeenten (resultaat: € 0,0 miljoen)**
 Vanuit de decembercirculaire 2021 zijn middelen toegekend om de dienstverlening te versterken. In 2024 ging het om € 0,9 miljoen. Daarvan is € 0,2 miljoen niet uitgegeven, omdat een aantal projecten niet in 2024 zijn gerealiseerd. Deze € 0,2 miljoen is resultaatneutraal binnen programma 5, omdat dit bedrag niet wordt onttrokken uit de exploitatiereserve.
- Lagere doorbelasting overhead naar projecten (resultaat: € -0,4 miljoen)**
 Doordat er minder uren aan investeringen zijn besteed dan begroot, is de doorbelasting

van de overheadkosten naar projecten lager uitgevallen. Dit zorgt voor een resultaat van € -0,4 miljoen.

- **Vrijval centrale personeelsvoorziening (resultaat: € 0,3 miljoen)**

Uit de centrale personeelsvoorziening valt € 0,3 miljoen vrij, doordat voormalige medewerkers een nieuwe baan hebben gevonden en daardoor geen aanspraak meer maken op hun begrote WW-uitkeringen. Van een aantal medewerkers is de looptijd van de verplichting verstreken waardoor de aanspraak komt te vervallen.

- **Diverse onder- en overschrijdingen (resultaat: € 0,5 miljoen)**

Binnen de overige onderdelen van onze bedrijfsvoering leiden diverse onder- en overschrijdingen per saldo tot een resultaat van € 0,5 miljoen. € 0,2 miljoen is resultaatneutraal binnen programma 5 doordat dit bedrag niet wordt onttrokken uit de exploitatiereserve. Het gaat om middelen voor het aanjagen van innovatie, advieskosten voor de directie en de doorontwikkeling van de huisstijl.

Thema Solide financiën (resultaat: € 17,0 miljoen)

- **Saldo meerjarenperspectief (resultaat: € 10,2 miljoen)**

Het positieve saldo van het meerjarenperspectief jaarschijf 2024 is niet ingezet. Dit leidt tot een positief resultaat van € 10,2 miljoen.

- **Decembercirculaire 2024 (resultaat: € 2,7 miljoen)**

Dit positieve saldo wordt veroorzaakt door de decembercirculaire. De raad heeft besloten om € 0,8 miljoen hiervan over te hevelen naar 2025.

- **Treasuryresultaat (resultaat: € 1,6 miljoen)**

In plaats van een verwachte rentelast hadden we een overschot aan middelen met een renteopbrengst. De lagere financieringsbehoefte is ontstaan door meer ontvangen subsidies en achterblijvende investeringen.

- **Stelpost onvoorzien (resultaat: € 0,7 miljoen)**

De stelpost onvoorzien is in 2024 niet volledig benut; er resteert € 0,7 miljoen.

- **OZB (resultaat: € 0,4 miljoen)**

De opbrengst vanuit de OZB is € 0,4 miljoen hoger. Dit wordt vooral veroorzaakt door een hogere waardeontwikkeling dan we hadden begroot van woningen en niet-woningen.

- **Kapitaallasten (resultaat: € 0,1 miljoen)**

We hebben de investeringsplanning geactualiseerd. De geplande investeringen in 2024 die worden gedekt uit het onrendabele investeringsvolume (OIV) zijn voor een deel verschoven naar toekomstige jaren. Dit geeft een resultaat van € 0,1 miljoen op de stelpost kapitaallasten.

- **Btw en vennootschapsbelasting (resultaat: € 0,4 miljoen)**

Dit resultaat is het gevolg van de afwikkeling van de vpb-aangiften over 2016-2022 en de herziening van de vpb-last over 2023 en 2024 (€ 0,2 miljoen). De correcties over 2022-2024 zijn het resultaat van nieuwe afspraken met de Belastingdienst over de rentetoerekening aan het garageparkeren. Daarnaast is het af te rekenen deel van de btw-suppleties over 2019-2023 in 2024 verwerkt (€ 0,2 miljoen).

- **Vrijval voorziening verlofsparen (resultaat: € 0,9 miljoen)**

De hoogte van de voorziening wordt jaarlijks bepaald op basis van de verlofuren en bijbehorende uurtarieven. Omdat de verlofuren eind 2024 lager waren dan eind 2023, kan een deel van de voorziening vrijvallen.

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Beschikbare investeringen	Verwachte uitgaven 2024	Werkelijke uitgaven 2024	Onder/ overuitnutting uitgaven 2024	Vrijval 2024	Nog beschikbaar eind 2024
Organisatie en financiën van Breda						
Bedrijfsvoering	3.039	2.313	1.811	502	97	1.132
Wagenpark	10.389	4.539	2.800	1.739		7.589
Totaal	13.428	6.852	4.611	2.241	97	8.721

Bedrijfsvoering

Eind 2024 is er nog € 1,1 miljoen over voor de investeringen in onze bedrijfsvoering. Afgelopen jaar zijn we overgegaan naar een nieuwe leverancier voor de aanschaf van devices. Daardoor hebben we een achterstand opgelopen bij de vervanging van apparatuur en is het budget niet volledig besteed. Daarnaast zijn investeringen deels in de tweede helft van 2024 opgestart. Die lopen door in 2025. De resterende middelen zijn nodig om deze projecten in 2025 af te ronden.

Dit waren de belangrijkste investeringen in 2024:

- Voor de verdere ontwikkeling van het programma Digitaal Samenwerken hebben we in 2024 ruim € 1 miljoen geïnvesteerd in de aanschaf van devices. Daarnaast hebben we in 2024 de vervanging van onze netwerkinfrastructuur afgerond (€ 0,1 miljoen) en zijn alle simkaarten van mobiele devices vervangen (€ 0,1 miljoen).
- Voor de vervanging van de toegangscontrolesystemen en de inrichting van de audiovisuele middelen in het stadkantoor en het stadhuis hebben we in 2024 € 0,1 miljoen geïnvesteerd. Daarnaast hebben we € 0,06 miljoen geïnvesteerd in de herinrichting van de publiekshal en de herhuisvesting van Riethil 11. Deze werkzaamheden lopen door in 2025.
- We hebben geïnvesteerd in de huisvesting van de stadskantoren. In 2024 hebben we € 0,06 miljoen uitgegeven aan de afronding van de vernieuwde huisvesting van de stadskantoren en de thuiswerkvoorzieningen. Dit project is in 2024 afgerond.

Wagenpark

Eind 2024 is er nog € 3,3 miljoen over voor de aanschaf van (vervangende) voertuigen en materieel. Dit restant schuift door naar 2025. Voor € 0,3 miljoen vindt de levering plaats in 2025. Voor de overige € 3 miljoen starten we in de eerste helft van 2025 met aanbestedingen om bestaande en afgeschreven voertuigen en materieel te vervangen. Daarnaast is een krediet van € 4,25 miljoen beschikbaar gesteld voor de aanschaf van 11 afvalinzamelvoertuigen voor de elektrische milieuzone (4 elektrische en 7 Euro-6-vrachtwagens). In 2024 zijn 7 afvalinzamelvoertuigen (Euro-6-vrachtwagens) besteld. De planning is dat deze in Q1 2025 geleverd worden.

RESERVES

Bedragen x €1.000

	Stand 1-1-2024	Bedrag mutaties 2024	Stand 31-12-2024
Algemene reserve	91.568	1.613	93.181
Exploitatiereserve	7.182	-6.710	472
Begrotingsreserve	1.209	162	1.371
Investeringsreserve	1.120	611	1.731
Totaal	101.079	-4.323	96.755

De mutaties in de reserves verklaren we als volgt:

Algemene reserve

De algemene reserve zetten we in als onderdeel van het weerstandsvermogen, dat bedoeld is om risico's op te vangen. Ook is het een spaarpot voor slechte tijden. Alle rekeningresultaten gaan jaarlijks naar de algemene reserve, tenzij daar iets anders over wordt afgesproken. De mutatie betreft de rentetoevoeging en extra dotaties om de reserve op peil te houden vanwege de verlaging van de omslagrente. In de reserve is een bedrag van € 16,5 miljoen geblokkeerd voor de Noordelijke Rondweg. Dit bedrag wordt niet meegerekend met de weerstandscapaciteit.

Exploitatiereserve

De mutaties in de exploitatiereserve betreffen uitgaven voor diverse posten vanuit voorgaande budgetoverhevelingen en correcties tussen de programma's.

Begrotingsreserve

In het verleden gebruikten we de begrotingsreserve voor het wegvallen van jaarlijkse grote

winstuitkeringen of om afkoopsommen in de begroting op te vangen, zoals van de Provinciale Noord-Brabantse Elektriciteitsmaatschappij en de Hogesnelheidslijn. Sinds 2016 zetten we de reserve in voor het oplossen van een dekkingverschil voor de fietsenstalling.

Investeringsreserve

Samen met de stelpost Kapitaallasten zorgt deze reserve voor evenwicht in de investeringslasten.

VOORZIENINGEN

Bedragen x €1.000

	Stand 1-1-2024	Bedrag mutaties 2024	Stand 31-12-2024
Centrale personeelsvoorziening	317	268	585
Voorziening verlofsparen	4.473	-891	3.582
Totaal	4.789	-622	4.167

Centrale personeelsvoorziening

Deze voorziening is gevormd voor de kosten die we nog verwachten voor voormalig onvrijwillig ontslagen personeel (dus niet wegens strafontslag, ouderdomspensioen of arbeidsongeschiktheid). Jaarlijks wordt een analyse gemaakt van de toekomstige verplichtingen. Tot en met eind 2026 is de voorziening voldoende voor het afwikkelen van de bestaande verplichtingen. Omdat de voorziening de komende jaren toereikend blijkt te zijn, is in 2024 € 0,3 miljoen van de voorziening vrijgevallen.

Voorziening verlofsparen

Vanwege een aanpassing van de cao is vanaf 2022 het zogenoemde verlofsparen ingevoerd. Met deze nieuwe regeling kunnen medewerkers diverse soorten verlof in één keer omzetten in spaarverlof. Omdat sprake is van een spaarsaldo dat in de tijd waarschijnlijk niet gelijk is qua toevoegingen en opnamen moet hier een voorziening voor worden opgenomen. Jaarlijks wordt een analyse gemaakt van de hoogte van de voorziening, zodat deze toereikend blijft voor het totaal aantal uren spaarverlof. Op basis daarvan is bij het opstellen van deze jaarrekening een vrijval van € 0,9 miljoen verwerkt.

BELEIDSSTUKKEN

Achterliggende documenten bij dit programma

Naam document	Soort document	Jaar
Mandaatbesluit 2019	Kaderstellend	2019
Financiële Verordening gemeente Breda	Kaderstellend	2024
Financieel Beleid gemeente Breda	Kaderstellend	2024
Bestuursakkoord 2022 - 2026 'Dichtbij doen, samen sterk vooruit'	Kaderstellend	2022
Controleverordening	Kaderstellend	2023
Controleprotocol voor de accountantscontrole	Kaderstellend	2023

AAN DIT PROGRAMMA GERELATEERDE VERBONDEN PARTIJEN

GR Belastingssamenwerking West-Brabant

Organisatie en financiën in Breda	Thema Solide financiën
Website BWB:	BWB
Verantwoordelijk bestuurder:	Carla Kranenburg-van Eerd
Bestuurlijk vervanger:	Peter Bakker
Belang Breda in verbonden partij in %:	20,8% van de bijdragen aan de BWB is voor rekening van Breda
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

De bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De Belastingssamenwerking West-Brabant (BWB) verzorgt de heffing en inning van algemene belastingen voor de gemeente Breda die door een aanslag zijn opgelegd. Zij verzorgt ook de waardering van WOZ-objecten, de afhandeling van bezwaar- en beroepsprocedures tegen WOZ-beschikkingen en de beleidsadvisering over gemeentelijke heffingen. De gemeente is lid van het algemeen en het dagelijks bestuur van de BWB.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

In 2024 is het aantal bezwaren tegen de vastgestelde WOZ-waarden bijna gehalveerd (van 19.909 naar 9.998 bezwaren). Dat heeft 2 belangrijke oorzaken:

- De WOZ-waarden zijn minder sterk gestegen (circa 5,6% tegenover 14% een jaar eerder).
- De veranderde wetgeving zorgt ervoor dat bezwaar maken via no-cure-no-pay-bureaus (NCNP-bureaus) minder lucratief is. Dit sluit aan bij het landelijke beeld. Op 12 juli 2024 bepaalde de Hoge Raad dat de kostenvergoeding voor NCNP opwaarts bijgesteld moest worden. Nieuwe wetgeving heeft dat per 1 januari 2025 hersteld, maar ook dat is weer aangevochten. De BWB volgt de ontwikkelingen.

De Waarderingskamer, de landelijke toezichthouder voor de WOZ, heeft de BWB beoordeeld met de hoogst mogelijke score 'zeer goed' (5 sterren). Daarmee is vastgesteld dat de BWB het WOZ-proces meerjarig op een hoog kwaliteitsniveau uitvoert. Hierop is de BWB terecht trots.

De procesverbeteringen gaan door. De BWB zette al robotisering in bij het voorbereiden van uitspraken bij woningbezwaren. Nu gebeurt dit ook bij niet-woningen (bedrijven). Wel vindt altijd een taxatietechnische beoordeling plaats.

De eerdere achterstanden bij het invorderingsproces zijn ingelopen (het verwerken van betalingen, het leggen van beslagen en het eventueel uitvoeren van een executieverkoop). Aanmaningen, dwangbevelen en hernieuwde bevelen zijn volgens planning verzonden. Het invorderingsproces wordt uitgevoerd in de nieuwe belastingsoftware, waarbij alle koppelingen zijn gelegd met de bronhouders (zoals het UWV, de RDW, het Kadaster en de Belastingdienst).

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- De handhaving van de Belastingdienst op de wet DBA (schijnzelfstandigheid) kan ervoor zorgen dat een zzp'er die wordt ingehuurd door de BWB achteraf wordt aangemerkt als werknemer. Dit kan leiden tot de nabetaling van loonheffingen, boetes en rente en arbeidsrechtelijke gevolgen. Het berekende risico is € 250.000.
- Door ontwikkelingen op de kapitaalmarkt kan de rente zakken, waardoor de opbrengsten achterblijven. Het berekend risico is € 125.000.
- De kosten van het digitaal berichtenverkeer kunnen substantieel hoger worden door een overschrijding van de staffelgrens. Het berekend risico is € 75.000.

- Het uitvoeren van de AVG is extra risicogevoelig voor een datagestuurde organisatie als de BWB. Ondanks alle maatregelen blijft het risico op een datalek bestaan. Het berekende risico is € 55.000.
- De economie zorgt voor krapte op de arbeidsmarkt. Dat maakt het moeilijker en tijdrovender om cruciale functies in te vullen. Dat levert een berekend risico op van € 40.000.

NV Enexis Holding (inclusief overige NV's/BV's)

Organisatie en financiën in Breda	Thema Solide financiën
Website Enexis:	Enexis
Verantwoordelijk bestuurder:	Peter Bakker
Bestuurlijk vervanger:	Jeroen Bruijns
Belang Breda in verbonden partij in %:	0,016%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

De bijdrage van de verbonden partij aan het programma omvat:

- het in stand houden, beheren, exploiteren (uitbaten) en uitbreiden van distributie- en transportnetten.
- het distribueren (verdelen) en transporteren van energie.
- het uitvoeren van alle taken van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Essent splitste zich in 2009 in een productie- en leveringsbedrijf en een netwerkbedrijf. Het productie- en leveringsbedrijf is verkocht aan Rheinisch-Westfälisches Elektrizitätswerk (RWE). Het leveringsbedrijf Enexis BV blijft in handen van de vorige aandeelhouders van Essent. Voor het splitsingsproces zijn 6 besloten vennootschappen (bv's) opgericht die een rol hebben in het verkoopproces, de zogenoemde Special Purpose Vehicles (SPV's). Deze staan niet apart in de paragraaf verbonden partijen. In 2024 is de SPV Publiek belang Elektriciteitsproductie BV geliquideerd en resteert enkel CSV Amsterdam B.V. nog. Ook daarvan verwachten we bij liquidatie geen einduitkering.

In 2020 plaatste Enexis een converteerbare hybride lening van € 500 miljoen bij haar aandeelhouders (provincies en gemeenten). Dit deed Enexis om stijgende investeringen in de energietransitie te bekostigen. Daarnaast zorgt deze converteerbare lening voor een goede rating bij de ratingbureaus en behoudt Enexis goede toegang tot de kapitaalmarkt tegen gunstige condities. De lening is achtergesteld en loopt maximaal 60 jaar. In 2030, en iedere 10 jaar daarna, heeft Enexis Holding het recht om de lening vervroegd af te lossen. De lening kan onder bepaalde voorwaarden ook in zijn geheel omgezet worden in eigen vermogen. De gemeente Breda participeerde naar rato van haar aandelenkapitaal in deze lening.

Enexis blijft werken aan oplossingen voor een duurzame energievoorziening. Met het oog op excellent netbeheer en het versnellen van de energietransitie heeft Enexis 4 prioriteiten:

- veilig werken
- klantgedreven werken
- verbeterprojecten voor de klant
- versnellen van de energietransitie

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- tekort aan netwerkcapaciteit voor energietransitie
- effecten van de energietransitie en de reguleringsmethodiek op de financiële positie
- ongeautoriseerd gebruik van data en/of systemen

NV Brabant Water

Organisatie en financiën in Breda	Thema Solide financiën
Website Brabant Water:	Brabant Water
Verantwoordelijk bestuurder:	Peter Bakker
Bestuurlijk vervanger:	Jeroen Bruijns
Belang Breda in verbonden partij in %:	8,6%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

De bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Brabant Water is belast met de winning, productie en distributie van drink- en industriewater in Noord-Brabant.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Geen bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- de veranderende klimatologische omstandigheden
- de kwaliteit van het grondwater
- de veroudering van het netwerk
- informatie- en fysieke beveiliging

NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank)

Organisatie en financiën in Breda	Thema Solide financiën
Website BNG:	BNG
Verantwoordelijk bestuurder:	Carla Kranenburg-van Eerd
Bestuurlijk vervanger:	Marike de Nobel
Belang Breda in verbonden partij in %:	0,46%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

De bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank) is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk (sociaal) belang. Met speciale financiële diensten draagt BNG Bank bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen. De aandelen van de BNG Bank zijn voor de helft van de Staat. De andere helft valt onder gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Geen bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

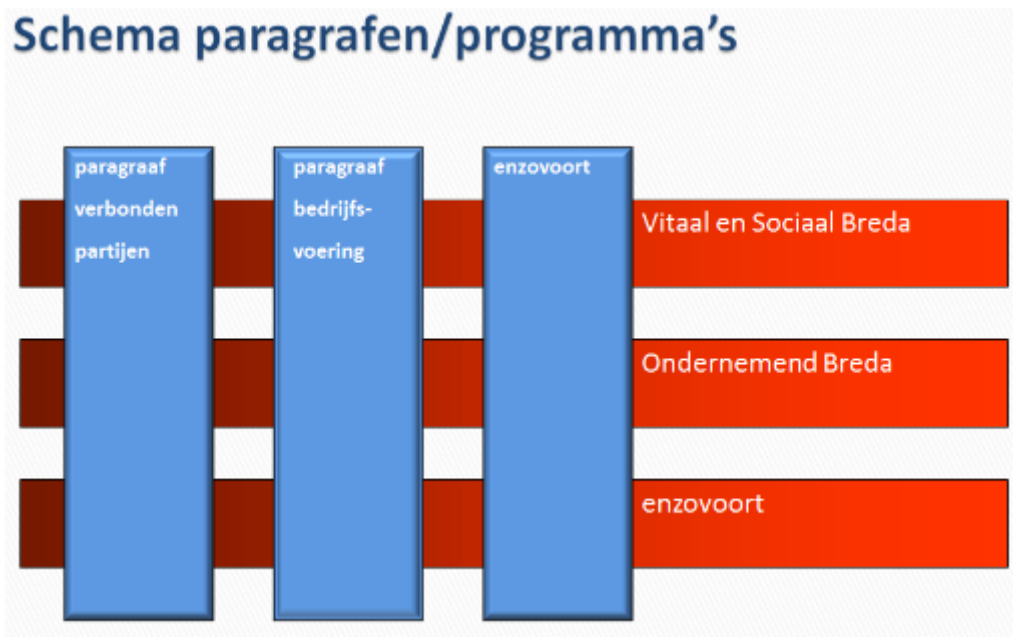
- debiteurenrisico
- ICT
- toenemende regelgeving en impact op de organisatie

Paragrafen

Inleiding paragrafen

Volgens de begrotingsregels voor gemeenten (BBV) zijn er 7 verplichte paragrafen in de begroting: lokale heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, grondbeleid, onderhoud kapitaalgoederen, verbonden partijen, financiering en bedrijfsvoering. Elke paragraaf start met een inleiding. Daarna leest u de aandachtspunten voor 2024, vaak aangevuld met financiële informatie. Paragrafen zijn van invloed op de programma's en andersom. Bekijk hiervoor bovenstaande matrix.

Paragraaf Lokale heffingen

ALGEMEEN

In deze paragraaf verantwoorden we ons beleid voor de heffingen en tarieven in 2024. Hieronder leest u meer over:

- de algemene ontwikkelingen
- het beleid voor de lokale heffingen
- de inkomsten per heffing
- de ontwikkeling van de gemeentelijke woonlasten
- de kostendekkendheid van de tarieven
- een specificatie van de leges
- informatie over kwijtschelding
- informatie over de lokale lastendruk

ALGEMENE ONTWIKKELINGEN

Op 14 december 2023 heeft de gemeenteraad de tarieven voor het belastingjaar 2024 vastgesteld.

BELEID LOKALE HEFFINGEN

In het Bestuursakkoord 2022-2026 staan de volgende afspraken over de lokale heffingen:

- De lastendruk ontwikkelt zich de komende jaren op een voorspelbare manier.
- De onroerendezaakbelasting (ozb) voor niet-woningen en woningen blijft gelijk.
- De toeristenbelasting stijgt. Het tarief is in 2023 verhoogd.
- De afvalstoffenheffing is 100% kostendekkend en wordt jaarlijks geïndexeerd met 2%. Om tot en met 2027 kostendekkend te blijven, is de afvalstoffenheffing in 2024 eenmalig extra verhoogd met 5%.
- De rioolheffing wordt eenmalig met 17,5% verlaagd en wordt jaarlijks geïndexeerd met 2%. Bij de doorrekening houden we rekening met maatregelen voor klimaatadaptatie binnen het rioleringsprogramma en met een heffing die 100% kostendekkend is.
- De precario daalt; het tarief is in 2022 met 25% verlaagd.

Algemeen

De gemeente heft algemene belastingen die ten goede komen aan de algemene middelen van de gemeente, zoals de ozb en de toeristenbelasting. Daarnaast heft de gemeente bestemmingsbelastingen en retributies.

- Bestemmingsbelastingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten zijn bestemd voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. Voorbeelden hiervan zijn de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Voor deze belastingen geldt dat de gemeente niet méér mag heffen dan de kosten die zij voor de betreffende taak of voorziening maakt.
- Retributies heffen we van personen aan wie de gemeente een specifieke dienst verleent die een individueel voordeel oplevert. De belangrijkste retributies zijn de leges: vergoedingen voor diensten die de gemeente levert, zoals een paspoort of een vergunning. Ook de retributies mogen niet meer dan kostendekkend zijn.

Berekening van tarieven van heffingen

- **Rioolheffing**
Volgens de BBV-voorschriften is er een evenwicht tussen de lasten en baten op het gebied van de riolering. Uitgangspunt voor de begroting is het Stedelijk Waterplan 2019-2023. Dit is de basis voor het tarief dat we hanteren voor bewoners en bedrijven. Jaarlijks actualiseren we de begroting op basis van de recente ontwikkelingen. In de uitvoering kunnen jaarlijks schommelingen plaatsvinden in de kosten en opbrengsten. Om deze schommelingen op te vangen, hebben we een voorziening ingesteld.

- **Afvalstoffenheffing**

Volgens de BBV-voorschriften is er een evenwicht in de lasten en baten op het gebied van afval. Uitgangspunt voor de begroting is het coalitieakkoord 2022-2026, aangevuld met de verwachte meerjarenontwikkeling van de opbrengsten vanuit huishoudens en autonome ontwikkelingen, zoals personeelslasten en de kosten voor afvalverwerking. Deze vormen de basis voor de tarieven die we hanteren voor één- en meerpersoonshuishoudens. Jaarlijks actualiseren we de begroting op basis van de recente ontwikkelingen. In de uitvoering kunnen jaarlijks schommelingen plaatsvinden in de kosten en opbrengsten. Om deze schommelingen op te vangen, hebben we een voorziening ingesteld.

- **Parkeerbelasting**

De gemeentelijke kosten voor het opleggen van naheffingsaanslagen kunnen hoogstens bestaan uit de volgende onderdelen, voor zover die samenhangen met de inning van niet-betaalde parkeerbelastingen:

- vaste informatieverwerkingskosten
- variabele informatieverwerkingskosten
- kosten van afschrijving
- kosten van interest
- personeelskosten
- overheadkosten, die ten hoogste 50% van de personeelskosten mogen bedragen

Op basis van een raming van deze jaarlijkse kosten stelt de gemeenteraad het bedrag vast dat we per naheffing in rekening brengen.

GEREALISEERDE INKOMSTEN

De inkomsten per heffing staan in onderstaande tabel.

Bedragen x € 1.000

	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024 na wijzing	Realisatie 2024	Verschil B/W 2024	Verschil 2024-2023
Algemene belastingen							
OZB	37.634	38.124	40.058	40.050	40.269	219	211
Parkeerbelasting	15.746	19.297	22.305	22.041	22.575	533	270
Precariobelasting	956	872	954	886	945	58	-9
Toeristenbelasting	771	865	1.319	2.010	2.033	23	714
Hondenbelasting			1				-1
Bestemmingsbelastingen							
Afvalstoffenheffing	25.436	25.674	26.605	28.926	28.543	-383	1.939
BIZ-bijdrage	603	334	609	608	601	-7	-8
Reclamebelasting Ondernemersfondsen	479	491	476	468	522	54	46
Rioolheffing	20.658	21.182	17.692	18.470	18.333	-137	641
Retributies							
Havengelden	98	95	77	79	66	-12	-10
Leges	13.514	10.766	11.463	13.272	12.258	-1.014	796
Markt- en reclamegelden	173	47		684		-684	
Totaal	116.067	117.747	121.557	127.495	126.145	-1.350	4.588

In 2024 waren onze inkomsten € 1,35 miljoen lager dan begroot. Dit komt door een lagere opbrengst vanuit de afvalstoffen- en rioolheffing en door lagere inkomsten vanuit leges. Ten opzichte van 2023 zijn de inkomsten met € 4,6 miljoen gestegen. Dit zijn de belangrijkste oorzaken:

- De ozb is gestegen door een jaarlijkse toename van het aantal panden.
- De toeristenbelasting is ten opzichte van 2023 fors toegenomen. Dat komt doordat de hotels in Breda weer in trek zijn en daardoor een hogere bezettingsgraad hadden dan de afgelopen jaren.

- De opbrengst van betaald parkeren komt vooral vanuit het straatparkeren. Bij de parkeergarages zien we een wisselend beeld. De Barones en in minder mate Oranje Zuid leveren veel minder opbrengst op dan begroot. Dat komt door de werkzaamheden aan de Nieuwe Mark en de afsluiting van de Markendaalseweg.
- We ontvingen meer leges binnen de post Publiekszaken doordat het eerste jaar van de reisdocumentenpiek is aangebroken. Deze piek duurt 5 jaar. Verder ontvingen we minder leges voor de Omgevingswet. Dat komt doordat nieuwe regelgeving bepaalt dat we niet alle activiteiten voor het afgeven van een vergunning mogen doorberekenen.

Meer toelichting vindt u bij de diverse programma's in deze jaarrekening.

Rioolheffing

De opbrengsten van de rioolheffing zijn lager dan begroot door een hogere dotatie aan de voorziening Dubieuze debiteuren dan in eerdere jaren (18,46% in plaats van 6,67%).

Afvalstoffenheffing

Door een extra dotatie aan de voorziening Dubieuze debiteuren waren de opbrengsten lager dan begroot.

ONTWIKKELING GEMEENTELIJKE WOONLASTEN

De gemeentelijke woonlasten bestaan uit de ozb, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. De ozb is een percentage van de WOZ-waarde. Ter vergelijking staan de tarieven van 2021 tot en met 2024 in onderstaande tabel.

Tarieven OZB	2021		2022		2023		2024	
Eigenaar woning (waarde € 315.000)	€ 230,58	0,0732%	€ 202,55	0,0643%	€ 138,96	0,0579%	€ 178,29	0,0566%
Eigenaar woning (waarde € 250.000 één pers. Hh)	€ 183,00	0,0732%	€ 160,75	0,0643%	€ 115,80	0,0579%	€ 141,50	0,0566%
Eigenaar niet-woning		0,2228%		0,2305%		0,2305%		0,2238%
Gebruik niet-woning		0,1824%		0,1861%		0,1861%		0,1799%

Rioolheffing	2021		2022		2023		2024	
Waterverbruik 1- 500 m ³	€ 225,84		€ 230,40		€ 190,08		€ 193,92	
Waterverbruik 501- 1.001 m ³	€ 248,04		€ 252,96		€ 208,80		€ 213,00	
Waterverbruik 1.001- 10.000 m ³	€ 0,48 per m ³		€ 0,49 per m ³		€ 0,40 per m ³		€ 0,41 per m ³	

Afvalstoffenheffing	2021		2022		2023		2024	
Eenpersoonshuishoudens	€ 234,72		€ 239,40		€ 244,20		€ 261,24	
Meerpersoonshuishoudens	€ 347,52		€ 354,48		€ 361,56		€ 386,88	

Totale belastingdruk eigenaar/gebruiker meer-persoons huishouden	€ 749,04		€ 739,20		€ 690,60		€ 759,09	
Stijging/Daling lastendruk absoluut	€ 27,72		€ -9,84		€ -48,60		€ 25,06	
Stijging/Daling lastendruk %	3,84%		-1,31%		-6,57%		3,41%	

Totale belastingdruk eigenaar/gebruiker eenpersoons huishouden	€ 606,96	€ 598,40	€ 550,08	€ 596,66
Stijging/Daling lastendruk absoluut	€ 18,40	€ -8,56	€ -48,32	€ 17,63
Stijging/Daling lastendruk %	3,13%	-1,41%	-8,07%	3,04%

Totale belastingdruk huurder/gebruiker meerpersoons huishouden	€ 573,36	€ 584,88	€ 551,64	€ 580,80
Stijging/Daling lastendruk absoluut	€ 38,76	€ 11,52	€ -33,24	€ 29,16
Stijging/Daling lastendruk %	7,25%	2,01%	-5,68%	5,29%

Totale belastingdruk huurder/gebruiker eenpersoons huishouden	€ 460,56	€ 469,80	€ 434,28	€ 455,16
Stijging/Daling lastendruk absoluut	€ 27,60	€ 9,24	€ -35,52	€ 20,88
Stijging/Daling lastendruk %	6,37%	2,01%	-7,56%	4,81%

KOSTENDEKKENDHEID TARIEVEN

Voor de bestemmingsbelastingen en retributies rekenen we de volgende kosten toe aan de tarieven:

- **Directe lasten**
De kosten voor de activiteiten die een direct verband hebben met de geleverde dienst.
- **Overhead**
De kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Deze kosten zijn toe te rekenen aan de tarieven. We werken met een uniforme opslag voor overhead. Voor de naheffingsaanslagen voor parkeren mag wettelijk gezien alleen gerekend worden met een opslagpercentage van 50%.
- **Btw**
Binnen het Btw Compensatiefonds hebben gemeenten voor bepaalde prestaties recht op een compensatie van de btw die bij hen in rekening is gebracht. Toch mag die btw ook als kostenpost worden aangemerkt en worden doorberekend in de tarieven.
- **Niet-toerekenbare kosten**
Dit zijn kosten voor de voorbereiding van beleid en algemene inspraakprocedures, de kosten van handhaving, toezicht en controle (behalve de eerste controle) en de kosten van bezwaar- en beroepsprocedures.

De werkelijke kostendeckering in 2024 vindt u in onderstaande tabellen.

Bedragen x € 1.000

	Bestemmingsbelastingen		Retributies		Totaal
	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	Havengelden	Leges	
Directe lasten -/- baten	15.158	22.252	41	7.486	44.937
Overhead	1.470	4.603	14	2.807	8.893
BTW	1.705	1.688		228	3.621
Totaal lasten	18.333	28.543	55	10.520	57.451
Totaal baten heffingen/leges	18.333	28.543	69	6.948	53.893
Kostendeckendheid	100%	100%	127%	66%	94%

* markten zijn geprivatiseerd

SPECIFICATIE LEGES

Leges titel 1: algemene dienstverlening

Hieronder vallen onder meer publiekzaken, cultureel erfgoed, telecommunicatie, en verkeer en vervoer.

Leges titel 2: omgevingsvergunning

De kostendekkendheid is laag (82%). Dit wordt vooral veroorzaakt doordat de baten (€ 6,9 miljoen) zijn verlaagd door een oninbare vordering van € 589.000. Hierdoor is het resultaat € 6,3 miljoen.

Leges titel 3: dienstverlening vallend onder Europese dienstrichtlijn niet zijnde titel 2

Hieronder vallen onder meer horeca, evenementen, exploitatievergunningen en kabels/leidingen.

Bedragen x € 1.000

	Titel 1 Algemene dienstverlening	Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning	Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn en niet vallend onder titel 2
Directe lasten -/- baten	4.857	5.201	1.715
Overhead	661	2.211	717
BTW	146	228	
Totaal lasten	5.664	7.640	2.432
Totaal baten heffingen/leges	5.511	6.269	478
Kostendekkendheid	97%	82%	20%

Rioolheffing

Om schommelingen in de kosten en opbrengsten op te vangen, hebben we een voorziening ingesteld. Tegenover de begrote onttrekking van € 2,2 miljoen staat een dotatie op basis van nacalculatie van € 0,4 miljoen; per saldo een onttrekking van € 1,8 miljoen. Deze dotatie aan het einde van het jaar is een optelsom van lagere kapitaallasten, niet-ingevulde vacatures, minder communicatiekosten en hogere kosten voor onderhoud en het oplossen van meldingen. De hoge dotatie aan de voorziening Dubieuze debiteuren voor de rioolheffing werd grotendeels gecompenseerd door een lager bedrag voor kwijschelding.

Afvalstoffenheffing

Om schommelingen in de kosten en opbrengsten op te vangen, hebben we een voorziening ingesteld. De onttrekking aan de voorziening was € 0,7 miljoen.

KWIJTSCHELDING

In de regeling Kwijtschelding gemeentelijke belastingen Breda staat wie onder welke voorwaarden in aanmerking komt voor kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen. Voor dit beleid is de gemeenteraad gebonden aan de regels vanuit de Invorderingswet. Gemeenten kunnen op een paar punten afwijken van deze regeling. Zo kunnen zij uitgaan van hogere kosten om te leven dan landelijk is toegestaan. De gemeente Breda heeft de normbedragen voor bestaanskosten gesteld op 100% in plaats van 90%. Voor belastingbetalers van 65 jaar en ouder zijn de kosten van bestaan in Breda gesteld op 100% van de netto AOW-bedragen in plaats van 100% van de normbedragen voor bestaanskosten. Daarnaast zien we in Breda de bedoelde nettokosten van kinderopvang ook als uitgaven. De Bredase normen voor kwijtschelding voldoen aan de maximaal toegestane normering. In de belastingenverordeningen is geregeld of er voor de heffing kwijtschelding mogelijk is.

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

INLEIDING

Wie beleid maakt en uitvoert, neemt altijd een zeker risico. Als gemeente hebben we te maken met talloze maatschappelijke uitdagingen die vragen om nieuwe en innovatieve oplossingen. De uitkomst van ons werk blijft echter altijd onzeker. Bovendien veranderen de omstandigheden continu, waardoor ons beleid soms onverwachte wendingen kan krijgen. Daarom werken we aan risico-intelligentie: het vermogen om kansen en bedreigingen nauwkeurig in te schatten. Het is cruciaal dat we deze uitdaging oppakken: zo voorkomen we dat risico's groter worden dan we als organisatie aankunnen.

Een belangrijke indicator die ons hierbij helpt, is het weerstandsvermogen. Dat laat zien of we als organisatie over voldoende financiële middelen beschikken om onverwachte tegenvallers en schade op te vangen. Het weerstandsvermogen wordt berekend door het vrij besteedbare bedrag (de weerstandscapaciteit) te verminderen met het benodigde bedrag om risico's op te vangen (de risicopositie).

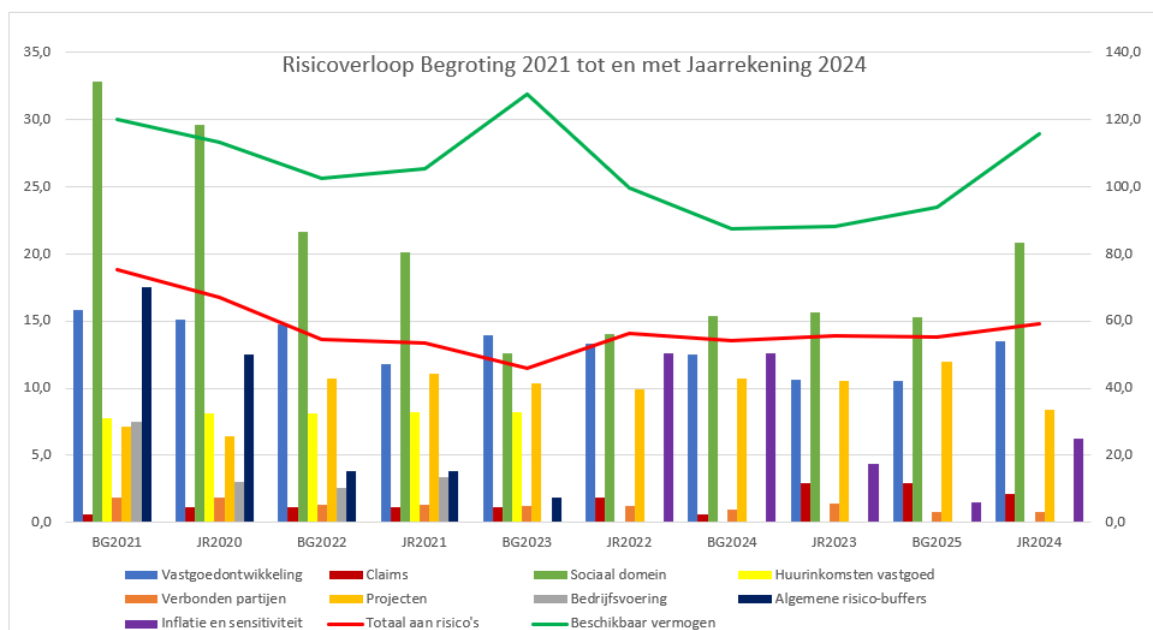
WEERSTANDSVERMOGEN

Risico's kunnen ervoor zorgen dat we onze doelen niet bereiken. Daarom is het belangrijk om individuele risico's in te schatten. Om een stabiel financieel beleid te waarborgen, hebben we een deel van ons eigen vermogen gereserveerd als buffer om financiële risico's op te kunnen vangen.

In de begroting 2025 bedroeg het risicoprofiel (op basis van een Monte Carlo-simulatie) € 55,3 miljoen. In deze jaarrekening is het risicoprofiel op basis van de meest actuele cijfers gestegen met € 4 miljoen. Het geactualiseerde risicoprofiel komt daarmee uit op € 59,3 miljoen. Een belangrijke verschuiving is de daling bij de risico's binnen het project Nieuwe Mark fase 2. Het grootste risico daarvan is omgeslagen van een mogelijke kostenstijging naar het niet beschikbaar krijgen van middelen voor de doorgevoerde kostenstijging.

Om de risico's van € 59,3 miljoen af te dekken, heeft de gemeente in 2028 € 113,7 miljoen beschikbaar. Het weerstandsvermogen is dan € 54,4 miljoen (€ 113,7 miljoen min € 59,3 miljoen). Dit betekent dat als de risico's zich voordoen, we de beleidsuitvoering kunnen voortzetten.

De ontwikkeling van het risicoprofiel ziet er als volgt uit:

- De primaire as links (0,0-35,0) toont de bedragen x € 1 miljoen per risicogroep (kolommen).

- De secundaire as rechts (0,0-140,0) toont het totaal aan risico's (de rode lijn) en het beschikbare vermogen x € 1 miljoen (de groene lijn). Het verschil tussen beide lijnen is het weerstandsvermogen.

Hoe we omgaan met het weerstandsvermogen, staat in de afbeelding hieronder.

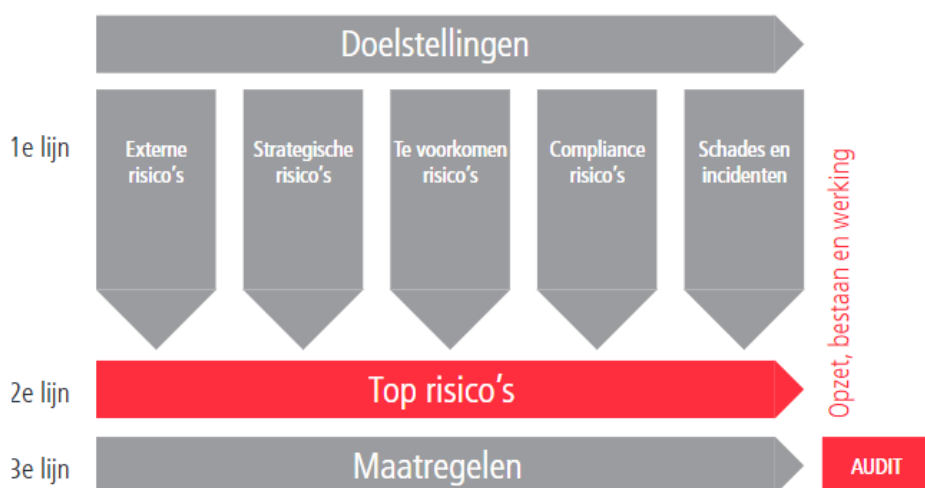

De rode lijn geeft het minimale bedrag aan dat we als buffer moeten aanhouden. Dit bedrag is nodig om mogelijke financiële tegenslagen op te vangen. Is ons vermogen groter dan dit minimale bedrag, dan bepalen we hoeveel geld we nodig hebben om onze financiële positie op orde te krijgen of te houden. Dat geeft het grijze vakje in de afbeelding aan. Onze financiële positie meten we met verschillende financiële kengetallen, zoals de netto schuldquote, de solvabiliteit, de grondexploitatie, de belastingcapaciteit en de structurele exploitatieruimte (zie de toelichting verderop).

Nadat we de benodigde buffer hebben aangehouden en onze financiële positie op orde hebben gebracht, maken we inzichtelijk hoeveel geld er nodig is voor de uitvoering van eerdere bestuurlijke besluiten. Als dit alles gedekt is, blijven er mogelijk nog middelen over. Dit restant kan vervolgens vrij worden ingezet.

BELEID: UITGANGSPUNTEN EN PROCES

Ons uitgangspunt zijn de doelen die het gemeentebestuur heeft vastgesteld. Die willen we behalen met zo min mogelijk tegenslagen. Door de 4 lijnen hieronder te volgen, zorgen we voor een effectief risicomanagement en minimaliseren we de impact van risico's.

1e lijn: risico's inventariseren

We hebben te maken met risico's en kansen die voortkomen uit externe ontwikkelingen waar we geen invloed op hebben. Als gemeente nemen we strategische risico's om het maximale uit ons beleid te halen. Deze strategische risico's zijn dus niet ongewenst, maar zijn juist bewust genomen. Daarnaast zijn er risico's die voorkomen kunnen worden en die direct voortvloeien uit ons normale werk. Hieronder vallen ook compliancierisico's die ontstaan als we niet voldoen aan wet- en regelgeving. Bovendien moeten we rekening houden met mogelijke incidenten en schades, zoals fraude. Al deze risico's brengen we in kaart.

2e lijn: toprisico's selecteren

Halfjaarlijks, bij de begroting en bij de jaarrekening, selecteren we de risico's die de grootste impact hebben. Deze risico's worden aangeduid als toprisico's en vormen onze 2e lijn van risicobeheersing. Deze risico's worden opgenomen en toegelicht in de paragraaf Weerstandsvormogen van de begroting en de jaarrekening.

3e lijn: maatregelen nemen

Om de geselecteerde risico's te beheersen, stellen we een strategie op waarin we beheersmaatregelen treffen. Dit is onze 3e lijn van risicobeheersing.

4e lijn: audits uitvoeren

We beoordelen ons proces van risicomanagement periodiek via een audit. Die wordt uitgevoerd door het team Audit van de afdeling Concerncontrol. Op basis van deze beoordeling kunnen we het proces aanscherpen of het systeem aanpassen.

BENODIGDE WEERSTANDSCAPACITEIT

Via een risico-inventarisatie hebben we honderden risico's in beeld gebracht. Die gebruiken we om het risicoprofiel en de weerstandscapaciteit te bepalen. De belangrijkste risico's lichten we verderop in deze paragraaf toe.

Om de benodigde weerstandscapaciteit zo nauwkeurig mogelijk te berekenen, hebben we een Monte Carlo-simulatie uitgevoerd. Deze geautomatiseerde simulatie is een veelgebruikte statistische techniek die verschillende (kans)scenario's doorrekent. Hierbij wordt gerekend met zekerheidspercentages. Deze percentages geven aan hoe waarschijnlijk het is dat de financiële gevolgen van de werkelijk opgetreden risico's lager zijn dan de berekende waarde. We gaan uit van een zekerheidspercentage van 95%. Er is dus slechts een kans van 5% dat de schade hoger is dan het berekende bedrag. Hierdoor krijgen we een realistisch beeld van de mogelijke financiële impact van de risico's en de weerstandscapaciteit die nodig is.

De bedragen voor 'Vastgoedontwikkeling' en 'Sociaal Domein' in de tabel zijn op basis van deze Monte Carlo-simulatie bepaald. Voor de overige risico's hebben we de bedragen bepaald door de kans te vermenigvuldigen met het gevolg. Als voorbeeld: stel dat het gevolg van een risico € 20 miljoen bedraagt en dat de geschatte kans van optreden 50% is, dan nemen we in de tabel € 10 miljoen op (€ 20 miljoen x 50%).

Bedragen x € 1 miljoen

Nr.	Risico's	Begroting 2024	Jaarrekening 2023	Begroting 2025	Jaarrekening 2024
Grondexploitatie					
1	Vastgoedontwikkeling	12,5	10,6	10,5	13,5
Sociaal Domein					
2	Sociaal Domein	15,4	15,6	15,3	20,8
Derden					
3	Verbonden partijen (GR'en)	1	1,4	0,8	0,8
Projecten					
4	Projecten	10,7	10,5	12	8,4

Overige risico's					
5	Claims	0,6	2,9	2,9	2,1
6	Klimaatrisico's	0,8	0,6	0,8	0,8
7	Achterstalligheid kapitaalgoederen openbare ruimte	2,0	6,1	3,7	2,3
8	Cyberrisico's	1,7	1,7	1,7	1,7
9	Fiscale risico's	0,2	0,2	1,3	nihil
10	Fluctuaties gemeentefondsuitkering	1,4	1,4	1,4	1,4
11	Garantstellingen	pm	pm	pm	pm
12	Inflatie en sensitiviteit	12,6	4,4	1,5	6,2
13	Netcongestie	pm	pm	pm	pm

TOELICHTING OP DE TOPRISICO'S

Vastgoedontwikkeling (€ 13,5 miljoen, was € 10,6 miljoen)

De risico's die zijn verbonden aan grondexploitaties, zijn onderdeel van de totale risicopositie van de gemeente Breda. Ze worden gedekt uit de totale weerstandscapaciteit. De verwachte positieve resultaten in grondexploitaties vormen een extra buffer voor de risico's. Omdat we in het financieel meerjarenperspectief een deel van die positieve resultaten al meenemen, is het effect van deze buffer echter beperkt. Het totale risico dat is verbonden aan het taakveld grondexploitatie, bepalen we door te kijken naar de volgende risico's:

- Risico's in individuele grondexploitaties, die worden bijgehouden op risicokaarten.
- Een scenario 'stagnerende economie' voor projectoverstijgende risico's. In dit scenario ligt de rente 3 jaar lang 1% boven de interne prognose, ligt de kostenstijging 3 jaar lang 2% hoger en is de opbrengstenstijging 3 jaar lang 2% lager dan de standaardparameters in onze grondexploitaties. Bovendien treedt 100% vertraging op bij het afwikkelen van de grondexploitaties met een maximum van 5 jaar. Onder dit scenario vallen de mogelijke effecten van bijvoorbeeld de stikstofcrisis, de congestie op het stroomnet en economische tegenwind op onze portefeuille van actieve grondexploitaties.
- Risico's die zijn verbonden aan onze portefeuille panden en gronden.

Deze soorten risico's brengen we apart in beeld, waarna een statistische simulatie bepaalt hoeveel weerstandscapaciteit er nodig is om de risico's af te dekken. De risicokaarten tellen op tot een gewogen risico van € 7,8 miljoen. Het scenario 'stagnerende economie' komt uit op een gewogen risico van € 4,2 miljoen. Het gewogen risico dat is verbonden aan onze voorraad gronden en panden bedraagt € 2,2 miljoen.

Met deze inbreng berekent de simulatie een benodigde weerstandscapaciteit van in totaal € 13,5 miljoen. Dat is € 3 miljoen meer dan we hadden berekend bij de begroting 2025, en € 2,9 miljoen meer dan we hadden berekend bij de jaarrekening 2023. Het totale risico is dus toegenomen. De belangrijkste oorzaak daarvan is de start van de nieuwe langlopende grondexploitatie Woonakker. Die zorgt voor € 2,6 miljoen aan extra risico's. De resterende risicotename van € 0,3 miljoen komt door de portefeuille panden en gronden, en de uitgevoerde statistische simulatie zelf.

TOPRISICO 2

Sociaal domein (€ 20,8 miljoen, was € 15,3 miljoen)

Dit risico is de optelsom van de risico's binnen het sociaal domein. Deze zijn toegenomen met € 5,5 miljoen.

Het ministerie van SZW wil er met de financieringssystematiek BUIG voor zorgen dat alle gemeenten samen een toereikend macrobudget hebben en dat de verdeling zo goed mogelijk aansluit bij de werkelijke kosten. In de praktijk blijkt echter dat deze systematiek nog niet goed aansluit. Daarom heeft de minister in 2022 diverse onderzoeken in gang gezet om het objectiefvoordeelmodel te verbeteren. De kans bestaat dat het BUIG-budget ontoereikend is. Als dit zo is, kunnen we aanspraak maken op een vangnetuitkering, die door de toetsingscommissie Vangnet Participatiewet wordt beoordeeld. Aan deze uitkering zijn voorwaarden verbonden, waaronder een eigenrisicocomponent (maximaal 10% van het BUIG-budget).

Vanwege het forse financiële resultaat van de afgelopen jaren op het gebied van Werk & Inkomen is in het bestuursakkoord gerekend met een voordeel van € 3 miljoen in 2023, aflopend naar € 0,5 miljoen in 2026. Dit financiële resultaat is in eerdere jaren echter vooral behaald door incidentele meevallers. Of deze meevallers zich ook (voldoende) zullen voordoen in de komende jaren, is nog onzeker.

Gemeenten maakten extra uitvoeringskosten voor de invoering van de Wet inburgering. Dit kwam door hogere aantallen inburgeraars dan verwacht. Het Rijk komt de gemeenten hier vooralsnog niet in tegemoet. We verwachten extra instroom vanuit de doorstroomlocaties en door de oplevering in 2025 van 2 locaties met flexwoningen voor statushouders. Dit geeft een piek bij meerdere afdelingen en voorzieningen binnen Participatie & Bestaanszekerheid, die mogelijk niet binnen de huidige begroting kan worden opgevangen.

De deskundigheidscommissie heeft een adviesrapport geschreven over de Hervormingsagenda Jeugd. Zij constateert dat het niet wenselijk en niet haalbaar is om de beoogde besparingen vanaf 2026 te handhaven. De commissie adviseert het Rijk om de besparingen tot 2028 als pm-post in de rijksbegroting op te nemen. Zij beschouwt dit als een kabinetsbrede opgave. Of het Rijk dit advies overneemt, is onzeker en dit beschouwen wij als een risico.

Door de invoering van het abonnementstarief is het aantal Wmo-hulpaanvragen gestegen. Dit veroorzaakt structureel hogere kosten (uitvoeringskosten en voorzieningskosten voor huishoudelijke ondersteuning). Om de houdbaarheid van de Wmo te verbeteren, voert het kabinet een aantal aanpassingen door in het stelsel. De belangrijkste aanpassing is de invoering van een passende eigen bijdrage voor huishoudelijke ondersteuning. De invoering van deze bijdrage is uitgesteld tot 1 januari 2027. Het is onzeker of wij hiervoor worden gecompenseerd door het Rijk. We verwachten dat het aantal cliënten dat gebruikmaakt van huishoudelijke ondersteuning uiteindelijk slechts licht afneemt en niet op het niveau komt van vóór de invoering van het abonnementstarief. De huidige meerjarenbegroting is naar verwachting niet toereikend hiervoor.

Voor jeugdhulp en Wmo worden nieuwe tarieven vastgesteld/geïndexeerd. Dit gebeurt pas na de vaststelling van de begroting. Het risico bestaat dat we contractueel meer moeten indexeren dan waar we in de begroting rekening mee hebben gehouden.

Mogelijk krijgen we te maken met het faillissement van een gecontracteerde aanbieder die voor onze gemeente één of meer voorzieningen voor maatschappelijke ondersteuning en/of jeugdhulp uitvoert. Hiervan kan de gemeente negatieve gevolgen ondervinden. We moeten dan bepalen hoe de continuïteit van de ondersteuning en de zorg kan worden gewaarborgd.

In de begroting zijn meerjarige beheersmaatregelen/ombuigingen opgenomen. Het effect daarvan wordt periodiek gemonitord. Het risico bestaat dat deze beheersmaatregelen/ombuigingen niet of slechts gedeeltelijk worden behaald.

TOPRISICO 3

Verbonden partijen (blijft € 0,8 miljoen)

Voor gemeenschappelijke regelingen (GR'en) reserveren we vermogen. Een aantal GR'en bouwen geen eigen vermogen op en vallen bij tegenvallers direct terug op het vermogen van de deelnemende gemeenten, waaronder Breda. Wij steunen nu op het risicomanagement van de GR'en.

TOPRISICO 4

Projecten (€ 8,4 miljoen, was € 12 miljoen)

De risico's hebben betrekking op projecten zoals de Nieuwe Mark en De Strip Havenkwartier, en op een claim vanuit oude wijkontwikkelingsprojecten in de Heuvel. Risico's die we hierbij lopen, zijn onder meer overschrijdingen van de plan- en realisatiekosten, het niet kunnen nakomen van de subsidievoorwaarden, beroepen op nadeelcompensatie en claims. De risicokaarten en de bijbehorende beheersmaatregelen worden 2 keer per jaar geactualiseerd, bij de jaarrekening en bij de begroting. Hierdoor houden we de risico's per project actueel.

Het gewogen risico van de projecten is ten opzichte van de begroting 2025 afgenomen met € 3,6 miljoen: van € 12 miljoen naar € 8,4 miljoen. Hiervan komt € 6 miljoen doordat het grootste risico van het project Nieuwe Mark is omgeslagen van een mogelijke kostenstijging naar het niet beschikbaar krijgen van middelen voor de doorgevoerde kostenstijging.

De risicokaart van De Strip laat een toename zien van € 0,35 miljoen. Als de planning vertraging oploopt door bestemmingsplanprocedures en doordat de ontwikkelaars hun bouwplannen aanpassen, dan kunnen de civieltechnische werkzaamheden pas later plaatsvinden. Daardoor krijgen we te maken met hogere prijzen dan we nu hebben voorzien.

TOPRISICO 5

Claims (€ 2,1 miljoen + pm, was € 2,9 miljoen)

Dit zijn risico's voor claims, bijvoorbeeld vanwege ruimtelijke ontwikkelingen. Het claimrisico is gedaald door de afwikkeling van 2 claims binnen het ruimtelijk domein. Voor een aantal claims is de omvang van de vordering op de gemeente Breda nog niet bekend (als pm opgenomen).

TOPRISICO 6

Klimaatrisico's (blijft € 0,8 miljoen)

De klimaatrisico's in de openbare ruimte nemen toe en zijn divers. We moeten bijvoorbeeld meer bomen en struiken vervangen door droogte, hevige stormen en meer dierplagen. Daarnaast worden onze wegen aangetast, moeten we gladheidsbestrijding uitvoeren en hebben we te maken met wateroverlast door extreme neerslag. De klimaatrisico's worden beperkt door extra acties, waaronder aanvullende middelen voor het onderhoud van het groen (vanuit de actualisatie van het Beleidskader Kapitaalgoederen). De wateroverlast is onderdeel van het Stedelijk Waterplan. Daarnaast zetten we initiatieven voort die zich richten op klimaatadaptief handelen, zoals klimaatadaptieve wijkdeals, het project Groene Buurtjes, de subsidieregeling Groene Daken en het uitvoeren van stresstesten en risicodialogen. In het Strategisch Investeringsplan hebben we middelen gereserveerd voor groene straten en pleinen en de instandhouding van bomen en groen. Deze maatregelen dragen bij aan het oplossen van de hitteproblematiek in de binnenstad. In het bestuursakkoord en bij de actualisatie van het Beleidskader Kapitaalgoederen hebben we extra middelen beschikbaar gesteld voor groen en extra bomen. Het financiële risico zit vooral in de gladheidsbestrijding, de beheersing van invasieve exoten en het beheersen van plaagdieren (€ 0,8 miljoen).

TOPRISICO 7

Achterstalligheid kapitaalgoederen openbare ruimte (€ 2,3 miljoen, was € 3,8 miljoen)

We zien een risico op achterstalligheid bij de kapitaalgoederen verharding, bomen, civieltechnische kunstwerken en openbare verlichting. Dit risico heeft meerdere oorzaken:

- We moeten inspecties uitvoeren om een goed beeld te krijgen van de huidige stand van zaken. Met die inspecties zijn we inmiddels gestart.
- De complexiteit van het gebruik van de openbare ruimte neemt toe.
- Er is een verschil tussen de theoretische en de praktische onderhoudssystematiek.
- De klimaatverandering heeft effect op de kapitaalgoederen.

Op de middellange termijn leidt dit tot stijgende kosten voor onderhoud en herstel, en tot kapitaalvernietiging. Op de langere termijn neemt de kans op onveilige situaties toe. Voor 2025 hebben we een reserve ingesteld om achterstalligheid op te kunnen vangen (vanuit de actualisatie van het Beleidskader Kapitaalgoederen). Dankzij de inspectieresultaten tot nu toe kunnen we het totale risico op achterstalligheid verlagen ten opzichte van de begroting 2025. Het risico op achterstalligheid bij de kapitaalgoederen in de openbare ruimte is als volgt opgebouwd:

Risico achterstalligheid openbare ruimte	
Verharding	375
Openbare verlichting	2.431
Bomen	636
CTK	1.125
Subtotaal	4.567
Reserve 2025 actualisatie kapitaalgoederen	2.262
Risico 2025	2.305

TOPRISICO 8

Cyberrisico's (blijft € 1,7 miljoen)

Het tweejaarlijkse Dreigingsbeeld Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten geeft inzicht in de belangrijkste bedreigingen en ontwikkelingen op het gebied van informatiebeveiliging en adviseert over prioriteiten. De meest actuele editie is die van 2023-2024. Daarin noemt de IBD de volgende risico's op het gebied van gegevensbescherming:

Uitval van dienstverlening en bedrijfsvoering

Als informatie niet beschikbaar is, leidt dat tot problemen in de dienstverlening en de bedrijfsvoering:

- Vertrouwelijke informatie valt in verkeerde handen.
- Er worden fouten gemaakt in de dienstverlening door incidenten en de aantasting van de kwaliteit en integriteit van de data.
- Er zijn meer gevallen van ransomware met destructievere gevolgen.

De IBD ontving de afgelopen 2 jaar steeds meer meldingen van situaties waarin gemeentelijke processen langdurig(er) verstoord zijn door destructieve gijzelsoftware. De schade hiervan loopt al snel in de miljoenen euro's.

Steeds meer en ernstigere kwetsbaarheden in software

Alle hard- en software bevat kwetsbaarheden en fouten. Deze kunnen worden misbruikt door kwaadwillenden. Het is daarom zaak om kwetsbaarheden tijdig te verhelpen. In 2024 zijn er binnen de gemeente Breda 2349 serieuze meldingen geweest van kwetsbaarheden en/of verdachte pogingen om het netwerk binnen te dringen.

Gevaren in ketens uit het zicht

De gemeente Breda neemt deel aan veel samenwerkingsverbanden en maakt gebruik van diensten van derden, zoals softwareleveranciers. Gemeenten zijn de afgelopen 2 jaar regelmatig geconfronteerd met incidenten die zijn ontstaan bij derden, waarbij de gevolgen in de eigen organisatie merkbaar waren. Dit geldt ook voor onze gemeente.

De ruwe geschatte kosten bestaan uit kosten voor forensisch onderzoek, het opnieuw opbouwen van (delen van) het netwerk, derving doordat medewerkers niet meer kunnen werken en de inhuur van (externe) professionals. Denk hierbij aan forensische experts, IT-specialisten voor de wederopbouw en crisiscommunicatiespecialisten.

TOPRISICO 9

Fiscale risico's (nihil, was € 1,3 miljoen)

Het toprisico voor het terreinparkeren komt te vervallen. Het risico hield in dat de belastinginspecteur het parkeren op open terreinen zou aanmerken als een belaste activiteit. De aangiften over 2020 en 2021 werden om die reden *on hold* gezet. Inmiddels hebben we over deze jaren definitieve aanslagen ontvangen zonder correcties voor het terreinparkeren. Bovendien is tijdens de landelijke BDO-gesprekken gebleken dat andere gemeenten dit evenmin als een risico beschouwen. We achten het daarom onwaarschijnlijk dat terreinparkeren als een belaste activiteit wordt aangemerkt.

TOPRISICO 10

Fluctuaties Gemeentefondsuitkering (blijft € 1,4 miljoen)

De uitkeringen vanuit het Gemeentefonds variëren flink binnen een begrotingsjaar. Om de afhankelijkheid van de circulaires te verkleinen, vormen we een buffer. Zo kunnen we beheerst het beleid aanpassen bij onverwachte fluctuaties.

TOPRISICO 11

Garantstellingen (pm)

De gemeente verleent garanties aan derden en neemt achtervangposities in bij waarborgfondsen. Dat is niet zonder risico's. De gemeente wordt aangesproken als deze derden hun verplichtingen niet nakomen. Bij een achtervangpositie in een waarborgfonds gebeurt dit pas als het garantievermogen van het fonds niet genoeg is. We schatten dit risico laag in. Bij een aanspraak zorgen de hypothecaire zekerheden in het voordeel van de gemeente Breda ervoor dat het financieel verlies gering of nihil is.

De gemeente heeft bij 2 waarborgfondsen een achtervangpositie:

1. het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)
2. het Waarborgfonds Eigen Woningen dat de Nationale Hypotheekgarantie (NHG) verstrekt

Bij beide waarborgfondsen verwachten we de komende jaren geen aanspraak op de achtervangpositie.

TOPRISICO 12

Inflatie en sensitiviteit (€ 6,2 miljoen + pm, was € 1,5 miljoen + pm)

De piek van 2022 is voorbij, maar de inflatie is nog steeds hoog. Mede door de economische onzekerheid en wereldwijde handelsspanningen is de inflatie nu nog niet stabiel. Daarnaast vormen ook de krapte op de arbeidsmarkt en het tekort aan grondstoffen een probleem. Deze kwesties treffen niet alleen de samenleving, maar ook onze eigen organisatie. Het beheersen van deze effecten blijkt een uitdagende taak. Omdat deze ontwikkelingen alleen gedeeltelijk kunnen worden bijgestuurd en moeilijk kwantificeerbaar zijn, is dit risico pro memorie (pm) meegenomen.

TOPRISICO 13

Netcongestie elektriciteitsnet (pm)

De impact van de netcongestie op het elektriciteitsnet is aanzienlijk. Bedrijven die zich in onze gemeente willen vestigen of die willen uitbreiden of verduurzamen, moeten langdurig wachten op een elektriciteitsaansluiting (of extra capaciteit). Bovendien wordt ook de bouw van nieuwe woningen hierdoor beïnvloed. Hoewel woningen tot nu toe nog kunnen worden aangesloten, geldt dit niet voor essentiële voorzieningen, zoals supermarkten, scholen en zorgcentra. Daarnaast wordt de grootschalige verduurzaming van collectieve complexen, zoals appartementengebouwen en projecten van woningcorporaties, gehinderd door netcongestie. We verwachten dat de netcongestie in Breda de komende jaren verergert. Dit alles heeft een directe invloed op het vestigingsklimaat en de toekomstbestendigheid van Breda.

Vooralsnog zijn de risico's lastig te kwantificeren. In de rest van het land worden aansluitstops en bouwstops ingevoerd en zien we toenames van het aantal stroomstoringen. We volgen deze situatie op de voet. We werken met de netbeheerder en de provincie aan een plan van aanpak voor netcongestie. Daarin zetten we in op een verzwaring van het elektriciteitsnetwerk, congestiemanagement, netbewuste ontwikkelingen in de stad en in de regio en onorthodoxe maatregelen. We gebruiken hierbij de landelijke lijnen die worden ontwikkeld.

BESCHIKBARE WEERSTANDSCAPACITEIT

Bedragen x € 1 miljoen

Onderdeel weerstandscapaciteit	2025	2026	2027	2028
Algemene reserve (per 1-1)	85,4	98,1	103,9	112,7
Onvoorzien	1,0	1,0	1,0	1,0
Vermogen om bezuinigingen door te voeren	pm	pm	pm	pm
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	86,4	99,1	104,9	113,7

Met een risicopositie van € 59,3 miljoen is de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende om de risico's af te dekken.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit geeft aan welk vermogen er beschikbaar is om de risico's af te dekken. Dit bestaat uit de algemene reserve, de post Onvoorzien en het vermogen om bezuinigingen door te voeren.

Algemene reserve

De gemeentebrede algemene reserve behoort tot de weerstandscapaciteit, voor zover deze vrij beschikbaar is. Vanaf 2021 is deze volledig vrij beschikbaar met uitzondering van een blokkering van € 16,5 miljoen voor de Noordelijke Rondweg.

Onvoorzien

De begrote post Onvoorzien is € 1 miljoen per jaar.

Vermogen om bezuinigingen door te voeren

De beschikbare ruimte in de meerjarenbegroting is bestemd voor nieuw beleid en toekomstige investeringen. Daarom rekenen we deze niet toe aan de beschikbare weerstandscapaciteit.

FINANCIËLE KENGETALLEN

Breda heeft een meerjarenbegroting die structureel in evenwicht is. De gemeente kan bij financiële tegenslagen tegen een stootje. We hebben inzicht in onze financiële positie en hebben een integraal beeld van de consequenties van beslissingen voor de houdbaarheid van onze financiën. Belangrijke aspecten hierbij zijn stabiliteit, wendbaarheid en voldoen aan wettelijke kaders. Kengetallen kunnen de gemeenteraad ondersteunen bij het maken van afwegingen. Financiële kengetallen zijn getallen die de verhouding weergeven tussen bepaalde onderdelen van de begroting, de balans en de exploitatie. Ze helpen bij het beoordelen van de financiële positie.

Onderstaande tabel geeft weer welke kengetallen we hiervoor gebruiken. Alle kengetallen zijn wettelijk voorgeschreven, behalve de solvabiliteitsratio exclusief doorleningen, de ratio weerstandsvermogen en de onbenutte belastingcapaciteit. De wettelijk voorgeschreven kengetallen zijn niet voorzien van een wettelijke norm, behalve de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Wel heeft de provincie Noord-Brabant als financieel toezichthouder zogeheten 'signaalwaarden' geïntroduceerd voor een aantal kengetallen.

Het is niet wenselijk om een individueel kengetal te gebruiken om onze financiële positie te beoordelen. Alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding geven ze een goed beeld.

De kengetallen zijn ingedeeld volgens 4 aspecten:

- stabiliteit: de mate waarin de gemeente haar financiële positie in evenwicht weet te houden
- wendbaarheid: de mate waarin de gemeente snel kan reageren op veranderingen in haar behoeften, ambities en doelstellingen op korte en lange termijn
- weerbaarheid: de mate waarin de gemeente financiële tegenvallers en financiële risico's op kan vangen zonder grote beleidswijzigingen
- wettelijke kaders: de mate waarin de gemeente voldoet aan de wettelijke normen voor financiering

	Rekening 2021	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Rekening 2024	Signalerings- waarde
Stabiliteit						
Solvabiliteitsratio *	18,54%	21,07%	19,64%	14,65%	19,66%	> 20%
Solvabiliteitsratio exclusief doorleningen	23,52%	26,11%	24,04%	17,69%	23,69%	> 20%
Structurele exploitatieruimte *, **	0,47%	1,23%	0,12%	0,28%	1,92%	> 0%
Wendbaarheid						
Belastingcapaciteit *, ***	103,63%	110,79%	88,26%	85,47%	84,83%	< 105%
Netto schuldquote *	60,84%	52,91%	54,34%	66,55%	49,81%	< 90%
Gecorrigeerde netto schuldquote *, ***	40,59%	35,47%	37,98%	51,33%	36,07%	< 90%
Weerbaarheid						
Grondexploitaties *	3,85%	1,86%	1,74%	0,71%	0,84%	< 20%
Ratio weerstandsvermogen	2,2	1,7	1,6	1,6	1,9	> 1,0
Onbenutte belastingcapaciteit	37,10%	39,54%	41,86%	43,50%	44,77%	
Wettelijke kaders						
Rente risiconorm (ruimte onder risiconorm * € 1 miljoen)	110	117	127	138	187	> 0
Kasgeldlimiet: overschrijding (+) of overschrijding (-) per kwartaal	++++	++++	++++	++++	++++	++++
EMU-saldo (* € 1.000)	-10.684	20.806	-33.457	-54.786	-14.156	> € -38.674
* deze kengetallen zijn wettelijk voorgeschreven						
** Berekening voor de jaren 2020-2024 zijn herzien						
** de kengetallen van de jaren 2020-2023 zijn herzien doordat de gemiddelde WOZ-waarde in het rekenvoorbeeld is aangepast						

TOELICHTING OP DE FINANCIËLE KENGETALLEN

Stabiliteit

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteit drukken we uit in een percentage van het eigen vermogen tegenover het totaal vermogen. Dit geeft inzicht in de mate waarin we in staat zijn om aan onze verplichtingen te voldoen. Dit kengetal wordt gedempt doordat we grote geldleningen hebben verstrekt aan woningcorporaties en in het kader van de doordecentralisatie van de onderwijshuisvesting. Een solvabiliteitsratio onder de signaalwaarde van 20% wordt door de provincie als risicovol beschouwd.

Solvabiliteitsratio exclusief doorleningen

Omdat Breda in verhouding tot andere gemeenten grote leningen heeft verstrekt aan woningcorporaties en in het kader van de onderwijshuisvesting, geeft dit een dempend effect op de solvabiliteitsratio. Daarom wordt hier ook de solvabiliteitsratio weergegeven zonder deze leningen. Dit kengetal geeft een realistischer beeld van onze financiële positie.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft informatie over de mate waarin we structurele lasten kunnen afdekken met structurele baten. Vanuit het BBV is de norm dat de structurele exploitatieruimte in evenwicht dan wel positief is.

Wendbaarheid

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft weer hoe de lokale lastendruk in de gemeente Breda zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Het geeft hiermee een indicatie van de ruimte om extra inkomsten uit belastingen te genereren. De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden in de gemeente in enig jaar te vergelijken met het landelijk

gemiddelde in het voorafgaande jaar en uit te drukken in een percentage. De provincie beschouwt een belastingcapaciteit hoger dan 105% als risicovol.

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast tegenover de eigen middelen. Dit laat zien hoeveel de rentelasten en aflossingen drukken op de exploitatie. Signaleringswaarden van de provincie: < 90% is het minst risicovol, 90-130% is neutraal, > 130% is het meest risicovol.

Gecorrigeerde netto schuldquote

Bij de berekening van de gecorrigeerde netto schuldquote houden we rekening met doorgeleende gelden. Zowel de netto schuldquote als de gecorrigeerde netto schuldquote laten zien dat de lasten die samenhangen met onze netto schuld passen binnen een acceptabele bandbreedte.

Weerbaarheid

Grondexploitaties

Het kengetal grondexploitaties geeft een indicatie van het financiële risico dat de gemeente loopt met haar grondportefeuille. Het kengetal wordt berekend door de boekwaarde van de grondexploitaties af te zetten tegen de totale baten van de gemeente (exclusief onttrekkingen aan de reserves). De provincie hanteert als signaleringswaarden: < 20% is het minst risicovol, 20-35% is neutraal, > 35% is het meest risicovol. Dit kengetal laat zien dat we voor de baten van de organisatie niet erg afhankelijk zijn van de opbrengsten uit grondverkoop. In het verleden zijn er flinke afboekingen geweest op de grondposities. De kans op een herhaling van een risico met deze omvang is klein.

Ratio weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft een indicatie van de mate waarin de gemeente in staat is om niet begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder de noodzaak om direct te bezuinigen. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van een inventarisatie en een analyse van de risico's die de gemeente loopt. Dit kengetal geeft de verhouding weer tussen het weerstandsvermogen en de risico's. Het laat zien in hoeverre we voldoende weerstandsvermogen hebben om risico's af te dekken. Een ratio hoger dan 1 laat zien dat er voldoende weerstandsvermogen is om risico's af te dekken.

Onbenutte belastingcapaciteit

Bij de onbenutte belastingcapaciteit kijken we naar de 3 belangrijkste inkomsten voor de gemeente: de ozb, de afvalstoffenheffing en de rioolrechten. Dit kengetal geeft weer hoeveel ruimte de gemeente heeft om extra belastingen te heffen.

Wettelijke kaders

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om toekomstige renterisico's op de kortlopende schuld te beperken. De renterisico's worden berekend als de som van de aflossingen en de renteherzieningen op de bestaande langlopende schuld. Er geldt een wettelijke norm. Het totale jaarlijkse renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal. De renterisiconorm dwingt daarmee tot spreiding van de aflossingen en renteherzieningen. De renterisiconorm is uitgebreid toegelicht in de paragraaf Financiering.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet betreft een plafond voor de kortlopende schuld van de gemeente om een te grote gevoeligheid voor rentefluctuaties op de kortlopende schuld te voorkomen. De kasgeldlimiet is wettelijk bepaald op 8,5% van het begrotingstotaal. Als de kortlopende schuld van een gemeente voor het derde achtereenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet overschrijdt, moet de gemeente haar toezichthouder hiervan op de hoogte stellen en een plan voorleggen om het daaropvolgende kwartaal weer aan de kasgeldlimiet te voldoen. In het overzicht is met een plusteken aangegeven of de gemeente in het kwartaal onder de limiet is gebleven. Is de limiet in een kwartaal overschreden, dan is dit met een minteken aangegeven.

EMU-saldo

EU-lidstaten mogen een EMU-tekort behalen van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (bbp). In dit maximale tekort mogen, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel hebben. Voor de jaren 2019-2024 is afgesproken dat de gezamenlijke ruimte voor de

decentrale overheden 0,4% van het bbp bedraagt. De gezamenlijke ruimte voor de gemeenten bedraagt 0,27% van het bbp. In de decembercirculaire van het gemeentefonds uit 2023 zijn de individuele referentiewaarden gepubliceerd die de afzonderlijke gemeenten als richtsnoer kunnen hanteren. De referentiewaarde voor Breda bedraagt € -29 miljoen.

Paragraaf Grondbeleid

INLEIDING

In deze paragraaf leggen we verantwoording af over ons grondbeleid. We geven een beeld van de herzieningen van de grondexploitaties (eind 2024). Daarbij beschrijven we de ontwikkelingen van de planresultaten, de voorziening voor de grondexploitaties, de resultaten van de afgesloten projecten en de tussentijdse winstnemingen. Daarnaast leest u meer over de ontwikkelingen binnen de voorraad gronden en panden. We sluiten af met onze risicopositie en het benodigde weerstandsvermogen.

VISIE GEMEENTELIJK GRONDBELEID

Ons grondbeleid staat in dienst van het ruimtelijk ontwikkelingsperspectief (Omgevingsvisie 2040). Per locatie of gebiedsontwikkeling wegen we af welk instrumentarium we toepassen. Momenteel is een nieuwe nota Grondbeleid in voorbereiding. De huidige nota uit 2014 zegt over deze afweging het volgende:

'De grondpolitiek van de gemeente Breda is maatwerk, oftewel per project maakt de gemeente Breda een expliciete keuze welk grondbeleid-instrumentarium zij wil hanteren, op welke wijze zij de grondexploitatie wil (laten) voeren en welke samenwerkingsvorm daarbij het meest geschikt is. De gemeente zet het grondbeleid-instrumentarium in om de regie te kunnen voeren over gebiedsontwikkelingen en daarmee haar ruimtelijke en maatschappelijke doelen te bereiken. Ongeacht welke samenwerkingsvorm gekozen wordt, wil de gemeente de risico's die bij haar keuze naar voren komen beperken en beheersen via risicomanagement.'

In vorige jaarrekeningen wezen we op het teruglopende aantal grondexploitaties, het daaraan verbonden risico en het teruglopende resterende verdienvermogen. Het aantal grondexploitaties is opnieuw gedaald. Eind 2024 zijn 2 grondexploitaties geliquideerd, terwijl er in 2024 maar 1 nieuwe grondexploitatie is opgestart. Die nieuwe grondexploitatie (Woonakker) heeft wel een positief eindsaldo, waardoor het verdienvermogen van onze portefeuille als geheel is toegenomen.

ONTWIKKELINGEN

Sinds begin 2024 daalde de inflatie langzaam maar zeker. Tegelijkertijd nam de onzekerheid over de energietarieven toe door de sterk schommelende prijs van geïmporteerd gas. De stijging van de materiaalkosten in de bouw vlakke iets af. Toch stegen de bouwkosten als geheel gestaag verder, vooral door de hogere lonen. Diezelfde lonen zorgen voor een zeer krappe woningmarkt. Daarnaast neemt de problematiek door stikstof en congestie op het stroomnet toe.

Om onze grondexploitaties aan te laten sluiten bij deze situatie, pasten we de rekenparameters van ons grondexploitatie-model aan. De verwachte opbrengstenstijging hebben we hoger ingeschat: voor de komende 3 jaar gaan we uit van 3%. De teruglopende bouwproductie zorgt voor schaarste en houdt de prijzen op peil. De verwachte kostenstijging valt de komende jaren weer wat hoger uit. De renteparameter volgt vanaf 2025 voortaan de omslagrente. Daarmee sluiten we aan bij de voorschriften van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten).

Een belangrijke ontwikkeling blijft de centralere rol die het Rijk wil innemen op het gebied van de woningmarkt en de ruimtelijke ordening. In onze plannen voor gebiedsontwikkeling zitten we qua betaalbare woningbouw inhoudelijk vrijwel op één lijn met het huidige kabinet. Dat kabinetsbeleid is echter nog volop in ontwikkeling. De kans bestaat dat we ons beleid op onderdelen nog moeten bijstellen. Zodra we daar meer inzicht in krijgen, worden ook de (financiële) gevolgen voor onze eigen plannen en die vanuit de markt duidelijk.

RESULTAAT GRONDBEDRIJF

In het programma Ondernemend Breda staan de resultaten van de grondexploitaties 'werken' en 'CrossMark/grote projecten'. In het programma Duurzaam wonen in Breda zijn de resultaten van de grondexploitaties 'wonen' opgenomen. Het totale resultaat was in 2024 € 0,9 miljoen.

Bedragen x €1.000

Resultaat grondexploitatie 2024	Totaal	Werken programma Ondernemend Breda	Cross Mark programma Ondernemend Breda	Wonen programma Duurzaam wonen in Breda
Liquidatie van positieve grondexploitaties	17			17
Tussentijdse winstnemingen in positieve grondexploitaties	370	250		120
Vrijval voorziening grondexploitaties	480	4	144	332
Totaal resultaat grondexploitatie jaarrekening 2024	867	254	144	469

Het resultaat (voor correcties) vanuit onze grondexploitaties bestaat uit maximaal 3 onderdelen: liquidaties van positieve grondexploitaties, tussentijdse winstnemingen vanuit positieve grondexploitaties en mutaties in de voorziening grondexploitaties.

In 2024 hebben we een positieve grondexploitatie afgerond met een resultaat van € 0,02 miljoen. Op grond van het BBV waren we verplicht om tussentijds winst te nemen bij een aantal grondexploitaties met een verwacht positief eindresultaat. Dit leverde een resultaat op van € 0,4 miljoen. Wijzigingen in de grondexploitaties met een verwacht negatief eindresultaat leidden tot mutaties in de voorziening grondexploitaties. Per saldo verbeterden de negatieve grondexploitaties en was er vrijval. De voorziening kon worden verlaagd met € 0,5 miljoen.

Op het resultaat van € 0,9 miljoen vinden nog 2 correcties plaats. Allereerst ontvingen we door een raadsbesluit een bijdrage uit de reserve Versnellingsopgave Wonen van € 0,3 miljoen. Dit kwam door het effect van het woonbeleid op 2 grondexploitaties van het programma Wonen: Donkerstraat en Stadionstraat. Daarnaast dragen we vanuit het resultaat € 0,8 miljoen af aan de reserve Financiële Bijdrage (FIBI). Bij het gelijknamige onderdeel verderop leest u daar meer over. Het resultaat vanuit grondexploitatie komt na deze correcties uit op afgerond € 0,5 miljoen en is incidenteel.

HERZIENING GRONDEXPLOITATIES

We hebben de gemeentelijke grondexploitaties herzien voor de jaarrekening 2024. Waar nodig herzien we ze medio 2025 opnieuw. Wijzigingen in onze verwachtingen verwerken we dan in de prognoses, als inbreng voor de begroting 2026 en de bestuursrapportage 2025. Voor deze herzieningsronde gelden onderstaande parameters.

Parameters grondexploitaties	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Rente	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%	2,0%	2,5%	2,5%	3,0%	3,0%
Opbrengstenstijging	3,0%	3,0%	3,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Kostenstijging	5,0%	3,5%	3,5%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%

Om de rente in onze grondexploitaties te bepalen, hanteren we de BBV-regels. De werkelijke rente, die we volgens BBV-voorschrift aan de kosten en opbrengsten uit 2024 toerekenen, is 1,55%. Voor de jaren vanaf 2025 volgt de renteparameter de prognose van de gemeentelijke omslagrente. Dat laatste is verplicht op grond van het BBV.

We gebruiken de jaarlijkse publicatie Outlook Grondexploitaties van bureau Metafoor om de parameters voor de stijging van de kosten en opbrengsten vast te stellen. Dit rapport zet de meest recente jaarcijfers en prognoses van toonaangevende instanties op een rij. Zo krijgen we een goed beeld van de ontwikkelingen van de kosten en de waarde van grond in de komende jaren. Dat rapport doet ook recht aan de lokale omstandigheden; er zijn verschillende bandbreedtes voor de diverse kostensoorten en opbrengstcategorieën. Eén voor de topgebieden Randstad plus de beste wijken van centrumsteden, één voor de matige gebieden aan de randen van Nederland en één voor de middencategorie, het grootste deel van het land. Ook in 2024 zijn we voor Breda uitgegaan van het gemiddelde van de cijfers voor topgebieden en de middencategorie. Dat sluit het beste aan bij de lokale omstandigheden van de Bredase markt. De

cijfers van Metafoor zijn geijkt door ze aan te passen aan de verhouding tussen de verschillende kostensoorten en opbrengstcategorïën in de Bredase grondexploitaties.

De schaarste op de woningmarkt neemt nog steeds toe door de sterk gestegen lonen (meer vraag) en een nog altijd niet op volle toeren draaiende bouwproductie. Daarom valt de verwachte opbrengstenstijging op basis van de cijfers van Metafoor nog wat hoger uit dan vorig jaar. Ook de verwachte kostenstijging is hoger. De personeelskosten in de bouwsector blijven stijgen. Ook de materiaalkosten gaan naar verwachting omhoog doordat de prijzen van grondstoffen en energie vaak in dollars worden afgerekend. Als de koers van de euro verzwakt ten opzichte van de dollar (zoals nu), dan veroorzaakt dat hier een prijsstijging. Ten slotte speelt de afnemende concurrentie tussen civieltechnische aannemers een rol. Dat leidt tot minder inschrijvers bij aanbestedingen en dus tot hogere prijzen voor werkzaamheden die in onze grondexploitaties worden uitgevoerd.

RESULTATEN GRONDEXPLOITATIES

Grondexploitaties met een verwacht positief planresultaat dragen bij aan de toekomstige verdien capaciteit van het Grondbedrijf. Hieronder vindt u een overzicht.

Bedragen x €1.000

Positieve planresultaten op eindwaarde	Jaarrekening 2023	Mutatie	Jaarrekening 2024 voor resultaatneming	Tussentijdse Liquidatie winstneming	Rente effect winstneming	Jaarrekening 2024 na resultaatneming
Werken	3.813	-65	3.748	-250	-11	3.487
Verzamelcomplex Bedrijventerrein	909	-374	535			535
Werkdonken	1.876	122	1.997	-310	-14	1.673
Rithmeesterpark	1.028	188	1.216	60	3	1.279
Wonen	3.613	11.821	15.434	-120	-17	15.292
Verzamelcomplex Woningbouw	927	-26	901	60	3	964
Eikberg	945	41	986			986
Calandstraat middenhuur	338	-21	316			316
Meulenspie middenhuur	888	-180	709			709
Waterdonken	27	-11	17		-17	liquidatie
Westerhagelaan-Muizenberglaan	488	-75	413	-180	-8	224
Woonakker	nieuwe grex	12.092	12.092			12.092
Totaal positieve grondexploitaties	7.426	11.756	19.182	-370	-17	18.778

De verwachte verdien capaciteit (het totaal aan resterende positieve planresultaten op eindwaarde) was eind 2024 € 19,2 miljoen vóór winstneming. Dat is € 11,8 miljoen meer dan een jaar geleden, wat vooral wordt veroorzaakt door de nieuwe grondexploitatie Woonakker. Dit zijn de grootste wijzigingen:

- Woonakker: de vaststelling van deze nieuwe grondexploitatie in 2024 zorgt voor een extra verdien capaciteit van € 12,1 miljoen.
- Verzamelcomplex Bedrijventerrein: een verslechtering van € 0,4 miljoen. Een bedrijfskavel die mogelijk nodig is voor een nieuw bedrijventerrein bij Bavel is uit de grondexploitatie gehaald en verplaatst naar de portefeuille panden en gronden.
- Rithmeesterpark: een verbetering van € 0,2 miljoen door gestegen kavelprijzen voor schaarse bedrijfsgrond.
- Meulenspie middenhuur: een verslechtering van € 0,2 miljoen door hoger geraamde kosten voor het woonrijp maken van het plangebied.
- Werkdonken: een verbetering van € 0,1 miljoen door gestegen kavelprijzen voor schaarse bedrijfsgrond.

De genoemde verdien capaciteit van € 19,2 miljoen is deels eind 2024 vrijgekomen. De grondexploitatie Waterdonken is afgerond (geliquideerd) met een positief saldo van € 0,02 miljoen. Door tussentijdse winstnemingen in 4 nog doorlopende grondexploitaties valt € 0,4 miljoen vrij. Deze tussentijdse winstnemingen zijn verplicht volgens het BBV. Na de verwerking van deze tussentijdse winstnemingen en het bijbehorende rente-effect resteert voor 2025 en verder een verdien capaciteit van € 18,8 miljoen op eindwaarde. Toekomstige ontwikkelingen blijven van invloed op de omvang van de verdien capaciteit.

In onderstaand overzicht staan de resultaten van de grondexploitaties met een verwacht negatief planresultaat. Deze negatieve resultaten zijn afgedekt met een voorziening (zie de toelichting verderop).

Bedragen x €1.000

Negatieve planresultaten Voorziening grondexploitaties op eindwaarde	Jaarrekening 2023	Mutatie	Jaarrekening 2024 voor liquidatie	Liquidatie	Jaarrekening 2024 na liquidatie
CrossMark	4.647	-144	4.503		4.503
Stationskwartier	3.739	-68	3.672		3.672
Klavers Jansen	908	-76	832		832
Werken	212	-4	207	-207	
Druivenstraat	212	-4	207	-207	liquidatie
Wonen	11.199	-332	10.867		10.867
Waregemstraat middenhuur	134	75	209		209
Bouwerijen	9.594	-1.019	8.575		8.575
Donkerstraat	697	285	982		982
Stadionstraat	773	327	1.100		1.100
Totaal negatieve grondexploitaties	16.057	-480	15.577	-207	15.370
Totaal Voorziening Grondexploitaties					

Het totaal aan negatieve planresultaten daalde in 2024 met € 0,5 miljoen. De belangrijkste oorzaak daarvan is de gunstige ontwikkeling van de grondexploitatie Bouwerijen. De achteruitgang van de grondexploitaties Donkerstraat en Stadionstraat (samen € 0,6 miljoen) wordt voor € 0,3 miljoen gecompenseerd door een bijdrage vanuit de reserve Versnellingsopgave Wonen. Bij het resultaat van het Grondbedrijf staat dat al vermeld. De grootste wijzigingen in onze negatieve grondexploitaties:

- Bouwerijen: een verbetering met € 1,0 miljoen door lager geraamde kosten voor het woonrijp maken, een ontvangen schadevergoeding en gestegen grondopbrengsten
- Stadionstraat: een verslechtering van € 0,3 miljoen door gestegen kosten voor het bouw- en woonrijp maken van de locatie
- Donkerstraat: een verslechtering van € 0,3 miljoen door gestegen kosten voor het bouw- en woonrijp maken van de locatie

VOORZIENING GRONDEXPLOITATIES

Conform de BBV-eisen hebben we het saldo van de negatieve grondexploitaties afgedekt met de voorziening Grondexploitaties. Daarmee dekken we verwachte verliezen in negatieve grondexploitaties af bij het afsluiten. Deze voorziening is per definitie even groot als het totale saldo van de negatieve grondexploitaties. Bovenstaande tabel van de negatieve grondexploitaties beschrijft dus ook de stand van de voorziening.

De voorziening Grondexploitaties was begin 2024 € 16,1 miljoen. Omdat de negatieve grondexploitaties zich in 2024 financieel voordelig ontwikkelden, verlaagden we de voorziening met € 0,5 miljoen tot € 15,6 miljoen. In 2024 hebben we 1 grondexploitatie met een negatief saldo afgerond, waarvoor de voorziening nodig was. Het gaat daarbij om de Druivenstraat. Daarom is € 0,2 miljoen ingezet om dat negatieve saldo af te dekken. Na die inzet had de voorziening Grondexploitaties eind 2024 een omvang van € 15,4 miljoen.

OVERZICHT EINDWAARDEN

In onderstaand overzicht ziet u de resultaten van alle grondexploitaties op eindwaarde en het verwachte jaar van afronding. De cijfers houden geen rekening met toekomstige tussentijdse winstnemingen vanaf 2025. De omvang daarvan kunnen we steeds pas na de afronding van een boekjaar bepalen. Wel hebben we de gerealiseerde winstnemingen eind 2024 verwerkt in de eindwaardes van de 4 grondexploitaties waarin winstneming van toepassing was. Belangrijk is dat we voor verwachte negatieve planresultaten een voorziening hebben getroffen. Deze hebben daarom geen gevolgen voor het toekomstige resultaat.

Bedragen x €1.000

Planresultaten op eindwaarde	Realisatie 2024	Prognose 2025	Prognose 2026	Prognose 2027	Prognose 2028	Prognose 2029- 2032	Prognose 2033	Totaal 2025- 2033
CrossMark								
Stationskwartier			-3.672					-3.672
Klavers Jansen					-832			-832
Werken								
Verzamelcomplex Bedrijventerrein				535				535
Werkdonken				1.673				1.673
Rithmeesterpark				1.279				1.279
Druivenstraat	-207							liquidatie
Wonen								
Verzamelcomplex Woningbouw				964				964
Eikberg				986				986
Calandstraat middenhuur				316				316
Waregemstraat middenhuur				-209				-209
Meulenspie middenhuur				709				709
Waterdonken	17							liquidatie
Bouwerijen					-8.575			-8.575
Westerhageln - Muizenbergln				224				224
Woonakker [nieuwe grex]							12.092	12.092
Donkerstraat			-982					-982
Stadionstraat			-1.100					-1.100
Totalen								
planresultaten negatief per jaar	-207		-5.754	-209	-9.407			-15.370
planresultaten positief per jaar	17			6.686			12.092	18.778

Noot: De winstnemingen van € 0,37 mln eind 2024 zijn reeds in de eindwaardes van de betreffende grondexploitaties verwerkt.

BIJDRAGE RESERVE FIBI

In december 2023 stelde de gemeenteraad de nota 'Financiële bijdragen kwaliteitsverbetering fysieke leefomgeving' vast, afgekort tot 'FIBI'. Deze nota is de opvolger van de nota Bovenwijkse Voorzieningen. Sinds 1 januari 2024 is een bijdrage aan de reserve FIBI verschuldigd voor nieuwe bouwmogelijkheden in grondexploitaties waarvoor de planologische bouwtitel nog moet worden vastgesteld. Deze bijdragen mogen we vanwege de BBV-regelgeving niet opnemen in de betreffende grondexploitaties, maar we betalen die vanuit het totale jaarresultaat van de grondexploitatie in het jaar waarin de planologische titel wordt vastgesteld.

Onderstaand overzicht laat zien wanneer een bijdrage aan de reserve FIBI verschuldigd is door de vaststelling van een bestemmingsplan of omgevingsplan in een actieve grondexploitatie. In 2024 hebben we in totaal € 0,8 miljoen afgedragen aan de reserve voor nieuwe bestemmingsplannen in de grondexploitaties Westerhagelaan-Muizenberglaan en Woonakker.

Binnen de huidige portefeuille van grondexploitaties zijn de komende jaren geen afdrachten meer aan de orde omdat overal nu een bestemmingsplan of omgevingsplan van kracht is. De € 0,8 miljoen voor 2024 komt ten laste van het jaarresultaat grondexploitatie.

Bedragen x €1.000

Te betalen bijdragen FIBI voor lopende grondexploitaties	Realisatie 2024	Prognose 2025 t/m 2033	Prognose 2025-2033
Woonakker	692		
Westerhagelaan-Muizenberglaan	70		
Totale bijdrage FIBI ten laste van resultaat grondexploitatie	763		

VOORRAAD GRONDEN EN PANDEN

In de voorraad gronden en panden zitten alle bezittingen vanuit vastgoedontwikkeling die nog niet in een grondexploitatie zijn ondergebracht. De totale waarde op 31 december 2024 was € 43,1 miljoen. Ten opzichte van vorig jaar is de totale waarde met € 2,3 miljoen toegenomen.

In de strategische bezittingen zitten objecten die horen bij locaties in de omgevingsvisie en locaties met een strategische ligging. De waardering wordt jaarlijks beoordeeld en aangepast aan de marktwaarde. Wanneer de marktwaarde lager is dan de boekwaarde, wordt een voorziening duurzame waardevermindering gevormd om de boekwaarde te verlagen. Als er in het verleden een voorziening duurzame waardevermindering is gevormd, valt de voorziening (gedeeltelijk) vrij wanneer de marktwaarde is toegenomen. De af te stoten objecten zijn bezittingen die op korte termijn in exploitatie worden genomen voor verdere ontwikkeling of die verkocht worden in de huidige staat. De categorie 'Erpacht en langdurig verhuurd' bevat gronden die in erfpacht zijn uitgeven of langdurig verhuurd zijn aan derden.

Bedragen x € 1 miljoen

Mutatieoverzicht voorraad gronden en panden	Waarde 1-1-2024	Correcties	Aankoop	Verkoop	Afschrijving	Totaal mutaties	Mutatie voorziening	Waarde 31-12-2024
Af te stoten bezittingen	0,5					0,0		0,5
Erpacht en langdurig verhuurd	11,1		1,0			1,0	0,6	11,5
Strategisch bezit	29,3	-0,1	8,8		-2,2	6,5	4,7	31,1
Totaal	40,9	-0,1	9,8	0,0	-2,2	7,5	5,3	43,1

Een groot deel van de boekwaarde van de strategische voorraad zit in het Havenkwartier, de Gasthuisvelden en 't Zoet. De andere objecten zijn agrarische percelen en verspreid liggende percelen en panden in de stad. Ze zijn getoetst aan de huidige bestemming en de daarbij behorende marktwaarde. We schrijven jaarlijks af op de gebouwen die in gebruik zijn waardoor de boekwaarde afneemt.

In 2024 nam de voorraad toe met € 9,8 miljoen, vooral door de aankoop van percelen in het gebied Frankenthalerstraat. De boekwaarde van de voorraad nam niet af doordat er geen grondverkoop en overdrachten van panden en gronden naar de grondexploitaties waren. Verder vond er in 2024 voor € 2,2 miljoen aan afschrijvingen plaats. De voorziening Duurzame waardevermindering werd in 2024 opgehoogd met € 5,3 miljoen. Dit kwam door de aankoop van de percelen in het gebied Frankenthalerstraat.

RISICO'S EN WEERSTANDSVERMOGEN

De huidige methodiek van risicomanagement is gebaseerd op de nota Risicobereidheid en weerstandsvermogen uit 2018. De risico's van grondexploitaties zijn onderdeel van de totale risicopositie van de gemeente Breda. Ze worden gedekt vanuit onze totale weerstandscapaciteit. Voor de jaarrekening 2024 bedraagt het saldo van de gewogen risico's (kans x impact) € 14,1 miljoen. Dat is € 3,4 miljoen meer dan we hadden berekend voor de begroting 2025 (€ 10,7 miljoen) en € 3,3 miljoen meer dan we hadden berekend bij de jaarrekening 2023 (€ 10,8 miljoen). We lichten dit verder toe in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

INLEIDING

De openbare ruimte in Breda wordt voor een belangrijk deel bepaald door bomen, wegen, verlichting, water en riolering. Al deze zogenoemde kapitaalgoederen zijn door de gemeente aangekocht of worden door ons in stand gehouden. Ze vormen de ruggengraat van de openbare ruimte en zorgen ervoor dat de stad en de dorpen goed kunnen functioneren. Kapitaalgoederen hebben een langdurig economisch of maatschappelijk nut en een hoge financiële (vervangings)waarde. Daarom houden we ze in stand door regelmatig (groot) onderhoud en door ze tijdig te vervangen.

Hieronder beschrijven we het onderhoudsniveau en daarmee het kwaliteitsniveau van onze kapitaalinvesteringen. Die hebben we onderverdeeld in een aantal categorieën, waar we hieronder verder op ingaan:

- beheer en onderhoud van de openbare ruimte
- beheer en onderhoud van de riolering
- beheer en onderhoud van onze accommodaties
- beheer en onderhoud van onze voertuigen

In de financiële tabellen zijn de exploitatiekosten van het klein en dagelijks onderhoud opgenomen. Daarin vindt u ook de dotatie aan de voorziening groot onderhoud, de kapitaallasten van investeringen uit het verleden en de begrote investeringen uit het Strategisch Investeringsplan. In de exploitatie zijn de kosten van schades niet meegenomen.

BEHEER EN ONDERHOUD VAN DE OPENBARE RUIMTE

Met 'openbare ruimte' bedoelen we de ruimte in de stad en de dorpen die voor iedereen vrij toegankelijk is. Denk daarbij aan: straten, parken, pleinen, speeltuinen en de singels. In deze openbare ruimte vinden veel dagelijkse activiteiten plaats, zoals verplaatsen van A naar B, ontmoeten, verblijven en recreëren. Het beheer en onderhoud van de openbare ruimte is verdeeld over 7 kapitaalgoederen:

- wegverhardingen
- civieltechnische kunstwerken
- openbare verlichting
- bomen
- waterwegen en -voorzieningen
- riolering*
- stedelijk groen**

* Voor de riolering hebben we te maken met bijzondere wettelijke eisen en een aparte financiering. Hierover leest u meer in de aparte paragraaf hieronder.

** Bij de actualisatie van het beleidskader kapitaalgoederen heeft de gemeenteraad in 2024 vastgesteld dat stedelijk groen als een volwaardig kapitaalgoed wordt beschouwd. Dit past ook bij de BBV-richtlijnen.

In 2021 is het toenmalige beleidskader kapitaalgoederen (2014-2021) geëvalueerd. Daaruit bleek dat het beheer en onderhoud van de openbare ruimte steeds verder achter begon te lopen op de vastgestelde onderhoudsniveaus. Vooral de wegverhardingen, de civieltechnische kunstwerken, de bomen en het stedelijk groen verdienen meer aandacht. In het bestuursakkoord 'Dichtbij doen, samen sterk vooruit' uit 2022 hebben we ingespeeld op de uitkomsten van de evaluatie en is voor de periode 2022-2024 € 14,5 miljoen beschikbaar gesteld voor beheer en onderhoud.

In 2024 is het beleidskader geactualiseerd. Daarbij hebben we de status van het beheer en onderhoud in beeld gebracht. We hebben vastgesteld dat we achterlopen met onze inspecties en met het onderhoud. We hebben afgesproken dat alle kapitaalgoederen, uitgezonderd de riolering, worden onderhouden op het gemiddelde onderhoudsniveau C (CROW). We hebben een aanpak

opgesteld voor het beheer en onderhoud, waarin we beschrijven hoe we een verdere achteruitgang voorkomen en hoe we het onderhoud in de toekomst structureel kunnen borgen.

WEGVERHARDINGEN

De gemeente beheert zo'n 10 miljoen vierkante meter aan wegverhardingen. Deze onderhouden we op een gemiddeld niveau C. De open verhardingen (de straatstenen en tegels) hebben de afgelopen jaren te maken gehad met de invloed van klimaatverandering. Droge tijden en langdurige natte periodes hebben invloed op de ondergrond, de werking van boomwortels en de stabiliteit van de verharding door belasting. Bij de actualisatie van het beleidskader kapitaalgoederen hebben we geconstateerd dat onze aanpak steeds minder effectief is. Het recht blijven leggen en omdraaien van de bestaande stenen en tegels kost steeds meer werk en levert niet meer de afgesproken kwaliteit op. Daarom hebben we een nieuwe aanpak gekozen om een verdere achteruitgang van het onderhoud te voorkomen. In 2024 zijn we begonnen met een versnellingsaanpak. Ook hebben we het laatste achterstallige onderhoud uit 2023 weggewerkt. Een groot deel van deze opgaven komt door boomwortelopdruk, die we voor de komende jaren hebben aangepakt. Helaas is niet in alle situaties al een duurzamere oplossing gevonden. In 2024 hebben we het gemeentelijk (beheer)plan voor de wegverhardingen geactualiseerd.

Bedragen x € 1.000

Wegverhardingen (incl achterstallig binnen exploitatie)	Realisatie 2023	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024
Exploitatie	2.993	3.356	3.095
Kapitaallasten verhardingen	389	462	412
Dotatie voorziening achterstalligheid	5.800		
Dotatie onderhoudsvoorziening	4.938	3.016	3.016
Totaal exploitatie	14.120	6.834	6.523

**betreft enkel kapitaallasten instandhouding*

Strategisch investeringsplan	Realisatie 2023	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024
Openbare ruimte: herinrichtingen		876	60
Wegverharding		2.065	886
Openbare ruimte: wegen (instandhouding)		181	11

CIVIELTECHNISCHE KUNSTWERKEN

In de gemeente Breda staan zo'n 500 civieltechnische kunstwerken, zoals bruggen en viaducten. Die beheren en onderhouden we op onderhoudsniveau C. Het uitgangspunt is dat ze veilig zijn en dat de kwaliteit voldoende is voor snel en comfortabel gebruik. In 2024 hebben we verder onderzoek gedaan naar de technische staat van onze kleine en grote kunstwerken. Daaruit zijn werkzaamheden voortgekomen die we ingepland hebben. Sommige (kleinere) gevallen zijn direct aangepakt. Voor het merendeel van de grote kunstwerken moeten we nog verdere constructieve onderzoeken uitvoeren.

Onze onderhoudsaanpak wordt in stappen bijgesteld naar risicogestuurd beheer. Het onderhoudswerk in 2024 was nog vooral gericht op een ad-hoc aanpak van calamiteiten en reactief onderhoud. Met onze inhaalslag qua inspecties hebben we een eerste stap gezet naar een nieuwe aanpak. Ook hebben we voorbereidingen uitgevoerd voor de werkzaamheden die de komende jaren uitgevoerd worden.

Voor een vervangingsprogramma hebben we in 2024 gesproken met meerdere organisaties en overheden. Onder andere met de B5+-gemeenten in Brabant en de provincie Noord-Brabant. Daaruit bleek dat een strategische en gerichte aanpak voor het onderhouden en vervangen van civieltechnische kunstwerken niet eenvoudig is. Onderzoeksrapportages van TNO, bijeenkomsten van het platform WOW (netwerk voor weg- en waterbeherende overheden) en ervaringen in de provincie Noord-Holland laten zien dat hier nog veel werk gedaan moet worden. In 2024 is het gemeentelijk (beheer)plan voor civieltechnische kunstwerken geactualiseerd.

Bedragen x € 1.000

Civieltechnische kunstwerken	Realisatie 2023	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024
Exploitatie	1.106	1.124	1.100
Kapitaallasten CTK	1	23	8
Dotatie onderhoudsvoorziening	588	601	601
Totaal exploitatie	1.694	1.748	1.709

Strategisch investeringsplan	Realisatie 2023	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024
Specifieke kunstwerken	98	282	34
Willemsbrug	11	439	22

OPENBARE VERLICHTING

Een deel van onze 40.000 straatlantaarns (armaturen) is de afgelopen jaren vervangen door duurzame ledverlichting. Daar hebben we ook in 2024 aan gewerkt. We hebben de vervanging voorbereid van een volgend deel van de armaturen naar ledverlichting. Bij de actualisatie van het beleidskader kapitaalgoederen is duidelijk geworden dat vooral het onderhoud van de conventionele armaturen en het netwerk voor uitdagingen zorgt. Het aantal storingen is in 2024 toegenomen. Dit aantal blijft binnen de norm, maar vraagt wel extra aandacht. We overleggen daarom vaker met netbeheerder Enexis. Daarnaast hebben we vastgesteld dat we achterlopen bij het vervangen van de lichtmasten. Het onderhoudsniveau voor de openbare verlichting is vastgesteld op C.

Bedragen x € 1.000

Openbare verlichting	Realisatie 2023	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024
Exploitatie	1.947	1.946	2.695
Kapitaallasten OVL	399	674	593
Totaal exploitatie	2.346	2.620	3.288

Strategisch investeringsplan	Realisatie 2023	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024
Openbare ruimte; openbare verlichting	3.321	3.265	2.367

BOMEN

Breda heeft ruim 110.000 bomen, die gemiddeld een hoge leeftijd hebben. In 2023 hebben we vastgesteld dat we achterlopen met het inspecteren en onderhouden van de bomen. Daarom hebben we een plan van aanpak opgestart voor een meerjarige inhaalslag en versnelling.

Het gemeentelijke bomenplan geeft ons houvast voor de herplant en vervanging van bomen. We maken onderscheid tussen waardevolle bomen, structuurbomen en omgevingsbomen. Met de actualisatie van het beleidskader kapitaalgoederen is onderhoudsniveau C vastgesteld. Daarbij willen we voor de waardevolle bomen de huidige onderhoudsaanpak behouden, zodat hun vitaliteit en levensduur zo veel mogelijk geborgd worden.

Waardevolle bomen, boomgroepen en boomstructuren worden op tijd en doorlopend beheerd, onderhouden én vervangen. Dat wordt echter steeds lastiger, onder andere door de klimaatverandering en de toegenomen drukte in de ondergrond. Kabels en leidingen zorgen ervoor dat bestaande groeiplaatsen niet vanzelfsprekend een goede, duurzame plek bieden voor bomen om te kunnen groeien. Eventuele aanpassingen en groeiplaatsvoorzieningen worden mede hierdoor steeds duurder.

Een ander probleem is wortelopdruk. Dat gebeurt op locaties waar bomen in het verleden niet de juiste groeiplaats hebben gekregen. In de ondergrond is te weinig ruimte voor ze gecreëerd of er zijn niet voldoende voedingsstoffen of voorzieningen voor de vochthuishouding aanwezig. Met een boomwortelprotocol stellen we prioriteiten en nemen we tijdelijke maatregelen die een boom zo veel mogelijk sparen. In 2024 is het gemeentelijk (beheer)plan bomen geactualiseerd.

Bedragen x € 1.000

Bomen	Realisatie 2023	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024
Exploitatie	2.361	2.700	2.688
Kapitaallasten Bomen	60	131	126
Totaal exploitatie	2.421	2.831	2.814

**betreft enkel kapitaallasten instandhouding*

Strategisch investeringsplan	Realisatie 2023	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024
Bomen	1.095	900	1.017

WATERWEGEN

Breda heeft ongeveer 290 kilometer waterlopen, 80 kilometer duikers en diverse vijvers, plassen, havens en overige watervoorzieningen, zoals watertappunten, bluswatervoorzieningen, een grondwatermeetnet en waterspeelplekken. Een ander onderdeel binnen dit kapitaalgoed is het nautisch beheer. Daaronder vallen het scheepvaartverkeer en de recreatie op het water. Een uitdaging binnen het nautisch beheer zijn de werkzaamheden voor de Kaderrichtlijn Water (KRW). In 2024 hebben we onderzoek gedaan naar de invloed van waterrecreatie op de KRW en de inpassingsmogelijkheden en aandachtspunten. Samen met waterschap Brabantse Delta hebben we in een projectgroep de kansen en (on)mogelijkheden uitgewerkt.

Bij de actualisatie van het beleidskader kapitaalgoederen hebben we afgesproken dat dit kapitaalgoed op onderhoudsniveau C wordt onderhouden. Daarbij is ook duidelijk geworden dat het onderhoudsniveau voor diverse delen van onze waterwegen en voorzieningen niet op orde is. In 2024 hebben we bepaald welke delen aangepakt moeten worden en voor welke delen we het beheer en onderhoud wellicht aan anderen kunnen overdragen. Zo hebben we gesproken met Brabant Water om de drinkwaterpunten aan hen over te dragen.

Voor waterwegen geldt vooral dat het water voldoende moet kunnen stromen en dat zij voldoende water af te kunnen voeren bij hoge waterstanden. Daarnaast moet het water voldoende diep zijn om in te kunnen varen. We hebben een grote achterstand bij het baggeren. Voor de beschoeiingen hebben we meer duidelijkheid gekregen over het eigendom en daarmee over de verantwoordelijkheid voor het beheer en onderhoud. Dit proces loopt in 2025 door. Het huidige beheerplan beschrijft de samenwerking met waterschap Brabantse Delta voor het beheer en onderhoud van de waterwegen. De werkplanningen lopen nog niet altijd synchroon doordat het waterschap in meerdere gemeenten baggerwerkzaamheden uitvoert. Bij de voorbereidingen blijkt dat het niet altijd lukt om het werk op elkaar af te stemmen, waardoor vertragingen in de uitvoering ontstaan.

Bedragen x € 1.000

Waterwegen en watervoorzieningen	Realisatie 2023	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024
Exploitatie	817	986	610
Kapitaallasten Waterwegen	74	89	80
Dotatie onderhoudsvoorziening	410	426	426
Totaal exploitatie	1.301	1.501	1.116

STEDELIJK GROEN

Bij de actualisatie van het beleidskader kapitaalgoederen is voor het stedelijk groen onderhoudsniveau C vastgesteld. Daarbij hebben we ook vastgesteld dat er nog geen goede inspectieaanpak is. Een groot deel van het stedelijk groen blijkt aan het eind van zijn levenscyclus te zijn. De vervanging daarvan was tot nu toe niet geregeld. Daar werken we nu een voorstel voor uit. Met middelen uit het coalitieakkoord hebben we de afgelopen jaren een klein deel van de plantvakken vernieuwd. Deze gerenoveerde vakken worden onderhouden op onderhoudsniveau B.

Bedragen x € 1.000

Stedelijk groen	Realisatie 2023	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024
Exploitatie	6.334	6.772	6.627
Totaal exploitatie	6.334	6.772	6.627

BEHEER EN ONDERHOUD RIOLERING

Het Stedelijk Waterplan 2019-2023 (SWP) beschrijft het beheer en onderhoud van het afvalwater, het hemelwater en het grondwater. Dat bestaat uit een combinatie van het in stand houden en verbeteren van het huidige riool- en watersysteem. De gemeente is verantwoordelijk voor het transport van het stedelijk afvalwater naar de rioolwaterzuivering van het waterschap. Daarvoor hebben we 1300 kilometer rioolbuizen en 800 grote en kleine gemalen en overige voorzieningen in beheer. Ook onderhouden we regenwaterriolen, sloten en wadi's om het regenwater te verwerken. Verder is de gemeente het aanspreekpunt voor het grondwater in de openbare ruimte.

In het SWP hebben we vastgelegd dat we de basis van de riolering op orde willen hebben en houden. Dit doen we onder andere door structureel inspecties uit te voeren. Op basis daarvan worden de noodzakelijke werkzaamheden en projecten ingepland. Ook in 2024 zijn deze werkzaamheden uitgevoerd. Daarnaast willen we het natuurlijke watersysteem herstellen door te ontharden en te vergroenen. We willen regenwater afkoppelen van de riolering en motiveren inwoners en bedrijven om ook duurzaam met water om te gaan. Dat doen we onder meer met projecten in het kader van Groene Buurtjes. De komende jaren maken we werk met werk, waarbij we zorgen voor een klimaatadaptieve inrichting en waarbij onze assets op orde zijn.

Daarnaast stimuleren en motiveren we bewoners en bedrijven om klimaatadaptieve maatregelen te nemen op eigen terrein zodat Breda droge voeten houdt. Hiervoor kan ook de subsidie voor water en groen worden ingezet.

In het voorjaar van 2025 leggen we het nieuwe SWP 2025-2029 voor aan de gemeenteraad.

Bedragen x € 1.000

Riolering	Realisatie 2023	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024
Exploitatie	5.216	5.835	5.537
Kapitaallasten Riolering	3.815	6.787	6.505
Dotatie (+)	680		386
Onttrekking voorziening (-)	-547	-2.180	-2.180
Totaal exploitatie	9.164	10.442	10.248

Strategisch investeringsplan	Realisatie 2023	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024
Riolering	18.484	17.385	14.101

BEHEER EN ONDERHOUD ACCOMMODATIES

Onderhoud

Voor het bouwkundig onderhoud van onze accommodaties werken we met conditieafhankelijk onderhoud (NEN 2767). In 2012 stelde het college het gemiddelde onderhoudsniveau vast op niveau 3 (redelijk). Hierbij zijn waardebehoud en de bedrijfsvoering geborgd. De meerjarenonderhoudsplannen actualiseren we minstens iedere 5 jaar. Naast het planmatig onderhoud voeren we jaarlijks ook de keuringen, controles en het correctief onderhoud uit.

Het civiel- en cultuurtechnisch onderhoud van de buitensportcomplexen (exclusief de opstallen) houden we sober en doelmatig. We sluiten hierbij aan bij het groenbeheersysteem dat uitgaat van de wettelijk verplichte BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie) en IMGeo (Informatiemodel Geografie). Voor sportaccommodaties zijn de normeringen van NOC*NSF en de overkoepelende sportbonden van toepassing, die door Kiwa Isa Sport zijn vastgelegd in het handboek voor sportaccommodaties.

Wet- en regelgeving

Naast het reguliere onderhoud moet het gemeentelijk vastgoed voldoen aan alle wettelijke verplichtingen. Voor de veiligheid treffen we maatregelen op 6 aandachtsgebieden:

- elektra
- legionellabeheersing
- brandveiligheid
- dakveiligheid
- toegankelijkheid
- duurzaamheid

Ook het gedrag van de gebruiker/huurder krijgt daarin een rol. De gemeente treedt hierbij niet op als overheid, maar als rechtspersoon.

Elektra

We willen veilige elektrische gebouwgebonden installaties. Gecontracteerde aannemers voeren daarom de inspecties, het preventief onderhoud en het noodzakelijke herstel voor ons uit. Dit doen zij conform de geldende SCIOS-certificatieregelingen (scope 8, 10, 12) voor elektrische installaties. Met deze regelingen beoordelen we of de installaties voldoen aan de (brand)veiligheidseisen.

Legionellabeheersing

Waterinstallaties inspecteren en herstellen we volgens NEN 1006, het Drinkwaterbesluit en de Waterwerkbladen. Het Drinkwaterbesluit en de 'Regeling legionellapreventie in drinkwater en warm tapwater' benoemen 2 soorten installaties: prioritaire en niet-prioritaire. De gemeente voert beheersmaatregelen uit voor de legionellapreventie. Concreet gaat het om de verplichte jaarlijkse beheersmaatregelen voor legionella, het controleren van terugstroombeveiligingen, het controleren en registreren van koudwatertemperaturen en het controleren en registreren van boilertemperaturen.

Brandveiligheid

Brandveiligheid verdient continu aandacht. Brandscans helpen ons om het brandveiligheidsniveau van gebouwen in kaart te brengen. Hieruit komen maatregelen naar voren. Deze zijn naar verantwoordelijkheid, prioriteit en urgentie uitgevoerd. Daarbij hebben we zo veel mogelijk aansluiting gezocht bij andere projecten, zoals de uitvoering van maatregelen voor verduurzaming. Dat is efficiënter en de gebruiker van het gebouw wordt hiermee zo min mogelijk gestoord. Alle beoogde maatregelen aan onze panden zijn uitgevoerd. Momenteel lopen er nog diverse onderhoudstermijnen en wordt de administratieve afhandeling van het project Brandveiligheid geregeld. Het beheer en onderhoud vindt plaats in het reguliere onderhoudsproces.

Dakveiligheid

Op platte daken worden steeds meer installaties en andere voorzieningen geplaatst, die veilig onderhouden moeten kunnen worden. Wij zorgen er als vastgoedeigenaar en opdrachtgever voor dat iedereen veilig kan werken op onze daken. Hiervoor hebben we risico-inventarisaties opgesteld. Waar nodig zijn veiligheidsvoorzieningen aangebracht. Ook hier hebben we zo veel mogelijk de aansluiting gezocht bij andere projecten, zoals de uitvoering van maatregelen voor verduurzaming. Het project is voor nu gereed. Het beheer en onderhoud van de veiligheidsvoorzieningen vindt plaats in het reguliere onderhoudsproces.

Toegankelijkheid

Openbaar toegankelijke gebouwen in eigendom van de gemeente moeten toegankelijk zijn voor elke inwoner. In het VN-verdrag Handicap wordt hierbij extra nadruk gelegd op de toegankelijkheid voor inwoners met een functiebeperking. In de 'Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte' is de verplichting opgenomen om naar behoefte en redelijkheid doeltreffende aanpassingen aan te brengen.

In 2024 hebben we de toegankelijkheid van 54 gebouwen laten onderzoeken. Dit zijn de laatste gebouwen uit het totale project. De voorgestelde maatregelen zijn gekwalificeerd naar verantwoordelijkheid (verhuurder/huurder) en variëren in prioriteit van I (hoog) naar III (laag). Voor een maximale toegankelijkheid zijn alle maatregelen nodig. Hierbij hebben een minimale toegankelijkheid en een veilig gebruik de hoogste prioriteit. De prioriteiten zijn gebouwgebonden en gerelateerd aan de functie, het feitelijk gebruik, de gebruikers én de eventuele bijzonderheden van het gebouw. In de onderzoeken zijn ook de quick wins aangegeven én de aanpassingen die financieel, ruimtelijk of beheersmatig onevenredig

ingrijpend zijn. We zijn inmiddels gestart met de uitvoering van de quick wins en de maatregelen met prioriteit I en II uit tranche 3 en 4. Naar verwachting is het werk in het 2e kwartaal van 2025 klaar.

Voor de gebouwen van tranche 1 tot en met 4 hebben we ook onderzocht waar mogelijk parkeerplaatsen voor mensen met een functiebeperking kunnen worden aangelegd, conform de voorstellen uit de adviesrapporten. Uiteindelijk zijn we gestart met de aanleg of aanpassing van 24 parkeerplaatsen voor mensen met een functiebeperking. Dit werk is naar verwachting klaar in het 2e kwartaal van 2025.

Duurzaamheid

De gemeente Breda blijft investeren in de verduurzaming van haar maatschappelijk vastgoed om in 2044 CO₂-neutraal te zijn. Naast onze eigen klimaatdoelen speelt landelijke wet- en regelgeving een steeds grotere rol bij het beheer van onze kapitaalgoederen. Verduurzamen alléén is niet genoeg om een toekomstbestendige vastgoedportefeuille te creëren. Voor een deel van onze gebouwen komt het einde van de technische en de economische levensduur in zicht. Daardoor wordt het nodig om te investeren in vervangende nieuwbouw en integrale renovaties. Door strategisch af te wegen welke gebouwen behouden, getransformeerd of vervangen moeten worden, voorkomen we toekomstige desinvesteringen en werken we gericht aan een duurzame en toekomstbestendige vastgoedportefeuille.

Bedragen x € 1.000

Vastgoedbeheer	Realisatie 2023	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024
Exploitatie (klein onderhoud)	3.465	3.307	4.234
Kapitaallasten vastgoed	8.180	9.079	8.991
Dotatie onderhoudsvoorziening	5.442	5.543	5.543
Totaal exploitatie	17.087	17.929	18.768

Strategisch investeringsplan	Realisatie 2023	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024
Vastgoedbeheer	2.570	3.994	1.841
Vastgoedbeheer, sportaccommodaties	1.599	400	100
Sportthal de Doelen Princenhage		100	48
Talentcentrum	9.486	623	274
MFA Bavel	129	2.380	1.892
Doorstroomvoorziening	199	3	3
Herhuisvesting uitvoeringslocatie		290	264

BELEIDSKADERS

- Visie op Vastgoed (februari 2017)
- Robuuste aanpak verduurzaming van de Bredase vastgoedportefeuille
- Nota Sportaccommodaties en Financiën
- Nota Bewegingsruimte
- Team Breda Uitvoeringsprogramma 2017-2022

Kerncijfers

	Aantal m ² bvo	Aantal gebouwen
Afvalservice	6.117	19
Afdeling Werk	21.593	4
Bibliotheken/Nieuwe Veste	12.767	4
Binnensport	32.045	22
Brandweer	9.394	4

Buitensport	6.135	27
Cultureel erfgoed	2.950	5
Cultuur (museum, theater, atelierruimten)	12.012	7
Diversen	36.881	15
Kinderopvang	2.664	5
Maatschappelijke opvang	6.718	3
MFA's/Bredescholen	25.784	6
Onderwijs/educatief overig	2.728	9
Stadskantoren/gemeentehuis	36.336	3
Uitvoering (District)sposten	7.632	7
Wijkcentra	8.358	12
Wijkzaken (Speeltuinen/zwemplassen)	340	12
Zwembad/ijsbaan	25.514	4
	255.968	168

BEHEER EN ONDERHOUD VOERTUIGEN

Vanaf 2025 zijn alle lichte voertuigen die wij aanschaffen duurzaam, tenzij dit niet kan door harde operationele eisen. We volgen daarmee de ambitie uit het Bestuursakkoord 2022-2026 en de doelstellingen vanuit de EU en de Rijksoverheid qua verduurzaming en duurzame inkoop. Een definitief plan van aanpak voor de verduurzaming van ons wagen- en machinepark wordt medio 2025 voorgelegd aan het college. Met het vervangen van onze voertuigen halen wij de doelstellingen voor het verminderen van de CO₂-uitstoot met 55% ten opzichte van 1990.

We doen wat we kunnen om de netcongestie op te lossen, zodat we na 2030 over meer elektrisch vermogen kunnen beschikken. Dit is nodig om daarna richting 2044 door te kunnen groeien naar een 100% uitstootvrij wagenpark. Elektrische varianten en andere technieken zijn nu al grotendeels beschikbaar en we hebben in de begroting en in het strategische investeringsplan (SIP) geld gereserveerd voor de komende 10 jaar. We stappen gefaseerd over, omdat we de vervangingsplanning van de voertuigen volgen en de benodigde laadinfrastructuur in 2025 gaan aanbesteden en inplannen.

In 2024 hebben we een nieuw vlootmanagementsysteem geïmplementeerd en een 1e inventarisatie uitgevoerd. De bestaande administraties zijn samengevoegd. Het is de bedoeling we in 2025 een 2e fysieke inventarisatie uitvoeren via de VCA-keuringen.

Het gemeentelijke wagenpark bestaat uit:

- 41 afvalinzamelwagens, 6 achterladers hoogbouw, 4 achterladers grofvuil, 25 achterladers mini/split, 2 waswagens en 4 kraan/trechterwagens ondergronds
- 13 haakarmkraanwagens
- 3 lichte vrachtwagens
- 5 zware aanhangwagens
- 206 bedrijfswagens
- 85 items voor de winterdienst
- 3 hybride voertuigen onder leasecontract
- 13 inhuurvuilniswagens

Daarnaast gebruiken we zo'n 3300 andere items (zoals boormachines, bladblazers, ladders, verlengsnoeren, meters, aggregaten en kettingzagen).

De indeling naar aandrijving van de wagens is als volgt:

- 36 volledig elektrische voertuigen
- 3 cng-(aardgas)voertuigen
- 184 dieselveertuigen

- 4 vol hybride voertuigen (en 3 lease hybride)
- 19 dieselvrachtwagens met elektrische opbouw
- 22 benzinevoertuigen

Onderhoud

Jaarlijks voeren we een gedetailleerd onderhoudsprogramma uit, dat is gebaseerd op de technische staat van onze voertuigen. Een achterstand in de vervangingsinvesteringen leidt ertoe dat we onze voertuigen moeilijk tegen aanvaardbare kosten kunnen laten rijden. Dit komt onder meer door de stijgende kosten voor onderhoud en reparaties.

Vervanging

De vervanging van alle tractiemiddelen is vastgelegd in een vervangingsplan. Daarbij willen we uitsluitend zero-emissievoertuigen aanschaffen om te voldoen aan de landelijke en Europese milieudoelstellingen. Ook handelen we naar de ambities van het convenant 'Duurzame voertuigen en brandstoffen in de reinigingsbranche'. Op het moment van afroep kijken we naar de beschikbaarheid en toepasbaarheid van elektrische voertuigen. De achterstand in de vervangingen is een belangrijke factor, omdat oudere voertuigen slecht zijn voor het milieu en meer schadelijke stoffen uitstoten.

Financiën

De nieuwwaarde van het totale wagen- en machinepark is zo'n € 28,7 miljoen. De afschrijvingsperiode is gemiddeld 9 jaar. In 2024 bedroegen de kosten voor onderhoud, brandstof, afschrijving, rente en verzekering € 7,7 miljoen.

Bedragen x € 1.000

Wagenpark	Realisatie 2023	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024
Exploitatie	6.082	5.796	8.165
Kapitaallasten Voertuigen	1.983	2.032	2.214
Totaal exploitatie	8.065	7.828	10.379

Strategisch investeringsplan	Realisatie 2023	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024
Wagenpark	2.819	4.539	2.800

Paragraaf Verbonden partijen

INLEIDING

Een verbonden partij is een rechtspersoon buiten onze eigen organisatie, waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Het is een van de manieren waarop de gemeente haar taken uit kan (laten) voeren. Verbonden partijen zijn in elk geval alle gemeenschappelijke regelingen met rechtspersoonlijkheid waarin de gemeente deelneemt en alle nv's en bv's waarvan de gemeente aandeelhouder is.

Verbonden partijen leveren soms bestuurlijk complexe verhoudingen op, omdat de gemeente bestuurder én klant is. Bovendien nemen meestal meerdere partijen deel aan de verbonden partij. De gemeente Breda is dan niet de enige bestuurder en niet de enige klant. Zij moet haar bestuurlijke doelen en wensen afstemmen met de andere deelnemers. Dit maakt de aansturing soms complex.

Voordelen van verbonden partijen zijn de grotere schaal en de regionale aanpak van een onderwerp. In lijn met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) nemen we sinds de begroting 2017 informatie over een verbonden partij op bij het programma waaraan die partij bijdraagt. In deze paragraaf ziet u het totaaloverzicht van de verbonden partijen.

Naast de verbonden partijen in deze paragraaf neemt de gemeente Breda ook deel in de gemeenschappelijke regelingen 'Beschermd wonen regio Breda' en 'Geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA) en Meldpunt Crisiszorg West-Brabant'. Dit zijn zogenoemde centrumregelingen en dus géén aparte rechtspersonen. Daarom vallen ze niet onder de definitie van een verbonden partij volgens het BBV. Daarnaast is de gemeente ook lid van de 'Vereniging van Contractanten Afvalsturing Brabant'. Dit is ook geen verbonden partij volgens het BBV, omdat de gemeente hierin geen financieel risico loopt.

VISIE EN BELEID

Voor West-Brabant is een vernieuwde nota Verbonden Partijen opgesteld voor de periode van 1 mei 2024 tot 1 mei 2028. De nota ligt in lijn met de nieuwe Wgr en de aanbevelingen bij de evaluatie van de eerdere nota. Hierbij zijn de financiële beleidsregels voor de gemeenschappelijke regelingen zo veel mogelijk geharmoniseerd. Bij het actualiseren van de nota is rekening gehouden met de zienswijze van de gemeente Breda. Ook wordt specifiek aandacht besteed aan de verschillende soorten verbonden partijen: publiekrechtelijke samenwerkingen, privaatrechtelijke samenwerkingen en overige samenwerkingen. Het niveau waarop de gemeenteraden betrokken zijn, kan variëren en is afhankelijk van het type verbonden partij.

De colleges van de 10 gemeenten in de Baronie hebben eind 2024 besloten om hun samenwerking te formaliseren en te verbreden. Daarom hebben zij afgesproken om per 1 januari 2025 de samenwerking te verdiepen en aan de gemeenteraden voor te stellen om te werken aan een passende juridische vorm.

Als vervolg op de Ontwikkelstrategie SRBT zijn we gestart met de uitwerking van een uitvoeringsagenda. Een eerste versie hiervan komt in 2025 beschikbaar. Binnen de SRBT zijn voorstellen ontwikkeld voor een passende samenwerkingsstructuur, in nauwe afstemming met de ontwikkelingen binnen de Baronie. Naar verwachting leidt dit in 2025 tot een collegebesluit over de ambtelijke en bestuurlijke samenwerkingsstructuur.

De gemeenten in de Regio West-Brabant-Oost (WBO) hebben hun samenwerking vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst (DVO). De inrichting van een GR voor de jeugdhulpregio WBO is een belangrijke stap in de verdere professionalisering en samenwerking binnen onze regio. De oprichting en inrichting van de GR WBO Jeugd wordt voorzien voor 2027 of 2028.

DE VERBONDEN PARTIJEN

Voor een uitgebreidere toelichting over de inhoudelijke activiteiten van de hieronder genoemde verbonden partijen verwijzen wij u graag naar het onderdeel Verbonden partijen bij de betreffende programma's.

Totaalbeeld verbonden partijen

Bedragen x € 1.000

Naam verbonden partijen	Soort verbonden partij	Verbonden partij	Bijdrage aan Breda	Bijdrage van Breda
GR GGD West-Brabant	Gemeenschappelijke regeling	Vitaal en Sociaal Breda		8.661
GR Regionale Ambulancevoorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord	Gemeenschappelijke regeling	Vitaal en Sociaal Breda		
GR programma Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten	Gemeenschappelijke regeling	Vitaal en Sociaal Breda		223
BV Neovita	Vennootschappen en coöperaties	Vitaal en Sociaal Breda		
GR Regio West Brabant	Gemeenschappelijke regeling	Ondernemend Breda	431	5.490
NV Bredase Investeringsmaatschappij (NV BrIM)	Vennootschappen en coöperaties	Ondernemend Breda		
BV REWIN West-Brabant	Vennootschappen en coöperaties	Ondernemend Breda		
NV Chassétheater beheer	Vennootschappen en coöperaties	Ondernemend Breda		
NV Stadsherstel Breda	Vennootschappen en coöperaties	Ondernemend Breda		
BV BrabantRing	Vennootschappen en coöperaties	Ondernemend Breda		
Belgisch Nederlands Grensoverleg	Overige verbonden partijen	Ondernemend Breda		
GR Schadevergoedingsschap HSL-Zuid, A16 en A4	Gemeenschappelijke regeling	Duurzaam wonen in Breda		
GR Nazorg Gesloten Stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen	Gemeenschappelijke regeling	Basis op Orde in Breda		206
GR Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant	Gemeenschappelijke regeling	Basis op Orde in Breda		2.205
GR Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	Gemeenschappelijke regeling	Basis op Orde in Breda		12.916
Midwaste	Vennootschappen en coöperaties	Basis op Orde in Breda		79
Zorg-en Veiligheidshuis Breda	Overige verbonden partijen	Basis op Orde in Breda		283
GR Belastingssamenwerking West-Brabant	Gemeenschappelijke regeling	Organisatie en financiën in Breda		3.588
NV Enexis Holding (inclusief overige NV's/BV's) (belang 0,016 %)	Vennootschappen en coöperaties	Organisatie en financiën in Breda	89	
NV Brabant Water	Vennootschappen en coöperaties	Organisatie en financiën in Breda		
NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank)	Vennootschappen en coöperaties	Organisatie en financiën in Breda	473	

Voor een uitgebreidere toelichting over de inhoudelijke activiteiten van de hieronder genoemde verbonden partijen verwijzen wij u graag naar het onderdeel Verbonden partijen bij de betreffende programma's.

GR GGD WEST BRABANT

Vitaal en Sociaal Breda	Thema Leven
Website GGD West-Brabant:	GGD West-Brabant
Verantwoordelijk bestuurder:	Arjen van Drunen
Bestuurlijk vervanger:	Arnoud van Vliet
Belang Breda in verbonden partij in %:	30,7%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Informatieveiligheid is een blijvend risico waar de GGD op anticipeert. Sinds 2024 is GGD West-Brabant gecertificeerd volgens de NEN 7510-norm. Hiermee toont de GGD aan dat zij de informatiebeveiliging adequaat beheerst. Sinds april heeft de GGD besloten om een vaste Chief Information Security Officer aan te stellen, die ervoor zorgt dat de informatiebeveiliging op een hoog niveau geborgd blijft. Verder konden enkele vacatures door de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt moeilijk ingevuld worden. Dit laat zien dat externe factoren van invloed zijn op het werk van de GGD en op de publieke gezondheid en veiligheid.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Jaarrekening 2024
Financiële bijdrage	Niet beschikbaar	5.715	8.661
Eigen vermogen	6.664	6.106	7.176
Vreemd vermogen	5.248	10.500	20.860
Resultaat voor bestemming	-40	-77	775
Ratio weerstandsvermogen	0,99	1,05	0,99
Netto schuldquote in %	2,0	3,0	-1,0
Solvabiliteit in %	25,0	36,0	26,0

GR REGIONALE AMBULANCE VOORZIENING BRABANT MIDDEN-WEST-NOORD (RAV)

Vitaal en Sociaal Breda	Thema Leven
Website Regionale	Regionale Ambulancevoorziening
Ambulancevoorziening:	Arjen van Drunen
Verantwoordelijk bestuurder:	Arnoud van Vliet
Bestuurlijk vervanger:	2,4%
Belang Breda in verbonden partij in %:	Gemeenschappelijke regeling
Soort verbonden partij:	

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

De vergunningverlening en financiering van de ambulancezorg blijft lopen via de zorgverzekeraars. Dit betekent dat de gemeente geen financieel risico loopt.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Jaarrekening 2024
Financiële bijdrage	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar
Eigen vermogen	15.119	14.369	15.980
Vreemd vermogen	27.435	33.917	26.188
Resultaat voor bestemming	900	Nvt	995
Weerstandsvermogen	15.119	14.369	15.980
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	7,9	Niet beschikbaar
Solvabiliteit in %	36,0	29,8	38,0

Vitaal en Sociaal Breda	Opgroeien
Verantwoordelijk bestuurder:	Arjen van Drunen
Bestuurlijk vervanger:	Eddie Förster
Belang Breda in verbonden partij in %:	45,7%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Het RBL heeft een laag risicoprofiel, omdat het een uitvoerende (werk)organisatie is die een beperkt risico draagt voor de bedrijfsvoering. Het RBL heeft geen eigen vermogen (de solvabiliteit is 0%). Zij heeft geen langlopende schulden, en kortlopende schulden worden gefinancierd met de gemeentelijke bijdragen. De lasten en baten zijn structureel. De deelnemende gemeenten staan financieel garant.

We zien de volgende risico's:

- Vaste formatie op programmamiddelen. Vanuit het RBL werken 5 vaste medewerkers aan projecten die worden bekostigd vanuit het regionale programma VSV. Iedere 4 jaar wordt een nieuw programma vastgesteld. In 2026 start een nieuw programma. Dit hangt samen met het van kracht worden van de nieuwe wet 'van school naar duurzaam werk'. Het RBL loopt het risico dat deze medewerkers niet langer kunnen worden bekostigd. In de begroting 2026 wordt besproken of deze taken tot de reguliere basistaken behoren die de afgelopen jaren tijdelijk konden worden gefinancierd vanuit externe middelen. Het betreft het NEET-programma (Not in Education, Employment or Training) en de vangnetcoördinatoren VSV en PRO/VSO.
- Doorontwikkeling van het RBL en de bijbehorende speerpunten uit het koersdocument. De komende jaren is er een verschil in werkwijze tussen de niveau 1-gemeenten en de niveau 2/2a-gemeenten. Die laatste (cluster Oost, waar Breda deel van uitmaakt) kunnen slechts voorzien in de basis op orde, terwijl cluster West meer mogelijkheden heeft tot preventief werken en de omslag maken naar leerrecht. Dit geeft ongelijkheid in de behandeling van de jongeren in onze regio. Dit heeft mogelijk zijn weerslag op de verzuimcijfers in dit deel van de regio.
- Nieuwe wetgeving brengt ook extra kosten met zich mee. Het RBL moet hieraan blijven voldoen. De kosten die hiermee samenhangen worden dan ook evenredig naar gemeenten doorbelast. Momenteel zien we 3 aandachtspunten die vanaf 2025 extra kosten met zich meebrengen: de uitvoering van de audits voor de Wet politiegegevens (Wpg) met de bijbehorende verwerkingsovereenkomsten, het toegankelijk maken van de website van RBL en de extra juridische ondersteuning die dit vraagt. Op dit moment zijn de kosten en de planning nog niet duidelijk.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Jaarrekening 2024
Financiële bijdrage	1.096	805	223
Eigen vermogen			
Vreemd vermogen	2.140	723	2.089
Resultaat voor bestemming	-61	Nvt	89
Ratio weerstandsvermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar

BV NEOVITA

Vitaal en Sociaal Breda	Thema Leren, ontwikkelen en werken
Verantwoordelijk bestuurder:	Marike de Nobel
Bestuurlijk vervanger:	Carla Kranenburg-van Eerd
Belang Breda in verbonden partij in %:	100%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Omdat Neovita een vast percentage op de loonsom ontvangt, is er nauwelijks sprake van risico's.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Jaarrekening 2024
Financiële bijdrage	0	0	0
Eigen vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Vreemd vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Resultaat voor bestemming	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Weerstandvermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar

* Van Neovita B.V. was geen begroting opgesteld en beschikbaar gesteld

GR REGIO WEST-BRABANT

Ondernemend Breda	Verbindend bestuur
Website RWB:	Regio West-Brabant
Verantwoordelijk bestuurder:	Jeroen Bruijns
Bestuurlijk vervanger:	Carla Kranenburg-van Eerd
Belang Breda in verbonden partij in %:	26,04%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- De afhankelijkheid van de (vaak personele) inzet van gemeenten bepaalt de slagingskans van regionale projecten.
- Een groot deel van de inkomsten van de RWB komt vanuit subsidies. Als de mogelijkheden voor subsidies verminderen heeft dit financiële consequenties.
- Om aan subsidie-eisen te voldoen worden er activiteiten verricht. Daarbij wordt rekening gehouden met het voorlopig toegekende bedrag. Er bestaat een kans dat de subsidieverstrekker het bedrag aan het eind van het project lager vaststelt.
- Hacks van de algemene ICT-voorzieningen kunnen leiden tot extra kosten.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Jaarrekening 2024
Financiële bijdrage	1.694	6.805	5.490
Eigen vermogen	1.580	692	1.782
Vreemd vermogen	6.420	6.386	6.613
Resultaat voor bestemming	878	Nvt	808
Ratio weerstandsvermogen	1,0	0,7	0,8
Netto schuldquote in %	-5,8	-2,5	-6,3
Solvabiliteit in %	20,0	10,0	22,0

NV BREDASE INVESTERINGSMAASCHAPPIJ (NV BRIM)

Ondernemend Breda	Stimuleren economische ontwikkeling
Verantwoordelijk bestuurder:	Carla Kranenburg-van Eerd
Bestuurlijk vervanger:	Marike de Nobel
Belang Breda in verbonden partij in %:	100%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Er zijn geen belangrijke risico's te melden.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Jaarrekening 2024
Financiële bijdrage	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Eigen vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Vreemd vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Resultaat voor bestemming	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar

BV REWIN WEST-BRABANT

Ondernemend Breda	Stimuleren economische ontwikkeling
Website BV Rewin West-Brabant:	Rewin
Verantwoordelijk bestuurder:	Carla Kranenburg-van Eerd
Bestuurlijk vervanger:	Jeroen Bruijns
Belang Breda in verbonden partij in %:	10,30%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Er zijn geen belangrijke risico's te melden.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Jaarrekening 2024
Financiële bijdrage	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Eigen vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Vreemd vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Resultaat voor bestemming	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar

* Van NV Werkgelegenheidsinstituut West-Brabant (REWIN) was geen begroting opgesteld en beschikbaar gesteld

NV CHASSÉTHEATER BEHEER

Ondernemend Breda	Dynamische stad
Website Chassé Theater:	Chassé Theater
Verantwoordelijk bestuurder:	Marike de Nobel
Bestuurlijk vervanger:	Carla Kranenburg-van Eerd
Belang Breda in verbonden partij in %:	100%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

De coronacrisis, een kostencrisis en een energiecrisis hebben het Chassé Theater voor grote uitdagingen gesteld. Inmiddels zijn de nieuwe installaties voor een duurzame energievoorziening geïnstalleerd en operationeel. Het bijna 30 jaar oude gebouw is op een aantal punten toe aan omvangrijke vervangingen en investeringen. Samen met het theater werken we aan een meerjarig onderhouds- en investeringsplan.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Jaarrekening 2024
Financiële bijdrage	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Eigen vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Vreemd vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Resultaat voor bestemming	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar

* Van Chassetheater Beheer N.V. was geen begroting opgesteld en beschikbaar gesteld

NV STADSHERSTEL BREDA

Ondernemend Breda	Thema Dynamische stad
Website Stadsherstel:	Stadsherstel Breda
Verantwoordelijk bestuurder:	Marike de Nobel
Bestuurlijk vervanger:	Carla Kranenburg-van Eerd
Belang Breda in verbonden partij in %:	13,05%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Het Klapkot staat nog steeds leeg. De plannen om het Klapkot te koppelen aan café De Huiskamer zijn door de gemeente goedgekeurd. Onderdeel van deze plannen is het gebruik van de Vishal. Een initiatiefplan hiervoor is in behandeling. Omdat brouwerij De Oranjeboom de huurder van NV Stadsherstel Breda is, is er geen sprake van inkomstenderving.

- Aan de Molenstraat ligt de toegang tot het achterterrein van het weeshuis. Hier hebben vroeger meerdere kleinere huisjes gestaan die nu leeg staan. Stadsherstel is bezig om de restanten van één bouwblockje te restaureren en vervolgens bewoonbaar te maken. Deze werkzaamheden worden in 2025 afgerond. Hierdoor ontstaat moderne, kleinschalige woningbouw in het centrum van Breda, een initiatief waarmee de oude functie van de huisjes weer tot leven komt.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Jaarrekening 2024
Financiële bijdrage	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Eigen vermogen	2.962	Niet beschikbaar*	3.162
Vreemd vermogen	5.098	Niet beschikbaar*	5.512
Resultaat voor bestemming	141	Niet beschikbaar*	200
Weerstandsvermogen	2.962	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Solvabiliteit in %	36,7	Niet beschikbaar*	36,5

* Van N.V. Breda Stadsherstel was geen begroting opgesteld en beschikbaar gesteld

BV BRABANTRING

Ondernemend Breda	Stimuleren economische ontwikkeling
Website BrabantRing:	BrabantRing
Verantwoordelijk bestuurder:	Carla Kranenburg-van Eerd
Bestuurlijk vervanger:	Marike de Nobel
Belang Breda in verbonden partij in %:	5,2%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

BrabantRing BV is een samenwerking tussen de provincie Noord-Brabant, 5 gemeenten en de private partij BRE EFX. De juridische vormgeving is voltooid, de zakelijke activiteiten zijn in ontwikkeling. De financiering van de activiteiten en het werven van rvc-leden heeft prioriteit.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Jaarrekening 2024
Financiële bijdrage	Niet beschikbaar	Nvt*	Niet beschikbaar
Eigen vermogen	752	Nvt*	5
Vreemd vermogen	454	Nvt*	534
Resultaat voor bestemming	Niet beschikbaar	Nvt*	-747
Weerstandsvermogen	752	Nvt*	Niet beschikbaar
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Nvt*	Niet beschikbaar
Solvabiliteit in %	62,4	Nvt*	80,0

* Op 8 augustus 2023 belang verworven

BELGISCH NEDERLANDS GRENDOVERLEG

Ondernemend Breda	Verbindend bestuur
Website BENEGO:	BENEGO
Verantwoordelijk bestuurder:	Jeroen Bruijns
Bestuurlijk vervanger:	Paul Depla
Belang Breda in verbonden partij in %:	4,76% (1/21)
Soort verbonden partij:	Overige verbonden partij

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Voor de continuïteit van het netwerk is bestuurlijk draagvlak essentieel. BENEGO is financieel afhankelijk van de jaarlijkse ledenbijdrage.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Jaarrekening 2024
Financiële bijdrage	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Eigen vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Vreemd vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Resultaat voor bestemming	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Weerstandvermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar

* Van Belgisch Nederlands Grensoverleg was geen begroting opgesteld en beschikbaar gesteld

GR SCHADEVERGOEDINGSSCHAP HSL-ZUID, A16 EN A4

Duurzaam wonen in Breda	Bereikbaar Breda
Verantwoordelijk bestuurder:	Carla Kranenburg-van Eerd
Bestuurlijk vervanger:	Peter Bakker
Belang Breda in verbonden partij in %:	0%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Er zijn geen belangrijke risico's te melden.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Jaarrekening 2024
Financiële bijdrage	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Eigen vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Vreemd vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Resultaat voor bestemming	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Ratio weerstandvermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar

* Van GR Schadevergoedingsschap HSL-Zuid, A16 en A4 was geen geprognosticeerde balans opgesteld en beschikbaar gesteld

GR NAZORG GESLOTEN STORTPLAATSEN BAVEL-DORST EN ZEVENBERGEN

Basis op Orde in Breda	Beheer van de openbare ruimte
Verantwoordelijk bestuurder:	Peter Bakker
Bestuurlijk vervanger:	n.v.t.
Belang Breda in verbonden partij in %:	39,84%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

De provincie heeft de rekenrente begin 2024 vastgesteld op 3,45%. Dit gebeurde naar aanleiding van de ALM-studie uit 2023. De provincie heeft wel een signaal afgegeven dat er naar aanleiding hiervan mogelijk een heffingsaanslag wordt opgelegd. Dit is meegenomen in het risicoprofiel van Breda.

Andere lopende risico's

Mogelijk volgt er een herziening van het juridisch kader (Leemtetwet).

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Jaarrekening 2024
Financiële bijdrage	264	356	206
Eigen vermogen	1.003	1.003	1.530
Vreemd vermogen	25.354	24.240	24.903
Resultaat voor bestemming	451	Nvt	522
Weerstandsvermogen	1.003	1.003	Niet beschikbaar
Netto schulddquote in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar	4,0	5,8

GR OMGEVINGSDIENST MIDDEN- EN WEST-BRABANT

Basis op Orde in Breda	Veilig Breda
Website OMWB:	OMWB
Verantwoordelijk bestuurder:	Paul Depla
Bestuurlijk vervanger:	Peter Bakker
Belang Breda in verbonden partij in %:	7%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Inhuur versus vast personeel. Er is op de arbeidsmarkt een tekort aan (goed opgeleid) personeel. Daarnaast zorgt het opleiden van trainees en net afgestudeerden door OMWB-personeel voor een lager aantal declarabele uren.
- Transitie mens en systeem. De organisatie maakt een transitie door, waardoor individuele medewerkers mogelijk niet (meer) aan de eisen voldoen.
- Bovenmatig verzuim. Er is een dalende trend zichtbaar, maar het is moeilijk in te schatten hoe het verzuimpercentage zich ontwikkelt.
- Invoering van de Omgevingswet (van kracht sinds 1 januari 2024). De implementatie van de Omgevingswet heeft impact op de manier van werken, de cultuur, de juridische basis en het technisch instrumentarium. Hierdoor ontstaan mogelijk hogere kosten.
- Cybercriminaliteit.
- De Wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelatie (DBA) / Verduidelijking Beoordeling Arbeidsrelaties en Rechtsvermoeden (VBAR).

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Jaarrekening 2024
Financiële bijdrage	2.405	2.293	2.205
Eigen vermogen	4.756	3.148	6.086
Vreemd vermogen	8.961	5.386	7.641
Resultaat voor bestemming	1.726	Nvt	2.461
Ratio weerstandsvermogen	0,95	1,1	0,99
Netto schuldquote in %	-9,5	-5,6	-11,4
Solvabiliteit in %	34,7	36,9	44,3

GR VEILIGHEIDSREGIO MIDDEN- EN WEST-BRABANT

Basis op Orde in Breda	Veilig Breda
Website VRMWB:	VRMWB
Verantwoordelijk bestuurder:	Paul Depla
Bestuurlijk vervanger:	Carla Kranenburg-van Eerd
Belang Breda in verbonden partij in %:	16,38%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Financieel risico: mogelijk dalen de bijdragen vanuit het Rijk en de gemeenten. Daardoor liggen de taakuitvoering en de dienstverlening van de veiligheidsregio in de toekomst mogelijk op een ander niveau dan nu. Dit heeft effect op de gemeente en haar inwoners.
- Uitputting reserves: de VRMWB zal waarschijnlijk haar reserves verder uitputten om tekorten of tegenvallers op te vangen. Dit vermindert de weerstand van de organisatie. Het gevolg is dat financiële risico's de gemeenten eerder raken.
- Bezetting bij de brandweerposten: sommige brandweerposten hebben moeite om een volledige bezetting rond te krijgen. Dit heeft invloed op de beschikbaarheid en de snelheid van de hulpverlening. Een tankauto rijdt alleen uit als de bezetting compleet is. Bij een alarmering moet dan mogelijk een ploeg van een andere post worden ingezet. Het blijft dus een uitdaging om voldoende vrijwilligers te hebben en te houden, ook door de vergrijzing en de veranderingen in wet- en regelgeving.
- Stijgende kosten: de oplopende prijzen, vooral voor energie en onderhoud, komen terug in de rapportages en begrotingswijzigingen van de veiligheidsregio, een organisatie die veel personeel, voertuigen, materieel en vastgoed heeft.
- Snel veranderende samenleving: de snelle veranderingen in de samenleving en binnen het veiligheidsdomein brengen nieuwe vragen en opdrachten met zich mee, terwijl de 'klassieke' risico's onveranderd aanwezig blijven. Veiligheidsregio's moeten hier in meer of mindere mate in meebewegen.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Jaarrekening 2024
Financiële bijdrage	11.940	13.221	12.916
Eigen vermogen	6.724	4.912	6.724
Vreemd vermogen	57.375	59.803	57.375
Resultaat voor bestemming	801	Nvt	801
Ratio weerstandsvermogen	0,28	0,26	0,37
Netto schuldquote in %	48,0	54,0	36,0
Solvabiliteit in %	10,0	8,0	10,0

MIDWASTE

Basis op Orde in Breda	Beheer van de openbare ruimte
Website Midwaste:	Midwaste
Verantwoordelijk bestuurder:	Peter Bakker
Bestuurlijk vervanger:	Jeroen Bruijns
Belang Breda in verbonden partij in %:	7,7%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- prijzen, debiteuren en de beschikbare verwerkingscapaciteit
- prijsrisico's zijn het grootst in markten die beheerst worden door wereldmarktprijzen, zoals bij papier

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Jaarrekening 2024
Financiële bijdrage	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	79
Eigen vermogen	1.781	Niet beschikbaar*	1.807
Vreemd vermogen	11.261	Niet beschikbaar*	11.139
Resultaat voor bestemming	5	Niet beschikbaar*	25
Weerstandsvermogen	1.781	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Solvabiliteit in %	13,7	Niet beschikbaar*	13,5

* Van Midwaste is geen geprognosticeerde balans opgesteld en aangeleverd

ZORG- EN VEILIGHEIDSHUIS BRED A

Basis op Orde in Breda	Veilig Breda
Website Zorg- en Veiligheidshuis Breda:	ZVH
Verantwoordelijk bestuurder:	Arnoud van Vliet
Bestuurlijk vervanger:	Arjen van Drunen
Belang Breda in verbonden partij in %:	55,48%
Soort verbonden partij:	Overige verbonden partijen

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Het personeel van het ZVH is in dienst bij de gemeente Breda. Daar ligt ook deels het financiële risico. Dit is voor ziekte en arbeidsongeschiktheid over de deelnemers verdeeld met een convenant. Dit verlaagt het risico van de gemeente Breda.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Jaarrekening 2024
Financiële bijdrage	Niet beschikbaar	282	283
Eigen vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Vreemd vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Resultaat voor bestemming	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar

* Van Zorg- en Veiligheidshuis Breda is geen geprognosticeerde balans opgesteld en beschikbaar gesteld

GR BELASTINGSAMENWERKING WEST-BRABANT

Organisatie en financiën in Breda	Solide financiën
Website BWB:	BWB
Verantwoordelijk bestuurder:	Carla Kranenburg-van Eerd
Bestuurlijk vervanger:	Peter Bakker
Belang Breda in verbonden partij in %:	20,8% van de bijdragen aan de BWB is voor rekening van de gemeente Breda
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- De handhaving van de Belastingdienst op de wet DBA / schijnzelfstandigheid kan ervoor zorgen dat een zzp'er die wordt ingehuurd door de BWB achteraf wordt aangemerkt als werknemer. Dit kan leiden tot nabetaling van loonheffingen, boetes en rente, en arbeidsrechtelijke gevolgen. Het berekende risico is € 250.000.
- Door ontwikkelingen op de kapitaalmarkt kan de rente zakken, waardoor de opbrengsten achterblijven. Het berekende risico is € 125.000.
- De kosten van het digitaal berichtenverkeer kunnen substantieel hoger worden door een overschrijding van de staffelgrens. Het berekende risico is € 75.000.
- De uitvoering van de AVG is extra risicogevoelig voor een datagestuurde organisatie als de BWB. Ondanks alle maatregelen blijft het risico aanwezig van een datalek. Het berekende risico is € 55.000.
- De economie zorgt voor krapte op de arbeidsmarkt. Dat maakt het moeilijker en tijdrovender om cruciale functies in te vullen. Er is een berekend risico van € 40.000.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Jaarrekening 2024
Financiële bijdrage	3.977	4.176	3.984
Eigen vermogen	1.351	Niet beschikbaar	1.321
Vreemd vermogen	5.829	5.582	10.562
Resultaat voor bestemming	1.351	Niet beschikbaar	1.121
Weerstandvermogen	80	Niet beschikbaar	280
Netto schuldquote in %	-4,0	6,5	-3,1
Solvabiliteit in %	18,8	Niet beschikbaar	15,7

NV ENEXIS HOLDING (INCLUSIEF OVERIGE NV'S/BV'S)

Organisatie en financiën in Breda	Solide financiën
Website Enexis:	Enexis
Verantwoordelijk bestuurder:	Peter Bakker
Bestuurlijk vervanger:	Jeroen Bruijns
Belang Breda in verbonden partij in %:	0,016%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- een tekort aan netwerkcapaciteit voor de energietransitie
- de effecten van de energietransitie en de reguleringsmethodiek op de financiële positie
- het ongeautoriseerde gebruik van data en/of systemen

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Jaarrekening 2024
Financiële bijdrage	26	Niet beschikbaar*	5
Eigen vermogen	5.320	Niet beschikbaar*	5.538
Vreemd vermogen	5.140	Niet beschikbaar*	5.949
Resultaat voor bestemming	72	Niet beschikbaar*	254
Weerstandsvermogen	5.320	Niet beschikbaar*	5.538
Netto schuldquote in %	nvt	Niet beschikbaar*	nvt
Solvabiliteit in %	50,86	Niet beschikbaar*	48,21%

* Enexis N.V. geeft geen prospectieve informatie vrij

NV BRABANT WATER

Organisatie en financiën in Breda	Solide financiën
Website Brabant Water:	Brabant Water
Verantwoordelijk bestuurder:	Peter Bakker
Bestuurlijk vervanger:	Jeroen Bruijns
Belang Breda in verbonden partij in %:	8,6%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- veranderende klimatologische omstandigheden
- de kwaliteit van het grondwater
- de veroudering van het netwerk
- informatie- en fysieke beveiliging

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Jaarrekening 2024
Financiële bijdrage	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Eigen vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Vreemd vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Resultaat voor bestemming	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar

* Brabant Water N.V. geeft geen prospectieve informatie vrij

NV BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN (BNG BANK)

Organisatie en financiën in Breda	Solide financiën
Website BNG:	BNG
Verantwoordelijk bestuurder:	Carla Kranenburg-van Eerd
Bestuurlijk vervanger:	Marike de Nobel
Belang Breda in verbonden partij in %:	0,46%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- debiteurenrisico
- ICT
- toenemende regelgeving en impact op de organisatie

Financiële informatie:*Bedragen x € 1.000*

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Jaarrekening 2024
Financiële bijdrage	644	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Eigen vermogen	4.721.000	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Vreemd vermogen	110.819.000	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Resultaat voor bestemming	254.000	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Weerstandsvermogen	4.721.000	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Netto schuldquote in %	nvt	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar
Solvabiliteit in %	4,1	Niet beschikbaar*	Niet beschikbaar

** BNG Bank N.V. geeft geen prospectieve informatie vrij.*

Paragraaf Financiering

TREASURYFUNCTIE: TAKEN EN BELEID

Treasury zorgt voor de financiering, het cashmanagement en het renterisicobeheer binnen de gemeente Breda. Het doel is om vreemd vermogen aan te trekken tegen zo laag mogelijke kosten en om de organisatie te beschermen tegen ongewenste financiële risico's. Ons financieringsbeleid schrijft voor dat we maximaal financieren met kortlopende leningen. Het rentetarief op kortlopende leningen (geldmarkt) is bijna altijd lager dan op langlopende leningen (kapitaalmarkt). We volgen de wettelijke kaders voor het renterisicobeheer (kasgeldlimiet en renterisiconorm). Deze staan in de Wet financiering decentrale overheden (FIDO).

De commissie BBV heeft in 2023 de rentenotitie 2023 gepubliceerd. De belangrijkste wijziging betreft de rentetoerekening aan de grondexploitaties. Sinds 2016 was de rentetoerekening gebaseerd op het gemiddelde rentepercentage over het vreemd vermogen vanwege de invoering van de vennootschapsbelasting voor grondexploitaties. Vanaf 2025 kan de rentetoerekening aan de grondexploitaties ook via de renteomslag plaatsvinden. De werkelijke rentelast wordt via het renteomslagpercentage verdeeld over de investeringen. Dit percentage was voor 2024 1,5%.

RENTEONTWIKKELING

Op 20 september 2023 heeft de ECB de beleidsrente (herfinancieringsrente) voor het laatst verhoogd tot een tarief van 4,5%. De verhogingen waren bedoeld om de inflatie in de Europese Unie te beteugelen. In 2024 heeft de ECB de rente vanaf 12 juni in 4 stappen verlaagd tot 3,15%, omdat de inflatie afnam richting hun doelstelling. Met de renteverlaging wilde de ECB ook de economische activiteit in de EU ondersteunen. Op de geldmarkt zijn de tarieven daardoor gedaald: het 1-maands Euribor-tarief liep terug van 3,85% op 1 januari tot 2,84% op 31 december. Op de kapitaalmarkt was de rente op 1 januari 2,5% en op 31 december 2,35%.

FINANCIERINGSBELEID

Net als in 2023 was onze financieringsbehoefte in 2024 zeer beperkt. Dat kwam opnieuw doordat we subsidies van het Rijk kregen die pas in latere jaren worden uitgegeven. In 2024 hebben we daarom geen langlopende leningen aangetrokken. Het overschot aan liquide middelen is uitgezet bij de schatkist van het Rijk, conform de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden.

Onze langlopende leningenportefeuille (opgenomen geldleningen) bestaat uit 2 deelportefeuilles. Eén deel is bedoeld voor de financiering van gemeentelijke investeringen. Een ander deel is doorgeleend aan Bredase woningcorporaties. De aflossingen op deze leningen bedroegen respectievelijk € 29,1 miljoen en € 13,7 miljoen. De omvang van beide portefeuilles daalde van € 377 miljoen naar € 334 miljoen (eind 2024).

De opgenomen leningen voor de woningbouw dateren uit het verleden en zijn onder dezelfde condities doorgeleend aan de woningcorporaties. Dit deel van de portefeuille neemt jaarlijks af door reguliere aflossingen. De gemiddelde rente blijft hoog, omdat leningen uit het verleden hogere rentetarieven hebben. Deze deelportefeuille nam af met € 13,7 miljoen tot € 33,9 miljoen.

In onderstaande tabel ziet u de ontwikkeling van de opgenomen en uitgegeven geldleningen.

Portefeuille langlopende leningen (> 1 jaar)	Restant hoofdsom 31-12-2023	Gem. rente	Nieuw opgenomen/ uitgegeven leningen	Aflossingen op leningen		Restant hoofdsom 31-12-2024	Gem. rente	Mutaties
Opgenomen leningen tbv Gem. Breda	329.644.117	1,76%		29.119.910		300.524.207	1,86%	- 29.119.910
Opgenomen leningen tbv woningbouw	47.650.364	3,31%		13.735.144		33.915.220	3,17%	- 13.735.144
Totaal opgenomen langlopende leningen	377.294.481			42.855.054		334.439.427		- 42.855.054
Uitgegeven leningen tbv derden	86.063.933		3,36%	2.350.000	3.390.345	85.023.588	3,39%	-1.040.345
Uitgegeven leningen tbv woningbouw	47.650.364		3,30%		13.735.144	33.915.220	3,17%	- 13.735.144
Totaal uitgegeven langlopende leningen	133.714.297			2.350.000	17.125.489	118.938.808		- 14.775.489
Netto langlopende schuld (totaal opg. - uitg. leningen)	243.580.184			- 2.350.000	- 25.729.565	215.500.619		- 28.079.565
Portefeuille kortlopende leningen (< 1 jaar)				pm	pm			
Totaal kortlopende en netto langlopende schuld	243.580.184					215.500.619		- 28.079.565

VERSTREKTE GELDLENINGEN EN GARANTIES

De gemeente Breda had eind 2024 een totaal aan verstrekte geldleningen van € 118,9 miljoen. Het overgrote deel hiervan is voor:

- BreedSaam: € 65,5 miljoen (€ 67,6 miljoen)
- de woningbouwcorporaties: € 33,9 miljoen (€ 47,6 miljoen)
- Chassé Theater Beheer NV: € 13,4 miljoen (€ 12,1 miljoen)

De kredietrisico's op deze leningen zijn minimaal. De leningen aan de woningbouwcorporaties zijn gegarandeerd door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Bij de overige leningen hebben we bijna overal hypothecaire zekerheid verkregen. Op alle leningen is regulier afgelost. Aan Chassé Theater Beheer NV is in 2024 een lening van € 2 miljoen verstrekt.

De omvang van de direct verleende garanties aan rechtspersonen is € 90 miljoen. Bijna overal hebben we hypothecaire zekerheid verkregen. Er is regulier afgelost op de gegarandeerde leningen.

De gemeente is achtervang bij 2 waarborgfondsen: WSW en Waarborgfonds Eigen Woningen. We staan indirect garant voor de leningen die het waarborgfonds garandeert. De gemeente wordt aangesproken als het waarborgfonds niet aan haar verplichtingen kan voldoen. De zekerheidsstructuur en financiële positie van deze waarborgfondsen is goed. Daardoor loopt de gemeente weinig risico. De omvang van de uitstaande leningen waarvoor we garant staan bij het WSW nam toe met bijna € 68,5 miljoen.

Bedragen x € 1.000

Borgstellingen of garantstellingen aan natuurlijke- en rechtspersonen	Oorspronkelijke hoofdsom	31-12-2023	31-12-2024
Waarborgfonds sociale woningbouw	747.725	603.079	671.589
Gegarandeerde geldleningen voor het verkrijgen/ verbeteren van woningen	493	148	107
Overige gegarandeerde leningen	110.424	90.247	86.634
Totaalbedrag waartoe aan natuurlijke- en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt	858.642	693.474	758.330

RENTERISICOBEBEHEER

Het renterisico is het risico dat de rentelast van een gemeente ineens fors stijgt. Dit kan gebeuren als veel lopende schulden vervallen en opnieuw gefinancierd moeten worden tegen een fors hogere rente. De wetgever stelt daarom een grens aan het maximale jaarlijkse renterisico voor een gemeente (Wet FIDO). Deze grens bestaat uit de kasgeldlimiet (de norm voor leningen < 1 jaar) en de renterisiconorm (de norm voor leningen > 1 jaar). Deze normen bepalen onze speelruimte om verantwoord en goedkoop te financieren. Beide normen zijn gekoppeld aan (een percentage van) de omvang van onze begroting.

KASGELDLIMIET

Met de kasgeldlimiet voorkomt het Rijk dat een gemeente te veel financiert met kortlopende leningen (met een looptijd < 1 jaar) en zo te veel renterisico loopt. De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van de totale begrotingsomvang en maximeert de omvang van de opgenomen kortlopende geldleningen. Breda mocht in 2024 gemiddeld niet meer dan € 73 miljoen aan kortlopende geldmiddelen aantrekken.

Omdat de inkomsten en uitgaven in de tijd niet altijd gelijk lopen, mag een gemeente de kasgeldlimiet 2 aaneengesloten kwartalen overschrijden. Daarna moeten de kortlopende leningen weer onder de kasgeldlimiet komen, bijvoorbeeld door kortlopende leningen om te zetten naar langlopende leningen. De tabel hieronder laat zien dat de kasgeldlimiet in 2024 geen enkel kwartaal is overschreden.

Bedragen x € 1 miljoen

	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Omvang begroting per 1 januari 2024 - de grondslag	865	865	865	865
Toegestane kasgeldlimiet:				
- in % van de grondslag	8,5%	8,50%	8,50%	8,50%
- omvang kasgeldlimiet	74	74	74	74
Toets kasgeldlimiet:				
Gemiddeld overschot vlottende middelen	11	10	27	45
Gemiddeld opgenomen vlottende schuld	22	23	0	0
Toegestane kasgeldlimiet	74	74	74	74
Onderschrijding (+) / overschrijding (-) van kasgeldlimiet	63	61	101	119

RENTERISICONORM

De renterisiconorm voorkomt dat een te groot deel van de totale gemeentelijke schuld (met een looptijd > 1 jaar) in eenzelfde jaar vervalt en opnieuw gefinancierd moet worden tegen een mogelijk fors hogere rente. Het Rijk stelt de renterisiconorm op 20% van de gemeentelijke begroting. Dat dwingt een spreiding van minimaal 5 jaar af van de schuld in de vervalkalender. Breda mocht in 2024 maximaal € 151 miljoen aan langlopende schulden opnieuw financieren en/of aan een renteherziening onderhevig laten zijn.

De tabel laat zien dat we in 2024, net als in eerdere jaren, voldeden aan de norm. De gemeentelijke schuldportefeuille heeft een gemiddeld lange looptijd. Daardoor zijn de jaarlijkse aflossingsbedragen relatief laag en overschrijden we de renterisiconorm niet. De schuldportefeuille heeft genoeg spreiding om het renterisico te beperken. In Breda is de netto-rentelast minder dan 0,5% van de begroting.

Bedragen x € 1 miljoen

	2021	2022	2023	2024
Begrotingsomvang	688	722	755	865
Renterisiconorm (20% van de begroting)	138	144	151	173
Aflossingen op de vaste schuld	28	28	24	43
Ruimte (+) onder risiconorm	110	117	127	130

SCHATKISTBANKIEREN

Sinds eind 2013 is schatkistbankieren verplicht voor decentrale overheden. Gemeenten mogen niet meer beleggen, maar moeten overtollige middelen bij de schatkist afstorten. Een drempelbedrag is vrijgesteld om het dagelijkse betalingsverkeer niet te verstoren. De drempelwaarde is per 1 juli 2021 gewijzigd naar 2% van de begroting (tot € 500 miljoen) plus 0,2% van het meerdere. Voor Breda is de drempel in 2024 € 10,7 miljoen.

De gemeente heeft geen structurele overtollige middelen en stort tijdelijke overschotten dagelijks af. Dat gebeurt automatisch als het saldo van de gemeentelijke rekeningenstructuur bij de BNG Bank positief is. Het drempelbedrag is in 2024 in geen van de kwartalen overschreden.

Bedragen x € 1.000

Berekening en benutting drempelbedrag schatkistbankieren	Drempel	Drempel	Drempel	Drempel
Drempelbedrag 2024 is 2% van Begroting over eerste € 500M + 0,2 % over het meerdere.	10.730	10.730	10.730	10.730
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	490	0	230	900
Ruimte onder het drempelbedrag	10.240	10.730	10.500	9.830
Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0	0

TREASURYRESULTAAT

Het treasuryresultaat is het verschil tussen de netto-rentelast en de doorbelasting daarvan naar de taakvelden en grondexploitaties. Het resultaat in 2024 komt uit op € 2,37 miljoen. Dat is ruim € 2,8 miljoen meer dan we hadden geraamd bij de begroting. Het verschil bestaat vooral uit lagere rentelasten voor kortlopende leningen. In plaats van een geraamde rentelast van € 1,76 miljoen hebben we een renteopbrengst van € 0,67 miljoen behaald. Dit verschil is ontstaan doordat we veel subsidies van het Rijk vooruit hebben ontvangen en doordat de realisatie achterblijft bij het beoogde investeringsvolume.

Werkelijke rentelasten en -baten	Jaarrekening 2023 rente %	Jaarrekening 2023 bedrag	Begroting 2024 rente %	Begroting 2024 bedrag	Jaarrekening 2024 rente %	Jaarrekening 2024 bedrag
Rente vaste schulden: OG-gemeente	1,70%	5.958.225	1,86%	5.846.007	1,86%	5.850.287
Rente vaste schulden: OG-woningbouw	3,26%	1.614.457	3,29%	1.542.707	3,17%	1.293.847
Rente nieuwe langlopende schulden (2023/2024)			3,00%	0		
Rente nieuwe kortlopende schulden (2024)		-64.897	3,00%	1.764.043		-670.192
Overige financieringslasten (saldo)		-42.575				-15.502
Totaal werkelijke rentelasten		7.465.210		9.152.758		6.458.440
Externe rentebaten UG/gemeente	3,36%	2.944.010	3,29%	1.542.832	3,39%	1.294.837
Externe rentebaten UG/woningbouw	3,30%	1.614.639	3,37%	2.840.992	3,17%	2.905.966
Totaal werkelijke rentebaten		4.558.649		4.383.824		4.200.803
Saldo werkelijke rentelasten minus -baten		2.906.561		4.768.934		2.257.637
Bij: Rente over eigen vermogen (reserves)	0,75%	1.248.665	1,50%	2.845.635	1,80%	2.877.660
Bij: Rente over voorzieningen	0,75%	427.588	1,50%	763.965	1,80%	1.112.940
Saldo rentelasten over eigen vermogen en voorzieningen		1.676.253		3.609.600		3.990.600
Totaal toe te rekenen rentelast		4.582.814		8.378.534		6.248.237
Toe te rekenen aan grondexploitaties	1,56%	457.350	1,50%	250.995		466.530
Resteert toe te rekenen aan taakvelden (vaste activa)		4.125.463	1,58%	8.127.538		5.781.707
De toegerekende rente aan taakvelden via renteomslag ad	0,75%	3.889.015	1,50%	7.719.390		8.152.604
Resultaat treasury		-236.448		-408.148		2.370.897
Saldo werkelijke rentelasten minus - baten / omvang van de begroting		0,40%				0,26%

Paragraaf Openbaarheid Wet open overheid

INLEIDING

De Wet open overheid (Woo) is op 1 mei 2022 in werking getreden en heeft als doel om overheden transparanter te maken en ervoor te zorgen dat overheidsinformatie beter en makkelijker vindbaar is. De Woo regelt dat iedereen een verzoek om informatie kan indienen. Daarnaast verplicht de Woo ons om informatie uit 11 informatiecategorieën actief openbaar te maken. Deze verplichtingen worden over een periode van 5 jaar gefaseerd ingevoerd en zijn deels in werking getreden. De Woo moet in 2027 volledig ingevoerd zijn.

WAT HEBBEN WE IN 2024 AAN DE WET OPEN OVERHEID GEDAAN?

1. Woo-verzoeken

Het proces van de behandeling van een Woo-verzoek is in 2022 al volledig aangepast aan de Woo (van Wob naar Woo). Daarbij zijn onder andere 2 Woo-functionarissen aangesteld. Ook is het proces geactualiseerd en gedigitaliseerd.

In 2024 hebben we 151 Woo-verzoeken ontvangen; een stijging van 15% ten opzichte van 2023. Van deze 151 Woo-verzoeken zijn er in 2024 137 afgehandeld.

De VNG monitort sinds 2022 of Woo-verzoeken binnen de wettelijke termijn worden afgehandeld en of er contact is opgenomen met de verzoeker (om diens verzoek te verduidelijken). Voor 2024 heeft de VNG de norm gesteld dat 90% van de Woo-verzoeken binnen de wettelijke termijn moet zijn behandeld. In 2024 hebben we 95 Woo-verzoeken binnen de termijn afgehandeld, dus 70%. Hiermee voldoen we niet aan de VNG-norm. Een verklaring hiervoor is de toename van het aantal Woo-verzoeken en de complexiteit ervan.

We zien dat het aantal Woo-verzoeken ieder jaar stijgt: van 97 in 2022 naar 151 in 2024. De Woo-verzoeken worden ook complexer. De vraag naar documenten beperkt zich vaak niet meer tot een bepaald onderwerp of een soort document, waardoor bij de behandeling ervan meerdere afdelingen betrokken moeten worden. Dit leidt geregeld tot een complexe zoekopdracht die weer leidt tot een groot aantal documenten. Deze trend is begin 2023 gestart en heeft zich in 2024 doorgezet. Waar we in 2022 gemiddeld 25 documenten per Woo-verzoek vonden, waren dat er in 2023 al zo'n 60 en in 2024 zelfs 89. Bij meerdere complexe en uitgebreide Woo-verzoeken bedroeg het aantal documenten zelfs meer dan 300. Het kostte daarom meer tijd om zo'n verzoek te kunnen behandelen. De behandeltermijn van 6 weken bleek in zulke gevallen moeilijk haalbaar.

Jaar	Totaal	Afgehandeld binnen termijn	Norm VNG	Contact met verzoeker	Norm VNG
2024	137	70%	90%	90%	40%
2023	124	80%	75%	90%	20%
2022	98	89%	55%	60%	10%

2. Het actief openbaar maken

De implementatie van het actief openbaar maken van 11 informatiecategorieën verloopt gefaseerd. Het is tot nu toe onduidelijk hoe die fasering gaat verlopen, maar er worden 4 tranches verwacht die via een koninklijk besluit bekend worden gemaakt. Per besluit wordt aangegeven welke informatiecategorieën het betreft. Ook moet de (web)locatie van de documenten worden opgenomen in de landelijke Woo-index.

Op 6 juni 2024 is per koninklijk besluit vastgesteld dat de 1e tranche per 1 november 2024 inging voor de volgende informatiecategorieën:

- wetten en algemeen verbindende voorschriften
- overige besluiten van algemene strekking
- organisatie en werkwijze
- bereikbaarheidsgegevens

In Breda gebruiken we voor het openbaar maken van informatie zo veel mogelijk bestaande (verplichte) voorzieningen. Voor wetten, algemeen verbindende voorschriften en overige besluiten van algemene strekking gebruiken we bestaande landelijke voorzieningen als www.officielebekendmakingen.nl en www.wetten.nl. Onze organisatie- en bereikbaarheidsgegevens zijn te vinden op de website van Breda. De genoemde weblocaties zijn voor Breda in de landelijke Woo-index opgenomen.

Om informatie openbaar te kunnen maken, moet deze binnen onze organisatie eerst makkelijk vindbaar en ontsluitbaar worden gemaakt. Dit betekent goed informatiebeheer. Bij de verbetering van ons informatiebeheer volgen we de fasering vanuit de Woo. De 2e fase van actief openbaar maken zal zich richten op onder andere convenanten en Woo-verzoeken. Deze categorieën moeten naar verwachting vanaf medio 2025 actief openbaar gemaakt worden. In 2024 zijn we daarom gestart met de verbetering van het informatiebeheer van deze categorieën. Voor informatiecategorieën waar nog geen publicatievoorzieningen voor bestaan, zijn we in 2024 gestart met de ontwikkeling hiervan.

Omdat de bestaande en toekomstige openbare informatie verspreid staat over meerdere weblocaties, willen we deze informatie voor alle Bredanaars toegankelijker maken. We hebben hiervoor in oktober 2024 het platform <https://open.breda.nl> gelanceerd. Hierop zijn alle categorieën van openbare informatie opgenomen, waarbij mensen direct worden verwezen naar de juiste weblocatie.

Paragraaf Bedrijfsvoering

BEDRIJFSVOERING

In 2024 hebben we de verbetering van onze bedrijfsprocessen doorgezet. Onze bedrijfsvoering is daarvoor zo doeltreffend en doelmatig mogelijk ingericht en wordt continu bijgesteld vanwege veranderingen in wet- en regelgeving. Bijvoorbeeld op het gebied van privacy en gegevensbescherming. Onze bedrijfsprocessen zorgen ervoor dat we onze beleidsdoelstellingen kunnen behalen en onze wettelijke taken kunnen uitvoeren.

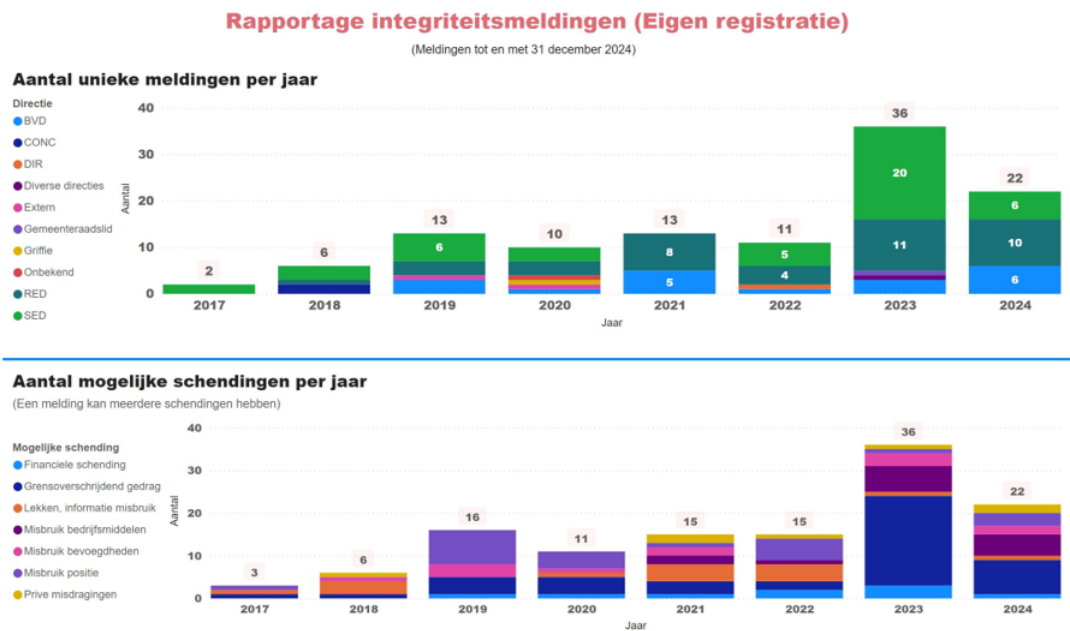
Een uitgebreide beschrijving van onze resultaten vindt u in programma 5 'Organisatie en financiën van Breda'.

INTEGRITEIT EN FRAUDERISICOBEBEERSING

De gemeente Breda wil een betrouwbare en integere organisatie zijn. Belangrijke bouwstenen hiervoor zijn het integriteitsbeleid, de bestuurlijke gedragscodes en de gedragscode voor medewerkers, het afleggen van de ambtseed, de integriteitscoördinator, bewustwordingscampagnes en duidelijke procedures voor meldingen. Als onderdeel van het integer handelen werd ook ruime aandacht besteed aan het voorkomen en signaleren van fraude. Daarmee bedoelen we: bewust misleiden of bedriegen om jezelf of een ander onrechtmatig te bevoordelen.

Vanaf 2023 hebben we gewerkt aan de hand van het Versterkingsplan Integriteitsbewustzijn, met acties om een veilige en plezierige werkomgeving te bevorderen. Dit deden we om de integriteit binnen onze organisatie te beschermen en te versterken, in lijn met de 'Brabantse norm weerbare overheid'. De beschikbare middelen en capaciteit hebben we vooral ingezet op handhaven. Bijvoorbeeld door het opstellen, bekendmaken en bespreken van de gedragscode, het afleggen van de eed/beloofte en het monitoren en uitvoeren van meldingsregels en processen.

Acties die we nog willen uitvoeren met de benodigde middelen zijn vooral preventief. Denk aan: inzicht krijgen in kwetsbare functies en de screening van medewerkers met zo'n functie, het uitvoeren van meerdere soorten risicoanalyses, herhaling van de VOG en VOG-P en het trainen van medewerkers en leidinggevendenden. Om te voorkomen dat we van incident naar incident bewegen is het noodzakelijk om ons integriteitssysteem verder uit te bouwen met preventieve en moreel-lerende maatregelen (moresprudentie).

In de tabel is het aantal meldingen en de aard van de meldingen opgenomen (vermoedens van integriteitsschendingen en misstanden). Na een fikse toename in 2023 - in lijn met de landelijke

trend, media-aandacht en de cijfers van de afdeling Werk - zagen we in 2024 een afname. Vooral het aantal meldingen van grensoverschrijdend gedrag nam fors af. Dit komt onder meer door een verbeterde intake na een integriteitsmelding. Ongemakkelijke gesprekken worden door medewerkers soms als onveilig of grensoverschrijdend betiteld en als mogelijke integriteitsschending gemeld. Dit wordt nu tijdens de intake onderzocht en daaruit volgt regelmatig het advies om bemiddeling of mediation in te zetten. Ook de vertrouwenspersonen dragen hier positief aan bij.

Een deel van de meldingen betreft signalen van financiële schending of misbruik van bedrijfsmiddelen die mogelijk kunnen duiden op fraude. Vanwege de vertrouwelijkheid en de status van (de afronding van) het onderzoek worden in deze jaarstukken geen details over eventuele cases vermeld. De informatievoorziening vindt plaats conform de afspraken. Als de uitkomsten van het onderzoek daar aanleiding toe geven, voeren we aanpassingen in de bedrijfsvoering door. Voor de meldingen die nog in behandeling zijn hebben we op basis van de beschikbare informatie vastgesteld dat er geen risico is op een materiële afwijking voor de jaarrekening.

Frauderisicobeheersing

De verantwoordelijkheid voor het beheersen van frauderisico's ligt bij de eigenaren van de primaire processen. Zij worden hierbij ondersteund met beleid en formats.

In 2022 heeft de auditfunctie een eerste frauderisicoanalyse uitgevoerd op zes kernprocessen: betalingsorganisatie, grondexploitatie, inhuur, inkopen/aanbesteden, verstrekken van subsidies en verhuuropbrengsten. In 2023 hebben zij een verdiepingsslag uitgevoerd en is de analyse verbreed naar andere processen. Sinds 2024 vormt de analyse een regulier onderdeel van de interne audits op alle materiële financieel kritieke processen. Bij de risicoanalyse worden, in nauwe samenwerking met de organisatie, de risico's en beheersmaatregelen in beeld gebracht. Waar nodig ondernemen we actie om restrisico's te verzachten of te aanvaarden. Tijdens de reguliere audits en de frauderisicoanalyse hebben we beoordeeld of er een risico is op een materiële afwijking voor de jaarrekening. Dat is op dit moment niet het geval.

AUDITFUNCTIE

De gemeente Breda heeft een centrale auditfunctie. Die geeft het college en de directie zekerheid over de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de (financiële) informatie en zij verbetert de sturing, beheersing en verantwoording. In 2024 is Team Audit Breda geprofessionaliseerd. Het auditcharter en het kwaliteitshandboek zijn vastgesteld. Daarmee zijn de positie, de werkwijze en de rapportagelijnen formeel vastgelegd, waardoor er een stevige basis ligt voor de uitvoering van audits en onderzoeken. Eind 2024 is de kwaliteit van de auditfunctie door een externe partij getoetst en is Team Audit Breda gecertificeerd door het Instituut van Internal Auditors. De positie in de organisatie is verstevigd en de scope van de auditfunctie is verbreed; met ingang van 2024 zetten we in op financiële, IT- en operationele audits.

Het auditplan vormt de basis voor de uitvoering van de audits. Belangrijke aandachtspunten in 2024 waren de beheersing en verantwoording van de inkomende subsidies en de verbetering van de interne beheersing. De auditaanpak, de uitkomsten, de auditdossiers en de auditrapportages zijn kwalitatief ruim voldoende gewaardeerd door de externe accountant en worden betrokken bij de oordeelsvorming over de jaarstukken.

Op basis van de interne audits ontvangen de directie en het college periodiek een rapportage over de kwaliteit en rechtmatigheid van de sturing, de beheersing en de verantwoording. De adviezen en aanbevelingen worden door de directie en het management gebruikt bij de procesverbetering. De rapportages vormen daarnaast de basis voor de rechtmatigheidsverantwoording.

TOELICHTING RECHTMATIGHEIDSVERANTWOORDING

Begrotingsrechtmatigheid

Overschrijdingen aan de lastenkant zijn in beginsel onrechtmatig, maar kunnen als acceptabel bestempeld worden. Volgens de financiële verordeningen die de gemeenteraad in december 2024 heeft vastgesteld, is een overschrijding in de volgende situaties acceptabel:

- Er is sprake van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren.
- Er is sprake van een overschrijding op een open-einde subsidieregeling.
- De overschrijding past binnen het bestaande beleid van de raad en is toereikend toegelicht in de jaarrekening en had niet eerder in een tussentijdse rapportage (bestuursrapportage) gerapporteerd en geautoriseerd kunnen worden.

Daarnaast moeten overschrijdingen aan de lastenkant en over- en overschrijdingen aan de batenkant tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad. Daaraan voldoen we als afwijkingen zijn opgenomen in de bestuursrapportage of in een begrotingswijziging gedurende het boekjaar óf als ze toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening als ze niet eerder gerapporteerd en geautoriseerd konden worden in de bestuursrapportage. Omvangrijke en politiek gevoelige afwijkingen zijn afzonderlijk aan de gemeenteraad bekendgemaakt en daarmee ook tijdig gecommuniceerd.

Tijdens de intern uitgevoerde analyse van de begrotingsrechtmatigheid hebben we vastgesteld dat afwijkingen waar mogelijk al waren vermeld in de bestuursrapportage en daarmee niet hebben geleid tot onrechtmatigheden. Overige afwijkingen passen binnen de situaties die we als acceptabel hebben aangemerkt en zijn daarmee ook rechtmatig. Per saldo resteren daarmee geen begrotingsonrechtmatigheden over het boekjaar 2024.

Bij investeringsprojecten zijn geen overschrijdingen te melden die niet binnen het totaal gevoteerde kredietbedrag passen. Daarmee zijn er voor 2024 geen onrechtmatigheden op dit onderdeel.

Voorwaardencriterium

Inkoop/aanbesteding

De in 2024 geconstateerde onrechtmatigheden van € 2,7 (in 2023 € 4,9 miljoen) betreffen met name de kosten van maatwerkovereenkomsten Jeugdhulp die niet financieel rechtmatig zijn aanbesteed (€ 1,6 miljoen). Deze overeenkomsten worden om uiteenlopende oorzaken per casus afgesloten met niet WBO gecontracteerde aanbieders voor vormen van jeugdhulp die in totaliteit beschouwd de aanbestedingsgrenzen overschrijden en als onrechtmatig worden aangemerkt. De overige fouten betreffen de kosten van het contract voor vaste verbindingen 2025-2027 (€ 0,8 miljoen) dat onderhands is aanbesteed ter overbrugging tot de afronding van de landelijke aanbesteding, een onderhands afgesloten contract voor ondersteuning voor het verkrijgen van ESF-subsidies en een doorwerkingsfout op een oud (niet rechtmatig) aanbesteed contract.

De opgenomen onduidelijkheid (€ 2,9 miljoen) gaat eveneens over de kosten voor maatwerkovereenkomsten Jeugdhulp in 2024. Bij deze kosten hebben we geen duidelijkheid verkregen over de financiële rechtmatigheid op basis van de beschikbare controle-informatie. Met de organisatie worden afspraken gemaakt om de rechtmatigheid van maatwerkovereenkomsten per casus te registeren en nadrukkelijker te monitoren.

In zijn algemeenheid is in 2024 de interne beheersing van het proces inkopen en aanbesteden verder verbeterd door de monitoring van de bestedingen en de registratie van contracten. Voor 2025 staan nog meer verbeteracties op de planning, waaronder contractbeheer, procesbewaking en monitoring van de spend op basis van dashboarding.

Inhuur derden

In 2024 is de interne beheersing van het inhuurproces op niveau gebleven. Er is voornamelijk ingezet op het behoud van de kwaliteit van de basisprocessen en de deelname aan regionale werkgroepen. Vanuit het transitieplan staan nog enkele actiepunten open, zoals de ontwikkeling van stuurinformatie en de koppeling van het inhuursysteem en de verplichtingenadministratie. Ook het inrichten van kwaliteitscontroles zal bijdragen aan een verdere verbetering van de interne beheersing en de kwaliteitsborging.

De aanbestedingsfouten uit het verleden zijn grotendeels opgelost. Voor 2024 zijn uit de interne analyses onrechtmatigheden naar voren gekomen voor een bedrag van € 0,8 miljoen (in 2023 was dit nog € 1,1 miljoen). Dit betreft nieuwe fouten voor 2024 en de afloop van fouten uit voorgaande jaren. Er zijn geen doorwerkingsfouten naar komende jaren meegenomen. Bij de aselecte dossiercontroles over 2024 zijn geen onrechtmatigheden vastgesteld.

Participatie

De onduidelijkheid bij Participatie (€ 0,5 miljoen) betreft de inschatting van de financiële omvang van de uitkeringen met ontbrekende/onvolledige uitkeringsdossiers uit 2020. Deze beperkte onzekerheid wordt vanaf 2025 weggenomen door de ontbrekende bewijsvoering aan te vullen en als onderdeel van de reguliere processen rechtmatigheidsonderzoeken uit te voeren.

M&O-criterium

Op 2 juli 2024 heeft het college een overkoepelende nota M&O-beleid vastgesteld. De basis hiervoor is bestaand gemeentelijk beleid ten aanzien van misbruik en oneigenlijk gebruik, zoals dat is vastgelegd in de beleidsstukken op het gebied van het sociaal domein en subsidie- en vergunningverstrekking.

Op het moment dat de organisatie vanuit de uitvoering van de Participatiewet en het toezicht op uitkeringscliënten signalen ontvangt dat er wellicht misbruik is gemaakt van een regeling, wordt er nader onderzoek gedaan. Nadat is vastgesteld dat inderdaad misbruik is gemaakt, wordt het ten onrechte uitgekeerde bedrag teruggevorderd en wordt er een maatregel opgelegd. In 2024 is voor een bedrag van circa € 320.000 aan fraudevorderingen opgeboekt. Een deel (circa € 50.000) is daarvan reeds ontvangen. De gemeente voert incassomaatregelen uit om de middelen terug te vorderen en waar nodig wordt voor het resterend saldo een voorziening getroffen.

ARTIKEL 213A-ONDERZOEKEN

Jaarlijks voert het college onderzoeken uit die zijn gericht op de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde beleid en het functioneren van de gemeentelijke organisatie. De conclusies en aanbevelingen van de uitgevoerde en afgeronde 213a-onderzoeken worden gebruikt bij de verbetering van de interne beheersing.

Over de programmering en status van deze onderzoeken rapporteren we in de begroting en de jaarrekening. De wettelijke basis voor deze onderzoeken is vastgelegd in artikel 213a van de Gemeentewet. Deze verplichting en werkwijze is nader uitgewerkt in de 'Verordening 2021 onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van de gemeente Breda'.

In 2024 hebben we geen onderzoeken afgerond vanwege capaciteitsproblemen, de professionalisering van de auditfunctie (eind 2024 afgerond) en de aanbesteding van de accountantscontrole (begin 2025 afgerond). Dankzij de versterking van de auditfunctie is er meer capaciteit beschikbaar voor het uitvoeren van audits en onderzoeken, waaronder 213a-onderzoeken. Hierna lichten we de status van de lopende onderzoeken en nog op te starten onderzoeken toe.

LOPENDE (EN IN 2025 TE STARTEN) ONDERZOEKEN

Evaluatie nota Risicobereidheid en weerstandsvermogen

Beschrijving/Scope

In 2017 is de huidige nota Risicobereidheid en weerstandsvermogen door de gemeenteraad vastgesteld. Na 2017 hebben er diverse ontwikkelingen plaatsgevonden op het gebied van risicomanagement, waaronder de risicootpak bij de grote bijzondere projecten. Dit soort nieuwe ontwikkelingen willen we ook een plaats geven in het nieuwe beleidskader. Vooruitlopend op de actualisatie voeren we een evaluatie uit, waarbij we ook nieuwe ontwikkelingen op het gebied van risicomanagement betrekken.

Doelstelling

Risicomanagement is belangrijk om een goede afweging te kunnen maken om ambities en kansen die zich voordoen bewust te realiseren. Daarnaast is het noodzakelijk om de vastgestelde risico's adequaat te beheersen. Een kwalitatief goed en compleet beleidskader is hierbij onmisbaar. De uitkomsten van het onderzoek vormen hierbij een belangrijke basis.

Status uitvoering

Het onderzoek is afgerond, de eindrapportage volgt in Q2 2025. Door prioriteitstelling en capaciteitsproblemen is er sprake van vertraging ten opzichte van de oorspronkelijke planning (Q2 2024).

Verbonden partijen (gemeenschappelijke regelingen)

Beschrijving/Scope

Een groot deel van het gemeentelijk takenpakket (ruim 40%) hebben we ondergebracht bij verbonden partijen. Dit zijn privaatrechtelijke en publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Het deelnemen aan verbonden partijen brengt financiële en bestuurlijke risico's met zich mee. Centraal in het onderzoek staat de vraag op basis van welke doelen de gemeente deelneemt en of er sprake is van een adequate invulling van de governance, waarbij het accent wordt gelegd op het geheel van bestuurlijke en ambtelijke betrokkenheid, afstemming en advisering.

Doelstelling

Met het onderzoek wordt de huidige governance beoordeeld. Op basis daarvan kan een verbeteraanpak worden opgesteld voor de bestuurlijk-ambtelijke samenwerking (betrokkenheid, afstemming en advisering). Hierbij is ook aandacht voor de (gewenste) centrale ambtelijke regierol.

Status uitvoering

Het onderzoek is gestart in Q2 2024. Vanwege capaciteitsproblemen wordt de uitvoering en afronding van het onderzoek uitgesteld naar Q3/Q4 2025.

Evaluatie ontvlechting/vervlechting ATEA

Beschrijving/Scope

In de periode 2019-2021 hebben we het proces doorlopen om het voormalige ATEA te ontvlechten en te integreren in de gemeentelijke organisatie. In dit complexe proces zijn niet alleen de medewerkers maar ook de bedrijfsvoeringsaspecten geïntegreerd binnen de bestaande gemeentelijke onderdelen en processen.

Doelstelling

Door het onderzoek wordt duidelijk of de gestelde doelen zijn behaald en of er verdere verbeteringen mogelijk zijn.

Planning uitvoering

Het onderzoek is afgerond, de eindrapportage volgt in Q2 2025. Door prioriteitstelling en capaciteitsproblemen is er sprake van enige vertraging ten opzichte van de oorspronkelijke planning (Q4 2024).

Implementatie Omgevingswet

Beschrijving/Scope

Sinds 1 januari 2024 is de Omgevingswet definitief van kracht. De organisatie heeft de afgelopen jaren veel energie gestoken in de voorbereiding van de uitvoering van deze nieuwe wet. Daarbij zijn onder andere de werkprocessen heringericht. Daarnaast hebben we voorbereidingen getroffen voor een intensievere manier van participatie met belanghebbenden en voor het gebruik van een nieuwe digitale tool (Digitaal Stelsel Omgevingswet, DSO). Vooral vanuit het oogpunt van leren en ontwikkelen is het gewenst om dit omvangrijke en complexe proces te evalueren. Het accent ligt op het proces van vergunningverlening.

Doelstelling

Met het onderzoek beoordelen we de effectiviteit en efficiëntie van het nieuwe proces van vergunningverlening waarbij diverse onderdelen van de gemeentelijke organisatie betrokken zijn.

Status uitvoering

De voorbereiding van het onderzoek is gestart in Q4 2024. De afronding wordt voorzien in Q3 2025 (was Q1 2025).

Europa, lobby en subsidies

Beschrijving/Scope

Op dit moment werken we met beperkte personele capaciteit en middelen aan de Europese lobbystrategie en de verkenning van subsidiemogelijkheden. Dit vraagt om een evaluatie of heroriëntatie gezien de vele kansen die zich in Europees verband voordoen voor de gemeente Breda. Daarbij is het ook gewenst om het interne proces van de afstemming van subsidiemogelijkheden te beoordelen en te optimaliseren.

Doelstelling

We onderzoeken mogelijke verbeteringen van de organisatorische opzet, de invulling en de samenwerking om meer kansen te kunnen verzilveren die zich in Europees verband voordoen voor Breda.

Status uitvoering

De voorbereiding van het onderzoek is gestart in Q4 2024. De afronding wordt voorzien in Q4 2025 (was Q2 2025).

ACCOUNTANTSCONTROLE

De onafhankelijke accountant beoordeelt de getrouwheid van de jaarrekening volgens het controleprotocol dat de gemeenteraad hiervoor heeft vastgesteld. De controleverklaring van de onafhankelijke accountant omvat ook de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording en de rechtmatigheid van de SiSa-regelingen. In diens verslag rapporteert de onafhankelijke accountant aan de gemeenteraad over de kwaliteit van de financiële sturing, de beheersing en de verantwoording.

Strekking Controleverklaring				
Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeel onthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% van de lasten)	≤ 1%	>1% <3%		≥ 3%
Onzekerheden in de controle (% van de lasten)	≤ 3%	>3% <10%	≥ 10%	

Jaarrekening

Balans

Bedragen x €1.000

	Balans 31-12-2023	Balans 31-12-2024
Activa		
Vaste activa		
<i>Immateriële vaste activa</i>		
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	43	37
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	4.723	5.188
Totaal Immateriële vaste activa	4.766	5.225
<i>Materiële vaste activa</i>		
Investerings economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	160.578	170.288
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	86.385	98.243
Investerings met economisch nut	268.676	265.176
Totaal Materiële vaste activa	515.639	533.707
<i>Financiële vaste activa</i>		
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	2.387	2.387
Leningen aan deelnemingen	13.091	14.364
Leningen aan openbare lichamen	208	184
Leningen aan woningbouwcorporaties	47.650	33.915
Overige langlopende leningen	88.130	91.539
Totaal Financiële vaste activa	151.466	142.389
Totaal Vaste activa	671.871	681.322
Viottende activa		
<i>Voorraden</i>		
Gereed producten en handelsgoederen	93	81
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	13.879	7.079
Overige grond- en hulpstoffen	500	500
Totaal Voorraden	14.472	7.661
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>		
Overige vorderingen	50.640	62.613
Vorderingen op openbare lichamen	4.853	6.917
Totaal Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	55.493	69.530
Liquide middelen		
Liquide middelen	144	66
Totaal Liquide middelen	144	66
<i>Overlopende activa</i>		
Nog te ontvangen voorschotten van Europese overheidslichamen	2.233	382
Nog te ontvangen voorschotten van het Rijk	4.889	6.335
Nog te ontvangen voorschotten van overige Nederlandse overheidslichamen	1.458	1.402
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	63.518	57.260
Totaal Overlopende activa	72.098	65.379
Totaal Viottende activa	142.207	142.635
Totaal Activa	814.077	823.957

Bedragen x €1.000

	Balans 31-12-2023	Balans 31-12-2024
Passiva		
Eigen Vermogen		
<i>Reserves</i>		
Algemene reserve	104.077	101.861
Bestemmingsreserves	46.730	45.957
Totaal Reserves	150.807	147.819
<i>Gerealiseerd resultaat volgend uit het overzicht van de baten en lasten in de jaarrekening</i>		
Gerealiseerd resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	9.074	14.218
Totaal Gerealiseerd resultaat volgend uit het overzicht van de baten en lasten in de jaarrekening	9.074	14.218
Totaal Eigen Vermogen	159.881	162.037
Voorzieningen		
Voorzieningen	61.841	57.245
Totaal Voorzieningen	61.841	57.245
Totaal Voorzieningen	61.841	57.245
Vaste schulden		
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	377.294	334.439
Waarborgsommen	573	474
Totaal Vaste schulden	377.867	334.914
Totaal Vaste schulden	377.867	334.914
Vlottende passiva		
<i>Netto-vlottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>		
Banksaldi	1.691	1.922
Overige schulden	23.660	19.681
Totaal Netto-vlottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	25.350	21.603
<i>Overlopende passiva</i>		
Verplichtingen	64.649	74.800
Voorschotten van Europese overheidslichamen	46	60
Voorschotten van het Rijk	119.348	167.604
Voorschotten van overige Nederlandse overheidslichamen	1.727	2.263
Overige vooruitontvangen bedragen	3.368	3.432
Totaal Overlopende passiva	189.138	248.158
Totaal Vlottende passiva	214.489	269.761
Totaal Passiva	814.077	823.957
Totaal gewaarborgde geldleningen	693.474	758.330
EMU-saldo	-33.457	-14.156

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De jaarrekening is opgemaakt volgens de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de Verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet (de Financiële Verordening Gemeente Breda).

De cijfers van deze jaarrekening gaan over alle bij de Gemeente Breda behorende organisatieonderdelen. De waarderingsgrondslagen zijn vergelijkbaar met het voorgaande jaar.

Waardering

Vaste activa

De activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- en vervaardigingsprijs. Deelnemingen worden gewaardeerd tegen marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Immateriële vaste activa

Investerings- als onderdeel van een nog door de raad in te stellen grondexploitatie worden met ingang van 2017 geactiveerd onder de immateriële vaste activa. Daarbij wordt rekening gehouden met een aftrek van specifiek gerelateerde bijdragen van derden. Eventuele bijdragen uit bestemmingsreserves worden aangewend ter dekking van de kapitaallasten van genoemde type investeringen. Zodra de grondexploitatie bij raadsbesluit is ingesteld worden de geactiveerde investeringen ingebracht in de grondexploitatie.

Materiële vaste activa

Voor materiële vaste activa geldt dat de verkrijgingsprijs, waar van toepassing, is verminderd met ontvangen bijdragen van derden die in directe relatie met het actief staan, en subsidies.

Het uitgangspunt is, dat de materiële vaste activa altijd worden geactiveerd. Tot 2017 werden investeringen met maatschappelijk nut alleen dan geactiveerd als er onvoldoende dekking is uit de reserves of via de exploitatierekening. Bij een duurzame waardevermindering vindt afwaardering plaats, dan wel wordt een voorziening voor duurzame waardevermindering gevormd.

In de financiële verordening is bepaald dat het college nadere uitvoeringsregels vastlegt voor waardering en afschrijving van de vaste activa. In het financieel beleid zijn de afschrijvingstermijnen vastgelegd. De jaarlijkse afschrijvingen zijn gebaseerd op de geschatte economische levensduur en in principe lineair bepaald. Voor gebouwen gaan we uit van een annuïtaire afschrijvingsmethodiek. Investerings- met een aanschafwaarde onder de € 50.000 worden niet geactiveerd.

Voor de in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van 1e uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde.

Financiële vaste activa

De onder de financiële vaste activa opgenomen deelnemingen en verstrekte leningen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, zonodig verminderd met een voorziening voor oninbaarheid. Deelnemingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde als deze lager is dan verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Vlottende activa

Vorraden

De grondvoorraden en onderhanden werken zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs verminderd met al ontvangen verkoopopbrengsten. Op het moment dat we een tekort verwachten op een grondexploitatie treffen we een voorziening.

De gemeente heeft extracomptabel inzichtelijk gemaakt welke winstpotentie er is voor de complexen die naar verwachting afsluiten met een positief saldo. Winstneming gebeurt op basis van de POC-methode (Percentage of Completion). Tussentijds kan ook al winst worden genomen. In dat geval wordt het deel van de winst dat is gerealiseerd onttrokken aan de grondexploitatie. We bepalen de hoogte van de tussentijdse winstneming op basis van Percentage of Completion methode (POC). De berekeningswijze is als volgt: het percentage gerealiseerde kosten x het percentage gerealiseerde opbrengsten x het geprognosticeerde resultaat (rekening houdend met onzekerheden) = tussentijdse winstneming. Een uitgebreidere toelichting is opgenomen in de paragraaf grondbeleid.

Overige kortlopende activa

De overige kortlopende activa, zoals debiteuren, overige vorderingen en liquide middelen, zijn opgenomen tegen de nominale waarde, verminderd met een voorziening voor oninbaarheid.

Eigen vermogen

De algemene reserves dienen als algemeen financieel weerstandsvermogen. In bestemmingsreserves zijn bedragen gereserveerd voor (specifiek) benoemde toekomstige uitgaven of bijdragen aan budgetten.

Voorzieningen

Voorzieningen zijn opgenomen tegen nominale waarde, met uitzondering van de pensioenvoorziening voor politieke ambtsdragers (Voorziening APPA). Deze is gewaardeerd tegen contante waarde op basis van actuariële grondslagen. Voorzieningen voor planmatig onderhoud zijn onderbouwd met een meerjarenperspectief. Voor afvalstoffen en riolering zijn er voorzieningen, waarin we de jaarlijkse resultaten egaliseren.

Vaste schulden

De langlopende schulden hebben een looptijd van één jaar of langer. Deze zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met de gedane aflossingen.

Vlottende passiva

Kortlopende passiva, zoals crediteuren en overige schulden zijn ook opgenomen tegen nominale waarde.

Overig

Op bijzondere waarderingsgrondslagen van specifieke balansonderdelen gaan we in bij het betreffende onderdeel in de toelichting op de balans.

CAK eigen bijdrage

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding, zorg in natura of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de WMO een eigen bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de WMO geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen.

Normenkader Rechtmatigheidsverantwoording

Op 12 december 2024 heeft de gemeenteraad het normenkader vastgesteld. In het normenkader is alle wet- en regelgeving opgenomen waarover het college conform de "Financiële verordening Gemeente Breda 2024" verantwoording aflegt in de rechtmatigheidsverantwoording indien zich onrechtmatigheden of onduidelijkheden hebben voorgedaan bij de naleving van het voorwaardencriterium.

Resultaatbestemming

De mutaties in reserves waarover de gemeenteraad bij begroting(swijziging) al besloot, worden verantwoord na de bepaling van het saldo van baten lasten volgens het overzicht van baten en lasten. Het saldo volgens het overzicht van baten en lasten leidt, samen met de mutaties in de reserves waarover de gemeenteraad al besloot, tot een nog te bestemmen resultaat. Het resultaat staat als afzonderlijke post op de balans. De gemeenteraad besluit over de resultaatbestemming bij de behandeling van de jaarrekening.

Toelichting vaste activa

VASTE ACTIVA

Vaste activa zijn zaken die meerjarig hun nut en waarde behouden. Uitgaven aan deze zaken worden geactiveerd en hierover wordt gedurende de gebruiksduur afgeschreven. Er is onderscheid in immateriële, materiële en financiële vaste activa. Immateriële vaste activa zijn

kosten voor onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief. De materiële activa zijn stoffelijk van aard; bijvoorbeeld gebouwen, computers, sportvelden en voertuigen. De financiële vaste activa zijn geldleningen, beleggingen en vorderingen op lange termijn.

IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

Bedragen x €1.000

	Balans 31-12-2023	Balans 31-12-2024
<i>Immateriële vaste activa</i>		
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	4.723	5.188
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	43	37
Totaal Immateriële vaste activa	4.766	5.225

Kosten van onderzoek en ontwikkeling

De kosten van onderzoek en ontwikkeling betreffen voorbereidingskosten voor de ontwikkelingsgebieden (Havenkwartier, Gasthuisvelden, Centrum Oost, Bavel en Woonakker), MFA Bavel en het Talentencentrum. In 2023 is een bedrag van € 3,2 miljoen geactiveerd en € 2,2 miljoen afgeschreven. Daarnaast is Woonakker afgewaardeerd met € 0,5 miljoen omdat de boekwaarde voor het voorbereidingskrediet werd ingebracht in de nieuwe grondexploitatie Woonakker.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden

De bijdragen aan activa in eigendom van derden betreffen in het kader van monumentenzorg bijdragen aan restauraties op monumentale panden in de binnenstad. De geactiveerde bijdragen worden afgeschreven over een periode van 25 tot 30 jaar. In 2024 hebben er geen nieuwe bijdragen plaatsgevonden.

MATERIËLE VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa worden geactiveerd en afgeschreven op basis van de economische levensduur. Er is onderscheid in:

- Investerings met een economisch nut: investeringen die handelbaar zijn of die een bijdrage leveren aan het productieproces.
- Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven: de investeringslasten worden door middel van heffingen in rekening gebracht bij de gebruiker. Dit zijn specifiek de investeringen voor afvalstoffen en riolering.
- Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut: investeringen in de openbare ruimte (wegen, parken, viaducten et cetera) zijn niet handelbaar en leveren geen bijdrage aan productieprocessen.

Onderstaand een overzicht van de wijzigingen van de boekwaarde van deze materiële vaste activa in 2024.

Bedragen x €1.000

	Balans 31-12-2023	Balans 31-12-2024
<i>Materiële vaste activa</i>		
Investerings met economisch nut	268.676	265.176
Investerings economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	160.578	170.288
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	86.385	98.243
Totaal Materiële vaste activa	515.639	533.707

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2023	Bij: Investerings afgelopen jaar	Af: Des- inves- tering	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	Bijdragen van derden	Voorziening duurzame waardever- mindering	Boekwaarde 31-12-2024
Investerings met economisch nut:							
Gronden	63.330	11.162	2.160	0	171	5.258	66.903
In erfpacht uitgegeven gronden	9.883	1.035					10.918
Woonruimten	26	57	57	11			15
Bedrijfsgebouwen	149.906	2.619	4.444	6.624	88		141.369
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	3.119	2.265		904	623		3.857
Vervoermiddelen	9.099	2.538		1.709			9.928
Machines, apparaten en installaties	13.301	2.602		1.118	169		14.616
Overige mva	20.012	2.293	93	4.570	72		17.570
Subtotaal	268.676	24.571	6.754	14.936	1.123	5.258	265.176

Investerings met economisch nut gedekt door heffing							
Investerings waarvoor heffings kunnen worden geheven	160.578	14.828		4.460	658		170.288
Subtotaal	160.578	14.828	0	4.460	658	0	170.288

Investerings met een maatschappelijk nut							
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken t/m 2016	21.835			2.156			19.679
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken vanaf 2017	64.550	21.658	2.344	3.192	2.108		78.564
Subtotaal	86.385	21.658	2.344	5.348	2.108	0	98.243

Totaal	515.639	61.057	9.098	24.744	3.889	5.258	533.707
---------------	----------------	---------------	--------------	---------------	--------------	--------------	----------------

Investerings met economisch nut

In 2024 is aan investerings met economisch nut in totaal € 24,5 miljoen geïnvesteerd (2023: € 22,9 miljoen).

De investerings bij de gronden betrof met name de aankoop van een stuk grond aan de Frankenthalerstraat voor € 7,2 miljoen en voor aankoop gronden ten behoeve van biodiversiteit voor € 2 miljoen. Daarnaast is er ook grond aangekocht aan de Lange Vore voor € 1,4 miljoen.

De desinvestering betreft de verkoop van de grond Claudius Prinsenlaan 12-14 (€ 1,0 miljoen) en de afwaardering van diverse gronden (€ 1,1 miljoen).

De investerings in de bedrijfsgebouwen bestaan voornamelijk uit de verduurzaming van het vastgoed (€ 0,6 miljoen), oplegnokken voor het NAC stadion (€ 0,4 miljoen), aankoop pand Lange Vore , MFA Bavel (€ 0,5 miljoen) en aanpassingen in de huisvesting en brandveiligheid Stadskantoor (€ 0,3 miljoen).

De desinvestering betreft de verkoop van Claudius Prinsenlaan 12-14 (€ 4,4 miljoen).

De investerings bij Grond-, weg- en waterbouwkundige werken (€ 2,0 miljoen) zijn voorbereidingskosten voor gebiedsontwikkelings (waarvoor een bijdrage van € 0,6 miljoen ontvangen is). Bij vervoermiddelen is voor een bedrag van € 2,5 miljoen geïnvesteerd, waaronder vrachtwagens (€ 1,2 miljoen), kleine veegmachines (€ 0,4 miljoen) en een kraan-/haakarmwagen (€ 0,3 miljoen).

Voor de machines, apparaten en installaties zijn investerings voor de openbare verlichting (€ 2,0

miljoen) en vervanging warmtepomp ten behoeve van het stadskantoor (€ 0,2 miljoen).

Bij de overige materiële vaste activa zijn de grote investeringen geweest investeringen voor de flexibele organisatie (€ 1,1 miljoen), beveiligingscamera's (€ 0,2 miljoen), containers (€ 0,2 miljoen) en vervanging datacomponenten (€ 0,1 miljoen).

Investeringen waarvoor heffingen kunnen worden geheven

Dit betreffen de investeringen in riolering. In 2019 is het Stedelijk Waterplan 2019-2023 vastgesteld wat de basis vormt voor de uit te voeren investeringen. In 2024 is in de riolering € 14,0 miljoen geïnvesteerd (€ 2023: 18,7 miljoen). In 2024 is op deze investeringen € 4,4 miljoen afgeschreven (2023: € 4,2 miljoen). Daarnaast betreft het investeringen voor parkeren (€ 0,8 miljoen). De boekwaarde van deze investeringen bedraagt ultimo 2024 € 170 miljoen (2023: € 160,5 miljoen).

Investeringen met maatschappelijk nut

Dit betreffen de investeringen in onze openbare ruimte op het gebied van wegen, parken, viaducten en dergelijke ter grootte van € 21,6 miljoen (2023: € 20,8 miljoen). De grootste investeringen in 2024 waren investeringen in het kader van Uitvoeringsprogramma Mobiliteit (€ 6,0 miljoen), Gasthuisvelden, Nieuwe Mark (€ 5,0 miljoen) en Gasthuispoort, 1e fase Oostflank (€ 2,8 miljoen).

De onder deze post opgenomen bijdragen van derden (€ 2,2 miljoen) bestaat onder meer uit een bijdrageregeling regionale mobiliteitsprogramma's Noord Brabant (€ 0,2 miljoen), specifieke uitkering van het Rijk voor verkeersmaatregelen/verkeersveiligheid (€ 0,8 miljoen) en € 0,5 bijdrage Teteringsdijk van Synchroon in het kader van ontwikkeling project Tuinen van Genta.

Afschrijvingen

De jaarlijkse afschrijvingslast is bepaald conform de afschrijvingstabel in het financieel beleid. Op basis van levensduur wordt de jaarlijkse afschrijvingslast bepaald. Voor gebouwen schrijven we annuïtair af, wat wil zeggen een jaarlijks gelijkblijvende kapitaallast van rente plus afschrijving. Voor de overige activa schrijven we lineair af, waarbij de afschrijvingslast gelijk blijft, maar de rentelast gedurende de looptijd afneemt. Jaarlijks wordt beoordeeld of zich bijzondere waardeverminderingen hebben voorgedaan.

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

De financiële vaste activa zijn deelnemingen en verstrekte leningen gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, zonodig verminderd met een voorziening voor oninbaarheid. Deelnemingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde als deze lager is dan verkrijgingsprijs.

Bedragen x €1.000

	Balans 31-12-2023	Balans 31-12-2024
<i>Financiële vaste activa</i>		
Kapitaalverstrekingen aan deelnemingen	2.387	2.387
Leningen aan openbare lichamen	208	184
Leningen aan woningbouwcorporaties	47.650	33.915
Leningen aan deelnemingen	13.091	14.364
Overige langlopende leningen	88.130	91.539
Totaal Financiële vaste activa	151.466	142.389

KAPITAALVERSTREKKINGEN

Bedragen x €1.000

	Balans 31-12-2023	Balans 31-12-2024
<i>Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen</i>		
Aandelen/ beleggingen Brabant Water NV	735	735
Deelneming afwikkeling Essent	24	24
Aandelen / beleggingen Bank Nederlandse Gemeenten	644	644
Aandelen Neovita BV	191	191
Kapitaalverstrekking Stadsherstel NV	204	204
Kapitaalverstrekkingen Chasse Theater Beheer NV	227	227
Kapitaalverstrekk. Bredase Investeringsmij NV BrIM	227	227
Kapitaalsverstrekking Rewin	16	16
Kapitaalsverstrekking BrabantRing B.V.	120	120
Totaal Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	2.387	2.387

De nominale waarde van de aandelenbelangen in betreffende deelnemingen zijn in 2024 niet gewijzigd.

Bedragen x €1.000

	Balans 31-12-2023	Balans 31-12-2024
<i>Leningen aan openbare lichamen</i>		
Lening U/G Gemeente Moerdijk	208	184
Totaal Leningen aan openbare lichamen	208	184

De lening aan Gemeente Moerdijk betreft een huurkoopovereenkomst voor 15.460 containers tot en met september 2032. De containers worden uiterlijk september 2032 juridisch aan de Gemeente Moerdijk overgedragen, nadat het volledige bedrag van de koopsom (oorspronkelijk € 240.386) door de Gemeente Moerdijk is voldaan. Over het nog onbetaalde deel van de koopsom is de Gemeente Moerdijk jaarlijks rente verschuldigd, die gelijk is aan de omslagrente van Gemeente Breda.

Bedragen x €1.000

	Balans 31-12-2023	Balans 31-12-2024
<i>Leningen aan woningbouwcorporaties</i>		
U/G doorgeleend woningbouwcorporaties	47.650	33.915
U/G woningbouwleningen	0	0
Totaal Leningen aan woningbouwcorporaties	47.650	33.915

Het gaat hier om leningen aan WonenBregburg (€ 3,7 miljoen), Allee Wonen (€ 26,3 miljoen) en Laurentius (€ 3,9 miljoen). Er worden geen nieuwe leningen meer verstrekt aan woningbouwcorporaties. Afbouw van de portefeuille vindt plaats door de contractuele aflossingen. De laatste aflossingen op deze leningen zijn in 2047 (WonenBregburg), 2037 (Laurentius) en 2034 (Allee Wonen).

Bedragen x €1.000

	Balans 31-12-2023	Balans 31-12-2024
<i>Leningen aan deelnemingen</i>		
Chassé Theater Beheer NV	12.149	13.461
Stadsherstel NV	863	824
Enexis Holding NV	79	79
Totaal Leningen aan deelnemingen	13.091	14.364

Er is in 2024 een nieuwe lening verstrekt aan Chassé Theater Beheer NV. Op de leningen aan deelnemingen vinden de contractuele aflossingen plaats. De laatste aflossing op de leningen aan

Chassé Theater Beheer NV vindt plaats in 2043, de laatste aflossing door Stadsherstel NV vindt plaats in 2046. De lening aan Enexis wordt in 2080 afgelost.

Bedragen x €1.000

	Balans 31-12-2023	Balans 31-12-2024
<i>Overige langlopende leningen</i>		
Vordering SVn Startersleningen	7.970	12.914
Vordering SVn Toekomstbestendig Wonen Regeling	2.444	3.938
Vordering Nationaal Restauratie Fonds	953	885
Leningen gemeentelijke kredietbank	1.656	1.475
Leningen sociale zaken	1.727	1.380
BreedSaam	67.650	65.460
Leningen U/G Woonwagenerpelen	603	564
Leningen U/G Verduurzaming particuliere woningen	23	20
Leningen U/G Klimaatfonds Breda	255	203
Leningen U/G Sportverenigingen	1.399	1.401
Leningen U/G Starterslift Investment BV	250	250
Leningen U/G Horecabedrijven schrijnende gevallen	212	119
Leningen U/G Cultuur	2.988	2.930
Totaal Overige langlopende leningen	88.130	91.539

Startersleningen

In 2024 is in totaal € 5 miljoen aan beschikbaar gesteld krediet overgemaakt aan het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) voor het verstrekken van nieuwe startersleningen. De gemeente heeft de uitvoering van de startersleningen uitbesteedt aan SVn en betaalt daar een beheersvergoeding voor, die jaarlijks in mindering wordt gebracht op de vordering.

Toekomstbestendig Wonen Regeling

Net als de startersleningen hierboven zijn de leningen in het kader van de Toekomstbestendig Wonen Regeling ondergebracht bij SVn. In 2024 is € 1,5 miljoen gestort bij SVn voor het verstrekken van nieuwe leningen. Ook hier wordt jaarlijks de verschuldigde beheersvergoeding in mindering gebracht op de vordering bij SVn.

Vordering Nationaal Restauratie Fonds

De gemeente Breda heeft bij het Nationaal Restauratie Fonds een rekening-courant en revolving fund van oorspronkelijk € 1,37 miljoen. De lening loopt af in 2037.

Leningen gemeentelijke kredietbank

Deze post betreft de door de Kredietbank van de Gemeente Breda verstrekte leningen in het kader van de schuldhelpverlening van cliënten om schulden beheersbaar te houden en op te lossen.

Leningen Sociale Zaken

In 2020 en 2021 is voor in totaal € 1,3 miljoen aan zogenaamde TOZO-leningen verstrekt. TOZO is een tijdelijke overbruggingsregeling voor zelfstandige ondernemers die door corona in de problemen zijn gekomen. TOZO kent twee soorten voorzieningen, namelijk inkomensondersteuning (een tegemoetkoming) en leningen voor bedrijfskapitaal. Hier gaat het om laatstgenoemde voorziening. Van de TOZO-leningen is eind 2024 nog een bedrag van € 0,7 miljoen (2023: € 0,9 miljoen) terug te vorderen. Verder zijn onder deze post verstrekte bedrijfskredieten in het kader van de Participatiewet opgenomen.

Leningen BreedSaam

De gemeente Breda heeft in 2014 de overeenkomst doordecentralisatie onderwijshuisvesting voor het primair en speciaal onderwijs ondertekend. In het kader daarvan zijn de onderwijsgebouwen tegelijkertijd met het verstrekken van leningen overgedragen aan BreedSaam. Aan de doordecentralisatieovereenkomst ligt een business case ten grondslag met een aantal

kaderstellende voorwaarden. Op basis daarvan wordt het risico op oninbaarheid van deze leningen nihil geacht. In 2055 wordt de laatste aflossing op de leningen aan Breedsaam gedaan.

Leningen u/g woonwagenerpelen

Voor bewoners op woonwagenerpelen, waarvoor het lastig is om een koop van het perceel van de gemeente te financieren, biedt de gemeente Breda de mogelijkheid om het perceel in eigendom te verkrijgen door middel van huurkoop. Middels deze financieringsvorm is het gelukt om 33 percelen te verkopen (in 2024: 0, in 2023: 0, in 2022: 1, in 2021: 2, in 2020: 8, in 2019: 20, 2018: 2).

Leningen u/g Verduurzaming particuliere woningen:

In het kader van de regeling "Subsidie verduurzamen woning Doornbos-Linie en Hoge Vucht" zijn in 2019 twee leningen verstrekt ten behoeve van verduurzamingsmaatregelen. Hierna zijn géén nieuwe leningen meer verstrekt.

Leningen u/g Klimaatfonds Breda

Vanuit het Klimaatfonds zijn 7 leningen verstrekt tegen een lage rente om projecten te realiseren die bijdragen aan de klimaatdoelstelling van de stad. Het gaat om projecten op het gebied van energiebesparing, duurzame energieopwekking, mobiliteit en klimaatadaptatie. Vanaf 2021 zijn geen nieuwe leningen meer verstrekt en zijn er inmiddels 2 volledig afgelost.

Leningen u/g sportverenigingen

In 2024 is aan een sportvereniging een lening verstrekt van € 200.000. De laatste aflossingen op de aan sportverenigingen verstrekte leningen worden in 2039 gedaan.

Leningen u/g Starterslift Investment BV

In 2020 is een lening van € 250.000 verstrekt aan Starterslift Investment BV. Het geleende bedrag wordt gestopt in een noodfaciliteit om veelbelovende kennisintensieve startups, die getroffen zijn door de corona en die niet in aanmerking komen voor de getroffen overheidsmaatregelen, financieel te kunnen ondersteunen. Het fonds/de lening liep in principe tot eind 2024, maar kon eventueel worden verlengd. Van die laatste optie is ook gebruikgemaakt. Er wordt tussentijds niet afgelost.

Leningen u/g horecabedrijven schrijnende gevallen

In totaal is er aan leningen ingevolge het noodfonds Covid-19 een bedrag van € 340.360 verstrekt. Van dit bedrag stond ultimo 2023 nog € 212.036 uit aan leningen. In 2024 is er € 49.323 afgelost en € 43.383 afgeboekt van de hiervoor getroffen voorziening vanwege faillissementen/liquidaties. Ultimo 2024 staat er nog € 119.329 uit aan leningen.

Leningen u/g Cultuur

Het betreft hier leningen aan culturele instellingen, waaronder Stichting Nieuwe Veste (boekwaarde € 2,4 miljoen) en Stichting Mezz (boekwaarde € 0,37 miljoen). De laatste aflossingen op de leningen vinden plaats in 2043 (Stichting Nieuwe Veste) en in 2030 (Stichting Mezz). In 2024 is een lening verstrekt aan Breda Marketing van € 150.000.

Toelichting vlottende activa

VOORRADEN

Vlottende activa zijn bezittingen waarin het vermogen in principe voor een periode korter dan een jaar is vastgelegd bijvoorbeeld voorraden, vorderingen en liquide middelen.

De voorraden zijn hoofdzakelijk grondexploitaties. In de paragraaf Grondbeleid in deze jaarstukken wordt ingegaan op de ontwikkeling daarvan en is toegelicht welke aanpassingen in dit kader zijn verwerkt. In deze paragraaf wordt ook inzicht gegeven in de planresultaten per exploitatie, de voorraad gronden en panden en de risico's.

Het BBV specificeert het bezit van grond naar de volgende activa:

- Bouwgrond in exploitatie (BIE)

- Voorraad grond

Bedragen x €1.000

	Balans 31-12-2023	Balans 31-12-2024
Vorraden		
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie		
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	29.936	22.449
Voorziening onderhanden werk, waaronder bouwgrond in exploitatie	-16.057	-15.370
Totaal Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	13.879	7.079
Overige grond- en hulpstoffen		
Overige grond- en hulpstoffen	500	500
Totaal Overige grond- en hulpstoffen	500	500
Gereed producten en handelsgoederen		
Gereed producten en handelsgoederen	93	81
Totaal Gereed producten en handelsgoederen	93	81
Totaal Vorraden	14.472	7.661

Bedragen x €1.000

	Stand per 31-12- 2023	mutaties	Stand per 31-12- 2024	nog te maken kosten	nog te realiseren opbrengsten
Totaal onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	29.936	-7.487	22.449	43.034	69.446

De gronden in exploitatie hebben betrekking op vijftien grondexploitaties. Begin 2024 hadden we zestien lopende grondexploitaties. Gedurende het jaar 2024 openden we een nieuwe grondexploitatie: Woonakker. In 2024 sloten we twee grondexploitaties (Druivenstraat en Waterdonken), waardoor op het einde van het jaar het totaal aantal grondexploitaties vijftien bedroeg. De boekwaarde van de grondexploitaties namen in 2024 in waarde af van € 29,9 miljoen naar € 22,4 miljoen. De mutaties betroffen de gerealiseerde baten, met name verkoopopbrengsten en lasten, zoals kosten voor bouw- en woonrijp maken en honoraria.

In de onderstaande tabel is de boekwaarde per grondexploitatie weergegeven, het jaar van afronding en het geraamd resultaat op eindwaarde:

Bedragen x €1.000

Planresultaten op eindwaarde	Stand 31-12-2023	Mutaties 2024	Stand 31-12-2024	Eindwaarde jaar	Bedrag eindwaarde
CrossMark					
Stationskwartier	7.968	479	8.447	2026	-3.672
Klavers Jansen	2.738	-1.499	1.239	2028	-832
Totaal CrossMark	10.706	-1.020	9.686		-4.503
Werken					
Verzamelcomplex Bedrijventerrein	1.234	-194	1.040	2027	535
Werkdonken	2.030	-1.402	628	2027	1.673
Rithmeesterpark	2.302	155	2.457	2027	1.279
Druivenstraat	479	-479	0	2024	0
Totaal Werken	6.045	-1.920	4.125		3.487

Wonen					
Verzamelcomplex Wonen	568	-103	465	2027	964
Eikberg	392	71	463	2027	986
Calandstraat middenhuur	86	105	191	2027	316
Waregemstraat middenhuur	380	32	412	2027	-209
Meulenspie middenhuur	165	23	188	2027	709
Waterdonken	-140	140	0	2024	0
Bouwerijen	10.154	-5.523	4.631	2028	-8.575
Westerhageln - Muizenbergl'n	866	-2.172	-1.306	2027	224
Donkerstraat	134	210	344	2026	-982
Stadionstraat	580	926	1.506	2026	-1.100
Woonakker (nieuw)	0	1.743	1.743	2033	12.092
Totaal Wonen	13.185	-4.547	8.638		4.425
Totaal	29.936	-7.486	22.449		3.408

De mutaties in de boekwaardes van de grondexploitaties worden hieronder toegelicht.

Grondexploitaties CrossMark

De boekwaarde voor de grondexploitatie **Stationskwartier** nam toe met € 0,48 miljoen. De kosten kwamen voor € 0,12 miljoen door rentebijbeschrijving. Er waren ook kosten voor woonrijp maken (€ 0,46 miljoen) en honoraria (€ 0,03 miljoen) zorgden voor een verdere stijging. Daarnaast was er een subsidiebijdrage van € 0,13 miljoen.

Voor de grondexploitatie **Klavers Jansen** nam de boekwaarde af met € 1,5 miljoen. De lasten stegen door bodemsanering (€ 0,19 miljoen), bouwrijp maken (€ 0,1 miljoen), honoraria (€ 0,13 miljoen), rentebijbeschrijving (€ 0,04 miljoen) en overige kosten (€ 0,03 miljoen). De opbrengsten in deze periode bestonden uit grondverkoop woningbouw (€ 2,0 miljoen).

Grondexploitaties Werken

De boekwaarde van de grondexploitatie **Verzamelcomplex Bedrijventerreinen** nam af met € 0,2 miljoen. Dit kwam door een correctie op verwervingen van € 0,27 miljoen daarnaast zorgden mutaties op enkele kostenpost voor een stijging van € 0,07 miljoen. De rentebijbeschrijving betrof € 0,07 miljoen. Er was een kleine opbrengst van € 0,06 miljoen in deze periode.

Voor de grondexploitatie **Werkdonken** daalde de boekwaarde met € 1,4 miljoen. Dit is voornamelijk veroorzaakt door een opbrengst op bedrijventerreinen van € 1,8 miljoen en een winstneming van € 0,3 miljoen. Daarnaast telden verschillende kostenpost op naar € 0,08 miljoen.

De boekwaarde van de grondexploitatie **Rithmeesterpark** steeg met € 0,15 miljoen. Dit kwam overwegend door een stijging op bouwrijp maken (€ 0,09 miljoen) en honoraria (€ 0,08 miljoen).

Bij de grondexploitatie **Druivenstraat** daalde de boekwaarde met € 0,48 miljoen naar € 0,0 miljoen. Deze grondexploitatie is in 2024 beëindigd

Grondexploitaties Wonen

De boekwaarde van de grondexploitatie **Verzamelcomplex Woningbouw** daalde met € 0,1 miljoen. Er is een winstneming van € 0,6 miljoen genomen. Daartegenover is voor hetzelfde bedrag aan kosten gemaakt, voornamelijk honoraria. Er is een bijdrage van € 0,1 miljoen ontvangen voor bijdrage aan het fietspad aan de Zwarte Dijk.

Voor de grondexploitatie **Eikberg** steeg de boekwaarde met € 0,07 miljoen door bouw- en woonrijp maken en kosten honoraria.

De boekwaarde van de grondexploitatie **Calandstraat Middenhuur** steeg met € 0,1 miljoen voor het woonrijp maken en de daarbij horende honoraria.

Bij de grondexploitatie **Waregemstraat Middenhuur** nam de boekwaarde toe met € 0,03 miljoen door bijbeschrijving van honoraria kosten.

De boekwaarde van de grondexploitatie **Meulenspie Middenhuur** steeg met € 0,02 miljoen door toeschrijven honoraria.

Voor de grondexploitatie **Waterdonken** steeg de boekwaarde met € 0,14 miljoen naar € 0,0 miljoen. Deze grondexploitatie is in 2024 beëindigd

De boekwaarde van de grondexploitatie **Bouverijen** nam fors af met € 5,5 miljoen. Dit kwam voornamelijk door opbrengsten uit woningbouw (€ 6,94 miljoen). De rentebijbeschrijving en honoraria kosten bedroegen tezamen € 0,23 miljoen positief, terwijl de kosten voor woonrijp maken stegen met € 1,6 miljoen. Tenslotte werden een exploitatiebijdrage (€ 0,28 miljoen) en een schadevergoeding (€ 0,165 miljoen) ontvangen. Voor de grondexploitatie **Westerhagelaan-Muizenberglaan** daalde de boekwaarde met € 2,2 miljoen. Voornamelijk dankzij opbrengsten woningbouw (€ 2,4 miljoen). Daartegenover stond een winstneming van € 0,18 miljoen en wat kleinere kostenposten die optellen naar € 0,08 miljoen.

De boekwaarde van de grondexploitatie **Woonakker** steeg met € 1,7 miljoen. Voor deze nieuw geopende grondexploitatie werden kosten gemaakt voor verwervingen (€ 0,76 miljoen), honoraria (€ 0,77 miljoen), bouwrijp maken & sloopkosten (€ 0,21 miljoen).

Voor de grondexploitatie **Donkerstraat** nam de boekwaarde toe met € 0,2 miljoen. De grootste stijgers waren het bouwrijp maken (€ 0,12 miljoen) en honoraria (€ 0,05 miljoen). Verder waren er een aantal kleinere kostenposten die optellen naar (€ 0,04 miljoen)

Bij de grondexploitatie **Stadionstraat** nam de boekwaarde toe met € 0,9 miljoen. De grootste stijgers waren het bouwrijp maken (€ 0,7 miljoen) en honoraria (€ 0,1 miljoen). Verder waren er een aantal kleinere kostenposten die optellen naar (€ 0,14 miljoen)

Het totale resultaat van de grondexploitaties op eindwaarde bedraagt € 3,4 miljoen positief. Zes grondexploitaties hebben tezamen een negatief resultaat op eindwaarde van € 15,4 miljoen; dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de grondexploitaties Bouverijen en Stationskwartier. Negen grondexploitaties hebben een positief resultaat op eindwaarde, het totaalbedrag bedraagt € 18,8 miljoen.

De laatste grondexploitatie wordt naar verwachting eind 2033 afgerond.

Winstnemingen op bouwgronden

Rekening is gehouden met een tussentijdse winstneming van € 0,4 miljoen in vier grondexploitaties. De winstneming is gebaseerd op de Percentage of Completion (POC) methode. De winst moet worden genomen bij grondexploitaties ongeacht een negatieve of positieve boekwaarde. Als winstnemingsformule geldt het percentage in de voortgang in de kosten, vermenigvuldigd met het percentage in de voortgang van de opbrengsten, vermenigvuldigd met het verwachte positieve resultaat op eindwaarde, gecorrigeerd voor projectspecifieke risico's. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid.

De nog te maken kosten in de lopende grondexploitaties vanaf 2025 bedragen in totaal € 38,6 miljoen. Deze kosten zijn opgebouwd uit:

Bedragen x €1.000

	Bedrag	%
Bouw- en woonrijp maken	33.933	88%
Honoraria	3.691	10%
Verwervingen	25	0%
Overige kosten	971	2%
Totaal	38.620	100%

De post bouw- en woonrijp maken vormt met een aandeel van 88% de grootste kostenpost. Honoraria (dit zijn de kosten voor ambtelijke inzet) is een post die hiermee direct samenhangt; deze post bedraagt 10% van het totaal.

Kijkend naar de afzonderlijke grondexploitaties dan is 74% van de nog te maken kosten opgenomen in de grondexploitaties Woonakker (€ 21,3 miljoen), Bouverijen (€ 4,5 miljoen) en Klavers Jansen (€ 3,1 miljoen).

De nog te realiseren opbrengsten vanaf 2025 bedragen in totaal € 63,4 miljoen, bestaande uit de volgende categorieën:

Bedragen x €1.000

	Bedrag	%
Grondopbrengst woningbouw	46.153	73%
Grondopbrengst bedrijventerrein	11.925	19%
Grondopbrengst kantoren	2.483	4%
Grondopbrengst overige categorieën	25	0%
Overige opbrengsten en subsidies	2.812	4%
Totaal	63.398	100%

De grondopbrengst woningbouw en bedrijventerreinen zijn de grootste posten, tezamen vormen deze 96% van het totaal. Voor kantoren bedraagt het aandeel 4% van het totaal.

Als wordt gekeken naar de afzonderlijke categorieën, dan is het beeld als volgt:

De grondopbrengsten voor woningbouw zijn voornamelijk nog te realiseren in de grondexploitatie Woonakker (€ 34,5 miljoen), Stationskwartier (€ 3,6 miljoen) en Klavers Jansen (€ 4,6 miljoen). De grondopbrengsten voor bedrijventerreinen zijn grotendeels nog te behalen in de grondexploitatie Rithmeesterpark (€ 5,1 miljoen) en Werkdonken (€ 3,1 miljoen). Voor kantoren zijn de grondopbrengsten te realiseren in de grondexploitatie Stationskwartier (€ 2,5 miljoen).

Voorziening onderhanden werk, waaronder bouwgrond in exploitatie

Bedragen x €1.000

	Balans 31-12-2023	Mutaties balans 2024	Balans 31-12-2024
Voorziening onderhanden werk, waaronder bouwgrond in exploitatie	-16.057	687	-15.370

Voor verliesgevende grondexploitaties moet conform het BBV direct een voorziening worden getroffen. Het is een keuze van de gemeente om deze voorziening te waarderen tegen eindwaarde of tegen contante waarde. De gemeente heeft gekozen voor de waardering op eindwaarde.

De hoogte van de voorziening is gebaseerd op de herzieningen van de grondexploitaties met een verwacht negatief resultaat. De herzieningen bevatten aannames ten aanzien van de verwachte kosten en opbrengsten. Uitgangspunt voor de berekeningen is het zogenaamde "midcase-scenario". Daarmee is de huidige waardering tot stand gekomen op basis van de beste inschatting van het tijdstip van het opstellen van de herziening. De waardering is dus een inschatting, de realisatie kan afwijken van de verwachting.

In onderstaande tabel zijn de mutaties in de voorziening per grondexploitatie weergegeven:

Bedragen x €1.000

	Voorziening Jaarrekening 2023	Mutatie 2024	Voorziening Jaarrekening 2024 voor inzet	Inzet voorziening	Voorziening Jaarrekening 2024 na inzet
CrossMark					
Stationskwartier	3.740	-68	3.672		3.672
Klavers Jansen	908	-76	832		832
Totaal CrossMark	4.648	-144	4.504		4.504
Werken					
Druivenstraat	211	-4	207	-207	
Totaal Werken	211	-4	207	-207	
Wonen					
Waregemstraat middenhuur	134	75	209		209
Bouwerijen	9.594	-1.019	8.575		8.575
Donkerstraat	697	285	982		982
Stadionstraat	773	327	1.100		1.100
Totaal Wonen	11.198	-332	10.866		10.866
Totaal	16.057	-480	15.577	-207	15.370

De voorziening nam af van € 16,1 miljoen met € 0,7 miljoen naar € 15,4 miljoen. Omdat de negatieve grondexploitaties zich als geheel financieel voordelig ontwikkelden, verlaagden we de voorziening met € 0,5 miljoen tot € 15,6 miljoen (eind 2024). In 2024 hebben we 1 grondexploitatie met een negatief saldo afgerond, waarvoor de voorziening nodig was. Eind 2024 had de voorziening een omvang van € 15,4 miljoen. Hieronder worden de grootste mutaties op de verliesvoorziening toegelicht:

- Bouverijen: de grondexploitatie verbeterde met € 1,0 miljoen door lager geraamde kosten voor het woonrijp maken, een ontvangen schadevergoeding en gestegen grondopbrengsten.
- Donkerstraat: de grondexploitatie verslechterde met € 0,3 miljoen door gestegen kosten voor het bouw- en woonrijp maken van de locatie.
- Stadionstraat: de grondexploitatie verslechterde met € 0,3 miljoen wat veroorzaakt wordt door hogere kosten voor het bouw- en woonrijp maken van de locatie.

Aanvullend op de drie voorgaande mutaties is de voorziening nog met € 0,2 miljoen gedaald doordat eind 2024 de grondexploitatie Druivenstraat met een negatief resultaat werd afgesloten. Een bedrag van € 0,2 miljoen werd ingezet om het negatieve saldo af te dekken.

Overige grond- en hulpstoffen

Bedragen x €1.000

	Balans 31-12-2023	Mutaties balans 2024	Balans 31-12-2024
Overige grond- en hulpstoffen			
Voorraad verspreidliggende gronden	500	0	500
Totaal Overige grond- en hulpstoffen	500	0	500

Onder de voorraad overige grond- en hulpstoffen zijn opgenomen de af te stoten objecten gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of huidige marktwaarde.

Gereed producten en handelsgoederen

Onder deze post staan de voorraden per balansdatum van de catering, eigen verklaringen en de voorraden van de Afdeling Werk.

Bedragen x €1.000

	Balans 31-12-2023	Mutaties balans 2024	Balans 31-12-2024
Gereed producten en handelsgoederen			
Gereed producten en handelsgoederen	93	-12	81
Totaal Gereed producten en handelsgoederen	93	-12	81

VORDERINGEN

Hieronder zijn de vorderingen met een looptijd korter dan een jaar gerubriceerd. De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, dit is de verwachte opbrengst bij incassering. Conform de wettelijke eisen zijn de voorzieningen wegens oninbaarheid op de openstaande vorderingen in mindering gebracht.

Hieronder zijn de vorderingen met een looptijd korter dan een jaar gerubriceerd. De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, dit is de verwachte opbrengst bij incassering. Conform de wettelijke eisen zijn de voorzieningen wegens oninbaarheid op de openstaande vorderingen in mindering gebracht.

Bedragen x €1.000

	Balans 31-12-2023	Mutaties balans 2024	Balans 31-12-2024
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>			
Vorderingen op openbare lichamen			
Debiteuren openbare lichamen	4.853	2.064	6.917
Totaal Vorderingen op openbare lichamen	4.853	2.064	6.917
<i>Overige vorderingen</i>			
Debiteuren	19.736	-2.087	17.649
Voorziening dubieuze debiteuren	-2.052	-2.716	-4.768
Debiteuren verhaal en terugvorderingen Wwb/BUIG	15.047	-926	14.121
Voorziening debiteuren verhaal en terugvordering Wwb/BUIG	-7.862	1.180	-6.682
Vordering schatkistbankieren	25.096	17.197	42.293
Overige vorderingen	675	-675	0
Totaal Overige vorderingen	50.640	11.973	62.613
Totaal Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	55.493	14.037	69.530

Ingevolge de regelgeving worden de debiteuren op openbare lichamen apart getoond op de balans. Het saldo ultimo 2024 bestaat voornamelijk uit diverse uiteenlopende afrekeningen met gemeentes in de regio per balansdatum.

De post debiteuren is ultimo 2024 € 2,0 miljoen lager dan ultimo 2023. De voorziening dubieuze debiteuren is ultimo 2024 € 4,8 miljoen, dit is € 2,7 miljoen hoger dan ultimo 2023 (2,1 miljoen). Ten opzichte van de totaal openstaande debiteuren wordt een hogere debiteurenvoorziening noodzakelijk geacht dan een jaar eerder.

De debiteurenvorderingen ingevolge de Wwb/BUIG zijn eind 2024 € 0,9 miljoen lager ten opzichte van een jaar eerder. Voor deze debiteurenvorderingen wordt ook een lagere voorziening noodzakelijk geacht.

Eind 2013 is het verplicht schatkistbankieren ingevoerd. Vanaf dat moment zijn alle decentrale overheden (w.o. de gemeenten) verplicht om hun overtollige middelen in de schatkist aan te houden. Dit is een rekening-courant verhouding met het Rijk. Eind 2024 bedroeg het saldo op deze rekening-courant rekening €42,3 miljoen. Voor nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Financiering.

LIQUIDE MIDDELEN

Onder de liquide middelen worden de kas- en banksaldi alsmede kruisposten opgenomen. Deze middelen zijn vrij besteedbaar.

Onder de liquide middelen worden de kas- en banksaldi alsmede kruisposten opgenomen. Deze middelen zijn vrij besteedbaar.

Bedragen x €1.000

	Balans 31-12-2023	Mutaties balans 2024	Balans 31-12-2024
Liquide middelen			
Kasgelden	27	-3	24
Banktegoeden	108	-76	32
Kruisposten	9		9
Totaal Liquide middelen	144	-79	66

OVERLOPENDE ACTIVA

De overlopende activa zijn vooruitbetaalde kosten of nog te ontvangen baten, waarvan de afwikkeling in het komende boekjaar plaatsvindt.

De overlopende activa zijn vooruitbetaalde kosten of nog te ontvangen baten, waarvan de afwikkeling in het komende boekjaar plaatsvindt.

Bedragen x €1.000

	Balans 31-12-2023	Mutaties balans 2024	Balans 31-12-2024
<i>Overlopende activa</i>			
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	62.589	-6.231	56.358
Verhaalbare kosten faciliterende grondexploitaties	539	32	572
Nog te verrekenen kosten faciliterend grondexploitaties	390	-60	330
Totaal Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	63.518	-6.258	57.260
Nog te ontvangen voorschotten van Europese overheidslichamen	2.233	-1.851	382
Totaal Nog te ontvangen voorschotten van Europese overheidslichamen	2.233	-1.851	382
Nog te ontvangen voorschotten van het Rijk.	4.889	1.446	6.335
Totaal Nog te ontvangen voorschotten van het Rijk	4.889	1.446	6.335
Nog te ontvangen voorschotten van overige Nederlandse overheidslichamen	1.458	-55	1.402
Totaal Nog te ontvangen voorschotten van overige Nederlandse overheidslichamen	1.458	-55	1.402
Totaal Overlopende activa	72.098	-6.719	65.379

De overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen per ultimo 2024 (€ 58,7 miljoen) zijn ten opzichte van ultimo 2023 (€ 63,5 miljoen) € 4,8 miljoen lager. Deze post bestaat ultimo 2024 onder meer uit de nog te ontvangen declaratie btw-compensatiefonds over 2024 van € 35,3 miljoen (2023: € 36,3 miljoen) en nog te ontvangen rente op uitgeleende gelden van € 3,1 miljoen (2023: € 3,4 miljoen).

Conform gewijzigde regelgeving worden verhaalbare kosten, nog te verhalen kosten en nog te verrekenen kosten inzake de faciliterende grondexploitaties vanaf boekjaar 2019 apart getoond in de toelichting onder de post overlopende activa.

De nog te ontvangen voorschotten van Europese overheidslichamen, van het Rijk en van overige Nederlandse overheidslichamen, zijn in onderstaand verloopoverzicht per regeling weergegeven.

NOG TE ONTVANGEN VOORSCHOTTEN

Dit betreffen toegezegde subsidies met een specifiek bestedingsdoel, waarvoor in de jaren tot en met het verslagjaar wel prestaties zijn geleverd, maar die pas achteraf met de subsidieverstrekker kunnen worden afgerekend. De nog te ontvangen voorschotten worden uitgesplitst naar nog te ontvangen voorschotten van Europese overheidslichamen, van het Rijk, en van overige Nederlandse overheidslichamen. Deze worden in onderstaand verloopoverzicht gespecificeerd per regeling weergegeven.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Balans 31-12-2023	Bij 2024	Af 2024	Balans 31-12-2024
<i>Nog te ontvangen voorschotten van Europese overheidslichamen</i>				
GreenQuays	1.153		1.153	
ESF 2020-2023	673		549	124
Upsurge Linie Zuid	341		118	223
Smart City Monitor	49		49	
URBACT	17	18		35
Totaal Nog te ontvangen voorschotten van Europese overheidslichamen	2.233	18	1.869	382
<i>Nog te ontvangen voorschotten van het Rijk.</i>				
Doorstroomlocatie statushouders		670		670
TOZO	19	125		144
Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïners	1.081		117	964
Expertisecentra jeugdhulp H14B	-2	2		
Regeling Subsidie NSP1 SKW	3.047	133		3.180
Regeling BBZ 2004 75% (SISA)	246		155	91
Toeslagenproblematiek	498	789		1.287
Totaal Nog te ontvangen voorschotten van het Rijk	4.889	1.719	272	6.336
<i>Nog te ontvangen voorschotten van overige Nederlandse overheidslichamen</i>				
Gebiedsontw. Boomkikker	1.312	26		1.338
Craenlaer - Kraaijenberg		65		65
Educatieve maatregelen	146		146	
Totaal Nog te ontvangen voorschotten van overige Nederlandse overheidslichamen	1.458	91	146	1.403

De vorderingspositie van de van overheidsinstellingen nog te ontvangen voorschotten van 2024 (€7,9 miljoen) ten opzichte van 2023 (€ 8,5 miljoen) is € 0,6 miljoen lager. Hieronder worden de nog te ontvangen voorschotten groter dan € 0,1 miljoen per balansdatum nader toegelicht.

- **ESF 2020-2023 (€ 124.158):**
Dit betreft de afwikkeling van de ESF+-subsidie arbeidsmarktbeleid 2020-2023.
- **Upsurge Linie Zuid (€ 222.804):**
Het Europese project van UPSURGE is onderdeel van het project 'Linie Zuid' in Breda. UPSURGE wil een aantal dingen bereiken: de luchtkwaliteit in steden verbeteren door middel van vergroeningsmaatregelen, gebieden klimaatbestendiger maken, hittestress aanpakken, het waterbeheer van de stad verbeteren en de biodiversiteit bevorderen.
- **Doorstroomlocatie statushouders (€ 670.390):**
In 2024 is er aan het Dr. Ingenuusplein een doorstroomlocatie voor statushouders gerealiseerd waar zij tijdelijk kunnen wonen. Deze doorstroomlocatie geeft de gemeente de tijd om zorgvuldig te bepalen naar welke woning en welke wijk iedere statushouder het beste kan uitstromen. Deze middelen betreffen de nog te ontvangen subsidie gelden vanuit het Rijk.
- **TOZO (€ 143.525):**
Betreft de te verwachte aflossing kapitaalverstrekking TOZO-regeling in komende jaren. Ondernemers hoeven pas vanaf 1 januari 2022 te gaan aflossen, de looptijd tot terugbetaling is vijf jaar.
- **Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïners (€ 963.658):**
Vanuit het Rijk is er een SPUK voor de bekostiging opvang ontheemden Oekraïne. De omvang wordt bepaald door het aantal opgevangen personen in een gemeentelijke opvanglocatie. Er is reeds een voorschot beschikbaar gesteld voor 2024 en er resteert nog € 963.658 te ontvangen.
- **Regeling Subsidie NSP1 SKW (€ 3.180.000):**
Subsidie voor het NSP-project Breda Stationsgebied. Het OV_Terminalcomplex is enkele jaren geleden afgerond. Voor de openbare ruimte is het laatste onderdeel, het woonrijp

maken van) een gedeelte van de Stationslaan in 2024 afgerond. Van de subsidie is 80% aan voorschot ontvangen; de resterende 20% wordt op basis van de eindverantwoording uitgekeerd. De einddatum van de subsidie is 31 december 2024, de eindverantwoording geschiedt bij de jaarrekening 2024.

- **Toeslagenproblematiek (€ 1.286.621):**

Dit betreft de regeling "Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek". Op basis van de regeling ontvangen gemeenten eenmalig een specifieke uitkering met het oog op ondersteuning van gedupeerden in hulpvragen op de vijf primaire leefgebieden: financiën, wonen, zorg, gezin en werk. Deze specifieke uitkering stelt de Gemeente in staat gedupeerden van de toeslagenproblematiek te ondersteunen en te helpen. De afrekening met het Rijk vindt plaats via de SiSa-verantwoording B2 Toeslagenproblematiek.

- **Gebiedsontwikkeling Boomkikker (€ 1.337.211):**

In het kader van biodiversiteit wordt met een subsidieregeling van Groen Ontwikkelfonds Brabant BV inzake ons Project "EVZ Boomkikker" faunapassages voor kleine zoogdieren en amfibieën aangelegd. De afrekening van de subsidie vindt pas plaats in 2025.

Toelichting eigen vermogen en voorzieningen

PASSIVA

Aan de passiva kant van de balans staan het vermogen en de schulden van de gemeente gerangschikt. Hieronder wordt ingegaan op de verschillende bestanddelen.

EIGEN VERMOGEN

Het eigen vermogen van de gemeente wordt gevormd door de reserves en het rekeningresultaat.

NOG TE BESTEMMEN RESULTAAT

Het resultaat bedraagt € 14,2 miljoen positief in 2024. Voor een bedrag van € 6,6 miljoen worden voorstellen voor resultaatbestemming gedaan.

Bedragen in € 1

Programma	Onderwerp	Voorstel resultaatbestemming
1	Regionale middelen arbeidsmarktbeleid	793.915
1	Regionale middelen laaggeletterdheid	152.745
1	Doorontwikkeling sociaal ontwikkelbedrijf	250.000
2	Verbeter Breda: programmabureau	139.085
2	Verbeter Breda: aanleg waterelement Mgr. Nolensplein	400.000
2	Regionale middelen Landstad de Baronie	26.245
2	Breda brengt het samen	100.000
3	Regionale middelen budget regionale energie strategie	370.500
3	Storting reserve bovenwijkse voorzieningen	511.183
3	Storting reserve FIBI	762.534
5	Decembercirculaire 2024	753.528
5	Doorschuiven restantbudget SaaS-oplossing	1.512.680
5	Kapitaallasten onrendabel investeringsvolume	869.475
Totaal		6.641.890

Na goedkeuring van deze jaarrekening wordt op basis van het resultaat (€ 7,6 miljoen) en de vrijval uit de exploitatiereserve van eerdere resultaatbestemmingen (€ 4,5 miljoen) circa € 12,0 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve.

RESERVES

In 2024 is het verloop van de balanspost reserves als volgt:

Bedragen x €1.000

	Stand 1-1-2021	Stand 1-1-2022	Stand 1-1-2023	Stand 1-1-2024	Bij	Af	Resultaatbestemming 2023	Stand 31-12-2024
Algemene reserve	93.448	94.088	102.343	104.077	4.852	-10.650	3.582	101.861
Exploitatiereserve	6.052	6.271	21.614	19.863	446	-10.567	5.222	14.964
Begrotingsreserve	1.055	852	1.010	1.209	162			1.371
Investeringsreserve	6.266	6.555	7.331	10.883	6.640	-2.866		14.657
Parkeerbedrijf reserve	689	356						
Bodemfonds	3.526	3.814	3.630	3.165	191	-193		3.163
Klimaatfonds	1.085	1.113	1.208	1.455	314	-344		1.425
Investerings sportverenigingen	854	18		736	800	-457		1.079
Versnellingsopgave Wonen	7.229	10.700	9.977	5.563	200	-753		5.010
Vrouwenopvang	2.100	2.100	1.072	1.072	1.600	-2.100		572
Reserve bovenwijkse voorzieningen		946		1.785	694	-32	269	2.717
Reserve Toekomst bestendig wonen		1.000	1.000	1.000				1.000
Totaal	122.304	127.813	149.185	150.807	15.899	-27.961	9.074	147.819

De post reserves bestaat uit de algemene reserves en de bestemmingsreserves. In 2024 is het verloop van de balanspost reserves als volgt:

Bedragen x €1.000

	Balans 31-12-2023	Bij	Af	Resultaatbestemming 2023	Balans 31-12-2024
<i>Reserves</i>					
Algemene reserve	104.077	4.852	-10.650	3.582	101.861
Bestemmingsreserves	46.730	11.047	-17.311	5.491	45.957
Totaal Reserves	150.807	15.899	-27.961	9.074	147.819

Stortingen in en onttrekkingen uit de reserves, waarvoor reeds eerder besluitvorming is genomen, zijn op basis van deze eerdere besluitvorming reeds verwerkt in de rekening 2024. De kolom resultaatbestemming betreft de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2023.

Bedragen x €1.000

	Balans 31-12-2023	Bij	Af	Resultaatbestemming 2023	Balans 31-12-2024
Algemene reserve	104.077	4.852	-10.650	3.582	101.861

Algemene reserve

De algemene reserve heeft een bufferfunctie voor het opvangen van schommelingen en onvoorziene gebeurtenissen. De reserve maakt deel uit van de weerstandscapaciteit. Het is de financiële buffer van de begroting. Jaarlijks wordt een deel van het treasuryresultaat (bespaarde rente) aan de reserve toegevoegd. De rekening resultaten vloeien in principe naar de algemene reserve. In de reserve is een bedrag van € 16,5 miljoen geblokkeerd ten behoeve van de Noordelijke rondweg. Dit geblokkeerde bedrag wordt niet meegerekend in de weerstandscapaciteit.

Conform eerdere besluitvorming zijn in de jaarrekening 2024, naast de resultaatbestemming 2023 van € 3,6 miljoen (cf. besluit 4358398), de volgende toevoegingen aan en onttrekkingen uit de algemene reserve verwerkt:

Bedragen x € 1.000

	Onttrekkingen	Toevoegingen
Mutaties bespaarde rente		3.773
Extra dotatie om de reserve op peil te houden		800
SaaS oplossing (cf. bestuursrapportage 2024 zaaknummer 3795690)	1.275	
Energiepakket Programma 1 (cf. energiepakket Breda 2024 zaaknummer 3795690)	429	
Tussenvoorziening/tijdelijke uitbreiding sociale woningvoorraad (cf. begroting 2024 (zaaknummer 3572922) en raadsbesluit 4409726)	75	
Verbouwing vrouwenopvang (cf. begroting 2024 zaaknummer 3572922)	1.600	
Energiepakket Programma 2 (cf. energiepakket Breda 2024 zaaknummer 3795690)	364	
Gamehub Breda (cf. begroting 2024 zaaknummer 3572922)	170	
Energiepakket Programma 3 (cf. energiepakket Breda 2024 zaaknummer 3795690)	34	
Terugstorten kapitaallasten investering 150KV Tennet hoogspanningsverbinding (cf. bestuursrapportage 2024 zaaknummer 3795690)		79
Dotatie voorfinanciering VRI's (zaaknummer BBV-2019-2861)		200
Cofinanciering volkshuisvestingsfonds (cf. bestuursrapportage 2024 zaaknummer 3795690)	1.097	
Aankoop Frankenthaler, voorziening duurzame waardevermindering (cf. raadsbesluit zaaknummer 4068841)	5.595	
Energiepakket Programma 4 (cf. energiepakket Breda 2024 zaaknummer 3795690)	11	
Totaal	10.650	4.852

Bestemmingsreserve

Naast de algemene reserve zijn de overige reserves zogenaamde bestemmingsreserves. De bestemmingsreserves maken onderdeel uit van het eigen vermogen. Bestemmingsreserves zijn ingesteld middels een raadsbesluit ten behoeve van specifieke bestemmingen. Bestemmingsreserves zijn in wezen vrij besteedbaar vermogen, omdat de door de raad opgelegde beperking ook door de raad kan worden opgeheven.

Bedragen x € 1.000

	Stand 31-12-2023	Resultaat bestemming 2023	Dotaties	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
Exploitatiereserve	19.863	5.222	446	10.567	14.964
Begrotingsreserve	1.209		162		1.371
Investeringsreserve: algemeen	10.883		6.640	2.865	14.658
Reserve Bodemfonds	3.165		191	193	3.163
Reserve Klimaatfonds	1.455		314	344	1.425
Reserve Investerings Sportverenigingen	736		800	457	1.079
Reserve Versnellingsopgave Wonen	5.563		200	753	5.010
Reserve Vrouwenopvang	1.072		1.600	2.100	572
Reserve Bovenwijkse Voorzieningen	1.785	269	694	32	2.716
Reserve Toekomstbestendig Wonen	1.000				1.000
Totaal bestemmingsreserve	46.730	5.491	11.047	17.311	45.957

Begrotingsreserve

De begrotingsreserve is in het verleden gevoed uit winstuitkeringen en afkoopsommen, en werd aangewend om het wegvallen van jaarlijks grote winstuitkeringen geleidelijk in de begroting op te vangen. De begrotingsreserve wordt vanaf 2016 ingezet voor het oplossen van een dekkingsverschil voor de NS-fietsenstallingen. Het saldo op de begrotingsreserve betreft de beschikbare middelen voor de exploitatie van de NS-fietsenstallingen. De basis voor deze storting en onttrekkingen vormen de afspraken die hierover aan de hand van de business case met de NS zijn gemaakt voor de periode

tot en met 2027. De bijdrage van de gemeente Breda bedraagt in totaal maximaal € 6 miljoen gedurende de gehele looptijd.

Exploitatiereserve

Via de exploitatiereserve worden geoormerkte bedragen zoals budgetoverhevelingen tijdelijk vastgehouden om in volgende jaren te worden ingezet. Bij de bestuursrapportage wordt aangegeven welke bedragen voor overheveling in aanmerking komen. Vooruitlopend op de resultaatbestemming neemt het college hierover een besluit. De definitieve bedragen worden bij de jaarrekening en resultaatbestemming vastgesteld. Conform eerdere besluitvorming zijn in de jaarrekening 2024 de volgende toevoegingen aan en onttrekkingen uit de exploitatiereserve verwerkt:

Bedragen x € 1.000

	Onttrekkingen	Toevoegingen
Resultaatbestemming 2023 (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2023 zaaknummer 4359398)		5.222
Alleenverdienersproblematiek 2023-2024 (cf. raadsbesluit septembercirculaire gemeentefonds 2024 zaaknummer 4876409)		191
Maatschappelijke opvang (cf. raadsbesluit decembercirculaire 2021 zaaknummer 1829193)	115	
Restantmiddelen TONK / ondersteuning ondernemers (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2021 zaaknummer 2053173)	170	
Versterkingsplan dak- thuislozen (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2021 zaaknummer 2053173)	483	
Dichterbij dan je denkt (cf. raadsbesluit septembercirculaire 2022 zaaknummer 2568728)	125	
Dichterbij dan je denkt (cf. raadsbesluit decembercirculaire 2022 zaaknummer 2811037)	127	
Maatschappelijke opvang en OGGz (cf. raadsbesluit decembercirculaire 2022 zaaknummer 2811037)	555	
Gemeenschappelijke regeling GIA (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2022 zaaknummer 3217742)	359	
Woonzorgvoorzieningen/ wooneenheden met zorg (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2022 zaaknummer 3217742)	170	
Maatschappelijke begeleiding statushouders (DU) (cf. raadsbesluit meicirculaire 2023 zaaknummer 3422660)	164	
Begeleiding jongen naar werk (cf. raadsbesluit meicirculaire 2023 zaaknummer 3422660)	271	
Meerkosten Oekraïne sociaal domein (cf. raadsbesluit decembercirculaire 2023 zaaknummer 4017674)	32	
Maatschappelijke begeleiding statushouders (DU) (cf. raadsbesluit decembercirculaire 2023 zaaknummer 4017674)	128	
Energietoelage (cf. raadsbesluit decembercirculaire 2023 zaaknummer 4017674)	1.814	
Einde lening inburgeringsplichtig (DU) (cf. raadsbesluit decembercirculaire 2023 zaaknummer 4017674)	10	
Regionale middelen arbeidsmarktbeleid West-Brabant (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2023 zaaknummer 4359398)	467	
Regionale middelen voor maatschappelijke opvang (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2023 zaaknummer 4359398)	368	
Regionale middelen laaggeletterdheid (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2023 zaaknummer 4359398)	47	
Saldo stichting la Vuelta Hollanda (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2023 zaaknummer 4359398)	46	
OZB compensatie buiten (sport)accommodaties (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2023 zaaknummer 4359398)	122	
Collectiebeheer (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2019 zaaknummer 711882)	50	

Ondersteuning lokale cultuur (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2021 zaaknummer 2053173)	191	
Amendement aan het werk met werklocaties (cf. raadsbesluit bestuursrapportage 2022 zaaknummer 2455669)	178	
Transformatie binnenstad (cf. raadsbesluit bestuursrapportage 2022 zaaknummer 2455669)	300	
Ondersteuning lokale cultuur (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2021 zaaknummer 2053173)	570	
Realisatie Kunsthal (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2021 zaaknummer 2053173)	348	
2e fase Bwise gebouw C (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2023 zaaknummer 4359398)	518	
Verbeter Breda: Waardennetwerk bestaanszekerheid (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2023 zaaknummer 4359398)	390	
Verbeter Breda: Energiecampus (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2023 zaaknummer 4359398)	300	
Taal voor volwassen ontheemden uit Oekraïne (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2023 zaaknummer 4359398)	81	
Verbetering luchtkwaliteit op scholen, SUVIS (cf. raadsbesluit vaststelling begroting 2024 zaaknummer 357922)	433	
Geluidsmaatregelen HSL-Zuid (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2019 zaaknummer 711882)	41	
Invoeringskosten omgevingswet (cf. raadsbesluit decembercirculaire 2023 zaaknummer 4017674)	133	
Uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak (cf. raadsbesluit decembercirculaire 2023 zaaknummer 4017674)	28	
Woonopgave (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2023 zaaknummer 4359398)	133	
Experiment pilot gesloten coffeeshops (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2023 zaaknummer 4359398)	11	
Integraal huisvestingsplan (cf. raadsbesluit bestuursrapportage 2022 zaaknummer 2455669)	82	
Wet kwaliteitsborging bouw (cf. raadsbesluit septembercirculaire 2022 zaaknummer 2568728)	85	
Reconstructie Plantvakken (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2022 zaaknummer 3217742)	118	
Bijdrage egalisatie verkiezingen (cf. raadsbesluit vaststelling begroting 2024 zaaknummer 357922)		225
Inzet voor verkiezingen (cf. raadsbesluit vaststelling begroting 2024 zaaknummer 357922)	225	
Waterschapsverkiezingen (cf. raadsbesluit vaststelling begroting 2024 zaaknummer 357922)		30
Weerbare gemeenschappen tegen ondermijnende criminaliteit (cf. raadsbesluit decembercirculaire 2023 zaaknummer 4017674)	35	
Veilige steden (DU) (cf. raadsbesluit decembercirculaire 2023 zaaknummer 4017674)	25	
Kwaliteitsborging bouw- en woningtoezicht (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2023 zaaknummer 4359398)	91	
Advieskosten/middelen directie (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2023 zaaknummer 4359398)	57	
SaaS-oplossing (cf. raadsbesluit vaststelling jaarstukken 2023 zaaknummer 4359398)	571	
Totaal	10.567	5.668

Bij de jaarstukken en resultaatbestemming 2023 is besloten om 8,4 miljoen te storten in de exploitatiereserve. Daarnaast is er voor 3,3 miljoen aan budgetten vrijgevallen o.b.v. de jaarstukken 2023. Na verwerking van bovenstaande mutaties in 2024 bedraagt de exploitatiereserve ultimo 2024 € 15,4 miljoen.

Investeringsreserve

Deze reserve dient ter financiering van kapitaallasten voor investeringen. Bij besluitvorming is het van belang dat bij aanvang van de kredietvoting voor het specifieke project het volledige bedrag van de investering dat gedekt wordt uit de reserve in de reserve beschikbaar moet zijn. Onttrekking aan de reserve vindt daarmee gedurende de gehele afschrijvingsperiode plaats. Door middel van een raadsbesluit worden middelen in de investeringsreserve gestort voor dekking kapitaallasten van toekomstige investeringen. Daarnaast wordt aan deze reserve rente toegevoegd in verband met de door deze reserve te dekken rentelasten van de meerjarige kapitaallasten.

Conform eerdere besluitvorming zijn in de jaarrekening 2024 de volgende toevoegingen aan en onttrekkingen uit de investeringsreserve verwerkt:

Bedragen x € 1.000

	Onttrekkingen	Toevoegingen
Bespaarde rente 2024		196
Onttrekking kapitaallasten (cf. raadsbesluit vaststellen begroting 2024 zaaknummer 3572922)	330	
Storting veiligheid rondom scholen uit bestuursakkoord (cf. raadsbesluit vaststellen begroting 2024 zaaknummer 3572922)		800
Storting infrastructuur uit bestuursakkoord (cf. raadsbesluit vaststellen begroting 2024 zaaknummer 3572922)		2.000
Storting wegverhardingen (cf. raadsbesluit vaststellen bestuursrapportage 2024 zaaknummer 4552645)		2.065
Overboeking investering van programma 4 naar programma 5	1.564	1.564
Storting omkatting middelen naar exploitatie (cf. raadsbesluit vaststellen bestuursrapportage 2024 zaaknummer 4552645)		15
Dekking omkatting (cf. raadsbesluit vaststellen begroting 2024 zaaknummer 3572922)	100	
Onttrekking omkatting investeringsmiddelen naar exploitatie Verbeter Breda Bibliotheek (cf. raadsbesluit 3937536)	671	
Onttrekking omkatting investeringsmiddelen naar exploitatie Verbeter Breda Volkshuisvestingsfonds (cf. raadsbesluit vaststellen begroting 2024 zaaknummer 3572922)	200	
Totaal	2.865	6.640

Na verwerking van bovenstaande mutaties bedraagt de investeringsreserve ultimo 2024 € 14,7 miljoen.

Reserves bodemfonds

De bodemreserve wordt ingezet voor bodemonderzoek en sanering van (historisch) vervuilde gronden, het beleid hierover en de begeleiding ervan. De ontwikkelingen in de stad zijn onzeker, de inzet is maatwerk en is niet elk jaar hetzelfde. Met het vormen van deze reserve worden de pieken en dalen in de uitgaven opgevangen. De reserve wordt tot en met 2030 gecontinueerd vanuit de decentralisatie uitkering uit de (mei)circulaire.

Na de reservemutaties in 2024 bedraagt de reserve bodemfonds eind 2024 € 3,2 miljoen.

Reserve klimaatfonds

Het klimaatfonds is een reserve ter versterking van de gemeentelijke klimaatdoelstellingen. In 2024 is er € 0,3 miljoen onttrokken als bijdrage voor het realiseren van de Energiecampus. De reserve klimaatfonds is daarmee ultimo 2024 € 1,4 miljoen.

Reserve investeringen sportverenigingen

In het bestuursakkoord 2022-2026 is er voor de gehele periode een bedrag van €1.8 miljoen gestort in de reserve investeringen bij sportverenigingen (1/3 regeling). Hierbij doet de gemeente een bijdrage (van 1/3-deel) aan sportverenigingen die investeren in sportvoorzieningen. Voor 2024 was er een bedrag van €0,8 miljoen gedoteerd. Begrote onttrekkingsbedrag was €1.536.128. In werkelijkheid is er slechts €457.191 onttrokken. Dit heeft te maken met het feit dat een groot aantal aanvragen overlopen in 2025 en dan pas uitgekeerd zullen worden of dat de beoordeling van de subsidie nog plaats moet vinden. Ultimo 2024 bedraagt de reserve €1,1 miljoen.

Reserve Versnellingsopgave Wonen

Bij het vorige Coalitieakkoord 2018-2022 zijn incidentele middelen voor de Versnellingsopgave wonen beschikbaar gesteld (€ 14 miljoen). Het doel van de bestemmingsreserve is om de te realiseren middelen beschikbaar te houden voor de Versnellingsopgave Wonen.

Begin 2024 was € 5,562 miljoen beschikbaar ten behoeve van de versnellingsopgave.

De begrote onttrekking in 2024 bedroeg € 2,4 miljoen. De werkelijke onttrekking in 2024 bedraagt € 0,55 miljoen. Dat is € 1,85 miljoen lager dan begroot en heeft voor een groot deel te maken met onderuitnutting van de middelen die beschikbaar waren voor locatiegebonden impulsen. Deze middelen zullen in 2025 wel besteed worden.

Reserve vrouwenopvang

Deze reserve is bedoeld voor de noodzakelijke vernieuwing/verbouwing van de vrouwenopvangvoorziening. In het begrotingsproces 2024 zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor de verbouwing/renovatie van de vrouwenopvang in de jaren 2024, 2025 en 2026. De vernieuwing/verbouwing gaat in fases. Zodra er een nieuwe fase begint, wordt de reserve (deels) onttrokken. In 2024 is er € 2,1 miljoen onttrokken aan de reserve t.b.v. de vernieuwing/verbouwing.

Reserve bovenwijkse voorzieningen

In juli 2020 is door de raad naar aanleiding van de vastgestelde Nota bovenwijkse voorzieningen een reserve bovenwijkse voorzieningen ingesteld. Doel van de reserve is om werkelijk ontvangen bijdragen te bestemmen voor de realisatie van minimaal één van de bovenwijkse voorzieningen uit de nota bovenwijkse voorzieningen. De reserve wordt gevoed door bijdragen bij alle nieuwe bouwplannen een bijdrage te vragen aan de partij die de grondexploitatie voert. De ontvangen exploitatiebijdragen worden in de reserve gestort. De kosten van beheer van de reserve en de bestedingen aan de projecten worden onttrokken aan de reserve.

Per 1 januari 2024 was de stand van de reserve € 1,8 miljoen. In 2024 zijn aan bijdragen €0.964 miljoen ontvangen en gestort in de reserve. Verder is voor het beheer van de reserve € 0.03 miljoen onttrokken uit de reserve.

Reserve toekomstbestendig wonen

De Toekomstbestendig Wonen Regeling is een brede, integrale, regeling met als hoofddoel de bestaande particuliere woningvoorraad in zoveel mogelijk opzichten kwalitatief duurzaam te verbeteren. Er wordt integraal naar woningaanpassingen gekeken, om waar mogelijk en gewenst door de eigenaar-bewoner maatregelen op het gebied van energie en levensloopbestendigheid optimaal te combineren. Doordat de regeling breed is opgezet is één aanvraag voor de diverse aanpassingen voldoende. Concreet betekent dit dat de voorgestelde nieuwe Toekomstbestendig Wonen Regeling een raamwerkregeling is die inwoners van Breda de mogelijkheid biedt om via één lening zowel levensloopbestendige als energetische maatregelen te kunnen (laten) uitvoeren. Deze regeling brengt € 1 miljoen kapitaallasten met zich mee. De reserve toekomstbestendig wonen is bestemd ter dekking van deze kapitaallasten. In 2021 is conform besluit bestuursrapportage 2021 zaaknummer 1528103, € 1 miljoen gedoteerd aan de reserve. In 2024 hebben zich geen onttrekkingen voorgedaan, zodat de reserve ultimo 2024 € 1 miljoen bedraagt. Met ingang van 2025 zal aan deze reserve onttrokken gaan worden.

VOORZIENINGEN

In 2024 is het verloop van de balanspost voorzieningen als volgt:

Bedragen x €1.000

	Stand 1-1- 2021	Stand 1-1- 2022	Stand 1-1- 2023	Stand 1-1- 2024	Bij	af	Vrijval	Stand 31- 12-2024
Centrale personeelsvoorziening	836	593	835	317	1.114	497	348	585
Voorziening wet AppA	9.216	8.540	6.853	7.006	1.441	807		7.640
Voorziening verlofsparen			4.493	4.473			891	3.582
Onderhoud parkeerbedrijf	3.550	4.321	4.897	5.555	879	407		6.027
Onderhoud Vastgoedbeheer	20.136	19.559	21.391	22.209	5.543	5.187		22.565
Planmatig onderhoud Vastgoedontwikkeling	4.181	4.477	4.375	4.238	30	150		4.117
Voorziening openbare ruimte onderhoud	6.113	5.329	4.643	5.057	4.043	5.680		3.420

	Stand 1-1-2021	Stand 1-1-2022	Stand 1-1-2023	Stand 1-1-2024	Bij	af	Vrijval	Stand 31-12-2024
Voorziening verkeersregelininstallaties	53	62	244		747	735		12
Verlieslatende contracten	8.800							
Achterstallig onderhoud verhardingen	2.851	4.150	2.403	6.163		1.082		5.082
Voorziening van derden verkregen middelen (44.2)	764	736	687	533	27		70	490
Voorziening afvalservice		360	803	839			746	93
Voorziening riolering	3.165	3.739	4.017	4.150	386		2.180	2.357
Vrz verlies Juzt	820	820						
Vrz archivering Juzt			1.370	1.294		29		1.265
Totaal	60.484	52.687	57.012	61.832	14.211	14.573	4.234	57.236

De post voorzieningen op de balans bestaan uit drie groepen, te weten voorzieningen voor groot onderhoud aan vastgoed en kapitaalgoederen, voorzieningen voor personeel en overige voorzieningen. In 2024 is het verloop van de balanspost voorzieningen als volgt:

Bedragen x €1.000

	Balans 31-12-2023	Bij	Onttrekkingen voorzieningen	Balans 31-12-2024
<i>Voorzieningen</i>				
Onderhoudsvoorzieningen	43.221	11.242	13.240	41.223
Personeelsvoorzieningen	11.796	2.555	2.543	11.807
Overige voorzieningen	6.824	414	3.024	4.214
Totaal Voorzieningen	61.841	14.211	18.807	57.245

Hieronder worden deze drie groepen nader toegelicht.

Onderhoudsvoorzieningen

Deze onderhoudsvoorzieningen bestaan uit voorzieningen voor groot onderhoud aan de openbare ruimte en gebouwen. Het verloop van de onderhoudsvoorzieningen is in 2024 als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Stand 31-12-2023	Verminderings	Aanwendingen	Toevoegingen	Stand 31-12-2024
Onderhoudsvoorziening gebouwen vastgoedbeheer	22.209		5.187	5.543	22.565
Onderhoudsvoorziening parkeergarages en fietsenstallingen	5.554		407	879	6.026
Onderhoudsvoorziening gebouwen vastgoedontwikkeling	4.237		150	30	4.117
Onderhoudsvoorziening openbare ruimte	5.057		5.680	4.043	3.420
Onderhoudsvoorziening verkeerregelininstallaties	1		735	747	13
Onderhoudsvoorziening verharding achterstallig onderhoud	6.164		1.082		5.082
Totaal	43.221		13.240	11.242	41.223

Onderhoudsvoorziening gebouwen vastgoedbeheer

Deze voorziening heeft als doel om de meerjarige kosten voor planmatig onderhoud van de gemeentelijke vastgoedportefeuille te egaliseren. Hieronder vallen onder andere gebouwen op het gebied van sport, welzijn en cultuur, brede scholen en het centrale busstation, maar ook alle

gebouwen die de gemeente voor haar bedrijfsvoering nodig heeft. Daarnaast is in de voorziening de vervanging van de binnensportinventaris en het civiele en cultuurtechnische onderhoud voor de buitensport opgenomen.

De basis voor deze voorziening is het zogenoemde meerjarenonderhoudsplan (mjop). Een mjop geeft inzicht in de technische toestand van het vastgoed en geeft een prognose van de verwachte werkzaamheden en kosten. De mjop's zijn gebaseerd op een gemiddeld onderhoudsniveau van 3 op een schaal van 1 tot 6. De onderhoudsplannen worden jaarlijks geactualiseerd en accommodaties worden maximaal om de 5 jaar opnieuw geïnspecteerd. Op basis van de huidige berekening is de voorziening dekkend tot en met 2029.

In het boekjaar is conform de begroting € 5,5 miljoen gedoteerd aan de voorziening. Op basis van de mjop's is voor 2024 een jaarplan vastgesteld. Uit een analyse daarvan is gebleken dat er € 1,6 miljoen minder is besteed dan gepland en daarmee ligt de behaalde uitnutting voor 2024 in lijn met 2023. Van de 1,6 miljoen is al wel 1,2 miljoen aan onderhoudsopdrachten uitgezet, maar de uitvoering kon niet meer (volledig) in 2024 plaatsvinden. Slechts 6% (€ 0,4 miljoen) van het jaarplan bestond uit posten die zijn doorgeschoven naar een volgend jaar of die nog niet gestart konden worden i.v.m. de omgevingswet.

Onderhoudsvoorziening parkeergarages en fietsenstallingen

De voorziening heeft tot doel de meerjarige groot onderhoudskosten van de gebouwen van de afdeling Parkeren te egaliseren. Het gaat hierbij om de parkeergarages en de fietsenstallingen. De basis voor de vorming en het beheer van de voorzieningen voor deze gebouwen zijn de zogenaamde meerjaren onderhoudsplannen zoals deze in het systeem Planon worden bijgehouden. De MJOP's zijn gebaseerd op het door de Raad vastgesteld gemiddelde onderhoudsniveau 3 op 6. De onderhoudsplannen worden jaarlijks geactualiseerd en vormen de basis voor de jaarlijkse dotatie aan de voorziening teneinde over voldoende middelen te beschikken voor de uitvoering van het (projectmatig) groot onderhoud. De voorziening is toereikend tot en met 2033.

Onderhoudsvoorziening gebouwen vastgoedontwikkeling

Deze voorziening is gevormd ten behoeve van de strategisch aangekochte panden. De hoogte van de dotatie is gebaseerd op een meerjarenonderhoudsplanning. De doorberekening is gemaakt tot 2034. Hierbij wordt uitgegaan van een doorlopende exploitatie, waarbij aanvullend rekening wordt gehouden met inmiddels genomen besluiten voor sloop en / of herontwikkeling, mede gebaseerd op de Vastgoedstrategie Havenkwartier. De inzet van de onderhoudsvoorziening heeft op dit moment voornamelijk betrekking op de panden in het Havenkwartier. Jaarlijks zal worden onderzocht of, afhankelijk van de vastgoedportefeuille op dat moment, aanpassing nodig is. In 2024 is conform begroting € 0,029 miljoen gedoteerd aan de voorziening. In de meerjarenbegroting vanaf 2025 zijn dotaties aan de voorziening begroot van € 0,19 miljoen. Met deze jaarlijkse dotatie is de voorziening volgens de meerjarenonderhoudsplanning tot en met 2034 toereikend om het geplande groot onderhoud uit te kunnen voeren.

In 2024 heeft alleen noodzakelijk onderhoud plaatsgevonden. Zowel begroot als werkelijk bedroeg dit ca. € 0,15 miljoen.

Onderhoudsvoorziening openbare ruimte

Deze voorziening omvat het groot onderhoud aan de verharding, civieltechnische kunstwerken en waterwegen. De basis hiervoor ligt vast in beleidskaders en beheerplannen die periodiek geactualiseerd worden. In totaal was de onttrekking begroot op € 6,5 miljoen. De werkelijke stand per 1 januari 2024 was circa € 4,3 miljoen hoger dan begroot door een overloop uit 2023. De geplande realisatie is gedurende 2024 geactualiseerd naar € 6,3 miljoen. Hierbij is ook een deel voor verharding gekapitaliseerd, d.w.z. naar de investeringen overgebracht omdat het hier vervanging betrof (€ 2,1 miljoen). In totaal is op de voorziening € 5,7 miljoen gerealiseerd. Een deel van het werk schuift door naar 2025.

Onderhoudsvoorziening verkeerregelininstallaties

Voor het in stand houden van verkeersregelininstallaties (VRI's) is in 2015 besloten tot het instellen van een specifieke onderhoudsvoorziening. Het meerjaren onderhoudsplan VRI's wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van uitgevoerde inspecties en gerealiseerde projecten, afhankelijk van de ouderdom, vervanging, reparatie en noodzaak van de onderdelen van de VRI's in Breda. Bij het jaarlijks

opstellen van de planning wordt zo goed als mogelijk aangesloten bij andere infrastructurele projecten en werkzaamheden in het kader van werk met werk maken.

In 2024 is een bedrag van afgerond € 0,7 miljoen bijgedragen aan het onderhoud van de verkeersregelininstallaties.

Onderhoudsvoorziening verharding achterstallig onderhoud

Bij de jaarrekening 2021 werd € 3,2 miljoen gedoteerd om de achterstalligheid in 2 jaar te kunnen oplossen. In 2023 hebben we € 2 miljoen aan werkzaamheden uitgevoerd in plaats van de begrote € 2,7 miljoen (na actualisatie € 2,4 miljoen). Na inspectie bleek dat er aanvullende achterstalligheid is. Daarom doteerden we nog eens € 5,8 miljoen aan deze voorziening.

Personeelsvoorzieningen

De personeelsvoorzieningen omvatten een voorziening voor nog te verwachten kosten voor voormalig personeel, een voorziening voor de zogenaamde APPA-voorziening (voorziening voor Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers), en vanaf 2022 een nieuwe voorziening voor spaarverlof. Het verloop van de personeelsvoorzieningen was in 2024 als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Stand 31-12-2023	Verminderings	Aanwendingen	Toevoegingen	Stand 31-12-2024
Voorziening voormalig personeel	317		845	1.114	585
Voorziening Wet AppA	7.007		807	1.441	7.641
Voorziening spaarverlof	4.472		891		3.581
Totaal	11.796		2.543	2.555	11.807

Voorziening voormalig personeel

Deze voorziening is gevormd voor de kosten die we nog verwachten voor voormalig onvrijwillig ontslagen personeel (dus niet wegens strafontslag, ouderdomspensioen of arbeidsongeschiktheid). Jaarlijks wordt een analyse gemaakt van de toekomstige verplichtingen. Tot en met eind 2026 is de voorziening voldoende voor het afwikkelen van de bestaande verplichtingen. Omdat de voorziening de komende jaren voldoende toereikend blijkt te zijn, is in 2024 € 0,3 miljoen van de voorziening vrijgevalen.

Voorziening Wet APPA

De voorziening bevat pensioenreserveringen en wachtgelden van voormalige politieke ambtsdragers (wethouders). De APPA-voorziening wordt jaarlijks aangepast op basis van de extern opgestelde actuariële berekeningen van de pensioenverplichtingen aan (voormalige) politieke ambtsdragers. Naast de jaarlijkse onttrekking uit de voorziening van € 0,8 miljoen is in 2024 € 1,44 miljoen aan de voorziening gedoteerd. Conform de meest actuele berekeningen (eind 2024) bedraagt de pensioenverplichting € 7,2 miljoen en de wachtgeldverplichting € 0,4 miljoen, bij elkaar € 7,6 miljoen.

Voorziening spaarverlof

Vanwege een aanpassing van de cao is vanaf 2022 het zogenoemde verlofsparen ingevoerd. Met deze nieuwe regeling kunnen medewerkers diverse soorten verlof in één keer omzetten in spaarverlof. Omdat sprake is van een spaarsaldo dat in de tijd waarschijnlijk niet gelijk is qua toevoegingen en opnamen moet hier een voorziening voor worden opgenomen. Jaarlijks wordt een analyse gemaakt van de hoogte van de voorziening, zodat deze toereikend blijft voor het totaal aantal uren spaarverlof. Op basis van het inzicht en de actuele data bij het opstellen van de jaarrekening is in 2024 € 3,6 miljoen benodigd.

Overige voorzieningen

De groep overige voorzieningen bestaat uit een voorzieningen voor riolering, afvalservice, archivering Justz, en van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel. Het verloop van de overige voorzieningen was in 2024 als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Stand 31-12-2023	Verminderings	Aanwendungen	Toevoegingen	Stand 31-12-2024
Voorziening riolering	4.150		2.180	386	2.356
Voorziening afvalservice	838		746		92
Voorziening archivering Juzt	1.294		29		1.265
Voorziening verlies Juzt					
Voorziening van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel	542		70	28	500
Totaal	6.824		3.024	414	4.214

Voorziening riolering

De voorziening riolering is bedoeld voor de egalisatie van de tarieven voor de rioolheffing en het opvangen van financiële tegenvallers. De tarieven voor de rioolheffing voor 2024 zijn op basis van het Bestuursakkoord 2022-2026 met 2% gestegen t.o.v. 2023, na de verlaging in 2023 met 17,5% t.o.v. 2022. Er was in 2024 een onttrekking uit de voorziening begroot van € 2,2 miljoen. Oorzaak is dat de rioolheffing niet meer dekkend is voor het kostenniveau. Het jaarresultaat gaf mét deze onttrekking een positief saldo van € 0,4 miljoen. Deze is gedoteerd aan de voorziening, waardoor per saldo een onttrekking van € 1,8 miljoen is gedaan.

Op het vlak van reiniging en inspectie is geld over gehouden i.v.m. capaciteitsproblemen bij de aannemer. Ook de begrote kapitaallasten zijn niet geheel gehaald. Een aanzienlijk deel van de exploitatiekosten wordt besteed aan het oplossen van rioolverstoppingen en kolken zuigen. Verschillende ploegen werken in de stad aan het weghalen van boomwortels uit huisaansluitingen, vernieuwen van straatkolken of het repareren van een rioolleiding om de weg te herstellen. Door de vele regen waren er veel meldingen en het wegwerken van de meldingen is met hoog grondwater lastiger. Hier is meer op uitgegeven dan begroot.

Voorziening afvalservice

De voorziening Afvalservice is bedoeld om de lasten en baten te egaliseren voor het huishoudelijke deel van de afvalinzamelings- en verwerkingskosten. In 2024 was een onttrekking verwacht van € 0,2 miljoen. Uiteindelijk is er € 0,8 miljoen onttrokken waardoor de voorziening eind 2024 leeg is.

Voorziening archivering Juzt

Bij de afwikkeling van de liquidatie van Juzt is afgesproken, dat de Gemeente Breda de bewaarderstaken voor de verplichtingen rondom het bewaren van de verschillende soorten dossiers (cliëntendossiers, personeelsdossiers, financiële dossiers en bestuursarchief) van Juzt voor de komende 20 jaar overneemt en uitvoert. Om dit uit te kunnen voeren heeft de gemeente Breda middelen van € 1,4 miljoen ontvangen.

Voorziening van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel

Deze voorziening is, ingevolge het BBV, bestemd voor van derden (niet zijnde andere overheidsinstellingen) verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden en die beschikbaar zijn voor het volgende begrotingsjaar. Onder deze voorziening zijn middelen toegevoegd voor van derden ontvangen afkoopsommen ten behoeve van parkeervoorzieningen, bijdrage project wind A16, bijdrage social return, en bijdrage afvalfonds Nedvang.

Toelichting vaste schulden en vlottende passiva

VASTE SCHULDEN

Onder de vaste schulden worden de schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer opgenomen.

Bedragen x €1.000

	Balans 31-12-2023	Balans 31-12-2024
<i>Vaste schulden</i>		
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	377.294	334.439
Waarborgsommen	573	474
Totaal Vaste schulden	377.867	334.914

De vaste schulden zijn als volgt verder te specificeren:

Bedragen x €1.000

	Balans 31-12-2023	Balans 31-12-2024
<i>Vaste schulden</i>		
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen		
Leningen ten behoeven van de eigen financiering	329.644	300.524
Leningen ten behoeve van woningbouw	47.650	33.915
Totaal Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	377.294	334.439
Waarborgsommen		
Waarborgsommen	573	474
Totaal Waarborgsommen	573	474
Totaal Vaste schulden	377.867	334.914

Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen

De totale langlopende schuldportefeuille bestaat uit 2 deelportefeuilles. De portefeuille langlopende leningen die voor gemeentelijke investeringen zijn aangetrokken en een deelportefeuille van leningen die zijn doorgeleend aan de woningbouwcorporaties. Deze lening portefeuilles zijn respectievelijk € 300,5 miljoen en € 33,9 miljoen groot.

De vaste schuld waarmee gemeentelijke activa (zowel materiële als financiële activa) zijn gefinancierd is in 2024 met € 29 miljoen afgenomen. Er zijn in 2024 geen nieuwe leningen opgenomen. De afname van € 29 miljoen is volledig toe te schrijven aan aflossingen op de lening portefeuille. De totale langlopende schuld is grotendeels in handen van de BNG Bank (€ 195,1 miljoen, 59%) en de Nederlandse Waterschap Bank (€ 134,8 miljoen, 40%). De overige schuld is in handen van de Triodos Bank (€ 4,5 miljoen, 1%). De gemiddelde rente van de totale schuldportefeuille bedraagt 2,01 % (2023: 1,95% 2022: 1,89%, 2021: 1,96%, 2020: 2,06%, 2019: 2,12%). De rentelast van de vaste schuld bedraagt € 7,1 miljoen en is daarmee € 0,5 miljoen lager dan in 2023.

Een nadere toelichting op de schuldpositie en financieringsactiviteiten wordt gegeven in de paragraaf financiering.

Waarborgsommen

De post waarborgsommen bestaat uit ingehouden koopsommen op aangekochte percelen, waarvan de feitelijke levering nog moet plaatsvinden, waarborgsommen op huurpanden, en onderhoudsgelden voor begraafplaatsen.

KORTLOPENDE SCHULDEN

Onder de kortlopende schulden zijn de betalingsverplichtingen opgenomen die de gemeente binnen één jaar moet voldoen. In de balans staan onder deze posten de netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar: de kasgeldleningen, de creditbanksaldi en de overige schulden. De specificatie van de kortlopende schulden is als volgt:

Bedragen x €1.000

	Balans 31-12-2023	Balans 31-12-2024
Netto-vlottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Overige kasgeldleningen	0	0
Banksaldi	1.691	1.922
Overige schulden	23.660	19.681
Totaal Netto-vlottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	25.350	21.603

Overige kasgeldleningen en banksaldi

De omvang van de kasgeldleningen en de banksaldi per ultimo van het jaar varieert elk jaar en is mede afhankelijk van het uitgevoerde cashmanagement en de omvang van de benodigde liquiditeiten rondom de jaarwisseling. Een nadere toelichting op de schuldpositie en de financieringsactiviteiten inclusief cashmanagement wordt gegeven in de paragraaf financiering.

Het saldo van de banksaldi van € 1,9 miljoen ultimo 2024 betreft het saldo van alle rekening-courant rekeningen BNG tezamen.

Overige schulden

De overige schulden met een korte looptijd bestaan voor het grootste deel uit de schulden aan leveranciers voor € 18,9 miljoen (2023: € 22,7 miljoen).

Verder is onder deze post schulden aan andere publiekrechtelijke lichamen voor € 2,9 miljoen (2023: € 1,6 miljoen) opgenomen, crediteuren eliminatie/correctie t.b.v. lias € -2,5 miljoen (2023: € -1,1 miljoen), facturen t.b.v. 2024 € -1,0 miljoen (2023: € -1,0 miljoen) en nog te betalen bijdragen van overige overheid € 1,5 miljoen (2023: € 1,5 miljoen).

OVERLOPENDE PASSIVA

De overlopende passiva zijn vooruitontvangen bedragen of nog te betalen lasten waarvan de afwikkeling in het komende boekjaar plaatsvindt. De overlopende activa worden als volgt gespecificeerd.

Bedragen x €1.000

	Balans 31-12-2023	Balans 31-12-2024
Overlopende passiva		
Verplichtingen	64.649	74.800
Voorschotten van Europese overheidslichamen	46	60
Voorschotten van het Rijk	119.348	167.604
Voorschotten van overige Nederlandse overheidslichamen	1.727	2.263
Overige vooruitontvangen bedragen	3.368	3.432
Totaal Overlopende passiva	189.138	248.158

De verplichtingen bestaan onder meer uit af te wikkelen leveringen en diensten voor € 19,4 miljoen (2023: € 14,9 miljoen), nog te betalen rente voor € 4,6 miljoen (2023: € 4,9 miljoen), nog uit te betalen subsidies voor € 6,7 miljoen (2023: € 5,7 miljoen), nog af te dragen belastingen en sociale lasten voor € 16,2 miljoen (2023: € 13,8 miljoen), verplichtingen Kredietbank voor € 1,5 miljoen (2023: € 1,5 miljoen) en ontvangen waarborgsommen bij verkochte percelen voor € 1,1 miljoen (2023: € 1,8 miljoen).

De voorschotten van Europese overheidslichamen, van het Rijk en van overige Nederlandse overheidslichamen, zijn in onderstaand verloopoverzicht gespecificeerd per regeling weergegeven.

Onder de post overige vooruitontvangen bedragen staan onder meer de nog te verhalen kosten voor de faciliterende grondprojecten voor €1,9 miljoen (2023: € 1,6 miljoen).

Voorschotten van overheidslichamen

Dit betreffen ontvangen subsidiegelden met een specifiek bestedingsdoel, waarvoor in de jaren na het verslagjaar de prestaties zullen worden geleverd en de kosten worden gemaakt. De voorschotten worden uitgesplitst naar voorschotten van Europese overheidslichamen, van het Rijk, en van overige Nederlandse overheidslichamen. Deze worden in onderstaand verloopoverzicht gespecificeerd per regeling weergegeven.

Bedragen x € 1.000

Balans	Balans 31-12-2023	Bij 2024	Af 2024	Balans 31-12-2024
<i>Voorschotten van Europese overheidslichamen</i>				
E32B Incidentele SPUK Smartwayz	46		46	
AHA - Budapest (EUI)		60		60
Totaal Voorschotten van Europese overheidslichamen	46	60	46	60
<i>Voorschotten van het Rijk</i>				
Subsidie DUMAVA	346	58		404
SPUK IZA (H35)	1.020	356		1.376
Subsidie BMIP	303		98	205
SPUK C209 Buasflex	1.354		68	1.286
SPUK E84 Verkeersveiligheidsmaatr.2022-2023	456		7	449
SPUK C68B Tussenvoorz. 1 statushouders Baronie	1.626			1.626
SPUK C31 tijdelijke woningen		48		48
SPUK Aanpak energiearmoede BZK C55	2.765		2.406	359
Subsidie Woningbouwimpuls	8.299		86	8.213
SPUK Volkshuisvestingsfonds C47	23.339		2.560	20.779
SPUK MEOZ	639			639
Impulsgelden De Baronie		1.644		1.644
Voortijdigschoolverlaten 2020-2024 (reg aanp)	1	94		95
Versterken werken aan veiligheid (SPUK GHNT)	3		3	
SPUK Jongerencultuur	297		11	286
RMC middelen	524			524
SPUK Verst. lokale aanpak radicalisering A14b	19	10		29
Subsidie OCW-Educatie SISA	338	38		376
Extra RMC regeling (corona)	2			2
TOZO	1.120		78	1.042
Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïners		477		477
Expertisecentra jeugdhulp (medeoverh) H14B		11		11
SPUK sportakkoord	11		11	
Complexe scheidingen (SPUK GHNT)	1		1	
Subsidie RREW (Klimaat)	159		159	
Rijksmonument Wolfslaar	2	24		26
Subsidie SIM	43		13	30
SPUK SLA	5			5
RMC (nieuwe regeling 2021-2024)	234		48	186
Subsidie Gedragsmaat/Marketing	63		63	

SPUK C32 SUVIS-regeling	1.422		274	1.148
Nat. Programma Onderwijs	1.438		1.136	302
Subsidie Onderhoud verkeerregelininstallaties	21		4	17
Preventie met gezag	2.236	380		2.616
Lokaal Preventie akkoord (H12)	80			80
Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	415			415
Regeling BBZ 2004 75% (SISA)	306		34	272
SPUK E20 Verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021	1.223		871	352
SPUK 210B Flexwoningen	500		135	365
Aanleg Rotonde Allerheiligenweg/Marialaan	64		64	
SPUK circulaire ambachtscentra	4			4
SPUK Sport		1.728		1.728
Flexwoningen 4 locaties in Breda C85	6.660		660	6.000
SPUK Bodem 2021 - PFAS en Lood tm 2024 E58	622		27	595
Subsidie Onderwijskansenbeleid (OAB) 2019-2022	602		16	586
SPUK IJZ	38		27	11
SPUK Wi	1.642	2.911		4.553
H30 SPUK Breed	900		103	797
SPUK Uitvoering klimaat- & energiebeleid CDOKE K28	3.165	306		3.471
Energiefixers (aanvulling Energiearmoede 2023)C55	2.408			2.408
SPUK NPLW (Nat. Prog. Lokal Warmtetransitie'23 C95	558		129	429
SPUK Bodem 2023 - historische spoedopgaven E97	480			480
SPUK Bodem 2023 - deel 2 PFAS en Lood E97 tm 2026	470			470
SPUK Lokale Aanpak Isolatie C94 tm 2026	3.491	5.583		9.074
SPUK Volkshuisvestingsfonds II - 2024 ev. C109	15.550		192	15.358
Tijdelijke regeling specifieke uitk. gebiedsbudget	23.787		58	23.729
SPUK Kansrijke Wijk Breda (Verbeter Breda) C100	2.000	1.866		3.866
SPUK SLA2 (Laadplein) 2024-2027 E53		99		99
Startbouwimpuls	6.132		6.097	35
SPUK E104 woningbouw op korte termijn door bovenpl		17.293		17.293
Huisvesting Grote Gezinnen Vergunninghouders	35			35
SPUK C10 Verbetering digitale dienstverlening	75		102	-27
D22 SPUK Voorschoolse educatie ontheemde peuters	54			54
SPUK Bibliotheek Breda-Noord D23 ('24-'25)		439		439
E110 Mobiliteitspak tbv woningb 't-Zoet CrossMark		22.237		22.237
SPUK Bodem - historische spoedopg'24 sanering E113		308		308
F51 SPUK MKB West-Brabant vernieuwt		128		128
SPUK SEB-24: Emissieloos bouwen VGO		86		86
J4 SPUK Regio Deal Regio West-Brabant		7.612		7.612
H21 SPUK versterking cliëntondersteuning		25		25
ZC Weerbare stad		37		37
Totaal Voorschotten van het Rijk	119.348	63.798	15.541	167.604
<i>Voorschotten van overige Nederlandse overheidslichamen</i>				
Subsidie aanpak HIC	30		30	
Subsidie BMIP	109		10	99
Landstad de Baronie	25		25	
Buitengebied 60 km-uur	35		35	

Bekostiging 1e opvang ontheemde Oekraïne VR (M29B)		30		30
Subsidie Zoet/zuur/zout/bitter-soc. weerbaarheid	79			79
SFR Breda-Tilburg		893		893
EVZ Oude Rijsbergsebaan	94		30	64
Subsidie Onderhoud verkeerregelinstanties	37		5	32
VRI Kp Graaf Engelb Provincie	90		90	
Craenlaer - Kraaijenberg	593		593	
Educatieve maatregelen		87		87
Bomenfonds	74	11		85
Woondeal SRBT		93		93
Lange Bunder-Kannunikstraat	18			18
Landgoederen zone Haagse Beemden	102			102
Ruimte voor ruimte kavels	168			168
Snelfietsroute Tilburg	65		65	
Inr. Lage Vuchtpolder fase 2		162		162
Doegelden	49		49	
Kleine oogst Baronie	159	159	5	313
Brabantse Go!		38		38
Totaal Voorschotten van overige Nederlandse overheidslichamen	1.727	1.473	937	2.263

De balanspositie van de van overheidsinstellingen vooruitontvangen bijdragen van 2024 (€ 169,8 miljoen) ten opzichte van 2023 (€ 121,9 miljoen) is toegenomen met € 47,9 miljoen. Hieronder worden de vooruitontvangen bijdragen groter dan € 0,1 miljoen per balansdatum nader toegelicht.

- Subsidie DUMAVA (€ 403.243)**
 Vanuit Rijksdienst voor Ondernemend Nederland zijn diverse aanvragen inzake de subsidieregeling duurzaam maatschappelijk vastgoed (DUMAVA) toegekend. O.a. voor LED-verlichting in het Stads kantoor en verduurzamingsmaatregelen aan het gemeentelijk Sportcentrum Breda. De werkzaamheden zijn nog niet (volledig) ten uitvoer gebracht.
- SPUK IZA H35 (€ 1.375.803)**
 Het Integraal Zorgakkoord (IZA) heeft als doel de zorg voor de toekomst goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. Gemeenten voeren allerlei activiteiten uit in een samenwerkingsregio dat behoort bij de ambities en doelen, zoals genoemd in het Integraal Zorgakkoord (IZA). Tot deze activiteiten behoren het opstellen van een regiobeeld, het opstellen van een regioplan en het opstellen van een mandaatstructuur. Vorig jaar (2023) is het budget niet volledig gebruikt (€1.093.802). Ook in 2024 waren er boventallige middelen (€74.206). Het saldo zal bij het einde van de looptijd (2026) van het IZA worden teruggestort aan het rijk.
- Subsidie BMIP (€ 205.559)**
 De Provincie Noord-Brabant wordt de proeftuin voor de landelijke vorm van informatievoorziening en dienstverlening voor arbeidsmigranten. In de pilot wordt geëxperimenteerd met verschillende vormen van dienstverlening. De resultaten van de pilot in Noord-Brabant zullen door de provincie en het Rijk gezamenlijk worden geëvalueerd. De opbrengsten kunnen de volgende stap zijn naar een landelijke uitrol van een uniform model.
- SPUK C209 Buasflex (€ 1.286.187)**
 Dit gaat om tijdelijke woningen op de campus van Buas. Dit project gaat niet door en dit bedrag moet nog terugbetaald worden.
- SPUK E84 Verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023 (€ 449.407)**
 Deze regeling is ervoor bedoeld, dat de gemeente kosteneffectieve en risicogestuurde infrastructurele maatregelen uitvoert op het onderliggende wegennet om de verkeersinfrastructuur verkeersveiliger te maken. De regeling loopt tot en met 2027. Maatregelen die de komende jaren nog worden uitgevoerd met de middelen van deze regeling zijn kruispuntplateaus ETW-ETW, korte rechtstanden / verkeersdrempels, rotondes binnen de bebouwde kom, het volwaardig afwaarderen van een 50 km/uur weg naar een 30 km/uur weg.
- SPUK Tussenvoorziening 1 statushouders Baronie (€ 1.625.583)**
 Deze specifieke uitkering is verstrekt om een tussenvoorziening voor de huisvesting van

statushouders te kunnen realiseren in De Baronie. Einddatum van de uitkering is 31-03-2025. De ontvangen middelen worden gebruikt voor haalbaarheidsonderzoeken naar een geschikte locatie, en het realiseren en exploiteren van de voorziening.

- **Aanpak energiearmoede BZK (€ 358.833)**
Bij deze regeling dient de Gemeente de ontvangen middelen gericht in te zetten om huishoudens in een kwetsbare positie vanwege de hoge energielasten te ondersteunen bij het nemen van maatregelen om het energieverbruik te verminderen. De manier waarop dit wordt aangepakt, is aan de Gemeente. Ze kan hiervoor aansluiting zoeken bij de kennis en ervaring vanuit het sociale domein. TNO heeft naast de data per gemeente ook de beschikking over verschillende data op wijk- en buurtniveau die inzicht en handvatten bieden aan gemeenten om de activiteiten specifiek te richten.
- **Subsidie Woningbouwimpuls (€ 8.212.456)**
Dit betreft een specifieke uitkering van het rijk voor het leveren van een bijdrage aan het inlopen van het woningtekort en meerjarig hoog houden van de bouwproductie. In de subsidieperiode (tot en met 10-09-2030) worden 634 woningen toegevoegd met de voor de woningbouw noodzakelijke maatregelen. Het woningbouwprogramma dient tenminste 326 betaalbare woningen te bevatten. De uitkering bedraagt 50 % van de subsidiabele kosten.
- **SPUK Volkshuisvestingsfonds (€ 20.779.550)**
In verschillende gebieden in Nederland staat de leefbaarheid onder druk. Daarom heeft het kabinet het Volkshuisvestingsfonds in het leven geroepen. Gemeenten en regio's kunnen met geld uit dit fonds investeren in leefbaarheid en verduurzaming van de woningvoorraad in de meest kwetsbare gebieden. In 2021 heeft de Gemeente Breda € 26,2 miljoen ontvangen uit dit fonds. De specifieke uitkering eindigt in 2031.
- **SPUK MEOZ (€ 638.755)**
In 2022 en 2023 kon er een beroep gedaan worden op specifieke uitkering meerkosten energie openbare zwembaden, een compensatie voor de hoge energieprijzen. Voor 2023 is een te hoge aanvraag gedaan, gezien de daling van de energieprijzen en dient € 638.755 terug betaald te worden aan het Rijk.
- **Impulsgelden De Baronie (€ 1.643.746)**
Dit betreft een subsidie voor klimaatadaptieve maatregelen buiten Breda.
- **SPUK Jongerencultuur (€ 286.764)**
Dit betreft SPUK middelen die in het desbetreffende jaar niet zijn ingezet. De regeling is verlengd t/m december 2025 en zal volgend jaar worden uitgegeven.
- **RMC middelen (€ 523.528)**
Dit betreft SPUK middelen die niet zijn uitgegeven en waarvan wordt onderzocht of we deze in latere jaren extra kunnen inzetten.
- **Subsidie OCW-Educatie SISA (€ 375.830)**
Betreffen SPUK middelen die niet zijn uitgegeven en waarvan wordt onderzocht of we deze in latere jaren extra kunnen inzetten.
- **TOZO (€ 1.041.578)**
Dit betreft aflossing kapitaalverstrekking Tozo komende jaren. Ondernemers hoeven pas vanaf 1 januari 2022 te gaan aflossen. Looptijd terugbetaling is 5 jaar.
- **Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïners (€ 476.865)**
Binnen de SPUK bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne kunnen er middelen worden aangevraagd voor het geschikt maken of na afloop herstellen van gebouwen voor de opvang van ontheemden Oekraïners, zogenaamde transitiekosten. Voor de Nijverheidseweg en Ingehousz zijn deze middelen toegekend maar nog niet volledig besteed.
- **RMC (nieuwe regeling 2021-2024) (€ 186.328)**
De RMC middelen zijn bedoeld voor het begeleiden van jongeren richting een opleiding of een leerwerktraject. De RMC-wet geeft de ruimte aan de gemeenten om jonge voortijdig schoolverlaters te begeleiden. Met deze middelen wordt door bij exitgesprekken aanwezig te zijn en vanaf het moment dat de student school verlaat de jongere meteen in begeleiding te nemen voortijdig schoolverlaten voorkomen.
- **SPUK C32 SUVIS-regeling (€ 1.422.286)**
Deze specifieke uitkering is bestemd voor de verbetering van het binnenklimaat en ventilatie op scholen. In 2021 zijn vergoedingsaanvragen bij de Rijksdienst voor

ondernemend Nederland via de gemeente Breda voor de onderwijshuisvestingscoöperaties BreedSaam, Building Breda én Curio ingediend.

- **Nationaal Programma Onderwijs (€ 302.555)**
Dit betreft SPUK middelen die niet zijn uitgegeven en waarvan wordt onderzocht of we deze in latere jaren extra kunnen inzetten.
- **Preventie met gezag (€ 2.616.026)**
Deze regeling is ter voorkoming van georganiseerde en ondermijnende jeugdcriminaliteit. In de jaren 2022-2023-2024-2025 ontvangt de Gemeente in totaal bijna € 5,5 mln. In 2022 was het startsein voor een domeinoverstijgende, gebiedsgerichte aanpak gericht op het voorkomen van ondermijnende en georganiseerde criminaliteit binnen de meest kwetsbare wijken. Niet alleen in de gemeente Breda, maar ook samen met de andere gemeenten en departementen betrokken bij het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid.
- **Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden (€ 415.145)**
Deze regeling heeft tot doel de kosten te vergoeden die gemeenten maken voor de tijdelijke onderwijshuisvesting ten behoeve van leerplichtige ontheemde jongeren uit Oekraïne. Dit betreft het restant dat wordt terugbetaald aan het Rijk.
- **Regeling BBZ 2004 75% (SISA) (€ 272.088)**
Dit betreft een vergoeding van het Rijk voor verstrekt bedrijfskapitaal in het kader van BBZ 2004, 75% daarvan terug te betalen (in jaarlijkse stappen 2023-2030).
- **SPUK E20 Verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021 (€ 351.998)**
Betreft SISA-regeling, vastgesteld door het Rijk in 2021 voor deel II, en loopt door tot en met 2024 voor deel III. De middelen zijn bestemd ter stimulering van diverse verkeersveiligheidsmaatregelen in de stad.
- **SPUK C210B meerjarig regeling flexibele inzet woningbouw (€ 365.003)**
Dit betreft een meerjarige regeling voor de versnelling van de voorfase van de bouw van flexwoningen in Breda.
- **SPUK Sport (€ 1.709.745)**
Sinds 1 januari 2019 is er voor investeringen in sport geen btw aftrek meer mogelijk, via de regeling Specifieke uitkering stimulering sport kan dit deels gecompenseerd worden. Voor 2024 is er een voorlopige beschikking afgegeven op basis van de voorgaande 3 jaren, echter zijn er voor 2024 minder uitgaven geweest (door lagere investeringen) en derhalve dient € 1.709.745 terugbetaald te worden.
- **Flexwoningen 4 locaties in Breda C85 (€ 6.000.000)**
Deze specifieke uitkering is bedoeld voor de huisvesting van kwetsbare doelgroepen. Hiervoor zijn 2 projecten onderhanden: Flexwoningen Frankenthalerstraat en Studio's hoog complexe doelgroep/Anders Wonen.
- **SPUK Bodem PFAS en Lood t/m 2024 (€ 595.282)**
Het doel van deze regeling is om door middel van het verstrekken van specifieke uitkeringen bevoegde gezagen in staat te stellen een aantal taken op het gebied van bodemsanering goed af te ronden en nieuwe bodemkwaliteitsopgaven te signaleren en daarop te reageren met een passende aanpak.
- **Subsidie Onderwijskansenbeleid (OAB) 2019-2022 (€ 602.431)**
Het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid heeft tot doel onderwijsachterstanden, waaronder taalachterstanden, van kinderen vroegtijdig te signaleren en te bestrijden.
- **SPUK Wi (Wet Inburgering) (€ 4.553.166)**
Dit betreft het restantbedrag 2022 van voorlopige specifieke uitkering Wi 2021. Hierbij geldt reserveringsregeling, gelden die in enig jaar niet zijn uitgegeven mogen in het daaropvolgend jaar worden ingezet.
- **H30 SPUK Breed (€ 796.764)**
Restant Brede SPUK-regeling. Saldo betreft niet uitgegeven SPUK middelen 2023 en 2024, die (pas) bij de eindverantwoording van de Brede SPUK-regeling (verwachting 2027) terugbetaald worden.
- **SPUK Uitvoering klimaat- en energiebeleid (CDOKE) (€ 3.470.197)**
Deze regeling heeft tot doel om gedurende de uitkeringsperiode de capaciteit (bemensing) te vergroten bij decentrale overheden voor de uitvoering van het klimaat- en energiebeleid in de volgende sectoren: a. gebouwde omgeving; b. elektriciteit; c. mobiliteit; d. industrie; of e. overig klimaat- en energiebeleid.

- **Energiefixers (aanvulling Energiearmoede 2023) (€ 2.407.737)**
De gemeente kan de middelen die met deze beschikking beschikbaar worden gesteld gericht inzetten om huishoudens in een kwetsbare positie vanwege de gestegen energielasten op korte termijn te ondersteunen bij het nemen van maatregelen om de energierekening te verlagen.
- **SPUK NPLW (Nat. Prog. Lokale Warmtetransitie) 2023 (€ 429.213)**
Deze regeling heeft tot doel om efficiënt en doelmatig samen te werken t.b.v. de uitvoering van de warmtetransitie.
- **SPUK Bodem 2023 - historische spoedopgaven E97 (€ 480.000)**
Het doel van deze regeling is om door middel van het verstrekken van specifieke uitkeringen bevoegde gezagen in staat te stellen een aantal taken op het gebied van bodemsanering goed af te ronden en nieuwe bodemkwaliteitsopgaven te signaleren en daarop te reageren met een passende aanpak.
- **SPUK Bodem 2023 - deel 2 PFAS en Lood E97 t/m 2026 (€ 469.799)**
Het doel van deze regeling is om door middel van het verstrekken van specifieke uitkeringen bevoegde gezagen in staat te stellen een aantal taken op het gebied van bodemsanering goed af te ronden en nieuwe bodemkwaliteitsopgaven te signaleren en daarop te reageren met een passende aanpak.
- **SPUK Lokale Aanpak Isolatie C94 t/m 2026 (€ 9.073.658)**
De minister kan op aanvraag van een college of ambtshalve een specifieke uitkering verstrekken aan de gemeente voor het uitvoeren van een isolatieprogramma dat gericht is op het nemen van energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen, in slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners en slecht geïsoleerde woningen van leden van een gemengde vereniging, met een focus op woningen die bewoond zijn door huishoudens in energiearmoede of een risico daarop.
- **SPUK Volkshuisvestingsfonds II - 2024 ev. (€ 15.358.578)**
Dit betreft een meerjarige regeling specifieke uitkering herstructurering volkshuisvesting. Een integrale aanpak moet de negatieve spiraal in kwetsbare gebieden doorbreken.
- **Tijdelijke regeling specifieke uitkering gebiedsbudget (€ 23.728.915)**
Deze ministeriële regeling heeft tot doel om gemeenten en openbare lichamen in staat te stellen gebiedsmaatregelen te realiseren zodat op de grootschalige NOVEX-woningbouwlocaties woningbouw kan plaatsvinden. Door de financiële bijdrage van het Rijk kunnen gebiedsmaatregelen worden gerealiseerd.
- **SPUK Kansrijke Wijk Breda (Verbeter Breda) C100 (€ 3.865.915)**
Deze regeling heeft de volgende doelstellingen:
 - a. de organisatie van een uitvoeringsprogramma in het stedelijk focusgebied of de stedelijke focusgebieden als bedoeld in artikel 3 van de regeling;
 - b. de bekostiging van integrale activiteiten als bedoeld in artikel 4 van de regeling;
 - c. de bekostiging van activiteiten die bijdragen aan de doelstellingen van het onderdeel "meedoen in de samenleving" van het Nationaal Programma.
- **SPUK E104 woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur (€ 17.292.676)**
Betreft SPUK van uit het Rijk voor de bouw van parkeerplaatsen in de gebiedsontwikkeling Centrum-Oost. Uitgaven op deze regeling worden pas vanaf 2027 verwacht.
- **SPUK Bibliotheek Breda-Noord D23 ('24-'25) (€ 438.600)**
Onder de vlottende passiva is een verplichting opgenomen van € 438.600 in het kader van de specifieke uitkering (SPUK) voor de realisatie van de Bibliotheek Breda-Noord. Deze uitkering betreft de jaren 2024 en 2025 en is bedoeld ter dekking van kosten verbonden aan de inrichting en uitvoering van deze bibliotheek.
- **E110 Mobiliteitspak t.b.v. woningbouw 't Zoet CrossMark (€ 22.236.888)**
De subsidie heeft tot doel om mobiliteitsmaatregelen te realiseren op grootschalige NOVEX-woningbouwlocaties waarin woningbouw plaatsvindt. CrossMark - 't Zoet is aangewezen als één van deze GWL-locaties. Door de financiële bijdrage van het Rijk kunnen de ontsluiting en bereikbaarheid van 't Zoet mogelijk worden gemaakt. Medio 2024 is een voorschot van € 22.393.951 ontvangen. Over 2024 zijn kosten gemaakt van €314.126, waarvan 50% ofwel €157.063 als subsidie is verantwoord.
- **SPUK Bodem - historische spoedopg'24 sanering E113 (€ 308.363)**
Het doel van deze regeling is om door middel van het verstrekken van uitkeringen bevoegde gezagen Wbb, bevoegde gezagen Ow, colleges verantwoordelijk voor de

kwaliteit van het grondwater en waterschappen als bevoegd gezagen regionale waterbodems onder de omgevingswet wat betreft waterbodems die onder de historische spoedopgaven vallen, in staat te stellen om in de periode van 2024 tot en met 2030 een aantal taken op het gebied van bodemsanering goed af te ronden en nieuwe bodemkwaliteitsopgaven te signaleren en daarop te reageren met een passende aanpak.

- **F51 Bodem MKB West - Brabant vernieuwt (€ 127.822)**

Voor de gemeente Breda wordt de uitkering verstrekt ten behoeve van het ontwikkelplan MKB West-Brabant Vernieuwt. Dit ontwikkelplan heeft als ambitie om het mkb ecosysteem te versterken, gericht op de transitie naar de 'nieuwe economie'. De middelen zijn slechts deels uitgegeven. Het restant wordt meegenomen en uitgegeven in 2025.

- **J4 SPUK Regio Deal Regio West-Brabant (€ 7.611.987)**

Het Rijk en de Regio West-Brabant hebben in een convenant afspraken gemaakt over uit te voeren projecten, zijnde de Regio Deal. De gemeente Breda heeft in dezen de functie van regiokassier, wat betekent dat ontvangen rijksmiddelen worden doorgezet naar elf zogenaamde penvoerders die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de projecten. In totaal is € 15 miljoen beschikbaar gesteld, waarvan eind 2024 het eerste voorschot is ontvangen. Omdat projecten vanaf 2025 in uitvoering worden gebracht is het voorschot, na aftrek van de subsidiabele kosten 2024, als vooruitontvangen bedrag opgenomen.

- **SFR Breda - Tilburg (€ 892.875)**

Dit betreft een subsidie van de Provincie Noord-Brabant. Uitgaven op deze regeling worden pas vanaf 2025 verwacht.

- **Landgoederen zone Haagse Beemden (€ 102.322)**

Voor deze subsidie zijn geen subsidiabele kosten gemaakt in 2024.

- **Ruimte voor ruimte kavels (€ 167.884)**

Dit betreft een bijdrage vanuit Ruimte voor Ruimte.

- **Inrichting Lage Vuchtpolder fase 2 (€ 161.831)**

Dit betreft een subsidie van de Provincie Noord-Brabant. Uitgaven op deze regeling worden pas vanaf 2025 verwacht.

- **Kleine oogst Baronie (€ 312.759)**

Dit betreft een regionale regeling van de Provincie Noord-Brabant omtrent het verstrekken van bijdragen voor klimaatadaptieve projecten. In 2024 is een klein project uitgevoerd door de gemeente Rucphen. De andere projecten staan nog in afwachting.

Toelichting niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Het Besluit Begroting en Verantwoording verplicht de gemeente om in de toelichting op de balans inzicht te geven in de financiële verplichtingen waaraan de gemeente is verbonden, voor zover die verplichtingen financiële consequenties hebben voor de toekomstige jaren en deze niet zijn opgenomen in een balanspost.

Bedragen x € 1.000

Borgstellingen of garantstellingen aan natuurlijke- en rechtspersonen	Oorspronkelijke hoofdsom	31-12-2023	31-12-2024
Waarborgfonds sociale woningbouw	747.725	603.079	671.589
Gegarandeerde geldleningen voor het verkrijgen/ verbeteren van woningen	493	148	107
Overige gegarandeerde leningen	110.424	90.247	86.634
Totaalbedrag waartoe aan natuurlijke- en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt	858.642	693.474	758.330

Met ingang van 2017 wordt in de jaarrekening de achtervang positie bij het WSW voor de helft opgenomen van het totale bedrag waarvoor de Gemeente Breda en het Rijk gezamenlijk garant staan. De omvang van deze gegarandeerde leningen waarvoor de gemeente Breda garant staat is in 2024 met € 68,7 miljoen toegenomen. De leningen die de gemeente rechtstreeks heeft verstrekt aan de woningbouwcorporaties zijn in de balans verantwoord en vallen ook onder garantie van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw.

De post overige gegarandeerde leningen betreffen de leningen die de gemeente zelf gegarandeerd heeft via een apart garantiebepaling. Deze post is tot 2021 beperkt in omvang. Dit komt mede door landelijk opererende garantiefondsen die op specifieke beleidsterreinen garantiestellingen verlenen en daarmee een goed alternatief zijn voor directe gemeentegaranties. Voorbeelden zijn het Waarborgfonds Sociale Woningbouw, Stichting Waarborgfonds Sport, Waarborgfonds Eigen Woningen, Waarborgfonds voor de Zorgsector en het Nationaal Restauratie Fonds. In 2021 is de omvang met ruim € 71 miljoen toegenomen. Deze toename is het gevolg van de verleende garantie aan BreedSaam in 2021 (ad € 38 miljoen) en het verantwoorden van de doordecentralisatie van de onderwijshuisvesting overeenkomst met Building Breda uit 2008 (ad € 35 miljoen) onder deze post. De stichting Internationale School Breda is eind 2021 opgeheven (overname door SKVOB/Libréon en PCPO). De aan de stichting ISB verleende garantie is daarmee vervallen. De zekerheden die onder de verleende garanties liggen zijn van uitstekende kwaliteit waardoor het risico voor de gemeente Breda verwaarloosbaar is. De in omvang grootste posten bij de overige gegarandeerde leningen zijn nu:

Bedragen x € 1.000

	31-12-2023	31-12-2024	% borgstelling
Stichting Elisabeth	3.005	2.617	100%
BreedSaam	38.000	36.733	100%
Building Breda	46.980	45.248	100%
Overige garanties	2.261	2.036	100%
Totaal	90.246	86.634	

BELANGEN BIJ DERDEN

Verkoop Essent

Met de verkoop in 2009 van het Productie- en leveringsbedrijf van Essent aan RWE kreeg de gemeente Breda een belang in een aantal BV's als zekerheid voor mogelijke claims, die voortvloeien uit de transactie of rechtshandeling van de verkoop. Er resteren nog 2 BV's: Publiek belang Elektriciteitsproductie BV en CSV Amsterdam BV. De eventuele financiële opbrengsten en risico's bij deze BV's zijn nagenoeg nihil.

Langlopende contracten

De gemeente heeft een groot aantal contracten met een meerjarig karakter:

- *Contracten voor de zorg.*
Voor een belangrijk deel van deze contracten geldt dat het of een raamovereenkomst of

een zogenoemde opneindregeling is. Deze contracten kennen geen budgetafspraken, maar worden afgerekend op basis van feitelijk geleverde zorg (PxQ). Dit gebeurt in uren, trajecten, cliënten et cetera. De onderdelen waar wel vaste budgetafspraken voor gemaakt zijn, bestrijken een verplichting van € 0,6 miljoen voor 2025 en verdere jaren.

Voor de aangegane verplichtingen zijn de financiële middelen in de (meerjaren) begroting beschikbaar.

- *Contracten voor de bedrijfsvoering.*

Voor de bedrijfsvoering resteerde per 31-12-2024 € 15 miljoen aan contractuele verplichtingen in 2025 en verder. Contracten die doorlopen na 2024 zijn voornamelijk licentiekosten, accountantskosten, verzekeringen, kantoormeubilair en kopieerkosten.

- *Overige contracten.*

Door de lijnafdelingen is in totaal een waarde van € 54,5 miljoen aan contracten en verplichtingen voor het jaar 2025 en verder aangegaan.

Voor alle aangegane verplichtingen zijn middelen opgenomen in de meerjarenramingen.

SUBSIDIEVERPLICHTINGEN

Verplichtingen van subsidies die toegekend zijn in 2024 (of eerder) waarvan de activiteiten gedeeltelijk of geheel plaatsvinden in 2025 of verder.

Een bedrag van € 38,2 miljoen was eind 2024 toegekend voor de jaren 2025 en verder (€ 12,8 mln. 2025, € 12,7 mln. 2026, € 12,7 mln. 2027).

Dit bedrag is ten opzichte van eind 2023 (€ 5,9) fors gestegen. De reden hiervoor is dat we als gemeente vaker kiezen voor het afgeven van meerjarige beschikkingen in plaats van een jaarlijkse beschikking.

HUURVERPLICHTINGEN

Door de gemeente wordt een aantal vastgoedobjecten meerjarig gehuurd. Onderstaande tabel toont de huurverplichtingen voor 2025 en de daaropvolgende jaren.

Bedragen x € 1.000

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
	5.255	3.319	1.851	612	433	352	348	347

NIET UIT DE BALANSBLIJKENDE RECHTEN

Reclame inkomsten

In Breda treft u op diverse locaties in de gemeente halte-inrichtingen (abri's) of vrijstaande reclamedragers (mupi's) aan met gemeentelijke en/of niet commerciële uitingen gericht aan onze inwoners en/of bezoekers aan de gemeente. Op de achterzijde van de mupi's worden reclame-informatie geplaatst. Daarnaast zijn er sinds 2018 digitale billboards aan de invalswegen, daar wordt een deel van de schermtijd voor niet commerciële uitingen benut door de Breda Marketing. Tussen de gemeente en de eigenaar/beheerders van deze abri's, billboards en mupi's ligt contractueel vast dat zij een deel van hun reclame-inkomsten afdragen aan de gemeente voor het gebruik van de openbare ruimte.

Vastgoed/Snippergroen

Door de gemeente worden inkomsten ontvangen voor o.a. erfpacht, gebruikersovereenkomsten, verhuur van diverse panden, terreinen en snippergroen. Onderstaande tabel toont de huurrechten voor 2025 en de daaropvolgende jaren.

Bedragen x € 1.000

	2025	2026	2027	2028	2029	2030-2034	2035-2039	2040-2044	2045 e.v.
	9.532	6.359	5.533	5.239	4.119	3.747	3.376	1.782	1.154

Toelichting EMU-saldo

Bedragen x € 1.000

EMU-saldo	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
EMU-saldo Gemeente Breda	-10.684	20.806	-33.457	-14.156
Referentiewaarde Gemeente Breda	-23.459	-25.708	-28.985	-38.674
Verschil EMU-saldo en referentiewaarde	12.775	46.514	-4.472	24.518

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven met derden van de gemeente op transactiebasis in een bepaalde periode. Eenvoudig gezegd geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven is dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld overgehouden is. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de gemeente.

Het EMU-saldo van één jaar zegt relatief weinig. Een structureel negatief EMU-saldo is echter wel reden tot zorg; dit geeft aan dat de gemeente jaar-op-jaar meer geld uitgeeft dan de gemeente ontvangt. Andersom kan het ook onwenselijk zijn dat het EMU-saldo enkele jaren op rij een flink positief saldo vertoont. Dit geeft immers aan dat de gemeente mogelijk onnodig geld oppot, terwijl het geld besteed kan worden aan voorzieningen in de gemeente.

Het EMU-saldo vervult een rol bij de afspraken die in Europees verband zijn gemaakt over het toegestane maximale tekort ervan op nationaal niveau om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden. Het Rijk en de decentrale overheden hebben afgesproken een macro EMU-norm van -0,4% van het bruto binnenlands product per jaar te hanteren. Dit betekent dat de lokale overheden samen in hun uitgaven de inkomsten met niet meer dan 0,4% mogen overschrijden. Het aandeel voor gemeenten hierin is 0,27%.

Voor elke individuele gemeente geldt een referentiewaarde: dit betreft geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft. Voor de Gemeente Breda geldt voor 2024 een referentiewaarde van € -38,7 miljoen.

Bij de gemeente kunnen zich vier scenario's voordoen. Hierbij wordt benadrukt dat het bij het beoordelen van de scenario's vooral gaat om de meerjarige ontwikkeling van het EMU-saldo.

Het EMU-saldo is positief:

- De gemeente krijgt via reële transacties meer geld binnen dan dat ze uitgeeft. Dit schept ruimte om schulden af te lossen, te sparen en de reservepositie te verhogen. Daarmee draagt de gemeente positief bij aan het EMU-saldo van Nederland.

Het EMU-saldo grenst aan 0:

- De gemeente krijgt via reële transacties ongeveer evenveel geld binnen als dat er wordt uitgegeven.

Het EMU-saldo is negatief:

- De gemeente geeft via reële transacties meer geld uit dan dat er binnen komt. De gemeente zal schulden moeten maken, leningen moeten aantrekken, of het gespaarde geld moeten aanspreken. Ook kan het zijn dat het eigen vermogen (reserves) afneemt. Hierdoor draagt de gemeente negatief bij aan het EMU-saldo van Nederland.
 - Maar blijft onder de referentiewaarde: aangezien het EMU-saldo onder de referentiewaarde valt, is de bijdrage van de gemeente aan het EMU-saldo geen aandachtspunt mits de andere overheden zich ook aan hun referentiewaarden houden.
 - En overschrijdt de referentiewaarde: aangezien het EMU-saldo boven de referentiewaarde uitstijgt, is de bijdrage van de gemeente aan het landelijke EMU-saldo een aandachtspunt. Een of meer andere overheden moeten onder hun referentiewaarde blijven, om ervoor te zorgen dat de Nederlandse overheid als geheel onder de EMU-norm van 3% blijft.

Het EMU-saldo van de gemeente Breda is eind 2024 negatief (€ -17,2 miljoen), maar wel boven de referentiewaarde van € -38,7 miljoen. Dit betekent dat de bijdrage van de Gemeente Breda aan het landelijk EMU-saldo geen specifiek aandachtspunt is.

Het overzicht van baten en lasten

Het overzicht van baten en lasten is hieronder weergegeven. De grootste mutaties zijn op programmaniveau per thema verantwoord en toegelicht in de programmamaverantwoording na de managementsamenvatting. In dit overzicht is het resultaat van de begroting afzonderlijk gepubliceerd. In de programma's maakt dit saldo onderdeel uit van programma Organisatie & Financiën. In de overzichten in de bijlage is dit ook als zodanig opgenomen.

Bedragen x € 1.000

Totaaloverzicht baten en lasten per programma	Primitieve begroting 2024		Begroting 2024 incl. wijzigingen		Jaarrekening 2024	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma's						
Vitaal en Sociaal Breda	411.837	174.644	451.696	193.287	452.912	199.354
Ondernemend Breda	84.577	11.765	95.915	20.050	86.383	13.323
Duurzaam wonen in Breda	70.602	51.028	77.505	53.498	69.915	49.669
Basis op orde in Breda	183.069	100.462	191.385	106.360	199.271	114.525
Totaal programma's 1 t/m 4	750.085	337.899	816.500	373.196	808.481	376.871
Overhead	97.315	7.136	97.245	7.431	101.113	11.771
Algemene uitkeringen		454.032		474.438		477.115
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	3.528	40.773	3.052	42.060	3.203	42.517
Onvoorzien	1.000		700			
Overige algemene dekkingsmiddelen	-236		223		-129	891
Saldo van de financieringsfunctie	1.282	4.484	-282	4.484	-2.009	4.336
Dividend		513		513		562
Vennootschapsbelasting	1.515		1.515		1.246	0
Subtotaal programma's (incl. algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien)	854.489	844.836	918.953	902.122	911.905	914.061
Mutaties Reserves	10.833	20.496	15.700	42.714	15.699	27.761
Begrotingssaldo	865.322	865.332	934.653	944.836	927.604	941.823
Resultaat Jaarrekening					14.218	
Resultaat Begroting	10		10.183			

Structureel begrotingssaldo

In onderstaande tabel is ons structureel exploitatiesaldo weergegeven.

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2024 na wijziging	Jaarstukken 2024
Saldo baten en lasten	-16.831	2.156
Toevoegingen en onttrekkingen reserves	27.014	12.062
Saldo na bestemming	10.183	14.218
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-950	3.347
Structureel begrotingssaldo c.q. exploitatiesaldo	9.233	17.565

Overzicht incidentele baten en lasten

Onderstaand is per programma weergegeven wat de incidentele baten en lasten zijn.

Bedragen x € 1.000

		Begroting 2024 ná wijziging		Jaarstukken 2024	
Nr.	Programma/Thema/Product	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Vitaal en Sociaal Breda					
Opgroeien					
1	- Meerjarig aanpak laaggeletterdheid	271		122	
2	- Beschikking VSV 2020-2024	743	743	743	743
3	- Subsidieregeling NPO 2023-2025	1.200	1.200	1.200	1.200
4	- Plein 3 en PGB	220	75	221	81
5	- Kosten en bijdragen Dienstverleningsovereenkomst (NvO)	1.069	508	1.530	750
6	- Inzet projectleider GI's en JZ+	215	100	80	39
Betrokken zijn					
7	- Diversiteit en inclusie	100		100	
Thuis					
8	- Aanpak ongedocumenteerden	100		75	
9	- Maatschappelijke opvang	2.420		1.520	
7	- Vrouwenopvang renovatie	2.100		2.100	
7	- Tussentijdse voorzieningen	100		100	
Leren, ontwikkelen en werken					
8	- Ombuiging participatie	-2.000			
1	- Begeleiden jongeren naar werk	271			
1	- Maatschappelijke begeleiding	164			
1	- Asiel (inburgering)	686		686	
9	- Onderwijsroute	242	242	242	242
10	- Regionaal arbeidsmarktbeleid	1.494		1.100	
1	- Energietoeslag	3.814		1.814	
1	- Bijzondere bijstand studenten	650			
11	- Verlenging energiepakket	50		47	
1	- Rest Tonk	244		170	
Ontmoeten					
7	- Tussenvoorziening	2.578	2.578	1.585	1.585
1	- Rijksbijdrage opvang Oekraïners	16.138	16.138	16.452	16.452
Leven					
8	- Investerings sportverenigingen 1/3 regeling	800			
11	- Energiepakket	1.000		352	
Mutaties reserves					
7, 11	- Algemene reserve		2.780		2.104
1	- Exploitatiereserve	191	13.203	191	5.573
7	- Reserve vrouwenopvang	1.600	2.100	1.600	2.100
8	- Reserve sportinvesteringen	800	1.536	800	457
Subtotaal programma		37.260	41.203	32.830	31.326

Ondernemend Breda					
Stimuleren economische ontwikkeling in Breda					
12	- Grondexploitaties: bedrijventerreinen	2.837	2.837	2.144	2.399
1	- Transformatie binnenstad	300		300	
7	- GameHub Breda	339	230	179	110
13	- Energiecampus	1.000		840	
11	- Energiepakket	113		-329	
1	- B*Wise 2e fase	518		518	
Grote projecten in de stad					
12	- Grondexploitaties: Crossmark	5.085	5.086	2.041	2.185
Dynamische Stad					
1	- Coronamiddelen cultuur	850		761	
1	- Realisatie Kunsthall: CrossArts	362		348	
Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs					
1	- Verbetering luchtkwaliteit op scholen	904			
1	- Taal voor volwassen ontheemden	186		81	
Mutaties reserves					
11,7,13	- Algemene reserve		548		533
1	- Exploitatiereserve		3.975		2.926
Subtotaal programma		12.494	12.676	6.883	8.153
Duurzaam wonen in Breda					
Wonen in Breda					
14	- Versnellingsopgave wonen	2.580		553	
Verdeling beschikbare ruimte					
15	- Bijdragen bovenwijkse voorzieningen		694		1.283
16	- Omgevingswet	1.075		591	
Grote Woonprojecten in de stad					
12	- Grondexploitaties: Woningbouw	13.076	13.076	9.487	9.956
17	- Duurzame waardevermindering Frankenthalerstraat	5.595		5.595	
Bereikbaar Breda					
18	- E-laadpalen	250		212	
19	- Aanpassing voorziening verkeersregelininstallaties	-200		-200	
Breda is een duurzame en bestendige stad					
20	- Regeling energiearmoede 2024	2.352	2.352	2.406	2.406
21	- Cofinanciering subsidie volkshuisvestingsfonds	8.717	6.725	4.049	2.752
Mutaties reserves					
19, 21	- Algemene reserve	279	7.748	279	6.726
8	- Investeringsreserve (verkeersveiligheid scholen)	2.800		2.800	
22	- Reserve bodemfonds	191	537	191	193
23	- Reserve klimaatfonds	314	344	314	344
15	- Reserve bovenwijkse voorzieningen	694	40	694	32
14	- Reserve versnellingsopgave wonen		2.475		553
1	- Exploitatiereserve		986		335
Subtotaal programma		37.723	34.977	26.971	24.580

Basis op orde in Breda					
<i>Veilig Breda</i>					
24	- Preventie met gezag	3.650	3.650	1.115	1.115
1	- Experiment gesloten coffeeshops	140		82	
<i>Dienstverlening</i>					
25	- Project BMIP	270	270	251	251
<i>Beheer van de openbare ruimte</i>					
1	- Integraal huisvestingsfonds	250		82	
<i>Beheer van het gemeentelijk vastgoed</i>					
8	- Verkoop vastgoed		200		
<i>Mutaties reserves</i>					
11	- Algemene reserve	27	27	11	11
1	- Exploitatiereserve		705		448
1	- Investeringsreserve (omkatten onderhoudsvoorziening)	2.066	1.564	2.066	1.564
Subtotaal programma		6.403	6.416	3.607	3.389
Organisatie en financiën van Breda					
<i>Een toekomstbestendige organisatie</i>					
1	- Wet Open Overheid	146		73	
1	- Versterking dienstverlening gemeenten	755		702	
1	- Impulsbudget aanjagen innovatie	119			
1	- Versterken ambtelijke organisatie	165			
26	- Copilot - pilot Ambtenaar 2.0	207	207	207	207
<i>Mutaties reserves</i>					
8	- Algemene reserve	800	1.275	800	1.275
27	- Begrotingsreserve	140		140	
1	- Investeringsreserve	1.564	871	1.564	871
1	- Exploitatiereserve		1.101		629
Subtotaal programma		3.896	3.454	3.486	2.982
Totaal		97.776	98.726	73.777	70.430
Incidenteel saldo			950		-3.347

Het overzicht van incidentele baten en lasten geeft inzicht in de kosten en opbrengsten die een incidenteel karakter hebben. Dit inzicht is van belang voor de beoordeling welk deel van de baten en lasten incidenteel zijn en welke structureel, hetgeen laat zien in welke mate de begroting structureel en reëel in evenwicht is en in hoeverre de lasten van de activiteiten in de jaarrekening met structurele baten zijn gerealiseerd.

Incidentele lasten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo c.q. exploitatiesaldo positief en incidentele baten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo c.q. exploitatiesaldo negatief. Bij een negatief incidenteel begrotingssaldo c.q. exploitatiesaldo wordt een deel van de incidentele lasten ook afgedekt door structurele baten, wat goed is voor het structureel begrotingsevenwicht. Bij een positief incidenteel begrotingssaldo c.q. exploitatiesaldo daarentegen worden incidentele baten ingezet om structurele lasten af te dekken, wat leidt tot een negatief structureel evenwicht.

Bovenstaand overzicht laat zien, dat over de jaren 2024 - 2027 het incidenteel begrotingssaldo een positief saldo laat zien. Bij een positief incidenteel begrotingssaldo c.q. exploitatiesaldo worden incidentele baten ingezet om structurele lasten af te dekken, wat leidt tot een negatief structureel evenwicht.

De toelichten van de incidentele posten zijn hieronder opgenomen.

1. Budgetoverhevelingen

In eerdere raadsbehandelingen is besloten om een aantal budgetten beschikbaar te stellen voor

2024. De budgetten zijn gestort in de exploitatiereserve. In de begroting 2024 zijn deze budgetten weer opgevoerd en worden ze onttrokken uit de exploitatiereserve. Het betreft de volgende budgetten:

- *Meerjarig aanpak laaggeletterdheid*
De middelen zijn specifiek bedoeld voor de regionale aanpak laaggeletterdheid in de regio West-Brabant en worden ingezet voor het ontwikkelen van het nieuwe regionale plan van aanpak.
- *Begeleiding jongeren naar werk*
Gemeenten ontvangen middelen via een decentralisatie-uitkering voor de ondersteuning van kwetsbare jongeren richting werk en vervolgonderwijs. Deze financiering sluit aan op de eerdere inzet binnen het steun- en herstelpakket en geldt als overbrugging tot de nieuwe wet- en regelgeving van kracht is.
- *Maatschappelijke begeleiding*
Met de regio is afgesproken om het positieve resultaat op maatschappelijke begeleiding beschikbaar te houden voor de regio. De beschikbare middelen worden o.a. ingezet voor "pilot" projecten
- *Asiel (inburgering)*
De middelen zijn bedoeld voor aanvullende begeleiding van inburgeringsplichtige asielmigranten waarvoor eerder nog geen bekostiging is ontvangen. Het gaat om een specifieke taakuitvoering voor een afgebakende doelgroep binnen de Wet inburgering 2013.
- *Energietoeslag*
Betreft ontvangen middelen van het Rijk voor de verstrekking van de energietoeslag in 2024. Dit betreft een specifieke, eenmalige uitkering, gericht op het ondersteunen van huishoudens in verband met de hoge energiekosten.
- *Bijzondere bijstand studenten*
Middelen waren begroot om in te zetten om studenten te ondersteunen met een laag inkomen en aantoonbare energielasten. Er heeft geen werkelijke onttrekking plaatsgevonden.
- *Rijksbijdrage opvang Oekraïners*
Middelen worden ingezet om kosten te dekken die gerelateerd zijn aan uitgaven voor de Oekraïne-opvang.
- *Realisatie kunsthall CrossArts*
Voor de realisatie van de Kunsthall is een impuls van € 1 miljoen beschikbaar gesteld vanuit het Bestuursakkoord, bedoeld voor drie jaar ondersteuning van het initiatief.
- *B'Wise 2e fase*
Betreffen middelen voor de verbouwing van de B'WISE Incubator.
- *Transformatie binnenstad*
De middelen zijn ingezet om een impuls te geven aan de transformatie van de binnenstad door onder andere het plaatsen van groen tegen gevels of in boombakken en -banken.
- *Coronamiddelen cultuur*
Middelen zijn ingezet om een impuls te geven die bijdragen aan herstel van de cultuursector na de coronaperiode.
- *Verbetering luchtkwaliteit op scholen*
Betreft gemeentelijke bijdrage (beschikbaar gesteld bij de begroting 2022) om ventilatie in schoolgebouwen te verbeteren.
- *Taal voor volwassen ontheemden*
Het in de meicirculaire toegekende budget wordt in 2024 ingezet voor taalaanbod aan volwassen ontheemden uit Oekraïne. Het aanbod is afgestemd op deze eenmalige middelen.
- *Experiment gesloten coffeeshops*
Betreft incidenteel budget voor 2024-2028 ten behoeve van het experiment gesloten coffeshopketen.
- *Integraal huisvestingsfonds*
In het kader van het Bestuursakkoord is een eenmalige impuls beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van integrale huisvestingsplannen voor cultuur, sport en wijkvoorzieningen.
- *Wet open overheid*
De incidentele middelen (voor de periode 2022 tot en met 2026) zijn bestemd voor het verbeteren van systemen, het opleiden van medewerkers en het aanpassen van processen en de organisatie.
- *Versterking dienstverlening gemeenten*
Betreffen impulsmiddelen tot en met 2027 om dienstverlening bij de overheid te

versterken naar aanleiding van het rapport van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag.

- *Impulsbudget aanjagen innovatie*
Middelen worden ingezet met de implementatie van Copilot en het verder onderzoeken van toepassingen van kunstmatige intelligentie en automation.
- *Versterken ambtelijke organisatie*
Het betreft drie projecten die gepland stonden voor 2023, maar in 2024 van start gaan: de inrichting van eenvoudige vergunningsaanvragen onder de Omgevingswet, de inzet van een participatieregisseur en de ontwikkeling van één digitaal erfgoedplatform.

2. Beschikking VSV 2020-2024

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft op basis van de regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten (VSV) subsidie verstrekt voor de periode 2020-2024. In het huidige programma VSV zijn maatregelen en activiteiten opgenomen die moeten bijdragen aan het verminderen of voorkomen van het aantal voortijdig schoolverlaters.

3. Subsidieregeling Nationaal Programma Onderwijs 2020-2024

Basisscholen krijgen uit het Nationaal Programma Onderwijs verschillende bedragen in de vorm van aanvullende bekostiging.

4. Plein 3 en PGB

Plein 3 is een pilot-project, die wordt gefinancierd, door de regio WBO. De dienstverlening overeenkomt WBO loopt tot 2024.

5. Kosten en bijdragen Gemeentes Dienstverleningsovereenkomst

Bijdrage vanuit regio gemeentes voor samenwerking die is vastgelegd in dienstverleningsovereenkomst loopt tot en met 2024. Samenwerkingsverband heeft te maken met gezamenlijke inkoop van jeugdzorg.

6. Inzet projectleider GI's en JZ+

Betreft kosten voor een projectleider die zich onder andere heeft gericht op een regionaal en bovenregionaal gedragen voorstel betreffende een continuïteitsplan in verband met een aanbieder die in financiële problemen zat.

7. Begroting 2024

- *Diversiteit en inclusie*
Voor de periode 2024 - 2027 conform de opgave uit het bestuursakkoord.
- *Tussenvoorziening*
Exploitatielasten ter dekking van de tijdelijke uitbreiding van de sociale woningvoorraad. Hiervan was € 0,7 miljoen begroot te onttrekken uit de algemene reserve, waarvan € 75.000 daadwerkelijk is onttrekken.
- *Vrouwenopvang*
Voor de jaren 2024 tot en met 2026 stellen we vanuit de algemene reserve € 5,6 miljoen extra beschikbaar voor de renovatie van de vrouwenopvang. In 2024 is € 1,6 miljoen onttrokken uit de vrouwenopvang conform begroting.
- *GameHub Breda*
Dit betreffen tijdelijke lasten voor het realiseren van een GameHub in Breda.
- *Wet kwaliteitsborging*
Voor de jaren 2024 - 2026 zijn middelen nodig om een aantal functies te dekken die niet langer uit legesinkomsten bekostigd mogen worden.

8. Bestuursakkoord 2022-2026

In het bestuursakkoord 2022-2026 zijn de volgende incidentele impulsen en ombuigingen opgenomen:

- *Aanpak ongedocumenteerden*
De opvang van ongedocumenteerden zetten we door totdat de Landelijke

Vreemdelingenvoorzieningen is geregeld.

De verwachting is dat deze bestuursperiode (2022-2026) gaat zijn.

- *Ombuiging participatie*
De ombuiging heeft een aflopend karakter. De ombuiging was opgenomen als € 3,0 miljoen in 2022 en € 2,0 miljoen in 2023. Voor 2024 is de ombuiging ingeboekt op € 1,0 miljoen en voor 2025 € 0,5 miljoen.
- *Investerings sportverenigingen 1/3 regeling*
In de periode van het bestuursakkoord is besloten om € 1,8 miljoen te storten in de bestemmingsreserve sportinvesteringen voor investeringen bij sportverenigingen (1/3-regeling).
- *Cofinanciering subsidie volkshuisvestingsfonds*
Voor het verduurzamen van woningen in aandachtsgebieden is cofinanciering nodig. We gebruiken de algemene reserve in de bestuursperiode om de cofinanciering te realiseren.
- *Verkoop vastgoed*
Er worden meerdere vastgoedobjecten de komende jaren door de gemeente verkocht. Voor deze incidentele posten is jaarlijks een positief saldo ingeboekt.
- *Veiligheidsaanpassing en veiligheid scholen en infrastructuurfonds*
Incidentele middelen voor 2024 en 2025 om de verkeersveiligheid rondom scholen aan te pakken en om Breda bereikbaar te houden.
- *Algemene reserve*
In het bestuursakkoord 2018-2022 is besloten middels een bijdrage de algemene reserve op peil te houden. In 2024 zal eenmalig deze bijdrage niet plaatsvinden.

9. Onderwijsroute

De onderwijsroute is vooral gericht op (jonge) nieuwkomers in Nederland die een inburgeringsplicht hebben en niet over voldoende vooropleiding beschikken om in te stromen in regulier onderwijs. De onderwijsroute bestaat uit een intensief programma van anderhalf tot twee jaar. De financiering van de aanvullende (extra) middelen voor de onderwijsroute is geregeld tot en met 2029. Na evaluatie naar het functioneren van het inburgeringsstelsel, waaronder de onderwijsroute, wordt bekeken hoe deze vanaf 2030 vormgegeven gaat worden.

10. Regionale arbeidsmarktbeleid

Het betreft hier voornamelijk incidentele projectmiddelen die we van het Rijk hebben ontvangen om werkloosheid te bestrijden. Deze middelen zijn overgeheveld vanuit voorgaande jaren en zullen vanaf 2025 gaan worden ingezet conform de meerjarenagenda van de arbeidsmarktregio West-Brabant.

11. Verlenging energiepakket

Vanuit het energiepakket werden inwoners ondersteunt die kampen met energiearmoede. Subsidie werd verstrekt aan ondernemers, culturele instellingen en wijk- en buurtcentra. De ondersteuning vanuit de Rijksoverheid was per 31 december 2023 stopgezet.

12. Grondexploitaties

Betreft kosten, opbrengsten en mutaties onderhanden werk voor grondexploitaties bedrijventerreinen, Crossmark en woningbouw.

13. Energiecampus

In 2024 zijn middelen beschikbaar gesteld voor het opzetten van een transitiehub bij de Energiecampus.

14. Versnellingsopgave wonen

Onttrekking uit reserve ten behoeve van locatiegebonden incidentele impulsen.

15. Bijdragen bovenwijkse voorzieningen

De reserve wordt gevoerd door bij alle nieuwe bouwplannen een bijdrage te vragen aan de partij die de grondexploitatie voert.

16. Omgevingswet

Door verschuivingen in de uitvoeringsplanning worden de middelen voor de Omgevingswet

doorgeschoven naar 2025. Nu de wet per 1 januari 2024 in werking is getreden, kunnen de benodigde producten en processen pas daadwerkelijk worden opgestart

17. Duurzame waardevermindering Frankenthalerstraat

Betreft een eenmalige duurzame waardevermindering aangezien de marktwaarde van de aankoop van de Frankenthalerstraat lager is dan de boekwaarde.

18. E-laadpaal

Betreft incidenteel toegekend budget om elektrische oplaadpunten aan te leggen om onze CO₂-doelstellingen te gaan halen.

19. Aanpassing voorziening verkeersregelinstallaties

Dit betreft een tijdelijke verhoging van de dotatie aan de voorziening, omdat de apparatuur van de VRI's eerder vervangen diende te worden. Dit wordt in de jaren 2024 - 2026 gecompenseerd.

20. Regeling energiearmoede 2024

Dit betreft middelen die met deze beschikking beschikbaar worden gesteld om huishoudens in een kwetsbare positie, vanwege de gestegen energielasten, op korte termijn te ondersteunen. Met de verkregen middelen kunnen huishoudens maatregelen treffen om de energierekening te verlagen.

21. Cofinanciering subsidie volkshuisvestingsfonds

- Vanuit het Rijk hebben we een éénmalige subsidie ontvangen voor het verbeteren van veiligheid en leefbaarheid in kwetsbare wijken. Deze middelen worden in een periode van maximaal tien jaar ingezet om kwaliteit van de wijken te verbeteren door deze woningen te verduurzamen. Dit betreft de 1e tranche.
- Voor de aanvraag van de subsidie van de 2e tranche van het Volkshuisvestingsfonds zijn er vanaf 2025 voor 10 jaar middelen nodig als cofinanciering.

22. Reserve bodemfonds

Met een bodemreserve vangen we pieken en dalen in de uitgaven op. De reserve vullen we aan met het resultaat vanuit het thema Bodem. Het gaat hierbij steeds meer om (woningbouw)opgaves die vrijwel altijd op inbreidingslocaties liggen en die door het industriële verleden gekenmerkt worden door hoge bodemkosten.

23. Reserve klimaatfonds

Op basis van het Klimaatplan stellen we jaarlijks een klimaatbegroting op. De inkomsten en uitgaven uit de reserve Klimaatfonds worden bijgehouden in een overzicht. Deze reserve wordt beschikbaar gesteld voor projecten die helpen om de klimaatdoelen van Breda te bereiken.

24. Preventie met gezag

Betreft een ontvangen subsidie die wordt ingezet op projecten ter voorkoming van georganiseerde en ondermijnende jeugdcriminaliteit voor de jaren 2022-2025.

25. Project BMIP

Kosten gerelateerd aan de pilot Brabants migratie informatiepunt (BMIP) met een looptijd van 1 oktober 2023 tot 1 oktober 2025.

26. Copilot - pilot Ambtenaar 2.0

De ontvangen subsidie van de VNG is ingezet om een impuls te geven op innovatie en het omgaan met nieuwe technologie (Copilot).

27. Begrotingsreserve

De basis voor deze storting wordt gevormd door afspraken aan de hand van de business case met de NS voor de periode tot en met 2027.

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Bedragen x € 1.000

Nr. Programma/Thema/Product	Begroting 2024 na wijziging		Jaarstukken 2024		Omschrijving
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	
5 Organisatie en financiën van Breda					
<i>5.3 Mutaties reserves</i>					
- Algemene reserve	3.773		3.773		Bijdrage vanuit bespaarde rente
- Begrotingsreserve	22		22		Bijdrage vanuit bespaarde rente
- Investeringsreserve	-196		-196		Bijdrage vanuit bespaarde rente
- Investeringsreserve		100		100	Dekking kapitaallasten als gevolg van omkatting
- Investeringsreserve		526		330	Dekking kapitaallasten diverse overige investeringen
Totaal	3.599	626	3.599	430	

Wet Normering Topinkomens

De WNT is van toepassing op de gemeente Breda. Het voor de gemeente Breda toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2024 € 233.000, het algemeen bezoldigingsmaximum.

Bezoldiging topfunctionarissen

Tabel 1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling.

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

Gegevens 2024			
bedragen x € 1	L. Hendrix		P.Piket
Functiegegevens	Gemeentesecretaris		Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2024	01/01 - 31/12		01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00		1,00
Dienstbetrekking?	ja		ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 162.610,65		€ 141.430,96
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 23.397,48		€ 23.302,44
Subtotaal	€ 186.008,13		€ 164.733,40
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 233.000,00		€ 233.000,00
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.		n.v.t.
Bezoldiging	€ 186.008,13		€ 164.733,40
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.		n.v.t.

Gegevens 2023		
bedragen x € 1	L. Hendrix	P.Piket
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00	1,00
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 156.226,76	€ 132.033,84
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.579,32	€ 22.478,16
Subtotaal	€ 178.806,08	€ 154.512,00
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 223.000,00	€ 223.000,00
Bezoldiging	€ 178.806,08	€ 154.512,00

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) verplicht tot openbaarmaking van de bezoldiging van de zogenaamde 'topfunctionarissen'. Topfunctionarissen zijn diegenen die leiding geven aan de gehele organisatie en in de WNT als zodanig zijn aangemerkt. In het geval van gemeenten zijn de gemeentesecretaris en de gemeentegriffier aangemerkt als topfunctionaris. In bovenstaande tabellen zijn de bezoldigingsgegevens van de topfunctionarissen opgenomen.

Topfunctionarissen in dienst van de gemeente mogen niet meer verdienen dan de voor 2024 wettelijk vastgestelde norm ad € 233.000 naar rato van de omvang van het dienstverband. Het genoemde bezoldigingsmaximum is inclusief de belastbare vaste en variabele kostenvergoedingen en de beloningen betaalbaar op termijn. Voor de uitkeringen wegens beëindiging van het dienstverband geldt een maximum van € 75.000 naar rato van de omvang van het dienstverband. Bij een leidinggevende topfunctionaris zonder dienstbetrekking, geldt er een specifieke normering voor de eerste twaalf kalendermaanden waarin de functie wordt vervuld. Het maximum is voor de eerste twaalf kalendermaanden gelijk aan de som van € 30.800 per kalendermaand voor de eerste gewerkte zes maanden in 2024 en € 23.400 per gewerkte kalendermaand voor de volgende maanden.

De bezoldiging van de topfunctionarissen blijft onder de wettelijk vastgestelde norm.

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen, met een dienstbetrekking, die in 2024 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Tevens zijn er in 2024 geen beëindigingsuitkeringen betaald aan overige functionarissen met een dienstbetrekking die op grond van de WNT dienen te worden vermeld.

Overzicht aanwending Onvoorzien

Bij de begroting 2024 is een post onvoorzien opgenomen van € 1 miljoen. Hiermee krijgt het college de bevoegdheid van de gemeenteraad om snel en adequaat te kunnen handelen ingeval van uitgaven, die onvoorzien, onvermijdbaar en onuitstelbaar zijn. In 2024 is voor 1 onderwerp een beroep gedaan op de post onvoorzien, te weten:

- € 300.000 Middelen kadernota en begrotingsproces

Rechtmatigheidsverantwoording

VERANTWOORDELIJKHEID COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS

De baten, de lasten en de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten, de lasten en de balansmutaties blijken drie rechtmatigheidscriteria niet expliciet: het begrotings-, het voorwaarden- en het misbruik- en oneigenlijk gebruik-criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre deze criteria zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten, lasten en balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders, zoals de begroting en de gemeentelijke verordeningen, en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 12 december 2024 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag, omdat alleen de belangrijkste aspecten in de verantwoording betrokken hoeven te worden. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten, inclusief toevoegingen aan de reserves. Daarmee is de grens vastgesteld op € 9,2 miljoen. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2024 van de Commissie BBV van oktober 2024.

BEVINDINGEN

Het college stelt vast dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen € 39,0 miljoen bedraagt. Dit is hoger dan de grens van € 9,2 miljoen. Van de niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten, lasten en balansmutaties is volgens het college € 35,5 miljoen acceptabel op basis van door de gemeenteraad vastgestelde afspraken.

De geconstateerde afwijkingen betreffen:

Bedragen x € 1 miljoen

	Onrechtmatigheden	Onduidelijkheden
Totaal onrechtmatigheden	39,0	3,4
Begrotingscriterium	0,0	
Overschrijding lasten thema's	35,5	
Overschrijding kredieten	0,0	
Ongeautoriseerde reservemutaties	0,0	
Overschrijding van baten en/of onderschrijdingen van lasten en baten waarover de raad niet tijdig in geïnformeerd	0,0	
Totaal begrotingsonrechtmatigheden	35,5	

Als acceptabel aan te merken overschrijdingen van lasten, kredieten en reservemutaties conform financiële verordening	35,5	
Resterend saldo begrotingsonrechtmatigheden	0,0	
Voorwaarden criterium	3,5	3,4
Inkopen en aanbesteden	2,7	2,9
Inhuur derden	0,8	0,0
Kosten Participatie	0,0	0,5
M&O criterium	0,0	0,0
Totaal (resterende) onrechtmatigheden	3,5	3,4

In de paragraaf Bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota Rechtmatigheid 2024 van de Commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie wordt ondernomen om de vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Bijlagen

De planning en control cyclus uitgelegd

De onderstaande afbeelding geeft de P&C-cyclus weer met de vijf verschillende P&C-producten: bestuursakkoord, kadernota, begroting, bestuursrapportage en jaarstukken. Op sommige momenten in het jaar vindt het besluiten over de verschillende P&C-producten ongeveer gelijktijdig plaats. Dit is bijvoorbeeld in oktober/november waarbij over de bestuursrapportage wordt besloten (geldend voor het huidige jaar). Daarnaast besluiten we in deze periode over de begroting voor het jaar erop. We leggen de P&C-cyclus uit waarbij we één hele cyclus doorlopen.

1. Bestuursakkoord (vooruitblik komende 4 jaar)

De cyclus start met een vierjarig bestuursakkoord. In het bestuursakkoord beschrijven we in grote lijnen welke ontwikkelingen erop ons afkomen, hoe we hierop anticiperen en wat we daarvoor gaan doen. Het huidige bestuursakkoord 2022-2026 is opgesteld met de coalitiepartijen VVD, Groenlinks-PvdA en CDA.

2. Kadernota (vooruitblik jaar erop)

Op basis van het bestuursakkoord wordt ieder jaar een kadernota opgesteld (met uitzondering van het verkiezingsjaar, want dan is het een bestuursakkoord). Dit is het richtinggevend kader voor de begroting van het volgende jaar. In de kadernota beschrijven we trends en ontwikkelingen, de vertaling hiervan naar acties en de kaders voor de begroting. In 2025 werken we de kadernota 2025 uit in voorbereiding op de begroting 2026.

3. Begroting (vooruitblik jaar erop)

De begroting bevat een raming van baten (opbrengsten) en lasten (kosten) en wordt jaarlijks opgesteld. Deze stellen we op voor het volgende begrotingsjaar. In de begroting beschrijven we wat we willen bereiken, wat we daarvoor gaan doen en wat het mag kosten. In 2025 stellen we de begroting 2026 op. In de kadernota zijn de uitgangspunten opgenomen en vormen de basis voor de begroting 2026.

4. Bestuursrapportage (stand van zaken huidige jaar)

De bestuursrapportage gaat in op de inhoudelijke en financiële afwijkingen ten opzichte van de begroting van dat jaar. Daarnaast nemen we hierin een prognose op met het verwachte resultaat. In 2025 stellen we de bestuursrapportage op ten opzichte van de begroting 2025.

5. Jaarstukken (terugblik afgelopen jaar)

In de jaarstukken wordt verantwoording afgelegd over de begroting van het jaar ervoor. We beschrijven hierin wat we hebben bereikt, wat we daarvoor hebben gedaan en wat het daadwerkelijk heeft gekost. De jaarstukken 2024 stellen we op in 2025.

Toelichting financiële begrippen

Begrip	Omschrijving
Actuele begroting	De laatste door de raad vastgestelde begroting inclusief alle tussentijdse begrotingswijzigingen.
Algemene reserve	Reserve als buffer voor risico's die de gemeente loopt. Deze reserve hoort bij het weerstandsvermogen.
Algemene uitkering	Uitkering uit het Gemeentefonds. Financiering vanuit het Rijk aan gemeenten op basis van maatstaven. De uitkering is gebaseerd op de Financiële-verhoudingswet en is niet geoormerkt.
Baten	Inkomsten/opbrengsten van de gemeente.
Baten-lastenstelsel	Bij een stelsel van baten en lasten worden de ontvangsten en uitgaven voor een geleverde of ontvangen dienst verantwoord in het jaar waarin die dienst geleverd of ontvangen is.
Begroting	De begroting geeft op hoofdlijnen het beleid van de gemeente weer, ingedeeld naar programma's en thema's. Per programma of thema geeft de begroting inzicht in de doelstelling van het beleid, de benodigde activiteiten en de hiermee samenhangende lasten en baten. De gemeenteraad stelt de begroting vast. Dit gebeurt uiterlijk op 15 november van het voorafgaande jaar.
Begrotingswijziging	Een aanpassing van de begroting tijdens het begrotingsjaar. De aanpassing gebeurt door de raad.
Berap	Bestuursrapportage met tussentijdse verantwoording en nieuwe ontwikkelingen. De rapportage maakt het voor de gemeenteraad mogelijk om tussentijds bij te sturen.
Bestemmingsreserve	Reserves voor een bepaald bestedingsdoel, dat de raad bepaalt. Deze reserves horen in beginsel bij het weerstandsvermogen.
Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)	Wettelijke voorschriften voor de verslaggeving door gemeenten en provincies. Hierin staan ook inrichtingsvoorschriften voor de programmabegroting en -verantwoording.
Doelmatigheid (efficiency)	De mate waarin een geleverde prestatie is uitgevoerd tegen de minimale inzet van middelen. Verbeteringen op dit vlak zijn vaak verbeteringen van de bedrijfsvoering.
Doeltreffendheid (effectiviteit)	De mate waarin een product/prestatie bijdraagt aan de uitvoering van de doelstellingen. Verbeteringen verhogen vaak het resultaat.
Doeluitkering	Specifieke uitkering van het Rijk aan gemeenten voor specifieke taken. Doeluitkeringen zijn geoormerkt en niet vrij besteedbaar.
Incidenteel	Uitgaven of inkomsten die eenmalig zijn en niet terugkeren.
Investing	Uitgaven voor zaken met een meerjarig nut. Dit begrip is verderop toegelicht.
Lasten	De uitgaven/kosten van de gemeente.
Onrendabele investering	Investerings die plaatsvinden dankzij een bijdrage uit algemene middelen.
Rendabele investering	Een investering die volledig gedekt is uit opbrengsten en waarvoor geen bijdrage vanuit de algemene middelen nodig is.
Reserves	Reserves zijn het vrij te besteden vermogen van de gemeente. Dit begrip is verderop toegelicht.
Stelpost	Een begrotingspost die niet specifiek hoort bij programma's of projecten in de begroting. Toerekening kan op een later moment plaatsvinden.
Structureel	Jaarlijks terugkerende lasten en baten. Uitgangspunt is dat de structurele baten de structurele lasten dekken.
Verantwoording (jaarrekening)	De jaarrekening laat het op hoofdlijnen uitgevoerde beleid van de gemeente zien, ingedeeld naar programma's en projecten. Per programma en project geeft de jaarrekening inzicht in de doelstelling van het beleid, welke activiteiten zijn uitgevoerd en wat het dat jaar per saldo kostte. De gemeenteraad stelt de jaarrekening vast, uiterlijk op 15 juli na het afgelopen begrotingsjaar.
Voorzieningen	Voorzieningen zijn posten op de balans waaruit toekomstige voorwaardelijke uitgaven kunnen voortvloeien. Vaak zijn plannen en gedegen inschattingen nodig om het voorwaardelijke karakter en de dekkendheid te kunnen invullen. Dit begrip is verderop toegelicht.
Weerstandscapaciteit	De elementen waarmee de gemeente tegenvallers opvangt. De weerstandscapaciteit heeft een incidenteel en een structureel deel. Het vrij besteedbare deel van de reserves bepaalt deels de omvang van de weerstandscapaciteit.

Weerstandsvermogen	Het weerstandsvermogen is het verschil tussen de weerstandscapaciteit en de inschatting van de risico's. Het is de buffer om risico's op te vangen zonder aanpassing van de begroting en het beleid. Dit begrip is verderop toegelicht.
--------------------	---

STELSEL VAN BATEN EN LASTEN

De financiële wereld maakt onderscheid tussen inkomsten en uitgaven versus baten en lasten. Inkomsten zijn de inkomende geldstromen, uitgaven de uitgaande geldstromen. De daadwerkelijke financiële stroom is leidend. Lasten en baten zijn inkomsten en uitgaven in een bepaald jaar. Het jaar waarop de betaling betrekking heeft, is bepalend, niet de betaling zelf. Een voorbeeld van een last die geen uitgave is, is de afschrijving van een gebouw. Het gebouw is eerder neergezet en leidde in die tijd tot een uitgave. De lasten horen bij de jaren waarin het gebouw gebruikt wordt. Dit doet recht aan het feit dat het gebouw op meerdere jaren betrekking heeft en dus meerdere jaren tot last is. Een ander voorbeeld is een factuur die na 1 januari binnenkomt voor een cursus die vóór 31 december is gevolgd. De last drukt op het jaar dat de cursus is gevolgd, de betaling (de uitgave) gebeurt in het nieuwe jaar.

RESERVES EN VOORZIENINGEN

Reserves en voorzieningen verschillen van elkaar op het gebied van vrije besteding. Een voorziening is bestemd voor een onderliggend doel. Geld in een reserve kan de raad voor een ander doel inzetten.

In principe zijn reserves vanuit bedrijfseconomisch perspectief vrij te besteden. Er zijn algemene en bestemmingsreserves. Een algemene reserve is een buffer om risico's op te vangen. Voor deze risico's is geen verzekering, bestemmingsreserve of voorziening. Daarnaast vangen algemene reserves niet-structurele begrotings- en rekeningtekorten op. Deze buffer noemen we vaak 'weerstandsvermogen'. We kunnen niet objectief vaststellen hoe hoog de buffer moet zijn. Inzicht in de verplichtingen en risico's is belangrijk om de minimale hoogte van de algemene reserve te bepalen. Reserves worden ingesteld door de gemeenteraad. Die bepaalt het doel en wijzigt dit eventueel. Voor het gebruik van de reserves is een raadsbesluit nodig vanwege de besteding voor een bepaald doel.

Voorzieningen zijn deel van het vermogen. Ze geven een schatting van de verwachte lasten voor risico's en verplichtingen. De omvang en het moment dat ze optreden zijn niet (helemaal) aan te geven. Het doel is dus om vooraf zo goed mogelijk de omvang in te schatten van risico's en verplichtingen. Als het risico of de verplichting zich voordoet, is er dus al rekening mee gehouden. Anders dan bij reserves zijn risico's en verplichtingen bij voorzieningen wel in te schatten. Een voorziening moet de omvang van de verplichting of het risico hebben. Daarom moet de omvang regelmatig getoetst worden. Om dit te goed te beoordelen, is een beheersplan voor de voorzieningen nodig. De besteding van een voorziening is dan ook niet vrij.

Belangrijkste overeenkomsten en verschillen tussen reserves en voorzieningen

	Reserves	Voorzieningen
Instelling door:	Gemeenteraad	College/Gemeenteraad
Bevoegd tot dotaties:	Gemeenteraad	College/Gemeenteraad
Wijziging bestemming:	Mogelijk door gemeenteraad	Niet mogelijk
Aanwending vrij:	Ja, met een raadsbesluit	Nee, alleen voor het benoemde doel
Financieel onderbouwd:	Niet nodig, wel gewenst	Ja, onderbouwing met (beheers)plannen

INVESTERINGEN

Investeringsen zijn grote uitgaven om zaken voor meerdere jaren te ontwikkelen. Het gebruik en de lasten zijn over meerdere jaren verdeeld. Deze manier van verdelen over de jaren noemen we afschrijven.

FINANCIËLE POSITIE/WEERSTANDSVERMOGEN

Het weerstandsvermogen is het verschil tussen de vrij besteedbare reserves (de weerstandscapaciteit) en de inschatting van de risico's. Het weerstandsvermogen is de buffer om risico's op te vangen, zonder de begroting en het beleid aan te passen. Hoe groter het totale weerstandsvermogen, hoe beter de financiële positie.

Toelichting kengetallen infographics jaarrekening 2024

	Definitie	Bron
Vitaal en sociaal Breda		
Aantal bijstandsuitkeringen per 1-1	Aantal bijstandsuitkeringen op 1 januari van het jaar waarop de jaarrekening betrekking heeft.	Registratie Breda
Aantal personen dat uitstroomt naar werk (fulltime)	Het aantal uitkeringsdossiers Participatie en IOAW/Z dat in dat jaar is beëindigd met als reden 'inkomen uit arbeid in dienstbetrekking en/of uitkering ziekte' of 'zelfstandig beroep/bedrijf' (cliënt en/of partner).	Registratie Breda
Aantal personen dat uitstroomt naar werk (partime)	Het aantal unieke dossiers Participatie waarop in dat jaar een inkomen uit arbeid en/of ziektewetuitkering of als zelfstandige van cliënt of partner is gekort van € 500 of meer.	Registratie Breda
Aanmeldingen schuldhelpverlening	Aantal inwoners dat zich heeft aangemeld voor hulp bij het oplossen van de openstaande vorderingen/schulden in dat jaar.	Registratie Breda
Gemiddeld schuldbedrag bij een aanvraag	Het gemiddelde van het totaal aan openstaande vorderingen/schulden van inwoners bij de start van een schuldregeling in dat jaar.	Registratie Breda
Aantal personen met een Wmo-maatwerkarrangement	Percentage unieke inwoners met één of meerdere Wmo-voorzieningen en/of -hulpmiddelen in dat jaar.	Registratie Breda
Leerlingen primair onderwijs	Het aantal leerlingen dat is ingeschreven in het reguliere basisonderwijs en het speciaal basisonderwijs zoals opgenomen in de Wet primair onderwijs.	CBS
Leerlingen voortgezet onderwijs	Het aantal leerlingen dat is ingeschreven in het voortgezet onderwijs. Dit omvat algemene leerjaren, voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo), hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo), voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) inclusief leerwegondersteunend onderwijs (lwoo) en praktijkonderwijs.	CBS
Studenten hoger onderwijs	Het aantal studenten dat is ingeschreven bij een onderwijsinstelling voor hoger onderwijs.	KENCES lokale studentenmonitor
Internationale studenten hoger onderwijs	Het aantal internationale studenten dat is ingeschreven bij een onderwijsinstelling voor hoger onderwijs.	KENCES lokale studentenmonitor
Aantal leerlingen op het middelbaar beroepsonderwijs	Het aantal studenten dat is ingeschreven bij een onderwijsinstelling voor middelbaar beroepsonderwijs.	KENCES lokale studentenmonitor
Aantal inwoners	Het totaal aantal inwoners op 1 januari van dat jaar.	BRP + bevolkingsprognose.brabant.nl
Groene druk: het aantal inwoners van 0-19 jaar	Het totaal aantal inwoners met een leeftijd t/m 19 jaar op 1 januari van dat jaar.	BRP + bevolkingsprognose.brabant.nl
Aantal inwoners leeftijdscategorie 20-64 jaar	Het totaal aantal inwoners met een leeftijd van 20 t/m 64 jaar op 1 januari van dat jaar.	BRP + bevolkingsprognose.brabant.nl
Grijze druk: het aantal inwoners van 65 jaar of ouder	Het totaal aantal inwoners met een leeftijd van 65 jaar of ouder op 1 januari van dat jaar.	BRP + bevolkingsprognose.brabant.nl
Aantal onderwijsinstellingen hoger onderwijs	Het aantal vestigingen in het bezit van Avans Hogeschool, BUas en de Defensieacademie.	Vestigingenregister
Aantal onderwijsinstellingen	Het aantal vestigingen in het bezit van Curio, De Rooi Pannen en Graaf Engelbrecht.	Vestigingenregister

middelbaar beroepsonderwijs		
Aantal onderwijsinstellingen primair onderwijs	Het aantal onderwijsinstellingen met regulier basisonderwijs op 1 maart van dat jaar.	DUO
Aantal onderwijsinstellingen voortgezet onderwijs	Het aantal onderwijsinstellingen met regulier voortgezet onderwijs op 1 maart van dat jaar.	DUO
Ondernemend Breda		
Vestigingen met 1 werkzaam persoon (zelfstandig ondernemer)	Het aantal vestigingen van bedrijven met 1 werkzaam persoon.	Vestigingenregister
Vestigingen met 2 t/m 250 werkzame personen	Het aantal vestigingen van bedrijven met 2 t/m 250 werkzame personen.	Vestigingenregister
Vestigingen met meer dan 250 werkzame personen	Het aantal vestigingen met meer dan 250 werkzame personen.	Vestigingenregister
Aantal vestigingen	Het totaal aantal vestigingen van bedrijven in de gemeente Breda.	Vestigingenregister
Totaal aantal bedrijven in focussector Toegepaste Technologie en Creativiteit (TT&C)	Het totaal aantal vestigingen van bedrijven in focussector Toegepaste Technologie en Creativiteit (TT&C).	Vestigingenregister
Aantal banen met 1 werkzaam persoon (zelfstandig ondernemer)	Het aantal werkzame personen in vestigingen met 1 werkzaam persoon.	Vestigingenregister
Aantal banen met 2 t/m 250 werkzame personen	Het aantal werkzame personen in vestigingen met 2 t/m 250 werkzame personen.	Vestigingenregister
Aantal banen met 250 of meer werkzame personen	Het aantal werkzame personen in vestigingen met meer dan 250 werkzame personen.	Vestigingenregister
Totaal aantal banen	Het totaal aantal banen in de gemeente Breda.	Vestigingenregister
Totaal aantal banen in focussector Toegepaste Technologie en Creativiteit (TT&C)	Het totaal aantal banen in focussector Toegepaste Technologie en Creativiteit (TT&C).	Vestigingenregister
Werkzame personen op bedrijventerrein	Het totaal aantal werkzame personen op bedrijventerrein.	Vestigingenregister
Aantal werkzame personen op kantoorlocaties	Het totaal aantal werkzame personen op kantoorlocaties.	Vestigingenregister
Aantal werkzame personen op overige locaties	Het totaal aantal werkzame personen op overige locaties.	Vestigingenregister
Waardering muziek-, sport- en cultuurevenementen door inwoners	Het gemiddeld rapportcijfer dat respondenten geven aan de evenementen binnen deze evenementcategorie die hebben plaatsgevonden in de afgelopen 12 maanden.	Stadsenquête
Waardering binnenstad door inwoners	Het rapportcijfer dat respondenten geven aan de binnenstad van Breda.	Stadsenquête
Vitaal en sociaal Breda		
Scholen primair onderwijs	Het aantal onderwijsinstellingen met regulier basisonderwijs op 1 maart van dat jaar.	DUO
Leerlingen primair onderwijs	Het aantal leerlingen dat is ingeschreven in het reguliere basisonderwijs en het speciaal basisonderwijs zoals opgenomen in de Wet primair onderwijs.	CBS
Scholen voortgezet onderwijs	Het aantal onderwijsinstellingen met regulier voortgezet onderwijs op 1 maart van dat jaar.	DUO

Leerlingen voortgezet onderwijs	Het aantal leerlingen dat is ingeschreven in het voortgezet onderwijs. Omvat de algemene leerjaren, voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo), hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo), voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) inclusief leerwegondersteunend onderwijs (lwoo) en praktijkonderwijs.	CBS
Ondernemend Breda		
Hbo-instellingen hoger onderwijs	Het aantal vestigingen in het bezit van Avans Hogeschool, BUas en de Defensieacademie.	Vestigingenregister
Studenten hoger onderwijs	Het aantal studenten dat is ingeschreven bij een onderwijsinstelling voor hoger onderwijs.	KENCES lokale studentenmonitor
Internationale studenten	Het aantal internationale studenten dat is ingeschreven bij een onderwijsinstelling voor hoger onderwijs.	KENCES lokale studentenmonitor
Mbo-instellingen middelbaar beroepsonderwijs	Het aantal vestigingen in het bezit van Curio, De Rooi Pannen en Graaf Engelbrecht.	Vestigingenregister
Studenten mbo	Het aantal studenten dat is ingeschreven bij een onderwijsinstelling voor middelbaar beroepsonderwijs.	KENCES lokale studentenmonitor
Inwoners die zichzelf digivaardig vinden	Het percentage inwoners dat aangeeft 'Dat kan ik' op de onderdelen: E-mail openen en antwoord op e-mail sturen, Online informatie zoeken, Online een vakantie boeken, Online mijn geldzaken regelen.	Stadsenquête
Duurzaam wonen in Breda		
Inwoners	Het totaal aantal inwoners op 1 januari van dat jaar.	BRP
Huishoudens per 1-1	Het totaal aantal huishoudens op 1 januari van dat jaar.	Breda.incijfers.nl
Eenpersoonshuishoudens	Het totaal aantal eenpersoonshuishoudens op 1 januari van dat jaar.	Breda.incijfers.nl
Woningen	Het totaal aantal woningen op 1 januari van dat jaar.	Breda.incijfers.nl
Woningen met energielabel A of B (vastgesteld)	Het aantal woningen met een vastgesteld energielabel A of B.	Energietransitie Breda (EP Online)
Woningen met energielabel C of lager (vastgesteld)	Het aantal woningen met een vastgesteld energielabel C of lager.	Energietransitie Breda (EP Online)
Totaal aantal auto's	Het aantal personenauto's met een Nederlands kenteken dat op 1 januari van het desbetreffende jaar voorkwam in de basisregistratie voertuigen (BRV), beter bekend als de kentekenregistratie van de RDW.	CBS
Aantal elektrische auto's	Het totaal aantal batterij-elektrische voertuigen (BEV), geregistreerd bij eigenaar.	Klimaatmonitor
Aantal (semi)publieke oplaadpunten in Breda	Een publiek laadpunt is 24/7 openbaar toegankelijk, zonder barrières zoals slagbomen of poorten. Een semipubliek laadpunt is een laadpunt dat is opengesteld voor het publiek op een private locatie. Bijvoorbeeld bij parkeergarages, tankstations of bij retail- en horecalocaties.	Klimaatmonitor
Aantal kilometers fietspad	Aantal kilometers aan wegen met de wegtypes: Weg met fietsstrook, Fietspad langs weg, Solitair fietspad en Fietsstraat.	CBS
Aantal elektrische deelscooters	Aantal elektrische deelscooters in het bezit van Check en Felyx.	Registratie Breda
Gasaansluitingen (kleinverbruik)	Het aantal gasaansluitingen tot en met G25 en elektriciteitsaansluitingen tot en met 3 x 80 ampère.	Enexis
Aantal overdekte fietsenstallingen met toezicht	Het aantal vaste overdekte fietsenstallingen. Naast deze fietsenstallingen zijn er ook tijdelijke stallingen tijdens evenementen.	Data.breda.nl

Basis op orde in Breda		
Aantal uitgegeven paspoorten en ID-kaarten	Het aantal uitgegeven paspoorten en ID-kaarten.	Registratie Breda
Aantal bezoeken website breda.nl	Het aantal bezoeken op de website breda.nl	Registratie Breda
Totaal aantal klantcontacten klantcontactcentrum, waarvan:	Het totaal aantal klantcontacten met het klantcontactcentrum.	Registratie Breda
Telefoongesprekken	Het aantal telefonische klantcontacten met het klantcontactcentrum.	Registratie Breda
BuitenBeter-meldingen	Het aantal BuitenBeter-meldingen.	Registratie Breda
Oppervlakte	De totale oppervlakte van Breda	Atlas voor Gemeenten
Grondgebruik bebouwd	Terrein in gebruik voor wonen, werken, winkelen, uitgaan, cultuur en openbare voorzieningen.	Atlas voor Gemeenten
Grondgebruik recreatie	Terrein bestemd voor recreatief gebruik.	Atlas voor Gemeenten
Grondgebruik landbouw	Terrein bestemd voor agrarisch gebruik.	Atlas voor Gemeenten
Grondgebruik bossen	Terrein in gebruik als bos of open natuurlijk terrein.	Atlas voor Gemeenten
Grondgebruik water	Inlandig water in gebruik als vaarweg, recreatiewater, delfstofwinplaats, vloeï- en/of slibveld, of als spaarbekken, inclusief het IJsselmeer.	Atlas voor Gemeenten
Grondgebruik overig	Terrein bestemd voor overig gebruik.	Atlas voor Gemeenten
Aantal speel- en beweegplekken (sport, fitness en spelen)	Aantal speel- en beweegplekken (sport, fitness en spelen) zoals geregistreerd in gemeentelijke beheerssystemen.	Registratie Breda
Aantal kilometers riolering	Aantal kilometers riolering zoals geregistreerd in gemeentelijke beheerssystemen.	Registratie Breda
Fijn huishoudelijk restafval	Totaal gemiddeld aantal kilo's fijn huishoudelijk afval per persoon per jaar.	Registratie Breda
Groente-, fruit- en tuinafval (gft)	Gemiddeld aantal kilo's fijn huishoudelijk afval per persoon per jaar, aandeel groente-, fruit, en tuinafval (gft).	Registratie Breda
Papier en karton	Gemiddeld aantal kilo's fijn huishoudelijk afval per persoon per jaar, aandeel papier en karton.	Registratie Breda
Plastic verpakkingen, blik en drinkpakken (PBD)	Gemiddeld aantal kilo's fijn huishoudelijk afval per persoon per jaar, aandeel plastic verpakkingen, blik en drinkverpakkingen (PBD).	Registratie Breda
Textiel	Gemiddeld aantal kilo's fijn huishoudelijk afval per persoon per jaar, aandeel textiel.	Registratie Breda
Glas	Gemiddeld aantal kilo's fijn huishoudelijk afval per persoon per jaar, aandeel glas.	Registratie Breda
Elektrische apparaten	Gemiddeld aantal kilo's fijn huishoudelijk afval per persoon per jaar, aandeel elektrische apparaten	Registratie Breda
Hygiënisch papier waaronder luiers	Gemiddeld aantal kilo's fijn huishoudelijk afval per persoon per jaar, aandeel hygiënisch papier waaronder luiers.	Registratie Breda
Overig	Gemiddeld aantal kilo's fijn huishoudelijk afval per persoon per jaar, aandeel overig.	Registratie Breda
Aantal door boa's geregistreerde toezichts- en handhavingsszaken	Betreft het totaal aantal registraties in gemeentelijke dataset Citycontrol.	Veiligheidsmonitor
Aantal buurtpreventiegroepen	Het aantal buurtpreventiegroepen.	Registratie Breda
Aantal gemeentelijke vastgoedobjecten	Dit zijn diverse gebouwen, zoals buurt- en gemeenschapshuizen, sportaccommodaties, loodsen,	Registratie Breda

	keten, kleed-wasaccommodaties bij sportvelden, kapellen, et cetera.	
Organisatie en financiën van Breda		
Aantal medewerkers	Totaal aantal medewerkers dat in dienst is van de gemeente volgens cao: - Gemeenten - Aan de Slag - Sociale Werkvoorziening/Participatiewet met een arbeidsovereenkomst voor (on)bepaalde tijd.	Registratie Breda
Aandeel mannelijke medewerkers	Het aandeel mannelijke medewerkers.	Registratie Breda
Aandeel vrouwelijke medewerkers	Het aandeel vrouwelijke medewerkers.	Registratie Breda
Instroom nieuwe medewerkers	Het aantal medewerkers dat in dat jaar is ingestroomd in de gemeentelijke bezetting ten opzichte van het totaal aantal medewerkers. Medewerkers die in hetzelfde jaar zowel zijn ingestroomd als uitgestroomd tellen niet mee.	Registratie Breda
Uitstroom medewerkers	Het aantal medewerkers dat in dat jaar is uitgestroomd uit de gemeentelijke bezetting ten opzichte van het totaal aantal medewerkers. Het gaat hierbij om 100% ontslag en niet om deeltijdontslag. Medewerkers die in hetzelfde jaar zowel zijn ingestroomd als uitgestroomd tellen niet mee.	Registratie Breda
Totaal aantal datalekken	Het totaal aantal datalekken.	Registratie Breda
Aantal datalekken waarvan melding is gemaakt bij de Autoriteit Persoonsgegevens	Een datalek is het onbedoeld vrijkomen van vertrouwelijke of gevoelige informatie van een organisatie of persoon. Dit kan gebeuren door een digitale aanval maar ook doordat een brief of e-mail met persoonlijke informatie naar een verkeerde persoon gestuurd wordt.	Trustbound
Verdachte pogingen om het netwerk van de gemeente Breda binnen te dringen	Het aantal datalekken dat is gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens.	Registratie Breda
Totaal aantal binnengekomen mails	Het totaal aantal binnengekomen mails.	Registratie Breda
Aantal tegengehouden phishingmails	Aantal tegengehouden mails met phishing. Phishing is een aanvalstechniek die door kwaadwillenden wordt gebruikt om gevoelige gegevens te ontfutselen van een individu of organisatie (zoals wachtwoorden of creditcardnummers). De afzender probeert vaak te doen alsof hij een bekende of vertrouwde (van de organisatie) is.	Registratie Breda
Aantal tegengehouden mails met malware	Aantal tegengehouden mails met malware (kwaadaardige software). Deze worden gebruikt om computersystemen te verstoren, gevoelige informatie te verzamelen of toegang te krijgen tot computersystemen. Er zijn verschillende soorten malware, waarvan virussen de bekendste zijn.	Registratie Breda
Aantal ontvangen facturen	Het totaal aantal ontvangen facturen.	Registratie Breda
Netto schuldquote	De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast tegenover de eigen middelen. Het laat zien hoeveel de rentelasten en aflossingen drukken op de exploitatie. Dit zijn de signaleringswaarden van de provincie: < 90% is het minst risicovol, 90-130% is neutraal, > 130% is het meest risicovol.	Registratie Breda

Solvabiliteit	De solvabiliteit drukken we uit in een percentage van het eigen vermogen tegenover het totaal vermogen. Dit geeft inzicht in de mate waarin we in staat zijn om aan onze verplichtingen te voldoen. Dit kengetal wordt gedempt doordat we grote geldleningen hebben verstrekt aan woningcorporaties en voor de onderwijshuisvesting. Een solvabiliteitsratio die lager is dan 20%, wordt door de provincie als risicovol beschouwd.	Registratie Breda
Weerstandratio	Het weerstandsvermogen geeft een indicatie van de mate waarin de gemeente in staat is om niet-begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder de noodzaak om direct te bezuinigen. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van een inventarisatie en analyse van de risico's die de gemeente loopt. Dit kengetal geeft de verhouding weer tussen het weerstandsvermogen en de risico's. Een ratio hoger dan 1 geeft een indicatie dat er voldoende weerstandsvermogen is om risico's af te dekken.	Registratie Breda

OVERZICHT FINANCIËEL TOTAALOVERZICHT

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2021		Jaarrekening 2022		Jaarrekening 2023		Begroting 2024		Begroting 2024 na wijziging		Jaarrekening 2024	
	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Baten	Lasten
Vitaal en Sociaal Breda	150.727	356.204	166.529	391.021	430.648	200.862	414.237	181.162	454.287	212.906	209.587	455.503
Opgroeien	46.680	105.083	50.485	115.630	129.926	56.169	127.964	57.319	129.232	58.267	64.020	145.762
Algemene voorzieningen jeugd	91	9.443	2.471	18.290	19.300	79	16.990	75	16.921		29	20.120
Jeugdhulp maatwerkondersteuning	38.087	78.287	38.052	79.195	90.483	45.490	91.192	46.829	91.283	46.829	52.361	104.873
Regionale samenwerkingen en initiatieven jeugd	1.249	4.087	1.898	4.845	6.553	2.547	5.632	2.587	6.569	3.166	3.148	7.301
Primair en voortgezet onderwijs	7.252	13.266	8.063	13.301	13.590	8.052	14.151	7.829	14.459	8.272	8.482	13.469
Betrokken zijn	1.555	57.689	1.541	59.300	63.394	2.654	66.059	3.196	67.145	3.326	2.948	67.881
Algemene voorzieningen volwassenen	2	10.185		10.435	12.073	636	14.258	934	14.541	1.022	871	13.277
Volwassenen maatwerkondersteuning	1.223	40.372	1.444	41.865	42.827	1.541	42.821	1.615	43.523	1.615	1.592	46.618
Maatwerk Wmo	330	7.132	97	7.000	8.494	477	8.979	647	9.081	689	486	7.986
Thuis	4.512	50.522	4.871	50.035	53.176	5.473	54.177	6.339	63.349	6.522	6.629	59.434
Volwassenen geëscaleerde zorg	4.512	50.522	4.871	50.035	53.176	5.473	54.177	6.339	63.349	6.522	6.629	59.434
Leren, ontwikkelen en werken	97.192	130.067	85.351	133.725	145.063	94.580	125.690	86.205	146.212	97.842	98.779	141.329
Participatie		420	469	1.136	2.907	999	3.222	1.912	6.328	4.748	1.838	2.803
Werk	7.536	18.961	7.269	18.125	19.588	7.402	19.277	7.300	20.091	7.300	7.593	20.278
Reïntegratie	1.363	10.362	5.832	13.985	12.608	2.445	10.013	70	11.599		1.174	11.731
Wet BUIG en overige regelingen	85.420	87.840	69.962	75.080	82.690	77.015	78.710	75.615	87.815	84.486	85.182	89.690
Bijzondere bijstand	977	8.330	926	20.872	22.466	5.848	10.252	825	15.495	825	1.522	11.613
BredaPas	1	157	1	434	450		275		192		0	232
Schuldhelpverlening	1.894	3.997	893	4.093	4.354	871	3.940	483	4.691	483	1.470	4.984
Leven	110	9.039	640	8.984	14.916	7.223	11.460	2.287	19.850	8.613	8.275	17.543
Volksgesondheid	34	4.057	283	4.577	10.476	6.070	6.332	1.213	12.770	7.495	7.163	12.332
Sportbeleid	76	4.982	357	4.408	4.440	1.153	5.129	1.074	7.081	1.117	1.113	5.211

Ontmoeten	-158	3.805	14.200	15.552	21.800	20.447	26.488	19.298	25.908	18.717	18.703	20.963
Wijkaanpak	21	3.474	13	3.524	4.210	39	4.374		4.476		4	4.252
Statushouders	-179	331	14.188	12.028	17.590	20.408	22.114	19.298	21.432	18.717	18.699	16.710
Reserve investeringen sportverenigingen	836		18		1.000	264	800	800	800	1.536	457	800
Mutatie reserve investeringen sportverenigingen	836		18		1.000	264	800	800	800	1.536	457	800
Reserve vrouwenopvang				1.029				1.600		1.600	2.100	2.100
Mutatie reserve vrouwenopvang				1.029				1.600		1.600	2.100	2.100
Algemene reserve programma 1				4.149	450		185		2.000		2.780	2.104
Mutaties algemene reserve programma 1				4.149	450		185		2.000		2.780	2.104
Exploitatiereserve programma 1				4.245	7.344	1.373	13.869		3.718	191	13.203	5.573
Mutaties exploitatiereserve programma 1				4.245	7.344	1.373	13.869		3.718	191	13.203	5.573
Ondernemend Breda		18.060	76.504	20.978	82.248	79.149	18.792	84.577	14.124	95.933	24.700	17.272
Stimuleren economische ontwikkeling in Breda		7.340	15.342	14.259	23.128	18.392	7.859	20.395	6.943	19.418	4.699	4.446
Economische zaken		997	6.950	611	7.176	10.755	1.119	10.542	536	12.241	1.031	1.214
Acquisitie en accountmanagement		479	2.332	602	2.414	2.407	739	2.558	831	3.143	831	823
Externe betrekkingen			65		54	108		126		126		10
Evenementen			558		698	874		949		914		912
Grondexploitaties voor bedrijventerreinen		5.865	5.438	13.045	12.785	4.248	6.002	6.220	5.576	2.993	2.837	2.399
Grote projecten in de stad		7.899	11.234	734	4.920	4.210	912	8.180	1.365	19.141	11.234	4.775
CrossMark		7.862	10.096	562	2.348	2.068	656	3.701	1.365	7.717	5.575	2.700
Gasthuisvelden		37	643	123	785	1.022		1.481		1.490		1.776
Verbeter Breda			495		1.467	817		2.659		9.282	5.659	1.716
Ontwikkelingen Bavel				49	320	129	124	127		172		82
Centrum Oost						175	132	211		481		278
Dynamische stad		382	28.477	808	29.701	29.502	883	29.939	558	30.923	1.150	914
Cultureel erfgoed		52	1.748	90	2.352	2.572	163	2.010	19	2.117	19	38
Cultuurpresentatie		20	22.400	365	22.971	22.326	287	23.209	177	24.093	769	489
Media			120		129	136		140		140		140
Musea		58	3.932	61	3.963	4.104	67	4.322	70	4.309	70	68
Historische waarde		252	277	291	286	364	366	258	291	264	291	319
Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs		2.439	19.632	3.239	21.351	21.991	3.509	23.819	2.898	24.188	2.968	3.049
HBO			634		101	221		223		419		473
Volwasseneneducatie		2.140	2.226	2.235	2.320	3.123	3.123	2.984	2.898	3.154	2.968	3.049

Onderwijshuisvesting	298	16.771	1.004	18.930	18.647	386	20.613		20.616			20.166
Verbindend bestuur		1.819		1.999	1.953		2.244		2.244		139	2.182
Samenwerking		1.819		1.999	1.953		2.244		2.244		139	2.182
Algemene reserve programma 2			169			3.269		185		548	533	
Mutaties algemene reserve programma 2			169			3.269		185		548	533	
Exploitatiereserve programma 2			1.770	800	932	2.360		2.048		3.975	3.359	
Mutaties exploitatiereserve programma 2			1.770	800	932	2.360		2.048		3.975	3.359	
Investeringsreserve programma 2				350	2.169			126	18	126	56	18
Mutaties investeringsreserve programma 2				350	2.169			126	18	126	56	18
Duurzaam wonen in Breda	47.987	60.720	36.344	51.726	57.619	45.656	74.180	57.629	81.813	65.709	57.886	74.223
Wonen in Breda	90	2.093	387	2.190	4.677	1.223	4.224	30	4.291	30	1.247	3.218
Wonen	90	2.093	387	2.190	4.677	1.223	4.224	30	4.291	30	1.247	3.218
Verdeling beschikbare ruimte	2.723	5.370	2.808	5.864	6.204	4.474	5.037	2.568	6.013	2.838	6.124	9.143
Ruimtelijke ordening	354	2.217	403	1.610	2.293	389	1.298	228	2.392	228	378	2.013
Stedelijke planning en programmering	2.369	3.154	2.405	4.253	3.912	4.085	3.739	2.340	3.621	2.609	5.746	7.130
Grote woonprojecten in de stad	31.242	29.554	10.976	13.890	13.550	8.848	19.686	17.324	23.015	15.253	13.140	19.154
Grondexploitatie ten behoeve van de woningbouw	31.242	29.554	10.976	13.890	13.550	8.848	19.686	17.324	23.015	15.253	13.140	19.154
Bereikbaar Breda	11.172	15.176	15.892	16.055	17.071	17.470	17.264	14.890	17.740	17.589	18.606	18.711
Mobiliteit	197	6.014	602	6.362	6.331	265	6.765	158	6.510	290	180	6.584
Openbaar vervoer		42		40	40		44		44			44
Parkeren	10.976	9.120	15.290	9.654	10.700	17.205	10.455	14.731	11.187	17.299	18.426	12.084
Breda is een duurzame en bestendige stad	1.202	6.016	3.054	7.904	13.176	4.968	24.391	16.217	26.446	17.788	10.552	19.689
Milieubeheer	739	3.321	2.567	5.503	10.562	4.446	21.779	15.608	23.912	17.172	9.900	14.740
Natuur- en milieueducatie	216	785	356	902	1.035	397	971	366	989	366	445	1.017
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	85	1.102	116	861	763	102	710	228	549	228	163	556
Biodiversiteit	161	808	15	638	815	23	932	15	996	23	44	3.375
Reserve Bodemfonds		287	303	120		465		537	191	537	193	191
Mutatie reserve Bodemfonds		287	303	120		465		537	191	537	193	191
Reserve Klimaatfonds	243	271	189	285	290	44	304	162	314	344	344	314
Mutatie reserve Klimaatfonds	243	271	189	285	290	44	304	162	314	344	344	314
Reserve parkeerbedrijf	333		356									
Mutatie reserve parkeerbedrijf	333		356									
Reserve Versnellingsopgave Wonen	975		722			4.415		2.580		2.475	553	

Mutatie reserve Versnellingsopgave Wonen	975		722			4.415		2.580		2.475	553	
Reserve bovenwijkse voorzieningen	7	953	902	-85	1.860	75	273	40	694	40	32	694
Mutaties reserve bovenwijkse voorzieningen	7	953	902	-85	1.860	75	273	40	694	40	32	694
Reserve Toekomst bestendig wonen		1.000										
Mutaties reserve Toekomst bestendig wonen		1.000										
Algemene reserve programma 3			300	4.000		1.817	200	3.200	279	7.748	6.726	279
Mutaties algemene reserve programma 3			300	4.000		1.817	200	3.200	279	7.748	6.726	279
Exploitatiereserve programma 3			455	979	400	1.859				986	335	
Mutaties exploitatiereserve programma 3			455	979	400	1.859				986	335	
Investeringsreserve programma 3				524	391		2.800	82	2.830	82	35	2.830
Mutaties investeringsreserve programma 3				524	391		2.800	82	2.830	82	35	2.830
Basis op orde in Breda	98.301	162.519	96.826	163.945	184.100	98.624	183.426	101.005	193.758	109.157	116.921	201.644
Veilig Breda	18.750	34.092	14.889	34.732	37.956	16.453	38.692	14.710	43.526	17.761	16.582	42.446
Veiligheid openbare ruimte	6.568	8.335	6.179	9.032	11.141	6.674	10.572	6.073	12.600	6.570	7.184	14.263
Zichtbare Criminaliteit	155	365	45	345	1.276	134	712		863	68	52	764
Ondermijning	346	1.355	309	1.643	2.552	779	3.534	1.245	5.633	3.650	1.118	2.899
Zorg en Veiligheid	195	672	79	810	1.137	103	947		1.077	97	93	989
Fysieke veiligheid	10.494	20.770	7.395	20.253	20.568	7.792	21.534	6.510	22.127	6.490	7.118	22.458
Veilig Breda Algemeen	992	2.594	883	2.649	1.281	971	1.393	881	1.226	886	1.017	1.074
Dienstverlening	3.955	9.032	4.667	9.746	11.984	4.897	13.528	6.821	15.008	7.991	7.278	13.697
Administratie en basisregistratie		1.136		1.317	1.797		1.677		1.705			1.543
Publieksservice	3.955	7.896	4.667	8.429	10.187	4.897	11.851	6.821	13.303	7.991	7.278	12.154
Beheer van de openbare ruimte	62.601	91.182	64.416	90.904	100.786	63.468	97.979	67.497	100.023	69.844	71.155	101.851
Afvalservice	38.244	32.058	38.469	32.775	34.230	39.643	36.069	42.120	38.140	43.942	44.973	39.438
Beheer openbare ruimte, groen	327	13.852	182	15.059	16.405	144	17.376	180	17.656	330	131	17.479
Beheer openbare ruimte, wegen	2.941	27.803	3.810	24.909	34.855	4.415	27.761	4.181	27.393	4.556	4.840	27.903
Riolering	21.089	17.469	21.955	18.161	15.296	19.266	16.773	21.015	16.834	21.015	21.212	17.031
Beheer van het gemeentelijk vastgoed	12.586	23.850	10.836	22.546	25.872	11.279	27.522	11.433	27.283	10.763	19.493	34.587
Vastgoedbeheer	12.586	23.850	10.836	22.546	25.872	11.279	27.522	11.433	27.283	10.763	19.493	34.587
Open overheid	410	4.363	1.093	4.882	5.648	38	5.349		5.545		16	6.690
College en ondersteuning college	400	1.457	1.079	1.721	2.312	19	1.778		1.785			3.256
Raad, commissies en griffie	10	2.747	14	2.979	3.225	19	3.331		3.480		16	3.349
Rekenkamer		159		182	110		240		280			85

Algemene reserve programma 4			602			1.487				27	11	
Mutaties algemene reserve programma 4			602			1.487				27	11	
Exploitatiereserve programma 4			225	835	255	645	255	225	255	930	673	255
Mutaties exploitatiereserve programma 4			225	835	255	645	255	225	255	930	673	255
Investeringsreserve programma 4			97	300	1.600	358	103	318	2.119	1.841	1.712	2.118
Mutaties investeringsreserve programma 4			97	300	1.600	358	103	318	2.119	1.841	1.712	2.118
Organisatie en financiën van Breda	447.088	89.245	490.934	103.625	104.444	501.099	108.912	511.413	119.045	532.364	540.157	109.832
Een toekomstbestendige organisatie	7.776	73.797	8.862	79.775	90.119	11.022	97.315	7.136	97.245	7.431	11.771	101.113
Overhead	7.776	73.797	8.862	79.775	90.119	11.022	97.315	7.136	97.245	7.431	11.771	101.113
Solide financiën	425.122	10.681	480.554	17.226	6.163	487.072	7.099	499.802	15.391	521.495	525.420	2.311
Algemene uitkeringen	380.551		435.466			437.232		454.032		474.438	477.115	
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	38.518	3.123	39.024	3.202	2.980	41.422	3.528	40.773	3.052	42.060	42.517	3.203
Onvoorzien							1.000		700			
Overige algemene dekkingsmiddelen	90	310	-14	6.487	23	2.557	-226		10.406		891	-129
Saldo van de financieringsfunctie	5.484	2.767	5.476	3.936	3.752	5.186	1.282	4.484	-282	4.484	4.336	-2.009
Dividend	479		603			674		513		513	562	
Vennootschapsbelasting		4.481		3.601	-593		1.515		1.515			1.246
Algemene reserve programma 5	3.946	3.247	327	6.240	8.114	1.980	4.289	3.975	4.573	1.275	1.275	4.573
Mutatie algemene reserve programma 5	3.946	3.247	327	6.240	8.114	1.980	4.289	3.975	4.573	1.275	1.275	4.573
Exploitatiereserve programma 5	9.066	255	666			725				1.101	629	
Mutatie Exploitatiereserve programma 5	9.066	255	666			725				1.101	629	
Begrotingsreserve	399	196	26	185	198		209		162			162
Mutatie Begrotingsreserve	399	196	26	185	198		209		162			162
Investeringsreserve programma 5	779	1.068	500	199	-150	300		500	1.673	1.062	1.062	1.673
Mutatie Investeringsreserve programma 5	779	1.068	500	199	-150	300		500	1.673	1.062	1.062	1.673
Totaal	762.492	746.593	811.911	794.607	855.960	865.033	865.332	865.332	944.836	944.836	941.823	927.604

Overzicht beschikbare kredieten

GERAAMDE INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Beschikbare investeringen	Verwachte uitgaven 2024	Werkelijke uitgaven 2024	Onder/ overuitnutting uitgaven 2024	Vrijval 2024	Nog beschikbaar eind 2024
Vitaal en Sociaal Breda						
Speelvoorzieningen	500	500	499	1		1
Wijkontwikkeling	247	247		247	22	225
Subtotaal	747	747	499	248	22	226
Ondernemend Breda						
't Zoet - Haveneiland	7.628	1.895	1.552	343		6.077
Havenkwartier - De Strip	7.965	2.240	676	1.564	149	7.140
Cultuurclusters Klavers Jansen	1.439	867	270	597		1.169
Stationskwartier	5.325	365	246	119	1.454	3.625
Crossmark overige	200	200	73	127		127
Centrum Oost	9.457	7.078	4.412	2.666		5.045
Nieuwe Mark	13.626	6.533	4.866	1.667		8.760
Gasthuisvelden	5.541	1.611	1.108	503		4.433
Bavel	536	736	401	335		135
BredaRing	4.198	125	32	93		4.166
Verbeter Breda, bibliotheek Hoge Vucht	0		0	0		0
Verbeter Breda, Volkshuisvestingsfonds	800	350	69	281		731
Bewaar erfgoed	828	340	10	330		818
Economische zaken	1.037	437	209	228		828
Grondexploitaties bedrijventerreinen	330	330	0	330		330
Subtotaal	58.910	23.107	13.923	9.184	1.603	43.385
Duurzaam wonen in Breda						
Overige stedelijke ontwikkelingen	3.609	2.162	1.457	705	187	1.965
Wonen	10.620	5.090	8.028	-2.938		2.592
Aankoopprogramma strategische gronden	9.162	2.336	8.539	-6.203		623
Hoogspanningsverbinding	0	0	0	0		0
Verkeersveiligheid	450	222	379	-157		71
Mobiliteit instandhouding bestaand netwerk	10.963	5.487	5.541	-54		5.421
Mobiliteitsdeal Verbeter Breda (w.o. Noordelijke rondweg)	2.392	100	15	85		2.377
Meerjarenperspectief infrafonds	300	599	132	467		168
Parkeren	2.104	1.000	824	176		1.280
Van Gogh Nationaal Park	294	523	129	394		165
Biodiversiteit	6.836	1.066	1.369	-303		5.467
Aankoop grond natuurontwikkeling	1.345	2.339	931	1.408		413
Realisatie ecologische hoofdstructuur	1.362	140	995	-855		367
Energietransitie	700	150	11	139		689

Recreatieve voorzieningen, toiletvoorziening	290	100	18	82		272
Subtotaal	50.428	21.314	28.370	-7.056	187	21.871
Basis op orde in Breda						
Openbare ruimte: herinrichtingen	876	876	60	816	12	804
Openbare ruimte: wegen	240	181	71	110		169
Openbare ruimte: klimaatadaptatie	405	404	141	263		264
Openbare ruimte: openbare verlichting	3.265	3.265	2.367	898		898
Openbare ruimte: nautisch beheer	128	20	1	19	23	104
Landschapsverbetering Singelstructuur	760	580	47	533		713
Pleinenplan	5	0	0	0	5	0
Wegverharding	2.065	2.065	886	1.179		1.179
Bomen	1.960	900	1.017	-117		942
Beleidsdoelen droogte, hitte, wateroverlast, waterrecreatie	1.401	358	0	358		1.401
Park Haagse Beemden	445	105	304	-199		141
Openbare ruimte en pleinenaanpak	1.000	500	350	150		650
Groene pleinen en parken 2.0	374	401	177	224		197
Bovenwijkse watermaatregelen nieuwbouw	190	50	0	50		190
Stad in het park	496	246	0	246		496
Levensbos	486	100	124	-24		362
Vastgoedbeheer	6.722	3.994	1.841	2.153		4.881
Herhuisvesting uitvoeringslocaties	290	290	264	26		26
Talentencentrum	623	623	274	349	64	285
MFA Bavel	2.671	2.380	1.892	488		779
Sportaccommodaties	675	400	100	300		575
Sporthal de Doelen	400	100	48	52		352
Willemsbrug	439	439	22	417		417
Specifieke kunstwerken	182	282	34	248		148
Afvalservice	1.340	1.340	151	1.189	253	936
Riolering	20.135	17.445	14.101	3.344		6.034
Investerings veiligheid	227	225	227	-2		0
Subtotaal	47.800	37.569	24.501	13.068	357	22.942
Organisatie en financiën van Breda						
Bedrijfsvoering	3.039	2.313	1.811	502	97	1.131
Wagenpark	10.389	4.539	2.800	1.739		7.589
Subtotaal	13.428	6.852	4.611	2.241	97	8.720
Totaal	171.313	89.589	71.904	17.685	2.266	97.143

Verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2024 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 7-01-2025								
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A17	Regeling specifieke uitkering voorkomen georganiseerde en ondermijnende jeugdcriminaliteit Gemeenten	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Project afgerond in jaar T (Ja/Nee)	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld		
			Aard controle R Indicator: A17/01 € 1.159.543	Aard controle n.v.t. Indicator: A17/02 € 1.548.931	Aard controle n.v.t. Indicator: A17/03 Nee	Aard controle n.v.t. Indicator: A17/04 project loopt van 2022-2025 en kent een forse onderbesteding van € 2,6 mln, dit bedrag wordt overgezet naar 2025		
JenV	A20B	Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden) SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen eraast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Beschikingskenmerk	Naam taak/project	Bestedingen (jaar T) komen overeen met activiteitenplan per taak/project (Ja/Nee)	Besteding uitvoering activiteiten (jaar T) per taak/project	Cumulatieve besteding uitvoering activiteiten (t/m jaar T) per taak/project
			Aard controle n.v.t. Indicator: A20B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: A20B/02	Aard controle n.v.t. Indicator: A20B/03	Aard controle D1 Indicator: A20B/04	Aard controle R Indicator: A20B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: A20B/06
			1 060855 Gemeente Tilburg	onbekend	Gerichte preventie-projecten	Ja	€ 7.097	€ 7.097
			Kopie gemeente(code)	Kopie Beschikingskenmerk	Kopie Naam taak/project	Afwijking t.o.v. aanvraag overeenkomen (Ja/nee) in (jaar T) per taak/project - bij Ja is indicator 11 verplicht	Toelichting afwijking besteding (jaar T) volgens activiteitenplan per taak/project	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: A20B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: A20B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: A20B/09	Aard controle n.v.t. Indicator: A20B/10	Aard controle n.v.t. Indicator: A20B/11	Aard controle n.v.t. Indicator: A20B/12
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek Gemeenten	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T)	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T)	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2	Normbedragen voor e (ja/nee) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle D2 Indicator: B2/01	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/02	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/03	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/04	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/05	
			57	257	Ja	Ja	Nee	
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/06	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle n.v.t. Indicator: B2/07				

			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3)	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3)	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3)	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3)
			Werkelijke kosten <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/08</i>	Werkelijke kosten <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/09</i>	Keuze werkelijke kosten <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/10</i>	Keuze werkelijke kosten <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/11</i>	Werkelijke kosten <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/12</i>	Werkelijke kosten <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/13</i>
			€353.909	€ 771.110			€1.290	€39.843
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3)	Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Reeks 2 Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3)	Reeks 2 Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Reeks 2 Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3)	Reeks 2 Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)
			Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/14</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/15</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/16</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/17</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/18</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/19</i>
			€37.536	€229.436	€203.433	€897.033	€391.564	€472.339
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3)	Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden) cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal driesprekken (jaar T) (artikel 3)	Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal driesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Totaal Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling	
			Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/20</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/21</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/22</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/23</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/24</i>	
			€123.480	€243.480	€0	€0	€1.111.212	
BZK	C10	Tijdelijk besluit specifieke uitkering verbetering digitale dienstverlening Gemeente en Provincies	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C10/01</i>	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) vanaf verantwoordingsjaar 2020 tot einde looptijd <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C10/02</i>	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C10/03</i>	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C10/04</i>	Toelichting op niet-afgeronde projecten <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C10/05</i>	
		1	€ 99.881	€ 122.965	Ja	Ja	De activiteiten dienen conform uw aanvraag te worden uitgevoerd in de periode van 1 juli 2023 tot en met 14 juni 2024.	
BZK	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C62/01</i>	Eindverantwoording (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C62/02</i>				
			€ 9.281	Nee				
BZK	C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Besteding (jaar T) <i>Aard controle R</i>	Bedrag doorgeschoven naar t+1 <i>Aard controle R</i>	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert <i>Aard controle n.v.t.</i>	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is <i>Aard controle n.v.t.</i>	Aantal gebruikte leermiddelen <i>Aard controle n.v.t.</i>	

			Indicator: C92/01	Indicator: C92/02	Indicator: C92/03	Indicator: C92/04	Indicator: C92/05	
			€ 177.313	€ 0	7	1.801	518	
OCW	D1	Regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Regeling vsv voor de jaren 2017 t/m 2021 Contactgemeenten	Besteding (jaar T)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle R Indicator: D1/01	Aard controle R Indicator: D1/02	Aard controle n.v.t. Indicator: D1/03			
			€ 81.024	€ 836.128	Nee			
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB) Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voerschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO)	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T)
			Aard controle R Indicator: D8/01	Aard controle R Indicator: D8/02	Aard controle R Indicator: D8/03	Let op bij correctie verder verwerken bij indicator 05 Aard controle R Indicator: D8/04	Aard controle R Indicator: D8/05	Aard controle R Indicator: D8/06
			€ 3.303.813	€ 1.357.260	€ 110.785	€ 0	€ 602.431	€ 586.105
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicator: D8/07	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag Aard controle R Indicator: D8/08	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicator: D8/09	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag Aard controle R Indicator: D8/10		
OCW	D10	Volwasseneneducatie Contactgemeenten	Verstrekte uitkering (jaar T) (inclusief eventuele prijsbijstelling)	Reservering educatie voorgaand jaar (jaar T-1) [beschikking OCW]	Totaal beschikbare middelen educatie (jaar T)	Besteding (jaar T) van educatie	Reservering besteding van educatie in (jaar T) voor volgend kalenderjaar (jaar T+1)	Onttrekking besteding van educatie in (jaar T) van volgend kalenderjaar (jaar T+1)
			Aard controle R Indicator: D10/01	Aard controle R Indicator: D10/02	Aard controle R Indicator: D10/03	Aard controle R Indicator: D10/04	Bij lagere besteding dan beschikbare middelen Aard controle R Indicator: D10/05	Bij hogere besteding dan beschikbare middelen Aard controle R Indicator: D10/06
			€ 3.195.066	€ 229.739	€ 3.424.805	€ 3.048.975	€ 375.830	€ 0
			Onderbesteding jaar T Automatisch berekend Aard controle n.v.t. Indicator: D10/07					
			€ 0					
OCW	D11	Regeling specifieke uitkering extra financiële middelen RMC-functie Contactgemeenten	Besteding (jaar T) contact gemeente	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.			

			Indicator: D11/01	Indicator: D11/02	Indicator: D11/03			
			€ 0	€ 323.725	Nee			
OCW	D12	Regionale meld- en coördinatiefunctie Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Regeling vsv voor de jaren 2021 t/m 2025 Contactgemeenten	Besteding (jaar T) contactgemeente	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle R Indicator: D12/01	Aard controle R Indicator: D12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: D12/03			
			€ 1.828.679	€ 233.980	Nee			
OCW	D12A	Regionaal programma voortijdig schoolverlaten Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Regeling vsv voor de jaren 2021 t/m 2025 Contactgemeenten	Besteding (jaar T) contactgemeente	Besteding aan contactschool (jaar T)	Totale besteding (jaar T) van educatie (automatisch ingevuld)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle R Indicator: D12A/01	Aard controle R Indicator: D12A/02	Aard controle n.v.t. Indicator: D12A/03	Aard controle R Indicator: D12A/04	Aard controle n.v.t. Indicator: D12A/05	
			€ 277.484	€ 437.000	€ 714.484	€ 0	Nee	
OCW	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs			
			Aard controle R Indicator: D14/01	Aard controle R Indicator: D14/02	Aard controle R Indicator: D14/03			
			€ 1.126.692	€ 0	€ 8.910			
			Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Opgebouwde reserve (jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: D14/04	Aard controle R Indicator: D14/05	Aard controle R Indicator: D14/06	Aard controle n.v.t. Indicator: D14/07		
			€ 0	€ 1.438.156	€ 302.555	Nee		
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs		
			Aard controle n.v.t. Indicator: D14/08	Aard controle R Indicator: D14/09	Aard controle n.v.t. Indicator: D14/10	Aard controle R Indicator: D14/11		
			1					
OCW	D21	Specifieke uitkering Impuls Jongerencultuur	Naam instelling of samenwerkingsverband	Besteding (jaar T) per instelling of samenwerkingsverband	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per instelling of samenwerkingsverband	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Eventuele toelichting	

OCW

			Aard controle n.v.t. Indicator: D21/01	Aard controle R Indicator: D21/02	Aard controle n.v.t. Indicator: D21/03	Aard controle n.v.t. Indicator: D21/04	Aard controle n.v.t. Indicator: D21/05	
			1 Cultuurkantine	€ 5.869	€ 31.000	Ja		
			2 Electron	€ 0	€ 31.000	Ja		
			3 Skatepark Pier 15	€ 17.086	€ 48.086	Ja		
			4 Mezz	€ 25.000	€ 56.000	Ja		
			5 Tiuri	€ 16.644	€ 46.644	Ja		
			6 Nieuwe Veste I	€ 12.400	€ 28.400	Ja		
			7 Nieuwe veste II	€ 11.810	€ 26.810	Ja		
			8 Breda Beats	€ 25.000	€ 56.000	Ja		
			9 Podium Bloos	€ 0	€ 31.000	Ja		
			10 Phoenix	€ 25.000	€ 55.025	Ja		
			11 Blind Walls Gallery	€ 25.000	€ 55.449	Ja		
			12 Stichting KOP	€ 20.100	€ 20.100	Ja		
			13 Stichting Kairos Events	€ 24.984	€ 24.984	Ja		
			14 Stichting Zut Mon Sac	€ 24.413	€ 24.413	Ja		
			15 Claudette van de Rakt	€ 5.000	€ 5.000	Nee		
			16 Breda Photo	€ 10.247	€ 10.247	Ja		
			17 Salvia Arts	€ 3.420	€ 3.420	Nee		
			18 BO Diversity	€ 25.000	€ 25.000	Ja		
			19 Blind Walls Gallery II	€ 3.596	€ 3.596	Nee		
			20 Stichting Skatepark Breda	€ 25.000	€ 25.000	Ja		
OCW	D23	Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen	Beschikingsnummer/referentienummer	Aard van de activiteit besteding (jaar T)	Besteding (jaar T)	Indien van toepassing: bedrag dat wordt meegenomen van 2024 naar 2025.	Aard van de activiteit Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: D23/01	Aard controle n.v.t. Indicator: D23/02	Aard controle R Indicator: D23/03	Aard controle n.v.t. Indicator: D23/04	Aard controle n.v.t. Indicator: D23/05	Aard controle n.v.t. Indicator: D23/06
			1 SB230145	a) Oprichting van een nieuwe bibliotheekvestiging	€ 0	€ 438.600	a) Oprichting van een nieuwe bibliotheekvestiging	€ 0
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: D23/07					
			1 Nee					
IenW	E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)		
		Provincies en Gemeenten	Aard controle R Indicator: E20/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/02	Aard controle R Indicator: E20/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/04		
			€ 3.283.831	€ 7.635.414	€ 5.518.980	Nee		
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk		

			Aard controle n.v.t. Indicator: E20/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/08		
			1 115 Aanleg van een rotonde binnen de bebouwde kom	Ja	1			
			2 108 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW	Ja	8			
			3 106 Aanleg van een drempel op fietskruispunt gebiedsontsluitingsweg / erftoegangsweg	Ja	12			
			4 117 Het volwaardig afwaarderen van een gebiedsontsluitingsweg 50 km/uur naar een erftoegangsweg 30 km/uur	Ja	225			
			5 105 Verbreden van fietspaden	Ja	4			
			6 113 Saneren van langsparkeren of parkeerstroken langs de rijbaan	Ja	328			
			7 215 Aanleg van een rotonde binnen de bebouwde kom	Ja	1			
			8 215 Aanleg van een rotonde binnen de bebouwde kom	Ja	1			
			9 215 Aanleg van een rotonde binnen de bebouwde kom	Nee	0			
			10 106 Haagdijk-Fietsstraat	Ja	4			
IenW	E44	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027	Beschikingsnummer Aard controle n.v.t. Indicator: E44/01	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Aard controle R Indicator: E44/02	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Aard controle n.v.t. Indicator: E44/03	Besteding (jaar T) ten laste van cofinanciering Aard controle R Indicator: E44/04	Besteding (t/m jaar T) cofinanciering cumulatief Aard controle n.v.t. Indicator: E44/05	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E44/06
			1 IENW/BSK-2023/67048	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			2 IENW/BSK-2024/44431	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			Kopie beschikingsnummer Aard controle n.v.t. Indicator: E44/07	Naam/nummer maatregel Aard controle n.v.t. Indicator: E44/08	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel Aard controle n.v.t. Indicator: E44/09			
			1 IENW/BSK-2023/67048	alle maatregelen	Nee			
			2 IENW/BSK-2024/44431	alle maatregelen	Nee			
			Kopie beschikingsnummer Aard controle n.v.t. Indicator: E44/10	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E44/11	Correctie besteding (jaar T-1) ivm SiSa tussen medeoverheden Aard controle n.v.t. Indicator: E44/12	Correctie cofinanciering (jaar T-1) ivm SiSa tussen medeoverheden Aard controle n.v.t. Indicator: E44/13		
			1 IENW/BSK-2023/67048	Nee	€ 244.187	€ 546.448		
			2 IENW/BSK-2024/44431	Nee	€ 0	€ 0		
IenW	E53	Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord	Beschikingsnummer / en projectnaam	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Daadwerkelijke startdatum van het project (dd/mm/jj)	Daadwerkelijke einddatum van het project (dd/mm/jj)	Ervaringen binnen 3 maanden na afronding project gedeeld (ja/nee)

			Aard controle n.v.t. Indicator: E53/01	Aard controle R Indicator: E53/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E53/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E53/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E53/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E53/06
			1 SPUKSLA-23-03496195	€ 63.654	€ 63.654	1-1-2024	1-12-2026	Nee
			2 SPUKSLA-24-03728318 Laadplein	€ 0	€ 0	30-12-2024	27-12-2027	Nee
			Kopie beschikingsnummer /naam	Jaar waarin het project is opgenomen in een decentraal uitvoeringsplan	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: E53/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E53/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E53/09			
			1 SPUKSLA-23-03496195	2024	Nee			
			2 SPUKSLA-24-03728318 Laadplein	2024	Nee			
IenW	E58	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem overbruggingsjaar 2021	Projectnaam / nummer	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1)	Project afgerond (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E58/01	Aard controle R Indicator: E58/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E58/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E58/04	Aard controle R Indicator: E58/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E58/06
			1 Humane en verspreidingsrisico 's PFAS in bodem	€ 23.511	€ 35.111	Ja	€ 0	Nee
			2 Humane risico's diffuus Lood	€ 3.341	€ 10.807	Ja	€ 0	Nee
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: E58/07					
			Nee					
IenW	E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023 Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: E84/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/02	Aard controle R Indicator: E84/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/04		
			€ 2.710	€ 175.386	€ 310.211	Nee		
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E84/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/08		
			1 331 Drempeljaantal in Stuks	Ja	15			
			2 330 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 30km/hjaantal in Stuks	Nee	7			
IenW	E97	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2023	Projectnaam / nummer	Besteding (jaar T) per project	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie Jaar T-1 per project t/m SiSa tussen medeoverheden (Jaar T-1)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project	
			Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle n.v.t.	

			Indicator: E97/02	Indicator: E97/02	Indicator: E97/03	Indicator: E97/04	Indicator: E97/05	
			1 3353499-1 - Element diffuus verspreid lood	€ 0	Ja	€ 0	€ 0	
			2 3353499-2 - Element PFAS	€ 0	Ja	€ 0	€ 0	
			3 3353499-1 Individuele spoedlocaties	€ 0	Ja	€ 0	€ 0	
			Kopie projectnaam / nummer	Uitvoering is volgens aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee), zo nee geef in indicator 08 de reden aan.	Optionele toelichting. Verplicht als bij 07 nee is ingevuld	Project afgerond (Ja/Nee)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E97/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E97/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E97/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E97/09		
			1 3353499-1 - Element diffuus verspreid lood	Ja		Nee		
			2 3353499-2 - Element PFAS	Ja		Nee		
			3 3353499-1 Individuele spoedlocaties	Ja		Nee		
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: E97/10					
			Nee					
lenW	E103	Tijdelijke stimuleringsregeling slim, veilig, doelmatig en duurzaam gebruik van mobiliteitsinfrastructuur 2023-2027	Projectcategorie	Besteding (jaar T-1) aan projectkosten voor het totale project Geldt alleen voor SiSa 2023	Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Project afgerond in jaar T (Ja/Nee)	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E103/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E103/02	Aard controle R Indicator: E103/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E103/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E103/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E103/06
			1 cat H	€ 174.070	€ 93.930	€ 268.000	Nee	Ja
			Kopie projectcategorie	Correctie besteding (jaar T-1) i/vm aan medeoverheden overgeboekte middelen				
			Aard controle n.v.t. Indicator: E103/07	Aard controle R Indicator: E103/08				
			1 cat H	€ 140.960				
			Eindverantwoording (Ja/Nee)?					
			Aard controle n.v.t. Indicator: E103/09					
			Ja					
lenW	E104	Specifieke uitkering woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur	Beschikingsnummer	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T-1) Geldt alleen voor SiSa 2023 of SiSa 2024	Totale besteding (jaar T)	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve aantal woningen bouw gestart (t/m jaar T)	Cumulatieve aantal betaalbare woningen bouw gestart (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E104/01	Aard controle R Indicator: E104/02	Aard controle R Indicator: E104/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E104/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E104/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E104/06
			1 IENW/BSK-2023/392762	€ 0	€ 0	€ 0	0	0

			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve aantal woningen opgeleverd (t/m jaar T)	Cumulatieve aantal betaalbare woningen opgeleverd (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: E104/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E104/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E104/09	Aard controle n.v.t. Indicator: E104/10	
			1 IENW/BSK-2023/392762	0	0	Nee	
			Naam infrastructurele voorziening	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T-1) per infrastructurele voorziening Geldt alleen voor SiSa 2023 of SiSa 2024	Totale besteding (jaar T) per infrastructurele voorziening	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) per infrastructurele voorziening	Infrastructurele voorziening afgerond? (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E104/11	Aard controle R Indicator: E104/12	Aard controle R Indicator: E104/13	Aard controle n.v.t. Indicator: E104/14	Aard controle n.v.t. Indicator: E104/15
			1 Mobiliteitshub/parkerkeergarage onder Chasséveld Breda	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
IenW	E110	Tijdelijke regeling specifieke uitkering mobiliteitspakketten ten behoeve van woningbouw	Beschikingsnummer	Totale besteding (t/m jaar T-1)	Totale besteding (jaar T)	Correctie besteding (jaar T-1) i/m aan andere medeoverheden overgeboekte middelen	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E110/01	Automatisch berekend. Alleen voor SiSa 2024. Aard controle n.v.t. Indicator: E110/02	Automatisch berekend Aard controle n.v.t. Indicator: E110/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E110/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E110/05
			IENW/BSK-2024/188377	€ 0	€ 314.126		€ 314.126
			Cumulatieve aantal woningen bouw gestart (t/m jaar T)	Cumulatieve aantal betaalbare woningen bouw gestart (t/m jaar T)	Cumulatieve aantal woningen opgeleverd (t/m jaar T)	Cumulatieve aantal betaalbare woningen opgeleverd (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			Aard controle D1 Indicator: E110/06	Aard controle D1 Indicator: E110/07	Aard controle D1 Indicator: E110/08	Aard controle D1 Indicator: E110/09	Aard controle n.v.t. Indicator: E110/10
			64	64	0	0	Nee
			Naam mobiliteitsmaatregel	Totale besteding (t/m jaar T-1) per mobiliteitsmaatregel Alleen voor SiSa 2024	Totale besteding (jaar T) per mobiliteitsmaatregel	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) per mobiliteitsmaatregel	Mobiliteitsmaatregel afgerond (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E110/12	Aard controle R Indicator: E110/13	Aard controle R Indicator: E110/14	Aard controle n.v.t. Indicator: E110/15	Aard controle n.v.t. Indicator: E110/16
			1 Voorbereiding maatregelen	€ 0	€ 314.126	€ 314.126	Nee
IenW	E111	Regeling stimulering schoon en emissieloos bouwen voor medeoverheden	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T)	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: E111/01	Aard controle R Indicator: E111/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E111/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E111/04	
			1 SPUK-SEB24-03696089	€ 398.642	€ 398.642	Ja	
			2 SPUK-SEB24-03696072	€ 92.845	€ 92.845	Ja	
			3 SPUK-SEB24-03730269	€ 1.932.631	€ 1.932.631	Ja	
			4 SPUK-SEB24-03687473	€ 147.284	€ 147.284	Ja	
			5 SPUK-SEB24-03731439	€ 49.945	€ 49.945	Ja	

			6	SPUK-SEB24-03731332	€ 275.133	€ 275.133	Ja		
IenW	E113	Tijdelijke regeling uitkering bodemopgaven 2024-2030	Besteding (jaar T) binnen werkvoorraad	Is er sprake van Sisa tussen medeoverheden (ja/nee)	Correctie (Jaar T-1) werkvoorraad i/v SiSa tussen medeoverheden	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) binnen werkvoorraad	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: E113/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E113/02	Aard controle R Indicator: E113/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E113/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E113/05		
			€ 1.712	Nee	€ 0	€ 1.712	Nee		
EZ	F51	Enmalige specifieke uitkering in verband met de uitvoering van ontwikkelplannen (pilots) ten behoeve van Actieagenda MKB-dienstverlening Gemeenten	Totale besteding (jaar T)	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T)					
			Aard controle R Indicator: F51/01	Aard controle n.v.t. Indicator: F51/02					
			€ 50.164	€ 50.164					
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2024 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente 1.1 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente 1.1 Participatiewet (PW)	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente 1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente 1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente 1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente 1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	
			Aard controle R Indicator: G2/01	Aard controle R Indicator: G2/02	Aard controle R Indicator: G2/03	Aard controle R Indicator: G2/04	Aard controle R Indicator: G2/05	Aard controle R Indicator: G2/06	
			€ 73.860.684	€ 1.679.544	€ 2.741.485	€ 15.878	€ 230.240	€ 0	
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud Gemeente 1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk) Gemeente 1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente 1.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente 1.7 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk) Gemeente 1.7 Participatiewet (PW)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW)	
			Aard controle R Indicator: G2/07	Aard controle R Indicator: G2/08	Aard controle R Indicator: G2/09	Aard controle R Indicator: G2/10	Aard controle R Indicator: G2/11	Aard controle R Indicator: G2/12	
			€ 690.135	€ 359.462	€ 0	€ 5.065.607	€ 0	€ 127.924	
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G2/14					
			Aard controle D2 Indicator: G2/13						
			€ 0	Ja					
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking) gemeentedeel 2024	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Bob	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob)	

		Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/01</i>	Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/02</i>	Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/03</i>	Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/04</i>	Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/05</i>	Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/06</i>
			€ 14.423	€ 5.231	-€ 7.799	€ 0	€ 0	€ 59.921
		BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/07</i>	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/08</i>	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/09</i>	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/10</i>	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G3/11</i>		
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
SZW	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2024 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het? <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G4/01</i>	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G4/02</i>	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G4/03</i>	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G4/04</i>	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G4/05</i>	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G4/06</i>
		1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 41.214	€ 1.429
		2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 82.429	€ 2.857
		3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 16.385	€ 536
		4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 16.385	€ 536
		5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 16.385	€ 536
		6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 172.798	€ 5.894
		Kopie regeling <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G4/07</i>	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G4/08</i>	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G4/09</i>	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G4/10</i>			
		1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja			
		2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja			
		3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja			
		4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja			
		5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja			
		6 Totaal	0	0	N.v.t.			

			Kopie regeling Aard controle n.v.t. Indicator: G4/I1	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) Aard controle R Indicator: G4/I2	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing Aard controle R Indicator: G4/I3	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig Aard controle R Indicator: G4/I4	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) Aard controle R Indicator: G4/I5	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)					
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)					
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)					
			6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Kopie regeling Aard controle n.v.t. Indicator: G4/I6	Levensonderhoud - Gefeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G4/I7	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle D2 Indicator: G4/I8	Kapitaalverstrekkings - Gefeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkings Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G4/I9		
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 12.599	€ 0	€ 0		
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0		
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 1.500	€ 0	€ 0		
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			6 Totaal	€ 14.099	€ 0	€ 0		
SZW	G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2024 Alle gemeenten verantwoordt hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) Gemeente Aard controle R Indicator: G10/I01	Baten (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente Aard controle R Indicator: G10/I02	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente Aard controle n.v.t. Indicator: G10/I03			
			€ 1.595.954	€ 0	Ja			
SZW	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2024 Alle gemeenten verantwoordt hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente Aard controle n.v.t.			

			Indicator: G12/01	Indicator: G12/02	Indicator: G12/03			
			€ 23.962	€ 0	Ja			
SZW	G13	Onderwijsroute_ deel gemeente 2024 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Bestedingen onderwijsroute (jaar T)	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk)	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T)	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente		
			Aard controle R Indicator: G13/01	Aard controle R Indicator: G13/02	Aard controle R Indicator: G13/03	Aard controle R Indicator: G13/04	Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05	
			€ 241.558	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
SZW	G15B	Specifieke uitkering Brabants Migratie Informatiepunt_ deel gemeenten 2024 Uitvoering door gemeenten namens de provincie Noord-Brabant. De gemeenten verantwoorden hier per gemeente over het deel van de regeling dat in (jaar T) door de gemeente is uitgevoerd.	Hieronder is 'Provincie Noord-Brabant' als vast waarde opgenomen	Bestedingen (jaar T) ten laste van de toegekende rijksmiddelen voor het project 'Brabants Migratie Informatiepunt'	Bestedingen (jaar T) ten laste van de provinciale middelen voor het project 'Brabants Migratie Informatiepunt'	Bestedingen (jaar T) ten laste van eigen middelen (van deelnemende gemeenten) voor het project 'Brabants Migratie Informatiepunt'	Cumulatieve bestedingen ten laste van de toegekende rijksmiddelen voor het project 'Brabants Migratie Informatiepunt' (t/m jaar T)	Cumulatieve bestedingen ten laste van de provinciale middelen voor het project 'Brabants Migratie Informatiepunt' (t/m jaar T)
			Deel gemeente	Deel gemeente	Deel gemeente	Deel gemeente	Deel gemeente	Deel gemeente
			Aard controle n.v.t. Indicator: G15B/01	Aard controle R Indicator: G15B/02	Aard controle R Indicator: G15B/03	Aard controle R Indicator: G15B/04	Aard controle n.v.t. Indicator: G15B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: G15B/06
			1 030010 Provincie Noord-Brabant	174422	21803	65409	194440	21803
			Cumulatieve bestedingen ten laste van de eigen middelen (van deelnemende gemeenten) voor project 'Brabants Migratie Informatiepunt' (t/m jaar T)					
			Deel gemeente					
			Aard controle n.v.t. Indicator: G15B/07					
			68730					
VWS	H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport 2024-2025 Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Totale werkelijke berekende uitkering				
			Aard controle n.v.t. Indicator: H4/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/02				
			€ 2.307.667	€ 579.812				
			Activiteiten	Totale werkelijke berekende uitkering per project (jaar T)	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Onroerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Roerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Dienstverlening door derden	Toelichting
			Aard controle n.v.t. Indicator: H4/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/04	Aard controle R Indicator: H4/05	Aard controle R Indicator: H4/06	Aard controle R Indicator: H4/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/08
			1. Onroerende zaken - Nieuwbouw	€ 422.541	€ 422.541	€ 0	€ 0	
			2. 2a. Exploitatie	€ 135.279	€ 0	€ 135.279	€ 0	
			3. 2b. Exploitatie dienstverlening door derden	€ 21.992	€ 0	€ 0	€ 21.992	

VWS	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: H12/01 € 0	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Aard controle R Indicator: H12/02 € 169.788	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: H12/03 Ja			
VWS	H21	Specifieke uitkering cliëntondersteuning	Gerealiseerde activiteit Inzet projectleiding en/of Onderzoek lokale versterking functie (in jaar T) (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: H21/01 Ja	Toelichting - indien bij H21/01 indicator Nee is ingevuld is een toelichting verplicht Aard controle n.v.t. Indicator: H21/02	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: H21/03 € 25.000	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Aard controle R Indicator: H21/04 € 25.000	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: H21/05 Nee	
VWS	H26B	Regeling specifieke uitkering randvoorwaardelijke functies jeugdhulp SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één (code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicator: H26B/01 1 060772 Gemeente Eindhoven	Projectnummer Aard controle n.v.t. Indicator: H26B/02 n.v.t.	Gedurende jaar T zijn de activiteiten verricht in het kader van de randvoorwaardelijke functie waarvoor de uitkering is ontvangen? (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: H26B/03 Ja	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: H26B/04 € 198.999	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: H26B/05 € 198.999	Eindverantwoording? (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: H26B/06 Nee
			Optionele toelichting (verplicht in te vullen indien indicator 3 met "nee" is ingevuld) Aard controle n.v.t. Indicator: H26B/07 1					
VWS	H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Naam onderdeel Aard controle n.v.t. Indicator: H30/01	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel Aard controle n.v.t. Indicator: H30/02	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T) per onderdeel Aard controle R Indicator: H30/03	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) per onderdeel Aard controle n.v.t. Indicator: H30/04	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)? Aard controle n.v.t. Indicator: H30/05	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)? Aard controle n.v.t. Indicator: H30/06
			1 Lokaal Sportakkoord	€ 129.235	€ 149.675	€ 149.675	Ja	Ja
			2 Brede regeling combinatiefuncties	€ 884.756	€ 881.211	€ 1.735.333	Ja	Ja
			3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 198.824	€ 66.919	€ 133.200	Ja	Ja
			4 Kansrijke Start	€ 159.059	€ 181.484	€ 262.264	Ja	Ja
			5 Mentale Gezondheid	€ 49.706	€ 38.187	€ 55.065	Ja	Ja
			6 Aanpak overgewicht en obesitas	€ 173.970	€ 266.505	€ 312.303	Ja	Ja
			7 Valpreventie	€ 472.206	€ 560.718	€ 863.398	Ja	Ja
			8 Leefomgeving	€ 99.412	€ 76.262	€ 115.290	Ja	Ja
			9 OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 24.852	€ 28.797	€ 31.690	Ja	Ja
			10 Versterken sociale basis	€ 357.882	€ 415.550	€ 758.071	Ja	Ja
			11 Mantelzorg	€ 99.412	€ 116.687	€ 227.590	Ja	Ja

			12	Eén tegen eenzaamheid	€ 99.412	€ 116.186	€ 146.423	Ja	Ja	
			13	Welzijn op recept	€ 94.441	€ 112.979	€ 154.685	Ja	Ja	
			14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 24.852	€ 24.852	€ 48.710	Ja	Ja	
			15	Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 72.571	€ 7.348	€ 7.348	Ja	Ja	
			Eindverantwoording (Ja/Nee)							
		Aard controle n.v.t. Indicator: H30/07								
		Nee								
VWS	H35	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026	Beschikkingnummer	Zijn activiteiten verricht zoals vermeld in artikel 3 van de regeling (jaar T) (Ja/Nee)	Is meegewerkt aan monitoring zoals gesteld in artikel 7 lid 2 in de regeling (jaar T) (Ja/Nee)	Besteding (jaar T) Zelfstandige uitvoering	Correcties besteding (T-1) inclusief uitvoering door medeoverheden	Eindverantwoording (jaar T) (Ja/Nee)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: H35/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H35/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H35/03	Aard controle R Indicator: H35/04	Aard controle R Indicator: H35/05	Aard controle n.v.t. Indicator: H35/06		
			1	1338109-1045515	Ja	Ja	€ 2.250.968	€ 2.631.190	Nee	
VRO	J4	Regiodeals 5e tranche	Naam actielijn/ programmalijn/ pijler	Besteding per actielijn/ programmalijn/ pijler (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden)	Besteding regionale financiering (jaar T) per actielijn/ programmalijn/ pijler. Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden)	Correctie indicator jaar T- 1 ten laste van Rijksmiddelen per actielijn actielijn/ programmalijn /pijler.	Correctie indicator jaar T- 1 ten laste van regionale financiering per actielijn actielijn/ programmalijn /pijler.			
			Aard controle n.v.t. Indicator: J4/01	Aard controle R Indicator: J4/02	Aard controle R Indicator: J4/03	Aard controle R Indicator: J4/04	Aard controle R Indicator: J4/05			
			0. Aanpak Energie van Onderop	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0			
			1. Kennis en Kunde	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0			
			2a. West-Brabant Kiest	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0			
			2b. West-Brabant Gezond	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0			
			3. West-Brabant Maakt	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0			
			6 Uitvoeringskosten (VAT)	€ 13.104	€ 0	€ 0	€ 0			
			Kopie Naam actielijn/ programmalijn/ pijler	Totale cumulatieve besteding per actielijn/ programmalijn/ pijler (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Inclusief uitvoering door derden	Totale cumulatieve besteding regionale financiering (t/m jaar T) per actielijn/ programmalijn/ pijler. Inclusief uitvoering door derden	Toelichting				
			Aard controle n.v.t. Indicator: J4/06	Aard controle n.v.t. Indicator: J4/07	Aard controle n.v.t. Indicator: J4/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J4/09				
			0. Aanpak Energie van Onderop	€ 0	€ 0					
			1. Kennis en Kunde	€ 0	€ 0					
			2a. West-Brabant Kiest	€ 0	€ 0					
			2b. West-Brabant Gezond	€ 0	€ 0					
			3. West-Brabant Maakt	€ 0	€ 0					
			6 Uitvoeringskosten (VAT)	€ 13.104	€ 0					
			Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Totale compensabele BTW (t/m jaar T) deel rijksbijdrage	Eindverantwoording (Ja/Nee)					

			Aard controle n.v.t. Indicator: J4/10	Aard controle R Indicator: J4/11	Aard controle n.v.t. Indicator: J4/12			
			Nee	€ 0	Nee			
VRO	J9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls Tranche 1 t/m 6 Gemeenten	Projectnaam/nummer	Aantal woningen waarvan bouw is gestart in (jaar T) komt overeen met fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht	Afgesproken datum van start bouw van de eerste woning uit de projectaanvraag binnen 3 jaar na toekenning gehaald? (Ja/Nee)	Aantal woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T)	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T)	Aantal gerealiseerde woningen (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: J9/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J9/02	Aard controle D1 Indicator: J9/03	Aard controle n.v.t. Indicator: J9/04	Aard controle n.v.t. Indicator: J9/05	Aard controle n.v.t. Indicator: J9/06
			1 De Strip Havenkwartier	Ja	Ja	64	64	64
			Kopie projectnaam/nummer	Uitvoering WBI-maatregelen verloopt conform fasering projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Opbrengsten (jaar T)	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: J9/07	Aard controle n.v.t. Indicator: J9/08	Aard controle R Indicator: J9/09	Aard controle n.v.t. Indicator: J9/10	Aard controle R Indicator: J9/11	Aard controle n.v.t. Indicator: J9/12
			1 De Strip Havenkwartier	Nee	€ 172.447	€ 3.492.827	€ 2.034.431	€ 2.034.431
			Kopie projectnaam/nummer	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht	Toelichting afwijking(en)	Eindverantwoording/ project afgerond (ja/nee)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: J9/13	Aard controle n.v.t. Indicator: J9/14	Aard controle n.v.t. Indicator: J9/15	Aard controle n.v.t. Indicator: J9/16		
VRO	J12	Nieuwe Sleutel Projecten (NSP) Wet Ruimtelijke Ordening Besluit Ruimtelijke Ordening Gemeenten	Besteding (jaar T) exclusief bestedingen uit baten exploitatie	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) exclusief bestedingen uit baten exploitatie Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Berekende bate boven drempelwaarde ten behoeve van benefit sharing Alleen in te vullen na afloop project	Aantal gerealiseerde projecten afpraak	Aantal gerealiseerde projecten realisatie
			Aard controle R Indicator: J12/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J12/03	Aard controle R Indicator: J12/04	Aard controle R Indicator: J12/05	Aard controle R Indicator: J12/06
			€ 132.872	€ 24.900.000	Ja	€ 0	6	6

VRO	J31	Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen Gemeenten	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Besteding (jaar T) aan projecten die niet zijn opgenomen in de toezegging	Eventuele toelichting op niet volgens plan/aanvraag uitgevoerde projecten Verplicht als bij indicator 03 een bedrag is ingevuld	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle R Indicator: J31/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J31/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J31/03	Aard controle n.v.t. Indicator: J31/04	Aard controle n.v.t. Indicator: J31/05	
			€ 0	€ 1.071.525	€ 0		Nee	
VRO	J32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen Gemeenten	Beschikkingnummer /naam	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 december 2023 (Ja/Nee)	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: J32/01	Aard controle R Indicator: J32/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J32/03	Aard controle D2 Indicator: J32/04	Aard controle n.v.t. Indicator: J32/05	Aard controle n.v.t. Indicator: J32/06
			1 SUVIS21-00743796	€ 0	€ 210.000	Ja		Ja
			2 SUVIS21-00744638	€ 0	€ 150.000	Ja		Ja
			3 SUVIS21-00743640	€ 0	€ 210.000	Ja		Ja
			4 SUVIS21-00743961	€ 60.756	€ 74.469	Ja		Nee
			5 SUVIS21-2-02191859	€ 0	€ 7.517	Ja		Nee
			6 SUVIS21-2-02192084	€ 19.669	€ 19.915	Ja		Nee
			7 SUVIS21-2-02192089	€ 0	€ 246	Ja		Nee
			8 SUVIS21-00746981	€ 83.773	€ 86.945	Ja		Nee
			9 SUVIS21-2-02210660	€ 162.165	€ 388.903	Ja		Nee
			10 SUVIS21-2-02210830	€ 0	€ 54.023	Ja		Ja
			11 SUVIS21-2-02210941	€ 0	€ 0	Ja		Nee
			12 SUVIS21-2-02210967	€ 0	€ 28.462	Ja		Nee
			Kopie Beschikkingnummer/Naam	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N.v.t.)	Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: J32/07	Aard controle D2 Indicator: J32/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J32/09			
			1 SUVIS21-00743796	Ja				
			2 SUVIS21-00744638	Ja				
			3 SUVIS21-00743640	Ja				
			4 SUVIS21-00743961	Ja				
			5 SUVIS21-2-02191859	Ja				
			6 SUVIS21-2-02192084	Ja				
			7 SUVIS21-2-02192089	Ja				
			8 SUVIS21-00746981	Ja				
			9 SUVIS21-2-02210660	Ja				
			10 SUVIS21-2-02210830	Ja				
			11 SUVIS21-2-02210941	Ja				
			12 SUVIS21-2-02210967	Ja				

VRO	J47	Volkshuisvesting	Deelplannaam	Aantal woningen waarvan de herstructurering gestart is in (jaar T)	Aantal woningen waarvan de herstructurering gestart is (t/m jaar T)	Aantal volledig gerealiseerde geherstructureerde woningen (inclusief labelstappen) (t/m jaar T)	Besteding (jaar T) - per deelplan	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per deelplan - inclusief uitvoering door derden vanaf siss 2022
							Zelfstandige uitvoering	
			Aard controle n.v.t. Indicator: J47/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J47/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J47/03	Aard controle n.v.t. Indicator: J47/04	Aard controle R Indicator: J47/05	Aard controle R Indicator: J47/06
		Gemeenten	1 VHF Hoge Vucht	223	515	312	€ 1.794.322	€ 4.602.606
			2 VHF Doornbos Linie	47	161	102	€ 310.477	€ 1.246.206
			3 VHF Buurt Initiatief Vuchtstraat	1	8	9	€ 8.905	€ 98.749
			4 VHF - VVE	2	2	0	€ 140.000	€ 140.000
			5 Projectkosten	0	0	0	€ 305.908	€ 607.759
			6 corr 2023 VHF Hoge Vucht	0	0	0	-€ 842.485	-€ 842.485
			7 corr 2023 Doornbos Linie	0	0	0	-€ 280.719	-€ 280.719
			8 corr 2023 VHF Buurt Initiatief Vuchtstraat	0	0	0	-€ 26.953	-€ 26.953
			9 corr 2023 VHF - VVE	0	0	0	€ 0	€ 0
			10 corr 2023 projectkosten	0	0	0	-€ 90.555	-€ 90.555
			Kopie deelplannaam	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) per deelplan				
			Aard controle n.v.t. Indicator: J47/07	Aard controle R Indicator: J47/08				
			1 VHF Hoge Vucht	€ 1.673.191				
			2 VHF Doornbos Linie	€ 413.781				
			3 VHF Buurt Initiatief Vuchtstraat	€ 30.770				
			4 VHF - VVE	€ 354.061				
			5 Projectkosten	€ 60.000				
			6 corr 2023 VHF Hoge Vucht	€ 0				
			7 corr 2023 Doornbos Linie	€ 0				
			8 corr 2023 VHF Buurt Initiatief Vuchtstraat	€ 0				
			9 corr 2023 VHF - VVE	€ 0				
			10 corr 2023 projectkosten	€ 0				
			Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: J47/09	Aard controle n.v.t. Indicator: J47/10				
			Ja	Nee				
VRO	J55	Aanpak energiearmoede	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten
			Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle n.v.t.

			Indicator: J55/01	Indicator: J55/02	Indicator: J55/03	Indicator: J55/04	Indicator: J55/05	Indicator: J55/06
			4.346	€ 982.861	€ 1.073.783	2.086	€ 415.437	€ 428.619
		Het aantal huishoudens dat ondersteuning – bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen.		Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoede kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoede kosten			
		Aard controle n.v.t. Indicator: J55/07		Aard controle R Indicator: J55/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/09			
		6.493	€ 1.007.971	€ 1.553.953				
		Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen	
		Aard controle n.v.t. Indicator: J55/10	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/11	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/12	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/13	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/14	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/15	
		29.705	43.454	286	0	8.493	3.272	
VRO	J68	Specifieke uitkering aan gemeenten ten behoeve van de huisvesting van vergunninghouders	Projectnaam	Cumulatief aantal woningen gerealiseerd per project (t/m jaar T) - betreft totalen	Cumulatief aantal woningen gerealiseerd voor vergunninghouders per project (t/m jaar T) - betreft totalen	Besteding (jaar T) van het project – zelfstandige uitvoering	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden	Totale opbrengsten (jaar T) per project– zelfstandige uitvoering
		Aard controle n.v.t. Indicator: J68/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J68/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J68/03	Aard controle R Indicator: J68/04	Aard controle R Indicator: J68/05	Aard controle R Indicator: J68/06	
		1 Tussenvoorziening 1 Statushouders Baronie	0	0	€ 0	€ 200.610	€ 0	
		2 Tussenvoorziening 2 Statushouders Baronie	22	22	€ 0	€ 324.932	€ 0	
		Kopie projectnaam	Cumulatieve totale opbrengsten (t/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derde	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
		Aard controle R Indicator: J68/07	Aard controle R Indicator: J68/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J68/09	Aard controle n.v.t. Indicator: J68/10			
		1 Tussenvoorziening 1 Statushouders Baronie	€ 0	Ja	Ja			
		2 Tussenvoorziening 2 Statushouders Baronie	€ 154.150	Nee	Ja			
VRO	J85	Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen	Projectnaam	Cumulatief aantal flex- of transformatiewoningen gerealiseerd per project (t/m jaar T) - betreft totalen	Cumulatief aantal woningen gerealiseerd voor Ontheemden of vergunninghouders per project (t/m jaar T) - betreft totalen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden	
		Aard controle n.v.t. Indicator: J85/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J85/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J85/03	Aard controle R Indicator: J85/04	Aard controle R Indicator: J85/05		
		1 Tijdelijke woningen Bredestraat	0	0	€ 0	€ 0		
		2 Tijdelijke woningen Stadionstraat	0	0	€ 0	€ 0		
		3 Tijdelijke woningen Donkerstraat	0	0	€ 0	€ 0		
		4 Tijdelijke woningen gebouw C	55	18	€ 660.000	€ 0		

			Kopie projectnaam	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: J85/06	Aard controle n.v.t. Indicator: J85/07	Aard controle n.v.t. Indicator: J85/08			
			1 Tijdelijke woningen Bredestraat	Ja	Nee			
			2 Tijdelijke woningen Stadionstraat	Ja	Nee			
			3 Tijdelijke woningen Donkerstraat	Ja	Nee			
			4 Tijdelijke woningen gebouw C	Ja	Ja			
VRO	J94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T), in C94/06 t/m C94/08 opgesplitst	Het totaal aantal woningen waar maatregelen zijn getroffen dat voldoet aan artikel 6, eerste lid, onderdeel a	Het aantal woningen waar maatregelen zijn getroffen met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300	Bedrag dat van de vijfde kolom van bijlage III besteed is aan doe-het-zelfmaatregelen, inclusief activiteiten als bedoeld in artikel 2, derde lid (zoals ondersteuning vanuit gemeente) (alleen van toepassing voor tranche 2).	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a
			Aard controle n.v.t. Indicator: J94/01	Aard controle R Indicator: J94/02	Aard controle D1 Indicator: J94/03	Aard controle D1 Indicator: J94/04	Aard controle R Indicator: J94/05	Aard controle R Indicator: J94/06
			1 LAI/23-03613567	€ 42.595	0	0	€ 0	€ 0
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen.	Eindverantwoording (ja/nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: J94/07	Aard controle n.v.t. Indicator: J94/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J94/09			
			1	€ 42.595	€ 0	Nee		
VRO	J95	Regeling specifieke uitkering regionale structuur Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Activiteiten verricht conform aanvraag (Ja/Nee)	Eventuele toelichting - verplicht als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle R Indicator: J95/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J95/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J95/03	Aard controle n.v.t. Indicator: J95/04	Aard controle n.v.t. Indicator: J95/05	
			€ 461.983	€ 461.983	Ja		Nee	
VRO	J100	Regeling kansrijke wijk	Naam stedelijk focusgebied	Naam onderdeel	Besteding (jaar T) per onderdeel	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: J100/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J100/02	Aard controle R Indicator: J100/03	Aard controle n.v.t. Indicator: J100/04	Aard controle n.v.t. Indicator: J100/05	
			1 Breda-Noord	Organisatie uitvoeringsprogramma	€ 475.000	€ 475.000	Nee	
			2 Breda-Noord	Integraal	€ 242.215	€ 242.215	Nee	
			3 Breda-Noord	Armoede en schulden	€ 101.946	€ 101.946	Nee	
			4 Breda-Noord	Veerkracht en weerbaarheid	€ 53.530	€ 53.530	Nee	
			5 Breda-Noord	Ontwikkeling jonge kind	€ 693.711	€ 693.711	Nee	

		6	Breda-Noord	Gezonde leefomgeving	€ 0	€ 0	Nee	
VRO	J105	Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls	Projectnummer <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J105/01</i>	Aantal woningen waarvan de bouw is gestart cumulatief (t/m jaar T) <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J105/02</i>	Afgesproken datum van start bouw gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht <i>Aard controle D1</i> <i>Indicator: J105/03</i>	Aantal woningen dat is gerealiseerd cumulatief (t/m jaar T) <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J105/04</i>	Afgesproken datum van oplevering gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht <i>Aard controle D1</i> <i>Indicator: J105/05</i>	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: J105/06</i>
		1	Blossem Redwood	53	Ja	0	N.v.t.	€ 0
		2	Blossem Sierra	154	Ja	0	N.v.t.	€ 0
		3	Milford	80	Ja	0	N.v.t.	€ 299.374
		4	Cosun 2 en 3	94	Ja	0	N.v.t.	€ 605.000
		5	Hero	180	Ja	0	N.v.t.	€ 1.739.162
		6	Post	97	Ja	0	N.v.t.	€ 221.914
			Kopie projectnummer <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J105/07</i>	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J105/08</i>	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J105/09</i>	Toelichting afwijking(en) van datum start bouw, datum van oplevering en/of prijscategorieën woningen <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J105/10</i>	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J105/11</i>	Afgesproken aandeel van betaalbare woningen gehaald? (Ja/Nee) <i>Aard controle D1</i> <i>Indicator: J105/12</i>
		1	Blossem Redwood	€ 0	Ja		36	Ja
		2	Blossem Sierra	€ 0	Ja		144	Ja
		3	Milford	€ 299.374	Ja		80	Ja
		4	Cosun 2 en 3	€ 605.000	Ja		53	Ja
		5	Hero	€ 1.739.162	Ja		180	Ja
		6	Post	€ 221.914	Ja		78	Ja
			Kopie projectnummer <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J105/13</i>	Eindverantwoording (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J105/14</i>				
		1	Blossem Redwood	Nee				
		2	Blossem Sierra	Nee				
		3	Milford	Nee				
		4	Cosun 2 en 3	Nee				
		5	Hero	Nee				
		6	Post	Nee				
VRO	J106	Tijdelijke regeling specifieke uitkering gebiedsbudget	Beschikkingnummer <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J106/01</i>	Totale besteding (jaar T) <i>Automatisch berekend</i> <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J106/02</i>	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) <i>Automatisch berekend</i> <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: J106/03</i>			
			2023-0000697303	€ 115.853	€ 115.853			
			Cumulatieve aantal woningen bouw gestart (t/m jaar T)	Cumulatieve aantal betaalbare woningen bouw gestart (t/m jaar T)	Cumulatieve aantal woningen opgeleverd (t/m jaar T)	Cumulatieve aantal betaalbare woningen opgeleverd (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	

			Aard controle D1 Indicator: J106/04	Aard controle D1 Indicator: J106/05	Aard controle D1 Indicator: J106/06	Aard controle D1 Indicator: J106/07	Aard controle n.v.t. Indicator: J106/08	
			64	64	0	0	Nee	
			Naam gebiedsmaatregel	Besteding (jaar T) per gebiedsmaatregel	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per gebiedsmaatregel	Gebiedsmaatregel afgerond (Ja/Nee)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: J106/09	Aard controle R Indicator: J106/10	Aard controle n.v.t. Indicator: J106/11	Aard controle n.v.t. Indicator: J106/12		
		1	Voorbereiding div. maatregelen	€ 115.853	€ 115.853	Nee		
VRO	J107	Meerjarige stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen 2023	Beschikkningsnummer	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatief aantal volledig gerealiseerde woonruimten (t/m jaar T)	Cumulatief aantal gerealiseerde woonruimten voor statushouders en/of Oekraïense ontheemden (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: J107/01	Aard controle R Indicator: J107/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J107/03	Aard controle n.v.t. Indicator: J107/04	Aard controle n.v.t. Indicator: J107/05	Aard controle n.v.t. Indicator: J107/06
		1	SFT2023-03657544	€ 0	€ 0	0	0	Nee
VRO	J109	Meerjarig regeling specifieke uitkering herstructurering volkshuisvesting	Plan/projectnaam	Aantal woningen waarvan de herstructurering is gestart (jaar T)	Aantal woningen waarvan de herstructurering is gestart cumulatief (t/m jaar T)	Aantal volledig gerealiseerde geherstructureerde woningen cumulatief (t/m jaar T)	Besteding (jaar T) per project ten laste van rijksmiddelen – zelfstandige uitvoering	Correctie besteding (jaar T-1) t/m aan medeoverheden overgeboekte middelen
			Aard controle n.v.t. Indicator: J109/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J109/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J109/03	Aard controle n.v.t. Indicator: J109/04	Aard controle R Indicator: J109/05	Aard controle R Indicator: J109/06
		1	VHF2 - 1 Tuinzigt particuliere woningen	19	19	2	€ 116.798	€ 0
		2	VHF2 - 3 Gespikkeld bezit Brabantpark Prinsenbeek	5	5	2	€ 17.415	€ 0
		3	VHF2 - 5 Inponden Brabantpark - OA	0	0	0	€ 0	€ 0
		4	Projectkosten	0	0	0	€ 57.370	€ 0
			Kopie plan/projectnaam	Cofinanciering (jaar T) per project	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) per project	Zelfstandige uitvoering (ja/nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: J109/07	Aard controle R Indicator: J109/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J109/09	Aard controle n.v.t. Indicator: J109/10	Aard controle n.v.t. Indicator: J109/11	
		1	VHF2 - 1 Tuinzigt particuliere woningen	€ 121.928	€ 121.929	Ja	Nee	
		2	VHF2 - 3 Gespikkeld bezit Brabantpark Prinsenbeek	€ 18.180	€ 18.180	Ja	Nee	
		3	VHF2 - 5 Inponden Brabantpark - OA	€ 0	€ 0	Ja	Nee	
		4	Projectkosten	€ 59.890	€ 59.890	Ja	Nee	
VRO	J209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	Beschikkningsnummer	Projectnaam	Besteding (jaar T) per project	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) - per project	Aantal woonruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: J209/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J209/02	Aard controle R Indicator: J209/03	Aard controle n.v.t. Indicator: J209/04	Aard controle D2 Indicator: J209/05	Aard controle n.v.t. Indicator: J209/06

			1	RHA2023-03516920	Uitbreiding woonwgenstandplaatsen Breda	€ 67.585	€ 67.585	€ 0	17																	
			2	RHA2023-03516518	Buasflex	€ 0	€ 0	€ 0	0																	
			Kopie Projectnaam																							
			Aantal volledig gerealiseerde woonruimten (t/m jaar T)																							
			De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee)																							
			Zelfstandige uitvoering (ja/nee)			Eindverantwoording (Ja/Nee)																				
Aard controle n.v.t. Indicator: J209/07			Aard controle n.v.t. Indicator: J209/08			Aard controle n.v.t. Indicator: J209/09			Aard controle R. Indicator: J209/10			Aard controle n.v.t. Indicator: J209/11														
1			Uitbreiding woonwgenstandplaatsen Breda			0			Ja			Ja			Nee											
2			Buasflex			0			Nee			Ja			Nee											
VRO	J210B	Meerjarige regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Sisa tussen medeoverheden			Hieronder per regel één provincie(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen			Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise			Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)			Aantal projecten dat in (jaar T) is geholpen met middelen			Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
						Aard controle n.v.t. Indicator: J210B/01			Aard controle R Indicator: J210B/02			Aard controle R Indicator: J210B/03			Aard controle n.v.t. Indicator: J210B/04			Aard controle n.v.t. Indicator: J210B/05			Aard controle n.v.t. Indicator: J210B/06					
						1			030010 Provincie Noord-Brabant			€ 134.997			€ 0			5			560			Nee		
						2			030010 Provincie Noord-Brabant			€ 62.500			€ 0			2			0			Ja		
KGG	K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel			Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel			Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten			Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten			Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten			Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten								
			Aard controle R Indicator: K28/01			Aard controle R Indicator: K28/02			Aard controle R Indicator: K28/03			Aard controle n.v.t. Indicator: K28/04			Aard controle R Indicator: K28/05			Aard controle n.v.t. Indicator: K28/06								
			€ 3.288.896			€ 272.484			€ 0			€ 4.042.151			€ 0			€ 0								
			Eindverantwoording (Ja/Nee)																							
			Aard controle n.v.t. Indicator: K28/07																							
Nee																										
AenM	M16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Gemeenten			Vul in totaal te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T)			Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van M16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)			Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder M16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO)			Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringskosten			Besteding (jaar T) van uitvoering ten behoeve van de transitie			Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (GOO en POO)					
						Aard controle R Indicator: M16/01			Aard controle R Indicator: M16/02			Aard controle n.v.t. Indicator: M16/03			Aard controle R Indicator: M16/04			Aard controle R Indicator: M16/05			Aard controle R Indicator: M16/06					
						€ 15.798.207			€ 0			€ 0			€ 667.435			€ 0			€ 878.838					
						Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen GOO en POO (jaar T)			Totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T)			Totaal bedrag ontvangen eigen bijdrage van ontheemden GOO (jaar T)			Berekening totale besteding (jaar T)			Cumulatieve besteding (t/m jaar T)								
															Som indicatoren 01/02/04/05/06/07/08 vermindert met 09											

			Aard controle R Indicator: M16/07	Aard controle R Indicator: M16/08	Aard controle R Indicator: M16/09	Aard controle n.v.t. Indicator: M16/10	Aard controle n.v.t. Indicator: M16/11	
			€ 0	€ 27.968	€ 0	€ 17.372.448	€ 49.347.470	
AenM	M29B	Bekostigingsregeling eerste opvang ontheemden Oekraïne door Regionale openbare lichamen (SiSa tussen medeoverheden) SiSa tussen medeoverheden	Naam regionaal openbaar lichaam, provincie of gemeente	Naam kostensoort	Besteding per kostensoort (jaar T)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: M29B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: M29B/02	Aard controle R Indicator: M29B/03			
			1 050497 Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	Meerkosten regie	€ 154.328			
			2 050497 Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	Meerkosten coördinatie van de spreiding van ontheemden	€ 0			
			3 050497 Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	Meerkosten communicatie	€ 0			
			4 050497 Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	Meerkosten zorgkosten	€ 0			
			5 050497 Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	Meerkosten materiele uitgaven	€ 0			
			Eindverantwoording (Ja/Nee)	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld				
			Aard controle n.v.t. Indicator: M29B/04	Aard controle n.v.t. Indicator: M29B/05				
Ja								

Landelijke taakvelden en indicatoren

INLEIDING

Deze bijlage bevat 3 overzichten:

- In het 1e overzicht staan de bedragen (begroting en realisatie in 2024 naar taakveld).
- In het 2e overzicht staan de landelijk verplichte indicatoren (34 in totaal) gerangschikt naar taakveld. Een deel hiervan (21) is ook opgenomen in de Bredase set indicatoren. De realisatiecijfers van de landelijk verplichte indicatoren staan voor alle gemeenten vermeld in het VNG-dashboard www.waarstaatjegemeente.nl/BBV. Voor de landelijk verplichte indicatoren in deze bijlage en de indicatoren op themaniveau in de hoofdtekst geldt 31 maart 2025 als peildatum.
- In het 3e overzicht staat de verdeling van de taakvelden naar de diverse hoofdstukken van de begroting.

LANDELIJKE TAAKVELDEN

Bedragen x €1.000

	Primaire begroting 2024			Begroting 2024 na wijziging			Jaarrekening 2024		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bestuur	7.593		7.593	7.789		7.789	8.872	155	8.717
Mutaties reserves	10.833	20.496	-9.663	15.700	42.714	-27.014	15.699	27.761	-12.062
Burgerzaken	11.851	6.821	5.029	13.303	7.991	5.312	12.154	7.278	4.875
Beheer overige gebouwen en gronden	4.276	2.224	2.052	4.865	2.224	2.641	5.249	2.016	3.233
Overhead	97.315	7.136	90.179	97.245	7.431	89.814	101.113	11.771	89.342
Treasury	1.286	4.997	-3.711	-278	4.997	-5.275	-2.006	4.897	-6.903
OZB woningen	3.368	19.255	-15.887	3.143	19.645	-16.503	3.079	19.709	-16.631
OZB niet-woningen	1.814	20.093	-18.279	1.588	20.405	-18.816	1.650	20.774	-19.124
Parkeerbelasting	1.613	13.275	-11.662	2.537	15.996	-13.459	3.057	17.315	-14.259
Belastingen overig	768	1.349	-581	799	1.354	-555	749	1.563	-814
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds		454.032	-454.032		474.438	-474.438		477.115	-477.115
Overige baten en lasten	774		774	11.106		11.106	-129	891	-1.020
Vennootschapsbelasting (VpB)	1.515		1.515	1.515		1.515	1.246		1.246
Crisisbeheersing en brandweer	13.880	158	13.723	13.878	158	13.720	13.616	204	13.412
Openbare orde en veiligheid	17.178	2.577	14.601	20.538	5.018	15.520	18.616	2.598	16.018
Verkeer en vervoer	35.906	4.086	31.819	35.560	4.593	30.967	36.102	4.802	31.300
Parkeren	10.455	5.983	4.472	11.187	6.383	4.804	12.084	6.975	5.109
Economische havens en waterwegen	2	221	-219	2	221	-219	4	69	-65
Openbaar vervoer	44		44	44		44	44		44
Economische ontwikkeling	5.560	363	5.197	7.217	473	6.744	7.644	492	7.152

	Primaire begroting 2024			Begroting 2024 na wijziging			Jaarrekening 2024		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	10.289	7.341	2.948	6.179	3.936	2.243	12.229	11.386	843
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	1.227	542	685	1.412	614	798	991	602	389
Economische promotie	5.713	1.425	4.288	6.107	2.279	3.827	5.449	2.408	3.041
Onderwijshuisvesting	23.093	978	22.115	23.099	978	22.121	22.908	994	21.914
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	17.357	10.727	6.630	18.032	11.240	6.792	17.156	11.531	5.626
Sportbeleid en activering	4.264	1.074	3.191	4.358	1.117	3.240	4.228	1.113	3.116
Sportaccommodaties	14.233	3.693	10.540	16.473	3.686	12.786	14.390	4.804	9.586
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	29.489	1.737	27.752	30.434	2.373	28.061	30.367	2.168	28.199
Musea	565	361	204	571	361	210	506	386	120
Cultureel erfgoed	2.171	74	2.097	2.258	74	2.184	2.206	59	2.147
Media	657	1.372	-716	655	1.372	-717	665	1.311	-647
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	21.226	650	20.576	21.472	808	20.665	23.651	559	23.091
Samenkracht en burgerparticipatie	39.656	20.232	19.424	40.065	19.739	20.326	33.825	19.600	14.226
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	12.969	137	12.831	12.699	278	12.420	14.687	360	14.327
Inkomensregelingen	96.653	77.883	18.770	114.280	88.156	26.124	112.927	90.587	22.340
WSW en beschut werk	19.277	7.300	11.977	20.091	7.300	12.791	20.278	7.593	12.684
Arbeidsparticipatie	13.222	1.982	11.240	17.758	4.748	13.010	14.420	3.011	11.408
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	14.425	2.162	12.263	15.504	2.204	13.300	15.775	1.963	13.811
Hulp bij het huishouden (WMO)	18.875		18.875	18.850		18.850	19.295		19.295
Begeleiding (WMO)	17.280		17.280	17.080		17.080	18.359		18.359
Jeugdhulp begeleiding	16.093	10.686	5.407	18.775	11.105	7.670	15.875	7.913	7.962
Jeugdhulp behandeling	12.969	5.469	7.500	11.536	5.469	6.067	19.422	10.027	9.395
Jeugdhulp dagbesteding	8.918	4.218	4.700	8.668	4.218	4.450	11.291	5.493	5.798
Jeugdhulp zonder verblijf overig	220	75	145						
Pleegzorg	4.298	1.748	2.550	4.398	1.748	2.650	4.870	1.946	2.925
Gezinsgericht	4.437	1.967	2.470	4.587	1.967	2.620	4.843	2.189	2.654
Jeugdhulp met verblijf overig	13.120	6.749	6.371	11.909	6.749	5.160	12.557	6.451	6.107
Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	17.578	10.068	7.510	19.148	10.068	9.080	22.929	11.968	10.961
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	8.487	4.020	4.467	7.757	4.040	3.718	8.880	5.135	3.745
Gesloten plaatsing	3.332	1.722	1.610	3.222	1.722	1.500	3.038	817	2.221
Beschermd wonen (WMO)	31.391	400	30.991	33.262	400	32.862	30.822	467	30.355
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	22.786	5.939	16.847	29.987	6.122	23.865	28.537	6.162	22.376
Jeugdbescherming	6.487	2.410	4.077	6.603	2.410	4.194	6.918	2.876	4.042

	Primaire begroting 2024			Begroting 2024 na wijziging			Jaarrekening 2024		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Jeugdreclassering	722	222	500	722	222	500	989	364	625
Volksgezondheid	9.206	1.213	7.993	15.729	7.567	8.161	16.368	7.235	9.134
Riolering	16.773	21.015	-4.242	15.405	21.015	-5.610	15.797	21.212	-5.416
Afval	34.429	42.120	-7.691	36.898	43.944	-7.046	38.058	44.974	-6.916
Milieubeheer	8.413	4.045	4.368	14.233	8.194	6.039	9.372	4.776	4.595
Begraafplaatsen en crematoria	144	90	54	144	90	54	78	78	-1
Ruimte en leefomgeving	12.244	2.568	9.676	19.798	8.811	10.987	18.670	8.550	10.120
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	21.019	18.689	2.329	28.668	20.729	7.939	21.970	15.705	6.265
Wonen en bouwen	23.596	17.162	6.434	18.702	13.154	5.548	13.594	10.877	2.718
Gerealiseerd resultaat	865.332	865.332	0	945.266	945.051	215	928.034	942.038	-14.003

LANDELIJKE VERPLICHTE INDICATOREN

In het volgende overzicht staan de landelijk verplichte indicatoren (34 in totaal) gerangschikt naar taakveld. Een deel daarvan (21) is ook opgenomen in de Bredase set indicatoren. Hiervoor is het bijbehorende programma met het auditnummer ingevuld in de kolom Progr-Auditnr. De indicatoren met een blanco vakje in deze kolom behoren dus niet tot de Bredase set indicatoren en worden hier opgenomen omdat ze landelijk verplicht zijn.

De realisatiecijfers van de landelijk verplichte indicatoren staan voor alle gemeenten vermeld in het VNG-dashboard. Voor de landelijk verplichte indicatoren in deze bijlage en de indicatoren op themaniveau in de hoofdtekst geldt 31 maart 2025 als peildatum.

BBV-Nr	Progr-Auditnr	Indicator	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Bron
0. Bestuur en ondersteuning							
1	P5-101	Formatie (Aantal per 1.000 inwoners)	10,42	10,77	11	11,92	Gemeente Breda
2	P5-105	Bezetting (Aantal per 1.000 inwoners)	9,87	10,61	11,4	12,21	Gemeente Breda
3	P5-102	Apparaatskosten (Kosten per inwoner)	973,89	1.063,78	1.224,53	1.367,23	Gemeente Breda
4	P5-103	Externe inhuur in % (Kosten als % van de totale loonsom)	16,01	18,82	21,08	20,07	Gemeente Breda
5	P5-9901	Overhead (kosten voor sturing en ondersteuning als % van de totale lasten)	10,4	10,95	10,86	11,23	Gemeente Breda
1. Veiligheid							
6	P4-82	Verwijzingen Halt (Aantal per 1.000 jongeren)	11	11	9,1	13	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
8	P4-79	Winkeldiefstallen (Aantal per 1.000 inwoners)	2,8	3,1	2,7	2,3	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
9	P4-77	Geweldsmisdrijven (Aantal per 1.000 inwoners)	5,6	6,1	9,6	5,8	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
10	P4-78	Diefstallen uit woning (Aantal per 1.000 inwoners)	1,6	1,5	1,4	1,6	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
11	P4-76	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) (Aantal per 1.000 inwoners)	6,8	7,1	7,2	7,4	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
3. Economie							
14	P2-9902	Func tiemenging (% aantal banen tov aantal woningen)	56,7	56,9	57,2		www.waarstaatjegemeente.nl BBV
16	P2-9903	Vestigingen van bedrijven (Aantal per 1.000 inwoners van 15-64 jaar)	179,7	186,6	197,7		www.waarstaatjegemeente.nl BBV
4. Onderwijs							
17	P1-13	Absoluut schoolverzuim (Aantal per 1.000 leerlingen)	3	6,7	6,7		www.waarstaatjegemeente.nl BBV
18	P1-14	Relatief schoolverzuim (Aantal per 1.000 leerlingen)	18	21	21		www.waarstaatjegemeente.nl BBV
19	P1-19	Voortijdig schoolverlaters (%)		2,1	2,4	2,4	www.waarstaatjegemeente.nl BBV

5. Sport, cultuur en recreatie							
20	P1-36	Niet-wekelijkse sporters (%)		40,6			www.waarstaatjegemeente.nl BBV
6. Sociaal domein							
21	P2-9904	Aantal banen per 1.000 inwoners (Aantal per 1.000 inwoners van 15-64 jaar)	920,7	932,6	944,4		www.waarstaatjegemeente.nl BBV
22	P1-8	Jongeren met delict voor rechter (%)	1	1	1		www.waarstaatjegemeente.nl BBV
23	P1-7	Kinderen in uitkeringsgezin (%)	7	6	6		www.waarstaatjegemeente.nl BBV
24	P2-49	Netto arbeidsparticipatie (%)	72	73,1	74,2	74,2	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
26	P1-9	Werkloze jongeren (%)	2	1	2		www.waarstaatjegemeente.nl BBV
27	P1-20	Bijstandsuitkering (Aantal per 10.000 inwoners)	449,3	379,1	364,1	364,1	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
28	P1-2209	Lopende re-integratievoorzieningen (Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar)	159,8	160,3	164,3	164,3	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
29	P1-11	Jongeren met jeugdhulp (%)	12,7	13,6	14,1	11,3	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
30	P1-5	Jongeren met jeugdbescherming (%)	0,9	0,8	0,9	0,7	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
31	P1-12	Jongeren met jeugdreclassering (%)	0,5	0,3	0,4	0,3	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
32	P1-16	Maatwerkarrangementen Wmo (Aantal per 10.000 inwoners)	850	840	840	780	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
7. Volksgezondheid en milieu							
33	P4-93	Restafval (Kg per inwoner)	156	148	147,2	146,7	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
34	P3-73	hernieuwbare elektriciteit (% van totale energie)	14,8	21,2			www.waarstaatjegemeente.nl BBV
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing							
35	P3-63	Gemiddelde WOZ-waarde (Bedrag x 1.000)	313	336	382	390	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
36	P3-59	Nieuw gebouwde woningen (Aantal per 1.000 woningen)	6,2	8,2	11,2		www.waarstaatjegemeente.nl BBV
37	P3-60	Demografische druk (%)	66,9	66,8	66,8	66,3	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
38	P3-61	Woonlasten éénpersoonshuishoudens (Bedrag)	691	745	715	736	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
39	P3-62	Woonlasten meerpersoonshuishoudens (Bedrag)	804	861	833	861	www.waarstaatjegemeente.nl BBV

VERDELING TAAKVELDEN OVER PROGRAMMA'S

Landelijke taakveld	Verdeling	Programma
0.0 Bestuur en ondersteuning		
0.1 Bestuur	30% 2	Ondernemend Breda
	70% 4	Basis op orde in Breda
0.2 Burgerzaken	100% 4	Basis op orde in Breda
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	100% 4	Basis op orde in Breda
0.4 Overhead	100% 5	Organisatie en financiën van Breda
0.5 Treasury	100% 5	Organisatie en financiën van Breda
0.61 OZB Woningen	100% 5	Organisatie en financiën van Breda
0.62 OZB Niet woningen	100% 5	Organisatie en financiën van Breda
0.63 Parkeerbelasting	16% 4	Basis op orde in Breda
	84% 3	Duurzaam wonen in Breda
0.64 Belastingen overig	100% 4	Basis op orde in Breda
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	100% 5	Organisatie en financiën van Breda
0.8 Overige baten en lasten	100% 5	Organisatie en financiën van Breda
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	100% 5	Organisatie en financiën van Breda
1.0 Veiligheid		
1.1 Crisisbeheer en brandweer	100% 4	Basis op orde in Breda
1.2 Openbare orde en veiligheid	100% 4	Basis op orde in Breda
2.0 Verkeer, vervoer en waterstaat		
2.1 Verkeer en vervoer	18% 3	Duurzaam wonen in Breda
	76% 4	Basis op orde in Breda
	6% 1	Vitaal en sociaal Breda
2.2 Parkeren	100% 3	Duurzaam wonen in Breda
2.4 Economische havens en waterwegen	100% 4	Basis op orde in Breda
2.5 Openbaar vervoer	100% 3	Duurzaam wonen in Breda
3.0 Economie		
3.1 Economische ontwikkeling	100% 2	Ondernemend Breda
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	80% 4	Basis op orde in Breda
	16% 3	Duurzaam wonen in Breda
	4% 2	Ondernemend Breda
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	100% 2	Ondernemend Breda
3.4 Economische promotie	100% 2	Ondernemend Breda
4.0 Onderwijs		
4.2 Onderwijshuisvesting	93% 2	Ondernemend Breda
	7% 4	Basis op orde in Breda
4.3 Onderwijsbeleid en leerling zaken	95% 1	Vitaal en sociaal Breda
	5% 2	Ondernemend Breda

5.0 Sport, cultuur en recreatie		
5.1	Sportbeleid en activering	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
5.2	Sportaccommodaties	11% 1 Vitaal en sociaal Breda
		89% 4 Basis op orde in Breda
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	100% 2 Ondernemend Breda
5.4	Musea	100% 2 Ondernemend Breda
5.5	Cultureel erfgoed	100% 2 Ondernemend Breda
5.6	Media	100% 2 Ondernemend Breda
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	82% 4 Basis op orde in Breda
		8% 3 Duurzaam wonen in Breda
		4% 2 Ondernemend Breda
		6% 1 Vitaal en Sociaal Breda
6.0 Sociaal Domein		
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.3	Inkomensregelingen	85% 1 Vitaal en sociaal Breda
		15% 4 Basis op orde in Breda
6.4	WSW en beschut werk	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.5	Arbeidsparticipatie	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.712	Begeleiding (WMO)	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.791	PGB WMO	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.792	PGB Jeugd	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.811	Beschermd wonen (WMO)	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.821	Jeugdbescherming	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.822	Jeugdreclassering	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.91	Coördinatie en beleid WMO	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
7.0 Volksgezondheid en milieu		
7.1	Volksgezondheid	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
7.2	Riolering	100% 4 Basis op orde in Breda
7.3	Afval	100% 4 Basis op orde in Breda
7.4	Milieubeheer	44% 3 Duurzaam wonen in Breda
		56% 4 Basis op orde in Breda
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	100% 1 Vitaal en sociaal Breda
8.0 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		
8.1	Ruimte en leefomgeving	59% 2 Ondernemend Breda
		41% 3 Duurzaam wonen in Breda
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	100% 3 Duurzaam wonen in Breda
8.3	Wonen en bouwen	100% 3 Duurzaam wonen in Breda

Klachten

OVERZICHT KLACHTEN 2024

Onderwerp	Totaal klachten	Houding en gedrag	Waarvan gegrond	Resultaat					
				Procedure	Waarvan gegrond	Communicatie	Waarvan gegrond	Overlast	Waarvan gegrond
Werk en Inkomen	44	17	6	11	3	16	4	0	0
Zorg (Maatschappelijke ondersteuning en Jeugd)	35	11	4	7	2	17	4	0	0
Veiligheid (vergunning en handhaving)	160	34	11	81	14	36	14	9	1
Wonen (woningopgave, vergunning en toezicht)	37	1	0	7	1	24	11	5	1
Fysieke leefomgeving (openbare ruimte, parkeren, afval)	143	17	14	44	14	68	41	14	7
Persoonlijke dienstverlening (adres, paspoort, klantvragen, bezwaar, Wob)	100	8	5	41	8	46	30	5	0
Klachten doorgeleid (Bezwaar, schadeclaim, andere organisatie *)	73								
Totaal	592	88	40	191	42	207	104	33	9

* Ten opzichte van vorig jaar is deze regel toegevoegd. In de aanloop naar het nieuwe klachtenproces in 2025 zijn deze klachten anders geregistreerd.

OVERZICHT KLACHTEN 2023

Onderwerp	Totaal klachten	Houding en gedrag	Waarvan gegrond	Resultaat					
				Procedure	Waarvan gegrond	Communicatie	Waarvan gegrond	Overlast	Waarvan gegrond
Werk en Inkomen (participatie)	40	16	4	9	3	15	8	0	0
Zorg (Maatschappelijke ondersteuning en Jeugd)	34	12	5	15	5	7	1	0	0
Veiligheid (vergunning en handhaving)	190	50	9	95	14	40	13	5	1
Wonen (woningopgave, vergunning en toezicht)	32	1	1	11	6	20	10	0	0
Fysieke leefomgeving (openbare ruimte, parkeren, afval)	210	34	19	98	26	68	43	10	4
Persoonlijke dienstverlening (adres, paspoort, klantvragen, bezwaar, Wob)	119	7	1	53	11	53	12	6	0
Totaal	625	120	39	281	65	203	87	21	5

Klimaatmonitor

1. INLEIDING

Voor u ligt de Klimaatmonitor 2024, als bijlage bij de jaarrekening over 2024. We verantwoorden in dit document de doelen en activiteiten die zijn opgenomen in de Klimaatbegroting 2024-2027. Deze klimaatmonitor geeft een beeld van de verwachte effecten op de uitstoot van alle broeikasgassen in 2024 ten opzichte van de gemeentelijke ambitie om de uitstoot in 2030 met 55% te verlagen. De meest recente cijfers vanuit de Regionale Klimaatmonitor gaan over 2022-2023. Daarom heeft CE Delft voor de emissies in 2024 een prognose gemaakt. Die is gebaseerd op de resultaten die in 2024 zijn bereikt door landelijke beleidsmaatregelen én aanvullende gemeentelijke regelingen. Het percentage reductie dat door gemeentelijk beleid wordt beïnvloed is beperkt.

We geven in deze klimaatmonitor ook een verantwoording van alle inhoudelijke activiteiten in 2024 vanuit het programma Klimaat. Deze zijn grotendeels terug te lezen in de programma's in de reguliere jaarrekening. Ook verantwoorden we in deze klimaatmonitor de inzet van middelen.

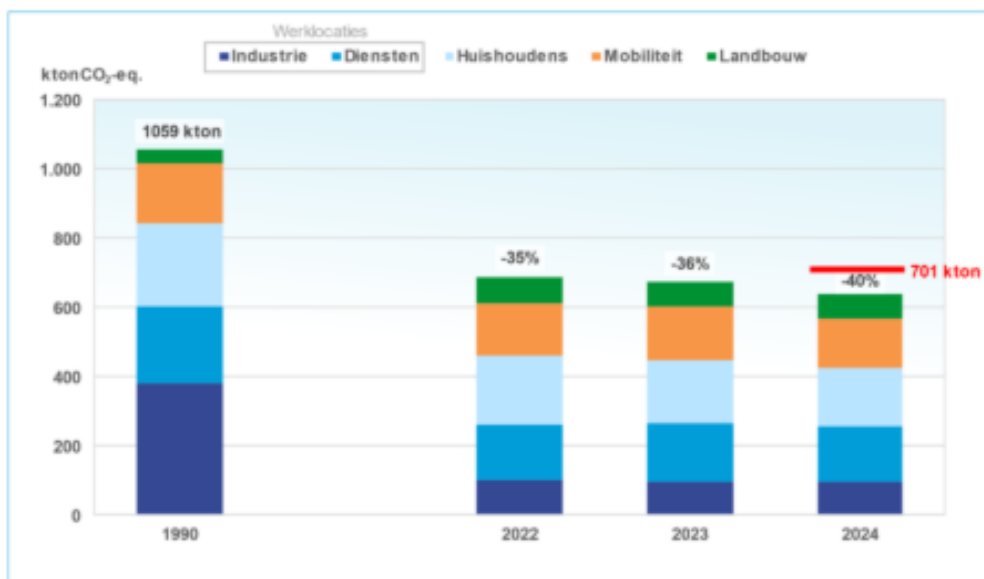
2. TERUGBLIK NAAR 2024

2.1 Ontwikkeling in emissies

De gemeente rapporteert in haar begroting over de voortgang binnen meerdere beleidsindicatoren. Figuur 1 laat zien hoe de broeikasgasemissies in de gemeente Breda zich ontwikkelden tot en met 2024. Breda heeft haar totale doelstelling voor de emissiereductie voor 2024 gehaald en ligt daarmee op koers richting het doel van 55% reductie in 2030. Voor de periode na 2030 moet nog aanvullend lokaal en landelijk beleid ontwikkeld worden om het doel in 2044 te behalen. Netcongestie en het stikstofdossier maken de haalbaarheid van de doelstellingen onzeker.

Sinds 1990 is er met name een sterke daling in de industrie te zien. Dat komt vooral doordat er sinds 1990 grote industriële bedrijven uit Breda zijn vertrokken, zoals de Machinefabriek Breda in 1993, Drie Hoefijzers/Oranjeboom in 2004, CSM in 2008 en De Faam in 2013. Tussen 2022 en 2023 is een kleine emissiereductie zichtbaar. Deze komt vooral door landelijke ontwikkelingen, zoals de daling van de emissiefactor van elektriciteit. De reductie tussen 2023 en 2024 komt in beperkte mate ook door gemeentelijke beleidsmaatregelen die in de loop van 2023 zijn ingevoerd.

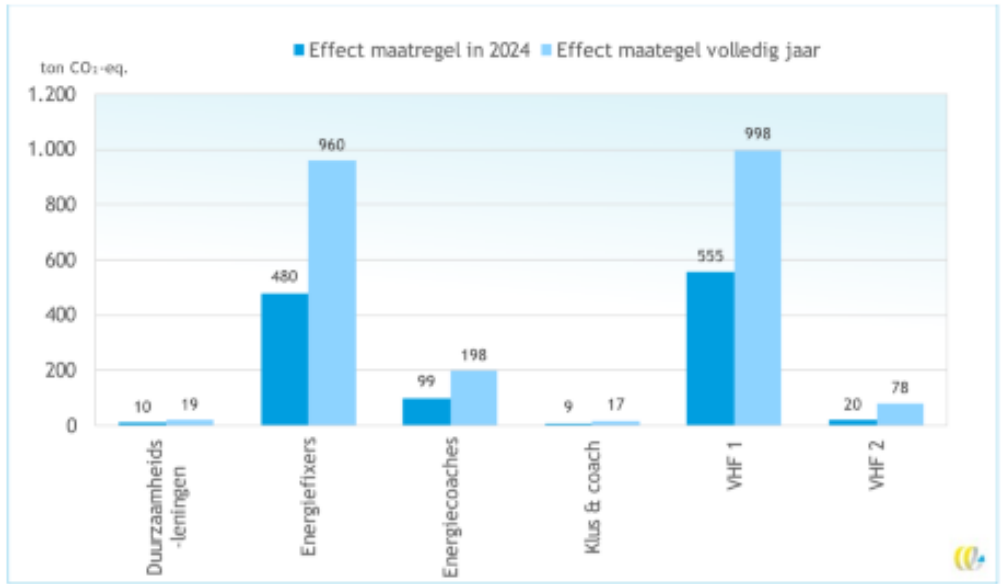
Figuur 1 - Broeikasgasemissies in de gemeente Breda in 1990, 2022, 2023 en 2024. Mobiliteit is exclusief snelwegen en landbouw is exclusief natuurherstel. De rode streep geeft de doelstelling voor 2024 weer.

Deze resultaten zijn inclusief niet-energetische emissies (zoals methaanemissies door de veehouderij). De gemeente Breda neemt deze emissies vanaf de begroting 2024 mee in de monitoring.

Het gemeentelijk beleid begint zijn vruchten af te werpen doordat we projecten binnen het thema Gebouwde omgeving steeds verder opschalen. In figuur 2 is het effect van verschillende maatregelen in beeld gebracht. Omdat veel van de maatregelen in de loop van 2024 zijn ingevoerd, is de verwachte besparing in een volledig jaar hoger. Figuur 3 laat zien welke impact deze maatregelen op jaarbasis hebben op de gemeentelijke emissies. Figuur 4 laat hetzelfde zien voor de energiebesparing.

Figuur 2 – Effect van gemeentelijke beleidsmaatregelen in 2024 en in een volledig jaar – emissies.

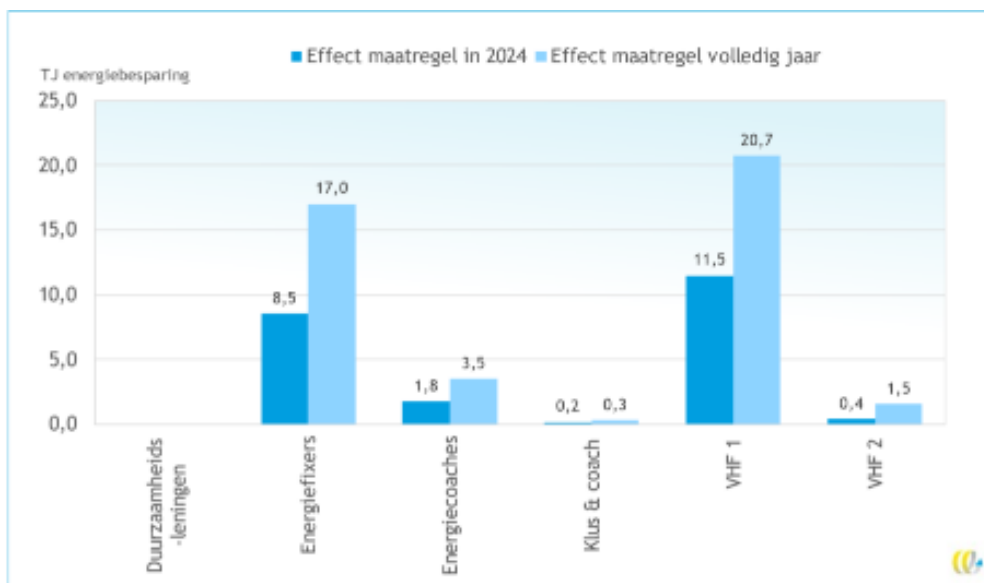

Van de gemeentelijke maatregelen leveren de beschikte subsidies vanuit het Volkshuisvestingsfonds (VHF) en de samenwerking met de woningbouwcorporaties (aanpak gespikkeld particulier bezit en de huurwoningen) de meeste CO₂-reductie op. Dit komt doordat het hier gaat over verbeteringen in het isolatieniveau van woningen. Bij de Energiebespaarcoaches en Energiefixers gaat het vooral over kleinere energiebesparende maatregelen.

Figuur 3 – Effect van nationale ontwikkelingen en gemeentelijk beleid op emissies in de sector huishoudens. De rode streep geeft de doelstelling van het klimaatplan van Breda voor 2024 weer.

Figuur 4 - Effect van gemeentelijke beleidsmaatregelen in 2024 en in een volledig jaar – energiebesparing.

2.2 Emissies per thema

Figuur 5 geeft de emissies in Breda weer voor de verschillende sectoren. We streven naar een structurele daling van al deze thema's richting 2044.

De sector werklocaties (bestaande uit industrie en diensten) is de belangrijkste veroorzaker van broeikasgasemissies. Figuur 6 laat zien dat de emissies van werklocaties in de periode 2022-2024 min of meer constant bleven. Vooral in de dienstensector is er nog weinig emissiereductie zichtbaar. Ook huishoudens hebben een aanzienlijk aandeel in de emissies van Breda. Bij huishoudens is vooral tussen 2022 en 2023 een sterke daling te zien. Een verklaring is dat de energieprijzen sinds eind 2021 sterk zijn toegenomen, waardoor huishoudens actiever met energiebesparing aan de slag zijn gegaan.

De sector mobiliteit (exclusief snelwegen) blijft relatief constant, met een heel lichte daling in 2024, en zit qua uitstoot boven de doelstelling. Hoewel de individuele voertuigen in Breda schoner worden, wordt dit effect gecompenseerd door een groei van de mobiliteit. Deze trend is ook op landelijk niveau te zien, zie bijvoorbeeld het KiM-rapport Kerncijfers Mobiliteit 2024.

De sector landbouw is verantwoordelijk voor een kleiner aandeel in de uitstoot van de gemeente Breda. De emissies uit deze sector bestaan voornamelijk uit emissies van andere broeikasgassen dan CO₂.

Figuur 5 - Broeikasgasemissies in de gemeente Breda in 2022, 2023 en 2024 naar sector (exclusief snelwegen). De rode strepen geven de doelstelling van het klimaatplan van Breda voor 2024 weer.

2.3 Hernieuwbare opwek

Breda heeft afspraken gemaakt over de grootschalige opwek van hernieuwbare elektriciteit in de Regionale Energie Strategie (RES) West-Brabant. Op basis van de RES 1.0 levert Breda een bijdrage aan hernieuwbare energie. In 2030 moet er in Breda in totaal voor 280 GWh per jaar gerealiseerd zijn, waarvan 115 GWh windenergie en 165 GWh zonne-energie. Ten tijde van de RES 1.0 in 2021 was de gerealiseerde opwek van zonne-energie en windenergie samen gelijk aan 40 GWh.

In de voortgangsrapportage van de RES West-Brabant uit 2023 is te zien dat de totale opwek in de gemeente is gestegen naar 143 GWh. Daarnaast zijn er een aantal harde pijplijnprojecten, met een vergunning en een SDE-subsidie, die goed zijn voor 46 GWh. Tot slot zijn er nog een groot aantal minder concrete projecten. De verwachte realisatie is 295 GWh. Daarmee liggen we op koers om de doelstelling voor hernieuwbare opwek te halen in 2030.

2.4 Overige indicatoren

De auditcommissie heeft vorig jaar een besluit genomen over nieuwe en aangepaste indicatoren voor de Klimaatbegroting 2026. Hieronder geven we een eerste inzicht in de ontwikkeling of stand van zaken van de overige indicatoren. De ontwikkeling hiervan wordt via de P&C-cyclus gevolgd.

Thema	Indicator	2023	2024	Bron
Uitstoot broeikasgassen	Aantal (semi) publieke laadpunten	1.851	2.864	Regionale Klimaatmonitor
	Aantal in Breda geregistreerde elektrische auto's	31.663	38.662	Regionale Klimaatmonitor *
	Areaal nieuwe natuur (ha) t.o.v. 1990		1.709	CE Delft
Energiearmoede	% huishoudens met energiearmoede (laag inkomen met of hoge energierekening of een woning met een lage energetische kwaliteit)	4,20%	wordt verwacht juli 2025	TNO Energiearmoede kaart NL

* Auto's van leasemaatschappijen in Breda zijn meegeteld

3. ACTIVITEITEN 2024 PER THEMA

De klimaatbegroting geeft een overzicht van de maatregelen en middelen voor de periode 2024-2027. Dit hoofdstuk is inhoudelijk onderverdeeld in 6 thema's:

- energiearchitectuur
- gebouwde omgeving
- werklocaties
- schone mobiliteit
- natuurherstel en landbouw
- duurzame overheid

Per thema geven we een toelichting op de activiteiten vanuit de gemeente in 2024. Deze zijn ook grotendeels terug te lezen in de programma's in de reguliere jaarrekening.

3.1 Energiearchitectuur

Samen met onze partners, zoals netbeheerders, andere overheden en ontwikkelaars, gaven we invulling aan het lokale energiesysteem van de toekomst.

Op 10 december nam de Eerste Kamer de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) aan. Deze treedt vanaf 1 januari 2025 gefaseerd in werking. De gemeente is in 2024 een warmtestudie gestart, die de toekomstige warmtevraag in Breda inschat en geschikte warmtebronnen in kaart brengt. Daarnaast deden we onderzoek naar de mogelijke rollen van Breda in een publiek warmtebedrijf.

In 2024 verslechterde de mate van netcongestie. De raad werd hierover geïnformeerd. Periodiek overleg met de netbeheerders, de regio en de provincie leidde tot een beter wederzijds inzicht in de mogelijkheden en beperkingen. We hebben de ambities van Breda naast de investeringsplannen van de netbeheerders gelegd. Daarnaast werkten we aan een beeld van de netcongestie, waarbij vooral de noodzaak van het verzwaren van het elektriciteitsnetwerk duidelijk werd. Samen met de netbeheerder zetten we in op deze verzwaring om het net toekomstbestendig te maken.

In 2024 hebben we met een gebiedsgerichte aanpak gewerkt aan het afstemmen van vraag en aanbod van energie. Daardoor is het mogelijk om tot semiautonome energiesystemen te komen, waardoor we slimmer en efficiënter gebruikmaken van het huidige energienet. Om dit te regelen moet de netbeheerder een contractvorm aanbieden die in 2024 nog niet beschikbaar was. Dit is een landelijk probleem.

Ondertussen hebben we vooral ingezet op een efficiënter gebruik van de individuele elektriciteitsaansluitingen. We werkten aan het nieuwe energiesysteem met netcongestie als uitgangspunt, waarbij ook warmte een rol speelt. Ook werkten we aan een concept van het Regionaal Plan Energiesysteem West-Brabant Energie in Balans (RPE-WBEB, de hernoemde RES 2.0), dat de RES 1.0 uitbreidt en verdiept. Dit plan richt zich op een integrale aanpak van het energiesysteem van de toekomst, inclusief alle energiedragers.

3.2 Gebouwde omgeving

Voor de gebouwde omgeving behaalden we in 2024 de volgende concrete resultaten:

- We stelden 4 wijkenergieplannen aardgasvrij-ready vast (Tuinzigt, Doornbos-Linie, Wisselaar en Biesdonk). De uitvoering van deze plannen is gestart.
- We hebben 4 bewonersinitiatieven voortgezet: Prinsenbeek, Sportpark 1 & 2, Zandberg-Oost en Bavel. Voor Prinsenbeek hebben we een samenwerkingsovereenkomst opgezet met het dorpsplatform Prinsenbeek en zijn we gestart met de uitvoering van het plan. Voor de andere 3 bewonersinitiatieven verstrekten we subsidies om het initiatief verder te brengen.
- Samen met de woningcorporaties werkten we aan de aanpak van het volgende gespikkelde bezit (tussenliggende particuliere woningen):
 - Wisselaar is afgerond.
 - Geeren-Noord is in uitvoering.
 - Prinsenbeek, Brabantpark en Biesdonk zijn opgestart.
- Het generieke afsprakenkader voor gespikkeld bezit is in concept klaar.
- De subsidieregeling vanuit het Bredase isolatieprogramma is in de 2e helft van 2024 voorbereid en aanbesteed. De regeling loopt vanaf het eerste kwartaal van 2025. We bieden extra ondersteuning en subsidie voor woningeigenaren die te maken hebben met energiearmoede.
- We hebben het soortenmanagementplan (SMP) opgesteld en vroegen de gebiedsbrede omgevingsvergunning aan bij de provincie.
- Via het digitale loket, de Greenhopper (samen met BRES) en de wekelijkse spreekuren hebben we bewoners voorzien van informatie over de verduurzaming van hun woningen.
- De gemeente Breda heeft het Isolatiefonds opgeschort omdat het Rijk het Nationaal Isolatieprogramma heeft opgezet, dat deels in deze behoefte voorziet.
- We zijn gestart met het opzetten van een stimuleringsprogramma voor particuliere verhuur.
- We evalueerden de Bredase financieringsconstructies en voerden aanpassingen door of startten die op.
- We hebben vol ingezet op de ondersteuning van inwoners met een smalle beurs via de Energiefixers (voorheen de Klusbus). Zij legden 5993 huisbezoeken af. De Energiebespaarcoaches ondersteunden 631 huishoudens met één of meerdere bezoeken.
- Vanuit het energiepakket ondersteunden we inwoners met energiearmoede. We verstrekten subsidie aan 15 ondernemers, 8 culturele organisaties en 5 wijk- en buurtcentra. De ondersteuning vanuit de Rijksoverheid was al per 31 december 2023 stopgezet.
- Voor de ondersteuning van vve's zijn we een samenwerking gestart met VTCB (Vve Transitiecentrum Brabant). In 2024 hebben we met diverse vve's contact gelegd. Zij zochten op hun beurt ook actief contact met ons.
- Vanuit de 1e tranche van het Volkshuisvestingsfonds (VHF 1) verstrekten we 275 subsidies in de wijken Doornbos-Linie en Hoge Vught.
- Vanuit de 2e tranche van het VHF stelden we in oktober de subsidieregeling Tuinzigt open. We hebben al 21 subsidies verstrekt.

3.3 Werklocaties

In 2024 werkten we voor werklocaties aan de volgende onderwerpen:

- We hebben een integrale aanpak uitgewerkt vanuit de visie Ruimtelijke economie, waarbij de energietransitie een belangrijk thema is, naast veiligheid en de groenvoorziening.
- We hebben de EnergieCampus financieel ondersteund. Deze is in november 2024 geopend om mensen te kunnen opleiden voor de energiesector.
- Het onderzoek naar de energievoorziening op toekomstige bedrijventerreinen is afgerond (Steenakker-Noord en Rithmeesterpark II).
- Het ruimtelijk programmatisch raamwerk voor 't Zoet is uitgewerkt, inclusief de bouwstenen ondergrond, mobiliteit, energie en het woon- en economisch programma.
- In 2024 zijn er bij 24 bedrijven energieadviesrapporten opgeleverd.
- In 2024 zijn de label-C-controles bij kantoren grotendeels uitgevoerd. Medio 2025 worden deze afgerond.

3.4 Schone mobiliteit

Onze strategie is gericht op een toename van het gebruik van duurzame vervoersmiddelen. We willen de Bredase mobiliteit schoner maken. Daarvoor werkten we in 2024 aan het aankondigingsbesluit voor de invoering van een zero-emissiezone voor de binnenstad van Breda. Deze wordt vanaf 2029 geïntroduceerd. De contouren voor deze zone zijn in samenspraak met de belanghebbenden in de binnenstad tot stand gekomen.

We hebben ons daarnaast onverminderd ingezet voor de verdere uitbreiding van het aantal laadpalen. In 2024 hebben we de plaatsing van 195 openbare laadpalen begeleid; het grootste aantal dat ooit in één jaar in de gemeente Breda is geplaatst.

Verder werkten we aan een vergunningstelsel voor deelscooters en -fietsen. In de eerste helft van 2024 zijn landelijke modelbepalingen voor deelmobiliteit opgesteld om gemeenten gestandaardiseerde regels te bieden. Om aan te sluiten bij deze landelijke modelbepalingen, moesten we onze opzet aanpassen, waardoor het niet meer lukte om het vergunningstelsel nog in 2024 aan de raad aan te bieden.

3.5 Duurzame overheid

Dit thema gaat over het opdrachtgeverschap van de gemeente om de eigen voetafdruk te verminderen volgens de CO₂-prestatieladder. In 2024 is onze CO₂-footprint opnieuw naar beneden gebracht en is de gemeente wederom gecertificeerd.

- We hebben het convenant Schoon Emissieloos Bouwen (SEB) ondertekend en zijn gestart met de borging hiervan in de interne processen. Jaarlijks monitoren en verantwoorden we de toepassing van het SEB.
- We hebben het programma Cirkelstad opgestart. Met 29 partijen, zoals bouwers, leveranciers, slopers, architecten en woningcorporaties, werken we aan een circulaire bouwconomie.
- We hebben een scenarioanalyse grondstoffenplatform uitgevoerd om de circulaire bouwsector te ondersteunen. Hierin onderzochten we hoe de gemeente Breda het hergebruik van materialen in de openbare ruimte kan bevorderen.
- Bij vervanging, onderhoud en gebruik besteden we meer aandacht aan duurzaamheid. Zo is er ledverlichting aangebracht in meerdere gemeentelijke panden en zijn er maatregelen genomen om de hoeveelheid voedselverspilling en afval terug te brengen. We hebben ingezet op digitaal delen in plaats van op papier en in onze gebouwen wordt gebruikgemaakt van milieuvriendelijke schoonmaakmiddelen. In de aanbesteding voor bedrijfskleding was duurzaamheid een van de centrale pijlers. Deze pilot was succesvol en wordt verder uitgebreid.

3.6 Landbouw en natuurherstel

Dit thema gaat over het toekomstperspectief voor het buitengebied voor ondernemers, natuur en recreanten. Het herstel van natuurwaarden met extra bos, struweel en minder veenoxidatie zorgt voor minder broeikasgassen in de lucht, net als de transitie van de landbouw. We werkten aan het versterken van de groenstructuur in en om de stad en aan het behoud en herstel van de natuur.

- We stelden het ontwerp op voor de Landgoederenzone Haagse Beemden van 53 hectare en vroegen de vergunningen aan.
- Voor het natuurnetwerk kochten we 15 hectare grond aan.
- We zijn gestart met het opstellen van het natuurherstelplan.
- We hebben de faunapassage aan de Tiendweg opgeleverd.
- We hebben de Realisatievisie EVZ Mark, Aa of Weerijns en singels vastgesteld.
- Het traject Verkabeling 150 kV in de Haagse Beemden is klaar. Daarbij verwijderde TenneT hoogspanningsmasten en kwamen de kabels onder de grond te liggen.
- We stelden het soortenmanagementplan (SMP) op en vroegen de gebiedsbrede omgevingsvergunning aan bij de provincie.
- Met de gebiedsgerichte aanpak (GGA) hebben we samen met onze partners de maatregelen uit de natuurdoelanalyse vertaald naar een uitvoeringsprogramma Ulvenhoutse Bos. In Q1 2025 neemt het bestuurlijk overleg een besluit over deze set van maatregelen. Omdat het kabinet in het hoofdlijnenakkoord een streep door het Transitiefonds Landelijk Gebied en Natuur heeft

gezet, zijn er aanzienlijk minder middelen beschikbaar om deze klus te klaren. Met de provincie maken we afspraken over de financiering van de maatregelen.

4. OVERZICHT MIDDELEN PROGRAMMA KLIMAAT

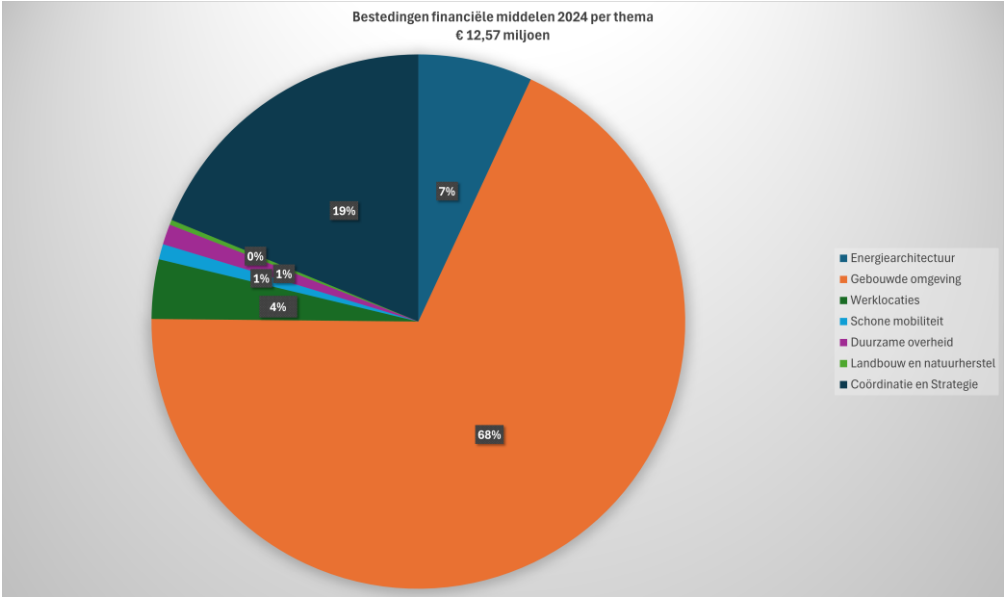
In 2024 zijn er nieuwe middelen vanuit het Rijk beschikbaar gekomen voor verschillende doelgroepen binnen bepaalde thema's. Daarnaast heeft een overheveling plaatsgevonden van niet-bestede gelden vanuit het Rijk in 2023 (gelabeld geld dat voor meerdere jaren te besteden is). Dat heeft geleid tot een aangepaste begroting. De bestedingen in 2024 zijn ook weergegeven met waar nodig een toelichting op eventuele afwijkingen.

Bedragen x € 1

Budgetpost	Doelgroep (thema)		Totaal begroot in 2024 (na wijziging begroting)	Totaal besteed in 2024	Afwijking	Reden afwijking
Regie op lokale transitie	Verdeling per thema: Energie architectuur 12,5%, Gebouwde omgeving > 50%, werklocaties 12,5%, Schone mobiliteit 10%, Landbouw en natuurherstel <5%	Breda	2.055.480	2.055.480		
		Rijk	7.031.576	3.561.380	3.470.196	Restantbudget CDOKE, voor 3 jaar inzetbaar. Werkzaamheden klimaat breiden nog steeds uit
Aanpak energie armoede (energiepakket)	Kwetsbare inwoners en instellingen (Gebouwde omgeving)	Breda	1.282.509	146.799	1.135.710	Nauwelijks aanspraak geweest op lokale energiepakket
		Rijk	2.632.501	2.597.853	34.648	
Aanpak kwetsbare wijken (volkshuisvestingsfonds)	Woning eigenaren in Doornbos-Linie, Hoge Vucht en Tuinzigt (Gebouwde omgeving)	Breda	1.992.008	1.296.978	695.030	Begroot op maximaal aantal aanvragen
		Rijk	6.725.818	2.559.615	4.166.203	Begroot op maximaal aantal aanvragen
Lokale isolatie Aanpak	Woning eigenaren, energielabel D,E,F,G (Gebouwde omgeving)	Rijk	50.000	42.595	7.405	
Klimaatfonds	Inwoners en ondernemers (Gebouwde omgeving en Werklocaties)	Breda	1.725.000	300.000	1.425.000	Bijdragen energiecampus, budget wordt ingezet als buffer
Laadplein	Ondernemers en/of eigen voertuigen	Breda	150.000	6.613	143.387	Realisatie verwacht in 2025
Totalen		Breda	7.204.997	3.805.870	3.399.127	
		Rijk	16.439.895	8.761.443	7.678.452	
		Totaal	23.644.892	12.567.313	11.077.579	

Ook voor 2024 geldt dat het budget vanuit het Rijk dat niet gebruikt is, wordt overgeheveld naar 2025. Dit budget mag in meerdere jaren besteed worden en is specifiek voor dit programma gelabeld. Het Bredase budget wordt deels overgeheveld naar 2025 in verband met labeling, en valt deels terug in de algemene reserve (budget energiepakket).

Onderstaande figuur geeft de bestedingen weer, verdeeld naar de verschillende thema's. De programmaoverstijgende kosten vallen binnen het onderdeel Coördinatie en Strategie. Ten opzichte van de begroting is ook Duurzame Overheid als thema toegevoegd. Het meeste budget is ook in 2024 besteed aan Gebouwde omgeving, onder andere vanwege de subsidieverzoeken die binnen dit thema zijn verstrekt aan inwoners.

Colofon

PROCLAIMER

De Gemeente Breda is verantwoordelijk voor de gemeentelijk inhoud van dit boekwerk/website, en doet er alles aan om het boekwerk/website actueel en correct te houden. Toegankelijkheid en gebruikersvriendelijkheid zijn hierbij van belang. Mocht u toch informatie treffen die niet correct is of heeft u suggesties of opmerkingen, dan vernemen wij dit graag van u via hetgeldvanbreda@breda.nl.

AUTEURSRECHT

De Gemeente Breda bezit het auteursrecht op alle gemeentelijke informatie die via www.hetgeldvanbreda.nl toegankelijk is. Dit geldt ook voor beeldmerken, logo's en fotomateriaal. Het is niet toegestaan deze informatie zonder schriftelijke toestemming vanuit commercieel oogpunt te verspreiden of kopiëren. Via www.breda.nl/contact kunt u informatie opvragen over het gebruik van het materiaal.

LINKS NAAR ANDERE WEBSITES

Om het u makkelijk te maken, kunt u via deze website ook websites bezoeken die niet door de Gemeente Breda worden geëxploiteerd. De Gemeente Breda heeft geen zeggenschap over deze websites en is niet verantwoordelijk voor de inhoud ervan.

Uitgave:	Gemeente Breda
Tekstbewerking:	Gemeente Breda
Foto's:	
* Kaft boekwerk (toren):	Bureau Duizenddingen i.o.v. Breda Marketing
* Kaft boekwerk (Breda):	TPJ Verhoeven Photography
* Samenvatting website:	TPJ Verhoeven Photography
* Vitaal en Sociaal Breda	Gemeente Breda
* Ondernemend Breda	JDK foto i.o.v. Breda Marketing
* Duurzaam wonen in Breda	Gemeente Breda
* Basis op Orde	Gemeente Breda
* Organisatie en financiën	BeeldWerkt
* Paragrafen	Gemeente Breda
* Jaarrekening	Gemeente Breda
* Bijlagen	Gemeente Breda
* Klimaatmonitor	Floris Oosterveld i.o.v. Breda Marketing
* Downloaden boekwerk	Bureau Duizenddingen i.o.v. Breda Marketing
Vormgeving:	Gemeente Breda
Website gemeente:	www.breda.nl
Mailadres:	gemeentebreda@breda.nl
Telefoon:	14076
Postadres:	Postbus 90.156 4800 RH Breda
Nummer KvK:	20169706

